

الامة النصرانية وخلاصة نضار الملل المعروفة مار
 غريغوريوس السيد الاب المبرهان وحيد العصر وفريد
 Pater et dominus noster, rex doctorum, et coronatus
 virtute presantium, doctorum in theologicis occulto-
 rum επιδότης, Christianorum princeps primarius, sancte Theo-
 litice * medulla, Mar Gregorius, dominus, pater, et
 avi decus, et seculi phoenix. His addi possunt, e titulo
 Grammaticæ Syriacæ ab ipso conscriptæ hæc, אבן קדישא
 מלך דודתא מרי נריגוריוס משרינא דמדתא אבו אלפג בר
 Pater noster sanctus, rex doctorum,
 Mor Gregorius, doctor orientis, qui idem est Abu'lFaraj,
 filius Alhronis, medici Miliriuensis, i. e. Malatiensis. Ipsi
 igitur nomen proprium, Gregorius, agnomen a filio de-
 sumptum, Abu'l-Faraj, a patre, Ebn Alhron: titulo quasi
 proprio, omnium consensu ملك العلماء doctorum rex in-
 signitur. Eruditione autem sibi famam conciliasse, non
 solum apud Christianos, sed et apud Judæos et Moham-
 medistas videtur. Utrorumque manibus tritam histo-
 riam ejus, testatur duorum quibus usus sum, exempla-
 rium alterum, cujus margines ipsorum notis passim in-
 terpolati, et ad cujus calcem de authore censura hæc
 docti alicujus Mohammedani adscribitur, مصنعه ابو الفرج
 بن حكيمها كان كثير الاطلاع وحصل علومًا شتى
 وانغنها وانغرد بالطب في زمانه حتي شدت اليه
 الرجال بارض المغرب كان عيسويًا واخذ عنه كثير

* Ad verb
 tur subjuncti-
 va.

705
 S/A

[illegible]

fen J' r's dict s ef, e tribu C. y. C. m, qua
Ch i tiam protulit religionem, ad imperium evectus
est c. c. annu A' r 1514. Hicæ 500) atque ad
Abba I' C. m. anno Hicæ 675 (quo tempore obit
Nafir a' i s T f. i. s, Philosophus et Mathematicus in-
fignis,) vel, ut in altero exemplari, atque ad Abba I' C.
m. anno Hicæ 673, A' r 1516. T. r. i. a. m. autem
fuum, quam in d. cem 73; 4. r. s. d. f. l. co texuiffe te
fenbit et eorum qui huc in genere C. r. s. h. n. a. s, Si-
r. n. f. l. i. c. e. t, Arabica, aliisque fenit a. n. e. m. o. n. i. m. e. n. t. i. s.
In prioris ejus parte, fecuti in fenit, E. y. i. n. e. t. A. n. t. h. o. m.
m. Chronologos, quod cum his convenire debet etudi-
ti anno 7. n. o. J. a. o. b. i. R. o. h. a. r. e. f. f. i. t. n. u. n. l. i. n. g. u. a. r. u. m, E. l. i. a.
a. f. e. l. i. c. e. t, G. r. e. c. e. t, et S. i. r. i. a. c. e. p. e. n. t. i. a. m. i. n. g. a. In ea qua
A. b. a. l. i. s. et M. o. h. a. m. m. a. d. a. n. o. r. u. m. f. p. e. c. i. a. t. f. e. c. u. t. u. s. p. i. e. c. e. p. u. e. v. i. d. e. t. u. r
S. u. d. a. n. e. q. u. e. n. d. a. m, E. m. a. h. a. d. a. d. j. o. r. a. n. t. i. u. m, f. e. u. H. f. f. i. m. a. n. t. i. u. m, u. b. s. I. s. r. a. e. l. i. t. e. T. o. l. e. t. i. j. u. d. e. o. n. I. t. e. m. a. u. t. e. m.
quæ ex hiftoriæ ipsius corpore excerptæ dantur, quafi
prolegomena quadam funt D. y. n. a. m. i. s. t. i. a. n. o. n. a. e, quæ apud
iptum est A. b. a. m. M. o. h. a. m. m. a. d. a. n. o. r. u. m, quibus eorum, quo-
rum res geflas demerps explicaturus est, originem et mo-
res, brevi quafi tabella, lectori ob oculos ponit: methodo
certe magis perfpicua et fuccincta, quam apud alium
quemvis gentis ejus Hiftoricorum videre nobis contigit:
quam ideo fequendam duximus, ut ita quæ ex aliis con-

gessimus authoribus, singula ad capita ab ipso indicata referrentur, pleraque conceptis ipsorum verbis, in gratiam linguæ Arabicæ studioforum, (cum libri adhuc *avëndoroi* sint,) Latinitate tamen omnia donata, eo fine, ut qui historicæ magis quam linguæ noticiam quærant, omiſſis Arabicis, pede inoffenſe pergant. *Arabum* intem nostrorum monimenta, cum *Græcis* et *Latinis* conferre, hujus eſſe operis non duximus. Porro monendus es, Denevole Lector, nos in nominibus, ſive virorum, ſive locorum propriis, ſuperſtitioſe *Arabum*, tam ſcribendi, quam pronuntiandi in plerisque mori adhæſiſſe; non ſatis ea, quo vulgo eſſeri vel appellari ſolent modo, expreſſa ratos, cum nihil in *Arabum* libris, vel tranſcribendis vel tranſferendis, plurium errorum (imo monſtrorum) cauſa fuerit, quam hac ex parte incuria; nec tamen, cum nimis frequenter puncta literarum *ῥμοιδῶν* diacritica omittere, vel mutare ſoleant ſcribæ, in omnibus, quod volui aſſecutum me polliceri auſim. Si cui exemplaria magis fida contigerint, ſicubi erratum ſit, facile erit corrigere. In exprimendo autem Latinis literis *Arabica*, ſi a more recepto alicubi receſſerim, factum hoc in noſtratium gratiam, qui certe Arabicis pronuntiandis apti ſatis nati ſunt, nec tamen omnes Alphabeti Latini literas eo, quo alii, modo efferunt. Hanc ob cauſam cum *Arabum* *ع* vulgo, nec inepte per *Italorum gi* exprimatur, et *g Anglico*, ſuo loco

respondeat; quia tamen non est ea constans apud nos istius literæ sonus, adeo ut viris non indoctis erroris hæc aliquando causa fuerit, malui istam ipsorum literam per *j* consonam, quod perpetuo sonum istum apud nostros retinet, exprimere, quamvis et nomine et natura ad *g* propius accedere videatur. Quod si alicubi a viris harum literarum periculosis, quorum famam integram volo, in diversum, cogente vero, abierim, eo me candore illud præstitisse spero, qui eundem mihi ab aliis vicissim impetret, a quibus doceri, et amice moneri beneficii loco duxero. Utere interim istis, ad majora tibi forsan adminiculo futuris, quæ affecutus, nobis etiam impertiri ne graveris. Sunt enim *Arabibus*, in omni literarum genere. gazæ nondum reclusæ, quibus eruendis manum admove, quo minus infra studiorum tuorum gravitatem existimes, habes ubique fere gentium nobilissimos viros, et consilio et exemplo præeuntes, quos inter, primas apud nostros tenet Nobilissimus et Doctissimus Vir مفتي دارالافتاء ^١ JOHANNES SELDENUS, cui multis me nominibus qua publicis, qua privatis devinctum profiteor, meæque erga ipsum observantiæ et gratitudinis hoc quodcumque est opellæ tesseram esse volo.

^١ decus excellentium et præcipui unio monili eorum.

1

2

3

4

ذِكْرُ أُمَّةٍ الْعَرَبِ وَآحْدِهَا

DE

ARABUM POPULIS.

EORUMQUE

MORIBUS.

ذكر احوال العرب قبل الاسلام

قال اسافسي صاعد بن ابيد الله صاعدي صاحب
 فسا مدينه طليطات ان العرب فرقان فرقة بايده
 وفرقة بافيه اما النمره البايده فكانت امها ضحية
 كمان رايرو وطسم رجلين ولتقام انقراضهم ذهبت
 عنا حنات اختبارهم وانتطعت عنا اسباب السلام بازارهم
 واما النمره البايده فهي متفرقة من جلمين فطمان
 وعذنان وضهمها حريعا حالان حال البياضه وحال
 الاسلام فاما حال العرب في الجاهلية فكان منيعور عن
 اطم من العز والهسته وكان ملكهم في قبابل
 طمان وكان بيت الملك الاظم في بني حمر وكان
 منهم الميرك اسباده السباده المتتابعة واما سائر عرب
 الجاهلية بعد الميرك فكانوا طبتنين اهل مدبر واهل
 زبر فاما اهل المدبر فهم الكواضر وسكان الغري
 وكانوا بحارون البعيثه من الزرع والنخل والماشية
 والضرب في الارض للتجارة واما اهل الوبر فهم قطان
 اصحابي وكانوا بعيثون من البان الابل ولحومها

DE

ARABUM MORIBUS

ANTE MOHAMMEDEM.

DUO sunt (inquit *AlKadi Soëd Ebn Abnâd Andalusinus*, Judex urbis *Tolritela*) Arabum genera: unum quod periit, alterum adhuc superstit. Quod ad illos qui perierunt, gentes erant copiosae, sicut *Adi*, et *Tkemad*, et *Tesim*, et *Jeddi*, qui quod ita pridem deleti sunt, certis eorum memoriis destituimur, et defecerant prorsus rationes quibus in ipsorum vestigia inquiramus. Quod ad eos qui supersunt, illi duplici stirpe oriundi sunt; scilicet *Kabtân* et *Adnin*; duplexque his pariter convenit status. *Ignorantiæ* alter, alter *Islamismi*. Status autem Arabum, *Ignorantiæ* temporibus, robore et potentia inter gentes celebris est. Fuitque regnum ipsorum penes tribus *Kabâi*, et præcipua regum familia apud *Hamyarenjès*, e quibus fuerunt *Reges*, *Domini*, *Ty'anni* et *Tolbâi*. Reliqui vero Arabum, per *Ignorantiæ* tempora, post *Reges*, duorum erant ordinum, *Urbani* scilicet et *Nomades*. Quod ad *Urbanos*; erant illi urbium et oppidorum incolæ, qui victum suum e satione, palmarum fructibus, pecore, et mercaturam peregre exercendo quærebant. Quod ad *Nomades*; desertorum illi incolæ, quibus camelerum

D Arabum
St. inDe um ante
Islamismum
St. in.

منتهجين بهذابت الكأل مرتان بين لمرافع النطر
ثيخيمون ذنالك ما ساعدتهم الخصب وامكنهم الرعي
نم تتوجهون لطلب العشب وابتدا الحياة فلا يزالون
في حل ورحال كما قال بعضهم عن
ساعته

تَنهَلُ إِذَا دَهَرْتُ لَهَا وَضِيئِي
أَحْذَا دِينَهُ أَبَدًا وَدِينِي
أَسْأَلُ الدَّهْرَ حَلَّ وَارْحَاكَ
أَمَا بُنَيْتَ عَلَيَّ وَلَا يُقِينِي

وكان ذلك دابهم زمان الصبى والربيع فاذا
جا الشتاء وأقشعرت الأرض أتكهنشوا الي
رباب العراف واطراف الشام فشتوا هناك
مقاسمين جهن الزمان ومطربين علي بوس
لعيش : وكانت اديانهم مختلفة فكانت حبيز
عبد الشمس وكنانة العير رميسم الدبران ولخم
وجدام المشرك وطى سديك وقيس الشحري العبور
راسد عماره وندى بيتنا باعلي تحكه يقال لها
لأدب وكان فيهم من * يقول بالمعاد ويعتد
ن من نحرث ناقته علي قبره حشراكبا ومن لم
يفعل ذلك حشر ماسيا فاما علم العرب الذي كانوا

iac et carnes victum praebebant. Cum loca herbida perquirent, et aquae pluvialis desluvia secutarentur, ibi tentoria figentes quamdiu terrae uberis beneficio, quo pascerentur, invenirent: deinde ad herbas, et aquam, indagandas proficiscebantur, nunquam alternis, sedes fingere, et subinde migrare, desistentes, sicut ex illis non nemo quasi sub *cameli* sui persona loquitur.

Dicit, cum in eam clitellas ante inferent.

Hæcine semper ipsas, et nos conficit?

Totumne tempus inter morandum, et [subinde] migrandum transigetur?

Annon aliquando miserabitur me, et rationem solutis meæ habebit?

Fuitque ista eorum consuetudo, temporibus æstivo et verno: adventante vero jam hyeme, cum herbi nudaretur terra, ad *Erythræ* rura, et *Syriæ* confinia se recipientes, hiemabant, temporis incommoda tolerantes, et contra victus penuriam patientia luctantes. Quod ad religiones eorum, diversæ erant. Colebat *Hamyar* Solem, *Cenânab* Lunam, *Misum* stellam *Alkaberan* [oculum Tauri], *Lachamus* et *Jedamus* Jovem, *Tai* stellam *Schail* [Canobum], *Kais* stellam *Alshaarî* *Idûr* [Sirium], *Ajûd* Mercurium, *Thakîf* ædiculam in superiore parte *Nachlæ*, quæ vocabatur *Allat*. Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, afferentes, si cuius camelus super ipsius sepulchrum mactatus fuerit, ipsum, cum ad iudicium resurgat, equitaturum; at qui hoc fieri non curaverit, peditem futurum. Eruditio autem *Arabum*,

Eorand
Hul'gwa

Arabum
cultus.

لما اُحرون به فعلم لسانهم وأحكام لسانهم ونظم
الاشعار وتاليف الخطب وكان لهم مع هذا
معرفة بأوقات مطالع النجوم ومغاربها وعلم بأنوار
الكواكب وأمطارها علي حسب ما أنزكه يقرط
البحرية وطول التجربة لاحتياجهم الي معرفة ذلك في
اسباب المعيشة لا علي طريق تعلم الحقائق واما علم
الرياضة فلم يهتمهم الله شيئا منه ولا هيأ طبايعهم
الي ذلك به فبذره كانت حالهم في الجاهلية واما
الحرم في الاسلام فعلي ما ذكره بأوجز ما بيننا
وأنشأه إن شا الله ۞

ساحب الشريعة الاسلامية محمد بن عبد الله

ذكر النسابة ان نسبته ترتقي الي اسماعيل بن
ابراهيم الخليل الذي ولد له فاجر أمة سارا زوجت
وكان ولاده بيعة سنة اثنين وتسعين وثمانمائة
للسكندر ولها مضي من عمره ستان بالتقريب
مات عبد الله ابو وكان مع أمه أمة بنت وهب
ست سنين فلما برقت اخذه اليه جده عبد المطلب
رحمنا عليه فلما حضرته الوفاة أوصي أبنه أبا طالب
بحياتنه وصية اليه وكفله ثم خرج به وهو ابن
تسع سنين الي الشام فلما نزلوا بصري خرج

cujus gloriæ præcipue studiosi erant. hæc erat: linguae suæ peritia, sermonis prolixitas, carminum testina et orationum compositio. Noti etiam illi erant stellarum ortus, et occasus, item quantum ex illis res oppositæ sint, ut, oriente hæc, illa occidant, quæque in pluvias excitandis vim habeant: quantum quidem summa attentione, et diuturna experientia assecuti sint, (quod scilicet hanc rerum istarum cognitionem vitæ ratio illis necessariam faceret,) nota, qua vera scientia acquiratur, methodo. Verum quod ad philosophicæ scientiæ, i. e. nil ejus admodum concesserat illis Deus, nec eos ad hæc studia idoneos fecerat. Atque hic status eorum erat per *Ignorantiæ* tempora; at sub *Islamismo*, c. n. qualem, volente Deo, quam brevissime et compendiosissime scribi possit, descripturi sumus.

Stat. 3. sub
Islamismo.

Author Legis Islamiticæ Mahomed et Elm Abd'Allah.

Tradunt originum scriptores deduci originem ipsius ab *Ismaele*, *Abrahami*, Amici Dei, filio, quem peperit illi *Hagar*, ancilla *Saræ* uxoris ejus. Natus est *Méccæ*, anno *Alexandri* 892; antequam autem annua ætate secundum transgessisset, mortuus est pater ipsius *Abd'Allah*. Mansit ergo apud matrem suam *Amnam*, *Welid* i filiam, sex annos; qua defuncta, cum ad se receptam avus ipsius *Abd'almotallab* tenero fovit affectu, donec et ipse jam morti vicinus filio suo *Abu Tolab* eundem curandum commendavit, qui ei ad se recepto tutorem se præbuit, deinde annos jam novem natum secum *Damascum* deduxit. Cum autem jam *Bofram* pervenissent, progres-

Mahomede
gis postea
c. n. c.

2

سنة رهب عارف اسمه بكبرا من صومعته وجعل
 فيهم لغوم حتي انتهي اليه ناخذة بيده وقال
 كَيْكُونُ مِنْ هَذَا الصَّبِيِّ اسر عظيم منتشر ذكره
 في مشارق الارض ومعارها فانه حيث أُشْرِفَ أَقْبَلَ
 وحسبه عَهْمَهُ نُظِّلَهُ ولها كهل له من العمر خمس
 وعشرون سنة عَرَصَتْ عليه امراء ذات شرف وبسار
 اسمها خديجة اَنْ تُخْرَجَ بها لها ناجرا الي الشام
 وبخطيه افضل ما تعطي غمره فاجابها الي ذلك
 وخرج ثم رَغِبَتْ فِيهِ وَعَرَصَتْ نَفْسَهَا عَلَيْهِ فَتَزَوَّجَهَا
 وعمرها يومئذ اربعون سنة وافاضت معه الي ان
 نزلت بهكة اثنتين وعشرين سنة ولها كهل له
 اربعون سنة اُظْهِرَ الدُّعْوَةَ ولها مات ابو طالب عه
 ومات ايضا خديجة زوجته اصابتها فريش بعظيم
 مِنْ اُرْي * فَتَزَوَّجَ عَنْهُمْ الي الهدبنة وهي
 بَثْرَبُ وفي السنة الاولى من هِجْرَتِهِ انكفل الناس
 اليه رنصروه على المكبيين اعدائه وفي السنة
 الثانية من هِجْرَتِهِ الي الهدبنة خرج بنفسه الي غزاة
 بَدْرٍ وهي البَطْنَةُ الكُبْرَى وهزم بثلثية وثلثة
 عشر رجلا من المسلمين الغام من اهل مكة المشركين
 وفي هذه السنة صُرِفَتْ الْقِبْلَةُ عَنْ جِهَةِ الْبَيْتِ الْمُقَدَّسِ
 الي جهة الكعبة وفيها فرض صيام شهر رمضان

Al. ex-empl
 فامره
 الله تعالى
 بالهجرة الي
 المدينة
 i. c.
 praev. i.
 Deus ut fuge-
 ret Medinam.

fus ad eos e cœnobio suo monachus quidam doctus, nomine *Bolâre*, per mediam turbam ad ipsam contendens, manuque ejus prehensa. *Fortis es?* (inquit) *ad hoc tuus magnus eligit, ut is scias per orientem et occidentem perfundet: nam cum appropinquaret nube obscuratus apparuit.* Cumque jam viginti quinque ætatis annos compleisset, obtulit ei fœmina quædam nobilis et dives, nomine *Chadîjab*, conditionem, cum facultatibus suis ad mercaturam exercendam. *Damiscum* proficiendi, se plus illi quam alii cuiquam datum; cui cum ille morem gerens proidesset, ea ipsius amore capta, se illi in uerem obtulit. Duxit ergo illam annos tum natam quadraginta, que cum eo viginti duobus annis constanter vixit, donec *Mecce* tandem diem obiret. Post completos demum annos ætatis quadraginta, prophetice munus sibi arrogavit. Mortuis autem jam *Abu Taleb* patruo ejus, et uxore *Chadîjab*, cum magno illum malo afficerent *Keraïfite*, ab illis *Medinam*, *Tarbékum* scilicet, fugit: ubi anno *Fugæ* primo congregati sunt ad ipsum, qui contra *Mecenses* hostes suos opem ipsi ferrent. Anno autem, ex quo *Medinam* fugit, secundo exiit ipse ad prælium *Bedrense*, celebre illud certamen, in quo trecentorum et tredecim *Musleminorum* ope mille e *Mecensibus* Idololatriis profligavit. Eodem anno conversa est *Kehlab*, ab ea cœli parte quæ templum *Hierosolymitanum* spectat, ad eam quæ *Caabæ* imminet. Eodem etiam injunctum est

Mohammed.
p. 1. et
2. et 3.

M. d. nam.
5. l.

Prælium Be-
drense.

M.atio Ke-
labæ f. et loci
quæ facies
inter orand
obvertunt h
ammedai.

anno 3.

وفي السنة الثالثة خرج الي غزاه أحد وفيها هزم
المشركون المسلمين ونشج في وجهه وكسرت رايته

a. 4.

وفي السنة الرابعة غزا بني النضير اليهود وأجلأهم
الي النمام وفيها اجتمع أكرأ سني من ذبايل العرب
مع أهل مكة وساروا جميعا الي المدينة فخرج اليهم
ولأنه هأل المسلمين امرهم امر بكار خندق وبنوا

a. 5.

يضعا وعشرين يوما لم يكن بينهم حرب ثم جعل
واحد من المشركين يدعو الي البرار فسعي نحوه
علي بن ابي طالب وقتله وقتل بعده صاحبا له
وكان قتلها سبب هزيمة الاحراب علي ككرة عددهم

a. 6.

ووقرة عددهم وفي السنة الخامسة كانت غزاة دومة
الجندل وغزاة بني لحيان وفي السنة السادسة خرج
بنفسه الي غزاه بني المصطلق واصاب منهم سبيا كبيرا

a. 7.

وفي السنة السابعة خرج الي غزاه خيبر مدينة اليهود
وبنغل عن علي بن ابي طالب انه عالج باب خيبر

a. 8.

وأنتلعه وجعله مجنا وقائلهم وفي الثامنة كانت غزاة
الفنح فتح مكة وعهد الي المسلمين أن لا يقتلوا
فيها الا من فأنلهم واسن من دخل المسجد
ومن اغلق علي نفسه بابه وكفى يده ومن تعلق
بأسنار الكعبة سوي قوم كانوا يؤنونه ولما
اسلم ابو سفيان وهو عظيم مكة من تحت

jejunium mensis *Ramadâni*. Anno tertio prodit ad prælium *Obud*, quo Idololatæ *Moslemis* in fugam dederunt, ipſique *Mohammedi* vulnus in facie inflictum, et dentes primores contracti. Anno quarto *Judæos*, dictos *Bani Nadir*, bello aggressus in *Syriam* iugavit. Eodem, cum collectæ e diversis *Arabum* tribubus, copię plures *Meccenses Medinam* comitarentur, obviam illis egressus est; cumque id terrori esset *Moslemis*, effodi jussit valum, quo factum est ut ultra viginti dies quieti manserint, nullo inter cos inito prælio. Postea ex Idololatris quendam, qui ad duellum provocaverat, accurrens *Ali* interfecit, mox et socium ejus: quorum cædes in causa fuit ut fugerent copię istæ tanta et vicorum multitudine, et armorum copia instructæ. Anno quinto fuit prædatoria illa excursio *Dumato'l Jundal*, et prælium *Bani Labyan*. Anno sexto exiit ipse ad oppugnandos *Bani Mostalak*, multosque ex ipsis captivos cepit. Anno septimo exiit ad expugnandam *Chaibar Judæorum* urbem: in quo factum *Ali Ebn Abi Talib* narratur, ipsum portas *Chaibar* loco motas et avulsas sibi pro scuto sumpſisse, atque ita cum illis pugnasse. Anno octavo fuit prælium expugnationis, quo scilicet expugnata est *Mecca*,* ubi *Muslemis* præcepit ne in ea quempiam occiderent, nisi qui ipsos oppugnaret, et securitatem concessit omnibus, qui Templum ingrederentur, et qui janua occlusa se a pugna continerent, et qui aulæ *Caabæ* apprehenderent; illis tantummodo exceptis qui damno ipsum affecerant. Cumque jam *Abu Sofyân*, quidam e *Meccæ* primoribus,

J. m. R
madan.
P. m. R.
Ohud.

Bellum foss

Ali d. m.
ris d. os su
rat.

Factum est
S. g. m.

Expugnatio
Meccæ.

السمعي وراي جيموش المسلمين قال للعباس
 يا بها الفضل لقد اتبعك منك ابن اخيك عظيمها
 فقال له وثيكتك انها النبوة قال نعم إاذا وفي
 السنة النامقة خرج الي غزاة تبوك من بلاد
 الروم ولم احتج فيهما الي حرب وفي السنة
 العاشرة حج حجة الركاوع وفيها تنبأ باليامة
 مسيلة الكذاب وجعل بسجع مضاهيا للقرآن
 فيقول لقد أنعم الله علي الحنلي أخرج منها
 تسعة تسعي من بين صفاق وحشا وفي
 هذات السنة وعك عليه السلام ومريض وتوفي يوم
 الاثنين لثلاثين بقيتا من صفر وكان عمره بجملته
 ثلثا وستين سنة منها اربعين سنة قبل
 دعوه النبوة ومنها بعدها ثلثة عشر سنة
 متريها بيكة ومنها بعد الحجرة عشر سنين مقيما
 بالمدينة ولها توفي اران اقل مكة من المهاجرين
 رة اليها لاثها مسقط راسه واران اهل المدينة من
 الانصار دفنه بالمدينة لانها دار هجرته ومدار نصرته
 وارادت جماعة نقله الي بيت المقدس لانه موضع دفن
 الانبياء ثم اتفقوا علي دفنه بالمدينة فدفنوه بحجرته
 حيث قبض وأختلفوا في عدد ازواجه واكثر ما قالوا
 سبع عشرة امراة سوي السراي وولد له سبعة اولاد

٥٠٩.

٤٠١٥.

١٠٠٠
١٨٣.

qui religionem *Islamiticam* præ metu gladii amplexus fuerat, *Mosminorum* copiis conspectis diceret *Abbas*, *Hic Abu fadi*, certe magnum jam exsit imperium nepotis tui: *Vae tibi*, inquit ille, *hac vero propheta est*. Respondit ille, *Ego igitur [si libet]*. Anno nono egressus est ad expugnandam *Tobur*, quæ regio est *Circærum*, qua in occupanda pugna opus non habuit. Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis, quo etiam pro propheta se vendicans, in [regione] *Takasma*, *Alfiteam* mendax, librum *Corano* similem componere aggressus est, in quo hæc habet. *Utiq; Deus benignitatem præstitit gravidæ, educens ex ea spiritum, qui curvat inter osculam et viscera, &c.* Porro hoc anno febriçula conceptus *Mohammedes* ægrotavit, et diem obiit die *Lune*, qui vicefinus octavus fuit mensis *Safir*, annos natus sexaginta tres, quorum quadraginta [transacti sunt] antequam munus propheticum sibi vendicaret; tredecim alii dum *Meccæ* subsisteret, et decem demum post *Hiram*, quibus *Medinæ* substitit. Cumque jam mortuus esset, voluerunt *Meccenses* fugæ *Comites Meccæ* eum reportari, quod ibi natus esset; at *Medinenses* *Assutores*. *Medinæ* eum sepeliri, quod *Asylum* ipsi fuisset, et auxilii locus. Voluerunt demum nonnulli *Hieroselymas* eum transferri, locum scilicet in quo sepulti essent prophetæ: at in hoc tandem convenerunt ut *Medinæ* sepeliretur, ubi eum *mansuicula* sua humarunt, eodem quo mortuus est loco. Porro in numero uxorum ejus assignando variatur. Qui plurimas dicunt, septendecim illi assignant, præter concubinas.

Mohammed
med. n. p.
id.

Mohammed
med.

S. p. l. u. r. 1
dina.

Quot uxores
habuerit e.
beros.

بننة بنين واربع بنات كلهم من خديجة الا ابراهيم
 اندد فاته من مارية القبطية التي بعث بها المفوقس
 الي الاسكندرية مع اختها سبرين ولم يمت من
 فدايد نبدد الا انمنان ولم بعض من اولاده وعدد
 الا بننة واحده هي فاطمة زوجة علي بن ابي طالب
 ونُوذِيَتْ بعد اببها بننة شهر*

فصل

وَقَدْ اَتَّعَىٰ عَلَيْهِ الْإِسْلَامِيَّيْنَ وَرُؤْلَ زَكْرِهِ فِي كُتُبِ
 الْمَاءِ امْتَرَلَهُ اِذَا فِي التَّوْرَةِ فَبِي آتَةِ جَاءَ اللَّهُ مِنْ
 سَبْتًا وَسُرَقَ مِنْ سَاعِرٍ وَأَسْتَعْلَنَ مِنْ جَبَلِ
 دَارَانِ فَالْأَرَا هَذِهِ اِنْسَارَ اِلَى نَزُولِ السَّوَادَةِ عَلَي
 مُوسَىٰ وَالْإِنْجِيلِ عَلَي عِيسَىٰ وَالْقُرْآنِ عَلَي مُحَمَّدٍ
 وَاِذَا فِي الزَّبُورِ فَبِي آتَةِ بَطْنُورِ اللَّهُ مِنْ صَهْبُونِ
 كَلِيلًا مَّحْبُودًا فَالُوا الْإِغْلِيلَ رَمَزُ عَلَي الْمُلْكِ
 وَالْمَحْبُودِ عَلَي مُحَمَّدٍ وَاِذَا فِي الْإِنْجِيلِ فَبِي آتَةِ
 إِنْ أَنَا لَمْ أَزْهَبْ الْغَارْفَلِيْطَ لَا نَجِيكُمْ وَقَدْ نَقَلَ
 عَنْهُ مَعْجَرَاتٍ كَأَنَّهُ شَقَائُ الْغَمْرِ وَالْجَذَابِ الشَّجَرِ

* Cum Mariam istam, post heri obitum, in Arabia mansisse, et Medine tandem mortuam ac sepultam fuisse, constanter tradant Arabum Historici, emendandus est proculdubio hic locus, quantumvis contra fidem exemplarium quibus usus est doctissimus Editor; Codice item nitidissimo, quem nunc sub oculis

Liberos genuit septem, filios tres, et quatuor filias; e *Ghadijah* omnes, uno excepto *Abasimo* filio, qui natus est ex *Maria Cophitica*, quam una cum sorore *Sbi* in *Alexandriam* * misit *Mahobus*. Neque vero mortuæ sunt ante ipsum ex uxoribus ejus nisi duæ, neque ex liberis superstitibus reliquit præter filiam unicam *Lutemam* scilicet, uxorem *Ali Ebn Abi Talib*, quæ et tribus post patrem suum mensibus obiit.

S E C T I O I.

PORRO asserunt *Islam* a *vim* docti factam fuisse mentionem *Mohammedis* in libris a Deo demissis, scilicet in Lege, isto textu, * *Veni Deus a Sina et ortus est a Sair*, et manifestatus est a monte *Paranis*: quibus verbis indicari dicunt descensum Legis ad *Mosim*, Evangelii ad *Jesum*, et Alcorani ad *Mohammedum*. Porro in libro Psalmorum, isto textu, † *Manifestavit Deus e Sione* [*Exilium Mahmedan*] *Coronam laudicam*; per *Coronam* indigiari aiunt *Regnum*, per *Mahmedid*, i. e. laudatam, *Mohammedum*. In Evangelio ‡ demum, isto textu, *Si ego non abeam, Peracletus ad vos non veniet*. Narrantur etiam de eo miracula quædam, qualia, lunæ fissura; arborum ei obviam euntium processus; quod a lapidibus salutaretur, et quod

Tatis S.
S. 1. 1. 1.
Mohammed-
dem specul-
di 1. 1. 1.
- Dent.
xxx. 2.

† 1. 1. 2.

‡ Joh. x. i.

Mohammed.
miracula.

habeo, nequicquam reclamante; ac pro *legendum* *ut* sensus sit, *quam una cum sorore Shirina ab Alexandria* [dono nampe *Mohammedi*] *misit* *Mahobus*: quod veritati historicæ consentaneum. S.

البدن وسلبهم الشجر علبت ونبتت المومنين من
 كذا يجرى في الشجر الكثير من الطعام المليل
 ركنين الخشب وشجرة الغافة وشجرة الغمام
 ما يرد من زراد الله لا ياكلني فاني مسموم ربي
 لم يراع رواد هذه الغرائب حد التوثر بل انما
 جئت الي سبيل الاحاد كان اعتياد التلها
 من الاسلاميين في انبا نبوته علي التران
 راعوا فيد الإعجاز لانه تحدي المصحة نعارضته
 ولهم عجزوا عن الإتيان بسورة واحدة من مثله

فصل

يوجد وقع في الاسلام اختلافات متي كبا وقع في
 غيره من الديان منها في الأصول وهي موضوع
 علم الكلام ومنها في الفروع وهي موضوع علم
 الفقه والخلاف في الأصول فمكتفي في أربع
 مواعد الأولي الصفات والنوحد والثانية القضا
 والفدر الثالثة الوعد والوعيد الرابعة النبوة
 والامامة

* Al. exempl.

والامان fed
 perperam. S.

وكبار فرق الأصوليين ست المعتزلة ثم الصفانية
 وهما منقابتان تقابل التضاد وكذلك القدرية
 تضاد الجبرية والمرجية الوعيدية والشيعية الخوارج

aqua inter ipsius digitos scaturiret; quod turbam multam exiguo cibo saturaret; quod ipsi adgemisceret trabs; quod apud eum quereretur camelus; quod ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus armus ipsi dixerit, *Cave m' comedas, veneno siquidem infectum*. At cum non ad eum numerum pervenerint qui hæc miracula narrarunt, ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenscantur, innotuntur magis *Islamitarum* docti, ad prophetiam ejus confirmandam, uni *Alcorano*; in quo ipso hoc pro miraculo habent quod cum conati sint eloquentissimi quique ei par aliquid elaborare, ne capitulum quidem unicum ipsi conferendum proferre potuerint.

SECTION II.

JAM vero in religione *Islamitica* ortæ sunt variæ diffensiones, (ut et in aliis tactum est,) quarum nonnullæ circa Radices, quæ subiectum sunt Theologiæ Scholasticæ; aliæ circa Ramos, quæ subiectum sunt Scientiæ Juris. Quæ circa Radices sunt differentiæ ad quatuor reducuntur capita, quorum primum est, Attributa et Unitas Dei; secundum, Decretum ejus *et Judicium; tertium, Promissa et Minæ; quartum, Prophetia et

* Antistitis munus.

Sectæ autem eorum qui circa has radices versantur præcipuè sex sunt, scilicet *Motaxalæ*, tum *Sefatii*, atque hi inter se contrarii sunt, ut et *Kadarii Jabariis* adversantur, et *Morgii Waidiis*, et *Sbii Chawarigiis*. Oriuntur

*Diffensiones
ortæ in Isla-
mitismo.*

* *Al. l. c.*
Fides.
*S. Al. Mo-
hammedano-
rum præ-
cipuæ.*

ويستندون عن كمال فرقة اصناف ناهل الي نلت
 ربه من فرقة اما المنزلة والذي يجهلهم من الاعنفاد
 المنزل ينقضي الصفات القدسية عن ذات الباري
 تعالى سرا من اذنيهم انصارى فيهم من قال انه
 بهاب عالم لذاته لا بعلم وحده ذلك قادر وحي
 منهم من قال انه عالم بهام هو ذاته وكذلك
 قادر وحي فالزل لنا الصفات راسا والسفاني اثبت
 صفة هي بعينها ذات وانفقوا علي ان كلامه
 تعالى **مُخَذَّلٌ فِي مَخَلٍّ** وهو حرف وصوت
 وكتب امثاله في المصاحف وبالجملة نفى
 الصفات منتبس من الثلاثة الذين اعتقدوا
 ان ذات الله تعالى واحدة لا كثرة فيها
 بوجه ومن المعتزلة امجد بن حبان زعم ان المسيح
 نذر بالجدس البشري وهو الكلية القدسية
 المنجسدة كما بقولوا النصاري ومن المعتزلة ايضا
 عيسى الملقب بالمراد بالغب في القول بخلق العران
 وأن العرب كانوا قادرين علي منله فصاحة
 وبلاغة لولا منعوا عن الاهتمام به وبازاء المعتزلة
 الصفانية وهم ينبتون لله صفات ازلية من
 العلم والقدرة والحيوة وغيرها وبلغ بعضهم في
 اثبات الصفات كالسمع والبصر والكلام الي حد

Al exempl.
 بخلقه

المراد
 ١٠٠٠

deinde ab unaquaque harum sectarum species diversae, adeo ut usque ad septuaginta tres sectas numerentur. Quod ad *Metazalis* attinet, illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quod attributa aeterna ab essentia Creatoris, qui supra omnia excelsus, amoveant, fugientes [distinctionem] personarum quam [constituunt] *Christiani*; suntque ex illis qui dicant, Deum per essentiam suam scire, sed non per scientiam, et eodem modo potentem esse, et vivere: ex illis etiam qui dicunt, ipse scire per scientiam, quae ipsa essentia ejus est, atque eodem modo potentem esse et vivere. Primi illi attributa omnino rejiciunt, secundi attributa asserunt quae sint ipsa essentia: hoc unanimiter statuunt, verbum Dei creatum esse in subiecto, literisque et voce consistere, ejusque exemplar in libris, scriptura exprimi. Negatio autem attributorum omnino desumpta est a philosophis, Dei essentiam unam esse citra ullam omnino multiplicatam assentibus. Et *Metazalis* autem *Abul Ebn Hayt* asseruit *Christum* corpus proprie dictum induisse, esseque eum Verbum aeternum incarnatum, sicut dicunt *Christiani*. Ex iisdem *Ijs*, cognominatus *Mrdad*, eo processit ut assereret ipsum *Alcoranum* creatum esse, et potuisse *Arabes* aliquid quod elegantia et eloquentia par esset componere, nisi prohibiti essent in id animum intendere. *Metazalis* contrarii sunt *Sefati*, qui statuunt in Deo attributa aeterna scientiae, potentiae, vitae, et ejusmodi alia. Imo eousque processerunt eorum nonnulli in adstruendis attributis, qualia auditus, visus, et loquela, ut corporeitatem

Metazale
lib. 4. cap. 1.

Sefati.

الفيهم تسعان كما يدل من اجر الابات الدالة عليها
كانت اقرا علي العرب والخلق باليد وغيرهما علي
فما شرفها من شيمه تعرض لتناول الا ان قوما منهم
كناشي الحسن الانصاري وشيمه لما باثروا علم
السلام منعوا التشبييه وصار ذلك مذهبها لان
السنة والجهالة وانتقلت * سنة الصناتية الي
الانصارية

* Al. exempl.
سنة

واما التكريه فهم مستكرهه ايضا وانها لقبوا بالتدريه
لتفهم التكره لا لانهم اياه فانهم يقولون ان العبد
تادر خالق لانعاه خبرها وشرفها مستحق علي ما
بفعاله لربا رقتابا فالرب تعالى منزه عن ان
يخاف اليه شر ونظام وسهوا هذا النمط عدلا وحدوه
بانت امداد الفعل علي وجه الصواب والمصلحة
لمقتضي العقل من الحكمة وبإزاء القدرية
لجبرية الذين ينفون الفعل والقدرة علي الفعل
من العبد ويقولون ان الله تعالى يخلق الفعل
يخلق في الانسان قدرة متعلقة بذلك الفعل
لا تأثير لتلك القدرة علي ذلك الفعل ومنهم
من يثبت للعبد قدرة ذات اثر ما في الفعل

† Al. exempl.
بمقتضي

adstruant, asserentes necesse esse ut textus isti in quibus fit eorum mentio, puta, sessionis in throno, creationis manu peractæ, et ejusmodi aliorum, sensu literali intelligentur, ut non opus sit ad explanationem aliquam confugere; nisi quod eorum nominali, inter quos *Abû Hasan Asharîus*, aliique, dum Theologice scholasticæ præcepta tradunt, comparisonem prohibeant *, quæ sententia recepta est ab iis qui traditionibus [*Mohammedis*] et sociorum [ipsius] consensui innituntur. Atque ita doctrina *Sefatiorum* ad hanc *Ashtariorum* translata est.

Jam vero *AlKadarîi* sunt et illi e *Motazilis*, nomen *AlKadariorum* inde fortiti, quod *alKader*, i. e. *Decretum* [divinum] tollant, non quod illud asserant. Affirmant siquidem hominem potestate præditum esse, quæ actiones edat tam bonas quam malas, mererique ob ea quæ facit præmium et pœnam, longeque abesse ab hoc Dominum super omnia excelsum, ut attribuaturs illi malam et iniquitas: et hoc dogma *Æquitatem* nominarunt, quam definiunt Ordinationem actionis secundum modum restitutionis, et rectam dispositionem ejus quod statuit intellectus secundum sapientiam. Contrarii *AlKadarîis* sunt *AlJabarîi*, qui ab homine actionem, aut potestatem in actionem, prorsus remonent, dicentes, Deum supra omnia excelsum creare actionem, et creare potentiam in homine, quæ ad actionem illam pertinet, nec tamen esse aliquem in istam actionem ab ista potentia influxum. Sunt et ex illis qui asserant in homine potentiam quæ impressionem aliquam habeat in actionem, dicantque

* S. Th. et. a.
que in Deo
sunt in qua
in eis
sunt comparati
tui.
Alharîi.
Kadarîi.

Jabarîi.

وَيُؤْمِنُونَ أَنَّ اللَّهَ مَالِكٌ فِي خَلْقِهِ يَفْعَلُ فِيهِمْ
مَا يَشَاءُ وَلَا يَسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ فَلَوْ أَنَّ خَلْقَ الْخَالِقِ
بِأَجْزِهِمْ أَسْتَبْنَتْ لَمْ يَكُنْ كَيْدًا وَلَوْ أَخَذْتُمْ بِأَجْزِهِمْ
الَّذِينَ لَمْ يَكُنْ مَجْرُورًا بَلْ شَوْشِي كُلُّ ذَلِكَ عَادِلٌ
لأن العدل علي رابعهم ثم التفاضل فيها بملكه
المتصرف

وأما المرجئة فهم يقولون بأرجاء حكم صاحب
الكبيرة من المؤمنين الي التيممة اي بتأخيرها
اليها فاليتضمن عليه حكم ما في الدنيا من
كونه ناجيا او خالفاً ويقولون أيضا انه لا ينزع مع
الايان ومعينة حكمها لا ينفع مع التكفر طاعة وبراءة
المرجئة الوعيدية القابلون بتكفير صاحب الكبيرة
وتنفيذها في النار وان كان مؤمنا لكن يكون
عقابه اخى من عقاب الكفار واما الشيعة فهم
لذين شاكروا علي بن ابي طالب وقالوا بامامته
بعد النبي وان الامامة لا تخرج من اولاده الا
ظلم وتجهلهم القول بنُبُوت عصية الأئمة وجوبا عن
لكباير والصغاير فان الامامة ركن من اركان
الدين لا يجوز للنبي اغفاله ولا تفويضه الي العامة

Deo jus esse in creaturas suas, quicquid velit in illis faciendi, ita ut nemo ab eo querere debeat earum hoc fecerit; quod si omnes sine discrimine homines in paradisum admitteret, nullam hic fore injustitiam, aut si in ignem omnes injiceret, nullam hic fore injuriam, sed futurum ipsum in omnibus istis justum. Justitiam siquidem esse cum sit visum est iudicatur qui jus habet, illo in quod jus habet.

*est secundum
eorum opinio-
nem.*

Jam quod ad *Morgis*, afferunt illi deferri iudicium cujusvis *Muslemici*, qui peccatum aliquod grande commiserit, usque ad resurrectionem mortuorum: scilicet non prius vocatum iri illum in questionem; neque sententiam de eo in hoc seculo ferunt, siue absolutionis, siue condemnationis. Dicunt insuper non nocere cum fide impietatem, uti neque prodesse cum infidelitate pietatem. *Morgis* adversi sunt *Almii* *Shii*, qui pro fidei desertore habent illum qui peccatum aliquod grande commiserit, ipsumque perpetuo in gehenna mansurum, licet veram amplectatur fidem: futuram tamen poenam ipsius levior, quam infidelium. Porro *Almii* (scilicet *Alis* Sectatores) illi sunt qui se *Alii* filio *Alii* *Taleb* addixerunt, ipsumque in Antistitis munere Prophetæ successisse afferunt, nec munus illud aliis præterquam ipsius progeniei, nisi injuria, deferri: in hoc omnes conspirant, quod asserant debere necessario antistites, cohibere se a peccatis, tum grandioribus, tum levioribus; esseque antistitis munus unam e columnis fidei, cujus aut negligentem esse, aut illud vulgo permittere, non conveniat prophetæ.

Morgis.

Waldii

Shii.

Jam inter eos qui modum exceſſerunt ex *AlShiis* ſunt *AlNoſairii*, qui aſſerunt Deum ſupra omnia excelſum forma *Alis* apparuiſſe, et lingua ipſius locutum, ea quæ ad abditiffima myſteria pertineant, enarraſſe. Eorum etiam nonnulli modum adeo exceſſerunt in iis quæ ad antiſtites ſuos ſpectant, ut eos extra terminos creaturarum eduxerint, et ipſis proprietates divinas attribuerint.

Noſairii.

AlShiis contrarii ſunt *AlChawarigii*: e quibus ſunt qui *Ali Ebn Abi Taleb*, in iis quæ adminiſtravit, peccatum impingant; et ex illis alii qui in eo peccati arguendo eo tranſeunt, ut et infidelitatis accuſent; et ex illis demum qui aſſerunt admitti poſſe ut nullas ſit omnino in mundo antiſtes; quod ſi tali opus ſit, competere ut ſit vel ſervus vel liber, vel *Nabatæus* vel *Koraifhita*, modo juſtus ſit; quod ſi a veritate declinaverit, gradu moveri, et morte affici debere. Atque hæc narratio eſt ſectarum quæ circa fundamenta verſantur, juxta viam compendii.

Chawarigii.

S E C T I O III.

JAM vero inter ſectas quæ circa Ramoſ verſantur, quæque inter ſe differunt de concluſionibus legalibus, et dubiis ſub diſquiſitionem cadentibus, maxime celebres ſunt quatuor; ſcilicet Secta *Muleci Ebn Anas*, Secta *Mohammedis Ebn Edris Aſhkaſienſis*, Secta *Abmedis Ebn Hanbal*, et Secta *Abu Haniſæ AlNoomân Ebn Thâbet*. Fundamenta etiam diſquiſitionis ſunt quatuor, *Liber* [ſcilicet *Alcoranus*], *Aſſonnab* [i. e. Traditio], *Conſenſus*, et *Ra-*

Secta Juris-
tarum qua-
tuor:

Maleci,

Shafii,
Hanbali,
Hanefi.

tio. Nempe quia, cum orta fuerit nova aliqua quæstio legalis de licito et illicito, ad disquisitionem confugientes, primo *Alcoranum* adeunt, ubi si textum aliquem invenerint, ei adhærent; sin minus, ad *Ajfonch*, seu traditionem Prophetæ confugiant, ubi si quid occurrat* [quod dubium explicet], in ipsius sententiam deſcendunt; sin minus, ad *conſenſum ſociorum* [ejus] confugiunt, quoniam illi orthodoxi cenſentur ut in errorem conſpirare noluerint: ibi ergo ſi inciderint in aliquid quod dubio ſuo affine fuerit, ad eas normam de quæſtione ſua itatuunt; ſin minus, ad *rationem* itur, quoniam quæ oriri et accidere poſſint [dubia] infinita ſunt, authoritates vero finitæ, ita ut paria non ſint. Jam certo conſtat quod *ratio* neceſſarii ſit uſus, ut ſecundum eam de unaquaque quæſtione legali diſquiratur. Ex antiſtitibus vero *David Ajphobaniensis* rationis [uſum] penitus rejecit, cui e contra *Abu Hanifa* plurimum ſe addixit, adeo ut non raro rationem manifeſtam vel teſtimonii particularibus præferret. *Malec* autem, *Shafcius*, et *Ebn Hanbal*, modo occurrat vel teſtimonium, vel præceptum, ad rationem ſive manifeſtam, ſive obſcuram, minime recurrunt. Jam cum inter hos ſint in ſententiis ferendis differentiæ, de quibus extant apud eos libri et diſputationes, non tamen ideo quiſquam eorum infidelitatis aut erroris reus exiſtimatur. In ſumma, Fundamenta Legis *Iſlamitiçæ* hæc ſunt: 1. Munditici in extremis corporis partibus, et veſtium oris, quod dependant et rebus ſpurcis occurrant, cura. 2. Oratio; quæ

* Dicitur
 al-q w l eb
 yſo vel tam

Fundamenta
 Iſlamismi.

الأمم وهو روافضة ونذاريون وقريش المشورة تحصل به
 فذلك السلب وهذا النفس والنجس وهو مثال الخروج
 من الدنيا والافعال هي الفكرة وأكثر ما فيه من
 الخصال المتناهية والآلة السعيد بامتثاله ما شرع له
 ذلك كالسعي والبركة في الطواف ورمي الجمار
 أما الجنة والأحياء فيجملت فيجبها للأمة يتلاقون
 متزاورون ويستترجون فيها عن كد الكدح وأما
 الجنان فهو فئة فيه ابتلاء وامتحان وتسليم وأما
 حربهم الممتدة والدم ففي كراهية النفس ونفار
 طبع ما يوجب الامتناع منها :

est subjectio et demissio sui coram Domino omnipotente.

3. Eleemosyna ; quæ est communicatio in miseris, et auxilium, et largitio. 4. Jejunium ; quod est sui domatio, et depressio, et subjugatio concupiscentiæ, qua producatur teneritas cordis, et animæ puritas. 5. Peregrinatio ; quæ exitus e mundo et itionis in occursum futuri typus est : nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, tendunt, quam probationi et tentationi hominis, an ea quæ ipsi mandata sint sectari velit ; quales sunt cursus et properatio in circuitione [*Caabæ*], et iactus lapillorum. Quod vero ad observationem diei Veneris et sessorum, instituta sunt ea ad congregationem populi, quo conveniant. et se mutuo visitant. et in iis a laborum tædiis quiescant. Circumcisio autem injunctio est, cui inest tentatio et probatio, et deditio sui [*Deo*]. Quod ad prohibitionem morticini. et sanguinis, in eo quod horreat ea animus, et refugiat natura, satis est quod abstinentiam ab illis ut necessariam suadeat.

•
•

S. Harding del.

W. A. Gardiner.

*Edwardus Pocock F.R.S.
Vid. Christi Cantuariensis Linguarum.*

Hebr: et Arab:.

in Academia Oxoniensi Professor.

Publ. as the act directs Jan. 21. 1797. by the University of Oxford.

N O T Æ,

IN QUIBUS

ALICQUAMMULTA

QUÆ AD

HISTORIAM ORIENTALIU

APPRIME ILLUSTRANDAM

FACIUNT,

E MELIORIS APUD IPSOS NOTÆ AUTHORIBUS

IN MEDIUM PROFERUNTUR,

OPERA ET STUDIO

ED. POCOCKII,

LINGUÆ ARABICÆ IN UNIVERSITATE OXONIENSI PROFESSORIS.

pie et blasphemie impingunt *Mohammedani*, ipsi horrent ; nec hujus est loci.

Pag 3. l. 4

τ Sarat. 7.
II, 26, 46.
&c.

Ad, et *Thomūd*] vel *Thamūd*. Frequens horum in *Alcorano* mentio. Quæ de illis traduntur hæc iunt ; fuisse *Adum* filium *أوس* *Ausi*, filii *Arami*, filii *Semi*, filii *Noæ*, qui post confusionem linguarum sedem sibi في حضرموت in regione *Hadramautica* fixerit ; ejus posterii cum ad idololatriam delapsi essent, misisse ad eos Deum prophetam *Hūd*, illum, cujus meminit *Alcoranus* , (eundem quidam cum *Ebero* fuisse volunt,) et cum ei morenti et a falso cultu revocanti aurem præbere nollent, immisso vento qui septem noctes et octo dies continuos flaret, paucis admodum exceptis qui *Hūdo* crediderant, et una cum eo se in locum alium receperant, e medio sustulisse. Regiones quas obtinuerunt *Ado* oriundi dictas esse الإخوان *al Ahkêf*, quod *Arenas flexuosas* sonat, *Tameno* et *Ommāno* adjacentes : primum omnium apud illos regnasse *Sheddūdum Adī* filium, ipsi e posteris multos successisse, de quibus multa et diversa a scriptoribus traduntur, omnia falso quam vero propiora. *Lokmānum* quendam ex his fuisse narrant, * alium a *Lokmāno* Sapiente, quem *Davidis* tempore floruisse perhibent, qui *Meccam*, una cum aliis quibusdam, a popularibus suis ad pluviam a Deo impetrandam missus, cladem istam evaserit ; idem cui a Deo concessum ut septem aquilarum, quorum morienti uni alter recens ovo exclusus substitueretur, ætatem viveret, fabulantur poetæ. Hæc *Ismael*, Provinciæ *Hamah* prin-

ceps, celebris ille Geographiæ author, in Historia sua, qui quod nostris *Abulfid* nomine notior, eodem deinceps a nobis laudabitur. Meminerunt *Alfennobius* et *Abned Ebn Nijir*; seu *Jaspi* filius, *A* posterioris, qui prioris reliquit; illi nampe qui *Mora* substituerunt: periisse tamen et ipsos, in *Jaspi* scilicet (ut penes *Mohammedem* authorem *Ides*) conversos. A celebri horum antiquitate obtinuit, ut si quid valde antiquum innuere velint, *شعبان عادى* *Shaban A'di*, quasi *rem A'di* coævam, seu quæ ab *A'di* usque temporibus duraverit, appellare soleant, ut Græci *Kymè*, et *Ωρόν*.

Thomud] vel *Tamud*. Sunt et hi *A'di* antiquiorum tribus, *Tamud*, *Gtleri*, ut perhibent, filio oriundi, قوم صالح i. e. Populus *S. Ihu*, inde dictus, quod ad ipsos missus sit *S. Ihu*, (ita tradente *Alcoranus* †) qui a plurimum a Iunius Dei cultum invitaret. Cui pauci admodum paruerunt, reliquis signum petentibus, quo impleto se etiam credituros polliciti sunt. Signum hoc fuit, ut e rupe quadam camelam ipsis educeret: quod cum a Deo impetrasset, et e rupe prodieris camela pululum ederet, increduli nihilominus perstitērunt, et camelæ insuper suffragines succiderunt: quo facto provocatus Deus, illos, post triduum, horrido fragore cœlitus demisso consternatos perdidit. Sedem populi hujus statuunt regionem *Hejr*, quæ *Hegiazum* et *Syrium* interjacet; ubi et domus eorum rupibus excisas, quarum meminit *Alcoranus*, adhuc videri asserunt, e quarum al-

خاتر
Abulhed
Gen 22
Hegiazum
Syrium
Alcoranus
Su 11 7
126, ac.

titudine nihilo hodiernis oculis, argumentum petit. *Abund Ebn Tufayl* contra ea quae de immari eorum proci-
tate narrantur. Verba apponam: *وساكنهم على تفرق*
منهاكن اهل دارنا وهذا بقا على ان لا يملهم فكانت بلادهم
i. e. *Domus autem eorum quae sunt domus nobilis et ad-
tactis, etque hoc indicium est quod corpora eorum corpori-
bus nobilis obsequia.*

Tafus (vel *Tafus*), et *Tafus* *Tafus* e posteris *Labi* filii
Semi *Antu* *Abu* *Sida*, *Tafus* e *Sais* *Geheri*; promissum
autem habuisse tribus itas in peninsula *Arabum*, imperio
pones *Tafus* nacente, donec devolutum tandem fit ad
tyrannum quendam qui legem condidit ne nuptum dare-
tur cuiquam e *Tafus* virgo, nisi a se prius vitata: quod
cum regre tandem ferrent *Tafus*, inter eos convenisse
ut gladiis arena testis regem una cum viris e *Tafus* pri-
mariis ad convivium evocatum adorirentur, atque ita
maximam *Tafus* partem e medio sustulisse. De quo
eorum facto *Tafusidarum* quendam apud *Tobbaum* *Kamani*
regem questum, auxilium ab ipso contra eos impetrasse;
qui ergo tribum *Tafus* adortus eos internecone delevit,
adeo ut post haec nulla fere *Tafus* et *Tafus* memoria su-
perfit.

Porro tribubus *Arabum* deperditis accensetur etiam
Jorham *Jorham* prior: altera enim ejusdem nominis
memoratur, quibuscum *Ismaelis* posteros coaluisse volunt.
Jorhamum autem priorem, *Ado* *σύγχρονον*, funditus pe-
riisse, et oblitteratam esse eorum memoriam. Qui octo-

ginta capita una cum 500 in arcam receptos fibulantur, inter eos *Yahia* et *Abraham* numerant. Multa de his, etiam recentioribus, gentibus, fibulantur *Arabes*, quæ omnia vix aliquid sunt quædam *عرب و طسم و طسم و طسم* *fabule de Tamas, et ceteris fabulis*, et proverbio iurant in eum qui miri, collere vult *Yahia* certi, narrari. Hæc præcipue ex *Ismaele Abu' Jafar*, qui fabulis non vixis indulgere videtur, aliisque, referre vixi a est, et *Alchorani*, poetis et proverbis *Arabum*, in quibus frequens eorum mentio occurrit, incens aliquam afferrent. Verendum enim hic fuit magis ne nimium, quam ne satis dicerem, ideoque non solum a fabulosis his, sed et *Alchorani* et poetarum testimoniis abstinendis abstinui.

Duplici specie videndi sunt, scilicet Kahtani, et Adnani pag. 5. l. 2.

Fuerit ergo *Kahtani* idem qui *Yahia* filius *Ismael*. Ita Scholiastes in Poëma *Elu' Adnani*, *بقي هو ق طسم و طسم و طسم* *Yahia idem qui Kahtani*; quod R. Scudius pro concilio habens, in versione Portaeuschi *Yahia* pro *طسم و طسم و طسم* substituit, et *Georgius Elu' Adnani, Elu' Adnani* (quod epitheton, ab eruditionis soliditate, potius quam nomen) titulo jam notus, in prima II. l. 1. sue parte, *Yahia* Patrem *Arabum* vocat. *Adnanius* autem inter *Ismaelis* posteros censetur. *Kahtani* ergo oriundi *العرب النجدة Arabes puri*, genuini; *Adnani* *العرب المستعربة Arabes faëli*, seu insititii. Hæc *Arabum* qui jam supersunt recepta est apud historicos distributio, teste *Ismaele Abu' Jafar*. Alii tam hos quam illos pro *insititiis* habent, hac differentia quod *Kahtani* poste-

ros ^{المتعربة} *Met-Arabs* nuncupent, *Adnâni*, quasi longius translatos, ^{المستعربة} *Mesl-Arabs*, (monente *Jalla'iddin-Afzyutis* in libro *Mezhar*,) neutros pro *Arabibus puris* reputandos; illos scilicet fuisse, præter jam dictas tribus *Adi*, *Thamûdi*, *Tasmi*, *Jadissi*, et *Jorhari*, tres alias, nempe ^{عالميف} *Analecum*, ^{امتم} *Antemum* et ^{حاشم} *Hâhemum*, quibus et alii duas præterea addunt, ^{عابيل} *Abilum*, et ^{بار} *Bâr*, nisi a scriba erratum sit, quod suspicor: hos omnes periisse, exceptis reliquiis quibusdam reliquis jam tribubus confusim permixtis, nec superesse qui *Arabum purorum* nomine censendi sint. Sunt et qui *Kahtânium* ipsum, quem præcipuarum apud *Arabs* tribuum patrem statuunt, posteris *Ismaelis* accenseant, ut testantur *Jalla'iddinus Afzyutius*, Scholiastes in Poema *Ebn Abdûni*, *Ahmed Ebn Yusef* in Historia, &c. nec reperiri jam alios quam *Arabs Ismaelitas*, quæ nomina idem sonant apud Paraphrastas *Chaldaeos* et *Arabs*, *Genes.* xxxvii. Sed ut sententiam magis receptam et viam a pluribus tritam sequamur, *Arabs* qui jam supersunt duplici stirpe oriundos pro concessio habeamus, *Kahtâno puros*, *Adnâno Mesl-arabs*, seu *insutitos*. Hos cur ita nuncupent, rationem hanc assignant; quod scilicet *Ismael* eorum pater, cum origine et lingua non *Arabs*, sed *Hebræus* fuerit, postquam cum *Jorhamidis* affinitatem contraxisset, ipsorum moribus, dialecto, et vitæ instituto assueverit, ipsoque oriundi in unam cum illis gentem coaluerint. Cur autem *Adnânium* potius quam ipsum *Ismaelem*, vel aliquem e posteris ab ipso propiorem, tribuum patrem statuunt,

in causa est quod ad ipsum usque in genealogiis suis inoffensa se se ascendant, cum de iis qui inter ipsum et *Ismaelem* intercefferint controversum sit. His præmissis, opere pretium diximus, ut tribus quæ utraque stirpe ortæ perhibentur præcipuas recensamus. Erunt forsan quibus non ingratum erit quid *Arabes* de Originibus suis tradant audire.

Joctono ergo, seu *Kalâno*, ex eorum iententia filii duo *عرب Yaarab*, seu *farab*, qui *Arabum Tamanansium* pater, *جرهم Jorham*, qui *Hejazensem*: (filios ei triginta unum una matre genitos assignant, teste * *Ahmede Josephi* filio, sed reliquos *Arabie* finibus egresfos *Indiæ* regiones occupasse:) *Jarebo* filius *رشب رشب Rashab*, *Rashabo* filius *سبا Saba*, a quo originem ducunt quotquot sunt *Arabum Tamanansium* tribus et reges. Filios scilicet huic complures fuisse, e quorum numero *همير Hamyar*, *كهلان Cahlan*, *عمر Amrus*, *اشعر Ashar*. Ab *Hamyar* tribus *Hamyarensis*, quarum pater *قضاة Kodah*, a quo tribus *Hamyarensis* complures oriundæ *Kodahenses* denominantur. Ex illis 1. *كالب Calb*, seu *بنو كلب Banu Calb*, filii *Calb*, *Calbenses*, quorum sedes olim *دومة الجندل Duma* vel *Daumato'sjandal*, et *تبوك Tabuk*, et *اطراف الشام extrema Syria Damascenæ ora*. 2. *بھرا Bahrâ*. 3. *جھينة Johainah*, quæ familia seu tribus magna est, et diversas sub se familias contribules continet. Sedes illis boreales *Hejâzi* partes, quæ mari *جدة*, quod scilicet juxta *Joddam* est, alluuntur. Ex his fuit a quo originem traxit proverbium, *عند جھينة الخبر البقین Apud Johainam [seu Johainiensem]*

* V. et Schol
in Po ma Ebn
Abdâlin.

† *Sacharut*
Deus. S.

† Ideoque
nomen *Tomich* esteren-
dum. S.

verum est nuntium, frequentis apud *Arabes* usus; histo-
riam ad calcem, in proverbiorum elencho, atteximus,
ان شالا *Balyo*. 4. 5. *Tanach* تنوخ. Tribum
hanc nobilitavit insignis poeta *Abu'lOla alMuarri* qui
Tanuchensis fuit. Ejus vitam describens doctissi-
mus historicus *Ebn Chalicw*, *Tanach* non tam tribum
singularem, quam plurimum tribuum complexum statuit,
et primam nomini literam vocali *Damma* insignien-
dam †. 6. بنو سلبج *Banu Salih*, filii *Salih*, *Salihenses*,
qui cum desertum *Syrie* incolerent a regibus *Gassanen-*
sibus victi et deleti sunt. 7. بنو عذرة *Banu Odhra*, filii
Odhræ. 8. بنو نهدي *Benu Nahd*, *Nahdenses*. 9. E familiis
etiam *Hamyarensum*, شعبان *Shaabân*.

Posterii *Cahlân* filii *Sabæ*. Horum tribus diversæ: in-
signiores autem septem. 1. الازد *AlAzd*. 2. طي *Tay*. 3.
مذحج *Madhej*. 4. همدان *Hamdân*. 5. كندة *Cendah*: ex
his الكندي *alCendi*, celebris *Arabum Philosophus*. 6.
مراد *Morâd*. 7. انمار *Anmâr*. Hæ singulæ varias continent
familias. Familiae *Azdensum* præcipuæ sunt, 1. غسان *Gassân*;
quæ regum *Syriæ Damascusæ* familia. 2. الاوس *AlAus*, et 3. الخزرج *AlChazraj*, *Yathrebi* incolæ, qui
alAnfar, *Anfarû*, scilicet *Mohammedis* profugi ad-
jutores, dicti. 4. خزازة *Chozâah*, *Chozaensis*, inde appel-
lationem sortiti quod تخزعت, scilicet, quasi *abscissi* fuerint
a reliquis *Yamanensum* tribubus, cum ob celebrem istam
inundationem, سَبِيلُ الْعَرَبِ ‡ in *Alcorano* dictam, fedes mu-
tare coacti, in vallem *Marri*, *Meccæ* vicinam, se recipere-
rent, ubi et principatum obtinuerunt, et clavium *Caabæ*

‡ *Diluvium*
alArem. V.
Alcor. Surat.
34. com. 16.
S.

custodiam, donec eas tandem venderet *Abu Gabshân* quidam *Cofaiyo Koraiſhidæ*, utre vini, cujus ſtultitia et ſera pœnitentia proverbiiſ *Arabum* decantata; unde *اخمسر* *من ابي غبشان* dicunt, et *اندم*—i. e. *Magis dannum paſſus*, vel *Magis ſera pœnitentia cruciatus quam Abu Gabshân*. De *Chozaenſium* origine dubitatur *Maadienſes* fuerint et *Iſmaele* oriundi, an *Yamanenſes*: in eam autem ſententiam a pluribus itur, ut pro *Yamanenſibus* habeantur, ex *Azdi* poſteris. Porro e *Chozacenſium* familiis fuerunt *بنو المصطلق* *Banu'l Moſſalak*, poſteri *Moſſalaki*, quos bello aggreſſus eſt *Mohammedes*. 5. *بارق* *Bôrck*, qui a loco juxta quem ſedem fixerunt nomen mutuati ſunt. 6. *دوس* *Daus*: regnum hi in *Erâci* confiniis occuparunt. 7. *عتبك* *Atic*. 8. *غافق* *Gâfek*. 9. *Azdenſes* etiam *بنو الجندى* *Banu'l'ſjolanda*, qui reges *Ommîni* quorum unusquiſque *الجندى* *al'ſjolandius* audiit. Atque hæ *Azdenſium* familiæ.

2. *Taiyenſium* pater *طى* *Taiyus*, qui *داد* *Odad* filius *Zeidi*, filius *Cahlôn*. Hi, irrumpente inundatione prædicta, ſcilicet *سبيل العرم* *Yamano* pulſi ſedem fixerunt in *Najd Hejâzi* provincia juxta montes *اجي* *Aja* et *سلمي* *Salma*, qui inde montes *Tay* appellati. *Taiyenſium* autem familiæ, 1. *جديلة* *Jad.lah*. 2. *نهبان* *Nabhân*. 3. *بولان* *Baulân*. 4. *سلامان* *Salomân*; e quibus *بنو بختر* *Bohtarenſes*. 5. *هني* *Hana*. Ex hiſ *Aiyas* filius *Kabiſe*, qui *Noomano* in regno ſucceſſit. 6. *سدوس* *Sodûs*, cum *Damma*; atque ita a *Sadûſo*, altera tribu e *Rabiæ* poſteris, vel ut *al'ſauharius*, e *Shaibâni*, diſtinguitur. 7. Hiſ accenſentur *بنو ثعل* *Banu Thoal*, filii *Thoali*, qui (inquit *al'ſauharius*) pater tribus

inter *Taiyensis*, e quibus fuit *أحمد بن محمد بن ماضي* *Mazsihi* filius, qui *أدب في فنون السجق* *hominum sagittandi arte peritissimus*.

Tribus etiam *أحمد بن محمد بن ماضي* *Hammas*, decantatae inter *Arabes* liberalitatis vir: adeo ut, cum insignem beneficentia virum denotare veliat, dicant: *أحمد بن ماضي* *Hammas liberator*.

3. Quin et *Matho* oriundae familiae plures; e quibus 1. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Charwala*. 2. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Jarb*. 3. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Ard*. 4. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Banu Saad*: quorum pater non antea mortuus est quam viris ipso oriundis, qui equitantiæ comitarentur, trecentis stipatus incederet, quos *أحمد بن محمد بن ماضي* i. e. cognatos suos appellavit, *أحمد بن محمد بن ماضي* *ad oculi invicem sustinere avertendum*. Unde ipsis in cognomen cessit *أحمد بن محمد بن ماضي* *Saa'ib al-ahirah*. Ex horum familiis *أحمد بن محمد بن ماضي* *Jesienfes*: et *أحمد بن محمد بن ماضي* *Zabaid*, *Zobaidenses*. 5. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Nachac*, *Nachacenses*. 6. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Ans*.

4. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Hamdon*, *Hamdonenses*, tribus sunt et ante et post *Mohammedem* celebris, *أحمد بن محمد بن ماضي* في السجق والاسلام.

5. Tribus quinta est *أحمد بن محمد بن ماضي* *Condah*; ita eorum pater, cui nomen *أحمد بن محمد بن ماضي* *Thaur*, cognominatus est, *أحمد بن محمد بن ماضي* i. e. quod patris erga se beneficentiam insciatus est. E *Condensum* familiis sunt 1. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Sacisec*, *Sacisecenses*. 2. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Sakun*, *Sakunenses*.

6. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Morad*, *Moradienses*. Eorum fedes erant montes *Yaman* prope *أحمد بن محمد بن ماضي* *Zabid*.

7. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Anmar*, *Anmariensum*, familiae duae. 1. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Bajila*, unde *أحمد بن محمد بن ماضي* *Bajaliensis*. 2. *أحمد بن محمد بن ماضي* *Chathaam*. *Baja-*

* E quibus
al-Muamabli
porta insignis S.

liensis erat *جور* *Jarir* quidam e *Mohammedis* sociis, qui ob insignem pulchritudinem gentis suæ *Josephus* audit, a poeta non sine insigni tribus suæ opprobrio laudatus hoc carmine,

لَوْ لَا جَوْرٌ هَلَكَتْ بِحَيْلَةٍ، نَعَمَ الْفَتَى وَبُيَسَّتِ الْعَيْبَةُ
i. e. Si non esset *Jarir*, periisset *Bajilah*: quam bonus puer, quam mola tribus!

f. p. 478.

De duabus hisce tribubus dubitatur num *Tamanenses* fuerint origine, an *Mazda* oriundæ *Tamanum* postea petierint. *Alfouharicus*, in *بحر* et *خشم*

Atque hæ *Bani Calil* in familiæ præcipuæ. Tribus *Anro* filio *Sabæ* oriundæ sunt, 1. *لحَم* *Lachm*, *Lachmenses*: e quibus *Mu'dari*, celebris illa regum *Hirensium* familia; nec non *بنو الدار* *Ban' l Dar*, *Darenses*, quorum patrem *عبد الدار* *Abul l D*: nomen a *Daro*, *Arabum* idolo, accepisse monet *AlFirazabadi*. 2. *جذام* *Jodham*; quos non *Tamanenses*, sed *Mazadienses* a quibusdam adnumerari monet *AlFouharicus*: qui etiam (ut et *AlFirazabadi*) sedes eorum in montibus *حسمى* *Hismi* collocat. *Jodham* autem filii duo, *جشم* *Jeshm* et *حرام* *Jorom*, qui omnium *Jodhamensium* patres. E familiis *Jishmo* oriundis est illa *اسم عتيب ابن* *Atib Ebn Aslam* proverbio celebris, referentibus *AlFouhario*, et *Al Firazabadio*, scilicet, *اودي عتيب* i. e. *Periit Atib*: quod in eos jactatur qui dum spe salutis inani se lactant misere pereunt.

Tribus *Ashaaro* filio *Sabæ* oriundæ *بنو الاشعر* *Banu' l Ashaar*, et *الاشعرون* *Ashaarienses* appellantur. *Ashaarum* filium *Sabæ*, filii *Yafshabi* &c. statuit *AlFauharicus*; at

AlFirauzabadius Aphaarum ait esse *Nabtu* filium *Odli*, *Aphaarum* autem dictum quod cum nasceretur عليه سقّر *losus* fuerit. Porro *بنو عاملة* *Ben Amal*, *Amal* *Amal*, posterius *Amale* filii *Sabæ* perhibentur, suntque ex octo tribubus quæ ab *Tamam* ob سئل العجم i. e. *inundatione* *Acem*, in *Syriam Damascus* profectæ, sedem prope *Damaskum*, in monte qui ab illis جبل عاملة *Mons Amale* audit, fixerunt. De his monet *AlJauherius*, esse eos revera *Tamannæs* e *Sabæ* posteris, at esse qui eos *Kasid* oriundos volunt: atque ita certe statuit *AlFirauzabadius*. Atque hi quos ordine recensuimus *Labes* regionis *Taman* incolæ, *Sabæ* posteris, quorum ad nos memoria pervenit.

ARABES MOST-ARABES, SPU INSITITII, QUI AD ISMALLE GLNUS DUCUNT.

Ismæli peperit uxor quam e *Jorhamidis* duxit filios duodecim; e quibus كيدار *Kidar*, quem nonnulli volunt ab avunculis suis diademate et imperio ornatum. *Kidari* filius حمال *Hamal*; *Hamali* نبت *Nabt* vel نابت *Ni bet*, (quanquam alii *Nobetum Kidari*, alii ipsius *Ismælis* filium statuunt) *Nābeti* سلامان *Salaman*, *Salmoni* الهمسج *Al-Homaisai*, *Homaisai* البسج *AlYasai*, *AlYasai* ادد *Odod*, *Odadi* اد *Oddo*, *Oddi* عدنان *Adnan*: *Adnano* filii duo, اعك *Aec*, a quo بنو اعك *Accensēs*, et معد *Maad*; *Maado* nati قضاة *Kodda*, a quo *Koduēnsēs*, et نزار *Nazôr*, cui filii quatuor, 1. مضر *Modar*, in recta linea genealogiæ *Mohammedis*. 2. Extra lineam اياد *Aiyad*, qui *Modaro* natu major, omnium *Aiyadensum* qui e *Maaddi* posteris pater. *Aiyadus* autem, relicta patria *Hejâz*, una cum familia sua in *Erâci*

dūs, et *الامار Allahu sein*, et *انمار Amâr*^a, cujus in *Laman* profecti cum multiplicarentur posteri, *Lamanensēs* habiti sunt.

Modaro prædicto natus in recta ierie (genealogia scilicet *Mohammedis*) *النباس Allās*; extra seriem *قبس عبال Qais Hilin*, qui et *الناس AlNas* dictus, ut in proverbio, *اذا اقلق الناس اقلق النباس* i. e. *Si perdidit AlNas, et perdet Allās*. Multarum hic tribuum pater. Orta scilicet illo tribus *هوازن Hawazenensēs*, qui filii *Saud Ebn Bacr Ebn Hawazen*, apud quos nutritus *Mohammed s.* E tribubus *Kais* etiam *بنو كلاب Benu Cehb*, e quibus *Halebi* sive *Aleppi* domini, quorum primus *صالح Saleh Ebn Mordas*. Ex iisdem tribus *عقيل Okail*, quæ regum *Musol* familia Item *بنو عامر Benu Amer*, et *صعصعة Saosach*, et *خفاجة Chafajah*, penes quos ab antiquo ad hæc usque tempora imperium *Eraci*. *Hawazenensēs* etiam *بنو ربيعة Benu Rab'eh Ebn Amer Ebn Saasac*, &c. Nec non *جشم Jeshm* *جشم Jeshm*; e *جشم Jeshm* *درد Doraid Ebn AlSammah*.

E *Kais* etiam *بكر Bacr*, et *بنو هلال Banu Helal*, et *نقف Thakif*, *Thakifensēs*, (quos alii *Aiyadensēs*, alii *Thomûdi* reliquias perhibent) *AtTayesi* incolæ. *Kaisensēs* insuper *بنو نمير Banu Nomair*, et *باهلة Bahelah*, et *مأسن Mâsen*, et *غطفان Gatfân*, et *بنو عيس Banu Abas*: *Abasensēs* autem erat *عنتره Antarah*, iste decantatæ inter *Arabes* fortitudinis heros. *Kaisensēs* etiam *اسجع Asjaa*,

^a Ex auctoris verbis male dispositis et interpunctis, videtur *Amâr* istum fuisse e posteris *Rab'eh*, cum fuerit ejusdem *Rab'eh* frater, et quartus *Nazari* filius, qui numero alioquin deerit. S.

Asjacnses : nec non tribus سليم *Salim* ; et بنو ذبيان *Banu Dhobyân*, e quibus بنو فزارة *Banu Fazârah* ; atque ex his حصي *Hesnus*, cujus insignem liberalitatem ita prædicat poeta :

تَرَكَ إِذَا مَا جِئْتَهُ مُتَمَلِّئًا
كَأَنَّكَ تُعْطِيهِ الَّذِي أَنْتَ سَالِدٌ بِهِ

i. e. *Videbis eum cum accesseris exultantem,*
Ac si dares illi, quod ab eo petis.

Inter *Dhobyansenfes* et *Abasnsis* fuit celebre illud bellum *Dâhes* et *Gabrah* (qui duo equi litis materia) quod quadraginta annos duravit. Unde lites sedatu difficiles hoc indicant proverbio, *Accidit inter eos bellum Dahes et Gabrah.*

Dhobyansenfis fuit النابغة *AlNi'begah* poeta celebris. Porro e tribubus *Kais* oriundis ادوان *Adwân*, *Adwanenses*, qui regionem *AlTayef* ante *Tlakifenses* incoluerunt. Ex his ذو الاصبع *Dhu'l Asbaa* poeta.

AlTiso in seriei genealogicæ columna (ut loquuntur *Arabes*) filius مدركة *Modrecah*; extra columnam طابخة *Tâ-bechah*. Hi, quibusdam a matre خندى *Chendaf* denominati, et tribus ipsis oriundæ بنو خندى *Banu Chendaf*, *Chendafidæ*. A *Tabechah* بنو تميم *Banu Tamim*, et رباب *Rabbâb*, et بنو ضبة *Banu Dabbah*, et بنو مزينة *Banu Mozainah*, a matre appellati. *Molbrece* natus in recta linea خزيمة *Chozaimah*, extra lineam هذيل *Hodhail*, الهذليين *Hodhalienfium* pater, (e quibus ابو ذؤيب *Abu Dhowaib* poeta,) et غالب *Galeb*, et سعد *Saad*, et قيس *Kais*.

Chozaimæ in recta serie natus كنانة *Ceninah*, extra seriem الهون *AlHawn*, et اسد *Asad* : *Hawno* oriundæ tri-

p. 485.

vide infra.
p. 440.

bus *عقل Adel*, quarum pater *Adel*, *Hawni* filius. Et *الدش AlDaiſh* qui *Hawni* frater. Dictæ hæ tribus *بنو الكيراء AlKírah*, scilicet (inorente *Al'ſcu'arís*) لاجتماعهم والنفاثم quod in unum collectæ et *συμπεραγμένης* faciunt. *Aſſido* oriundi *الكاهلية Kahelienſes*, et *دودان Dúdán*, alique qui omnes ab eo *Aſſidenſes* denominati.

Cenana in recta linea natus *النضر AlNadr*; cui fratres complures, scilicet *ملكان Melcán*, *عبد مناة Abd Manah*, *أمروس Amrus*, *عامر Aner*, *مالك Malec*. *Mahani* oriundi *Banu Malcan*; *Abd Manaho* autem tribus complures. 1. *بنو غفار Banu Gefar*. 2. *بنو بكر Banu Bacr*, e quibus *الدسل AlDiyál*, *Diyalienſes*. 3. *بنو لبث Banu Lair'h*. 4. *بنو الحارث Banu'l Harethh*. 5. *بنو مدلج Banu Modlej*. 6. *بنو ضمرة Banu Dumrah*.

Ab *Amro* autem, *Cenana* filio, ortum ducunt *العمرىون Amrienſes*, ab *Amero* *العامريون Amerienſes*; a *Maleco* *بنو Maleco* *Al-Ahábish* *, quos falso nonnulli, nomine decepti, pro *الهمزى hemizyenis* habent.

* Vel *Habaſſica*.

Nadro, quem falso nonnulli *Koraishum* vocant, natus in recta ferie *مالك Malec*; *Maleco* *فهر Fehr*, qui et *قربش Koraish*, seu ille potius a quo denominati *Koraishita* ob audaciam, scilicet a *قرش Korsh*, quod *bellua marinae* nomen. *Fehro* in recta linea *غالب Galeb*, extra lineam *مكارب Moháreb*, et *حارث Harethh*. *Moharebo* oriundi *بنو مكارب Banu Moháreb*, qui iidem *شيبان Shaibán*: *Harethh* *بنو الخلع Banu'l Choloj*. *Galebo* natus in recta linea *لوي Lowa*, extra lineam *تيم الادرم Taiyemo'l Adram*, i. e. *Taiyem im-*

berbis, cujus posterii *Banu'l Adram*. *Lowæ* natus in recta linea *Caab*: *كعب* *Caab*: extra lineam, 1. *سعد* *Saad*. 2. *خزيمة* *Chozaimah*. 3. *الحارث* *AlHâreth*. 4. *عامر* *Amer*. 5. *اسامة* *Afâmah*, (quibus addit author libri *Masâilec* *جسم* *Josham*, *أوف* *Auf*, et *عمرو* *Amrum*) a quorum singulis, excepto *Haretho*, denominatæ tribus. E filiis *Ameri* *عمرو* *Anrus*, et *عبد ود* *Abd Woddi*.

Caabo natus in linea recta *مروة* *Morrah*, extra lineam *هوفيس* *Hofais*, et *عدي* *Ada*. *Hofaisi* posterii *بنو جمع* *Bonu Jemah*, et *بنو سهم* *Banu Sahm*; *Adæ*, *Banu Ada*, e quibus *عمر بن الخطاب* *Omar Ebno'l Chetâb*, &c.

Morræ in recta linea successit *كلاب* *Celâb*: extra lineam sunt *تيم* *Taiyem* et *بقظة* *Yokdhah*: *Taiyemo* oriundi *Banu Taiyem*, e quibus *Abu Becr*, et *طلحة* *Talhah*; *Yokdhaho* autem *بنو مخزوم* *Banu Machzûm*, e quibus *Châled Ebno'l Walld*. *Celabo* natus in recta linea *قصي* *Kofa*; extra lineam *زهرة* *Zohrah*, a quo *Banu Zohrah*, e quibus originem duxit *Amenah*, *Mohammedis* mater. Magni autem erat *Kofa* inter *Korashitas* suos nominis, et cui claves *Caabæ* restitutas debent. Illi natus in linea recta *عبد مناف* *Abd Manâf* (cui nomen *مغبرة* *Mogârah*); extra lineam *عبد الدار* *Abdo'l Dâr*, et *عبد العزي* *Abdo'l Uzza*. *Abdo'l Daro* oriundi *بنو شيبه* *Banu Shîbah*. Ex *Abdo'l Uzze* posteris *زهير* *Zohair*, et *خديجة* *Chadijah*.

Abd Manaso natus in linea recta *هاشم* *Hâshem*, qui populi sui princeps fuit, ac primus *الرحلتي* i. e. *binas pabulatorum catervas*, æstivam scilicet et hybernâ, quarum in * Alcorano fit mentio, apud eos instituit: extra

* Surat. 106.

lineam 1. عبد شمس *Abd Shams*, qui pater امية *Ommajje*, a quo *Ommawaide*, e quibus *Othman Ebn Affin*; nec non *Motwiah Ebn Abi Sofyin*, et *Merwon*. 2. المطلب *AlMotallab*, a quo المطلبون *Motallabide*: e quibus fuit antistes sectæ *Shafensis*, scilicet *Mokammed Ebn Ebr's Ebn'l Abbas Ebn شافع* *Shafci*, &c. 3. نزال *Nazal*, a quo التوفليون *Nawfalide*.

Hashemo natus in linea recta عبد المطلب *Abd'l Motallab*. *Abd'l Motallabo* عبد الله *Abd'Allah*, in linea recta; extra lineam omnes patru *Mohammedis*, scilicet حمزة *Hamzah*, العباس *AlAbbas*, a quo *Chalife Abbajide* genus ducunt, ابو طالب *Abu Taleb*, pater ابي *Abi*, *Laheb*, الجعد *AlGidak*, الحارث *AlHareth*, جحل *Jahel*, المقوم *AlMokawam*, ضرار *Dorar*, الزهير *AlZohair*, قثم *Ke-tham*, عبد السعفة *Abd'l Canba*. *Abd'llahi* filius *Mohammedes*, qui natus anno الفيل i. e. *Elephant*, quæ *Arabum* ante *Hejram Epoche*.

Atque hæ præcipuæ sunt *Arabum* antiquiorum tribus. Ego certe *Maimonidi*, inter eos qui non magni sint momenti, quibusque pervolvendis non inultum iussumi debeat temporis, libros, انساب العرب i. e. *Origines Arabum* numeranti facile assenserim, quas tamen hoc loco, qua potui fide, ex *Ismaele Abu'lfeda* et *Shahabo'ddino Ahmede Ebn Yahyæ* aliisque ut referrem eo inductus sum, quod scribit ille, qui *Chronicon Saracenorum* quod in calce *Alcorani* Latine versi habetur, edidit, scilicet, *Non posse barbara illa nomina recte instaurari sine libris Arabicis*: bene addit, *Nec etiam multum in his momenti est situm*.

Quod si vel aliquantillum insit, tabulam istam, ex qua reponi possint, lectoris oculis subjecimus.

Duplexque his pariter convenit sletus, Ignorantiæ alter, P. 3. l. 9.
alter Islamifini.] Ita scilicet tempora et conditionem *Arabum*, qui ante et post *Mohammedem*, distinguunt. *جاهلية* sive *Ignorantiæ*, quem vocant, statum sic describit *Ebno'l Athir*; esse scilicet الحال التي كانت عليها العرب قبل الاسلام من الجهل بالله ورسوله وشرايع الدين والمغارة بالانساب والتجبر وغير ذلك i. e. *Statum in quo fuerunt Arabes ante Islamismum, quod ad ignorantiam Dei et apostoli ejus et constitutionum religionis, et gloriationem de prosapie [nobilitate], et superbiam, et fastum, &c. Islamismum autem vocant الطاعة والانقياد لله, cum quis obedientiam et submissionem Deo profiteatur: vel, ut rectius Mustafa Ebn Kassai in libro Taarifat, والإتقاع هو الخضوع والإنقياد, Is demum Islamifinus est, cum quis se iis que a Mohammede tradita sint submittat et auscultet, seu religionem ab eo institutam amplectatur. Ita scilicet (referente Shahrestani) roganti Gabrieli speciem ac habitum Arabis induto, Quid esset Islamismus? Respondit Mohammedes, ان تشهد ان لا اله الا الله واني رسول الله وان تقم الصلاة وتؤتي الزكاة وتصوم شهر رمضان وتحج البيت ان استطعت اليه سبيلا i. e. Ut confitearis non esse Deum præter Deum illum, et Me esse Apostolum Dei, et ut tempora precum statuta diligenter observes, et eleemosynam præstes, et mense Ramadani jejunes, et ut ad Caabam, si commode possis, peregrinationem religionis ergo instituas. Addit, hanc definitionem*

testimonio suo comprobasse *Gabrielem*. Hinc ergo sectam suam *AlEslm*, *Islamismum*, se *Muylmes*, seu *Islamitas* appellant: at *Judxi*, transpositis literis, eos *Ismaelitas*, et religionem ipsorum *Islamismum*; per contemptum quidem, at nomine quod ipsi facile admiserint; utpote qui *Ismaelm* tam generis quam religionis sue parentem post *Abrahamum* agnoscant, nec aliam esse contendunt quam profitentur doctrinam ab ea quam ipse olim a patre *Abrahamo* acceptam professus, posteris suis commendatam reliquit. Quod si semel a *Shahrestario* didicerimus, melius quæ postea dicenda sunt, et quid prætexuerit *Mohammedes*, et quid egerit intelligemus. Sic igitur ille:

لَمَّا انشعب النور الوارد من آدم الى ابراهيم ثم الصادر عنه في شعبين شعب في بني اسرائيل وشعب في بني اسمعيل وكان النور المنكدر الى بني اسرائيل ظاهرا والنور المنكدر الى بني اسمعيل مخفيا كان يستدل علي النور الظاهر بظهور الاشخاص واظهار النبوة في شخص شخص ويستدل علي النور المخفي بابانة المناسك والعلامات وستر الحال في الاشخاص وقبيلة الفرقة الاولى ببيت المقدس وقبيلة الفرقة الثانية ببيت الله الحرام وشريعة الاولى ظواهر الاحكام وشريعة الثانية رعاية المشاعر الحرام وخصمات القريب الاول الكافرون مثل فرعون وهامان وخصمات للقريب الثاني المشركون من عبدة الاصنام والوثان

i. e. *Postquam divisa est lux quæ ab Adamo ad Abrahamum, deinde ab eo ad posteros derivata est, in duas partes, quarum una apud filios Israelis mansit, altera apud filios Ismaelis; fuitque lux quæ in posteros Israelis descendit manifesta, quæ ad posteros Ismaelis pervenit, occulta; lucis*

*illius clarioris indicium factum est multarum personarum apparitione, et prophetiæ in multis ex ipsis manifestatione; at lucis obscurioris, declaratione rituum et signorum, et inter paucos conclusus est rei status. Ketlah autem sectæ primæ fuit templum Hierosolymitanum, secundæ vero Templum Meccanum. Lex prioris iudiciis manifestis constabat, posterioris, observatione signorum sacrorum. Inimici prioris fuerunt infideles, ut Pharaoh et Haman, posterioris autem, *كوثان* seu idololatræ, idolorum et statuarum cultores.*

Hæc ille. Quid aliud ergo erit *Islamismus* quam *Ismaelismus*? *Ismaelem* *Jorhanidas* et *Amalekitas* *إلي الاسلام* seu ad *Islamismum* invitasse dicunt: *Mohammedes* ergo, in quem lucem illam, prophetiæ in ipso terminandæ signum, defuisse volunt, dum apertiore rituum *Ismaelitarum* sectæ propriorum doctrinam Alcorano (cœlitus, ut fingunt, demisso) tradidit, *Arabesque* suos ab idolorum cultu revocavit, *Ismaelismi* sub *Islamismi* titulo restaurator haberi voluit.

Fuitque regnum ipsorum penes tribus Kahtân, &c.] Quod P 3. l 12.
de veterum Arabiæ regum memoria superest, قلد من كثر
i. e. paucum admodum de multo esse extra dubium est.
Ne penitus oblivioni traderentur eorum tam nomina
quam res gestæ, illorum diligentiae debemus qui an-
tiquitus ore tradita, nec aliis quam labili hominum
*(qui مَلِكُ السَّيْبَانِ *, ac apud Arabes juxta gram-*
maticorum non paucos ab oblivione nomen fortiti) me-
moria, archivis reposita literis consignarunt. Si cui

² i. e. *Subjec-*
tum oblivioni
S.

operæ pretium videatur veteris historiæ reliquias ty-
porum etiam fidei committi, non gravabimur hic catalo-
gum tam eorum qui apud *Hamyarenses* in regione *Yaman*
(quibus primas defert author noster) quam qui alibi
regnarunt, ex *Abu'lfeda*, *Al'fannabio*, *Ahmede Josephi*
filio, scholiaste in Poema *Ebn Abdûni*, &c. excerptum
subnectere.

v. infra *Abul*
fedan, p.
423, 199.

ملوك اليمن REGUM YAMANENSIIUM SERIES.

1. قحطان *Kahtân* i. e. *Joctan*, *Eberi* filius. Fertur hic
اول من ملك ارض اليمن ولبس التاج i. e. *primus qui in Yaman*
regnavit, et diadema induit:

2. عارب *Yaarab*, *Kahtani* filius; atque hic اول من نطق
بالعربية واول من حياه ولده بتحية الملك ابنت اللعن وانعم صباحا
i. e. *primus qui Arabice locutus est, et quem primo saluta-*
runt filii ipsius salutatione regni (seu ملوك i. e. Regum)
propria, nempe, Abnuas maledictionem, et prospere, seu
jucunde agas mane. De salutandi, five bene precandi for-
mula ista, quam regum suorum propriam esse voluerunt
ei πρόσθεν Arabes, non inutile fuerit pauca hic explica-
tionis gratia attexere.

Sic igitur *Al'Motarrazi* in libro *Mogreb*: ان اهل الجاهلية
كانوا يحبون الملوك بقولهم ابنت اللعن ولا يخاطبون به غيرهم حتي
ان احدهم اذا تولى الامارة والملك قيل له فلان نال التحية
i. e. *Arabes prisca reges suos salutabant his verbis, Abnuas ma-*
ledictionem: nec alium quempiam præter eos hac formula
compellabant, adeo ut cum ipsorum quis ad regnum evectus
esset, de eo dicerent, ó dēwa salutationem accepit. Unde et
التحية i. e. Salutatio, idem apud ipsos per مجاز i. e.

metaphoram valet ac *Regnum*; et حَبَاكَ اللَّهُ (quod proprie sonat, *Deus vitam tibi prolonget, seu, salutare te faciat*) idem ac مَنَّكَ اللَّهُ *Deus te ad imperium evehat*, testibus *Alfauhario* et *AlFirazabadio*, &c. Quod ad formulæ autem significationem, sic *Ebno'lAthir* ابیت اللعن کان هذا في تحاببا الملوك في الجاهلية والدعا لهم ومعناه أَبَيْتَ أَنْ تَفْعَلَ فَعَلًا ثَلَعْنِ بِسَبَبِهِ وَتَدْمُ. i. e. *Formula hac, Abaita'llaan*, i. e. *Abnuas maledictum, reges suos olim salutabant, iisque bene precabantur; sensus autem ejus hic est, Cave facias aliquid cujus causa maledictis te incessant, et convitiis proscindant. Eadem fere apud Alfauharium legimus. Observatu autem hic dignum est verbum أَبَيْتَ quod imperandi vim habet, præteriti forma efferrī, ac sonare, quasi rem gestam narraret, Abnuisti, seu Noluisti maledictionem: Quod et in aliis sive bene, sive male precandi formulis, apud Arabes fieri solet. Cujus rei rationem, quia non adeo trita est, ex *AlBarezii* in Sermones *Ebn Noba-tæ* Scholiis referre libet. Ille igitur comprecationem istam qua, quoties *Mohammedis* nomen proferunt, utuntur, scilicet مَاضِي اللَّهِ عَلَيْهِ *Propitius sit ei Deus*, explicaturus, hæc habet فَعَلْ مَاضٍ مَعْنَاهُ الدُّعَاءُ إِيَّابِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ وَأَمَّا كَانَ الْبَيْتُ صِبْغَةً صِبْغَةُ الْأَمْرِ وَالْأَمْرُ لِلْأَدْنَى أَرَأَيْتَ إِبْعَادُهُ عَنْ ذَلِكَ فَجَعَلُوهُ بِلَفْظِ الْخَبَرِ مِثْلَ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ وَأَخْسِنَ إِلَيْكَ وَلَيْسَ هَذَا فِي الْحَقِيقَةِ بِفَعْلٍ مَاضٍ إِنَّمَا هُوَ سُؤَالٌ وَتَضَرُّعٌ i. e. *Verbum præteriti temporis hic comprecandi significatum habet, scilicet, Deus sis illi propitius. Cum autem hujusmodi locutiones imperii speciem habeant, imperari autem inferioribus soleat, hoc refugientes, eas verbo præteriti enuntiant, ut غَفَرَ اللَّهُ لَكَ**

Propitius fuit tibi Deus, et احسن اليك Benefecit tibi Deus. ubi non pro revera præterito haberi debet verbum, sed p. titutionis, ac supplicationis sensum habere, ut imperativi v. cem sustineat, viz. Propitius tibi sit, Benefaciat tibi Deus.

3. *ʿAṣṣḥab, ʿAaṣḥi filius.*

4. *عبد شمس (q. d. Servus Solis) ʿAṣṣḥabi filius,* quod multa ab hostibus spolia reportaverit *نبي خلقا كثيرا* i. e. *multos fecerit captivos*, inde cognominatus est *سبا Saba*. Hic celebrem in regione *مارب Mareb* aggerem struxit, atque ipsam urbem *Mareb*, quæ inde *دينة سبا* i. e. *Urbs Sabæ* audit. Alii *مارب Mareb* nomen arc esse volunt, *سبا Saba* autem urbis, alii *Mareb* cognomen regis qui *Yamano* imperavit. *Sabæ* isti filii erant complures, e quibus *حمير Hamyar*, *عمرو Amrus*, *عيلان Cahlan*, *اشعر Alhaar*, &c.

5. *حمير Hamyar Sabæ filius,* cui nomen illud (ut volunt) inditum *لثوبه لباسه الثياب الحمراء* i. e. *quod plerumque vestibus rubris indutus incederet*. Hic *Thamudum* & *Yamano* in *Hejazum* expulit: ac primum hunc e regibus *Hamyarensibus* capiti suo diadema aureum imposuisse referunt *Alʿannabius* et *Ahmed Josephi* filius.

6. *وايل Wayel, Hamyari filius; ita Abu'lFedā; at a Hamyaro fratrem ipsius Cahlanum successisse volunt, pro Wayel habent واثل Wāthel.*

7. *السكسك AlSacfac, Wayeli filius. Alʿauharius كاسك AlSacfac filium Wayelæ vocat.*

8. *يعفر Yaafar, AlSacfaci filius.*

9. *Dhu Riyôsh*, cui nomen *Amer*, e posteris *Aufi* filii *Hamyar*.

10. *AlNoomân*, *Yaafari* filius, *AlMoôfer* dictus, qui collectis copiis *Amerum* fugavit.

11. *Asmah*, *Noomani* filius.

12. *Shaddâd* filius *Adi*, filii *AlMatatæ*, filii *Sabæ*, qui ad ultimum usque occidentem pertingens multa potentiae suæ vestigia reliquit.

13. *Lokmân*, *Shaddadi* frater : at *Al'faunabius* post *Shaddadum* collocat *Morthedum*, qui *Dhu Aud* cognominatus, (quem sexcentos annos regnasse refert *AlFirauszabadius*) deinde *Amrum*, *Morthedi* filium.

J. Abulfeda
op. cit. p. 422.

14. *Dhu Sadad*, ejusdem frater.

15. *AlHareth*, *Dhu Sadadi* filius, qui *الحرث الرايش* *AlHareth alRâyes*, quod reportatis in *Yamanum* spoliis populum ditavit, cognominatus est : quoniam *راش الناس في أيامه* [*Because in his days they feathered their nests*, ut loquuntur nostrates], a *ریش*, quod proprie *plumam*, per metaphoram *opes* denotat. Hic ille est qui *تَبَعَ الْأَوَّلُ* i. e. *Tobbaa primus* audit.

16. *Dhu'l Karnain Affuab*, *Rayeshi* filius : atque hunc *Bicornem* istum, cujus in *Alcorano* * mentio, non *Alexandrum Macedonem*, esse volunt ex *Ebn Abbasi* sententia.

المعبر,
p. 425.
* Surat. 18.

17. *Dhu'l Mandr Abrahah*, *Dhu'lKarnaini* filius, inde cognominatus, quod primus *ضرب المنار على طريقته* i. e. *pharos in via struxit cum hostes bello invaderet, eos inter redeundum viæ indices habiturus.*

18. *Afr'cus*, *Abraher* filius, a quo denominata *Africa* referentibus *Al'fannabio*, *Al'mede* *Jf p'hi* filio, et Scholiaſta in Poema *Ebn Abd'ri*, et *Barbari*, populi a *Joſhua* fugati reliquæ, e *Pal'eſtina*, *Egypto*, &c. in eas quam jam occupant ſedes, translati.

19. *Dhu'l Adhu'r Amrus*, *Africi* frater, inde *Dominus terrorum*, ſeu *terribilium*, cognominatus, quod monſtroſum quoddam hominum, quos bello ceperat, vel (ut alii) ſimiarum, aut ſatyrorum, genus in *Yamanum* invexit, quibus tunc primum viſis territus atque conſternatus eſt populus.

20. *Sharhabil*, e *Sacſaci* poſteris, quem, pulſo *Dhu'l Adhaar*, regno præfecerunt *Ho'myarenſis*.

21. *AlHodhâd*, *Sharhabili* filius.

22. *Balkis*, *Hodhadi* filia, annos viginti regnaſſe fertur: atque hanc eam perhibent *Sabe* reginam, quæ *Salomonem* adiit, eique nuptam.

23. *Niſhero'l neam* i. e. *Spa'gens beneficia*; ita dictus ob inſignem liberalitatem, cum alias nomen ipſi eſſet *Mulec*. Hunc, cum exercitum quem in Occidentem duxerat, arena obrutum perdiſſet, ſtatuam ex ære conflatam erexiſſe tradunt; cujus pectori characteribus antiquis inſculpenda curavit hæc verba, *ما وراء* i. e. *Non eſt pone me aditus*: Non ultra. *Sharhabili* filius.

24. *Shamer Yaraaſh* i. e. *Shamer qui tremuit*, *tremens*; a tremore qui ipſum occupaverat denominatus. *Naſheri* filius, vel juxta alios, *Africi*: ab eo *Samarcan-*

dam nomen traxisse volunt.

25. ابو مالك *Abu Malec*, *Shameri* filius.

26. عمران *Amrân*, *Ameri* filius, e posteris *Cahlani*, translato tunc imperio a posteris *Hamyari* ad posteros fratris ipsius *Cahlan*. Fuit *Amran* isle كاهنًا *hariosolus*.

27. عمرو بن عامر *Amarus* filius *Ameri*, cui cognomen مزقبا *Mazíkia*, quasi *Dilacerator* dicas, inditum, * quod binas, quas quotidie indubat, vestes, vesperi dilaceraret, eas vel ipse rursus induere, vel ut ab aliis induerentur, pati dedignatus †.

28. الاكروني *Al Akron*, filius *Ali Mal'ci*.

29. ذو حبشان *Dhu Habshan*, *Akrani* filius; atque hic est qui *Tasmum* et *Jahsum* (ut perhibent) e medio sustulit.

30. تبع *Tobbaa*, *al Akrani* filius.

31. كدكرب *Colaicarb*, vel, ut *Alfannabius* et *Ahmed Ebn Yusif*, مدك كرب *Melaic Yacrab*, *Tobbaa* filius.

32. ابو كرب اسعد *Abu Carb Asaad*; qui i. e. الاوسط تبع *Tobbaa medius*, cujus in *Alcorano* ‡ mentio; septingentis ante *Mohammedem* annis floruisse perhibetur, ac primus *Caabæ* aulae circumdedit. Ejus suasu ac ignis, quem in rebus dubiis consulcbant, quod نَأْكُلُ الْمُنْظَرُ وَلَا تَقْضُوا أَلْمُحَلَّ qui falsum prætenderet, consumere soleret, qui verum diceret, intactum relinqueret, indicio, *Hamyarenses* ab idolorum cultu ad *Judaismum* conversi, atque inde fuit اصل *Judaismi* apud *Tamanenses* origo §. Mortuus est a suis occisus.

33. حسان *Hassân*, *Tobbaa* filius: hic cum eos qui pa-

* Abu Ifeda paulo aliter, quod scilicet quoties in pulchro en prodiret, notam istam meret et istam, laetitia priore
† V. *Al Juhannabium* et *Al Inauzabadium*, &c.

‡ Surat. 44 et 50.

§ V. *Al Jannab Ahmedem* et *Schohastem Ebu Abidum*.

trem interfecerant e medio fustulisset, ipse a fratre interfectus est.

34. ذو الاعواد *Amrus Tobbai* filius, cognominatus *Domnus lignorum*, quod continuis vexatus morbis, ne ad secessum, nisi sella portatus, iret.

35. عبد كلال *Abd Kolil*, *Dhu'l arwadi* filius.

36. تبع حسان *Tobbaa Hajjin*, (at *Abu'lFeda Tobbaa* filius *Hussani*, filii *Colaibarh*,) تبع الاصغر *Tobbaa minor*, vel *minimus*, dictus.

37. الحارث *AlHareth*, *Amri* filius; qui et *Judaismum* amplexus est.

38. مرثد *Morthed*, *Colali* filius; post quem divisum est *Hemyarensum* imperium. Regnasse tamen post illum perhibetur,

39. وكبة *Wac'ra*, *Morthedi* filius.

40. ابرهة *Abraham*, *AlSabahi* filius; qui cognominatus est شبة الكمد *Sheibato'lkamd*.

41. صحيان *Sahbân*: ita *Abu'lFeda*; at loco ejus habent *Alfannabius* et *Ahmed ابن دفتان* *Ebn Dak'kân*, cui fuit celebris ille *Amri Ebn Maadi Carbi* gladius, صمصامة *Samsâma* dictus, qui cum postea in manus *Rashidi Chahisæ* pervenisset, ac ad ipsum *Græcorum* imperator gladios quosdam præstantes misisset, ille coram legatis prehenso *Samsama* eos omnes medios, raphanorum instar, scidit, ut ne minimum interim in *Samsamæ* acie vestigium appareret.

42. ذو شاندر *Dhu Shanâter*. Ita, teste *AlFirauszabadio*, dictus لاصبع زائدة *quod digitus illi esset superfluous*: at

in manus fuisse
interfectum, in
sch. alg. post.
1841, in p. 548
at 549 in min.
of the same

Alfauharius الشنار Yamanensibus *inours* dici scribit, atque inde cognominatum regem istum, cui nomen لختة *Lachtich*. Homo impurissimus, qui pueros nobiles turpi libidine dehonestavit, quo *Ha garysum*, apud quos cinædum regnare nefas, imperio inepti essent.

43. ذو نواس *D'z Nows*, ita *cincinnati* a tergo pendulis dictus, cum alias nomen ipsi esset يوسف *Rusef*, seu *Josephus*. Hic omnes qui *Judaismum* profiteri recusarent in *freem ignis accensam* coniecit. Unde et صاحب *al-achdud* quasi *Dominus freem* appellatus. Ejus ineminit *Alcoranus* : annis septuaginta ante *Mohammedem* floruit.

- Surat. 55.

44. ذو جدان *Dhu Fedan*, i. e. *Vox amantæ præditus*. Ultimum hunc statuit *Abu'lFeda* regum *Hamyarensium*, quorum imperium (juxta ipsum) duravit annos 2020 : at secundum *Alfannabium* et *Ahmedem*, ultra 3000. Quot annos singuli regnarunt non designavimus (inquit) quod omnino incertum sit quod iis vulgo attribuitur spatium. Unde est quod dixerit Author تواريخ الأمم i. e. *Ærarum*, seu *Historiæ gentium*, non esse inter omnes historias *تاريخ ملوك حبر* i. e. *minus sana quam historiæ regum Hamyarensium*, cum pro tot annorum spatium tam paucos numerent reges. Sex enim et viginti reges (inquit) numerant, quorum regnum 2020. annorum spatium compleat. Hæc ille ; at authorem ab eo citatum erroris hac ex parte inculat *Alfannabius*, quod certum sit et alios post *Mazikiam* regnasse. Nisi ita excusari possit ut dicatur viginti sex solum esse de quorum regno conveniat inter historicos. Annos ergo, quos ipsorum nonnullis assignant alii,

p. 428

omissimus et nos, *Abu'lFedæ* iudicium secuti. Post *Dhu'l-Jadan* imperarunt regioni *Yaman* ex *Abyssinis* et *Persis* octo: deinde in *Moslemannorum* potestatem redacta est. Ita *Abu'lFedæ*: at *Al'Jannabius* et *Ahmed Ebn Yusuf* ultimum regum *Hamyarensum* statuunt *Dhu Nowas*, qui cum 260 annos, juxta *Al'Jannabium*, 66, juxta *Ahmedem*, regnasset, in angustias ab *Abyssinis* redactus, in mare, equo concitato, irruens periit. Causa belli crudelitas ipsius erga Christianos, quos vivicomburio, et variis cruciatibus, e medio sustulit, qua motus النجاشي *AlNajishi* *Æthiopum* rex, copias suas contra ipsum in *Yaman* misit. Sub ipso tamen Christianissimum amplexos *Najrani* incolae refert *Al'Jannabius*.

45. ارباط *Aryât*, *Æthiops*.

46. ابرهة الاشرم *Abrahah alAshram*; ita a cicatrice vulneris ipsi in facie inflicti denominatus. Hic est qui صاحب الغبل i. e. *Dominus elephanti* audit, ejus nempe, a quo capitulo Alcorani, quod سورة الغبل * dicitur, titulus. Caput ipsum, quod et breve sit et ad illustrandam historiam faciat, apponemus. بسم الله الرحمن الرحيم الم تر كيف فعل ربك باصحاب الغبل الم يجعل كيدهم في تضليل وارسل عليهم طيرا ابابيل ترميهم بحجارة من سجيل فجعلهم كعصف مأكول i. e. *In nomine Dei miseratoris, misericordis. An non vidisti quomodo egerit Dominus tuus cum dominis elephanti? an non dolum ipsorum irritum fecit, misitque contra eos avium greges quæ in ipsos lapillos e † luto cocto dejicerent, eosque posuit instar segetis depastæ?* Historiam, ad quam alludi hic volunt, ita narrant interpretes. *Abraham* scilicet istum, *Yamani*

* i. e. *Sarata*
elephant, qua
ordine 105ta

† طين
مطبوخ
Jullalam.

sub *As'hama AlNajashi*, seu *Æthiopum* rege, præfectum in urbe *Sanaa* ecclesiam struxisse, ad quam, neglectui habita *Caaba*, peregrinationes ab hominibus institui voluit: eam cum *Arabs* quidam conspurcasset, et indigne tractasset, ad iram provocatum *Abraham* se ad diruendam *Caabam* juramento obstrinxisse, atque, ejus rei gratia collectis copiis, *Meccam* recta tetendisse. Fuisse illi * elephantem nomine *Mahmūd*, qui, cum jam *Meccæ* propinquis faciem *Caabæ* advertere cogeretur, in genua procumbens progredi recusabat; cum alio alacriter pergebat. Misisse autem Deum avium greges, quæ singulæ ternos gestabant lapillos, ore unum, pedibus reliquos, magnitudine inter lenticulam et cicerem, ejus tamen ponderis, ut cum in hominem galea obtectum deciderent, perforatis galea et homine (addunt *Jallalani*, et elephanto) in terram caderent: iis inscripta fuisse perdendorum nomina †. Contigisse hoc tradunt anno *Anusherwani* quadragesimo secundo, quo et natus est *Mohammedes* ‡.

47. *Yacsum*, *Abrahæ* filius.

48. *Masruk*, *Abrahæ* filius; qui ultimus *Æthiopum* *Yamano* imperavit, reverso ad *Hamyarēnses* regno. *Æthiopum* autem imperium annos septuaginta duos circiter durasse refert *AlJannabius*; regnante *Aryato*, viginti, *Abrahah*, quinquaginta circiter, *Yacsum*, duos.

49. *Saif Ebn Dhi Yazan*, *Hamyarēnsis*; qui, impetratis ab *Anusherwano* rege *Persarum*, (quas frustra prius ab *Heraclio* imperatore petierat) copiis,

* *Ut alii, (testatur Abu'lFeda) plures.*

† Vide *AlCeshaf*, *AlBiddawium*, *Jallalani*, qui *Commentarios in Alcoranum* scripsit; et *Indones* *Abu'lFedam*, *AlJannabium*, *Ahmedem*, &c.
‡ *Abu'lFeda*

regnum avitum ex *Æthiopum* manibus eripuit: a quorum tamen aliquibus, quibus familiariter usus est, et ipse interfectus est. Mortuo eo, non alii *Yamano* imperarunt quam quos præficeret كسرى *Cesra*, seu *Persarum* rex: ac pro *Saifo Ahmed Ebn Yusef* ipsius filium معدي كرب *Maadi Carb* substituit, *Seifo* scilicet ante impetratas a *Cesra* copias, in *Persia* mortuo; *Maadi Carlo* ab *Æthiopibus* interempto, regnum a *Sabæ* posteris penitus transiisse, præfecto a *Cesra* primo وهزار *Wahzar*, post cum مرزبان *Marzaban*, deinde سبجان *Shân*, quarto جورجيس *Jorjís*, seu *Georgio*, ultimo باران *Bâzân*, quo *Mohammedi* nomen dante, ad *Mohammedanos* devoluta *Yamani* præfectura, cujus partem a *Mohammede* accepit شهر *Shahr*, *Bazani* filius.

Atque hæc regum *Hamyarensium* series est, quorum singulis titulus erat تاج *Tobbaa*, ut *Romanis* *Cæsar*, *Persis* كسرى *Cesra*; iis nempe qui regionibus حمير *Hamyar*, et حضرموت *Hadramut*, dominarentur; alios enim *Tobbass* non audiisse testatur *AlFirazabadius*. قبل لا بسمي تبعا *Non insigniebantur titulo Tobbai* (inquit *Ebn Athir*) nisi qui *Hadramut*, *Saba*, et *Hamyar*, possiderent. Fuisse tamen et in aliis *Yamani* partibus reges *Saba* oriundos testantur historici, sed de quorum numero et nominibus nihil certi constat. Cur autem *Tobbai* dicti fuerint rationem hanc reddit *AlKodai*, لان كل منهم يتبع صاحبه كما بقال الخلفاء في الاسلام i. e. quoniam alter alteri succederet, eodem modo quo et *Chalifæ* post *Mohammedem* appellantur. Nomen ergo *Tobbaï* in versio-

ne adhibuimus, ad quod in voce متتاعة quæ alii aliis succedentes sonat, alluditur; tum quod in alio exemplari, a tineis eroso, scriptum fuisse, præfixa , copulæ nota, conjicimus والتابعة, quod plurale est تبع. Dicti autem et alias Yamanensium reges, اقبال Akyal, et اقوال Akwâl a singulari قبيل Kail, quasi dictatores ا قول quod dictum significat: *Ita vocatur rex (inquit Al-Firavzabodius) quia dicat quicquid voluerit, et * transsit dictum ejus, seu subditos dicto obsequentes habeat: eandem ob rationem et مقاول Makâwel ab eodem themate dicuntur. Aliis tamen placet, (ut et apud ipsum videre est,) hos titulos potius regibus minoribus, seu præfectis regum attributos: القبل ملك من ملوك حمير دون الملك الاعظم AlKail rex est e regibus Hamyar, infra regem maximum, inquit Al'fauharius. Ita et ابو'IFeda; المقاول هم الذبن i. e. alMakâwel sunt qui بلون الجهات الكبار من اليمن magnis Yamani provinciis præfunt.*

REGES ARABUM الذين كانوا في غير اليمن i. e. QUI ALI-BI QUAM IN YAMAN REGNARUNT; AC PRIMO ملوك الحيرة REGES HIRENSES.

1. Primus in ‡ Hira regnasse perhibetur مالك Mâlec quidam e Cahlani posteris, ac floruisse tempore ملوك سبيل, ob الموندانionem AlArem egressus. i. e. regum provinciarum, seu partium; ita vocant reges quos provinciis Persia Alexandrum præfecisse autumant.

2. عمرو Amrus, Maleci frater.

3. جذيمة Jodaimah, Maleci filius, الابرش AlAbrash dictus لبَرَصٍ كَانَ, scilicet ob lepram quæ ipsi inerat; unde

* الملك
النافذ القول
والامر
Ebno'l Athir.

† In fing.
مقول

‡ infra p.
430.

‡ Yamano,
سبيل, ob
munda-
tionem AlA-
rem egressus.

الابرص *alAbras* dicendus fuerat: quod ipsi nomen impo-
nere veriti *Arabes*, الابرش *alAbrash* dixerunt, quod mol-
lius quid sonare videtur, scilicet *maculis aspersum*. Ita
AlFirauzabadius. Hic est cujus et in proverbio mentio
كندمائي جذيمة i. e. *Instar duorum Jodaimæ compotatorum*.
Primus idem ex *Arabum* regibus qui sibi المنجنيق i. e.
machinam bellicam, seu *ballistam*, confecit, primus cui *
cerei præferebantur, primus quem البغال , جذبت له البغال ,
† referentibus *AlFannabio*, *Ahmede Josephi* filio, et
Scholiaſte in *Ebn Abdûn*. Bellum cum *Amro* quodam
Amalekita, qui *Mesopotamiæ* imperavit, gessit, eumque
e medio sustulit: ipse deinde اربا *Zoba*, *Amri* filia,
cujus amore irretitus fuerat, astu interfectus periit. Qui
sequuntur reges لآخميون *Lâchmienses*, seu *Lâchmidæ*
audiunt; e posteris scilicet بن عمرو بن سبا *Lachmi* filii
Amri, filii *Sabæ*: dicuntur et المنادر *Mondari*, et ال المندر
Familia Mondari.

4. عمرو بن عدي *Amrus Adi* filius, e رقاش *Rakâsh Jodai-*
mæ sorore, qui avunculi sui cædem ut ulcisceretur, dolo
كوفيري *Kofairi* cujusdam, qui *Jodaimæ* servus fuerat, obti-
nuit; hoc pacto. Præcisi *Kofairo* volenti nares, et ter-
gum flagellis laniatum, quo melius se in gratiam *Zobæ*,
quasi *Amro*, a quo tam indigne tractatus fuerat summo-
pere infensus, insinuaret, atque ita opportunitatem nactus
vindictam de ea fumeret; quod et fecit mercium (quibus
importandis a *Zoba*, quæ fidem ipsi adhibuerat, præfec-
tus est,) prætextu, hominibus armatis, quos cistis inclu-
ferat, in ipsius arcem introductis: cujus facti memoria

* من رفع
بسين يديده

† i. e. quem
oblectantur
Muh.

10.434 لاف
"فاسد"
"سبي"

pr. 433.

ne periret cautum est proverbio *لا امر ما جدع قصير انفه* i. e. *Ob causam aliquam abscidit sibi Kosair nasum.* Est et ab *Amro* proverbium *كبر عمرو من الطوق* i. e. *Major est Amrus quam ut torque inductur.*

5. *Amrio'l Kais*, *Amri* filius; cui cognomen *امر القيس* *AlBadd*, i. e. *الاول Primus.*

6. *Amrus*, *Amrio'l Kaifi* filius. Floruit regnante apud *Persas* *Sébûro Dhil Aclaf* *سابور ذي الاكتاف* i. e. *Sábûr Scapularum Domino* (qui inde dictus quod *Arabum*, quos devicerat, scapulas abscinderet *, non quod ipse latis humeris præditus esset, ut autumat doctissimus *Schichardus*). Mater ipsi fuit *مارية Maria*, cujus in aures in proverbium abiire; *قرطا مارية Inaures Mariae.*

* Abu'lFeda.

7. *Aus*, *Kalâmi* *قلام* filius, *Amalekitæ.*

8. Alius quidam ex *Amalekitis* *ἀνάτομος*, deinde reverso ad *Lachmidas* regno.

9. *Amrio'lKais*, *Amri* filius, cognominatus *امر القيس* *AlMohrek*, i. e. *Ujtor*, quod primus fuerit qui fontes igne cruciavit; *اول من عاقب بالنار*

10. *AlNoomân AlAwar* i. e. *Luscus*, *Amrio'l Kaifi* filius, qui cum annos triginta regnasset, *ترشده* i. e. *rerum mundanarum curam abjecit et regno se abdicavit*, dicens *اي خبر في ملك اخره الي نفاذ* i. e. *Quid prodest regnum, quod certo perituum est?* Factum hoc regnante apud *Persas* *بهرام جور Bahrâm Jaur*, *Razderdi* filio. Condidiſſe fertur *AlNooman* iste decantatas *Arabum* carminibus et proverbiiſ arces *الخوننت* *AlChawarnak*. et *السند* *AlSadîr*. *Chawarnaki* opifex *سندا* *Senem-*

mâr, ab eo de arcis quam struxerat fastigio præceps datus, proverbio anſam dedit, جزا سنمار *Senemmari præmium*, testibus *Alſauharîo*, *AlFirauszabadîo*, *Syſio'ddîno*, et *Al-Midamîo*.

11. المنذر *AlMondar*, *Noomani* filius, regnavit impetrante *Perſis Firausz*, *Yazdejerdi* filio.

12. الاسود *AlAſwad*, *AlMondari* filius. Hic *Gaffanidas*, *Arabes* ſcilicet *Syriæ* incolas, bello ſuperavit, multosque e regia ipſorum familia captivos cepit: tradunt alii (referente *Ahmed Ebn Yuſef*) prævaluiſſe ipſi *Gaffan*; atque ipſum interemiſſe: tempore item *Firauſi*.

13. المنذر *AlMondar*, *AlAſwadi* frater.

14. علقمة الذميلي *Alkamah AlDhamyali*: eſt autem ذميل *Dhamyal* familia quædam *Lachmidarum*.

15. امر القيس *Amrio'l Kais*, filius *Noomani*, filii *Amrio'lKais alMohrek*: hunc eum eſſe qui *Senemmarum* de arce quam ipſi ſtruxerat præcipitem dejecit, volunt *Abu'l Feda*, *Alſannabius*, et *Ahmed Ebn Yuſef*.

16. المنذر *AlMondar*, *Amrio'lKaifi* filius, cujus mater nomine ماويه *Mûriah*, *Auſi* filia, ob inſignem pulchritudinem cognomiſata eſt ماء السماء *Mao'ſſamii*, i. e. *Aqua cœleſtis*; unde et ipſe *AlMondar Ebn Mai'ſſamîi* audiit, et poſteri ejus بنو ماء السماء *Filii aquæ cœleſtis*: quæ appellatio regibus hiſce *Eracenſibus* communis eſt cum iis qui in *Syria* regnarunt, teſte *Alſauharîo*; ita ſcilicet denominatis a patre ſuo ابو عامر *Abu Amer Azdiênſi* (qui et *Amri Mazikiæ* pater) qui *Muo'ſſamai*, ſeu *Aqua cœleſtis* dici meruit, لانه خلف منه i. e. *quod vices ejus*, popularibus

fuis annonæ caritate oppressis, *supplet*, vel, ut loquitur *Alfannabi*, لانه كان يقبم ماله مقام القطر اي عطا وجودا *quod liberalitate ac beneficentia sua opes suas pluvice loco substitueret*, seu opibus suis largiter in ipsos erogatis pluvice defectum compensaret. In locum autem *AlMondari* istius regno pulsi suffectus est, a *Cesra* (seu *Chosroe*) *Kobade*, *Perfarum* rege, *AlHareth*.

17. الكارث *AlHireth Ebn Amri Cendienfis*; quo deinde pulso *AlMondarum* restituit *Anusherwan*, *Kobadis* filius. Cujus rei causa fuit quod *Mazdaci* cujusdam impurissimi nebulonis hæresin, quam amplexus est *Kobad*, sequi noluerit *AlMondarus*, nec *AlHarethum* eam amplexum pati *Anusherwan*. Digna est relatu historia quæ apud *Abu'lFedam* in vita *Anusherwani* occurrit; quæ ut intelligatur, præmittendum quod in vita *Kobadis* de *Mazdaco* ejusque doctrina refert: ipsum scilicet se prophetam mentitum præcepisse hominibus بالتساوي في الاموال i. e. ut opes et uxores communes haberent, utpote qui fratres essent iisdem parentibus *Adamo* et *Eva* geniti. Siquidem (ut refert *Shahrestanius*, qui cum ejusque affectas inter *Manichæorum* sectas numerat) cum omnia inter homines diffidia, odia, et bella tolli vellet, quæ plerumque بسبب النساء والاموال i. e. mulierum et opum causa oriri videret, non aliter qualem sibi finxit pacem stabiliri posse autumavit, quam si ea quæ unusquisque sibi maxime propria ducit, omnibus communia faceret, eodem modo quo se habent النار، الماء، i. e. aqua, ignis, et gramen. Magno hominum

- Ad verb
Fl multo
أبن الخبيثة

malo in sententiam suam traxerat impostor iste *Kobaden* regem, cui cum successisset melior patre filius *Anusherwan* العادل i. e. *Justus* cognominatus, professus est suis duo se Deo vovisse, si ad imperium perveniret, peragenda. Primum scilicet, se *Monduri* familiæ regnum *Hira* restitutum; alterum, se *Mazdaci* affeclas, qui rerum statum penitus turbaverant, e medio sublaturum. Regente *Mazdaco*, qui solio ipsius adstitit, Tantamne hominum multitudinem morte afficies? Erit hoc ساد في الارض *desolationem terræ accersere*, cui reparandæ non pendendæ præfecit te Deus; Heus * impurissime homuncio inquit rex, annon meministi quod cum a *Kobade* petiisse ut copiam tibi cum matre mea pernoctandi faceret, atque impetrasses, ego tibi occurrens ac pedes tuos deosculatus (cujus osculi factor adhuc nares occupat) non destiterim rogare donec a te obtinuerim, ut ab ea abstineres? Ita est, respondit *Mazdacus*. Occidi ergo eun jussit rex, atque occisi cadaver flammis tradi, affecla item ipsius e medio tolli, ut et *Manichæos*, quo antiquan Magorum sectam stabiliret: ita rebus in ordinem redactis, et unoquoque opes uxorem ac liberos suos sibi habere jussio, datisque illis qui a *Mazdaci* Venere promiscua geniti fuerant, legitimis uxorum maritis in verna imperii statum, qui in ruinam vergere maleficorum istorum nequitia cœperat, in integrum restituit. Illorum qui *Mazdaco* adhæserunt hic erat (referente *Ahmede Josephi* filio) prætextus: نحن نقسم بين الناس ونرد على الفقرا حقوقهم من الاغنياء *Nos res inter homines æqualiter dividi*

*mus; nos pauperibus, quæ illis a divitibus debebantur, restitui-
mus: quo obtentu, كانوا يدخلون على الرجل فيقتلونهم علي* i. e. *quemlibet libere invadentes, ipsi opum vel
mulierum causa vitam eriperent.*

18. *Amrus, AlMondari filius, cognominatus مضرب*
Modreto'l hajarah, ac si dicas Lapillos ἀποτεταθῆναι,
scilicet *وصرامته* *ob summam ejus audaciam, et robur*
*invictum, teste * Alfauharis; dictus alias بن هند Ebn*
Hend, a matre Henda. Anno regni ejus octavo natus est
Mohammedes.

* *In ضرب*

19. *Kábûs, Amri frater: quem tamen volunt*
alii non regnasse, sed quod regis et filius fuerit et frater,
eodem ipsum titulo insignitum.

20. *AlMondar, ipsius itidem frater.*

21. *AlNooman, AlMondari filius, qui ابو قابوس*
Abû Kábûs cognominatus est: hic est (inquit Abu'lFedâ)
الذي تنصّر i. e. qui Christo nomen dedit. Causam ejus ad
Christum conversionis hanc narrant Arabum † historiæ,
AlNoomano isti amici, seu computatores, bini erant, quos
aliquando ebrius vivos (vino tantum somnoque sepultos)
sepeliri jussierat. Facti autem, cum a vino expergisce-
retur, pœnitentia ductus, in veteris amicitiae memoriam
tumulum illis condidit, ac duos sibi dies statuit, quorum
alterum يوم يوس i. e. diem tristitiæ, alterum يوم نعيم diem
latitiæ appellavit, hac lege in perpetuum observandos,
ut si die qui tristitiæ dicatus fuerat, cuipiam profectus
occurreret, fuso ipsius sanguine tumulum istum tingeret;
si eo qui latitiæ, muneribus onustum dimitteret. Die

*† hoc regulo
Fakhreddin in
S. de faty chere
p. 62.*

*† AlMidani,
et Ahmed
Ebn Yusef.*

igitur trillitiæ cum ei occurreret *Taiyensis* quidam, a quo benigne quondam, cum venatu defessus et a comitibus divulsus in ipsius tugurium incidisset, exceptus fuerat, quem nec dimittere voluit contra morem diei, nec interficere salvo hospitii jure (cujus observantissimi *Arabes*) poterat, ita utrique satisfaciendum putavit ut miserum, vade dato, qui, nisi post elapsum annum certæ neci destinatus rediret, ipsius vice mortem subiret, opibus, quibus familiæ sui jacturam compensaret, ditatum remitteret. Vadem se sistit, misericordia erga peregrinum, et de rege tam bene meritum, commotus, ex aulicorum præcipuis quidam. Cum advenisset igitur dies qui spatii concessi ultimus erat, nec dum rediisset *Taiyensis*, rex, servi morte hospitem non invito redempturus, aulicum ad mortem poscit. Nondum elapsum esse tempus; quod non nisi vespera terminandum esset, clamitant qui adstant, debere adhuc expectari *Taiyensis* adventum, qui et dum hæc aguntur advenit. Miranti regi viri constantiam, qui se morti, quam vadis periculo effugere poterat, libenter offerret, ac quid illum promissi adeo tenacem faceret, ut ejus servandi gratia vitæ alienæ majorem quam suæ rationem haberet roganti, respondit ille, Ita se religionis quam profiteretur præceptis edoctum. Quærenti rursus, Quænam esset ista religio; Christiana, inquit. Rex ergo cum fidei Christianæ dogmata sibi exponi petiisset, eam amplexus ac *Taiyensis* et vade vivere jussis, barbarum, cui insueverat, morem penitus abolevit, unaque cum ipso in *Christum* crediderunt, اهل الكهنة اجمعون

omnes *Hiræ incolæ*, teste *AlMidanio*: at nec tum primum *Christianisrum Hirensibus* innotuisse, nec *AlNoomanum* primum ex illis qui imperium ibi tenuerunt, *Christo* nomen dedisse discimus ex *Abu'lFeda* in *Geographia* sua, ubi *Hiræ* urbem describens hæc habet, وكانت منازل النعمان بن المنذر وبها تنصر المنذر بن امرء القيس ودني بها الكنائس العظيمة i. e. *Fuitque sedes familia AlNoomani Ebn'l Mondari*, atque in ea fidem *Christianam* amplexus est *AlMondar Ebn Amri'l Kaiti*, et ecclesias magnas in ea struxit. *AlMondarus* autem iste *AlNoomani* nostri avus fuit. Porro ab *AlNoomano* isto *Tulipæ* apud *Arabes* nomen ceperunt, qui quod eas magni fecerit et communes esse primus venterit, dictæ sunt شقائق النعمان *Flores variegati AlNoomani*. Hic, cum annos viginti duos regnasset, a *Cosroe Parwiz* occisus est; ac translatus deinde *Hiræ* regnum a *Lachmidis* ad *Aiyasum Taiyensem*.

22. *Aiyas* اباس, sexto regni ejus mense prophetam agere cœpit *Mohammedes*.

23. *Zaidarwaih*, *Muhani* filius, *Hamdanensis*. زادويه

24. *AlMondar*, filius *Noomani*, filii *Mondari*, filii *Mondari*, filii *Mai'ssamai*, المغرور *AlMagrûr* appellatus. Qui *Hiræ* imperavit usque dum eam occupaverit *Chaled Ebnol Walid*. Duravit autem *Mondarorum*, qui نصر ال seu posterii *Nadari Ebn Rabiæ* censentur, regnum, teste *Ahmede*, annos sexcentos viginti duos, menses octo. Fueruntque عمالاً لأكاسرة علي عرب العراق مثل ما كان ملوك الشام عمالاً للقباصرة علي عرب الشام i. e. *præfecti Arabibus Eracensibus a Cefrais*, seu *Perfarum* regibus, ut reges

Gajſanii Arabibus Syria a Cæſaribus. Sic Procopius Ἀλαμυνδαρον τῶν παρὰ Περσῶν, *Arelham* vero τῶν παρὰ Ρωμαίων Σαοακηγῶν regem vocat, in *Perſicis* apud Photium. Obiit autem hic notare liceat quid de iſta regum *Perſiæ* appellatione, كسرى *Casra*, ſive *Cyſra* obſervarunt doctiſſimi grammatici *AlJauharius* et *AlFirauzabadius*, eſſe ſcilicet *Arabicum factum*, ſeu ad linguæ *Arabiæ* normam formatum a *Perſico* خسرو *Chofrau*, quod ſonat (inquit *AlFirauzabadius*) واسع الملك i. e. *Late regnans*.

Quatuor autem eorum, qui in *Perſide* ante propagatam *Mohammedis* ſectam regnarunt, ordines ſtatuunt *Arabu* hiſtorici; quorum primus eſt البشدادة *AlPiſhddarus*, quia ſcilicet appellatio illis communis erat پشداد *Piſhddad*, quod ſonare dicunt اول سيرة العدل i. e. *Primus curſus* (ſe vitæ, vel ſectæ) *juſſitiæ*: at in margine illius quo uſum *Abu'lFedæ* exemplaris annotatum reperio, eſſe سيرة interpretationem ſeu ſignificationem ejus كثير العدل *Abudans juſſitia*; بیش *Piſh*, ſcilicet *multum*, داد *did*, æquitate denotare. Secundus الكبانبة *Caiâniorum*, quorum ſcilicet nominibus (teſte *AlJannabio*) præmitti ſolebat كى *Cai* quod * عظيم i. e. *magnus*, ſonat: ut كى قباد *Cai Kobâ* qui eorum primus, &c. Eorum ultimus *Darius*, qui Alexandro victus. Tertius الاشغانبة *Aſhgâniorum*, ſeu *Aſhganidarum*, qui a patre, ut videtur, اشغان *Aſhgân* denominati; cujus filius اشغا *Aſhgâ*, primus eſt de quo aliqui memoriæ proditum eſt. Quartus الأكاسرة *Cefraorus* ſeu *Chofraorum*, qui ſcilicet communi *Chofrau* appellatione gaudebant, qui idem et الساسانية *Saſanidæ*, ab a

* In Nomocl.
Perſico-Turc.

كى redditur

باشا *Baſha*;

[vel potius—

پادشاه *Pâd-*

ſhâh, i. e.

Rex. V. Me-

ninski *Tbe-*

ſaurum.]

ipforum ساسان *Sāsān* denominati. Sed ad *Arabes* nostros revertendum.

ملوك الغسان REGES GASSANII.

Erant hi a *Cæsaribus Arabibus Syriæ* præfecti, origine *Yamanenses*, ex *Azdenfium* familia, unde inundatione العرم *alArem* sæpius memorata, migrare coacti, sedem ad aquam in *Syria*, quæ غسان *Gassān* appellata est, fixerunt, atque inde denominati sunt. Ante eos *Syriam* occuparunt *Arabes* الضجاعة *AlDajaamii* dicti, *Salihenses*, quibus illi fugatis, ac regibus eorum occisis, successerunt.

cf. p. 429.

1. جفنة *Jafnah* filius *Amri*, filii *Thaalabæ*, filii *Amri*, filii *Mazikiæ*, cujus imperio occisis regibus *Salihensibus*, submiserunt se *Arabes Kodaenses*, et qui in *Syria Damascena* erant *Græci*, الروم.

2. عمرو *Amrus Jafnæ* filius: qui in *Syria* multa struxit * monasteria, veluti دير خالد *Dair Châled*, et دير ايوب *Dair Ayûb*, et دير هند *Dair Hend*.

* Seu vicos:

عدة الديور

في 429, 430, 431.

3. ثعلبة *Thaalabah*, *Amri* filius.

4. الحارث *AlHareth*, seu *Aretas*, *Thaalabæ* filius.

5. جبلة *Jabalah*, *AlHarethi* filius.

6. الحارث *AlHareth*, *Jabalæ* filius.

7. المنذر الاكبر *AlMondar alAcbar*, i. e. *maximus*, *Harethi* filius.

8. النعمان *AlNooman*, *AlMondari* frater.

9. جبلة *Jabalah*, ejusdem frater.

10. الايهم *AlAiham*, eorundem frater.

11. عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

12. جفنة الاصغر *Jafnah alAsgar*, i. e. *Minor*, *AlMon-*

dari alAcbari filius: hic urbem *Hiram* incendit, inde ip-
fius posteri المحرق i. e. familia incendiarii dicti.

13. النعمان الاصغر *AlNooman alAsgar*, ipfius frater.

14. النعمان *AlNooman*, filius *Amri*, filii *AlMondari*:
volunt quidam patrem ipfius *Amrum* regem non fuisse.

15. جبلة *Jabalah*, *AlNoomani* filius: hic cum *AlMondaro Mai'ssamoi* filio bellum gessit.

16. النعمان *AlNooman*; *AlAihami* filius.

17. الحارث *AlHareth*, ipfius frater.

18. النعمان *AlNooman*, *AlHurethi* filius.

19. المندر *AlMondar*, *AlNoomani* filius.

20. عمرو *Amrus*, ipfius frater.

21. حاجر *Hajar*, eorundem frater.

22. الحارث *AlHareth*, *Hajari* filius.

23. جبلة *Jabalah*, *AlHarethi* filius.

24. الحارث *AlHareth*, *Jabalæ* filius.

25. النعمان *AlNooman*, *AlHarethi* filius; qui et ابو كرب *Abû Carb*, et قطام *Kotâm* appellatus.

26. الابهيم *AlAiham*, *Jabalæ* filius; qui et *Tadmori* do-
minus.

27. المندر *AlMondar*, ipfius frater.

28. شراحيل *Sharâhîl*, eorundem frater.

29. عمرو *Amrus*, prædictorum etiam frater.

30. جبلة *Jabalah*, filius *Harethi*, filii *Jabalæ*.

31. جبلة *Jabalah*, *AlAihami* filius, qui regum *Gassaniorum* ultimus, sub *Omaro Chalifa Mohammedi* nomen dedit, deinde *Constantinopolim* petiit, ubi se *Christianum* professus est. De spatio quo regnarunt *Gassanii* in *Syria*

dubitatur : quidam annorum quadringentorum fuisse aiunt, alii sexcentorum. Multi ex iis *Harethi*, seu *Aretæ* (ut Græce et Latine effertur) dicti ; at omnes *Arabum* Φυλάρχες *Aretas* appellatos, quod afferit *Scaliger*; ab *Arabibus* observatum nondum reperi.

Scholias in Poema *Ebn Abdûni* paulo aliter quam *Abu'lFeda*, &c. Primus (inquit) Regum *Syriæ* fuit الحارث *AlHareth*, filius *Amri*, filii *Ameri*, filii *Harethæ*, filii *Amri'lkais*, filii *Mazeni*, filii *AlAzdi*, &c. qui et *Ebn Abi Shamer* appellatus. Successerunt ipsi in imperio * ثلاثون سبع *triginta et septem* reges, spatium autem quo regnarunt erat annorum sexcentorum et sedecim, usque ad ultimum ipsorum جبلة *Jabalah*, qui imperante *Omaro Christianismo* amplexus est. Quod si ita se habeat, ac *B. Paulus* anno Christi tricesimo quarto (ut *Sethus Calvisius*) per *Damasci* munimenta in sporta demissus sit, *Omar* autem anno sexcentesimo tricesimo quarto imperare cœperit, erit *Aretas* iste cujus mentio in epistola ad *Corinthios* secunda †, e prioribus familiæ *Gassaniæ* regibus, forsan primus iste *Harethus*.

* Male in
exempl. quo
usus sum legi-
tur, سبعون
وثلاثون

† Cap. xi. 32.

REGES JORHAMIDÆ ملوك جرهم

Regnante *Yaarabo* in *Yaman*, regnavit in *Hejaz*,

1. جرهم *Jorham*, ipse frater.
2. عبد يابل *Abd Yalil*, *Jorhami* filius.
3. جوشم *Jorsham*, *Abd Yalili* filius.
4. عبد المدان *Abdo'l Madan*, *Jorshami* filius.
5. نغيلة *Nogailah* (vel forsan نكيلة *Nakilah*, vel نغيلة *Nofailah*, *Abdo'lMadani* filius.

q. p. 519,
nota b

6. عبد المسبح *Abdo'lMaḥh*, *Nogailc* filius.

7. مضاغن *Modād*, *Abdo'lMaḥhi* filius.

8. عمرو *Amrus*, *Modadi* filius.

9. الحارث *AlHareth*, ipſius frater.

10. عمرو *Amrus*, *AlHarethi* filius.

11. بشر *Baſher*, ejus frater.

12. مضاغن *Modād*, filius *Amri*, filii *Modadi*.

Cum *Jorhamidis* iſtis affinitatem contraxiſſe perhibent *Iſmaelem*, ducta in uxorem *Modadi* filia; eoſdem ab ipſius poſteris ſedibus pulſos *Johainam* ſe contuliſſe, ubi poſt varios caſus irruente tandem aquarum diluvio obruti atque abſumpti ſunt *.

* AlJannab.

p. 443.

كندة ملوك REGES CENDÆ, SEU CENDINI.

1. حجير *Hojr*, qui dictus eſt اكل المزار *Acelo'lMorâr*, i. e. *Comedens alMorâr*, quæ fruticis amari ſpecies eſt; appellationem fortitus a dicterio uxoris ipſi inſenſæ, quæ eum camelo fruticem iſtum depaſcenti aſſimilavit, quod ſcilicet (ut monet *AlFirauzabadius*) contractiora ei eſſent labia quam ut dentes abſconderent. Inde et poſteri ejus *Filii Acelo'lMorâr* audiunt†. Nomen كندة *Cendæ*, (a quo *Cendini*, ſeu *Cendenses*,) fuit ثور *Thaur*, e poſteris *Cahlâni* filii *Sabæ*. Quod ad populi autem ſtatutum, antequam imperaret illis *Hojrus*, Erant, inquit *A-bu'lFedâ*, فاكل القوي الضعيف i. e. *rege deſtituti, ac devorabat potentior infirmum*; quibus malis regis beneficio liberati ſunt.

†V AlJauharum.

2. عمرو *Amrus*, *Hojri* filius, المنصور *AlMakſûr* appellatus (quaſi *Contractum*, ſeu *Abbreviatum*, dicas) ſcilicet

ابيه ملكه عليه i. e. quod regno patrio contentus fuerit, atque intra ejus limites se continuerit.

3. الحارث *Al'Hareth*, *Amri* filius. Atque hic ille est quem *Kobades*, quod *Mazdaci* sectæ adhæreret, pulso *Al-Mondaro*, *Lachmensibus* præfecit, ac iterum præfectura dejecit *Anusherwan*, restituto *AlMondaro*. Hostes qui ipsum insequerentur fugiens se ad *دار كلب* *Diyar Calb* recepit, ubi tandem esse desiit: de modo quo periit dubitatur.

Præfecit autem *AlHareth* iste *بنو بني أسد* *Bani Asad* filium suum *حجر* *Hojrum*, aliisque tribubus alios e filiis suis: scilicet *Beero Ebn Wayel* *شراحيل* *Sharahilum*, *Kais Gilano* *معدي كرب* *Maadi Carbum*, *Taglabo* et *AlNemro* *سليم* *Selmam*. *Hojrus* iste pater fuit *أمراء القيس* *Amri'lKajsi*, poetæ celeberris. Imperavit ad tempus *Asadensibus*, quos cum, ob insidias ipsi structas, durius aliquando tractasset, ab ipsis demum astu interfectus est; quo audito, auxilium contra eos petiit *Amrio'lKais* a tribubus *Becr* et *Taglab*, atque impetrato, ipsos fugavit: postea autem, dissipatis præ metu *AlMondari* quas habebat copiis, ipse ab his ad illas e tribubus *Arabum* subinde se contulit, donec tandem *Casarem*, opem petiturus, accesserit, atque ab eo reversus in ditione *Græcorum* prope *Ancyram* diem obierit. Quod autem dicant nonnulli imperatorem illi veste veneno imbuta mortem conciliasse, sibi videri ait *Abu'l-Feda* *من الخرافات* i. e. inter aniles fabulas, seu res plane confictas, numerandum. Porro regibus *Cendinis* accenset *AlFirauzabadius* *ابن* *Ebn Ommi'lKotâm* quendam.

p. 444. 5.

f. p. 447.

p. 448.

عِدَّةٌ مِنْ مَلُوكِ الْعَرَبِ مُتَفَرِّقِينَ

REGES ARABUM DIVERSI.

1. عمرو بن لحي *Amrus, Lahii filius, e Cahlan* posteris. Imperavit *Hejazo*: frequens ejus in *Arabum* antiquorum historia mentio. Eo oriundos i.e. prædicant *Chozænses*, esse se scilicet posteros *Caabi filii Amri*. Atque hic est qui primus idola in *Caabam* invexit, et *Hobalum, Asafum, et Nayclam*, de quibus plura loco suo (Deo volente) dicturi sumus, *Arabibus* colenda obtulit.

2. زهير بن الحباب *Zohair, Ebn'ol Habâb, Ebn'ol Hobal, Calbensis*, qui الكاهن i. e. *Ariolus*, ob miram ingenii sagacitatem, appellatus est: *μακρολόγος* fuit, ac multis victoriis celebris. Assumptis secum *Kodacnsibus, Bani Gatfan*, seu *Gatfanidas*, bello aggressus est, quod sibi asylum ac locum, instar ejus qui *Meccæ* est, sacrum concederent. Cum *Abraham alAshramo*, elephantum domino, amicitiam coluit. Tandem nimia vini meraci ingurgitatione mortem sibi conciliavit.

3. كليب *Colaib Ebn Rabice, &c.* cui nomen وابل *Wayel, Colaib* cognomen: τοῖς *Bani Maad*, seu *Maadenis*, imperavit. Tanta fuit superbia ut nec venatu capi feras in locis sibi vicinis pateretur, nec una cum camelis suis aquatum duci aliorum camelos, nec accendi ad ignem ipsius, ignem [vel, *juxta ipsius ignem*, لا يوقد نار مع ناره]. A *Jassaso* tandem interfectus est, scilicet quod ipse camelæ سراب *Sarâb* dictæ, quam in loco a se aliis interdicto pascensem inveniret, ubera sagitta transfixisset: erat camela cujusdam quem hospitio exceperat بسوس *Basûs*,

Jaffasi amita. Factum hoc cum belli diuturni, annorum scilicet quadraginta causa fuerit, in proverbii dicunt *أشأم من سراب* i. e. *Ominis magis infausi quam Saráb*, et *اشام من بسوس* *Ominiosior Basísa*. Liceat hic obiter notare morem regum et eorum qui plus cæteris olim apud *Arabes* pollerent, locis et pascuis, quæ sibi propria esse voluerunt, aliis interdicens. Ita memorant *Alfauharius* et *AlFiraxabadus* *محاجر* regum *Yamanensium*, i. e. loca quæ sui tantum juris esse voluerunt; *كان لكل واحد* i. e. *Erat unicuique eorum locus aliis interdictus, in quo nemini præter ipsum pasci liceret*. Quod tamen non ab *Yamanensibus* solum facilitatum, sed et alias in usu; quos autem sibi limites præscriberent, et qua lege, ita nos docet *Ebnol Athir*; *كان الشريف في الجاهلية* اذا نزل ارضا في حكمة استغوي كلبا فكمي مدي عواء الكلب لا i. e. *يشركه فيه غيره وهو بشارك القوم في سائر ما يبرعون فيه*. Nos erat temporibus ignorantia, ut cum princeps sedem apud tribum aliquam figeret, canem ad latrandum compelleret, et totum illud terre spatium quo audiri posset latratu canis, sibi proprium esse juberet, nec alii cuiquam permissum; cum ipsius interim gregibus quacunque essent populo pascua libere peragari liceret.

4. *Mehalhel Ebn Rabi.e*, *Colaibi* frater; qui convocatis *Taglabensium* familiis, bellum cum *Becrensisibus* gessit, quo fratris mortem ulcisceretur.

5. *Zohair Ebn Jodaimah*. *زهير بن جديمة*. Erat isti a tribubus *Hawazenensium* vectigal, quod quotannis in celebri *Arabum* foro *عكاظ* *Ocádh* accipere solebat. A *Chaledo* quo-

dam occisus est; qui cum deinde ad *AlNozmanum Amri'l-Kaisi* filium *Hiræ* regem, confugisset, atque ab ipso in tutelam receptus, ab *AlHaretho* quodam, qui eum infectus est, clam interfectus esset, causa fuit multorum bellorum.

6. الملك قبس. *Rex Kais, Zohairi* filius. Dominus hic fuit equorum celeberrimorum *Dahes* et *Gabrah*, quibus cum cursu, provocante *Hadisâ* quodam, cum duobus aliis pignore centum camelorum contenderet, ortum inde diffidium diuturni et notissimi apud *Arabes* belli causa fuit. Rex *Kais*, juxta quorundam sententiam, demum pœnitentia ductus religionem *Christianam* amplexus est, et *Ammanum* profectus, ترهب monachus factus.

Atque hi sunt quos recensent historici *Arabum* antiquorum reges; qui tamen omnes qui ubique apud eos regnarunt minime recensuerunt, sed eos solum من اشتهر (at loquitur * *Ahmed Ebn Yusuf*) i. e. quorum et celebre fuerit regnum, et ubi regnaverint notum.

Non est hic animus in ea, quæ passim apud scriptores *Græcos* et *Latinos* occurrunt, harum rerum vestigia inquirere: ad* pauca saltem quæ in promptu sunt digitum intendere liceat. Scribit *Philostorgius* libro tertio *Historiæ Ecclesiasticæ* (cujus indicium debeo Clarissimo et Doctissimo Viro *Gerardo Langbainio* S. Th. Dⁿ, et Collegii *Reginensis* apud *Oxonieneses* præposito, qui ex eo a *Photio* excerpta, antequam ederentur, manu propria e Bibliothecæ publicæ codice MS. transcripserat) *Theophi-*

* Cap. xvii

lum olim, primum *Constantini*, deinde *Constantii* nomine, legatione functum ad eos qui olim *Sabæi*, tunc temporis *Homeritæ* vocabantur, (quos *Cetura Abrahami* uxore oriundos, et e quibus fuisse eam quæ *Salomonem* adierit, reginam asserit,) eum qui tum genti præerat ad Christi fidem amplectendam hortatum, ab ipso obtinuisse ut tres Christianis ecclesias in regione ista extrueret, unam in ipsa regionis metropoli *Tafaro*, i. e. طافار; alteram in *Romanorum* emporio *Adun*, i. e. عدن; tertiam in emporio *Persarum*, quod linus *Persici* ostio adjacet. Quo *Hamyaritis* imperante hoc factum sit, cum regis nomen silentio præterierit, omnino incertum est.

Mawîæ, *Arabum* reginæ, frequens apud Historiæ Ecclesiasticæ scriptores mentio: at cui genti præfuit? In regum certe *Hirensium* serie fœmina percelebris hoc nomine occurrit, *Amri'lkajî* regis decimi quarti conjux, *AlMondari* decimi quinti mater, at ut eam esse, cujus meminerunt historici, credamus, non fert annorum ratio, cum eam sub *Valentiniano* collocent, hæc autem ad *Justiniani* tempora propius accedat. *AlMondarus* enim ipse filius is videtur cujus in bellis inter imperatores Romanos et *Kebadem*, ac *Anusherwanum* (quem, titulo pluribus communi, *Cosroem* vocant *Græci*) *Persiæ* reges mentio; ac idem forsan ad quem missum a *Justino* legatum scribit *Gregorius* noster his verbis وفي هذه السنة وجه يوسطينيانوس وقد االي المنذر ملك العرب لبصالحه لانه كان غزا الروم وخرب وسبي وكان سبب الفتنة بين العرب والروم اضهاد الملك يوسطينيانوس الالباء القابليين بالطبيعة الواحدة لان

†. Excerpt
l. iv c. 12.

النصارى العرب يومئذ انما كانوا يعتقدون اعتقاد البعاقبة لا غيره :
i. e. *Eoque anno* (scilicet septimo imperii fui) *misit Justinianus* (lege *Justinus*, nam et hunc *Justinianum* vocat, atque ita tres ordine recenset *Justinianos*) *legatum ad Al-Mondarum regem Arabum*, ut *pacis cum eo fœdera sanciret*, quoniam ille *Romanorum ditionem hostiliter invaserat*, eamque *vastaverat*, ac *multos abduxerat captivos*: *causa autem inter Arabes et Romanos dissidii erat*, quod *persequeretur rex Justinianus patres illos qui unam in Christo naturam assererent*, cum qui tunc temporis erant *apud Arabes Christiani non aliam quam Jacobitarum confessionem amplecterentur*.

Quis autem a *Justino* missus ad *AlMondarum* fuerit e *Nonnosi* apud *Phorium* excerptis discimus; *Abramum* scilicet *Nonnosi* patrem. *Mawiah* ergo ista, quæ sub *Valente* et *Valentiniano* floruit, alia erit ab ista quæ *AlMondari* mater. Non dissimili tamen de causa et illa olim et postea *AlMondarus* infenso in partes *Romanas* animo fuit; ob *Christianos* scilicet qui ejusdem cum *Arabum Christianis* sententiæ fuerant, durius tractatos: hac autem differentia, quod sub *Mawiah* *Arrianismi* fautores *Orthodoxos*, sub *AlMondaro* *Orthodoxi Jacobitarum* hæresim amplexos persequerentur. Quæcunque autem fuerit *Mawiah* ista, ex eo quod tunc temporis *Saracenis* imperasse dicatur, argumentum sumit Doctissimus Vir *Samuel Bochartus* † sententiæ suæ confirmandæ regnasse apud *Arabes* fœminas. Adductis ab ipso testimoniis liceat et alterum e *Georgio Ebno'l Amdi* addere, cujus hæc in vita *Reu* (quem *Argu* vocat) sunt verba; وفي أيام ارجو ملكت

† Eruditissimi
operis sui,
Geogr. Sacr.
lib. ii. cap.
26.

امراة مملكة سبا ستين كثيرة وصار النسوان بملكون بعدها
 i. e. *Dichus Argu multos annos occupavit famina regnum Sabæ, et post eam regnarunt ibi faminae usque ad tempus Salomonis filii Davidis:*
 quod qua fide ab ipso traditam sit nescio. Aliter senserunt authores quos in texenda regum *Horvarensum* serie secuti sumus: illi enim unam tantum, *Balis* nomine, quæ *Salomone* regnante floravit, reginam memorant. Quod ad *Mariam*, non alio jure quam quod regi nupta fuerat, rerum potitam testantur qui eas ab ipso post viri sui mortem administratas scribunt. Circa illud tempus refert *Sozomenes* * gentem quandam *Arabum* universam ad religionem *Christianam* traductam a *Zocmo* ejus principe. Quis fuerit princeps ille nescimus. Nomen *Zocmi* non occurrit, nisi forsan *Zocmum* pro *Lachamo* positum suspicemur; ut ita aliquem ex *Hiræ* regibus *Lachamiis* designari putemus. Meminit *Nonnosus* alterius etiam legationis, qua et ipse functus est, nomine *Jusliniani* imperatoris ad *Krisim* quendam, *Arctæ* nepotem, qui *Cendinis* et *Maudenis* præerat. Num forte is *Amrio' / Kaisus*, *Hofri* filius, quem et *Arctæ* nepotem fuisse et *Constantinopolim* petiisse ex iis quæ in catalogo regum *Cendinorum* dicta sunt, constat?

* Lib. vi.
cap. 38.

Quod refert *Evagrius* †, *Naamanem* quendam gentis *Scenitarum* tribunum, gentilem adeo nefarium et sceleratum ut propria manu homines daemoniis suis mactaret, ad sanctum accessisse baptismum, forsan ad historiam istam *AlNoomani*, filii *AlMondari*, cujus in serie regum

† Lib. vi.
cap. 21.

Hirensium meminimus, pertinet. Verum non est, ut diximus, instituti nostri hæc longius persequi. Satis est nos bona fide quod apud *Arabes* superest de veteri regum suorum memoria retulisse: quod si quæ apud alios occurrant quibuscum ab iis tradita non adeo facile conciliari possint, liberum erit lectori utris potius fides adhibenda fuerit judicare.

P. 3. l. 16.

Urbani et Nomades] *Arabes* utrique appellati: hac tamen differentia, quod urbium et pagorum incolæ العرب *AlArab* audiant, solitudinis vero الاعراب *AlAarab*: illi اهل الحضر *Ahlo'l hadar* i. e. *populus urbium seu oppidorum*; hi اهل البدو *Ahlo'l badwi*, *populus deserti*, et *Badawiyûn*, vulgo *Bedawini*. Illi rursus (ut hic apud *Gregorium nostrum*, ita apud optimæ notæ authores) اهل المدر *Ahlo'l madar*, eodem sensu scilicet *populus seu incolæ urbium* quæ المدر dicuntur, a domibus forsan e مدر i. e. luto constructis, ut hi اهل الوبر *Ahlo'l wabar*, quod proprie *populum pilorum* sonat, sic a *tabernaculis cognominati cili-ciis*, ut loquitur *Plinius*, quod scilicet in tentoriis e camelorum pilis contextis degant; ita rationem reddente *Elno'l Athir*; وهو من وَبَرِ الْإِبِلِ لِأَنَّ بُيُوتَهُمْ تَتَّخِذُونَهَا مِنْهُ i. e. *desumpta est hæc appellatio a pilis camelorum, quoniam sibi domos e pilis camelorum conficiunt*. Unde forsan melius nominis significationem explicabit vox [*Scenitæ*], cum [*Nomades*] vitæ rationem, quæ plurimum camelis pas-cendis occupatur, indicat. Eosdem et alias اهل العاجر *Ahlo'l hajar*, i. e. *populus petræ*, seu petrarum et mon-

tium incolæ, cognominari docet *Ebno'l Athir*. Observatu hic non indignum puto quod in margine exemplaris secundi de *Arabum* moribus annotatum reperio, esse scilicet من خواصهم للحرب وسفك الدما ومحبة القتل والالم والحقْد i. e. *e proprietatibus eorum bellum, et effusionem sanguinis, et amorem cordis, et doloris illationem, et iræ, sive odii, tenacitatem*. Infita hæc illis quasi a natura vitia quomodo incrementum capiant, præsertim apud solitudinis incolas, unaque cum ipsorum corporibus nutriantur, num recte nos docuerit doctus apud eos medicus*, ut judicent nostri, ipsius verba apponam.

* *Autor libri*
شامل in
ضمان

والذين بَغْتَدُون بلحوم الابل هم حَقْوَدُونَ ولذلك يكون الحَقْدُ في الاعراب لاجل اِغْتِدَابِهِمْ بلحوم الابل وَعِلَّةُ ذَلِكَ ظَاهِرَةٌ وَهَوَانُ دَوَامِ الاِغْتِدَالِ لَا بَدْلَ لَهُ يَحْبِلُ الْبَدَنُ اِلَى كِبْفَةِ ذَلِكَ الْغَدَاوَاتِ مِنْ دَوَامِ الاِغْتِدَالِ بِالْأَشْيَاءِ الْحَارَّةِ لَا بَدْلَ لَهُ بِسَخْنِ مِرْزَاجِهِ وَمِنْ دَوَامِ الاِغْتِدَالِ بِالْأَشْيَاءِ الْبَارِدَةِ لَا بَدْلَ لَهُ بِبُرْدِ مِرْزَاجِهِ وَكَذَلِكَ الْحَالُ فِي غَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الْكِبْفَاتِ فَلِذَلِكَ الَّذِينَ بَغْتَدُونَ بِلَحْمِ الْخَمْرِ الْأَهْلِيَّةِ لَا بَدْلَ لَهُمْ بِسُخْبِ مِرْزَاجِهِمْ إِلَى مِرْزَاجِ شَبِيبَةِ الْخَمْرِ وَبَلَزَمَ ذَلِكَ أَنْ تَكُونَ أحوالهم فِي الْبِلَادَةِ وَنَحْوِهَا مُشَابِهَةً لِأَحْوَالِ تِلْكَ الْخَمْرِ فَلِذَلِكَ كَانَ الاِغْتِدَالُ بِلَحْمِ الضَّأْنِ مَكْجَرًا عَلَى غَيْرِهِ مِنَ الْأَغْدِيَةِ الْحَيَوَانِيَّةِ لِأَنَّ هَذَا الْحَيَوَانَ لَيْسَ يُنْسَبُ إِلَيْهِ خُلْفٌ مَذْمُومٌ يَكْتَسِبُهُ الْإِنْسَانُ وَلِذَلِكَ أَبْضَا حَرَمَتْ لَحْمُ كَثِيرٌ مِنَ الْحَيَوَانَاتِ لِاجْلِ رَدَائِ أَعْلَانِهَا وَلِذَلِكَ حَرَّمَ أَكْلَ لَحْمِ السَّبْعِ وَنَحْوِهِ مِمَّا لَهُ خُلْفٌ خَارِجٌ عَنِ الاِغْتِدَالِ لَيْلًا يَسْتَفِيدُ الْإِنْسَانُ ذَلِكَ الْخُلْفَ بِأَكْلِهِ لَحْمُهُ.

haec verba, quae
incolari, significanda
sunt, quoniam
e sequentibus
hic irrepunt.

i. e. *Qui carnibus camelorum vesci solent, odii tenaces sunt. Unde insitum Arabibus deserti cultoribus hoc vitium, ideo quod camelorum carnibus vescantur. Cujus rei causa manifesta est, quia scilicet necesse est ut mutetur corpus ad quali-*

tatem ejus alimenti, quo quis continuo nutritur: ita cum quis diu utatur alimentis calidis, fieri non potest quin calidum evadat temperamentum ejus: quod si diu frigidis nutritur, temperamentum ejus necessario frigidum exiſtet. Eodem modo ſe res habet in cæteris qualitatibus; idoque qui carnibus aſinorum domeſticorum veſcuntur, necesse eſt ut mutetur temperamentum eorum in temperamentum iſti, quod hujusmodi aſinis proprium eſt, ſimile; quo fit ut hebetes evadant, aliſque qualitatibus aſinos iſtos referant. Atque hinc eſt quod carne ovina magis quam aliorum animalium carnibus veſci permiſſum ſit, quia huic animali non attribuitur qualitas aliqua vituperio digna, quam ejus eſu acquirat homo. Et ob eandem cauſam prohibita ſunt multorum animalium carnes; quæ rebus ſcilicet noxiis paſci ſoleant. Idoque interdicta eſt caro leſnum, aliarumque ejuſmodi ſerarum, quarum natura æqualis temperamenti terminos exccat, ne eſu carnum earum ejuſmodi naturam et ipſe homo induat.

Pag. 5. l. 18.

—Religiones eorum, diverſæ erant. Colebat Hamyar ſolem, &c.] Si quibus nominibus, aut qua ſpecie, coluerint Arabes corpora iſta cœleſtia, expreſſiſſet author noſter, melius intelligeremus quæ ab aliis de idololatræ eorum cultu traduntur, ab his ſono faltem diverſa. Ea, ut cum his conferri poſſint, paucis referemus: ac primo quæ in *Alcorano* recenſentur idolorum nomina; qualia in *Sura-to'Inojm* * occurrunt, اللات *Allatt*^a, العزى *AlOzza*, et

* Id. ſt. Stel-læ; quæ ordine 53^a.

^a In *Alcorano* ſcribitur *Allat*, ſine *Tefhid*; nihil tamen muto: quia hoc nomen cum duplici ت T nonnunquam efferri videtur, ab illis faltem qui ejus

مناة *Manáh*; quæ sub nomine fœminino culta monent hæc verba الذكور وله الانثى i. e. *Nūn vobis masculi erunt, et illi [Deo scilicet] fœminæ?* Vobis filii, Deo filiæ? Vos qui filias calamitatis loco ducitis, easque vobis nasci ægre fertis, nec vivere finitis, Deo tamen adscribitis, et fœminas honoris illi soli debiti participes facitis, et الالهة *Elahat*, i. e. *deas* appellatis? Angelos enim et idola quæ vel a Deo vita inspirari credebant, vel هبّاجل الملائكة i. e. *angelorum sacella esse*, ac ab iis animari, *Dei filias* vocabant, et quod apud Deum pro se intercedere putarent, divinum illis honorem tribuebant. *Allatt*, five *Allatto*, idolum erat a *Thakifensibus* in *Tayef*, vel, ut alii, in loco dicto *Nachlah*, cultum. Nomen illi a لوي *lawwa* quod *flectere, inclinare, incurvare*, significat; quod in eo colendo corpora flecterent, seu inclinarent, vel quod statuam, vel fanum ipsius, cultus et honoris gratia circumirent, seu dignum putarent cui hic cultus adhiberetur. Alii nomen deducunt a لات *latta*, *miscere*; quod qui idolum erexerat, butyro ac oleo permistis, peregrinos eo cultus gratia se recipientes cibaret: alii statuam ipsam in honorem cuiusdam qui in *Tayef* peregre venientes سوبق i. e. *ptisano* butyro permisto, excipere solet, ac cujus mortui sepulcrum, honoris gratia, ambire solebant, erectam autumant. Hæc *Al Zamachsharius*, et *AlBidawius* in suis in *Alcoranum* commentariis. Aliud insuper thema assignant doctissimi grammata-

etymon a لات *latta* deducunt. Idolum certe quoddam sub nomine *Allatt* colebatur; quod an idem fuerit ac *Allat Alcorani* non liquet. S.

dirutam et *Dhalemum*, qui eandem ad peregrinos a *Mecca* visenda avertendos, et *Caabæ* famam minuendam, dedicaverat, e medio sublatum tradit. Quod ad nominis originem; a *potentia* illi inditum, formæ est fœmininæ ab ^{أعز} *أعز* quod *robore supra alios excellentem* denotat, quasi *summe potentem*, aut *potentissimam* dicas, quare et inter Dei nomina apud *Arabes* العزیز *AlAzîz*, i. e. explicante *Ebno'l-Athir*, الغالب القوي الذي لا يُغلب *qui omnes potentia superat, nec a quoquam superatur*, a themate *Hebræis* noto. Jam vero مناة *Manah*, seu *Meneth*, ut in versione *Alcorani Latina*, nomen erat (inquit *Alfauharius*) idoli quod * a tribubus *Hodailo* et *Chozaa*h inter *Meccam* et *Medinam* colebatur. Idolum hoc (صخرة i. e. *petram*, seu *saxum* vocant *AlZamachsharius* et *AlBidawius*) a tribubus modo indicatis et, ut alii, a *Thakifo* cultum, donec tandem anno *Hejræ* octavo (qui multis *Arabum* idolis fatalis fuit, referente *Alfannabio*) a *Saado* quodam demolitum fuerit. Nominis ratio duplex affertur; quarum prima deduci illud vult a verbo مني *mana*, *fluere*, ob victimarum sanguinem apud ipsum effusum, teste *AlZamachshario*, vel (ut *AlBidawius*) ea notione qua idem valet ac قطع *scindere*, quod jugularentur coram eo victimæ. Secunda illud petit a نو *Naw*, quod *stellas*, quas in pluviis efficiendis vim habere putant, indigitat; quod scilicet precibus coram eo fufis benigniorem stellarum istarum influxum elici, et pluvias tempestivas impetrari crederent. Conferri cum hac idoli istius appellatione poterit vox مني *Meni*, quæ in *Isaia* † occurrit, et interpretes

* *Ab* Aufo
† *Chazrajo*
(*ut* Shareff et
Abu'lFed),
aliique من
دان بدنهم
qui ejusdem
erant religionis
(ut author
libri *Mohtaf*
taf)

SS^r. Scripturæ adhuc dubios tenuit. Verbis textus appoſitis, melius de iis quæ dicturi ſumus judicabitur. Sic ergo ſe habent: העורכים לגד שלהן והמכלאים למני כנסך, quæ juxta interlinearem *Pagnini* verſionem ſonant ad verbum, *Parantes Jovi menſam, et implentes Meni libamen.* Vulgat. *Qui ponitis fortunæ menſam, et libatis ſuper eam.* Tremell. *Qui inſtruitis turmæ illi menſam, quique impletis numeris illis libamen.* Hic, ut genuinus vocis גד ſenſus habeatur, ad linguæ *Arabice* uſum recurrendum ſtatuunt docti, unanimi fere conſenſu: quidni et pari (ne majori, dicam) ratione inde de *Meni* judicandum? eſſe ſcilicet proprium idoli nomen. Quod de libatione illi fuſa dicitur, ſatis convenit cum eorum ſententia, qui מנא *Mana* nomen inditum a fundendi notione autumant; et pulchra eſt in iis, quæ proxime ſequuntur, alluſio: וכניתי אהכם ובניתי אתכם *Et numerabo vos gladio*; jugulandos ſcilicet; ſeu ut effundatur ſanguis veſter. Quod ſi, (ut vult *R. Moſes*, referente *Aben Ezra*, et eum ſecutus *David Kimchi*) ſtellæ, ſeu conſtellationis nomen ſit, vel etiam ſtellas ſeu conſtellationes plures complectatur, idem erit proriſus *Meni*, quod مَنَا *Manah*, illis qui nominis originem a מְנַח *stellam*, ſive *conſtellationem*, cujus vi excitatur pluvia, denotante, petunt: *والله اعلم. Eadem ratione qua nomen obtinuit idolum hoc a fuſo victimarum ſanguine, appellatur etiam locus quidam مِني *Mena*, ubi ſacrificia ſua et hodie maſtant peregrini *Meccam* viſentes. His, quæ e *Surato'INOjm* habuimus, addi poſſunt et alia e *Surata Noë* † *Arabum* idola; qualia ſunt وِد *Wadd*, سواع

* *Si Deus hæc optime novit.* S.

† *Quæ 71^a.* S.

Sawáo, يغوث *Yagúth*, يعوق *Yäük*, نسر *Nasr*. Fuisse hæc idola antiquitus culta etiam ante diluvium, postea vero ab *Arabibus* recepta, et pro sacris habita; *Waddum* scilicet a tribu *Calb*, in * *Daumato'l Jandal*; *Sawäüm* ab *Hamadano*, vel, ut † alii, ab *Hodailb*, in loco dicto *Rohat*; *Yaguthum* a *Medhajo* ‡, aliisque *Yamanensium* tribubus; *Yäükum* a *Morad* (vel, juxta § alios, *Hamadano*); *Nasrum* ab *Hamyaro*; [seu || *Dhu'l Chalaah* in regione *Hamyar*] referunt *AlZamachsharius* et *AlBidawius*, &c. Fuisse autem nomina virorum pietate insignium, quorum cum memoriam charam haberent sui, diaboli astu inductos fuisse, ut ipforum effigies honoris gratia ob oculos ponerent; hunc honorem illis adhibitum posteros ipso- rum in cultum Deo debitum mutasse, atque ita ad idololatriam delapsos. Coluisse autem *Arabes Waddum* viri, *Sawäüm* mulieris, *Yaguthum* leonis, *Yäükum* equi, *Nasrum* aquilæ, (quæ et nominis significatio) specie. His consentanea videre est apud *Mohammedem AlFirazabadium* in Oceano suo, ad themata سوع et عاق; *Sawäüm* scilicet idolum fuisse antediluvianum, quod postquam aquis obrutum diu latuisset, a diabolo detectum, colendum sibi sumperint *Hodailenses*, et peregrinationibus religionis ergo institutis subinde viferint. *Yäükum* viri pii nomen fuisse, cujus obitum cum ægre ferrent sui, diabolum, specie humana illis se ingerentem, opem suam ad illius similitudinem ad vivum exprimendum pollicitum, quam in templorum suorum adytis positam subinde inter orandum respiciendo, desideria sua delinirent; quem hono-

* *AlJauhar*
et *Shahrest.*

† *Idem*, ut
et *AlFiraz.*
et *Safio'din.*

‡ *Shahrest.*

§ *AlJauhar.*

|| *AlJauhar.*
.. *Shahrest.*

rem cum ipsi (*Yäüko* scilicet) et septem aliis de se bene meritis præstitissent, eo tandem rem processisse ut divinus a posteritate illis honos tribueretur, et pro idolis statuae in memoriam ipsorum effectæ haberentur. Ita factum ut *Yäükus* iste, quisquis fuerit, sicut verbi *عاق aka* (quod *impedire, avertere, cohibere* denotat) futurum nominis sono refert, ita rei veritate factus sit talis qui *يعوق* *الناس من الخير* i. e. *homines a bono impediret*, seu averteret: at non æque *Yaguth* nominis sui sonum re exprimit, cum *غوث gátha* a *غوث* *غاث* *gátha*, quod est *auxiliari, opem ferre*, dicatur. Quod si adeo antiqua fuerint, ac perhibent, hæc idola, non est temere de nominis ratione statuendum; imo, nec si nomina vera *Arabica* origine fuerint, nisi præeuntibus *Arabum* grammaticis, cum tot sint olim imposita ob causas *علمتها العرب جهلناها* i. e. *quæ Arabibus olim notæ, nobis ignotæ*, ut regerit *Jallalo'ddinus Asfoyutius* iis qui omnium rationem reddi postulant, præsertim cum tanta linguæ pars in defuetudinem abierit. Quod ad originem autem cultus simulachris adhibiti, in hoc omnes fere conspirant, illam a majorum erga viro-
rum meritis insignium memoriam et honorem cura, posteris non intellecta, fluxisse, accedente diaboli astu, cum, ut loquitur *Georgius Ebno'lAmdi*, *كلمتهم الشباطيين منها* i. e. *alloquerentur eos e statu is quas colerent dæmonia*, atque ita ad cultum sibi deferendum adigerent. Qua in sententia illis cum aliis convenire patet ex iis quæ Nobilissimus et Doctissimus *Seldenus*, in *Prolegomenis ad Syntagma de Diis Syris* *, observavit. Non minima autem pars

* Cap. iii.

honoris ab *Arabibus* idolis istis delati videri possit, quod eorum se nominibus appellari, atque inter cultores numerari, gloriæ loco ducerent : inde nomina apud ipsos عبد *Abd Waddi*, i. e. *Servus Waddi*; عبد يغوث *Abd Yaguth*, i. e. *Servus Yaguthi*; عبد مناه *Abd Manah*, i. e. *Servus Manæ*; عبدو'ل Uzza, i. e. *Servus Uzæ*, &c. Hactenus *Alcorani* ductum secuti sumus in idololatricis *Arabum* cultibus eruendis : aliorum apud alios authores mentionem reperimus, ac primo هبل *Hobali*, qui اعظم اصنامهم i. e. *maximum*, seu *præcipuum idolorum* ab iis cultorum, apud *Shahrestanium* et *Abu'lFedam* audit. Positus erat *Hobal*, referentibus iisdem, علي ظهر الكعبة i. e. *ad posteriorem*, seu *exteriorem Caabæ partem*; ut alii, in ipsa *Caaba*, في جوفه i. e. *in interiore ejus parte*, secundum authorem libri *Mostatraf* et *Safio'ddinum*, qui alia fuisse illis simulachra ait في جوف الكعبة *in ipsa Caaba*, alia حولها *circa eam*, quorum omnium princeps erat *Hobal*; primario ergo loco collocandus. Idolum autem hoc, unde *Arabibus* fuerit ut sciamus, tradunt *Amrum Lohaii* filium, cum *Belkam Syriæ* urbem profectus ritus incolarum idololatricos animadvertisset, eorumque ab ipsis rationem percontatus, hoc responsum tulisset, se idolorum istorum beneficio opem cum ope, pluviam cum pluvia indigerent, consequi, ab illis ut sibi idolum colendum traderent petiisse, acceptumque *Hobalum* secum reportasse, atque in *Caaba Arabibus* colendum statuuisse. Quam pulchre convenit figmento isti nomen suum, ut sit هبل *Vanitas* ! Quod si cum nomine suo ad *Arabes* transierit,

V. et Jannab.
An. Hejr. 8°.

erat forsan illis a quibus mutuatum sumpserunt ^{הבאל} *Habbaal*, vel ^{הבל} *Habbel* ὁ Βῆλ. *Abibus* alias nomen hoc a themate ^{הבל} *habel* deductum, *obysum*, *grumb.*, vel et *aetate provectum* sonabit: et apud ipsos nomine impositi rationem nondum reperimus. Statua (censurata *Safio'ddinus*) erat ex ^{عنتب احد} * , effigie homini, cui dextra amputata, quam ei jacturam ut refarcirent *Morigniac* auream substituerunt; et (ni exemplaris non satis fidi mendo fallar) septem sagittas manibus tenebat; verba sunt: ^{والقذاح وفي سبعة يمين} , quae (si recte legatur ^{القذاح} , quod *sagittas nondum alis et spiculis instructas denotet*), quid aliud sonant quam, *Et sagittae, quae numero septem, inter manus ejus* (i. e. coram eo) vel in manibus ejus? Verum nec de lectione, nec de sensu multum dubitare finit quod apud *Abu'Isidam* aliosque legimus, *Mohammedum* scilicet expugnata *Mecca*, anno a fuga octavo, *Caaban* ingressum reperisse ibi ^{الشخص على صورة الملاكة} *الشخص على صورة الملاكة* وصوره ابراهيم وفي يده الازام يستقيم بها فقال قاتلهم الله جعلوا شبنكنا يستقيم بالازام ما شاء ابراهيم والازام ثم امر بتلك الصور. i. e. *effigies forma angelorum*, † et *figuram Abrahami manu sua sagittas ad sortitionem aptas tenentis*, [iis-que visis] *disiisse*; *Perdit illos Deus! Senem nostrum sagittis sortientem perierunt. Quid Abrahamo cum sortibus? Fussi ergo ejus deletae sunt figuræ ipsæ*. Addunt *Ebno'lAthir* in ^{تسم} , et *Al'Jannabius*, *Abrahamo* comitem *Ismaelem* ^{επισκοπος} *επισκοπος*; scilicet manibus tenentem ^{الازام} i. e. *sagittas* ^{κατασκευαστες} *κατασκευαστες*, idem prorsus quod ^{القذاح} , quas *Hobalum* manibus gestasse tradit *Safio'ddinus*. Synonyma enim plane

† e. *Supra*
Akik rubro.

† وشبههم
AlJ. nnab.

تصور الانبياء
i. e. *figuræ*
Camei.

sunt apud *Arabes* hæc vocabula, quorum alterum alteri explicando inservit. *الزلام ذي القذاح* *Al-zalam* sunt *alledah*, inquit *Ebno'l Athir*, i. e. sagittæ, quibus fortiebantur. Sagitta enim (teste eodem), cum primo excinditur, appellatur *قذاح*, cum lævigata fuerit *بري*, cum diebda *قذح*, ubi demum alis et spiculo instructa *سهام*. Est ergo *القذح* *القذح* cuius plurale *القذاح*, proprie *sagitta nondum alata*: idem etiam *الزلام* cuius plurale *الزلام*, docente *AlFirmaz ladio*. *قذح لا ريش عليه* (i. e. *sagitta alis carens*). His (ut videtur) cum ad fortitendum plerumque uterentur, obtinuit ut ad fortis significandas usurpentur, uti et *سهام* etiam, quod proprie tamen, ut vidimus, *sagittas quibus ultima res fortunæ manus imposita est*, denotat. De *Arabum* fortitionibus, et per sortes divinandi more, in sequentibus plura, volente Deo. Cum autem eadem jam insignia gestantes *Hobalum* et *Abrahamum* habeamus, quid si et unum eundemque eos fuisse suspicemur? Apprime quadrabit hæc conjectura cum *Sasio' ddini* aliorumque, qui *Hobalum* in ipso *Caabæ* adyto collocant, sententia: at contrarium suadent qui *Hobalum* foras, *Abrahamum* intus positum asserunt; nisi ab iisdem fortium insignibus, cuius statuem extra *Caabam*, ejusdem effigiem intra eam depictam fuisse putemus. Certe et statua illa juxta *مقام ابراهيم* i. e. *Abrahami* *προ-πρίου* posita dicitur, apud *Al'fannabium*. Sed non sunt hæc tanti ut de iis inter se componendis solliciti simus. Ut vero intus *Abrahamus* multis angelorum, et prophetarum (ut *Ali Ebno'l Athir*) imaginibus stipatus fuit,

* V et Ali
Ebnol Athir,
in *Can. I.*

† Moham-
med. Ebn
Abdo'llahi.

‡ ما اشار الي
صنم منها في
وجهه ادا
وقع لقفاه
Aljannab

‡ وكان من
قوارير وصغر
i. e. *Erat-
que e asafs
atru et ere
confectum.*

ita et foris *Hobalus* magno statuarum satellitio, quæ for-
san minorum gentium numina. Erant (inquit *Aljannabius**) حول البيت *circa domum*, i. e. *Caabam* ثلاثمائة وستون
صنم i. e. *idola tercentum et sexaginta*, quorum maxi-
mum fuit *Hobal*; adeo ut *Arabibus* singulis diebus sin-
gula, si liberet, numina invocare liceret, aut singulos
non solum mensium suorum (ut solent † Persæ ab an-
gelis), sed totius anni dies ab idolis denominare. Hæc
omnia *Mohammedis*, inter transeundum, nutu ‡ in ter-
ram prostrata, decidisse tradit. Iisdem accensenda et
حمامة العبدان i. e. *columba lignea*, quam in *Caaba* reper-
tam (referente eodem) كسرها بيده ثم طرحها i. e. *manu*
sua fregit Mohammedes et abiecit; nec non صنم خراطة i. e.
Chozaensium idolum, quod فوق الكعبة i. e. *supra Caa-
bam* positum ut dejiceret *Ali*, illi *Mohammedem* ipsum
humeros suos supposuisse ferunt. Sed perierunt ista,
prout merita sunt, cum nominibus suis omnia. Inter ea
quorum supersunt nomina, maximæ sunt post *Hobalum*
notæ اساف *Asafi* et نائلة *Nayele* simulachra; quorum una
cum *Hobalo* allatorum unum in *Safa*, alterum in *Merwah*
posuisse fertur idem *Amrus*, eaque ut colerent, et ad
Deum mediâtoribus uterentur, popularibus suis persua-
sisse. Tradunt autem *Asafum* sub viri, *Nayelam* sub fœ-
minæ imagine cultum fuisse; ac fuisse quidem *Asafum*
Amri cujusdam filium, *Nayelam Sahali* filiam, *Jorhami-
das*; qui cum ob stuprum in *Caaba* commissum a Deo in
lapides conversi essent, a *Koraishtis* hoc sceleris pretium
tulerunt, ut pro diis haberentur. Idola hæc ab *Amro*

dedicata imperante *Perfis Saburo*, seu *Sapore Dhi'l Actafò*, ac demum sub *Mohammede*, novæ sectæ conditore, abolita afferit *Shahrestanius*; quem tamen eo erroris arguit *Abu'lFeda* quod *Amrus* cultus idololatrici author, multis ante *Saporem* etiam primum qui *Dhi'l Actafò* multo antiquior, seculis floruerit. Atque hæc præcipuæ apud *Arabes* famæ idola. Alia se inter legendum offerunt, nomine tenus, non pauca. Ex his سعد *Saad*, a *Bani Malcan Ebn Canana* cultus, teste *Shahrestanio*, &c. de cujus numine rectius quam populares suos judicasse apud ipsos poetam patet ex hoc ipsius carmine;

أَتَيْنَا إِلَى سَعْدٍ لِيَجْمَعَ شِئْنَا ،
فَشَتَّتْنَا سَعْدٌ فَلَا نَكُنْ مِنْ سَعْدٍ ٠
وَهَلْ سَعْدٌ إِلَّا صَخْرَةٌ بِتَنُوقَةٍ ،
مِنَ الْأَرْضِ لَا تَدْعُو نَعِيٍّ وَلَا رُشْدٍ ٠

i. e. *Venimus ad Saadum ut res nostras colligeret,*
At disperjit nos Saadus, nec sumus nos a Saado.
Quid enim aliud est Saadus quam petra in deserto,
E terra, quæ nec ad falsum nec ad verum invitat?

Juxta thematis rationem *prosperitatem* sonat nomen, cum tamen, ut recte censuit poeta, cultoribus suis non nisi miseriæ causâ fuerit. Fuisse autem idolum hoc صخرة *i. e. petram seu saxum oblongum ad littus جدة Joddæ* testatur *Safio'ddinus*: ab eodem themate سعيدة *Saïdah* nomen fuisse domus, ad quam peregrinationes instituere soliti *Arabes*, testantur idem et *AlFirauzabadius*. Ab iisdem etiam سعي *Soairum* nomen idoli fuisse discimus, quod *Säirum*, nomine alias ignem denotante, vocat *Al-*

cf. p. 434.

AlJauhai.
AlFirauz.
Safio'ddin.

Jauharis, ac tribui *Alas* peculiare fuisse refert; quam sententiam poetæ nescio cujus autoritate confirmans, hoc ipse dictionem laudat.

V. *Aljauhar*.

17 *عوض* *عوض*

عوض *عوض*

عوض

حَلَقَتْ بِمَاءِ رَأْسِ عَزِيزٍ
وَأَنْصَابِ تَرْكِكُنْ لَدَيْ سَبِيحِ

Statui per sanguinem juvenem circa Aljauhar,

Et per statuas quas reliquit sunt apud alSäirum.

Ubi et alterius idoli nomen occurrit, *عوض* *Andi* scilicet *seculo* (testantibus eodem et *AlFirauszabadis*) cognominis, quod apud tribum *Beer Wajeli* posteros sacrum. *انصاب* autem in dicto poetæ vel *statuas* reddere licet, vel, hoc loco, potius *lapides* circa *Caabam* positos, super quibus mactabantur victimæ. Utrumque enim denotare vocem docet nos *AlFirauszabadis*, qui cum *نصب* esse dixisset quicquid pro Deo colendum erigitur, scilicet *idolum*, *statuam*, adlit et *انصاب* fuisse *lapides circa Caabam positos, super quibus sacrificarent* لغبر الله تعالى i. e. aliis quam Deo altissimo. Clarius adhuc *Safiddinus*; *النصب الاصنام المنصوبة للعبادة وحجارة كانوا انتصبونها يذبحون عليها* i. e. *AlNofb* significat *statuas positas ad cultum, item lapides quos posuerunt ut super ipsis sacrificia mactarent idolis*: inde dictum cujusdam sanguine se perfusum autumantis, *كأنِّي نَصَبٌ أَحْمَرُ* i. e. *ac si essem lapis rubens*, explicat *Ebno'lAthir*, *كالنصب المحمر يدم الذبايح* i. e. *in-sar lapidis rubentis sanguine victimarum*; quo dicto vel ad lapides super quibus jugularentur victimæ alludi potest, vel ad ipsum idolum: nam et ea * sanguine victimarum oblinere solitos docet *Shahrestanius*, accessurum

* كانوا

إذا ذبحوا

للاصنام

لأنهم

بدم الهدايا

يلتسمون

بذلك

الزيادة في

أموالهم

inde opibus suis incrementum fierantes. Porro *Najb*, vel *Nofb*, ut et literis et sensu cum נאב et נאב² convenit, ita significatione optime responder voc. *Hebraice* נאב, cum utrumque et *idolum* denotet et *malum*, seu *dolorum*, الشر والبال i. e. *malum* et *afflictum*, quæ cultoribus suis abunde creant. Idolis forma enumeratis accensenda etiam جهار *Jehar*, *Havazencysum* *idolum*, et العوق *alAuf*, alibi cultum; necnon ربا *Raba*, apud posteros *Rabie* *ιδωλῶν*. *الفيزون* *AlDaizan*, quod etiam idoli nomen*, idem forsan erat cum *Saturno*: conjecturæ ansam quod apud *Ebn Chalcæanum* legitur, in vita *AlBattani*; regem scilicet quendam ساترون *Satrun* appellatum, quod (inquit) vocabulum est *Syriacum* et significat الملك *regem*, nomen autem ipsi fuisse *Daizan*, quod est اسم *vir isle*. Quidni autem et ساترون *Satrun* idoli nomen sit? *Saturni* scilicet: at *Syriacum* est, et regem denotat. *Syris* certe *Setoro* est *asjutorium*, *protectio*, *patrocinium*, quod regium est, necnon *absconditum*, *latibulum*, etc. a *Set*; *Set* quod et *protegere* est, et *abscondere*, ab *Hebraico* סתר *latuit*, *abscondidit se*. *Saturni* autem latentis indicium est *Latii* nomen, et *Satro* forma est *Syris* non inusitata. Dicitur autem *Saturnus* *Syris* alias *Cevan*, ut et Arabibus كعوان *Caikwan*^a.

* *AlJauhari*
et *Kamus*.

† Et in *dia-*
lecto *Chal-*
daic. סטר

^a Hic obiter explicandus est locus in *Kamus*, seu *Oceano Linguae Arabicæ*, qui in quibusdam exemplaribus male habitus, Viro Doctissimo mihi quæ merito grata memoria colendo, *Ludovico de Dure* labendi occasio fuit. Sic enim ille in *Notis* tam ad *Amos* cap. v. quam ad *Actorum* vii. quid sit *קעון* explicaturus, et in *Lexico Arabico* cui nomen *Camus* *كعوان* *explatur* رجل ممنوع *Vir*

AlFiraúz.

V. sup. p. 51
et 52 quod et
4ta regum Ya-
manenf no-
men. p. 58.

* صنم قدیم
† بضم اوله

Abu Talil f-
his عبد كلال
Aid Oriah.
AlFiraúz.

His addi possunt et alia ejusmodi terricula, qualia
 AlSharek, a quo cognominatus عبد الشارق *Abdo'l-Sharek*, filius *Abdi'Uzzze*, q. d. *Cultor Shareki*; et مناك *Manaf*, a quo عبد مناك *Abd Manaf*, q. d. *Cultor Manafi*, cui et filius عبد شمس *Abd Shams*, i. e. *Cultor Solis*: ita enim من شمس السما i. e. *a Sole qui in calis* lucet dictum monet *AlFiraúzabadius*, quod cum scilicet colerent e quibus ille oriundus; cum tamen alias شمس *Shams* nomen fuisse * idoli antiquitus culti doceat idem, quod *Safio'ddinus* † شمس *Shoms* vocat, cui fanum apud *Bani Tamim* dedicatum. Num solis forsan effigies? Eidem *Abdo'l-Manaso* frater (ut vidimus) et tribus pater, عبد الدار *Abdo'lDar* a دار *Dar*, idolo: ab eodem themate دوار *Dowar* et Caabæ et idoli nomen apud *AlFiraúzabadium*. In ferie regum *Jorhamidarum* عبد ياليل *Abd Talil* et عبد مدان *Abd Madan* habuimus, illum ab ياليل *Talilo*, hunc a مدان *Madano* idolis. اوال *Awal* ut idolum tribubus *Becr* et *Taglab* peculiare memorat *AlFiraúzabadius*, ذو الكعبين *Dhu'l Caffain* ut tribui *Daus*, (quem *Safio'ddinus* *Caffain*, omisso *Dhu*, vocat;) باجر *Bajar*, vel *Bajer*, ab *Azdenjibus* cultum perhibent idem et *Ebno'l Athir*. الاقبصر *AlO-kaisar* eidem idoli nomen, quod في مشارق الشام i. e. in *orientali Syriæ Damascenæ* plaga positum a tribu non una

rigidus et austerus, proprie prohibitus, ad quem accessus quasi est prohibitus ob morositatem et morum difficultatem, cujusmodi apud Ethnicos depingitur Saturnus: qui locus ne tibi exemplarium vitio fraudi sit, scias legendum non رجل ممنوع *rajolon mamnuon*, vir rigidus, &c. sed كبريان زحل ممنوع *Curwano Zobalo*, *mamnuon*; quæ sonant, *Curwano* est idem quod *Zobalo* (i. e. Saturnus), estque nomen *invariantile*, quod quid sit e grammatica notum.

cultum refert *Safio'ddinus*. *بغ* *Bag*, a quo (ut quibusdam, teste *Abu'lFeda*, videtur) urbs *Bagdad* nomen cepit, ut *Perfice Bag dedit*, seu *Bagi donum*, sonet, *Persarum* sive *Indorum*, a quibus oriundus Eunuchus iste qui hoc nomen imposuit, potius quam *Arabum* idolum fuisse puto: *يعبدونه في الشرق* inquit, i. e. *in Oriente illud colebant*. Idoli a *Dani Salim* culti, ac a *Gawio Ebn Abdi'lUzza*, ipsius ædituo, pro merito suo tractati, nomen licet non exprefferit *AlFirauzabadius*, non indigna tamen sunt memoratu quæ narrat. Spectante scilicet ædituo, sed officii sui (ut videtur) negligentiore, accurrentes vulpeculæ duæ idoli conscenfi caput urina conspurcarunt: ille indignum cultu suo dominum ratus, qui hæc inultus pateretur, in hæc verba prorupit;

أَرَبُّ بَيْتِ الْتَعْلَبِ بِرَأْسِهِ ،
لَقَدْ ذَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ التَّعْلَبُ .

i. e. Num ille dominus est, super cujus caput mingunt vulpes?

Certe vilis est super quem minxerint vulpes.

O *Solaimenses*, certe nec obest hic nec prodest, nec largitur, nec impedit; correptumque idolum confregit. Contigit hoc post *Mohammedem* natum, qui in boni facti memoriam nomen ejus *غاي بن عبد العربي* *Gawi Ebn Abdi'l-Uzza*, i. e. *Errans filius cultoris Uzza*, magis fausto, scilicet *راشد بن عبد ربه* *Rashed Ebn Abd Rabbehi*, i. e. *Orthodoxus filius cultoris Domini sui*, commutavit. Nec magis injurii erga deum suum *Banu Hanifa*, seu *Hanifidæ*, quos idolum e massa quadam confectum, quod diu

cf. *Freidagii*
lexic. I. p. 218.
at infra p.
341.

didum vel coruscantem? a qua verbi شرا *Shara* significatione nomen fortitum *splendidum Jovis sidus* docet * *Al-Makrizius*: dictum enim ait مشتري *Moshtari* لكسند i. e. ob † *pulchritudinem suam*, كانه اشترى الحسن لنفسه i. e. ac si sibi *pulchritudinem emisset*, ac propriam vendicasset; fatis frigide: quin potius a شري et اشترى quod, juxta *Al'fauharium* et *Ebno'l Athir*, *coruscare*, ‡ inter alia significat. Aliam etiam nominis rationem addit, لاند نجم الشرا والبيع i. e. *Quod stella sit quæ § emptioni et venditioni præsit*. Et num ita deus iste apud illos? aut potius a شرا *Shara*, quod loci nomen, dictum putemus, quasi *Dominus Sharae?* quam notionem *Dhu* vel *Dhi* apud *Arabes* habere notissimum est ||, eaque nominum seu cognominum compositionem frequenter ingredi. Unde inter reges *Yamanenses* qui اذوا اليمن *Adhwao'lYaman* appellantur, i. e. *reges Yaman*, quorum nomen a *Dhu* (et in obliquo *Dhi*) incipit: quorum, exempli gratia, sex enumerat *Al'fauharius*, scilicet 1. ذو يزن *Dhu Yazan*, a valle *Yazan*, cujus dominus erat, teste *Safio'ddino*, denominatus. 2. ذو جدن *Dhu Jadan*, ¶ qui primus cantando apud *Yamanenses* excelluit, teste *AlFirazabadio* **. 3. ذو نواس *Dhu Nawas* ††. 4. ذو فايش *Dhu Fayesh*, a valle *Fayesh*, quam sibi peculiarem habuit, ut vult *AlFirazabadius*. 5. ذو اصبح *Dhu Asbah*. 6. ذو الكلاع *Dhu'l Colaa*: duos hoc nomine appellatos refert *AlFirazabadius* الاكبر et الاصغر i. e. *Majorem et Minorem*, dictos autem quod apud eos congregatæ *Ham-yarensum* tribus fœdera inierint, quod inter hujus thematici significatus numeratur. Horum nonnullos in re-

* In *Hist. Egypt.*

† Afferit *Diod.* l. iii. *Bacchum fuisse* τῷ νόδῳ καὶ τῇ βύρῃ διαφύου, &c. ‡ Denotat *ahas* Rei alicui instare, et strenue agere. *Al'Fir.* et *Ebno'l Athir*.

§ *Bacchus* primus emere et vendere instituit.

|| ذو بمعني صاحب *Al'fauhar.*

¶ اول من غني باليمن i. e. *Primus* qui cecinit in *Yaman*.

** V. p. 63.

†† *Ibidem*.

ذو رعين
حصن لد او
جبل فيه
i. e.
Roain arx illi
fuit, vel mons
in quo fuit
arx. AlFi-
rauz. V. Sa-
fio'd. et Al-
Jauhar.

AlJauhar. et
AlFirauz.

Safio'ddin.

gum *Hamyaensum* ferie, una cum aliis, habuimus. De cæteris, quorum nulla ibi mentio, idem (uti jam antea monuimus) statuendum videtur, quod de ذو رعين *Dhu Roain*, alio item non obscure apud *Namanenses* famæ *Dominio*, (cui nomen dedit vel mons vel arx quam in monte munitam habuit².) aliisque innuit *Al'fannabius*; ideo ab historicis, dum eorum qui illis olim regionibus imperarunt catalogos contexant, omisso, quod de eorum ætate, numero, et rebus gestis nihil certi definire audeant. Ex his autem quæ dicta sunt de vocis ذو in compositione nominum et agnominum usu constat. Jam vero, quod ad شري vel شرا *Shara*, nomen est loci non unius: ita appellatur *Via* quædam in *Salma* كثر الاسد i. e. *leonibus infesta*; ita *Mons* quidam in *Najd*, necnon alius in *Tahama* موصوف بكثرة السباع i. e. *ferarum* (leonum, puta, tigrum, &c. qualibus vehi *Bacchum* fingunt) *copia celebris*; ita et *Vallis* quædam inter *Cabab* et *Naaman*, unius noctis itinere ab *Arafa* distans, necnon locus juxta *Meccam*, referente *Safio'ddino*, qui dum loca hæc enumerat, addit ذو الشري *Dhusshara* idolum fuisse *Dausensum*, et (secundum alios) alterum etiam apud *Bani Hareth*, *Azdenfes*. Erit ergo *Dysares*, quem *Arabum* deum perhibent, ذو الشري *Dhusshara*, i. e. *Dominus Sharæ*, atque idem (inquiunt) illis qui *Græcis* Διόνυσος: at unde apud *Græcos* hoc illi nomen? Vox erit hybrida, si *Diodori* sententiam amplectamur, ex διὸς et *Nysa*, *Arabiae* five *Ægypti Arabiæ* vicina urbe, apud quam *Bacchus* a *Nymphis* educatus, conflata. At cur non et hæc pure *Arabica*,

ut *Dominum Nyfæ* sonet? Quo modo autem *Nyfa* ab *Arabibus* olim scripta fuerit non habeo quod statuam. *نوسا* *Nyfa* inter *Arabie* urbes recentioribus notas nondum reperi; ita appellatam *Ægypti* provinciam quandam refert *Safio'ddinus*, eandem quæ et *سمنود* *Samannud* audit, diversam tamen statuit author libri * *نشق الزهار* et pagos viginti unum tantum continere, cum *Samannud* centum viginti et octo contineat. *نواس* *Nawas* apud *Safio'ddinum* est *من حصون اليمن* i. e. *e castellis Yamani*. Apud *Al-Firauzabadium*, in *Kamuso* suo, reperimus *التواسي* feu *Nowasenses* appellari speciem quandam uvarum præstantissimarum in *سراة* *Sarah* †, qui, teste *Safio'ddino*, *montium Hejazi altissimus, uvis et sacchari cannis abundans*; quæ tamen num a loco aliquo vel aliunde sic dictæ, nihil monet. Inter reges *Yamanenses* unum habuimus nomine *ذو نواس* *Dhu Nowas*, quod si *Διονυσος* *Græce* efferatur propius aberit a sono, quam quæ ab una in alteram istarum linguarum translata sunt, non pauca. Sed ne incerta sectemur, cum ab omnibus pro concessio habeatur *Nysam Arabie* urbem fuisse, in qua educatus a Nymphis *Bacchus*, olim notam licet nobis jam incognitam, atque ab ea denominari eum quod ad posteriorem nominis partem magnis authoribus placeat, quod contenderim hoc est, non minus probabiliter priorem ejus partem *Arabum* *ذو Dhu*, vel in obliquo *ذ* *di*, statui: sed qui *Arabibus* debet ut *Nysæ Dominus* audiat, unde *Βάκχος* nuncupatus? si ab incondita *Bacchantium* vociferatione, ut *Eustathio* placet, annon et hic *Arabissantes* ejus cultores habeamus judi-

* *Nesbk al-azbar.*

† Num forsitan is qui apud *Stephanum Byzantinum* *Δεσαρη, σκοπιλος, καὶ κορυφή ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.*

cent qui audierint ^{بَخَّ} ^{بَخَّ} *Bacche Bacche*, quod plane est 'Εὐοὶ εὐοὶ, vel 'Εὐοὶ Βακχε, ab *Arabibus* ingeminari, cum rem aliquam laudibus efferant, vel admirabundi exclament, et ^{بَخَّ} *Baccha* grandem, magnum, præclarum esse, denotare; ut et hoc etiam *Bacchi* nomen ab *Arabibus* ad *Græcos* una cum ipsius cultu transmissum videatur, qui tamen aliis apud ipsos *Arabes* nominibus notior, *Dysiris* (ut vidimus), et *Orotalti*, vel potius *Ourotali* sublata *T.* 'Ο.μαζσι δ. τὴν μὲν Διουσαν Οὐρετάλ, τὴν δὲ Οὐρανίην 'Αλιλατ: *Bacchum* et *Uranium* cum solos deos esse arbitrentur *Arabes*, *Bacchum* appellant *Ourotal* [*Orotal*] et *Uranium* *Alilat*, inquit *Herodotus*.^f Quid vero Οἰρεπέλ, sive (ut in * MS. *Bodleianæ* legitur), 'Οραταλ, *Oratal*? Libens Doctissimi Viri *Sam. Bocharti* iudicium secutus, ut de vocabulo quod in usu esse desit, ἀπεχω. Quod nisi audacis nimium esset conjecturæ pro Οἰρετάλ, sive Ορατάλ, substituere 'Ολαταλ, (ut literæ λ et ρ facile commutabiles) omnia hæc expeditu essent facilia. Quid enim aliud esset 'Ολατάλ, quam الله تعالى *Olla taal* (si ut nunc olim pronunciabant) i. e. *Deus excelsus, summus, vel supremus*: cui adjuncta vox † 'Αλιλάτ, i. e. الله *Alilaha*, vel in plurali الالاهات *Alilahat* i. e. *Deæ* (quomodo, teste *AlFirauszabadio*, et *Solem*, et الله *Al helal*, i. e. *Lunam*, et نسر *Nasrum* (ut addit *Fauharius*) aliaque quævis idola, inter quæ اللات *Allatt*, et reliqua minorum gentium numina, appellabant), universam *Arabum Idololatriam* nobis ob oculos ponit et *Panthæum* referat. Habebant siquidem 'Αλιλάτ *Alilahat*, *deas*, minorum gentium deos, et

ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
cognomen deæ
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
tan ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα
ῥοζα, ῥοζα, ῥοζα

^f Et in *al-*
tu 'Ορετάλ.

III, 8.

ζ!

† In MS.
Bibl. Bodl.
'Αλιλάτ, quasi
sine articulo,
Elahat.

Allah taal Ὀλοταλ *Deum supremum*. Illas Dei supremi filias (ut vidimus) statuebant, ac pro ipsis apud eum intercedere, adeoque divinum illis cultum deberi; sub Deo tamen summo, ut inquit *Shahrestanius*, scilicet (ut de *Sabiis* idem asserit) idola ista *deos* vel *deas* vocabant; at Deum verum, *Deum Deorum*: ista dominos, illum *Dominum dominorum*: adeoque cum se coram Deo sisterent atque eum laudibus celebrarent hac forma usos tradit;

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ إِلَّا شَرِيكَ هُوَ لَكَ تَمَلَّكَ وَمَا مَلَك
i. e. *Cultui tuo me dedo, O Deus, cultui tuo me dedo. Non est tibi socius, nisi socius quem tu possides et una quicquid ille possidet.* Quæ sic explicat *Ebno'lAthir* ut per *socium* de-

notetur *idolum*, quod una cum victimis et donariis ipsis oblati ad Deum summum pertineret, non sui juris esset: quam inique tamen erga eum quem pro Deo supremo agnoscerent, etiam in iis quæ ad eum pertinere confiterentur, agebant, hinc patet quod in *Alcorano* capite

* *Anaam*, Deus de eorum injustitia queribundus introducit his verbis: † وجعلوا لله مما ذرأ من الكثرث والانعام

نصيبا فقالوا هذا لله بزعمهم وهذا لشركائنا فما كان لشركائهم فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى شركائهم سا ما يحكمون

i. e. *Et statuerunt Deo ex eo quod creavit de frugibus terræ, et de pecore partem, dicentes, Hoc Dei est, juxta scilicet ipsorum opinionem, et hoc sociorum nostrorum (quos scilicet ei adjunximus). Quod autem ad socios istos pertinere volunt, ad Deum non pervenit; at quod Dei est, illud ad socios istos pervenit. Quam male judicant! Ad hæc intelligenda atque illustranda faciunt quæ in libro نَظْمُ الدَّرِّ*

* i. e. *Pecudum: Quod ordine se vivum.*

† Comm.
136.

i. e. *Unium compofitio*, legimus, ſcilicet *Arabes* priſcos cum vel agrum fererent, vel arbores plantarent, obducta in medio linea locum in duas partes dividere ſolitos, quæ citra lineam eſſent idolis ſuis dicantes, quæ ultra, Deo. Quod ſi ex iis quæ idolis ſuis dicaffent, quicquam in partem Deo ſacram deciſiſſet, illud protinus reſtituere, ac ſi e parte Dei in eam quæ idolis dicata, retinere; eodem modo ſi aqua quam in idolorum portionem immiſiſſent, perrupto canaliculo Dei partem irrigaret, obſtruere, ſine contra, fluere ſinebant, dicentes, *Ea Dei rebus ſpus habere, Deum ſibi ſufficere*. Quod ſi quis verba prout apud ipſum authorem *Arabicæ* habentur, legere malit, ſic ſe habent *أَمَّا أَهْلُ الْمَدِينِ وَالْحَرِثِ فَكَانُوا إِذَا حَرَثُوا حَرْثًا أَوْ غَرَسُوا غَرْسًا خَطُّوا فِي وَسْطِهِ خَطًّا فَقَسَمُوهُ بَيْنَ النَّبِيِّ فَقَالُوا مَا دُونَ هَذَا الْخَطِّ لَالِهَتِهِمْ وَمَا وَرَاءَ لَهِ قَارِئٍ سَقَطَ مِمَّا جَعَلُوهُ لَالِهَتِهِمْ شَيْءٌ فَبِمَا جَعَلُوهُ لِلهِ رَدُّهُ وَإِنْ سَقَطَ مِمَّا جَعَلُوهُ لِلهِ فَبِمَا جَعَلُوهُ لَالِهَتِهِمْ أَقْرَبُ وَإِذَا أُرْسِلُوا الْمَاءَ فِي الَّذِي جَعَلُوهُ لَالِهَتِهِمْ فَانْفَتَحَ فِي الَّذِي سَمَوْهُ لِلهِ سُدُّهُ وَإِنْ انْفَتَحَ مِنْ ذَلِكَ فِي هَذَا قَالُوا أَتُرْكُوهُ فَإِنَّهُ فَعْبَرٌ إِلَيْنَا ۖ*

Sic et *Bidawius* ſi quæ Deo dicata magis opima eſſent, mutare ſolitos; non e contra, refert. Præter ea quæ hætenus a nobis commemorata ſunt publici cultus objecta, alia fuiſſe innumera, a privatis culta, teſtis eſt author libri *المستطرف*; ſcilicet unumquemque patrem-familias deos ſibi penates habuiſſe quos ultimo omnium proſecturus, et primo reverſus ſalutaret. Quo in genere cenſendus videtur *الضمار AlDomar*, apud *AlFirauszabadium*, quem idolum fuiſſe ait, *وَرَهْطَةُ عَبْدَةِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَرْدَاسٍ وَرَهْطَةُ* i. e. *ab Abbaſo Ebn Mardas et ipſius familia cultum*: ac-

ceptum illud a patre suo *Mardaso* flammis tradidisse *Abbasum* refert *Safio' ddinus*, ubi *Mohammedi* nomen dedisset. Primos lapidum apud *Arabes* cultores *Ismaelis* posteros statuit * author modo laudatus, ac eorum idololatriam hinc originem traxisse, quod cum jam crescente ipsorum numero, adeo ut quæ *Meccam* circumjacet regio illos non caperet, in alias se conferre partes coacti sint, non proficisceretur quisquam quin aliquos † e loci istius sacri lapidibus secum assumeret, quos, ubicunque sedem figeret depositos, ‡ eodem modo quo *Caabam* solebat, circummiret; eo tandem deventum ut ipsorum posteri lapidem quemcunque aspectu pulchrum colerent, atque ita religionis quam ab *Ismaele* acceperant, obliti, in fœdissimam ruerent idololatriam. Ab *Alilahat*, seu multorum (ut loquuntur) sociorum, ad unius *Ollataali*, non illius *Bacchi*, sed Dei supra omnia excelsi, rerum omnium conditoris cultum, *Arabes* suos revocavit *Mohammeds*, ritibus licet idololatricis retentis; adeo ut post introductum ab ipso *Islamismum* aliis potius nominibus quam idololatriæ incusandi videantur. וטעיותם וטפשותם בדברים אחרים i. e. *Error eorum, et stultitia eorum aliis in rebus consistit*, (ut recte *Maimonides*, in Epistola ad*profelytum religiosum, cujus verba ideo apposui, quod in codicibus impressis, editionis saltem *Buxtorfianæ*, non reperiantur) non tam quod falsâ numina, quam quod falso verum colant. Idololatriæ notam quam ipsi Christianis falso inurere conantur, ut abstergerent, ipsos ejusdem criminis incusarunt nonnulli; sed calumniam calumniæ reponere

* *Silicet*
lib. Mosta-
traf. Eudem
vulere est apud
AlJann. ad
an. Hejræ
octavum.

† حجر
من حجارة
الحرم
‡ طافوا به
كطوافهم
بالكعبة

cum Christiano indignum sit, jure id fiat an injuria, non melius judicabimus quam si ea, quorum nomine idololatriæ rei peraguntur, simul congesta lectoris oculis subjiciamus. Ea prout in *Saracenicis* a *Sylburgio* editis, *Euthymii* scilicet, &c. (neque enim aliorum nobis copia) hæc præcipue sunt. Χαῖας pro *Lucifero* et *Veneri* positum, pag. 1. et pag. 85. ubi qui a *Saracenorum* dogmatibus ad fidem Christianam conversus fuerit, anathematizare docetur eos qui matutinum fidus sive *Luciferum* et *Venerem* adorant, quam *Arabum* lingua Χαῖας (inquit) nominant. Idem pag. 71. Κεῖας effertur, ubi et hæc pro *Venerem* colentium precationis formula habetur; Ἀλλὰ ἀλλὰ εἰς κεῖας ἀλλα. Pag. 15. adhærere eos asserit τῷ λιθῷ τῷ βραχθάν *lapidi Brachthan*. Ibidem esse illis ait τὸ Βακχὰ ἰσμακὲχ καλέμενον εἶδωλον *, *simulachrum Baccha Ismakech dictum*, quod ipse (*Mohammedes* scilicet) προσκύνημα παρατηρήματος †, *Adoramen observationis*, appellat, et, ut miseri barbari adorarent, præcepit. Ibidem καὶ δύο θεὸν ὀνόματα βάρβαρα, τὸ τζιτζαφὰ καὶ μαρσα, ἐκ τῶν σεβασμάτων εἶναι λέγει τῷ θεῷ. i. e. *sed et duo vocabula barbara Tzitza-pha, et Marua*, (pag. 78. Tzapha et Marua,) *ex iis in quibus Deus colitur esse dicit*. Pag. 85. in medio domus precationis Make jacere ait lapidem magnum *Veneris* effigiem in se habentem; honorari autem istum lapidem, quasi *Abrahamus* super eo cum *Agare* coierit, aut camelum ei alligaverit cum *Isaacum* sacrificaturus erat.

* Pag. 82.
τὸ Βακχὲς ἦτοι
τὸ Μάκε ἢ
Μάκεχ.
† Ibid. προσ-
σκυνήθειον τῷ
παρατηρήμα-
τι.

Hæc præcipue sunt quorum nomine *Mohammedis* sectatores idololatriæ rei peraguntur. Quid vero de his

statuendum fit, ubi *Arabice* expressa fuerint quæ *Euthymius* cæterique *Græce* protulerunt, melius patebit. Χαῖαρ et καὶ ἄρ *magnum* in lingua *Arabica* significare asserunt. Recte. Illis enim كَبِير *Cabir*, et كَبَار *Cobar*, et in plurali كَبَار *Cebar*, *magnum* dicitur. Eo autem titulo indigitari *Luciferum* et *Venerem* probatur ex illa precationis (ut loquitur author) apud illos formula, Ἀλλὰ ἄλλα εὐ καὶ ἄρ ἄλλα: ubi Ἀλλὰ ἄλλα *Deus, Deus*, sonare dicitur. Et hoc recte. Οὐὰ autem *major*: at quis *Arabum* hoc nos docuerit? Si *Arabice* hæc omnia, ad sonum quam proxime fieri possit, efferantur, hæc erunt verba; الله الله هو كَبَار الله *Allah, Allah, howa cobar allah*. i. e. *Deus, Deus, Ille Magnus Deus*: at precatio illa quam expressam hic voluit, nihil aliud, puto, erit quam الة كَبِير *alTecbir*, i. e. *μεγάλυσμος*, seu θεολογία ista *Mohammedanorum*, quam subinde inter precandum repetunt, et de cujus vel semel ex animi sententia prolatae efficacia, mira prædicant, scilicet الله اكبر *Allaho acbar* (vel, ut illi male distinctis literis, *Allah hoacbar*, vel ut ab hominibus *Græcis* pronunciari possit *cobar*) i. e. *Deus maximus est*: qua ingeminata quod primam lunæ, quæ menses et annos illis numerat, et festa designat, φάσω saluent, superstitioni magis imputandum quam idololatriæ, quasi jam *Lunæ* seu *Veneri* (quas promiscue hoc in loco fumi observavit Doctissimus *Bochartus*) divinam ascribant potentiam. Proximo in loco, ut ad ea verba quibus asseritur simulachrum illis esse τὸ Βακχαὶ Ἰσμακὲχ dictum, accedamus, τὸ *Baccha Ismakech*, *Arabice* si proferas, quid erit aliud quam بكة اسم مكة, i. e.

ab *Abrahamo* et *Ismaele* structa perhibetur, plura mox, ubi prius de lapide τῷ Βραχθάν pauca. *Quomodo* (inquit) vos lapidi adhæretis *Brachthan*, et ipsum osculamini? Lapidem describere videtur istum quem osculari *Meccam* religionis ergo visentibus, et *Caabam* circumeuntibus, cultus pars est non minima. الحجر الاسود *Al hajar al aswad*, i. e. *lapidem nigrum* vocant. At unde illi nomen *Brachthan*? num forsan quasi براق *Barracaton*, a برق *coruscare*, fulgere, quia cum primo e paradiso (ut fabulantur) demissus sit, كَانَ أَشَدَّ بَيَاضًا مِنَ الثَّلَاجِ وَنَضِي كَمَا تَفِي الشَّمْسُ i. e. *candore nivem superabat, et splendore solem æquabat*, ut loquitur * *Ahmed Ebn Yusef*? qui factum ut

* In vita
Adami

Qui color albus erat nunc sit contrarius albo, mox dicetur. At certe crediderim *Brachthan* nomen lapidis non fuisse, sed qui ea voce usus fuerit, rationem reddere voluisse, cur lapidem istum oscularentur, eique adhærerent, scilicet ut inde بركة *Baracatan*, i. e. *benedictionem* consequerentur; osculantur eum siquidem تَبَرَكَا بِهِ tabarracan behi, *boni ominis, seu benedictionis captandæ gratia*. Nam, ut asserit *Safio'ddinus*, مَا زَالَ هَذَا الْحَجَرُ مَعْمُلاً i. e. *non desit lapis iste in magno honore esse, et olim ante Mohammedis tempora, et, post immutatam ab eo cultus rationem, tabarraco'lnas behi, i. e. benedictionem ab eo captabant homines, sub eo transire, eumque venerabundi osculari*. Erit ergo lapis τῷ Βραχθάν lapis *benedictionis*, seu quem *benedictionis* consequendæ gratia osculantur. Ut intelligantur quæ tam de lapide isto, quam de oratorio adduntur, de

لَوْ تَجَرَّدَ بَر

utroque paucis erit dicendum. Quod ad $\pi, \sigma, \tau, \rho, \sigma, \tau, \rho, \sigma, \tau, \rho$, illud est quod الكعبة *alCcaba*, *Caaber*, vel البيت (ut efferunt *Græci*) vocant, nomine vel ab eminentia indicato *, quia scilicet quicquid eminet et excelsum est كعب *Caab* dicitur; vel لتكعبها *Letac'le'a*, quod forme sit quadratæ, a كعب *quadratum sacrum*. Vocant etiam البيت الحرام *alBait-al hacam*, *Domum interdictam*, i. e. sacram seu asylum; $\text{جعل الله الكعبة البيت الحرام}$. i. e. *Deus Caalam domum interdictam*; hinc et المسجد الحرام *Adoratorium sacrum*, ut mox dicturi sumus. Ejus struendæ rationem hanc affert *Shadrachius* (quem, ut non infirmæ notæ authorem in re de qua tam varia et incerta apud alios reperiantur, *præeunte mendaciorum fonte Alcorano*, non tamen ut hic fide dignum laudamus), quod scilicet *Adamus* paradiso pulsus, cum a Deo peteret ut sibi domus ad similitudinem ejus quam in cælo viderat (البيت المعمور i. e. *domum habitatam*, et الصراح *AlSareh*, quod *excelsum* denotat, vocant) struendæ copia concederetur ad quam preces suas dirigeret, et quam cultus gratia circumiret, ut cœlestem illam angeli et spiritus ambiunt, Deum lucis quasi aulæa forma domus demississe, ad quam inter orandum faciem converteret, eamque circumiret. Mortuo *Adamo*, *Sethum*, ipsius filium, ejusdem formæ domum e lapidibus et luto fabricasse, quam cum dejecisset diluvii vis, *Abrahamum* cum filio *Ismaele*, Dei mandato aliam ejus loco et forma condidisse; locum ejus *Abrahamo* monstratum a سكينة i. e. שכינת refert *Alfannabius* in vita *Abrahami*. Eandem

* Quia n-
liqua in Mec-
ca edificia si-
militer.
Ahmed Ebn
Yusef, in
Mecca.
V. Kam. æc
† Alcor. Sur
5.
! Quia n-
quam alii f-
AlBait al
maamur, f-
fuit Caalam,
quam Adami
tempore De-
e cælo dimis-
erat, diluvii
tempore iterum
in cælum re-
fuit, m, ac p-
it f-
intelligunt.
Zamach. in
Com. ad Alc.
Sur. 2. *Nugis
hyle testimo-
nium prohibet
qf. Alc. dum
Caabam vo-
cat بيت*
وضع للناس
i. e. *Domum
primam quæ
posita est ho-
minibus, et ab
Abrahamo
et Ismaele
conditam affe-
rit.* Alc. Sur.
3. Comm.
96. Sur. 2.
Comm. 126.

cum ad ruinam vergeret ab aliis atque aliis subinde restitutam ac renovatam, post *Mohammedem* natum a *Koraischitis*, deinde ab *Ebn Zobair*, atque ea demum qua nunc est forma ab *Hejajo*, anno *Hejræ* septuagesimo quarto tradunt *Abu'lFeda*, author libri *Matalec*, *Jannabius*, *Ahmed Ebn Yusef*, &c. Quo minus ejus mutandæ licentiam sibi fumerent post cum alii, inde factum videtur, ut honori ejus consuleretur. Refert scilicet *AlJannabius* cum in animum induxisset *Harun Arrashid*, vel, ut alii, pater ipsius *Mohdius*, imo, ut alii, avus *Almansor*, illud quod ab *Hejajo* factum fuerat mutare (ut ita *Caabam* ad eam in quam a *Zobairo* redacta fuerat formam restitueret), accedentem *Malecum* quendam ne id faceret suavisse, ne fieret Domus Dei مَلْعَبَةٌ لِلْمُلُوكِ i. e. *regum ludicrum*, et dum ad uniuscujusque arbitrium subinde mutaretur *, excideret animis hominum qua eam prosequerentur, reverentia. Magnifico jam circumdata traditur peristylio (quod columnis 448. † constat, ac portas habet 38. teste autore خريدة العجايب) cujus, licet ad eum quo jam splendet fastum multorum magnatum ac principum munificentia crevit, prima ab *Omaro* jacta sunt fundamenta, qui ne privatis ædificiis arctaretur templi atrium structo modicæ altitudinis muro cavit, cum sub *Mohammede* et *Abubecro* area esset patula (ut refert author مسالك) nullo inclusa septo. Vocatur atrium hoc cum peristylio suo المسجد الحرام *AlMosjad al haram*, *Adoratorium sacrum*, quod nomen alias et ipsi *Caabæ*, alias etiam toti *Meccæ* (imo et regioni circumjacenti

* فتذهب

هَيْبَتُهُ
عَنِ
قُلُوبِ النَّاسِ† *At Abubor*
*lib. Matalec.*484. quæ et
particulatim
recenset; ad
ornatum scilicet
103. ad
partem quæ
Safam spectat
141. ad occidentem
105. ad septentrionem
135.V. et Lex.
Geogr. inالمسجد
الحرام

quæ > audit), tribui monet author proxime laudatus, adeo ut mirum non sit quod eam *Caabam* indigitare voluerit *Euthymius*, *Mecum* nominaverit; quæ etiam totam a nobiliori sui parte *sacram* De. d. appellat. discimus a *Safs'odil* in Lexico Geographico eam sic describente, مكة بيت الله الحرام i. e. *Mekæ* > *Caaba* *sacra*.

Est ergo templum *Caaba* apud *Arabes* antiquitus sacrum, nec jam de prima ejus conditi ratione, inter eas quæ ad honorem illi conciliandum narrantur, fabulas certiquequam expiscari licet, nisi forsitan illorum sententiæ accedamus qui (referente *Shahrkhar*) eam olim > i. e. *Saturni* sanum fuisse asserunt, eique a primo conditore dedicatum. Quam sententiam, licet ab ipso rejectam, probabilem tamen facit quod perhibet, fuisse olim *Arabibus* et *Indis* (quorum magnum in rebus ad religionem spectantibus consensum prædicat) septem conspicuæ famæ delubra, septem planetis dicata: e quibus (ne *Arabie* nostræ terminos egrediamur) fuisse ait بيت غمدان *Bait Gmdan* in urbe *Sanaa* *Yamanensis*, quod condidit *Dahac* الزهوة > *nomini Veneris* sacrum, dixit autem *Othman Ebi* *Affan*. Narrat *Al'farnabius* inscriptum illi fuisse هادمك مقتول غمدان i. e. *Gmdan*, qui te diruit interficietur, quod *Othmani* cæde comprobatum est. Quamquam autem *Caabam* suam ipsi mundo fere coævam (ne, ut nugantur aliqui, antiquiorem dicam), jactitent, unde et البيت العتيق i. e. *domum antiquam* vocant, quo minus tamen eundem cum mundo durationis terminum

multuram afferere audeant, prohibentur vaticinio (ab ipso, ut videtur, *Mohammede* profecto, vel ipsius saltem autoritate munio) quo illam ab *Æthiopibus* aliquando dictum iri prædicatur. Hoc scilicet (referentibus *Al-Jamabio* et *Ahmede Josephi* filio) ab eo dictum fertur ان في آخر الزمان تجي الحبشة ويخربونها عرابًا لا تعمر بمدة i. e. *venturos ultimis temporibus Æthiopes, eamque penitus demolituros; nec eam postea restauratum iri in seculum.* Hæc de *AlCaaba*, templo scilicet *Meccano*, a quo ut diversum memorant *AlFirauszabadius*, *Susso'ddinus*, &c. الكعبات *AlCaabat*, domum etiam quam *Banu Rabiæ* circumire olim religionis ergo solebant. Jam vero de *lapide nigro* quid non fabulantur? eum e pretiosis paradisi lapidibus cum *Adamo* in terram demissum, ac postea diluvii tempore rursus in cælum sublatum, vel alibi (حيث شا الله i. e. *ubi Deo visum est*, ut loquitur *Ahmed Josephi* filius, in monte *Abu Kobais*, ut *Zamachsha ius**), repositum, ac demum ædificanti templum *Abrahamo* ab angelo *Gabriele* reportatum: esse eum يمين الله في الأرض † i. e. *dextram Dei in terris* ‡. Situs est in angulo *Caabæ Eraciensis*, illo scilicet qui *Basram* respicit, cubitis binis et tertia cubiti parte a terra remotus, juxta *Safio'ddinum*, vel quod eodem recidit سبعة اشبار i. e. *septem spithamarum* distantia, juxta *Shahabo'ddinum*, authorem libri مسالك &c. quem tamen, tam Deo carum (ut autumant), tam *Arabibus* ac *Mohammedanis* omnibus sacrum, § *Karmatii* anno *Hejræ* 317. juxta *Abu'lFedam* et *Ahmedem Josephi* filium (quo anno obiit celeberrimus as-

* In *Alco-*
iani Suri. 2.

† *Al Azal*
Shahabo'd-
din, et *Al-*
med Ebn Y-
sef.

‡ *Exempl*
ris nonnulla
præ se ferre
videntur يمين
i. e. *oculus*
Dei, &c. seu
mandat.

§ *Nomen*
seu.

† Vide Al-
Bategnius

tronomus * *AlBattarini*), vel 319. juxta *Safio'ddinum*, loco motum abstulerunt, nec ante annum 339. (morte philosophorum inter *Arabes* facile principis, *AlForabii*, celebrem) ut iterum *Ibn'IFeda* et *Ahmed Ebn Yusef*, vel 335. ut *Sybidinus*, ab ipsis vel prece vel pretio impetrari potuit ut remitterent: idque *إِنَّمَا أُسْتُ عَنْ تَعْوِيلٍ* i. e. *non viderent nullo modo fieri posse, ut heretici ad ipsos a Mecca iter terant*, ut ait *Ahmed Ebn Yusef*; qui merito addunt fuisse hoc *ما اصاب الاسلام* i. e. *injuria cui nullum unquam par passa est ipsorum religio*: *Karmatis* enim duce *Abu Dhahero* peregrinos *Meccam* accedentes ipseculasse, imo eorum, dum ipsam *Caabam* circumirent, mille septingentos interemisse in adoratorii sui iam sacri pomerio, lapidem nigrum, quem ut coelitus demissum venerantur, sustulisse, templi portam dejecisse, † pateum *Zamsam*, quem et unice sacrum habent, mortuorum cadaveribus implevisse, aliaque ejusmodi facinora perpetrasse, exprobrante illis interim *Abu Dhahero*, eorum duce, qui equi sui *excrementis* ipsum *Caabe* adytum conspurcaverat, ‡ manifestam ipsorum stultitiam, qui templum illud *Dei domum* vocarent, quod si carum sibi haberet fieri non posse quin in ipsius, qui illud tam indigne tractaret ac omnimode violaret, caput ignem coelitus effunderet. Sed extinguere nullo modo potuit *Mohammedanorum* erga sacrarium suum zelus, nec ab eo cultibus *anniversariis frequentando* averti; quod cum viderent *Karmatii* lapidem demum, post viginti duorum annorum spatium, remiserunt, mi-

† Abu IFeda

‡ Ahmed
Ebn Yusef.

bris interim illudentes, quasi lapidi supposititio, ac a se mutato, eundem quem antea honorem perhibentibus : quibus responsum aiunt hoc indicio rem pateferi, lapis scilicet, si genuinus esset, ' aquam *irruata sibi qualitate* supernataturum; quod cum spectantibus *Karmatis* faceret, amolitur omnem ex animis hominum qui inde oriri posset scrupulum. Verba, prout apud *Ahmedem Josephi* filium se habent, hæc sunt, لها علامة وفي انه سطنوا على الماء, *i. e. Illi signum est quod dignoscatur, scilicet quod super aquam natet, &c.* Lapidem autem istum, nivei primo coloris, nigredinem a menstruæ olim contactu contraxisse tradunt (referentibus *AlZamachsherio*, † *Ahmede Ebn Yusuf*, &c.) vel, ut alii, ab ipso *Mohammedis* ore accepta mutati coloris ratione, cum e paradiso descendisset † اشد بياضا من اللبن *i. e. candore plus quam lacteo*, سودته خطايا بني آدم *nigredinem illi conciliasse hominum peccata*: quam tamen adhuc فى راسه دوى سايده *caput, vel exteriorem tantum ejus partem*, pervasisse, reliquis partibus albedinem pristina retinentibus, palam factum quo tempore a *Karmatis* loco suo motus est, testatur *Ahmed Ebn Yusuf*; adeo ut ab osculantium anhelitu ac contactu fœdatum, ut alibi ine legisse, vel saltem a *Mohammedanis* accepisse memini, credibile sit. Fuisse eum *ex illis* qui olim idololatrice culti facile crediderim. Qua eum nunc superstitione venerentur *Mohammedis* sectatores, cum in religionis ab ipso traditæ fundamenta inquirendum infra fuerit, videbimus. Quod autem a *Damasceno*, et *Euthymio* asseritur, si quis

* Idem et
Sano'ddin

† *Idem* Com-
ment ad Al-
cor. Sur. 2.

‡ *Idem* marg.
Cathari, ad
eundem locum.

accuratius inspectet videri in eo figuram capitis scilicet expressam, quod *Ismail* esse voluit, ex *Abraham* scriptis puto probari non posse. Alius illis lapis est sacer, cui insculptam, vel potius impressam, tradunt figuram, sed tantum a figura capitis quantum caput a pedibus distantem, nisi oculi superstitione lippi caput a pedibus distinguere nesciant: lapis scilicet in quo vestigia pedum *Abraham* impressa; cum vel illi inter aedificandum *Cazbars* insisteret, ut dicitur *Abu'N. A.*; vel dum ipsi caput, *Ismacelis*, quem visum venerat, uxor (ut *Ahmed Ebn Yusuf**, et *Sep. Medini*†) lavaret. Unde et illi nomen مقام إبراهيم, *Makana Abrahami*, *Locus* scilicet *Abrahami*, vel, quo stetit *Abrahamus*: hoc enim nomine vocari monet † *AlZamachshari* tum lapidem cui impressa videntur pedum ipsius vestigia, tum locum in quo tunc temporis jaceret lapis ille. Pontem jam aiunt ‡ in loco eo nomine celebri in المسجد الكرام seu *claboratoris* praedicto. Fieri apud eum preces praecipuum in *Ahorano* §. Sed, ne multa, audiamus quid de eo narret testis oculatus *Ahmed Ebn Yusuf*, || cujus haec sunt verba: “ Inclusus
 “ est nunc temporis lapis iste aere ferrea in *seco Abrahami*: vidi eum ac osculatus sum eum, et positam
 “ mihi in eo aquam putei *Zamzam* bibi, vidique pedis
 “ dextri vestigium depressius esse quam finitri, ac esse
 “ راس علي عكبيني quasi caput super pasta effigiatum
 “ (foran et capitis effigiei quam pedis similis) fuisseque
 “ digitos pedum ipsius longitudine digitis manuum par-
 “ res.” Haec ille in vita *Ismacelis*; ac alibi, ne a *Kar-*

Ismacelis. H. -
 Ismael. Sa-
 fio'ddun.

† Ad Sar.
 2. Alcor

‡ Safo'ddun.

§ Sar. 2.

|| Ismael Is-
 macelis.

matris una cum lapide nigro auferretur cautum ædituorum diligentia, qui eum in quodam e montibus *Mecca* absconderant. Idem hic lapis esse videtur de quo affirmare *Mohammedanos* ideo ab ipsis magni fieri quod *Abrahamus* super eo cum *Agere* coierit, aut camelum ei alligaverit cum *Isaacum* sacrificaturus esset, asseritur ab *Euthymio*, et in *Catechesi Saracenorum*: jacere enim ait hunc lapidem in medio οὗτος τῆς ἐνδοῦς, quod de hoc lapide (intelligendo non ipsam *Coabam*, sed peristylum illud *al-Mesjad al haram* dictum) affirmari potest, cum lapis niger *Coabæ* muro infixus sit. Fabulæ autem isti de ratione ob quam ab illis honore afficiatur (cum nihil tale in eorum scriptis reperiri putem) ansam præbere potuit alia ista, quam jam recensuimus, de uxore *Ismaelis* quæ caput illi mundaret, lapide isto pedibus ejus supposito. Ac certe videntur mihi authores isti (*Euthymius* scilicet, et author *Catecheseos*) de uno lapide affirmare quæ ad duos (alterum muro infixum, alterum in terra jacentem) pertineant: quanquam omnia quæ dicant ad posteriorem istum مقام ابراهيم *Makam Abraham*, imo et ipsum nomen (ut volunt) Βραχδαν, referri possint: sed vix crediderim hujus solius, omisso altero longe celebriori, famam ad ipsos pervenisse. Alius est et lapis, qui quo in honore apud *Arabes* idolorum cultores olim fuerit, incertum; jam vero pro *Ismaelis* sepulchro habetur. Meminit ejus nobilis author *Sharifo' l'Edrisi* * (ut vulgo audit) in libro titulo tenus notissimo, scilicet نُزهة المشتاق في اختراق الافاق i. e. *Egressio cupientis ad per-*

* Ita cum appellant *A-bu'lFeda* et *Shahabo'ddinus*.

agrandus terra regiones: ubi Moxa descriptionem habet;
quam totam hic apponere, ut ab eo quod agitur non
alienum, ita nec lectori ingratum, puto, erit; ut ita au-
thorem ipsum audiat ea hic enarrantem quae epitoma-
tor penitus omisit.

وبين هذه المدن مدينة أريكة المبنية بمشروقة النفا معبورة
بمساوي من جميع الأرض المبنية، واليها كجهم
المعروف وهي مدينة بين شغاب الجبال وطولها
من المبال التي المستقلة نحو ميلين ونحو من
جهة الجنوب الي جهة الشمال ومن أسفل جبل
اجيان الي فاهر جبل قعيقعان ميل والمدينة
مبنية في وسط هذا الغضا وبنائها حجر وطين
وحجارة بنيانها من جبالها واسواقها قليلة وفي وسط
مدنها مسجد الجامع المسمى الحرم ليس ليذا
الجامع سقف وانها هو دابر كالحفرة والكعبة هو
البيت المسقف في وسط الحرم وهذا البيت طوله
من خارجه من ناحية الشرق أربعة وعشرون ذراعا
وكذلك طول الشقة التي تقابلها في جهة
المغرب وبشرقي هذا الوجه باب الكعبة وارتفاعه
علي الأرض نحو قامة و سطح الكعبة من داخل
مساو لاسفل الباب وفي ركنه الحجر الاسود
وطول الحائط الذي من جهة الشمال وهو
الشامي ثلاثة وعشرون ذراعا وكذلك الشقة
الاخري التي تقابلها في جهة اليمن ومع اصل

هذه الشقة موضع ^{مختار} حجير في دابر وطوله خمسون
 ذراعا وفيد حجير ابيض يقال انه قبر اسماعيل بن
 ابراهيم عليها السلام وفي الجهة الشرقية من الحرم
 قبة العباس وبير زمزم وقبة اليهودية وما استدار
 بالكعبة كله حطيم وقد فيه بالليل * مصباح
 ومشاعل وللكعبة سقفان وماء السقي الاعلي
 يخرج عنه الي خارج البيت في ميزاب من خشب
 وذلك الماء يقع علي الحجر الذي قلنا انه قبر
 اسماعيل والبيت كله من خارج علي استدارته
 مكسو ثياب الحرير العراقية لا يظهر منه شي وارتفاع
 سبك البيت المذكور سبعة وعشرون ذراعا وهذه
 الكسوة معلقة فيه بازرار وعري وصاحب بغداد
 المسمي بالخليفة يرسلها في كل سنة اليها فتكسي
 بها وتزال الاخرى عنها ولا يقدر احد بكسوها غيره
 † ومنها يذكر اهل الخبر ان الكعبة كانت
 ‡ خيمة ادم عليه السلام وكانت مبنية بالطين
 واجارة فهدمها الطوفان وبقيت مهدمة الي مدة
 ابراهيم واسماعيل عليها السلام فيقال ان الله امرهما
 بنيانها فنهض ابراهيم عليه السلام الي ابنه
 اسماعيل وتعاونوا في بنيانها بالحجر والطين
 وليس بمكة ماء جار الا شي اجري اليها من
 عين علي بعد من البلد ولم يستتم فلما كانت
 ايام الهقندر من بني العباس استتم بناه ومياه

* Al. ex.
مصباح

† Al. ex.
وفيهما
‡ Al. ex.
بيت

“ terræ partibus in quibus floret Islamismus convenitur,
 “ dum peregrinationes suas omnibus notas ad eam in-
 “ stituunt: inter ardua montium sita est; longitudo
 “ ejus a *Maalah* (quæ ad superiorem urbis partem est)
 “ ad * *Masfalah* (quæ ad inferiorem), passuum est circi-
 “ ter bis mille, qua ab Austro Septentrionem versus
 “ tendit; et ab imo montis *Ayyad* ad fastigium montis
 “ *Koaikaan*, mille passus sunt. In medio hujus spatii
 “ sita est urbs lapidibus et luto extructa. Lapidem au-
 “ tem quibus extructa est, ex ipsius montibus [excisi]
 “ sunt. Fora habet pauca. Porro in medio *Meccæ* est
 “ Oratorium ipsius magnum quod vocatur *AlHaram* (sci-
 “ licet *asylum*, seu locus interdictus, vel sacer): tecto caret
 “ atque instar septi spatium intermedium ambit. Est
 “ autem *AlCaabah* domus illa tecto operta in medio
 “ Oratorii sacri. Domus istius longitudo extrinsecus
 “ Orientem versus 24 cubitorum est; eademque late-
 “ ris oppositi, qua Occidentem spectat, mensura. Ad
 “ partem Orientalem est porta *AlCaabæ* a terra circiter
 “ † hominis staturam remota, cujus imo pavimentum
 “ *AlCaabæ* interius æquale est. In ‡ ejus angulo est
 “ lapis niger. Porro longitudo parietis qui Septen-
 “ trionem spectat, Damasceni scilicet, § 23 cubito-
 “ rum est; ac || totidem qui ei oppositus est *Yaman* ver-
 “ sus. Et juxta fundamentum hujus partis locus est
 “ inclusus, circularis, longitudine 50 cubitorum, in quo
 “ est lapis ¶ albus, qui *Ismaelis* filii *Abrahami* sepul-
 “ chrum perhibetur. Ad partem Orientalem Oratorii

* Sic enim
 e Kamuso
 مسافة
 repono.

† علي
 أربعة اذراع
 i. e. circiter
 4 cubitos.
 Lib Masalec.
 ‡ Scilicet eo
 angulo qui
 portæ vicinus
 est.
 § 21. L.
 Masalec.
 || 20. Id.
 ¶ Moheb-
 bo'ddinus
 apud AlJan-
 nab.
 البلاطة
 الخضراء
 vocat, i. e.
 pavimentum
 viride.

“ facti est hemicyclium *Arabiæ*, et puteas *Zamzam*, et
 “ hemicyclium *Judææ*. Quod autem *AlCaabah* totam
 “ ambit est septem, in quo noctu accendantur lampades
 “ ac faces. Porro *AlCaabah* bina sunt tecta, a quorum
 “ superiori aqua effunditur extra domum per *udjzjz* lig-
 “ neam, ita ut decidat in lapidem quem diximus sepul-
 “ chrum *Ishmael* censer. Domus autem pars exterior
 “ tota velut as e serico *Eriem* confectis obtegitur, ita
 “ ut nulla ejus pars oculis pateat. Altitudo domus præ-
 “ dictæ 27 cubitorum est. Vestes autem istæ illi unci-
 “ nulis et spinteribus appensæ sunt: mittit quotannis
 “ *Bagdadi* Dominus (qui titulo *Chalifæ* gaudet) novas,
 “ quibus, detractis veteribus, obtegitur; nec alii, præ-
 “ ter *Chelifem*, eam operire permissum est. Prout vero
 “ narratur, fuit *AlCaabah* domus *Adami*, lapide ac
 “ luto extructa, quæ cum a diluvio subversa esset, eo
 “ statu mansit usque ad tempus *Abrahami* et *Ismacelis*,
 “ quibus dicitur Deus præcepisse ut ipsam ædificarent.
 “ Cum ergo propere ad filium suum *Ismaclem* perrexisset
 “ *Abrahamus*, mutuis operis eam extruxerunt lapide et
 “ luto. Non est autem in tota *Mecca* aqua fluens præ-
 “ ter illam quæ in eam a fonte quodam longe dis-
 “ derivata est; opere non ante perfecto quam illi, suo
 “ demum tempore, ultimam manum imposuerit *Al*
 “ *Moktadar Abbasida*. *Meccæ* ipsius aquæ amaræ sunt,
 “ nec bibenti grata, quarum tamen optima est aqua
 “ putei *Zamzam*, quæ potabilis quidem, ita tamen ut
 “ quis eam continuo bibere non sustineat. Nec est in

. Al . . .
 3 . . .

“ universa *Mecca* arbor frugifera, sed eæ tantum quæ
 “ deferti propriæ. Habitat autem *Meccæ* princeps in
 “ arce quam habet, ad latus [urbis] occidentale, in loco
 “ dicto *AlMarbaa*, tribus circiter mille passibus a *Mecca*
 “ distante, cui adjacet hortus non ita pridem confitus, in
 “ quo palmæ et arbores *al Mokl* quamplures, aliæque
 “ omnis generis quæ aliunde translatae sunt. Non est
 “ autem *Hashemidæ* principi *Meccano* exercitus equestris,
 “ sed copiae pedestres tantum, quibus equi non sunt.
 “ Vocantur pedites ejus *AlHarrabah*, i. e. *Spiculato-*
 “ *res*. Vestibus indui solet albis, et infulis albis, ac
 “ equo vehitur. Regimen ejus bonum est, decreta
 “ iusta, et æquitas manifesta; beneficentiam munifice
 “ secundum facultatem exercet. Porro *Meccæ* duo sunt
 “ tempora statuta, quibus erogatur quicquid in eam an-
 “ nonæ advectum fuerit: quorum primum est mense
 “ *Rajeb*; secundum tempore quo conveniunt peregrini.
 “ Incolæ ejus auri et argenti copia abundant, necnon
 “ * gregibus passim vagantibus. Jumenta item et came-
 “ los possident. Frugum et tritici nihil habent, nisi quod
 “ ab aliis regionibus ad eam affertur. A locis illam
 “ circumjacentibus dactylorum copia advehitur, uvæ a
 “ *Tayef*, cum paucæ admodum in ipsa crescant, adeo ut
 “ fortunæ tenuioris incolæ fame vexati male se ha-
 “ beant. E *Mecca* autem egresso omni ex parte occur-
 “ runt valles, in quibus aquæ fluentes sunt, et fontes
 “ perennes, puteique aquis abundantes, horti frequen-
 “ tes, et agri contigui.”

* *Lego enim*

اجوال

Atque hæc est urbis *Meccanæ* (prout authoris hujus ævo se habuit) descriptio, quam ut lectori quam potuimus emendatam daremus duo inter se exemplaria MSS conferenda curavimus, quorum primum e *Syria* advexi, alterum ex *Ægypto* Doctissimus vir *Johannes Gravius*, quod meo et antiquius, et in multis emendatius. Restant perpendenda τζιτζαφα καὶ μαρῶα, quæ ait *Euthymius* ab illis ἐκ τῶν σεβασμάτων θεῶν perhiberi. Pag. autem 78. non τζιτζαφα legitur, sed τζαφα: melius: est enim vocabulum *Arabicum* صفا *Safa*, cui τζι præposuisse videtur vir *Græcus*, ut sibilantis literæ sonum plenius efferret. De صفا *Safa* autem et مروءة *Marwah* jam dictum est, loca esse *Mecca*, in quibus posita olim idola *Asaph* et *Nayelahi*. Ipsa *Safa* et *Marwah* *Kazwinius*, nescio quos secutus authores, nomina fuisse tradit viri et fœminæ, qui ob stuprum in *Cuaba* perpetratum in lapides a Deo conversi, montibus cognominibus impositi fuerint in exemplum, et cautelam. *Safa* saxum esse coloris cærulei, ad radicem montis *Abi Kobaisi*; *Marwah* autem saxum magnum ad radicem montis *Koaikaan* contigui, et ab invicem spatio 780 cubitorum distare, asserit author من شعائر * *Alcorano* esse مسالك الابصار &c. Dicuntur in * *Alcorano* esse من شعائر i. e. e signis Dei, seu ex iis quæ Deus in signum hominibus posuit, et in quibus coli voluit; ἐκ τῶν σεβασμάτων θεῶν, ut loquitur *Euthymius*. Quod si vefanos *Arabum*, tam antiquiorum quam recentiorum, ad ea et inter ea magna cultus opinione discurrentium ritus inspexerimus, manifesta illorum idololatriæ, et certissima fœdæ

* Surat. 2.
شعائر بقوة

horum superstitionis indicia reperiemus ; ea interim differentia, ut non immerito voluisse videatur imperator *Manuel Comnenus*, apud *Nicetam* *, ut aliis potius verbis conciperetur *Anathematis*, quo *Mohammedanorum* superstitionibus renuntiari a conversis ad fidem Christianam vellent, forma, quam ea qua denunciaretur τῷ Θεῷ τῷ Μωάμετ *Deo Mohammedis*, utpote qui non alium quam verum Deum coli voluit, licet modo non vero. Rectius ergo *Johannes Damascenus*, qui usque ad *Heracium* cultum ab illis *Luciferi* seu *Veneris* fidus, et *Cabar*, i. e. *Magnum*, dictum, et a *Mohammede* cultus priores abolitos asserit.

* V. Sylburgii not. ad Saracen. p. 133.

Misam stellam *AlDebaran*] i. e. *Oculum Tauri*, quem vocant astronomi: ita scilicet illum κατ' ἐξοχὴν dictum refert *AlSufi*, nomine alias pluribus communi, ut docet *AlFauharius* his verbis ; الدبران خمسة كواكب في الثور ; i. e. *AlDebaran* quinque sunt stellæ in Tauro, quæ ipsius acromium, vel dorsi summitas, esse dicuntur, suntque e mansionibus lunæ. Male interim illas, quæ *Hyades*, cum الثريا *alThoraiya*, quæ *Pleiades*, confundere videtur ; quanquam (ut refert author libri نثر الدر) *Arabes* prisca الثريا *alThoraiya* extra Taurum, scilicet in cauda Arietis statuebant. Quod ad *AlDebaran* autem, asserit idem ita appellari stellam lucidam quæ est ad oculum Tauri australem, idque لدبوره i. e. quod sequatur *Pleiadas* ; quo spectant et alia ipsius nomina, scil. تالي النجم & حادي النجم & تابع النجم

Pag. 5. l. 20.

* Ut apud
Græcos Sirius
το δάσκειον.
Bainbrig.

i. e. *sequens stellam*, i. e. *Pleiadas* (quas significari cum absolute * النجم *stellam* dicant, notum est), et simpliciter التابع i. e. *sequens*: appellatur etiam المبتدح *AlMejdah*[†], item التقيف *alFatik*, quod *camelum grandem et præpinguem* significat, reliquæ autem quæ circa eam sunt stellæ القلابس *alKahis*, vel القلاص *alKelus*, quod *camelas juvenulas* et minores denotat, monente *AlKazwini*, qui et eam expresse عيني الثور *Oculum Tauri* vocari afferit. Author libri التبيكان sic eandem describit: الدبران هو كوكب احمر معه اربعة كواكب اذا وصلتها بها كانت كالذال علي هذه الصفة i. e. *AlDebaran est stella rutilans, lucida, et cum ea quatuor alie, quas ubi ei adjunxeris, figura referent literam د hoc modo*: Quænam ergo fuerit stella quæ cultus objectum patet; at qui tandem ejus cultores? In duobus exemplaribus nomine *Misam* insigniuntur, quod inter tribus aut familias *Arabum* illustres non reperio. Sunt quæ literarum ductu non longe recedunt, تميم *Tamim*, et تيم *Tayem*, et چشم *Josham*, et چشم *Josshim*; sed proxime accedit ميمم *Mitam*.

Pag. 5. l. 21.

† Pag. 107.
l. 3.

Lachamus et Fedamus Jovem] vel *Lachmus et Jodamus* — De المشتري *AlMoshtari*, quo nomine *Jovis* stellam appellant, etymo quid doceat *AlMakrizius*, in iis quæ supra † dicta sunt, vidimus. Monet *AlKazwinius* vocari eandem ab astrologis السعد الأكبر i. e. *Bona fortuna major*, seu *maxima*, respectu scilicet *Veneris*, quæ السعد الأصغر i. e. *Bona fortuna minor* dicitur; quia (inquit) est فوق الزهرة في السعادة

^a Quod postremo oritur, et quasi commoto cælo emergit. *Gol. in Lexico.*

seu *felicitate Venerem superat*, adeoque illi الخبرات الكثيرة
والسعادات العظيمة i. e. *bona multa, et felicitates magnas*, ascri-
bunt. Eodem spectat quod asserunt *Hebræorum* magistri
* vocari apud *Arabes* Jovis fidus גַּד *Gad*, quod מִזַּל טוֹב
seu *Fortunam bonam* interpretantur: certe *Arabes* (ut vi-
dere est apud *Al'Jauharium* et *Al'Firazabadium*, &c.)
الجد reddunt البخت i. e. *fortunam bonam*; et synony-
ma fere sunt hæc tria السعد & الجد & البخت. Conferri
possunt et quæ de *Scado tōw Bani Mulcan* deo † dicta
sunt. E contra *Saturnus* apud astrologos النّكس الأكبر
i. e. ‡ *Infortunium*, seu *mala fortuna maxima* audit; quod
في النكسوبة فوق المربع seu *magis infestus censatur quam*
Murs, qui النكس الأصغر i. e. *mala fortuna minor*, appel-
latur.

Tai stellam *Sohail*] i. e. *Canopum*. Afferit *AlKaz-*
winius Sohailum, juxta *Ptolemaum*, esse stellam lucidam
magnam علي المجداف الجنوبي i. e. *in reme Navis australi*,
eamque omnium ad constellationem illam pertinentium,
quæ in astrolabio describuntur, maxime australem. *Ara-*
bes autem, quod ad *Sohailum*, et eas quæ in *Navi* sunt
stellas, in diversas ire sententias, atque juxta eorum
nonnullos stellam lucidam, quæ علي طرف المجداف الثاني
i. e. *in extremo remi secundi* dici *Sohail* علي الاطلاق i. e.
simpliciter; reliquas enim hoc nomine non nisi additis,
distinctionis gratia, aliis, gaudere, ut سهيل رقاش *Sohail*
Rekash et سهيل الوزن *Sohail alWexn*, &c. monet author
libri تشر الدّر §.

* R. Mo-
seh. Citant
Ab. Ezr. ad
Gen. xxx. et
Isai. lxx. et
Radak. ib. et
in radic.

† Pag. 101.
l. 8.

‡ Unde et in
lib. اليخبان
vocat nomine
infaylo

المقاتل
ubi et Mars

الأحمر dici-
tur. Saturnus

ألمر كيوآن
et Mars بهرام

Pag. 5. l. 21.

§ V. Hyde
Comm. in
Ulugh Bei-
ghi Tab. Stel-
lar. fix. p. 58,
&c.

Pag 5. l. 22.

لانه قد عبر
المجزة الى
فاحية
لجنوب

* الغموص
AlJauhar.

† E contra
ea quæ in Ca-
mula

الشعري
الشامية
Asfheera Sy-
ra.

‡ Alias ta-
men et المجزا
alJauza di-
cuntur Gemi-
ni. Lib.

التبيان

Kais stellam *AlShaari'IObur*,] vel, juxta vocalium rationem, *Asfheera*, quomodo et ad *Græcum* Σείριος propius accedit. Est autem *Asfheera'IObur* العَظِيمُ الكَبِيرُ الذي علي موضع النجم i. e. *stella magna, lucida, quæ in ore Canis majoris*. Appellatam autem *AlObur* volunt, quod viam lacteam Austrum versus transferit. Fabulantur siquidem *Arabes* (ut alia eos dum sidera in classes redigerent sibi animo finxisse, quam *astronomos*, pateat) duas *Asfheerias* (hanc scilicet quæ in *Cane majore*, et alteram quæ in *Canicula*, الشعري الغميصا *Asfheera'IGomaisa* et *AlGomus* * dictam) forores fuisse *Sohaili*, qui, cum in uxorem ductæ *الجوزا Alfauza*, dorsum fregisset, Austrum versus fugerit, sequente eum ultra viam lacteam forore *AlObur*, dum interim *AlGomaisa* loco suo manens fleverit *حتى غمصت عينها* i. e. *usque ad oculorum lippitudinem*. Hæc videre est apud *AlSufium*, authorem libri *نثر الدر*, et ejus epitomatores in *نظم الدر*, necnon *AlJauharium*, et *AlFirauzabadium*, et authorem libri *التبيان*, e quo ratio nominis الغميصا peti potest, scilicet quod sit *AlGomaisa* اقل نورا من العبور i. e. *minus lucida quam AlObur*. Appellatur alias *Sirius* الشعري اليمنية *Asfheera Yamanensis* †, quoniam مغيبها في شق اليمن i. e. *occasus ejus est ad plagam Yamanensem*; necnon *كلب الجبار* i. e. *Canis Gigantis*, scilicet *لأنها تتبع الجوزا ابدًا* quod semper sequatur *AlJauza*, i. e. *Orionem* ‡. Inter hujus stellæ cultores celebris fuit *ابو كبشة Abu Cabshah* quidam; quem nonnulli eundem cum *Wahebo, Mohammedis* avo, esse volunt: alii *Chozaensem*, qui *Koraishtis* ut simula-

chris neglectis sacros ei honores deferrent, suadere conatus est; quare et postea *Mohammedem*, cum eisdem a simulachrorum cultu abducere vellet, filium *Abi Cab-shæ* nominarunt, referentibus *Ebnol'Althir*, *AlFiravzabadio*, *AlKodaio*, et *AlBidawio*, in Commentario suo in Alcorani cap. النجم * ad verba *وهو رب الشعري* i. e. *Et ille* [Deus scilicet] *Dominus est Sirii*.

* i. e. *Sulle*.

[*Aja dMercurium*] *Mercurius Arabibus* عطارد *Otared*, ea nominis notione (monente *AlMakrizio*) qua *πελοπλεγμενα*, vel *παρακτινεν*, et negotiis tractandis agilem †, denotat: eandemque ob rationem الكاتب i. e. *Scriba*, scilicet *لکونه* i. e. *quod multis se implicet cum iis quibus se adjungit atque ingerit stellis*. Dicit *AlKazwini* audire eum apud astrologos منافق, i. e. *Hypocritam*, vel *Simulatorem*, scilicet *لکونه*, i. e. *quod cum fidere fausto, et ipse faustus sit; cum infauisto, infauustus*.

Pag. 5. l. 22.

† النادر في كل الامور

Varia *Arabum* numina dum recensuimus, *Obodum*, qui *Uranii* (apud *Stephanum Byzantinum*) fide, in eorum numero ponendus, silentio præterimus, utpote in cujus nullam adhuc apud *Arabum* scriptores, mentionem incidimus: nisi forsan literam و, quæ u duplicis sonum habet, per ω Græcum expressum conjectemur, ut sit 'Oδōd idem qui *Wodd*, sive † *Wadd* §, vel عوض *Aud*, quanquam thema ابد potius, per quod عوض ||, ut ¶ monuimus, explicant grammatici, referre videatur, quod et *Seculum* denotat et الدائم القديم الأزلي i. e. *Permanens, Antiquus*,

‡ Utrouque enim modo fertur, teste *AlFirauzab.*

§ De quo pag. 97. || Hebr. נון ¶ Pag. 102.

+ *Seculum.*† الدهر
هو الله† *Rabbim s*
עבדה זרה
cultus idolola-
tricus.§ De quo
pag 97

Æternus. Sed الله inter deorum nomina non reperimus, ejus vero synonymum + دهر *Dahr* inter veri Dei titulos recenset ipse *Mohammedes* †, docente *Ebno'l'Athir*. Quin potius a themate عباد nominis hujus ratio petenda, a quo معبود, *Maabud*, dicitur quicquid colitur, et عبودة, *Obudah*, † *Cultus, Obedientia*. Si inter eos, qui ab *Arabum* historicis recensentur, reges esset *Obodes* iste cujus meminit *Josephus*, forsan et de dei istius, seu regis olim in deorum numerum adsciti, nomine certius aliquid pronunciare liceret: sed de rege isto nihil habemus certi. Inter eos videtur collocandus quorum notitia ad *Arabes* recentiores non pervenit; varia autem sunt ab isto themate derivata viro- rum nomina, qualia عباد *Obaid*, عباد *Obad*, اعبد *Aabod*, عبود *Abbud*, عبدة *Obdah*, &c. Ab *Obaid* patre tribus formatur patronymicum عبدي *Obadi- dius*; & regis & provinciæ in *Taman* nomen, teste *AlFirauszabadio*: apud eundem الاعبود *AlObud*, *AlSacfaci* septimi regum *Hamyarensum* filius. البدد *AlBodd*, idolum, et ειδωλεϊον, significat, sed translatum hoc a *Persarum* بت *Pot*. Sed quid incerta sectemur? Qui *Arabum* scripta consuluerit, ab iis cultum *Obolam* potius quam *Obodam* reperiet; scilicet *Hobalum* § illum quem in prælio *Ohud* elata voce invocavit, seu potius prædicavit, *AbuSofyan*, quasi ipsius ope victoriam consecutus, dicens أَعْلُ هُبَلُ *Olo Hobal*, i. e. *Ascendas, vel Exalteris, Hobal*: scilicet (explicante *Abu'lFeda*) ظهر دينك *Manifestata est jam religionis tuæ veritas*. Refert *Ebno'l'Athir* ideo illum hoc pronuntiasse quod consulto prius per sortes *Hobalo* præ-

lium eo die commississent, cujus successum pro certo veritatis ipsius indicio habuerunt.

*Erant ex ipsis qui resurrectionem mortuorum agnoscerent, asserentes, si cujus camelus, &c.] Fuisse ex Arabibus dicit Shahrestanius alios qui nec præcessisse creationem crederent, nec futuram resurrectionem; rerum ortum naturæ, interitum seculo deberi asserentes; alios, qui res omnes creatas agnoscerent, at restitutum iri mortuos negarent; alios demum qui utrumque faterentur. Inter hos censendi qui ne pedibus irent cum ad iudicium resurgerent, * camelo, quem infiderent, secum assumpto, cavebant. Morem hunc paulo aliter describit Shahrestanius, solitos scilicet mortui hæredes vel filios camelam, retorto collo, eidemque appenso instrato, ad mortui sepulchrum vincitam relinquere donec moreretur; nemine pabulum vel aquam præbente, ut docet Al'fauharius, qui et ab aliis foveæ impositam, dum fame moreretur relinqui solitam testatur, ut et Ebno'l'Athir, ubi nomen بَيْدَة explicant; quo vocabatur scilicet camela isti fato destinata, unde quidam calamitatibus oppressos أَعْنَتَهَا أَلْوَكَا camelis quarum cervicibus alligata essent instrata assimilat, referente Shahrestanio, vel, ut † Al'fauharius paulo aliter, كَالْبَلَايَا رُؤُوسَهَا فِي الْوَلَايَا i. e. camelis quarum capita instratis obvoluta, quibus scilicet tristissimum fatum subeundum erat. Hi, qui iudicium expectabant futurum, ideo se idola colere prætendebant ut essent illa شُفَعَاؤُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ فِي الْآخِرَةِ i. e. intercessores pro ipsis apud Deum in vita futura, referente Shahrestanio.*

Pag. 5. l. 24.

* V. Ebno'l'Athir. *الملي*

† *ولي*

Erant et ex illis (affidente eodem) qui *الكاسية* i. e. *κασιγένη* quandam credebant, scilicet cum quis occideretur vel moreretur, e sanguine, qui circa cerebrum, collecto oriri avem *كاسية* *Hama'i* dictam, quæ singulis subinde annorum centuriis ipsius sepulchrum videret: vel, ut *Alfarabius*, *Abno'l At'ir*, et *AlDamiri* is eorum sententiam referunt, spiritum seu animam injuria interfecti in avem istam transfugare, tamque *استوي استوي* i. e. *Bibe de a mihi pro corde*, *شربوا مني pro corde*, scilicet *يدم فاملي* i. e. *de sanguine ejus qui in me est*, (ut exprimit *AlDamiri*us,) clamantem tamdiu persistere donec de homicida vindicta sumeretur, tum demum avolare. Credi hoc vetait *Mohammedes*, præcipiens *لا كاسية* &c. *Ne credatur a vobis Ilamah, nec Admah* &c. alii tamen hoc dicto vetari volunt alium *Arabum* antiquorum morem, qui noctuam, quæ *الهامة* *AlHamah* dicitur, ut mali ominis nuntiam averfabantur. De hac una cum aliis nonnullis eorum consuetudinibus partim idololatricis, partim superstitionis, quarum multæ a *Mohammede* sublatae, commodior erit dicendi locus, ubi ab ipso retentas, ac autoritate, ut fingit, prophetica firmatas, loco suo viderimus.

Diversas *Arabum* antiquorum religiones authoris nostri ductum secuti vidimus, nec tamen omnes, neque enim erant omnes idolorum cultores; id nos docet jam sæpe laudatus atque iterum sæpius laudandus *Shahrestani* his verbis, *ومن العرب من كان بميل الى اليهودية* &c. i. e. " Ex Arabibus erant qui ad Judaismum inclinarent, ex

“ iis qui ad Christianismum, ex iis qui ad Sabiismum
 “ propenderent, et qui stellis fixis eam vim attribuerent
 “ quam erraticis astronomi; adeo ut nec loco se move-
 “ rent, nec quiescerent, neque iter facerent, neque do-
 “ mi subiūterent, nisi a stella aliqua captato omine, di-
 “ centes insuper se hujas vel illius stelle beneficio plu-
 “ viam consequi. Erant et ex illis qui angelos magni
 “ facerent, eosque colerent, imo et qui “ dæmonas co-
 “ lerent, asserentes eos Dei filios esse.” Hæc ille.
 Quenam autem tribus quos amplecterentur cultūs ut
 partim sciamus, ita rem ostendat author libri المستطرف :

“ Florebant Christianismas in tribus *Rabiat*, et *Gaf-*
 “ *san*, et pane *Kad*; Judæismas apud *Hanyar*, et
 “ *Bani Karam*, et *Bani Turth Ebi Goubx*, et *Cer-*
 “ *dal*; Magorum religio inter *Bani Tamin*; Sadducæis-
 “ mo infecti *Kora lib*.” At certe huius diffusum Chris-
 tianismum quam ad tribus prædictas patet. Celebris au-
 thor *Lib. C. d. m*, in vita *Al'Alde* poetæ, tribus quas

Arabi Christianos appellat, tres recenset, scilicet *Yeha*
Ba'ra, *Tamul*, et *Taj*; e *Tajon'bus* fuisse etiam qui
 Christianam amplecterentur fidem constat ex illis quæ
 in superioribus de *Nosmano Ebi' Moudar* dicta sunt,
 cum quo una *Al'Uy's* universi ad eam conversi sunt.
 Imo avus ipsius *Moudarus* (teste *Abu'lFeda*) illam am-
 plexus est religionem, et in urbe regia *Hira* (ut vidi-
 mus) *المناس العظيمة* i. e. *ecclesias magnas* struxit, ubi non
 unius tantum tribus *Arabi* Christo nomen suum dedisse
 nos docent *Al'Jauharis* et *Al'Firauzabadus*, qui العباد

* الأجن

† نصاري
لعرب

Fig. p. 462.

† p. 75.

AlJauh. in

عبد

* يشتمل على

أحباء العرب

† وكان

فيها أساقفة

مقيمون

† Cap. Ah-lo'l cetab.

§ Gal. i. 17.

¶ Lib. Moreh Nev. part. iii. c. 29.

AlEbad dici asserunt قَبَائِلُ شَتَّى مِنْ بَطُونِ الْعَرَبِ اجْتَمَعُوا عَلَيَّ
 i. e. *tribus diversis e tribubus Arabum*,
quæ ob Christianæ religionis professionem colerunt in Hira.

In *Najran* etiam, quæ provincia erat in *Yaman*, * plu-
 ribus *Arabum* tribubus (teste *Abu'lFedâ*) communis,
 fuisse Christianorum ecclesiam et † episcoporum sedem
 refert *Safio'ddinus*: imo et *Medinæ* incolas *Judæos* fuisse
 et *Christianos* testatur *Shahrestanius* †. Cui autem Chris-
 tianorum sectæ potissimum addicti erant *Arabes* in Chris-
 tum credentes, ex hoc ipso authore nostro discimus, qui
 causam quod *Mondarus Arabum* rex *Græcis* bellum intu-
 lerit, hanc assignat, quod imperator *Justinianus* eos male
 tractaret qui unam in Christo naturam assererent, cum
 eo tempore qui inter *Arabes* erant Christiani كانوا
 يَتَقَدَّمُونَ اِغْتِقَادَ الْبِعَاقِدَةِ i. e. *Jacobitarum confessionem*
amplecterentur. Hinc patet et ante *Mondarum* fuisse inter
 eos Christianos, imo forsan inde usque a *B. Pauli* tem-
 poribus, qui *Arabibus* § Evangelium annunciavit. *Sa-*
biorum autem hæresin magnam *Orientis*, imo mundi,
 partem olim pervasisse discimus e *Maimonide* ¶. E *Chal-*
dæa primo profectam docet nos *Gregorius* noster, ubi
Thabet (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah* mentionem facit, his
 verbis, والذي تحتفل &c. i. e. *Illud quod de Sabiis certo*
accepimus est, esse professionem ipsorum eandem cum Chal-
dæorum antiquorum professione. At quæ tandem professio
Sabiismo (si ipsis credendum) antiquior? utpote qui non
 ab aliquo qui *Nachori*, ut *Georgius Ebnol Amidi*, σύγ-
 γρονος, non a *Noa*, ut *AlFirazabadus*, sed ab ipso *Setho*,

Adami filio, cui præter Enosum alium assignant filium nomine صابئ Sabium, institutus sit, ab Enocho (qui Arabibus Edris, illis Hermes, ut et Sethus اغناديمون المصري Aghadimonus Ægyptius, Hermetis Magister) propagatus. Et ne quis de rei veritate dubitet, librum sectæ suæ ostentant (teste Abu'Isa) titulo كتاب سبت Libri Seth, quasi a Sethe ipsis tradita continentem; in quo multa de morum honestate, de virtutis studio, et vitiorum fuga. Nomen ipsi, ut videtur, sibi a Sabio, Sethi filio, impostum volunt; Shahrestanius a صبا Saba, quod est amare, propendere, delectare, mutuata e Syrorum lingua significatione, a quibus forsitan cum nomine suo in Arabiam transiere: dubitat enim Bidawius an pro Arabico habendum sit hoc nomen, in Com. ad locum † Alcorani ubi eorum mentio occurrit. Inde igitur forsitan nomen fortiti quod, pro animi sui libitu, novos sibi cultus fingerent. Arabibus communiter صبا a religione ad religionem transire. Unde (teste Ebnol Athir) Mohammedes صابئ Sabius dictus est, quod religionem Koraischidarum Islamisino commutavit: qua notione nomen hoc illis competere vult Bidawius, quod a veri Dei cultu ad falsos cultus desciverint. Quod si eorum instituta*perpenderis, non longe petitum videbitur si a voce Hebræa צבא Saba, Exercitum denotante, dictos putemus, quasi צבא השמים Exercitus celestis cultores. Sed missa nominis ratione, præcipuum, circa quem versatur eorum fides cardinem statuit Shahrestanius النعش للروحانيين كما ان مدار مذهب الحنفاء النعش للبشر الجسمانيين i. e. quod substantiis spiri-*

* Confer quæ habet Maimon. in Yad. Hal. Abodah zarah. c. 1. Abulfed. in Enoch. Gregor. in Enoch. At Shahrestanius

اغناديمون ait esse Sethum.

† Surat. 2.

*tualibus imitantur, sicut Orthodoxi imitantur hominibus corpore præditis; viz. quod substantiarum spiritualium [angelorum scilicet] ministerio ea præstari putent, quæ Orthodoxi a prophetis. Duas statuit idem Shahrestanius eorum sectas, scilicet اصحاب النباكس *As'habo'l hiyacel*, i. e. *Cultores facellorum*, et اصحاب الاشخاص *As'habo'l ashi-cias*, i. e. *Cultores simulachrorum*, quibus utrisque hoc est commune dogmatum suorum fundamentum, opus habere homines mediatoribus, qui inter ipsos et Deum medii intercedant; hoc fungi officio substantias spirituales puras, quæ oculis subjectæ non sunt: esse deinde opus aliis inter eos et substantias istas invisibiles mediatoribus visu perceptibilibus: tales illi *Sacella*, hi *Simulachra*, sibi statuunt. *Sacellorum* cultores *facella* vocant septem * planetarum corpora, esse hæc spiritualium, seu intelligentiarum habitacula, quæ eodem loco illis sint quo animabus nostris corpora: esseque ea corpora viventia, rationalia, ab intelligentiis animata. Planetarum igitur domos et mansiones, ortus, occasus, † conjunctiones, juxta figuras convenientes et discrepantes secundum naturas eorum dispositas, observant, dies, noctes, et horas illis dividunt, formas, figuras (seu † personas) et regiones illis assignant, atque ita figilla, incantamenta, et orationes faciunt. Exempli gratia: Si die *Saturni*, qui *Saturno* attribuitur, hora prima, induti ejus sigillo quod juxta figuram atque operam ipsi propriam confectum sit, ac vestibus ipsi peculiaribus, ab illo, precum formulis illi proprie convenientibus, quid visum fuerit petierint ex*

* السبارات
السبع
S. et Chal-
dei et Græ-
ci, et Indi
quidam stel-
lis fixis. Har.
inter eos affe-
rent in Pacu
Shahrestan.
de Arabibus
cum Indis con-
tineat

† اتصالات
الاشخاص

illis quæ ab ipsius effectis et influxu pendeant, exaudium se iri statuunt, atque ipsius beneficio vota sua consecuturos. Eodem modo cum cæteris planetis agi, quos dominos et deos vocabant, Deum autem verum, *Dominum dominorum*. Atque ita ad spiritualia, seu *intelligentias*, mediatoribus utebantur eorum *facellis*, ad Deum *intelligentiis* spiritualibus. Ex prædictorum observatione طَلَسَاتْ *Telestata* conficiendi, præstigias item, atque incantationes adhibendi, figilla et figuras conflandi, aliaque ejusmodi, quæ ad mira perpetranda stellarum vi ac virtute valere autumant, fabricandi rationem tradunt. Eandem ob causam et simulachrorum cultores simulachra, quæ mediatorum vice inter ipsos et spiritualia fungantur, conficiunt. Imo ne, ut jam dicti, facellis istis (ut vocant) planetarum contenti essent, hanc assignant rationem, quod illa sæpe ab oculis, continua ortus et occasus vicissitudine, subducta lateant, cum mediatore semper visibili sibi opus sit. Simulachra ergo substituenda, quibus mediantibus ad facella accedant ut facellorum ope ad intelligentias, intelligentiarum ad Deum supremum. Simulachra igitur, juxta figuram unicuique e septem illis facellis propriam, conflabant e metallo eidem peculiari, (ferro puta, argento, &c.) observatis insuper dierum, horarum, graduum, minutorum, aliarumque, quas ad influxus benigniores eliciendos valere putant astrologi, circumstantiarum momentis, et adhibitis quæ antea diximus figillis, indumentis, suffitibus, orationibus, incantamentis, &c. ei, cujus sibi gratiam conciliare stude-

* Funda-
ment. l. 3.
c. 8.

uratur, jam et

bant, fideri maxime gratis. Simulachra ista deos appel-
labant [vicarios, scilicet] respectu deorum istorum cœ-
lestium, inter quos et homines mediatorum officio fungi
ea credebant. Hæc qua potuimus fide e *Shahrestanio*
expressa; quibus fidem faciunt quæ scribit *Josephus Al-*
*bo**: **הַשֵּׁפַע הָאֱלֹהִי הָיָה שְׁאֲמָרְנוּ שֶׁהוּא הַכֹּהֵן שִׁימָצָא בְּדִי שֶׁעַל יָדוֹ יוֹדְעוּ הַדְּבָרִים הַנִּרְצִים אֲצֵל הָשֵׁם יִת' מִהִבְלָתִי**
נִרְצִים אֵינָנו בְּחֹק הָאָדָם שֶׁיִּשְׁגֵּי הַשֵּׁפַע הָהוּא מַעֲצָמוֹ מִזִּוּלָּת
רָצוֹן אֱלֹהִי כִי אֵין זֶה בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע שֶׁתַּחֲוֹל רוּחַ הַשֶּׁכֶל
הַנִּבְדָּל מִחוּמָּר עַל מִדְּבַר הַחֲמָדִי וּבִעֲבוּר זֶה הָיָה כָּל
הַמַּדְמוּנִים בְּרַחֲמִים שֶׁתַּחֲוֹל רוּחַ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם וַיִּתְּנֵהָ
בְּכֹחַ עֲלִיּוֹן וַיַּעֲד הַעֲתִידוֹת וְלִזְוָה הָיָה הָאוֹמָרוֹת הַקּוֹדְמוֹת
עוֹשִׂים צוּרוֹת וְהַקְטָרוֹת וְתַפִּילוֹת לְכוֹכְבִּים לְהוֹרִיד רוּחַנִיּוֹת
אִיזֶה כּוֹכֵב עַל צוּרָה מִדֵּי שֶׁעַל יָדָהּ יַחֲוֹל רוּחַ
הַכּוֹכֵב הָהוּא שֶׁהוּא נִשְׁוֶה בְּגִשְׁם הַכּוֹכֵב עַל הָאָדָם
יִשְׁוֶה בְּשָׂמִי וַיַּעֲד הַעֲתִידוֹת בְּכֹחַ רוּחַ הַכּוֹכֵב הָהוּא הַשּׁוֹפֵעַ
עַל הָאִישׁ הָהוּא וְזֶה עֲנֵן הַקָּסָם *Quod ad influentiam*
istam divinam, quam diximus necessario statuendam esse, ut
ejus ope dignoscantur ea quæ Deo Benedicto grata sunt, ab
iis quæ illi minus accepta, non est penes hominem ut assequa-
tur eam sine beneplacito divino: quia non est hoc secundum
naturæ legēs, ut quiescat spiritus intelligentiæ separatæ a
materia super rem e materia constantem. Hac de causa
veteres omnes hoc absurdum putabant ut requiesceret Spiritus
Dei super hominem, adeo ut virtute Altissimi prophetaret, et
futura prædiceret; ideoque gentes antiquæ simulachra, suffi-
tus, et oblationes stellis faciebant, ut ita elicerent spirituali-
tatem cujusvis stellæ, quo se demitteret in simulachrum ali-

quod, ut eo mediante spiritus stellæ istius, qui in corpore stellæ habitat, super hominem, qui corporea est substantia, resideret, adeo ut prædiceret futura virtute spiritus stellæ istius influentis in hominem istum: atque hæc significatio est divinationis.

Quæ fere e R. Mose * accepta; cujus verba prout ab ipso Arabice conscripta sunt, sic se habent:

وبحسب تلك الأراء الصائبة اقاموا الاصنام للكواكب
اصنام الذهب للشمس واصنام الفضة للقمر وقسموا
البعادن والاقاليم للكواكب وقالوا الإقليم الغلاني
الإله الكوكب الغلاني وبنوا الهياكل واتخذوا
فيها الاصنام وزعموا ان قوتي الكوكب تغيض علي
تلك الاصنام فتتكلم تلك الاصنام وتعلم وتوجي
للناس اعني الاصنام وتعلم الناس منافعهم وكذلك
قالوا في الاشجار التي هي من قسمة تلك
الكواكب اذا اُفردت تلك الشجرة لذلك الكوكب
وغرست له وفعل لها كذا فاضت روكانية ذلك
الكوكب علي تلك الشجرة وتوجي للناس وتكلمهم
في النوم

Secundum autem istas Sabiorum sententias, erexerunt imagines stellis, soli imagines aureas, lunæ argenteas; atque ita metalla et climata inter stellas partiti sunt, et dixerunt, Climatis ejusmodi Deus est stella ejusmodi, struxeruntque sacella in quibus imagines collocarunt, asserentes, vires stellarum influere in illas imagines, adeo ut loquantur istæ imagines et intelligant, et inspirent homines eosque doceant

* In Moreh
Nev. l. 3. c.
29.

quæ ipsis utilia sint; atque ita dixerunt de arboribus quæ sunt ex portione stellarum istorum, cum dedicatur arbor ista illi stellæ, atque illius nomine plantetur, et sit illi hoc aut illud, influere virtutem spirituales istius stellæ in istam arborem, ita ut hominibus se revelent eisque in somno alloquantur.

Cum utraque sectarum jam memoratarum *Abrahamo* negotium fuisse refert *Shahrestanius*, *Alcorani* fidem secutus. Idem memorat et *Maimonides* *, a quo multa ad eorum ritus idololatria et superstitione foedissima plenos spectantia petere licet: qui tamen in eo quod dicit *nulum eos Deum præter stellas agnoscere, et solem pro † Deo maximo habere*, tum *Gregorio* nostro, tum *Shahrestanis* contrarius est. Afferit enim author noster ‡ esse مقالاتهم, scilicet *argumenta quæ ea probandam Dei unitatem afferant longe firmissima*. Et e *Shahrestanis* didicimus illos, planetas deos quidem appellare, sed minorum gentium, (ut et ipse *Maimonides* quod ad reliquos planetas, exceptis sole et luna, innuit,) qui hominibus Deum supremum (inter quem et inferiora hæc causæ sint intermediæ,) adituris mediatorum loco sint, quorum ope beneficia sua illis communicet, et voluntatem suam patefaciat. Cum autem quæ de illis referant et *Shahrestanius*, et *Maimonides*, et *Gregorius* noster ex ipsorum libris petita videantur, hoc in quibus discrepant, *Gregorio* fidem conciliat, quod eos lingua qua exarati sunt Syriaca legere potuerit, cum cæteri in linguam Arabicam versis usi sint. Multos de eorum cultu

* Loco jam laudato, et in Y ad. Hal. Abodah zarah c. 1.

† الأله الأعظم

‡ In 2 ta AlMotadadi Ebni Mo-waffac.

ac ritibus a *Thabete* (vulgo *Thebit*) *Ebn Corrah*, qui ejus ipse sectæ, ut et celeberrimus ille Astronomus *AlBattanius* (vulgo *Albategnius*) saltem ortu, viro alioqui doctissimo, libros lingua Syriaca conscriptos perhibet idem *Gregorius* noster: ac faciem inter orandum Polum Arcticum versus obvertere solitos tradit; * ter quotidie orare, prima vice ante ortum solis, secunda juxta meridiem, tertia ad vesperam; jejunium illis esse triginta dierum, aliud novem, aliud septem; asserere ipsos, sceleratorum animas post novies mille seculorum cruciatum in gratiam cum Deo redire; abstinere a fabis, allio, &c. victimas suas igni penitus absumendas tradere, nullam eorum partem comedere. Magni ab illis fieri Templum *Mecense* refert *Abu'lFedâ* in Historia; at locum quem præcipue religionis ergo visunt prope urbem *Harranum* esse, quam et in Geographia sua urbem *Sabiorum* vocat, in qua septendecim æditui illis sint, ubi et collis super quem oratorium quod magno apud illos in honore sit; magni etiam ab illis fieri Pyramides, utpote quas priorum sectæ suæ authorum sepulchra credi volunt, *Sethi* scilicet, *Edrisi*, et *Sabii*; festorum illis præcipuum esse diem quo sol signum Arietis ingreditur. Hæc *Abu'lFedâ*. Meminit etiam *Shahrestanius* sectæ apud ipsos quam الحريانية *Harbanistas* appellat, qui Deum et unum et plures statuunt; unum scilicet essentia, plures quatenus se pluribus individuis visu perceptibilibus, velut septem planetis, necnon et personis terrestribus, &c. indat, in quibus se manifestet, ac personam induat, citra tamen unitatis essentiae

V Authorem nostrum et Saheb Hama Abu'lFed. anno 317.

** At septies, juxta Abu'lFed.*

« لا تبطل
وحدة في
ذاته

† زوجين
f. l. un. d. 2
ذكر وانثى
f. san. unum
p. d. m. t. a. t.

للعقلية
الروحانية

§ مثلث في
جوفه مربع
مستطيل
Al Ain.
H. j. 8.

Moreh l. 3.
c. 23.

suæ * *corruptionem*; eum corporibus cœlestibus a se creatis mundum inferiorem regendum tradidisse, esse corpora ea patres, elementa matres, composita natos, &c. post spatium annorum 36425 decursum omnes animantium species interire, ac deinde renovari, natura universi in singulis terræ climatibus † bina unius cujusque speciei paria de novo producente, atque ita seculum seculo continuo succedere, nec aliam dari resurrectionem, &c.

هياكل i. e. *Sacella*, seu *exquata*, quæ nomine substantiarum † *intellectualium* ac *spiritualium*, et juxta stellarum figuras conficiebant, hæc enumerat *Shahrestanius*, 1. *Sacellum causæ primæ*, et sub eo, *Sacellum intellectus*, *Sacellum providentiæ*, *Sacellum necessitatis*, et *Sacellum animæ*, esse hæc figuræ sphericæ, 2. *Sacellum Saturni*, sexangulum, 3. *Jovis*, triangulum, 4. *Martis* مستطيل quadrangulum oblongum, 5. *Solis*, quadrangulum, 6. *Veneris*, triangulum quadrangulo inscriptum, 7. *Mercurii* † triangulum quadrangulo oblongo circumscriptum, 8. *Lunæ* denique, octangulum. Eadem refert || *Al'fannabius*, e *Facro'ddin Razi* Commentariis ad *Surato'l Bakarah* Nugæ hæ; quibus tamen in recensendis longior fui, non solum ut intelligatur quod dicit *Shahrestanius*, Arabum quosdam Sabiissimum amplexos, sed quia זֵאנֶת מְלֵאָה *señta* erat quæ totum olim terrarum orbem impleverat (ut loquitur *Maimonides*). قَدَمُ الْأَدْيَانِ عَلَى وَجْهِ *religionum antiquissima*, et quæ totum fere mundum occupaverat, (ut *Abu'lFedā*,) adeoque frequens alias, tam in *Arabum* quam *Hebræorum* scriptis

eorum mentio occurrat. Eandem ob rationem inquirendum etiam erit in *Magorum* hærefin, quam et *Arabum* quosdam secutos ab auctore libri *Mostatraf* accepimus. Siquidem et ipsa non parvam olim Orientis partem, *Persiam* præsertim et vicinas ei gentes ac Indos, (quos et hodie addictos habet,) infecerat. Quod ad nominis rationem attinet, origine Persicum statuit *Mohammedes Alfirauzabadius* e duabus vocibus conflatum, scilicet مبج كوش *Mije Gush*, quod hominem auribus brevibus vel *curtis* denotat; talis cum fuerit primus sectæ pater, inde nomen sortitum, quod et ad sectam suam transmisit: quod si verum sit, conferri poterit cum iis quæ narrat *Iustinus* de auribus *Mago* a *Cambyse* præcisis. Invaluit autem usus ut idem vulgo *Arabibus* et *Persis* sonet *Magus* ac *ignis cultor*. Sic in Nomenclatore Arabico-Persico *Logat halimi* dicto, مکبوس *Magus* اتاش برست *Atash-parast*, i. e. *Ignis cultor*, redditur. Ac certe ignem eos coluisse, eique templa consecrassè, honoris quem luci habent testandi gratia, referunt *Shahrestanius* et *Ismael Abu'lFeda*, cujus hæc sunt verba: وَمِمَّا عَظَّمُوا النُّورَ عَبَدُوا النَّبْرَانَ i. e. *Inde quod lucem magni faciant, ignes colunt*; qui idem asserit præcipuum religionis *Magorum* seu *Persarum* antiquiorum (qui کیومرثیة *Ciumerthii* dicti) fundamentum superstructum fuisse علي تعظیم النور i. e. *magnificationi*, seu *venerationi lucis*, et fugæ tenebrarum. Lucem Deum primum, کدیمان *Kadiman*, *Antiquum*, (seu æternum) rerum omnium principium statuunt, ac یزدان *Yezdan* vocant; tenebras autem Deum creatum, *tenebris ortum*, cui no-

In Hist. c. de
Persis.

⁂ *U*t Al-
jannab et
Ahmed Ebn
Yus etiam
کیشب

men *Ahramen*: ita duos esse illi rerum auctores, Deum scilicet et Diabolum: hanc eorum doctrinam fuisse usque ad *Zaradshri* tempora, quem *Zaradshri* vocant, et sub *Gushtasfo* floruisse asserit, ac fuisse *authorem libri quem* Magi quasi illi a Deo coelitus demissum (prout ipse affirmaverat) amplectuntur, esse ipsis de *Zaradshri* *کتلام طویل*, *fatulas prolixas, inanes, et quæ reconferantur indignas*: *Gushtasfium* istum Cyri avum statuit, *Cyrum* autem esse Hebræis qui Persis *Azdschir Bahman*; quam recte non est hic disputandi locus, et annon potius *Gushtasfus* sit *Hytaspes*, a *Cyro* tertius, et *Azdschir*, *Ahasuerus* pius. Denotat enim *دیهی*, referente eodem, (ut et *Aljannabio* et *Ahmede EbnYusef*) *bonæ seu pice intentionis hominem*. Ejusdem (*Zaradushti* scilicet seu *Zoroastri*) meminit *Gregorius* noster sub *Cambyse* Cyri filio, et *religionis Magorum authorem*, seu *doctorem* appellat, ac pro *Eliae* discipulo a quibusdam haberi dicit, et de *Messiae* adventu Persas monuisse, deque stella in cujus medio figura virginis conspicua ejus nati signum ipsis præberet; qui tamen non tam religionis author, quam reformator statuendus videtur ex iis quæ a *Shahrehanio* et *Abu'lFeda* memorantur. Ac certe diversas fuisse patet *Magorum* sectas, quarum cum omnes in astruenda *الثنوبة* *Althanawiah* convenerint, scilicet duo esse rerum principia *Lucem* et *Tenebras*, in partes abiisse videntur, quod alii principia ista coæva, alii alterum altero posterius statuerint. Porro disputationes eorum

omnes (teste *Shahrestanio*) يدور علي قاعدتين circa duo ver-
santur fundamenta, quorum primum est بيان سبب امتزاج
Declaratio causæ missionis lucis et tenebrarum:
 secundum بيان سبب خلع النور من الظلمة *Declaratio causæ*
liberationis lucis a tenebris, et missionem istam مبدأ *Ini-*
tium vocant, liberationem معادا *Reditum*. Illud quod in
 ipforum professione mutaverit *Zaradusht* hoc fuisse vide-
 tur, (referente *Abu'lFeda*) quod cum illo antiquiores
 Lucem et Tenebras prima rerum principia statuerent,
 ipse Deum utrisque antiquiorem, earumque conditorem
 docuerit, unum eum esse, nec socium habere, bonum
 autem et malum, * probitatem et nequitiam e commix-
 tura lucis et tenebrarum contigisse, quæ nisi mista fuif-
 sent, mundus nequaquam extitisset, nec cessuram missio-
 nem donec lux tenebras vincat, deinde lucem mundum
 suum, tenebras autem suum, sibi liberum et integrum
 habituras: quodque librum religionis præcepta conti-
 nentem, cum antea nullum haberent, quasi cœlitus ad se
 demissum, ipsis tradiderit. At mira sunt quæ de libro
 isto referunt *Al'fannabius* et *Ahmed Ebn Yusef*; scilicet
 duodecim voluminibus, quorum singula corio taurino
 integro compingerentur, constituisse, permittiejus autho-
 ritate matrem, sororem, filiam in uxorem sumere, (sic
 et ipse *Abu'lFeda*, in vita *Azdshiri* prædicti, eum, quod
 Magorum instituto licitum, filiam duxisse scribit,) cum
 alias multa in eum e *Davidis* Psalmis translata sint, ignis
 cultum præcepisse, ac *Keblam* ejus cultoribus Orientem,
 unde luminarium ortus, statuisse †. Simulachris tamen

* الصلاح
والفساد

† Abu'lFeda
مشتف

* In cap de
opinionibus
Arabum.

† *Sive Ma-*
nius

‡ *In vita*
Aureliani In-
ter

manifestum fuisse liquet ex eo quod tunc *Shahrastanius* *,
Gushtasfun. postquam *Zarathustra* زرتشت, scilicet
Magorum doctrinam amplexus †, idolis que in celebri illo
templo *ست مارس Domus Mars* (num forsan Martis ?)
dicto, tribus ab *Asspahan* 2 parasangis, antiquitus collocata
fuerant, eductis, illud in ignis sacrarium convertisse, ac
perpetuas fere lites apud Orientales inter ignis et simulachrorum cultores fuisse ab eodem discimus, adeo ut
prout alteri alteris superiores evaserint, templa ipsorum
alias ignium, alias simulachrorum cultui inservire iussa
sint. Magorum deliria cum dogmatibus Christianis (quod
idem est ac si cœlo tartara) inique miscens insanus ille †
Manes, inde impiissimam hæresin conflavit, teste *Shahrastanio* ;
Condidit, inquit, *religionem inter eam quam Magi et eam quam Christiani*
profitentur. Origine Magum fuisse perhibet, duo, cum
Magis, rerum principia statuisset Lucem et Tenebras &c.
inde illi titulus ماني الثنوي i. e. *Manes duorum principiorum assertor*, referente ‡ *Gregorio* nostro, qui eum primo Christianum, postea ad الثنوية, seu *duorum principiorum hæresin* defecisse, et assumpto sibi Messiae nomine, electisque duodecim discipulis, blasphemias suas per totum Orientem, Indiam usque et Sinam propagasse, scilicet
ان العالم الهين *mundo duos esse Deos*, quorum alter bonus, qui معدن النور *Fons lucis*, alter malus, qui معدن الظلمة *Fons tenebrarum*, &c. *وكان يفرط في تمجيد النار وتعظيم*
quin et modum excessit in igne celebrando, eumque veneratus est ac divinis laudibus efferrī voluit, idque prop-

ter lumen ipsi innatum, ut e contra terram vilipendi, quod penitus opaca et tenebrosa esset: atque hæc (inquit) *doctrina, antiquitus apud Persas recepta fuit, non a Manio, seu Mane, primum orta, sed quam tantum argumentis quam maxime potuit probabilibus confirmare laboravit. Imposturæ suæ dignas tandem pœnas luisset narrat, ** a Sapore Persarum rege crudeli morte multatum, detracta pelle, quod, cum magna de se prædicaret, filium ipse, qui in morbum inciderat, sanare non potuit. *Manii etiam et opinionis ejus meminit Josephus Albo †:* הָיָה בְּקִדְמוֹנִים מִי שֶׁחָשַׁב שֶׁהָתְחִילוֹת הָרָאשׁוֹנוֹת שֶׁתִּיב אַחַת לטוב וְאַחַת לרע וְזֶה הָיָה דַּעַת אִישׁ אֶחָד שֶׁמִּן קִדְמוֹנִי אַחַת לטוב וְאַחַת לרע כֵּן נִקְרָאוּ הַנִּמְשָׁכִים אַחֲרָיו קִדְמוֹנִים i. e. *Fuit apud veteres qui putaret quod principia prima duo essent, unum boni, et alterum mali, &c. et fuit hæc sententia viri cujusdam cui nomen Mani, ideoque qui eum secuti, sunt appellati Maniani, sive Manichæi.*

Quis interim fuerit *βραχύωτος* iste, a quo secta Magorum denominata, non constat: eorum ritus et deliria ab ipso *Nimrode* qua fide petant *Ebn Batrik* et *Georgius Ebno'l Amid*, non contendo. Cum autem Arabum quosdam iis nomen dedisse legamus, illos qui Christum adoratum venerunt, constat et *Magos* esse potuisse et *Arabes*.

Eruditio autem Arabum, &c. linguæ suæ peritia, sermonis proprietates, &c.] At Arabibus dialecti plures. Diversa fuit lingua qua locuti Hamyar et Arabes puri, ab ista qua usi Koraishtæ, et in qua conscriptus Alcoranus †. Illam

* V. Epiphani. et R. Abraham quem citant etiam Schichardus et Buxton in Lev. Talm. in סנהדרין
† In Ikkanim, l. ii. c. 13
v. Buxton in Lev. p. 116.

v. p. 151.

Pag. 5 l. 28

† Mezhar, c. i.

العَرَبِيَّةُ الْمَحْضَةُ *Arabismum Hamyari* vocant, hanc عَرَبِيَّةُ حَمِير *Arabismum purum* seu *defacatum*, item عَرَبِيَّةُ قَرْش *Koraischidarum dialectum*, qua primum omnium locutum *Ismaelem* ferunt: quod non aliter intelligi potest quam quod *Arabum*, post affinitatem cum *Jorhamidis* nuptiarum interventu contractam, linguam defacatiorem reddiderit, et forsitan ad *Hebraicæ* primigeniæ normam, a qua longius deflexerat, correxerit et limaverit. Illum enim linguam ipsis vernaculam a *Jorhamidis* accepisse, non illos novam docuisse, ipsi unanimi consensu tradunt: ابْنُ إِسْمَاعِيلَ الْعَرَبِيُّ أَدَبُهُمْ تَعَلَّمَ مِنْهُمْ *ab illis didicit Ismael Arabismum* (inquit * *Jalal'eddinus Alfoytius*). Nisi forsitan illorum sententiam amplectamur qui (referente eodem) illud quod dicunt, *Ismaelem* primum fuisse qui lingua *Arabica* locutus sit, ita intelligi velint, primum fuisse eum, qui vernaculæ oblitus *Arabicam* amplexus fuerit. Quare et ab aliis لِسَانُ عَرَبِيٍّ مَبِين *lingua Arabica perspicua*, qua cœlitus descendisse *Alcoranus*† dicitur, لِسَانُ جَرَهَم *Jorhamidarum lingua* vocatur; quos vicissim et aliquid ex *Ismaelis Hebraismo* contraxisse probabile est. Quanquam antiqua *Arabum* dialectus *Hamyarenfis* illa a lingua *Hebraica*, vel saltem *Syriaca*, qua antea *Taarabum* (quem *Arabice* patrem statuunt, ideoque يَعْزَب *Taarab* dictum quia primus fuerit cujus lingua a *Syrismo* ad *Arabismum* deflexerit) locutum autumant, propius abesse quam ea qua alii utuntur *Arabes*, videtur. Exemplo res clarior fiet. Narrant *Al'fauharius* et *Mohammed Al'Firauzabadius* ‡, *Ara- bem* quendam, cum ad regem *Hamyarenses* ingressus se-

* In Mezhar, c. 1.

† In Alcor. Sur. xvi. Comm. 10, edit. Maracc.

‡ *Summi hœu* p. 62.

‡ V. et Mezhar, c. 16.

dere juberetur, dicente illi rege ثَبْ *Theb*, e loco alto (montis scilicet præcipitio, ut in libro *Mezhar*) in quo staret defiliisse, ac membris misere contractis stoliditatis suæ poenas luisse. Miranti regi, ac rationem facti roganti, responsum, idem sonare *Theb Arabum* dialecto ac *Salta*: regeffisse ergo regem ثَبْسَ عِنْدَنَا عَرَبِيَّتْ *Non est nobis notus Arabismus iste*; Qui *Dhasarum* ingreditur, (urbs ea regum *Hamyarensum* sedes), *Hamyarismum addiscat*; quæ verba in proverbium abierunt, quo monetur quis eorum quibus cohabitat, moribus se accommodare. Hinc autem (uti diximus) patet *Hamyarensum* dialectum ad *Hebraicam*, vel *Syriacam*, sive *Chaldaicam*, in quibusdam, propius accedere, (ut et ipsos ad *Judaismum* inclinasse in superioribus vidimus); enim *Hamyarenfibus* idem sonat ac *Hebræis* שָׁב *Syris* et *Chaldæis* שָׁב, a quo in Imperativo שָׁב *sedere*: at communi *Arabum* dialecto contrariam habet notionem, *saltandi* scilicet vel *subfiliendi*. Præterea in regis responso quod عربيت littera ت claudatur, quod *Arabes* per 3 efferre solent, *Syrisum* etiam sapere videtur. Per linguam autem istam cujus peritiæ operam dedisse *Arabes* asserit author noster, dialectum istam *Koraisitarum* defæcatam et politam præcipue intelligi credo, quæ qua ratione cæteris elegantior evaserit describit *Jallaloddinus**; scilicet quod dum templi *Meccani* æditui essent, et *Arabix* centrum incolerent, non solum a cæteris gentibus (quarum vicinia et commercio aliarum tribuum sermo vitii aliquid contraxerat) remotiores essent, sed et con-

ف.م.م.

* In *Mezhar*, c. 9.

fluentibus undequaque *Mecum Arabibus* tum religionis ergo, tum ut lites suas ad ipsos componendas deferrent, ex eorum sermone et carminibus puriores ac elegantiores quascunque sive dictiones, sive loquendi formulas et phrasas, selectas, suas facerent, adeo ut in ipsorum dialectum omnes universi quaque patet *Arabismi* elegantie confluerint. Linguae autem suae in encomium multa congerunt, atque, inter cætera, immensa ejus latitudinis prædicant; tanta nimirum, ut non alias quis, nisi prophetico afflatus spiritu universum ejus ambitum comprehenderit, nec quisquam eo unquam pervenerit ut omnes ejus thesauros exhauriret. Quantum *Græcam*, *Latinam*, aliasque linguarum præcipuas, verborum copia superet, hinc conjicere licet, quod aliquando vel sola diversarum unius rei appellationum enumeratio et explicatio justam voluminis integri materiam præbuerit. Sic doctissimo grammatico *Ebn Cholarwaih* libri unius subjectum Leonis nomina, quæ quingenta; alterius, Serpentis, quæ ducenta, teste *Jallalo'ddino* *. Author Kamusi †, *Mohammed AlFirauzabadius*, librum integrum de mellis appellationibus et utilitate se conscripisse ait, in quo cum octoginta ejus nomina recensuerit, totam tamen ejus nomenclaturam non absolvisse notatur ‡. Testatur idem § ensis appellationes ultra mille se in libro a se composito enumerasse. Certe in linguae tam copiosæ peritia larga erat gloriandi materia, interim tamen aiunt || quod reliquum est ejus esse *قليل من كثير* *parum admodum e multo*. Nec omnium erat eleganter, nec pro-

* Mezhar,
c 22 et 27.
† Kam. in

عسل

‡ Mezhar,
c 27.
§ Kam. in

سيف

|| Mezhar.

prie loqui. Quo spectat illud quod responsum fertur a *Mohammede* non vulgarem ipsius eloquentiam mirantibus, se a *Gabriele* linguam *Ismaelis*, quæ in defuetudinem pene abierat, edoctum. Et certe de lingua tam late patienti periisse aliquid non mirabitur qui quam nuperum fit apud illos scribendi inventum perpenderit; de quo ita præstantissimus historicus * *Ebn Chalican*: الصحيح عند اهل العلم ان [اول من خط بالعربية] مرومر بن مرة من اهل الانبار i. e. *Illud de cujus veritate minime ambigitur apud eruditos, est primum Scripturæ Arabicæ repertorem fuisse Moramerum filium Morræ Anbariensem; ab Anbariensibus in reliquam Arabiam manasse hanc artem. Cui suffragatur quod refert Asmayius †, interrogatos Koraiſhitas a quibus scribendi artem didicissent? respondisse, ab Hirenſibus, Hirenſes autem se ab Anbariensibus accepisse prædicant; vel, ut ab aliis narratur, interrogatum Harbii (qui primus scribendi rationem Koraiſhitas docuit) filium, unde pater ipsius artem illam accepisset? respondisse, ab Asſamo Jodaræ filio; illum a quo literas istas didicerat? respondisse, ab earum inventore Moramero filio Morræ: hoc autem non multis ante Mohammedanismi ortum annis contigisse. Hæc autem quæ diximus potius de Koraiſhitis aliisque Arabum Ismaelitarum tribubus, quam de Hamyarenſibus intelligendum: in confesso enim est fuisse illis jam antea notam scribendi artem; imo antiquitus, si vera sit illa, quam ex *Ebn Heſham* refert *AlFirauzabadius*, historia. قال ابن هشام حَقَرَ السَّبَلُ عَنْ قَبْرِ يَالَمَنَ فَبَدَأَ امْرَأَةٌ*

* *In vita*
Ebn Bowab.

† *Apud Ebn*
Chal. ibid.

meque distinctis, quas tamen vulgo discere non permittebant, nec cuiquam, nisi post impetratam ab ipsis veniam, iisdem utendi facultatem. Ita cum eodem *Ebn Chalicān* et *Georgius Ebn Amid* distinctos memorat القلم الحِمْيَرِيّ والغُرَبِيّ i. e. *calamum Hamyarensem*, et *calamum Arabicum*. Porro, quam arctis apud *Arabes* conclusum limitibus diu manserit nobile hoc *Morameri* inventum, patet ex eo quod refert modo laudatus *Ebn Chalicān*, scilicet cum jam evulgari cœpisset *Alcoranus*, non reperi- tum fuisse in universa regione *Yaman*, qui *Arabice* scribendi vel legendi peritus esset. Certe ipsum *Mohammedem* utriusque literaturæ partis ignarum unanimi consensu statuunt, ideoque نبيًا أميًا *Nabiyan ommian*, i. e. *Prophetam illiteratum* vocant. Author جامع اللغة hoc illi epitheton a patria *Mecca*, quæ أم القرى *Omm alkora*, *Mater pagorum* appellatur, juxta quorundam sententiam tribui asserit; sed eodem res recidit: nam vel hoc ipsum ad ejus imperitiam evincendam firmum satis est argumentum, quod *Meccensis* fuerit. Quod nos docet *Shahrestanius* * his verbis, الفرقتان المتقابلتان قبل المبعث هم أهل الكتاب والاميون والامي من لا يعرف الكتابة فكانت لليهود الكتاب والاميون بالمدينة والاميون بمكة i. e. *Duæ sectæ oppositæ, ante missionem Mohammedis, erant populus libri, et idiotæ. Idiotæ est qui literas nescit. Judæi autem et Christiani Medinam incolebant, idiotæ autem Meccam. Hæc ille. Judæos et Christianos populum libri vocant, non solum quod ipsis libri religionis eorum præcepta continentes dati sint, sed et quod literas didicissent, contra ac Arabes Meccenses,*

* In Sect.

في أهل الكتاب

qui ea qua nati sunt ignorantia totam vitam ducebant. Ita inquit author libri *Megreb*; vocabulum الامي *AllOmmio*, seu *Idista* تكتبى تكنى لم تكنى لغة متسوب الي امة العرب وهي لم تكنى تكتبى في اللغة متسوب الي امة العرب وهي لم تكنى تكتبى i. e. ex vi vocis denominatur ab Ommah, i. e. natione Arabum, utpote quæ nec scriberet nec legeret, atque inde transletur in ad denotandum quemlibet, qui scribendi ac legendi ignarus est. Ita *Ebn'ol Athir*; الامي inquit, بكتبى لا بكتبى *AllOmmio* dicitur qui scribere nescit: atque inde dictum illud *Mohammedis*, quo missum se ait ad امة امية gentem illiteratam, explicans, *Arabes* (inquit) *Idiote* vocantur, quia الكتابة كانت فيهم scribendi peritia apud illorum paucos admodum, vel potius nullos reperiebatur: manebant scilicet على اصل ولادة علي اصل ولادة ea detenui ignorantia qua ex utero matris prodibant, nec scribendi, nec computandi artem edocti. Atque eodem modo interpretantur quod a Deo in Alcorano dictum ferunt, misisse se رسولاً منيماً i. e. ad idiotas prophetam ex ipsis, ad illiteratos literarum rudem. Ex indubitatae apud illos fidei *AlBocharii* narrationibus discimus, *Chadija* (*Mohammedis* uxori) fuisse cognatum nomine *Warakah*, qui scribendi peritus esset, sed بالعبرانية *Hebraice*, ipsumque Christianum fuisse: ex ipso tamen *Mohammedis* sociis (sive ante vel post promulgatam ipsius doctrinam scribere didicerint) qui scribendi rationem callerent, recensentur inter cæteros *Othman*, *Ali*, *Zeid*, *Abu Ebn Caab*, cui misisse dicitur *Othman* بكتيف شاة فيها scapulam ovis in qua essent literæ, quas ille concinnavit. Quæ ut melius intelligantur audiamus *Ebn'ol*

Athir quid sit الْكَتِفُ explicantem. *AlCatf* (inquit) est عظم عريض يكون في اصل كتف الحيوان من الناس والدواب *os latum ad radicem humeri animalis, hominis scilicet et jumentorum, in quo, ob inopiam chartæ apud ipsos, scribere solebant.* Accepisse autem artem hanc tradunt *Koraishtas* a *Basbaro* quodam *Cendienfi Anbariensium* jam memoratorum discipulo, qui *Meccam* profectus et sorore *Abu Sofyani* in uxorem ducta, hoc illis inventum communicavit, quod non multis ante institutam a *Mohammede* religionem annis contigisse ex iis quæ dicta sunt manifestum est. Interim quod ad characteres a *Moramero* effictos, ac diu apud *Arabes* retentos, satis rudes fuisse constat, quales scilicet *Kufiensis* vocant, quos in librorum titulis ac lapidibus insculptos videre est, nec aliis descriptum olim *Alcoranum* testantur folia aliquot antiqua, literis semiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctissimus mihiq; amicissimus *Johannes Gravius*, quo nemo integro magis affectu se studiaque ac impensas suas publicæ rei literariæ utilitati dicavit, secum ex *Ægypto* detulit. Elegantiores istos, quibus jam utuntur, non nisi trecentis fere post *Mohammedem* annis ab *Ebn Moklah* (merito certe vel ob hoc ne dextra truncaretur) concinnatos, deinde ab *Ali Ebn Bowab*, celebri isto calligraphias artifice, ad perfectionem perductos, testis est fide dignus *Ebn Chalican*. Quod interim facta tecta servaretur lingua tam late patens, sine literarum præsidiiis, Poësi suæ debuisse videtur: unde non immerito una cum linguæ suæ cura, ejus quoque studium conjunx-

* In libro
Mezhar, c.
49.

† Vocantur
Poetæ Mez-
har et Al-
Mostataf
أمراء الكلام
Imperatoris
sermonis

† كان الله
قد افانها
للغرب مقام
الكتب
لغيرها من
الأمم

Marzuk
præf. in Com
ad Hamafah

erint, uti refert author noster. Nam inter cæteras poë-
seos laudes hoc ejus beneficium enumerant, scilicet quod
et linguæ Arabicæ conservatio et sermonis proprietas et
elegantia ei debeatur. Hoc est quod dicit *Ebn Fares*
(referente *Jallalo'ddino* *) الشّعْرُ ديوان العرب وبه حفظت الانساب وعرفت المائر ومنه تعلمت اللغة
Esse poemata Arabibus commen-
tariorum vice, quorum beneficio imperturbata servabantur
genealogiarum series, ne oblivioni traderentur res gestæ me-
moriam dignæ cavebatur, et e quibus linguæ peritia haurie-
batur. † Cui geminum quod a *Mohammede Ebn Salam*
(referente eodem) dictum, كان الشّعْرُ في الجاهلية عند
العرب ديوان عليهم ومنتهى حكمتهم به باخذون والبه يصيرون
i. e. *Fuerunt poemata Arabibus olim ἐγκυκλοπαιδείας pan-*
dectæ †, ultimus sapientiæ eorum terminus, unde quæ illis usui
depromebant, et quo omnia deferebant. Magna ergo con-
tentione hanc alii aliis palmam præripere studebant, nul-
lum illis certius nobilitatis et ingenui ortus argumentum,
nihil quod sibi magis gloriæ ducerent, quam carmine
animi conceptus expedite ac eleganter exprimere; uti
eorum historias legenti patebit. In celebri ista πανηγύρις
Forum *Ocadhi* dicto, ubi quotannis convenie-
bant, id ferè agebant, ut hoc certamine famam sibi com-
pararent. Ita *AlFauharius*: Quotannis illuc per mensem
integrum congregati يتبابعون ويتناشدون شعرا ويتفاخرون
solum commercia agere, sed carminibus recitandis, alii alios
gloriabundi provocare; imo ab hoc eorum facto, magis
quam a rebus venum expofitis, nomen foro inditum tes-
tatur *AlFirauxabadius*, quod scilicet ibi يتعاكظون *glori-*

ando certarent. Si quæ cæteris anteferrentur poëmata, a regibus inter κειμήλια sua reponi ac appendi; inde septem illa notissimæ famæ poëmatia nomen sortita المعلقات *AlMoallakat*, scilicet quasi *Appensa* dicas, testatur eorundem Scholiaſtes; cum alii quod in templo *Meccano*, honoris gratia, appenderentur dicta velint: quam ſententiam firmis deſtitui testimoniis ait. Forum ac conventus iſti ſub *Mohammede* ſublata, ac una cum theatro gloriæ ſuæ, poëſeos, ad tempus, ſtudio. Ita *Jallalo'ddinus Affoyutius*; *جا الاسلام وتشاغت عند العرب*, *adveniente Iſlamiſmo poëſeos ſtudio intermiſerunt Arabes ad exterarum gentium expugnationem converſi, donec tandem inter ipſos rerum potitos ac paci redditos florere denuo cæperint hæc ſtudia*. Atque hinc eſt quod tot veterum poëtarum carmina, quæ non aliis antea, quam fidis hominum memoriis, apothecis fervarentur, perierint. Sed de Arabibus qui pſeudopropheta antiquiores nobis jam ſermo, apud quos quanto in honore fuerit poëſis vel hoc unum ſatis monſtrat, quod *ſi in tribu aliqua* (ut ab *Ebn Raſik* refert *Jallalo'ddinus Affoyutius*) *inclareſceret Poëta, gratulatum illis concurrerent aliæ, ipſæ epulas inſtituere, mulieres tympana pulſantes, omniaque nuptiali pompa ornantes; felicitatem tribus ſuæ viris pueriſque obviis palam decantare, beatos jam ſuos quibus contigiffet ἀποντῆς qui honorem eorum ſartum teſtum conſervaret, præco qui præclare eorum geſta memoriæ proderet, &c.* Non leve hoc, nec quod temere præſtabatur: *كانوا لا يَهْنِئُونَ إلا بِغَلامٍ يُؤَدُّ أو شاعرٍ يتبع فيهم أو فرسٍ تنتج* *Solennibus non utebantur gratulationibus, niſi cum puer*

V. et Mezhar, c. 49.

*nasceretur, cum poëta apud illos inclaresceret, cum equa pul-
lum generosum peperisset. Hæc igitur tria in non mini-
ma felicitatis parte posita videntur. Quanquam autem
carminum condendorum ratio adeo apud ipsos antiqua
fuerit, artis metricæ tamen leges nuperum magis com-
mentum fuisse monstrat *AlSefadius*, in præfatione ad suos
in *Lamiat'olAjam* commentarios; quod et historia con-
firmat, quam de *AbuJaasaro* quodam grammatico nar-
rat. Ille anno quodam quo Nilus solito parcius exunda-
verat, adeo ut Ægypto fames timeretur, ad columnam
aquæ incrementis percipiendis aptatam sedens, carmen
quoddam cum in partes divelleret, et ad normam exige-
ret, ita ut a prætereuntibus non intelligeretur, tanquam
incantationibus suis amnis tumorem compefceret, ab illis
in aquam præcipitatus miser periit. Quin nec justæ lon-
gitudinis poëmata ab initio illis composita videntur. لم*

^a Mezhar,
c. 49.

يكن لاوايل العرب من الشعر الا الايات نقولها الرجل في حاجته.
i. e. *Non erant Arabibus priscis poëmata alia, quam versus
quos unusquisque prout illi opus esset proferret, cum (ut jam
supra diximus) animi sensus carmine eloqui antiquitus
apud eos gloriosum. Primum qui القصيدة alKasidah, i. e.
Poëma quod triginta versibus constaret, composuit, Mo-
halhel fuisse, Thaalabi testimonio †, comprobatur.*

† In *Libro*
Mezhar, c.
49.
Pag. 7 l. 3.

‡ In *Com-
ment ad To-
grat poem.*

§ Mezhar,
c. 49.

Orationum compositio] العرب قديما ما كان لها ما تفتخر به
الا السيف والضبنة والبلاغة (inquit *Sefadius* †) i. e. *Non gloria-
bantur antiquitus Arabes, nisi Gladio, Hospite, et Eloquentia.*
Erat autem (ut est apud *Jallalo'ddinum Affoyutium* §) Ora-
tio Arabibus duplex, منظوم *Ligata* et منثور *Soluta*; inter

quas eam vult esse differentiam quæ inter uniones con-
nexas, ac dispersas reperitur*. Ex utroque genere lau-
dem captare Arabes. Si quis cæteris eloquentior, po-
pulo convocato, eorum animos ad rem aliquam aggredi-
endam (vel, e contra, fugiendam) orationis stimulis inci-
taret, aut monita illis salubria instillaret, is **خَاطِبُ** *Chateb*,
five **خَطِيبُ** *Chatib* i. e. *Orator*, audiebat†, quo titulo et
jam qui populum e suggesto alloquuntur, gaudent. Ora-
tio ab ipso habita **خُطْبَةُ** *Chotbah* vocabatur, quod scilicet
fermo esset **شَرْحُ الْخُطْبِ** *Sharho'lchatbi*, i. e. *Expositio ne-*
gotii, explicationem **الْأَمْرِ الْعَظِيمِ** *rei magni momenti* conti-
nens, quare non nisi rebus istiusmodi occurrentibus ora-
tiones habebant. Hæc *Abraham AlBarezi* in Scholiis ad
Sermones *Nobatæ*. Monet tamen *AlFirauzabadius* rem
quamlibet, **صَغْرٌ أَوْ عَظْمٌ** *sive parvam, sive magnam*, **الْخُطْبُ**
AlChatbo dici; et *Ebn Fares*, quemlibet sermonem inter
homines **خِطَابٌ** *Chetab*. Cum autem *Chotbah*, de oratione,
five fermone qui ab oratore e suggesto habetur proprie
dicatur, erit (describente *AlFirauzabadio*) **الْكَلَامُ الْمَنْتَوَرُ**
oratio soluta, colis similiter desinentibus con-
stans, aut ejusmodi. Orationes autem eorum minime in
partes suas juxta rhetoricæ apud Græcos et Latinos præ-
cepta distributæ, nec methodice concinnatæ; adeo ut
sententiarum in iis frequentium gemmæ vere dispersæ,
minimeque inter se colligatæ videantur, totusque sermo
arena sine calce recte dici posse videatur. In sententia-
rum tamen rotunditate, phrasium elegantia, ac prover-
biorum acumine, invenies quod animum feriat. Ipsis

* *Argumen-
ta tamen quib-
us probatur
solutam ligatæ
præferendam,
videlicet apud
N. ar. in pra-
fat. ad Com.
in Hamasah.
† V. Ebn
Athir in
خطب et lib.
Taaif.*

interim, hac dicendi arte palmam se reliquis gentibus præripere, persuasum est. قَالَ الْجَاهِظُ لَا تَعْرِفُ الْخُطْبَ إِلَّا لِتُعَرِّبَ الْقُرَيْشَ i. e. *Dixit Jahedh, Ignota est dicendi ars, nisi Arabibus et Persis*: Arabes autem Persis longe præstare asserit. Qui autem inter ipsos eloquentia insignes fuerint, testantur eorum proverbia, أَكْطَبُ مِنْ قُسْ i. e. *Eloquentior Koffo, et Dicendi magis peritus quam Koffus*; item أَحْطَبُ مِنْ سَحْبَانَ وَآيِلَ *Dicendo superans Sahban Wayel, &c.*

Pag 7.1 3-6

Stellarum ortus et occasus &c. quamque in pluviis excitandis vim habeant] Præcipua *Arabum* circa stellas fixas cura; quod illis cum *Indis* commune, teste *Shahrestanio*, qui *Arabibus* et *Indis* diversam ait esse ab aliis circa stellarum observationem, et de earum effectis divinandi, methodum: scilicet مَنْ دَوَّاسِ الْكَوَاكِبِ لَا مِنْ طَيَابِعِهَا *juxta* * *proprietas earum non naturales, nec tam planetarum in judicando quam stellarum fixarum rationem habere*; idem quod verbis jam ante citatis† asserit, eandem vim illos stellis fixis attribuere quam erraticis astronomi. Hanc etiam alias discrepantiam flatuit inter *Sabios Græcorum* [seu *Chaldæorum*] et *Indorum*, quod illi cultus suos *planetis*, hi stellis *fixis* præcipue deferrent, quod idem de *Brahmannis* asserit *Abu'l-Feda*. Stellæ autem istæ quas أَنْوَا *Anwa* vocant, i. e. stellas ad occasum mane vergentes, ita ut eodem momento ad orientem supra horizontem ascendant aliæ illis oppositæ, (explicantibus *Al'Jauhario*, *Ebnol Athir*, *Al'Firausbadio*, cæterisque grammaticis) 28 sunt lunæ mansiones,

* Seu peculiares earum influus.

† p. 141.

quarum circa ortus et occasus quænam contingere sole-
rent in aëre mutationes, cum diuturna experientia obser-
vassent *Arabes* prisce, eo tandem delapsi videntur, ut di-
vinam illis potentiam attribuerent, ac pluvias suas (quæ
maximum illis beneficium) se earum nonnullis debere
profiterentur: quod illis vitio vertit *Mohammedes*, nec a
suis dici voluit *مُطَرْنَا مِنْ نُورِ كَذَا* i. e. *Pluvia nostra a stella*
tali est, eo sensu quo ea loquendi forma utebantur *Ara-*
bes, qui stellas vi sua pluvias efficere credebant: quod si
quis a Deo solo dari pluvias agnoscens, eo animo formu-
lam istam proferret, ut non aliter intelligi vellet, quam
luna hanc vel illam mansionem occupante, expectari plu-
viam, vel *إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَجْرِي الْعَادَّةُ* ita a Deo constitutum
esse ut circa hæc tempora, seu harum stellarum ortus et
occasus, contingant pluviae, esse hoc licitum; uti refert
Ebno'lAthir, qui et *الأنواء* constellationes quibus nomen
alAnwa competit, fusius describens, ait esse eas 28 man-
siones, quarum aliquam singulis noctibus occupat luna,
et quarum aliqua post 13 noctes ita mane occidat, et sub
horizonte deprimatur, ut simul in oriente ex ipsius op-
posito emergat altera, (excipi ait *AlFauharis* *الجبهة* *Al-*
Fabhah * dictam, cui 14 noctes attribuit,) spatio autem
annuo percurri omnes et absolvi. Jam ut pluviam, ita
et ventos, calorem, frigus, cæterosque ejusmodi effectus,
illis tribuebant; occidentibus scilicet, vel, juxta *Asmaiijum*,
orientibus, quibus jam dominium, referente *AlFauharis*.
His observandis occupati olim *Arabes*. Ita *Shahrestanius*:
Arabum scientiæ quibus præcipue operam dabant, tres

* i. e. *Frons*;
4. *stellæ in*
Leone.

erant, scilicet 1. علم الانساب والتواريخ *Scientia genealogiarum et historiarum*. 2. عِلْمُ الرُّوْبَا vel, ut *Abu'lFedā*, تعبیر الروبا, 'Ονειροκριτική, seu *Somnia interpretandi peritia*. 3. علم الانوا *De stellarum in concitandis pluviis vi iudicium*.

Pag. 7. l. 10.
* *Sul. qui*
idem AlRay-
esth, regum
Hamyar de-
cimus quintus.
sup. p. 59.

Quod ad philosophiæ scientiam, &c.] Harethum * quendam ex antiquis *Yamanensium* regibus Philosophum cognominatum refert *Ahmed Ebn Yusef*; وادبہ وادبہ scilicet quod intellectu et prudentia alios *superaverit*: non quod philosophiæ studio deditus fuerit. Ignota illa *Arabibus* usque ad *Chalifarum Abbasidarum* tempora; quod non ideo tamen contigisse crediderim quod minus idonea essent eorum ingenia ad hæc studia excolenda, (quis hoc sibi persuaderi patiatur qui, quo postea successu ea coluerint, perpenderit?) sed quod ea esset vitæ eorum ratio, quæ tempus iis impendere non pateretur. Et quod nondum reperirentur qui iis honorem quo alerentur deferrent. Sed nec iisdem facile cum *Islamismo* convenisse testantur quæ refert *Gregorius* noster; scilicet *Joannem Philoponum*, qui *Grammaticus* vulgo dictus, ac sub *Mohammedanismi* primordiis floruit, cum apud *Amrum*, exercitus *Arabum* ducem qui *Alexandriam* ceperat, ob insignem qua inclaruerat cruditionem, magnam consecutus esset gratiam, ab eo petiisse ut libros philosophicos, qui in bibliothecis regiis invenirentur, concederet. *Amrus* hac in re gratum ei facere cupiens, nec tamen illud, absque impetrata ab *Omaro* imperatore venia, ausus, cum per literas ipsum consulisset, hoc tulit responsum; utique libros istos vel cum *Alcorano* convenire, atque ita opus

iis non esse; sufficere siquidem *Alcoranum*: vel illi contrarium aliquid continere, atque eo nomine penitus tollendos. In balnea, itaque comburendi, jussu imperatoris distributi, iis calefaciendis post semestre demum spatium absumpti sunt: quod mirari fatis non poterit qui ex *Historia Saracenica* didicerit, *Alexandriæ* quatuor balneorum millia tunc temporis fuisse. Idem fere testantur et quæ e *Kadi Saed* refert Author noster in vita septimi *Abbasidarum Chalifæ AlMamonis*, his fere verbis; *Sub initio Islamismi non aliis incubuere studiis Arabes quam lingue suæ, et juris peritiæ, excepta medicina, gratiam illi conciliante necessitate.* Atque hic rerum status erat sub *الاموية* seu *Ommiadarum imperio*. Devoluto tandem ad *Hassemidas* imperio, pristinum excutere veterum ingenia. Primus autem qui artium nobiliorum fautorem se præbuit, fuit eorum ordine secundus *Abu Jaasar Al-Mansor*, qui legis, qua excelluit, peritiæ, philosophiæ etiam ac præcipue astronomiæ studium adjunxit: at qui eas ad illud quod postea attigerunt fastigium, evexit, septimus fuit eorum *AlMamon*. Ille earum studio flagrans, debitumque iis honorem deferens*, ut eas loco suo quæreret, præcipuos Græciæ scriptores e principum bibliothecis legatorum intercessu erutos, undique congerere, præmiis propositis interpretes peritos ad eos in linguam *Arabicam* transferendos allicere, alios ad eosdem legendos hortari, ipse doctorum dissertationibus interesse, iisque animos addere, nullum denique non movere lapidem, quo quicquid erat bonarum artium promoveret. Digni

* اقبل
علي طلب
العلم في
مواضعه

principe conatus ! Ita brevi factum est ut per totum orientem et occidentem quacunque se diffunderat *Arabum* lingua, et gladio late propagata religio, innotescerent : at quam non religionis, tot plane ridicula credere jubentis, nec vel obscuriorem naturæ lucem ferentis, beneficio, patet ex illa *Takiddini* cujusdam censura, qui (referente *Sefadio*, in suis ad *Tograï* Poëma commentariis) dixit, *Fieri non posse quin Deus certas de AlMamone pœnas sumeret, quod scientiis philosophicis introductis Mohammedanorum pietatem interpellaverit.* Quam ipsius sententiam non mirabitur qui apud nos homunciones audacter pronuntiantes audiverit, quicquid est humanarum literarum, atque scientiarum, inimicum esse religioni et e rebus publicis Christianis penitus tollendum ; sufficere unicuique linguam vernaculam, et quicquid temporis aliis impenditur, futiliter perdi. Mirum certe eam, quæ compendiosa *Juliano* visa est ad religionem Christianam e medio tollendam via, unicam nunc esse ejus promovendæ rationem. Sed ut eo unde digressi sumus revertamur ; fœventibus apud *Arabes AlMamone*, et qui ipsi in imperio succederent, bonas literas, eo usque tandem (verba sunt *Magni Savilii*) studio et ingenio profecerunt ut vix ipsis *Græcis* cedere videantur. Homines scilicet acumine et diligentia præstantes nihil in ullo literarum genere intactum reliquerunt. Nihil habuit *Græcia* eximium, quod non suum fecerint ; de suo, quæ non acceperant, multa non minus eximia protulerunt. Languescere sub barbaris *Turcarum* armis cœpere demum apud

eos hæc studia, et cum honore pristino pristinum etiam vigorem amiserunt.

Author legis Islamiticæ Mohammed] Refert *Ahmed Josephi* filius, alios secutus authores, fuisse pseudopphetam istum *أَوَّلُ مَنْ سَمِيَ مُحَمَّدٌ أَوْ أَحْمَدُ* *primum qui appellatus fuerit Mohammed, vel Ahmed.* Cui tamen hoc asserenti ne fidem adhibeamus facit quod ab *Affohailio* refert * *Ebn Chalican*, in vita celeberrimi poetæ *Farazdaki*: scilicet *أَوَّلُ الْإِنْبِيَاءِ فِي الْعَرَبِ مَنْ سَمِيَ بِهَذَا الْإِسْمِ قَبْلَهُ، إِلَّا الثَّلَاثَةُ* i. e. *Non constat inter Arabes quempiam hoc nomine appellatum fuisse ante eum, tribus tantummodo exceptis.* Quartus ergo sectæ *Islamiticæ* author *Mohammed* audiit, non primus; nisi forsan quod alias de prophetico ipsius munere dicunt, fuisse ipsum *أَوَّلُ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْخَلْقِ، وَآخِرُهُمْ فِي الْبَعْثِ* *primum prophetarum creatione, licet ultimum missione* †, idem hic de nominis hujus impositione affirmant: quod ipsis *κρησφύγετον* in promptu futurum facile crediderit qui rationem, ob quam tres isti hoc nomine insigniti traduntur, perpendit; scilicet quod patres ipforum, cum de *Mohammede* quodam propediem mittendo audivissent, fieri posse speraverint ut qui ipsis nasceretur filius, ille esset *Arabum* propheta. Historia sic se habet, referente *Ebn Chalican*: *Sofyan Mojashei* filius, *Homran Rabiæ*, et *Ohaiyah Alfolahi*, cum legatione fungerentur apud regem quandam † *qui antiquorum monumenta pervolverat*, moniti ab illo sunt de Apostolo quem missurus illis esset Deus, nomine *Mohammede*. Hi igitur, quorum unusquisque uxorem suam gravidam reliquerat, voverunt, si nasceretur

Pag. 7. l. 16.

* Et V. lib.
شرح شواهد
المغني

† Ahmed
Ebn Yusef,
et AlJannab.

† عنده
علم بالكتاب
الأول i. e.
Ad verb. cui
scientia libri
prioris, seu
antiqui.

* *Ab ipso dictum ferunt,*
 اول ما خلق الله نوري
 i. e. Primum quod creavit Deus, erat lux mea. *Ab-med Ebn Yusuf.*

Pag. 7. l. 18.

17. supr. p. 52.

ipsis filius, se ipsi nomen illud imposituros. Atque ita factum est ut ante illum, jam olim (ut volunt) eo nomine designatum, tres alii apud *Arabes* essent *Mohammedes*, quos tamen ipso posteriores facile statuent qui illius respectu primum hominum parentem, non prius *Adamum*, quam et ابو محمد *Abu Mohammed*, i. e. *Mohammedis patrem*, audiisse credant; utpote cujus lux* rerum creatarum prima, et diviniore originis particula, jam tum in fronte ejus, instar lunæ orbe jam pleno fulgentis, emicuit: quare dum primi hominis creationem describunt, dicunt cognovisse angelos مُحَمَّدًا وَقُضِيَ قَبْلَ أَنْ تَعْرِىَ مُحَمَّدًا *Mohammedem*, et præstantiam ejus, antequam notum haberent *Adamum*; quod et hoc ipsius dicto confirmant, كُنْتُ نَبِيًّا وَادَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالْطِينِ *Fui ego propheta, cum Adamus adhuc inter aquam et lutum esset.*

Ab Ismaele] Recurrendum hic ad ea quæ in superioribus de *Arabibus* insititiis, five *Ismaelis* posteris diximus, unde et corrigi possunt nomina quæ non alias reponi posse quam consultis exemplaribus *Arabicis* monet author *Chronici Saracenorum*, quod una cum Latina *Alcorani* versione editum est. Superest hic monendum satius ipsis videri ut, in recensenda *Mohammedis* genealogia, non ultra *Maadum Adnani* filium ascendatur, idque ex ipsius præcepto. Ita *Ahmed Ebn Yusuf*: قال المسعودي ان النبي قد نهى ان يتجاوز في نسبه عن معد فقد ثبت ان يوقف i. e. في النسب علي معد فقط فالواجب الوقف عند امره ونهيه *Assevit AlMasudi vetuisse prophetam, ne in ejus genealogia ultra Maadum ascendatur, ac jussisse cum ad ipsum perven-*

tum fuerit, subsistere : ac certe secundum ejus mandatum et interdictum, subsistere decet. Quam autem ob causam libenter ibi pedem fistant ab *Abu'lFeda* discimus, scilicet quod de eorum qui inter ipsum et *Adnanum* intercesserint serie *متتف عليه من غير خلاف* inter genealogos conveniat, nemine contradicente, et *Adnanum*, e posteris *Ismaelis* fuisse extra dubium fit, de numero autem eorum qui medii inter *Adnanum* et *Ismaelem* fuerint controvertatur, aliis quadraginta circiter, aliis septem tantum numerantibus, maxime autem probabilem eam esse quam ipse in eorum nominibus recensendis secutus sit. Dictum ab *Abu Abdallah AlHaphet* quodam fertur, *نسمة رسول الله صبيحة الي* i. e. *Genealogia Mohammedis usque ad Adnanum certa est, at ultra eum non est cui tuto innitatur.* Mirum est *Mohammedem*, quem nihil ignorasse autumant, (ac præcipue consultum, ut videtur,) hunc suis nodum, tali vindice dignum, non solvisse. Potuit si libuisset, inquit *AlKodaius* : at cum non fecerit, nihil certi de iis qui ante *Adnanum* ab *Arabibus* peti potest.

Anno *Alexandri* 892] Alii aliter ; anno scilicet *Alexandri* 882. ut *AlKodai* et *Historia Saracenica*, 881. ut *Abu'lFeda*, qui annus *Elephantis* primus, regni *Anusherwani* 42. *Bochtanseri* 1316. (A Christo nato ad *Mohammedem* annos numerat idem 578. exceptis mensibus 2. diebus 8.) Errore ergo scribarum manifesto apud nostrum pro 82. suppositum videtur 92.

Antequam autem annum ætatis secundum transegisset, mor-

Pag. 7. l. 20.

vide *Abdel*,
Chronol. I. p. 792
571.

Ibid. l. ib.

tuus est pater ejus.] Hic etiam in re non magni momenti diversas notare liceat authorum sententias. Cum bimestris tantum esset, vel, secundum alios, cum adhuc in utero matris, inquit *Abu'lFeda*; quod refert et *AlKodai* ab *Ebn Isaaco* quodam, ab *AlTabarita* autem, post eum natum mensibus 28.

Pag. 9. l. 1. r.

Monachus—nomine Bohaira] Ita et *Abu'lFeda*; factum autem hoc fuisse nato *Mohammede* annos 13. at juxta *AlKodaium* 12. ut et juxta *Alfannabium*; qui et alios duos monachos ei testimonium, antequam munus propheticum vendicaret, perhibuisse refert, scilicet نستور *Nestorium* quendam, et عداس *Addasum*.

Ibid l 7.

Chadijah] Fuit illa, teste *Abu'lFeda*, تاجرة ذات شرف و مال, *mercatrix nobilis, opulenta*. Tribus autem *Koraihidarum* (inquit idem) كانت قوما تجارا *fuit populus mercaturæ deditus*.

Ibid. l. 12

Duxit ergo illam] Dote 20. camelorum, ut *Abu'lFeda*, 12. unciarum auri, ut *Alfannabius*; quanquam alios aliter tradere asserit, et orationem elegantem habuisse *Abu-Talebum* cum eam *Mohammedi* desponsaret, in qua *Koraihidarum* supra reliquas *Arabum* tribus nobilitatem, et *Mohammedis* ipsius virtutes prædicaverit. Oratiunculam ipsam, quia ad morem istorum temporum illustrandum facit, e septima parte * libri *Ebn Hamduni*, referemus:

⁴ *Diffr*

تذكرة

الحمد لله الذي جعلنا من ذرية ابراهيم وزرع اسمعيل وجعل لنا بلدا حراما وبيتا مكجوجا وجعلنا الحكام علي الناس ثم ان محمد بن عبد الله بن اخي من لا يوازن به فتى من قريش الا رجح به ^{ببر} وقضلا وعقلا ومكبدا ونبلا وان كان في المال قل فان

المال ظل زائل وعارية مسترجعة وله في خديجة بنت خويلد رغبة
 i. e. *Laus* ولها فيه مثل ذلك وما احببتم من الصداق *فَعَلِيَّ*
Deo qui nos e stirpe Abrahami, et semine Ismaelis constituit,
et nobis regionem sacram dedit, et domum ad quam peregrini
undique concurrunt, et nos iudices hominibus statuit. Porro,
Mohammed filius Abdo'llahi, nepos meus, quocum non ex
æquo librabitur e Koraihidis quispiam, cui non præponde-
raturus est bonitate, et excellentia, et intellectu, et gloria, et
acumine, etsi opum inops fuerit, (ac certe opes umbra transi-
ens sunt, et depositum quod reddi debet,) desiderio Chadijæ
filicæ Chowailedi tenetur, et illa vicissim ipsius; quicquid au-
tem dotis vice petieritis, ego in me suscipiam.

Ab illis Medinam, Rathrebum scilicet, fugit.] Hæc fuga vul-
 go هجرة *Hejra* dicta est, quæ vox (teste *Ebno'l Athir*) usu
 obtinuit ut الخروج من ارض الى ارض وترك الاولى للثانية, *migratio-*
nem e terra in terram, et prioris cum secunda commutationem,
 significet. * Binas autem *Hejras* nobis commemorat *Abu'l-*
Feda, primam eorum qui, quod *Mohammedi* nomen de-
 didissent, a *Koraihidis* male habiti, ipsius permisso in *Æthi-*
opiam fugerunt, ubi النجاشي *AlNajashii* [regis] protectione
 contra hostes suos gauderent; secundam autem, hanc
 ipsius *Mohammedis*, qui, cum *Meccensium* fuorum impe-
 tum sustinere nequiret, *Medinam* se recepit: atque hæc
 ابتداء التاريخ الاسلامي *Mohammedanorum æræ initium est*, a
 quo ipsos annos suos numerare docuit *Omarus*, cum
 aliis antea uterentur epochis. Audiamus quæ hac de re
 كَانَتْ الْأُمَمُ السَّالِفَةُ: in historia sua: *AlKodaius*

p. 9. l. 18.

* Has

هجرة
 والكعبة
 هجرة
 المدينة
 vocant
 Ebnol'
 Athir, et Al-
 Firauzab.

تَوْرَخُ بِالْأَحْدَاثِ الْعِظَامِ وَبِهَلْكَ الْهَلُوكِ أَمَّا بَنُو
 اسْبَعِيلَ فَأَرْخُوا بَبْنَا الْكَعْبَةِ وَلَمْ يَزَالُوا يُورِخُونَ
 بِذَلِكَ حَتَّى تَفَرَّقَتْ مَعْدُ وَكَانَ كُلُّهَا خَرَجَ قَوْمُ
 مِنْ تَهَامَةَ ارَّخُوا بِخُرُوجِهِمْ ثُمَّ ارَّخُوا بِعَامِ الْغَيْلِ وَبِیَوْمِ
 الْفَجَارِ وَقَدْ كَانَتْ مَعْدُ بَيْنَ عَدْنَانَ تَوْرَخُ
 بِشَلْبَةِ جَرِّهِمُ الْعَمَالِيقِ وَخَرَجَهُمْ إِيَّاهُمْ مِنَ الْحَرَمِ ثُمَّ
 ارَّخُوا بِأَيَّامِ الْحُرُوبِ كَحَرْبِ ابْنِ وَابِلَ وَحَرْبِ
 الْبَسُوسِ وَكَحَرْبِ دَاحَسَ وَكَانَتْ حَمِيرُ وَكَهْلَانُ
 یُورِخُونَ بِهَلْوَكِهِمُ التَّبَابِعَةَ وَارَّخُوا بِنَارِ ضَرَارِ نَارِ
 كَانَتْ تَظْهَرُ بِبَعْضِ حَرَاتِ الْيَمَنِ وَارَّخُوا بِسَبِيلِ الْعَرَمِ
 ثُمَّ ارَّخُوا بِظُهُورِ الْكَبِشَةِ عَلَيِ الْيَمَنِ وَأَمَّا الْيُونَانِيُّونَ
 وَالرُّومُ فَيُورِخُونَ بِظُهُورِ الْإِسْكَندَرِ وَأَمَّا الْقُبَطُ فَكَانُوا
 یُورِخُونَ بِهَلْكَ بُخْتِ نَصْرِ ثُمَّ ارَّخُوا بِهَلْكَ دَقْلَطِيَانُوسَ
 الْقُبْطِيِّ السِّيَ الْإِنِّ وَأَمَّا الْمَجُوسُ فَكَانُوا یُورِخُونَ
 بِأَدَمَ ثُمَّ ارَّخُوا بِقَتْلِ دَارَا وَظُهُورِ الْإِسْكَندَرِ ثُمَّ بِظُهُورِ
 اَزْدَشِيرَ ثُمَّ بِهَلْكَ یَزْدَجَرْدَ وَبِعَثَ رَسُولِ اللَّهِ وَالْعَرَبِ
 تَوْرَخُ بِعَامِ الْغَيْلِ وَبِیَوْمِ الْفَجَارِ وَلَمْ يَزَلْ تَارِخُ
 كَذَلِكَ إلیَ أَنْ وَلِيَ عَمْرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَتَغَيَّرَ الْأَمْرُ
 عَلَيِ أَنْ یُورِخَ هِجْرَةَ النَّبِيِّ إلیَ الْهَدْيَةِ وَتَرَكَهَ
 أَرْضَ الشَّرْكِ فَجَعَلُوا التَّارِخَ مِنَ الْمَحْرَمِ أَوَّلَ عَامِ
 الْهِجْرَةِ وَكَانَ هَذَا التَّقْدِيرُ فِي سَنَةِ سَبْعِ عَشْرَةٍ أَوْ
 i. e. *Supputabant olim gentes annos a casu aliquo insigni, et regno regum, &c.* Ismaelitæ

*autem a condita Caaba, nec aliter numerabant usque dum dispersi essent Maaddienfes ; atque [exinde] quotiescunque exiret gens aliqua e Tehama, ab egressu suo supputabant, deinde ab anno * Elephanti, et die al-Fajar. Qui autem Maaddo Adnani filio oriundi erant, a tempore quo Jorhamidæ Amalekitas devictos e Meccæ ditionibus expulerint : deinde et a diebus quibus commissa inter ipsos prælia ; ut a prælio Ebn Wayel, et a bello AlBafus, et bello Dahes. Hamyar autem et Cahlan supputabant a regibus suis Tobbaïs, nec non ab igne Derar (igne scilicet qui in loco quodam lapidoso regionis Yamanensis apparuit) item ab inundatione Arem ; deinde ab Æthiopum in Yaman incurfione. Græci vero et Romani ab Alexandro numerabant, Cophti, [autem a regno Boctanafari numerabant, deinde] a Diocletiano Cophtita, usque in hunc diem. Magi autem ab Adamo, tum a cæde Darii, et Alexandri tempore, deinde a tempore Azd-shiri ; tum a regno Yazdejerdis. Cum autem mitteretur Mohammedes, numerabant Arabes ab anno Elephanti, et a die alFajar (q. d. die sceleris, seu scelerato, scilicet, لما استحل فيه من المحارم (ut loquitur AlKodaius) ob ea quæ alias illicita et interdicta tunc pro licitis habita sunt, seu quod bello inter Koraiſhidas et tribum Kais Ailan orto, † prælia inter ipsos commissa sint mensibus in quibus sanguinem fundere apud Arabes illicitum, (ut AlFauharius, AlFirauszabadius, AlShahrestanius &c.) nec aliter supputabant donec imperante Omaro filio AlChetabi, inter ipsos convenerit ut a fuga Mohammedis qua e regione idololatræ [Medinam] se subduxit, æræ initium sumeretur. Ejus autem*

* Cujus rei historiam. V. supra p. 64. et 65.

† Quibus et ipse interfuit Mohammedes annos natus 20. ut AlKodai, et AlFirausz. &c.

initium statuerunt mensem Moharram, ejus, quo fugit, anni. Constitutum est autem hoc anno 17. vel 18. Hejræ. وقدموا (inquit *Ahmed Ebn Yusef*); *Æræ autem initium, Hejræ* (seu ingressui ejus *Medinam*) *duos menses præmiserunt, et a mense Moharram, illud sumpserunt. In itinere siquidem inter Meccam et Medinam infumisse videtur menses Moharram et Safar integros, cum 8 diebus e Rabia' l'Awal: retro ergo eundo et numerando 68 dies, initium Hejræ statuerunt primum mensis Moharram ejus anni, referente Ismaele Abu' l'Feda.*

P. g. l. 24

Eodem anno conversa est Keblah, حَوَّلَتِ الْقِبْلَةَ إِلَى الكعبة في رجب بعد الهجرة سبعة عشر شهرا وقيل في شعبان وفرض صوم شهر رمضان بعد الهجرة سنة وسبعة أشهر وحرمت الخمر بعد الهجرة باربع سنين في السنة الرابع وفرض الحج بالسنة السادسة inquit *AlKodains: i. e. Conversa est Keblah ad Caabam mense Rujeb, mensibus post fugam septendecim, vel, juxta alios, mense Shaaban, et injunctum est jejunium mensis Ramadan post fugam anno et septem mensibus, interdictum vero vinum quatuor post fugam annis, anno scilicet, quarto, et injuncta peregrinatio anno sexto. Antea ergo, et dum Meccæ subtitit Mohammedes, et postquam Medinam se recepisset mensibus octodecim, (referente Abu' l'Feda) scilicet usque ad medium Shaaban, faciem inter orandum Hierosolyma versus dirigebant. Ex eo tempore Caabam, præeunte ipso Mohammede, religiose sibi scopum figunt, adeo ut AlKeblah, inter AlCaabæ nomina censeatur, (teste AlFirauszabadio;) et اهل القبلة Ahlo' l'Keblah, i. e. populus Keblæ, seu, cætus erga Caabam inter orandum faciem*

obvertentium, appellatio fit omnibus qui *Mohammedi* nomen dederint, sectarum ut ut inter se discrepantium communis, ut videre est in *Mogreb* * item apud *AlKassaium* † et passim apud *AlShahrestanium* et authorem *Sharho'lmarwakef*.

Injunctum est jejunium mensis Ramadani.] Quare et mensem istum شهر الصبر *mensē patientiæ*, seu *abstinentiæ*, appellatum monet † *Ebno'lAthir*, scilicet لما فيه من حبسٍ *quod in eo se a cibo, potu, et venere cohibere jussi sint*, cum e contra apud *Arabes* antiquiores crapulæ et ebrietati dicatus videatur, (docentibus *AlMakrizio* et authore الارها *unde et apud illos* مِكْبَالٌ *quod cyathum in quo vinum bibebant, seu* مِكْبَالٌ *mensuræ genus denotat, audiit, scilicet* لا قراطهم فيه في الشرب *quod in eo immodice vinum biberent, et frequentem ejus mensuræ usum haberent.* Cur autem idem postea *Ramadan* appellatus sit, ex iisdem, ut et ex *Alfauhario*, *Ebno'lAthir*, aliisque discimus. § يُقَالُ أَنَّهُمْ لَمَّا نَقَلُوا أَسْمَاءَ الشُّهُورِ عَنِ اللُّغَةِ الْقَدِيمَةِ سَمَوْهَا بِالْأَزْمِنَةِ الَّتِي وَقَعَتْ فِيهَا فَوَاقَفَ هَذَا الشَّهْرُ أَيَّامَ رَمَضِ الْكَرِ فَسَوَّى بِذَلِكَ i. e. *Discitur eos cum mensium appellationes e dialecto antiqua transferrent, nomina juxta temporum in quæ inciderent, rationem imposuisse, mensem autem hunc in dies Ramadi'lharr, i. e. caloris vehementis, incidisse atque inde nomen sortitum: ut e contra جمادي Jomada, prior et posterior dicti, quod tunc temporis contigerit ut esset شهر يبرد mensis in quo dominaretur frigus; sic et Rabiah, a vernante terræ statu; Moharram, quod in eo كانوا يكرمون القتال pugnam et cædes*

* In verbo

جهم
† In اهل
الهوا

P. 9 l. 26.

‡ In صبر

§ AlJauhar.

Id.

AlMakriz.

AlJauhar

* i e Tem-
poribus igno-
rantie cojn-
nabant.

Ὁρρόδοσι.

† V Sura-
to'taubah.

‡ AlMak-
riz et Nafik
alazhar.

illicitas pronunciarent; *Safar*, quod كَانَتْ تَصْفَرُ فِيهِ بِبُوتِهِمْ domus suas vacuas relinquerent ad præ-
dam quærendam exeuntes. *Rajeb* quod eum magni facerent,
et in honore haberent; quæ nominis hujus significatio,
ac præcipue tribus *Modar*, (unde et *Rajeb Modar* voca-
batur;) atque hic (si recte apud *AlMakrizium* legatur *
كانوا تصوموه في الجاهلية) ante *Mohammedem* jejunii mensis.
Shaaban, quod بتشعب فيه انقباض dispergerentur, seu a se in-
vicem discederent in eo tribus: *Shawal*, quod يشبل فيه
تؤمّل اذناها tum tollant *Cameli* caudas suas; *Dhu'lkaadah*
quod eo mense domi se continueant; *Dhu'l-
Hajjah* autem, quod eo peregrinationes suas religionis
ergo instituebant: كان الحج من عهد ابراهيم واسماعيل ابدا في
(inquit author انشأ الأزهار) *Erat peregrino-
rum conventus a tempore usque Abrahami et Ismaelis semper
die decimo Dhu'lHajjah*. Cum autem ita fieret ut بَقِيَ حَجٌّ
incideret conventio *Arabum* in om-
nes anni tempestates, ut tempori magis commodo prospice-
rent, quo scilicet maturi essent fructus, et paratæ fruges,
&c. rationem tandem intercalandi quandam a *Judæis*
(ut testantur authores modo laudati) didicerunt, quam
Dilationem [seu transpositionem mensium] vocarunt; quæ
tandem a *Mohammede* vetita ac sublata †. Antiquitus
autem aliis, apud *Arabes*, nominibus gaudebant menses,
idque pro diversa temporum ratione variis ‡; aliis scilicet
apud *Thamudum*, aliis apud العرب العاربة *Arabes* puros, aliis
apud العرب الثابتة, *secundi ordinis Arabes*, ut loquitur author
انشأ الأزهار.

Eodem, cum collectæ e diversis, &c.] Hoc factum ad annum quintum refert *Abu'lFeda*.

P. 11. 1 5.

Anno quinto prælium Bani Lahyan] Inter anni sexti gesta referunt *Abu'lFeda* et *Al'fannabius*, &c.

Ib 1. 15.

Portas Chaibar, &c.]* Quas 8 viri loco movere non poterant.

Ib 1. 19.
* *Abu'lFed-*
da.

Decimo demum instituit peregrinationem valedictionis.] Nominis rationem reddit *Abu'lFeda*; سَمَّيْتُ حَجَّةَ الْوَدَاعِ Appellata est peregrinatio valedictionis, quoniam non amplius post eam peregrinatus est.

P. 13. 1. 7.

Febricula correptus] Ita *Al'Firauzabadus* الوعك interpretatur ادني الحمي febrim leviolem, quæ tamen postea adeo invaluit, ut eâ ad delirium adactus visus sit suorum nonnullis, ac imprimis *Omaro*: لما اشتد بالنبي مرضه الذي مات فيه قال ابتوني بدواة وقرطاس اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعدي فقال عمر ان رسول الله قد غلبه الوجع حسينا كتاب الله وكثر اللغط فقال النبي قوموا عني لا ينبغي عندي التنازع قال ابن عباس الرزقة كُفِيَ الرزقة ما حال بيننا وبين كتاب رسول الله ut e *Bochario Al'Shahrestanius*†; i. e. Cum invalesceret prophetæ morbus, quo mortuus est, dixit, Afferte mihi atramentum et chartam, ut scribam vobis librum quo post obitum meum non erretis. Dixit Omar, Prævaluit certe dolor apostolo Dei; sufficit nobis liber Dei [scilicet Alcoranus]. Cum ergo multiplicarentur inter ipsos [hac de re] verba, (dicentibus scilicet aliis, ut et e *Bochario* refert *Al'fannabius*, Afferte illi calamarium et chartam, aliis *Omaro* assentientibus, scilicet nescire illum præ dolore quid diceret,) Discedite a me, inquit propheta, non enim convenit ut

Ib. 1. 13.

† et *Abu'l-*
Fed et Al-
Jannab et
Sharho'l Ma-
wakef &c.

coram me disceptetis. Dixit Ebn Abbas, Malum, maximum certe malum quod in causa fuit ne scriberet nobis apostolus Dei librum istum.

P. 13. l. 14.
* Ad ver-
bum cum duæ
tantum super-
essent noctes
[scilicet d. 28] e
mense Safar.
† Ita potius
credendum puto
quam 28um
cum mensis
Safar 29 tan-
tum habeat
dies.

*Diem obiit die Lunæ qui * 27. fuit mensis Safar]* Juxta alios, qui duodecimus *Rabiæ* prioris, juxta quam sententiam (inquit *Abu'lFeda*) incidit dies mortis ejus in natalem ipsius,† 27um autem *Saphari* diem fuisse non quo obiit, sed quo primum ægrotare cœpit, testantur *Historia Saracenica* et alii, dissidentibus tamen aliis. Mortis ipsius nuntius non eodem modo ab omnibus exceptus est. Erant qui mori ipsum potuisse ægre ferrent, nec iis quæ de munere suo professus fuerat, consentaneum haberent; referente *Abu'lFeda* a *Kadi Shahabo'ddino*, confluisse tur-
bam qui clamitarent *كَيْفَ يَمُوتُ وَهُوَ شَهِيدٌ عَلَيْنَا لَا وَاللَّهِ مَا مَاتَ بَلْ رُفِعَ كَمَا رُفِعَ عِيسَى* ونادوا على الباب لا تدفنوه فإن رسول الله لم يمُتْ *Quomodo moreretur cum ipse testis pro nobis sit [apud Deum?] Non ita certe est. Non mortuus est, sed sublatu*s, quomodo sublatu*s est* *Jesus*. Exclamarunt igitur præ foribus, *Ne sepelite illum, siquidem non est mortuus apostolus Dei*. His *ὁμόφρονος Omar* cædem interminatus est illis qui mortuum ipsum dicerent *قال عمر متى قال ابن محمد مات قتلتُهُ بسيفي هذا وانما رُفِعَ الى السماء كما رُفِعَ عيسى* *Dixit Omar, Si quis dixerit mortuum esse Moham-*
*medem, illum ego gladio hoc meo perimam, siquidem sublatu*s est in cælum, eo modo quo sublatu*s est* *Jesus*; referente *Al-Shahrestanio*: Vel, ut refert *Al'fannabius*, *جَعَلَ يَصْبِحُ عَمْرٌ* ويقول ما مات محمد كما زعمه المنافقون بل ذهب الى ربه كما ذهب موسى بن عمران فقد غاب عن قومه اربعين ليلة ثم

1. Meccensem?

رجع اليهم وخوف الناس بقطع ايديهم وارجلهم ان قال احد ان
 مات *Cæpit Omar exclamare, dicens, Non mortuus est Mo-*
ammed, uti asserunt hypocritæ, verum abiit sicut abiit
Moses Amrani filius, qui abfuit a populo suo quadraginta
lies, deinde reversus est ad eos; quin et minatus est se manus
t pedes abscissurum illis qui mortuum eum dicerent. Com-
 posita est autem lis opportuno *AbuBecri* monitu, dicentis
 من كان يعبد محمداً فان محمداً قد مات ومن كان لا يعبد الـ
 محمد فانه حي لا يموت *Si quis colat Mohammedem, certe*
nortuus est Mohammed; quod si quis colat Deum Mo-
ammedis, utique ille vivit, morti non obnoxius. Et ad
 ententiam suam confirmandam, ex *Alcorano* testimo-
 nium protulit mortem *Mohammedem*, æque ac qui ante
 pfum fuerant prophetas, manere; quo audito et *Oma-*
rum et turbam compefcuit, atque exinde ab omnibus
 ro concesso habitum est vere mortuum *Mohammedem*.
 Hinc tamen forsan originem sumpfit ea quæ apud Chris-
 tianos percrebuit fama, expectari a *Mohammedistis* pseu-
 dophetæ suæ reditum.

Meccenses fugæ comites] Hoc enim denotat vox المهاجرين
AlMohajerin; male ergo quasi à nomine *Hagar* deri-
 rata urgetur ad probandum *Arabum* gentem *Hagare-*
os dici, et *Hagare* oriundos; quam tamen et ipsi matrem
 uam prædicant, nec dedecoris, sed gloriæ loco ducunt;
 ed aliis illud argumentis confirmatur, inter quæ nullus
 uic locus.

Ubi eum mansiuncula sua] Seu cubiculo suo; vel, ut
Ahmed Ebn Yusef,* في حجرة عيشة تحت فراشه الذي مات
 B b

P. 13. l. 20.

Ib. l. 25.

* V. et
 Abu'lFedam.

* AlSharef-
tan.

P. 13. l. 27.

† Lib. ii. p.
40.

٢ من ٢

V. Maroni-
tarum appen-
dic. ad Geogr.
Nub. c. 8.

قبه *in cubiculo Ayeshæ sub lecto suo in quo mortuus est*, [eo quo mortuus est loco :] moti scilicet eo quod ab ipso audierant, * الانبياء يدفنون حيث يموتون *sepeliri solitos prophetas eodem quo morerentur loco*. Unde igitur nobis Mohammedes cistæ ferreæ inclusus, et magnetum vi in aëre pendulus? hæc cum *Mohammedis* recitantur, risu exploduntur, ut nostrorum, in ipsorum rebus, inficitæ argumentum.

Qui plurimas dicunt, septendecim illi assignant præter concubinas] Quindecim *Abu'lFeda, AlKodai, Ahmed Josephi* filius &c. Liceat hic adscribere quæ habet *Maimonides* in *Moreh Nevochim*, † ubi quomodo probandi sint pseudo-prophetæ, docet his verbis, *ووجه امتحان ذاك هو اعتبار كمال ذلك الشخص وتعقب أفعاله وتامل سيرته واكبر علاماته اطراح اللذات البدنية والتهاون بها فان هذا اول درجات اهل العلم فتاهبك الانبياء وبخاصة الحاسة التي في عار علينا كما ذكر ارسطو ولا سيما قدارة النكاح ولذلك قضى الله بها كل مدعى لبين* *Modus autem talem probandi, est ut perfectionem personæ ipsius animadvertas, et in facta ejus inquiras, et conversationem observes: signum autem præcipuum quo dignoscatur est, si abdicaverit voluptates corporeas, et eas contemptui habuerit, (hic siquidem primus est gradus scientia prædicatorum, multo magis prophetarum,) imprimis vero sensum illum qui juxta Aristotelem opprobrio nobis est, ac turpitudinem rei Venereæ, ideoque hoc indicio detexit Deus omnes falso afflatu prophetico gloriabundos, ut ita patefieret veritas eam indagantibus, et ne in errorem inducantur.* Hæc ille. Quid igitur de isto qui totus in

libidinem effusus, atque hoc inter præcipua muneris Prophetici privilegia habuit, statuendum? Uxorum ejus nomina recensent Historici, atque inter cæteras *Zainab*, quæ prius fuerit *Zaidi Ebn Hareth, Mohammedis* (non domini, ut volunt doctissimi *Maronitæ* in libello quem Geographiæ *Nubiensi* appendicem esse voluerunt, sed) servi: vocabulum مَوْلَى *Maula* certe et *dominum* significat et *servum*; *Zaid* autem iste servus *Mohammedis*, dono ipsi a *Chadijah* datus perhibetur, cujus tamen uxorem cum suam esse vellet, non ea usus est potestate, qua forsitan ut herus in servi bona jus aliquod vindicare posset, (ipsum enim libertate donatum filium adoptaverat,) sed prophetica, qua sibi licere quicquid liberet voluit. Hoc tamen factum ejusmodi erat ut ab eo, *scandali metu, aliquandiu abstinere, sed cum non ita libidinis in præcordiis ebullientis, flammam extinguere potuisset, facile nodum solvit, ficto cœlitus nuntio, quo non modo illi significatum est Deo placere ut *Zainab* a *Zaido*, hunc in finem, dimissam duceret, sed et reprehensus fuerit, quod tam diu ab eo quod sibi a Deo permissum sciret, præ modestia † et reverentia hominum, se continuisset. Neque ita tamen turpis facti maculam adeo absterfit quin ob illud peccati a nonnullis arguatur, et ægre satis ab aliis defendatur, ut apud authorem libri *AlMarwakef*, ejusque expositorem videre est. Porro multi sunt Historici in singulis quæ ad *Mohammedem* pertinent, (puta, equis, asinis, mulis, servis, armis, vestibus, utensilibus, &c.) recensendis, quæ, ut non operæ pretium visa, pru-

AlJannab
ad an. 5. Hej-
ræe.

* خَوْفًا مِنْ
طَعْنِ
الْمُنَاقِقِينَ

i. Metu repre-
hensionis Hy-
pocritarum,
AlMarwakef.

+ وَتَخْشَى
النَّاسَ وَاللَّهَ
أَحَبُّ إِلَيْهِ

Et timas homi-
nes, cum Deus
magis timeri
debeat. Alc.

dens præteriit noster. Inter cætera, Historiæ *Saracenicae* author symboli sigillo inculpti meminit, quod fuisse ait الشهادتين, quod vertit *Erpenius*, *In duplex testimonium*; at magis perspicuum erit, si deleto [In] reddatur, *Duplex testimonium*, vel *Duo testimonia*, quæ nimirum sunt, 1. *Non est Deus præter Deum illum*, 2. *Et Mohammed legatus Dei*; at *Allodaius* horum ultimum tantum sigillo ipsius inculptum tradit, scilicet محمد رسول الله *Mohammed legatus Dei*; ita ut tria contineret verba, totidem lineis descripta.

P. 15. l. 6.

Filiam unicam Fatemam, &c.] De qua, ut et matre ejus, quid ipse censuerit ex hoc ejus dicto patet, (referente *Abu'lFeda*,) كَمَلٌ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ تَكُنْ مِنَ النِّسَاءِ, الا اربعة اسبّة زوجة فِرْعَوْنَ وَمَرْثَمُ بِنْتُ عَمْرٍاءَ وَخَدْبَجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُكْحَمٍ *Perfecti fuerunt e viris multi; at inter mulieres non repertæ sunt perfectæ præter quatuor*, scilicet *Afiah uxorem Pharaonis, Miriam filiam Amrani, Chadijah filiam Chowailedi, et Fatemah filiam Mohammedis*. Eadem autem illi *Miriam, Moyses et Aaronis* soror, (quicquid obtendant qui hanc ἀνισογονίαν excusare conantur,) cum *Maria Beata Virgine*.

Ib. l. 11.

In lege, isto textu, Venit Deus e Sina, et ortus est a Sair, et manifestatus a monte Paran, &c.] Ita scilicet verba ad *Mohammedis* legationem stabiliendam detorquent. قد ورد في توراة ان الله تعالى جاء من طور سينا وظهر بساعير وعلن بفاران وساعير جبال بيت المقدس الذي كان مظهر عيسى عليه السلام وفاران جبال مكة التي كانت مظهر المصطفى *Allatum est in lege, quod Deus excelsus venerit a Sina, et apparuerit in*

Sair, et manifestatus fuerit in Paran. Sair autem montes sunt Hierosolymitani, qui locus fuit apparitionis Jesu, et Paran montes Meccæ, qui locus fuerunt apparitionis Mof-tafæ, i. e. Mohammedis. Hæc AlShahrestanius. Eadem fere apud Safoddinum habentur, qui textum legis iisdem prorsus verbis, quibus Gregorius noster, recitat, (nisi quod pro اشرف legat اشرف eodem fere sensu,) deinde sic explicat, esse scilicet Sair جبال فلسطين montes Palæstinæ, atque hoc indicari انزاله الانجيل على عيسى demissum a Deo Evangelium ad Jesum, Paran autem مكة او جبالها Mec-cam, aut montes ejus, et significare manifestationem Dei inde factam انزاله القرآن على رسوله محمد demissionem Alco-rani ad legatum ipsius Mohammedem.

Porro in libro Psalmodum, isto textu, Manifestavit Deus e Sione Eclilan Mahmudan.] Ita certe quoad sensum in

P. 15. l. 14.

versione Syriaca legitur, מן צהרון כלילה משבחה אלהא חוי

Pf. L. ver. 2.

E Sione coronam gloriosam Deus ostendit, quam tamen nulla, quam mihi adhuc videre contigit, versionum Ara-bicarum sequitur, quanquam omnes e Syriaca traductæ videantur. Sed duas esse in Syrorum manibus versiones

monet Gregorius noster, cujus digna sunt quæ hic appo-nantur verba; وهذا النقل السبعيني هو المعتبر عند علمائنا وهو الذي بأيدي الروم وبابي قوف النصاري خلا السريان وخصوصا المشاركة فان نسختهم المسماة ببسطة لترك البلاغة في نقلها تطابق نسخة اليهود واما المقارنة فلهم النقلان البسيط المنقول من العبري الي السرياني بعد مكبي السيد المسيح في زمان ادي السليح وقبله في زمان سليمان بن داود وحبرم وصاحب الصور السبعيني المنقول من اليوناني الي السرياني بعد ظهور المتخلص بزمان طويل

Versio septuaginta [Interpretum] *illa est quam sequuntur apud nos docti, et quæ Græcorum manibus teritur, aliarumque apud Christianos sectarum, exceptis Syris, ac præcipue Orientalibus: siquidem exemplar ipsorum quod Simplex appellatur, quia qui illud elaborarunt de ornatu verborum solliciti non fuerunt, convenit cum exemplari Fadoorum; at Syri occidentiores duas habent versiones, Simplicem istam quæ e lingua Hebraica in Syriacam translata est post adventum Domini Christi, tempore Addæi apostoli, vel, juxta alios, ante eum, tempore Salomonis filii David, et Hiram; et alteram Figuratam, juxta septuaginta seniorum interpretationem, e lingua Græca in Syriacam traductam, longo post Salvatoris incarnationem intervallo. Sed ut redeamus ad textum e Psalmo citatum, sonent licet ita verba in translatione Syriaca, non hic a sensu, sed a nominis notatione petitur argumentum, ut scilicet محمود Mahmud indigitet Mohammedem, quod si et in versione aliqua Arabica reperiretur, cum tamen in fonte Hebraico nihil tale extet, corruit argumentum quo Mohammedis corona et regia et prophetica fulcitur.*

⁂ 15 l. 17.

In Evangelio demum, isto textu, Si ego non abeam, Paracletus ad vos non veniet;] Unde inter nomina seu titulos blasphemii impostoris تارقيت Paracletum numerant, teste *Alfannabio*: quin et alias in loco non uno, ante Evangelia a Christianis corrupta, expressam ejus factam mentionem sibi facile persuadent, idque ab ipsis Christianis edocti, ut refert author modo laudatus; Mohammedem scilicet *AlSelencium*, nescio quem a sacerdote quodam

magni inter *Christianos* nominis didicisse nullibi extare Evangelii exemplar incorruptum, quam apud se unum, ac *Parisiis* alterum; atque e suo multa coram ipsis legisse in quibus multa et perspicua de *Mohammede* narrentur.

Narrantur etiam de eo miracula quædam.] المعجزات *Al-Mojezat* ea proprie miracula vocant, quæ propheta ad prophetiam suam confirmandam edit, atque eo modo distinguunt a كرامات *Caramat*, seu *signis*, quæ sæpe a viris sanctis eduntur, ita tamen ut propheticam sibi dignitatem non vendicent: sic nos docet *AlKassaius* الكرامة هو ظهور امر خارق للعادة من قبل شخص غير مقارن لدعوي النبوة فما لا يكون مقرونًا بالإنسان والعمل الصالح يكون استدراجًا وما *AlCaramah est manifestatio rei alicujus quæ ordinarium rerum cursum per-rumpat* [seu transeat] manu personæ cujusdam, non conjuncta cum vendicatione prophetiæ; quæ autem non conjungitur cum fide et bonis operibus, vocatur استدراج *Iftidraj*, at quæ conjungitur cum vendicatione prophetiæ vocatur معجزة *Mojezah*. De proprietatibus ad veri miraculi constitutionem ex ipforum sententia requisitis, videre est apud authorem *Sharho'l Mawakef*. His autem quæ ab authore nostro adducuntur, addunt alii ejusdem farinæ multa, de quibus quid censendum sit docet Nobilissimus et Doctissimus *Hugo Grotius* in 6. *De veritate religionis Christianæ* libro, ubi et ipse, eorum nonnulla recensens, columbæ ad *Mohammedis* aurem advolare solitæ meminit; cujus cum nullam apud eos mentionem repererim ac Clarissi-

P 15. l. 19.

num Virum ea de re consulerem, se in hoc narrando non *Mohammedistarum*, sed nostrorum hominum fide, nixum dixit, ac præcipue *Scaligeri*, in cujus ad *Manilium* notis idem narratur.

P. 15. l. 20.

* Asfahan.

Lunæ Fissura] Scilicet cum peterent ab eo *Koraiſhita Meccenses* signum; *ناربهـم القمر شقين حتى راوا الجبل بينهما* *et ostenderit ipsis lunam in duas partes fissam, adeo ut montem inter eas viderent* *. At mendacii arguit *AlNodhamu*. (apud *AlShahrestanium*) *Ebn Masudum*, in eo quod hoc a *Mohammede* factum narret.

Ibid.

Arborum ei obviam euntium processus,] Vel quod arbores ut ad eum accederent loco suo moverentur: ita enim rem narrat *AlGhazali*: *دعا شجرتين فاتتاه واجتمعتا ثم امرهما فانترقتا Vocavit duas arbores, quæ ad eum veniente coierunt; d'inde jussu ejus rursus separatæ sunt.* Causam ob quam arbores istas convocaverit, narrat *AlKodaius* scilicet ut ipsum secessum quærentem obtegerent.

Ib. l. 21.

Quod a lapidibus salutaretur,] Scilicet referente *AlKodai*, cum in *Meccæ* convalles prodiret *لا يمر بحجرة ولا شجرة الا قال السلام عليك يا رسول الله قال قبلتفت رسوا. الله حوله وعن يمينه وشماله وخلقه فلا بري الا الشجر والحجارة non transibat per lapidem, nec per arborem quin diceret, Pax tibi, O Apostole Dei; conversus ergo ille et circumspiciens dextrorsum et sinistrorsum, et a tergo, non videbat alium quam arbores et lapides. Certe de eo quod apud *Asfahanensem* † ab ipso dictum legitur, minime dubito, scilicet *ني لا اعرف حجرا بمكة كان يسلم على قبل ان ابعث Non novi lapidem in Mecca qui me salutaret, antequam**

† *In Sharho'l Tawalea.*

missus essem; quod si etiam addidisset [*nec post*], facile crederem.

Quod aqua inter ipsius digitos scaturiret;] Adeo ut esset exercitui numeroſo qua et suam et jumentorum sitim restinguerent, et lotiones suas peragerent, من قذح صغير *e scutella quæ angustior fuit quam ut in ea manum expanderet*; cui tamen cum imponeret manum, adeo crevit aqua ut * instar fontis perennis, inter digitos scaturiret, referentibus *AlGhazalio*, *Asfahaniensi*, et *AlKodaio*, qui hoc bis factum narrat.

Quod turbam multam exiguo cibo saturaret;] Semel 80 homines *quatuor + mensuris hordei et hædo*; alia vice, ultra 80 viros panibus paucis quos manu sua attulit quidam; alia, exercitum totum paucis admodum dactylis quas manibus suis obtulit illi puella quædam, ita ut postquam saturati essent, superesset non parum.†

Quod ipsi adgemisceret trabs;] Seu præ desiderio ejus gemeret: *حس الجذع الذي كان يخطب اليه لما عمل له المنبر حتي سمع جميع اصحابه مثل صوت الابل فضمه اليه فسكن* *Præ affectu ingemuit § trabs* [seu columna lignea] *juxta quam prius orationes habere solitus est, cum sibi suggestum struxisset*; adeo ut omnes socii ipsius vocem, veluti cameli audirent; cum autem eam ad se recepisset quievit. ||

Quod apud eum quereretur camelus;] Scilicet de dura, quam serviret, servitute: *من كثرة العمل وقلة العلف* *de laboris copia et pabuli inopia, quam apud dominum suum inveniret, ut loquitur Asfahani.*

P. 17. 1.

بل الماء *
ير من بين
ابنه كما
بولان
Asfahan.
Ibid.

† مد est
mensura cor
amens
الان
رطل
ث او ملا
بني

نسان
تدخل
‡ AlGhaz.
P. 17. 1.

§ Proprie
truncum ve
caudæm pe
mæ denotat
V. AlKod
|| AlGhaz.

P. 17. 1.

P. 17. l. 3.

Quod ei testimonium perhibuerit ovis assa, cujus armus ipse dixerit, Cave me comedas, &c.] At quam inique cum propheta egit, quod non prius ipsi illud dixerit quam ipse gustu forsan veneni saporem minus gratum dignoscere potuerit, ut ex ipsius confessione facile judicare est, quam sic refert *Abu'lFeda*: غزوة خيبر اهدت الي النبي زينب بنت ناث اليهودية شاة مسمومة فاخذ منها قطعة ولاكها ثم لفظها ال تخبرني هذه الشاة انها مسمومة ثم قال في مرض موته ان اكله خيبر لم تزل تعاودني وهذا زمان انقطاع ابهرى *Cum eo pugnasset urbem Chaibar obtulit illi Zainab Harethi filii Judæa, ovem veneno infectam, cujus cum accepisset frustum, ac manducatum ore rursus expuisset, dixit, Narrat mihi hæc ovis se veneno infectam esse: deinde, cum morbo quæ mortuus est laboraret, dixit, Non desit me subinde * repetere bolus Chaibarenfis; hac autem vice ipsæ cordis venæ mihi perrumpuntur.* Postrema hæc verba paulo aliter referunt *Ebno'lAthir*, et *EbnFares*, scilicet اكلت اكلة خيبار ما زالت اكله خيبر اي ما زالت تراجعني وبعاودني الم سمها في اوقات معلومة *N desit ad me reverti buccella Chaibarenfis, ita ut me certis temporibus subinde viseret, vel cruciaverit, dolor veneni ejus hac autem vice venas cordis mihi perrumpit.* Ejusdem ovem esu e medio, statim antequam loco moveretur, sublatum est e fociis ipsius *Bashar* quidam, qui præpropere ejus partem aliquam deglutierat, cui tres annos superstes fuit *Mohammedes*† كان وجعه الذي توفي منه قد دخلت عليه بشر هذه الاوان وجدت انقطاع ابهرى *donec in illum,* و

* Me subinde visere.

† AlJannab.

*mortis ipsi causa fuit, dolorem incidit; quo tempore matrem Bashari, quæ cum visendi gratia venerat, sic affatus est, Heus mater Bashari, hac vice sensi cordis mei venas perruptas vi bucellæ carnis istius quam una cum filio tuo comedi in Chaibar. Interrogatam autem puellam quare hoc faceret, respondisse ferunt, قلت ان كان ملكا استرحنا منه, Dixi, Si rex fuerit, ab ejus tyrannide liberabimur; sin propheta fuerit, facile hoc percepturus est.**

Ut frequenter facta prodantur, sed ut semel patrata recenseantur,] الخبر الثابت (explicante *AlKassai* †) *est Narratio constanter tradita ab hominibus quos nemo suspicetur in mendacium conspiraturos, scilicet ‡ كثرتهم (ut idem alibi loquitur) ob multitudinem eorum; atque opponit AlGhazali احاد الوقائع quæ semel accidunt, iis quæ تنقل تواترا sæpius facta memorantur, vel plures testes habent, in capite de miraculis a Mohammede patratis; de quibus, quamvis prioris fint generis, minime dubitandum contendit, cum مجموع plura hujusmodi in unum collecta scientiam pariant necessariam.*

Innituntur magis-uni Alcorano, in quo ipso hoc pro miraculo habent, [c. ٢٢] هو المعجزة الكبرى الباقية بين الخلق وليس § لنبي معجزة باقية سواه ان تحدي بها رسول الله بَلْغَاءُ العرب وقصحاوها وجزيرة العرب يومئذ مملوءة بالآف منهم والفصاحة || صبغتهم وبها منافستهم ومباهاتهم وكان ينادي بين اظهرهم ان ياتوا بمثله او بعشر سور من مثله او بسورة من مثله ان شكوا فيه وقال تعالي لئن اجتمعت الانس والجن علي ان ياتوا بمثل هذا

* *AlKod et AlJann.*
P. 17. l.

† *In libr Taarifat.*

‡ المتواتر
س ليس
رقة راوية
ساجة
Ep. Narwa
‡ *V. m*

واتر

P. 17. l. 1

§ *AlGhaz.*

|| *اعنهم al.*

القرآن لا ياتون بمثلہ ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا *Ille* (scilicet Alcoranus) *miraculum est maximum, quod inter homine permanet; nec est prophetæ, præter eum, miraculum permanens, cum ad imitandum eum provocaverit apostolus De Arabum eloquentissimos et disertissimos, quo tempore milleni eorum referta esset Arabum peninsula, quorum studium, e quod maximo in pretio habebant, quoque præcipue gloriarentur, erat eloquentia; atque in medio ipsorum exclamans juberet, ut quid illi simile proferrent, imo vel decem capitula imo vel unum, si de veritate ejus dubitarent; dixeritque Deus, Si congregati fuerint homines et dæmones, ut aliqui huic Alcorano simile componant, nullo modo eos hoc præstituros, etsi opem mutuam alii aliis contulerint, &c.* Hæc ille ac sæpius certe in Alcorano hæc gloriabundus prædicat impostor, omnibusque apud Arabes eloquentiæ gloriæ præstantibus insultat; quod eo magis mirum videri volunt, quod *تاء الله جميع ذلك وهو رجل امي لم يمارس العلم ولم يطالع الكتب ولم يسافر قط في طلب علم ولم يزل بين اظهري* concefferit illi Deus hæc omnia cum ipse idiota esset, qui nulli unquam scientiæ operam dederit, nec libros pervolverit, nec scientiæ acquirendæ gratia peregrinatus fuerit, sed semper manserit inter Arabum ignorantissimos, orphanus et impotens, ac pro impotenti habitus.* Alia ab ipso patrata miracula mille, vel (juxta alios) ter mille numerari, refert *Alfannabius*; at in uno Alcorano 60. fere millia (quot forsan versiculos) contineri. Quanti autem apud eos ponderis, hoc in genere, habeatur Alcoranus, meminit etiam Judas Levita in li-

* AlGhazali.

bro *Cozari*, ubi *Ismaelita* regi *Cozarorum* religionis suæ rationem reddens, inter cætera hæc affert סֵפֶר כִּי יְנוּדָה תִּזְכְּרֵנוּ דְּבָרֵי אֱלֹהִים וְהוּא בְּעֶזְמוֹ כּוֹפֵת הַתַּחֲיִיבֵנוּ בְּקַבּוּלֹו בְּעֵבֹר עֲצָמוֹ מִפְּנֵי שְׂאִין אָדָם יָכוֹל לַחֲפֹר סֵפֶר אֲחֵר כְּמֹוהוּ וְלֹא כְּפָרְשָׁה אֲחֵר מִפְּרָשׁוֹתָיו *Profitemur autem librum Legis nostræ esse verba Dei, atque esse eum in se miraculum quod * sui ipsius gratia recipere tenemur, quod non sit homo qui alium ipsi similem librum componere possit; nec vel capitulum uni ex ipsius capitulis: hanc enim genuinam esse lectionem, ut ita respondeat Arabum كسورة من سورة*, extra controversiam est; cum alias legatur נִפְרֹשָׁה et reponendum putet *Juda Moskati* נִפְרֹשׁ. Non gravabitur autem forsan lector oculos conjicere in ea quæ ad exemplarium quibus usus sum alterius marginem adscripta reperi: cum quidam *Gregorium* nostrum, quod de miraculorum *Mohammedi* adscriptorum fide detrahare videatur, ut blasphemix reum convitiis et diris profecutus esset, opposuit et alius quidam, qui ea legerat, hæc verba; مُصَنَّفٌ هَذَا الْكِتَابُ وَإِنْ كَانَ نَصْرَانِيَا لَكِنَّهُ فِي هَذَا الْمَحَلِّ غَيْرُ مُسْتَحَقٍّ لِهَذَا التَّشْبِيحِ الشَّتْبِ فَإِنْ مَا ذَكَرَهُ الْمَصْنُفُ هُنَا مُوَافَقٌ لِمَا ذَكَرَ فِي الْكُتُبِ الْكَلَامِيَّةِ قَالَ فِي شَرْحِ الْعَقَائِدِ فِي بَيَانِ أَظْهَارِ الْمَعْجَزَةِ عَلَى يَدِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ أَنَّهُ نَقَلَ عَنْهُ مِنَ الْأُمُورِ الْخَافَةِ لِلْعَادَةِ مَا بَلَغَ الْقَدْرَ الْمَشْتَرَكِ مِنْهُ اعْنِي ظُهُورِ الْمَعْجَزَةِ حَدِّ التَّوَاتُرِ وَإِنْ كَانَتْ تَقَاصِلُهَا أَحَادًا أَنْتَهَى وَلَعَلَّ الْمَشْنَعُ لَمْ يَطَالِعْ كُتُبَ الْكَلَامِ وَلَمْ يَفْهَمْ الْمُرَامَ عَلَى أَنَّ هَذَا النَّصْرَانِيَّ فِي هَذَا الْمَقَامِ لَيْسَ إِلَّا فِي صَدَدِ نَقْلِ الْمَسَائِلِ عَنِ الْعُلَمَاءِ الْأَعْلَامِ لَا فِي أَنْكَارِ عَقَائِدِ أَهْلِ الْإِسْلَامِ كَثَرَهُمُ اللَّهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامِ وَأَمَّا مَا ذَكَرَهُ مِنْ قَوْلِ التَّمْرِیْضِ وَالتَّشْكِيكِ فَلَيْسَ بِعِبَارَتِهِ مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ *Author*

* Potius puto quam *Juda Moskati*, propter cellentiam *f* am.

* Seu, ei
contraria
unt. Hæc
miraculi apud
psos definitio.

*hujus libri, etsi Christianus fuerit, hoc tamen in loco non meruit turpia hæc convitia, cum quæ attulit convenient cum iis quæ in Scholasticorum libris reperiantur. Dixit qui librum AlAkayed commentariis illustravit, ubi de miraculis a Mohammede editis agit, se de rebus quæ * communem rerum ordinem perrumpunt, recitasse ea quæ simul conjunctæ vim habeant communis suffragii, ad testimonium ei (scilicet quod ad miraculorum patratiōem) perhibendum; etsi separatim accepta singularia sint tantum. Huc usque ille. Forsan autem qui hæc in authorem convitia jecit Scholasticorum libros non pervolvit, nec presentis loci scopum intellexit, quod scilicet Christianus iste, hoc in loco, non aliud egit quam ut ea quæ a viris doctrina eximiis his de rebus disputantur, referret, non ut fidei Islamiticæ articulos convelleret. — Quod igitur cum incuset quasi ea infirmare, et in dubium vocare aggressus sit, non est in ipsius verbis unde illud probetur. Hæc in margine a lectore quodam adscripta. Iis autem quæ e commentario in librum AlAkayed laudat, consona reperiuntur multa et in aliis Scholasticorum libris. Ita Asfahanienfis in commentario ad AlBidawii librum طوالع وان لم بتواتر كل واحد منها فالقدر المشترك بينها متواتر لان مجموع الرواة &c. Etsi unumquodque eorum non communibus probetur suffragiis, at simul conjuncta vim habent testimonii communis; cum qui [de singularibus] testimonium perhibent simul collecti tantum probent ac si res [aliqua] frequenter patrata esset, [seu plurium fide niteretur.] His gemina videre est et in libro Sharho'lMawakef.*

Quarum nonnullæ circa Radices, &c.] Quando primum, et a quibus motæ de his controversiæ, docet *AlShahreftanius*, * his verbis; *واما الاختلاف في الاصول فحدثت في اخر ايام الصكابة يدعة معبد الكهني وغيلان الدمشقي وبونس الاسواري في القول بالقدر وإضافة الخبر والشر الى القدر ونسج علي منوالهم &c.* *Quod ad d'sensionem circa radices, [seu fundamenta religionis,] orta est sub fine vitæ fociorum [Mohammedis] hæresis Maabadi Al'Johaniensis, et Ghailani AlDamasceni, et Jonæ AlAswariensis, circa quæstionem de decreto Dei, et de bono et malo eidem ascribendo,† quorum sententiam amplexus est et Wasel Ebn Ata &c.*

P. 17. l. 1

* Præf. *

† Ad verbum, quori hic clonio traunt.

P. 17. l. 1

Quæ subjectum sunt Theologiæ Scholasticæ] Cur عِلْمُ Theologiam Scholasticam reddamus primo in loco hic ratio reddenda est, quæ facile patebit ex iis quæ de ejus origine et progressu tradit author modo laudatus; ثم طالع بعد ذلك شيوخ المعتزلة كتب الفلاسفة حين فسرت بايام المامون فخلطت منهاهجها بمناهج الكلام وأوردتها نفا من فتون العلم وسمنها باسم الكلام اما لان اظهر مسئلة تكلموا فيها وثقاتلوا عليها في مسئلة الكلام فسوي النوع باسمها واما لمقابلتهم الفلاسفة في تسميتهم فنا من قدرن عليهم بالمنطيات *Deinde inspexerunt e Motazalorum doctis quidam libros philosophorum, cum imperante Mamone versi essent, et eorum vias cum viis ‡ [scientiæ] AlCalam miscuerunt, atque inde speciem scientiæ peculiarem constituerunt, quam scientiam AlCalam nuncuparunt; vel quod præcipua, de qua apud eos disputatur et controvertitur, quæstio sit illa de sermone [seu verbo Dei,] atque ita toti speciei nomen tribuatur; vel quod imitati fuerint philosophos*

‡ Forfan, [imo certe] legendum

الاسلام cu vus Islamil mi.

qui speciem e speciebus scientiarum suarum (Logicam scilicet) vocarunt AlMantek, sunt autem AlMantek et AlCalam synonyma, quorum utrumque scilicet loquelam, five sermonem denotat. Ac certe minime dubium est semphilosophos istos, dum scientiæ suæ novo-repertæ nomen imponent, vocis λογική etymon, quo a λόγος, verbum five sermonem denotante, deducitur, atque differendi artem significat, respexisse; vel forsan ¹ ultimam nominis Θεολογία partem, omissa priori, cum præcipue de Deo rebusque divinis vel aliis, saltem respectu ad Deum, loquantur, potius quam quod innuit AlShahrestanius, quod de Dei verbo, seu sermone quo homines allocutus dicitur, disquirant. Nomen autem licet τῇ λογικῇ ἰσοδύναμον sortita sit, latius tamen quam eam patere constat; cum sub ejus ambitu contineantur (teste AlGhazalio) tum quæ ad المنطق Logicam tum quæ ad الميتافيزيقα Metaphysicam seu Θεολογίαν pertinent; imo scientia est plane hybrida e disquisitionibus logicis, metaphysicis, theologicis, et philosophicis conflata, aliis tamen principiis nixa, aliisque ratiocinandi modis usæ, quam qui apud ipsos Mohammedanos, aut pro theologis sanioribus, aut pro doctioribus philosophis habiti sunt. Unde apud illos in partitione scientiarum altum de hoc commento silentium, quasi quod in earum numero habeatur indigno, ut videre est apud [†] Avicennam et [‡] Nasiro'ddinum AlTusiensem. Multus est in sciolis istis reprehendendis, ipsorumque principiis et hypotheseis convellendis (utpote naturæ mundi, et ordini creationis non raro e diametro repugnantibus, planeque

* Cui conjecturæ idem fuit, quod in versione Latina Metaphys. Arist. cum comm. Averrois, pro Θεολογία habeatur loquentes, ut videre est l. 12. c. 6. *Idem vero illud loquenter non positum est de imitatione τοῦ Θεολόγου, sed τοῦ λόγου, quod significat et loquentes, et ut qui avicennam et AlTusiensem, f. q. 103 dicunt de his rebus.*

† In libello de divisione scientiarum.

‡ In præfat. ad Ethic.

absurdis,) * *Maimonides*, ne quis eos philosophorum titulo dignos putet, aut *طبيعة شيء من الاشياء rei alicujus naturam* perfectam habuisse. Consona autem de ipsorum origine tradit, illis quæ ab *AlShahreslanio* dicta sunt. Idem asserit et *AlGhazalius*, scilicet sub *Mohammedanismi* initio ignotam illis hanc de rebus ad religionem spectantibus disquirendi artem; postea, cum oriri sectæ, et in dubium vocari religionis articuli cœpissent, investam fuisse, ejusque usum esse ad eorundem articulorum veritatem contra innovatores propugnandam, intra quos dum se limites contineat, (sic jam postulante necessitate,) laude dignam esse; cum vero disputandi prurigine ulterius procedat, vituperio. Mediam siquidem tenendam putat viam inter eos qui nimium scientiæ huic tribuunt, atque eos qui nullum ei locum relinquunt, inter quos *AlShafieris*, qui si quis ei operam daret, dignum pronuntiavit qui palo affixus per omnes *Arabum* tribus et cœtus circumferretur, proclamante coram eo præcone, *هذا جزا من ترك* *Hæc remuneratio est ejus qui relictis Alkorano et Traditione scientiæ AlCalam incubuit.* Hæresium interventu investam, earum gratia retinendam censet, nec tamen nimis illi indulgendam esse: *لا بد في كل بلد من قايم بهذا العلم* *Necessè esse ut sit in omni regione qui hanc scientiam calleat, ad hæreses ubi pululant, retundendas,* atque in eo qui illi studere velit requiri hæc tria, scilicet diligentiam, ut ei sedulo vacet, ingenij acumen, et morum probitatem; at nullo modo ferendum *تدريسه على العموم ut vulgo explicetur: esse illam*

* Moreh.
l. i. c. 71. c.
73.

† ا ل م يكن
بهم احد
سكن
بلم الكلام
م يكن
عرف منه
ني في
عصر الاول
Non fuit in
ter eos aliqui
qui hanc ar
tem calleret,
et non fuit
notum ex e
quippiam se
culo primo.

ergo inter eas scientias quæ non sint *فَرَضٌ عَيْنٍ* vel *simpliciter commendatæ*, sed *الْكُفَايَةُ فَرَضٌ* dum intra modum *subsistant probandæ*; *انما حدث ذلك بحدوث البدع كما حدثت حاجة استتجار البدعة في طريق الحج لحدوث ظلم* *siquidem initium ei dedisse ortum hæresum*, ut *necessarium factum est ὁδοφύλακας* conducere, qui *viam religionis ergo peregrinantium custodiant*, propter *inurias Arabum, eorumque latrocinia*; quæ si illi intermitterent, non esset inter res peregrinantibus *necessarias ὁδοφύλακων conductio*; ita et cessantibus hæresibus cessaturam omnem hujus *scientiæ necessitatem*. Sed ne a proposito digredi videamur, ex his quæ dicta sunt quid fit *Elmo'lCalam*, et quid *AlMotacallem* constat, esse scilicet *AlCalam* معرفة طريق المجادلة, ut loquitur idem *AlGhazalius*, *την ἐρισιμὴν*, et *AlMotacallem* النظر والبحث *ahl al bakh* qui de rebus disquirant et disputent: fusio-rem ejus descriptionem ex *Ebno'lKoffai* petere possumus; *الكلام عام ببحث عن ذات الله وصفاته واحوال* *AlCalam est* *الممكنات من المبدء والامداد علي قانون الاسلام* *scientia qua disquiritur de essentia Dei et attributis ejus, et conditionibus rerum possibilium circa creationem et restitutionem, juxta canones Islamismi*; vel, juxta alios, العلم بالقواعد *scientia fundamentorum legalium quæ ad articulos fidei pertinent, quæ per demonstrationes certas acquiruntur*; vel ex authore *AlMawakef*, qui ipse hujus scientiæ Systema composuit, علم يقتدر معه علي اثبات العقائد الدينية بايراد الحجج ودفع الشبه *scientia qua idoneus redditur quis ad confirmandas confessiones [seu articulos] religionis, allatis probationibus, et dubia*

solvenda. Quid erit ergo aliud quam *Theologia Mohammedistarum Scholastica*? atque ita quid *Hebræorum* מדברים et חכמת דברים, quibus *Arabum* المتكلمين et علم الكلام reddunt, et apud eorum interpretes *Latinos* per *Sapientiam verborum*, et *Loquentes*, intelligendum fit, constat.

Scientiæ Juris.] Ita علم الفقه reddimus, cum tamen vulgo obtinuerit ut الفقهاء *sacerdos* reddatur. Quid autem fit الفقه docet nos *AlFanharius*; quod scilicet cum *generaliter intelligentiam*, seu *peritiam* denotet, ثم خص به علم الشريعة, tum *particulariter ad scientiam legis restringatur*, ut ejus peritus الفقهاء *AlFakih* audiat. Ita et *Ebno'lAthir*: يقال فقه الرجل اذا فهم وعلم وفقه اذا صار فقيها عالما وقد جعله *Dicitur* العرف خاصا بعلم الشريعة وتخصيصا بعلم الفروع منها *de viro cum rem aliquam intellexerit et notam habuerit*, Fakheha et cum fuerit Fakih, i. e. *sciens*, Fakoha; at usu apud doctos obtinuit, ut *particulariter de scientia legis dicatur*, et *proprie de ea parte quæ circa Ramos occupatur*. Est ergo *AlFekho*, explicante *Ebno'lKassao*, العلم بالاحكام scientia judiciorum legalium practitorum e probationibus distinctivis. Sunt enim (docente authore *Sharhi'lMawakef*) الاحكام الماخوذة من الشرح (قسمان احدهما ما يقصد به نفس الاعتقاد كقولنا الله عالم قادر سميع بصير وهذه تسمى اعتقادية واصلية وعقائد وقد دون علم الكلام لحفظها والثاني ما يقصد به العمل كقولنا الوتر واجب والزكاة فريضة وهذه تسمى عملية وفرعية واحكاما ظاهرة *judicia* (feu *sententiæ*) e lege desumpta duorum generum, quorum unum non aliud intendit quam ipsam professionem; ut cum dicimus, *Deus est Omni-*

P. 17. l.

scijs, Omnipotens, Audiens, Videns, &c. atque quæ hujus sunt generis nominantur ad fidei professionem spectantia, fundamentalia, confessiones fidei; et ad horum conservationem ordinatur theologia scholastica: secundum genus est eorum quibus intenditur opus; ut cum dicimus, Oratio est necessaria, et Jejunium est præceptum, atque hæc appellantur practica, et ad Ramos spectantia, et de rebus exterioribus judicia, atque horum gratia instituta est scientia Juris. De hac autem scientia eadem est AlGhazalii quæ de priore sententia, e perverfis scilicet hominum moribus, et religionis corruptione ortum traxisse, atque esse من فروض الكفالات ex iis quæ intra modum sub mandato scientiam acquirendi cadunt, non autem simpliciter scitu necessaria sint. خلق الدنيا زاد للمعاد ليتناول منها ما يصلح الزود فلو تناولوها بالعدل انقطعت الخصومات وتعطل النتها ولكنهم تناولوها بالشهوات فتولدت منها الخصومات فمست الحاجة الى السلطان يسوسهم واحتاج السلطان الى قاذون يسومهم به فالقبه هو العالم بقانون السياسة وطريف التوسط بين الخلف اذا تنازرا بحكم الشهوات فكان الغقبه معلم السلطان ومشرده الى طريق سياسة الخلف وضبطهم i. e. Creatus est hic mundus in auxilium viæ ad futurum, ut ex eo sumatur quantum pro viatico sufficiat; quod si de illo fumerent homines juxta æquitatem, cessarent lites, nec jurisperitis opus esset; verum arripiunt illi eum juxta cupiditates [suas] unde oriuntur lites, atque fit ut opus sit rege qui ipsos regat; regi autem opus sit regula qua ipsos regat; jam vero jurisperitus, callet regulam qua regantur homines, et viam qua componantur res inter eos, cum juxta cupiditatum suarum momenta conten-

dant, est ergo jurisperitus doctor regis et director ejus, quod ad viam qua regatur populus, et modum eos continendi, ut ita redactis iis in ordinem, bene se habeant res ipsorum in mundo : deinde subjungit ; وَكَمْزَجِبْ هُوَ مُتَعَلِّقٌ أَيْضًا بِالدِّينِ وَلَكِنْ لَا بِنَفْسِهِ بَلْ بِوَاسِطَةِ الدُّنْيَا فَإِنَّ الدُّنْيَا مَوْزَعَةٌ لِآخِرَةٍ وَلَا يَتِمُّ الدِّينُ إِلَّا بِالدُّنْيَا وَالدِّينِ وَالْمَلِكِ تَوَاضَعًا وَالدِّينِ أَصْلُ وَالسُّلْطَانِ حَارِسٌ وَمَا لَا أَصْلَ لَهُ فَمُهْدُومٌ وَمَا لَا حَارِسَ لَهُ فَضَائِعٌ وَلَا يَتِمُّ الْمَلِكُ وَالضَّبْطُ إِلَّا بِالسُّلْطَانِ وَطَرِيقُ الضَّبْطِ فِي فَصْلِ الْخُصُومَاتِ بِالْفَقْدِ وَكَمَا أَنَّ سِيَاسَةَ الْخَلْفِ بِالسُّلْطَانَةِ لَيْسَ مِنْ عِلَامِ الدِّينِ فِي الدَّرَجَةِ الْأُولَى بَلْ هُوَ مُتَعَبِّقٌ عَلَى مَا لَا يَتِمُّ الدِّينُ إِلَّا بِهِ فَكَذَلِكَ *Quinimo pertinet hæc [scientia] ad religionem, non autem per se, sed mediante mundo. Est siquidem mundus ager in quo seritur in futurum, neque perficitur religio nisi per mundum. Religio autem et regnum fratres gemelli sunt ; esque religio fundamentum, et rex custos : quicquid autem fundamento caret, in ruinam vergit, et cui custos non est, incassum abit ; non autem perficitur regnum, et rerum ordo nisi per regem ; et modus res in ordine continendi, ubi oriuntur lites, est per scientiam juris, et sicut gubernatio populi per potentiam regiam non est de scientia religionis gradu primo, verum determinatum quid sine quo non perficitur religio, eodem modo se habet scientia rationis gubernandi, &c. Porro, quod de arcta ista inter الدُّنْيَا Mundum, الملك Regnum, et الدين Religionem, necessitudine ita ut vix separatim consistere possint, affirmat, consonum est illi quod tradit apostolus, * jubens orationes fieri, Pro regibus, et omnibus qui in sublimitate constituti sunt ; ut quietam et tranquillam vitam agamus. Quadrant*

x 1 Tim.
2.

* *Pirke A-*
both, c. 3. §.
2.

† §. 17.

‡ seu regi.

et *Hebræorum* antiquiorum sententiæ, illa imprimis
Chaninæ, * מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראדו, *Ores pro pace regni, quoniam*
timor fit, homines se invicem deglutient vivos, nec non i
R. Eleazeri, † אין תורה אין דרך ארץ אם אין דרך ארץ &c. *Si non fit lex non est via terræ, si non*
via terræ non est lex, et si non fit farina non est lex, si non
lex non est farina : بذلك ان كل واحد منهما مفيد في وجود الآخر ومتهم له
Innuat hoc dicto (inquit *Maimonides* in cor
mentario) *alteram harum rerum ad alterius* דו עינא cona
cere, eamque perficere. Quanta autem sit mutua hæc in
regem et populum dependentia, sedulo olim populo
inculcarent cavisse videntur Persarum reges institu
eum in finem festo, quo سان الملك ينزل عن سرور الملك
بس الثياب البيض ويترفع الحجاب ويترك هبة الملك وينظر في
الناس وبخاطبة كل من شاء من الوضيع والشريف
جالس الدهاقين والمزارعين وواكلهم ويقول انا لواحد منكم
قوام للدنيا الا بالعمارة التي يجري علي ايديكم وقوام المعارة
لك لا غني لاحدهما عن الآخر ونحن كاخوس ملايمين
Descendebat rex de throno regio, et vestes albas indueb.
amotouque velo ac deposito fastu regio, res hominum curab
permissio cuilibet (sive tenuioris sive nobilioris sortis homi
bus) *ut eum libere alloqueretur; quin et cum villicis et ag*
colis confidebat, unaque cum eis vescebatur, dicens, Ego ui
sum e vobis, neque consistere potest mundus nisi cultura, q
opera vestra peragitur; cultura autem ut subsistat † *rex*
debet; neque alterum eorum sine altero consistere potest; a
ut nos quasi fratres individui simus. Fuit hoc festum

جزم روز *Form ruz*, qui primus erat *Form mah*, five alias
 دي ماء *Di mah*, teste *AlKazwinio*. Tum ergo demum
 firma sunt hæc duo, regnum scilicet et populi *רֶעַב עִיבַּא*,
 cum se invicem mutuis operis sustentent: quod cum in-
 numeris pene aliorum scriptorum, tum non paucis Scrip-
 turæ sanctæ testimoniis confirmatur, inter quæ, si eam
 quam sumunt sibi, non solum *Rabbini*, sed et *Christiani*
 doctores, textum *Hebraicum* sæpe ex *Arabismo* explicandi
 libertatem, hic nobis indulgere liceat, forsan et non
 male illud censebitur, quod in Proverbiis* occurrit, ubi
 inter ea quæ optimi sunt incessus numeratur מֶלֶךְ אֱלֹקִים
 עִמּוֹ : quæ verba si dictionem אֱלֹקִים ex *Arabum* dialecto
 mutuatam putemus, ut sit idem quod *القوم*, sonabunt, *Rex*
cum quo populus est, vel *quem sequitur populus suus*. Certe
 non multum abit *Paraphrastes Chaldæus* ab hac sententia,
 sed ne quis me audaciæ incuset, nihil affirmo. Verum
 قد تسلسل الكلام وخرجنا عن المقصود *continuata est orationis*
series, et a proposito digressi sumus. Ut revertamur, summa
 rei est esse النقيض *AlFekho* scientiam de rebus controversis,
 ac litibus quæ in exteriori hominum conversatione ori-
 untur, juxta canones religionis *Mohammedicæ* dijudicandi,
 et النقيض *AlFakih* de his rebus sententiam ferendi peri-
 tum, cujus præcipuum studium sit حفظ القانون الذي
 به يَكف السلطان شر بعض اهل العدوان عن بعض
conservare canonem quo avertat rex malum quod alius, hostilem animum
gerens, alii inferret, nec non de الاحكام والحلال والحرام *licito et illi-*
cito [*pænarum infligendarum*] *احكام الحدود والجرحات والغرامات* *quantitate, vulneribus, mulctis, et aliis ejusmodi,*

* Cap xx.
ver. 31.

quod ad externas actiones, pronuntiare; quin et de *Islamismo*, seu religione ejusque conditionibus, quantum ad eam quæ ore fit professionem. Siquidem quod ad cor, *نخارج* *ejus intentionem inquirere*, non est *تو Alfakih*. Quid ergo erit *العلم* quam juris (si ita loqui liceat) tam civilis quam canonici apud eos peritia? Cujus necessitas licet sit (ut eadem hic similitudine utitur *AlGhazalius* qua de *علم الكلام* seu *theologia scholastica*) non alia quam quæ *ἐκφυλάκων* ob latronum in via metum; prout tamen sunt hominum mores, eum obtinuit gradum ut

* V. *AlGhazal et Camus*,
iii *قد*

* *scientiæ* nomen quasi sibi proprium vendicet, nec alii facile pro doctis habeantur, quam qui rebus ejusmodi controversiis dijudicandis operam oleumque infumant.

P. 17. l. 17.

Ad quatuor reducuntur capita, &c.] Sic eorum de quibus inter eos disputatur, statuit *AlShahrestanius* *ربع قواعد*, *quatuor fundamenta*, quæ vocat *الاصول الكبار* i. e. *radice magnos*. Quorum primum *الصفات والتوحيد فيها* i. e. *Attributa [Dei] et unitas in iis*, seu quæ cum iis consistit: sub hoc comprehendi quæstiones de *الصفات الازلية اثباتا عند* *صفات* i. e. *attributis æternis, quæ ab aliis affirmantur, ab aliis negantur*, nec non *بيان صفات الذات* *explicationem attributorum essentialium*, et *الصفات الفعلية* *attributorum actionis*, seu ab operibus desumptorum, et *ما يجب لله* *quid debeat Deus facere*, et *ما يستحيل* *quid possit de eo affirmari, et quid impossibile sit ei*: de his controverti inter *AlAsgharios*, et *AlCeramics*, et *AlMojaassenios*, seu corporeitatis assertores, et *AlMotazalos*. Secundum est *التدبر والعدل فيه*, *Decretum di-*

+ *الصفات*
الفعلية
Ebno'lKassai.

vinum, et quæ in eo est æquitas: quod comprehendit quæ-
 stiones de التقضا *propósito Dei*, et decreto ejus, et
 المعجب *coactione* [hominis ad agendum,] et المسبب *con-*
curfu, seu cooperatione hominis in actionibus suis produ-
 cendis, qua sibi bonum vel malum acquirat, et ارادة الخبير *voluntate* [qua vult Deus] *bonum et malum*, et المقذور *eo quod sub potentia, et quod sub scientia* cadit; affe-
 rentibus hæc aliis, aliis negantibus. De his inter *AlKa-*
darios, AlNajarios, AlJabarios, AlAsgharios, et AlCera-
mios disputari. Tertium الوعد *Promissa et Minæ*, et
 الاسما والاحكام * *Nomina et Judicia divina*: comprehendere
 hoc quæstiones de الايمان *fide*, et التوبة *resipiscencia*, et
 الوعد *comminatione*, et الارجا *dilatione judicii*, et التكفير
quando quis infidelitatis et erroris incusandus sit; quæ
 de his moventur controversias in partem affirmati-
 vam statuentibus aliis, aliis in negativam: moveri autem
 eas inter *AlMorjios, AlWaidios, AlMetazulos, AlAsgharios,*
et AlCeramios. Quartum العلم *scientia* et
intellectus, seu ratio, scilicet, quem locum habeant ista in
 rebus, quæ ad fidem et religionem spectant, dijudicandis,
 vel quatenus ab auditu, quatenus ab intellectu et ratione
 pendeant: et الرسالة *Missa Prophetarum*, et الامامة *Amis-*
istis munus, huc referri quæstiones de التفسير *et*
Unde sit quod actiones laude aut vituperio dignæ, seu ho-
 nestæ aut turpes censeantur, et تصحيح *et* *اصلاح* *et* *اصلاح* *et*
porros, et eo quod maxime expedit, et اللطف *Benignitate*
Dei, seu gratia, et العصمة في النبوة *Immunitate*, seu absti-
 nentia a peccatis quæ munus propheticum comitari debet,

* Sive vo-
 na De
 gamus, *et*

ل
 ع
 nom na hg
 li, ut t
 qua i

ل
 F des, l f l
 12, *et*

† sc. Num
 ex ipsa reru
 natura, an
 quod lege pe-
 misse vel pri-
 bibita.

et شرائط الامامة *Conditionibus ad Antifititis munus requisitis* aliis illud a نص *testimonio* manifesto pendere afferentibus aliis ab اجماع *communi credentium consensu*, et de كيفية *modo* انتقالها *jus illud transferendi* apud eos qui ad testimonium confugiunt, et كيفية اثباتها *modo illud confirmandi*, apud eos qui a consensu pendent. De his rebus controverti inter *AlShiios, Almotazalos, AlCeramios, e AlAsgharios*. Hæc sunt, juxta *AlShahrestanium*, *fundamenta magna*, seu Cardines earum, quæ inter Scholasticos agitantur, controversiarum, seu, ut loqui amant Authores libri *Echwanoffasu*, امهات مسائل الخلاف *Matres quaestionum controversarum*, vel امهات الاختلاف *Matres diffensionis*.

P 17. l. 19.

Decretum ejus et judicium] Seu propositum Dei et decretum ejus. Voces fere geminae sunt القدر et القضاء, nec significato inter se multum diversæ, adeo ut utraque decretum sonet. Sic utramque sub Hebraica voce זרה comprehendit *Josephus Albo**; quæ inter eas differentia est, ratione antecedentiæ et consequentiæ statui videtur ita tamen ut quam priorem statuas ex ipsorum Arabum explicationibus vix colligas: ita enim *Ebno' Lathir*, قضاء لقدر امران متلازمان لا تنفك احدهما عن الاخر لان احدهما منزلة الاساس وهو القدر والاخر بمنزلة البنا وهو القضاء فمن رام الفصل بينهما فقد رام هدم البنا ونقضها *AlKadaa, et AlKadares duæ sunt sibi invicem necessario annexæ, adeo ut alter ab altera divelli nequeat, cum una rationem habeat fundamenti, scilicet AlKadar, altera scilicet AlKadaa ædificii; et qui hæc sejungere velit, idem ædificium diruere et dissipare conetur*. Juxta hanc sententiam antecedere *AlKadaa*

זרה
הזרה
באלעריב
אלקצה
וא' קדר

In Ikkar I i.
c 13.

sequi *AlKadaa* videtur, nisi scribæ oscitantia locum mutasse verba suspicemur, idem enim in voce القدر dicit *Al-Kadar* esse عبارة عما قضاه الله vocabulum quod *significat illud quod Kada Allaho*, seu *determinavit Deus*, et communior est sententia τὴν *AlKadaa* priores esse partes, τὴν *Al-Kadar* posteriores. Patet hoc ex ista *Ebn Kassai* descriptione ; القضا لغة الحكم وفي الاصطلاح عبارة الحكم الكلي ; الاله في اعيان الموجودات على ما هي عليه من الاحوال الجارية في الابد *AlKadaa ex vi vocis iudicium significat, et juxta usum [Scholasticorum] denotat iudicium universale divinum de particularibus rerum creatarum, quoad statum quo perpetuo fluunt ab æterno usque ad seculum : AlKadar autem, cum ordi-* nat voluntas essentialis [i. e. divina] *res in temporibus suis propriis, vel* تعليق كل حال من احوال الاعيان بزمان معين *dispositio omnis status seu conditionis rerum particularium tempore determinato, et per causam determinatam.* Majoris illustrationis gratia addere liceat et e libro *Sharho'lMawakef*, describi ab *AlAsshariis AlKadaa* quod fit *voluntas Dei æterna, quæ res disponit eo quo se perpetuo habent statu ; AlKadar autem* ايجادها ايها على قدر مخصوص *cum eas in medium profert mensura propria, et proportionem determinatam, tum quoad essentialiam, tum quoad conditiones ipsarum.* Differunt ergo, ut decretum Dei quatenus ab æterno apud Deum est, et ejusdem in tempore executio et declaratio, mediorumque in eum finem tendentium præparatio.

P 17 l. 20

Prophetia et Antifistitis munus] Scilicet الامامة, nam quod præ se fert alterum exemplar, scilicet الامام mendum est manifestum.

Ib. l. 22.

Seeta autem, &c. præcipuæ sex sunt.] Sex istas ut habeamus, observandum est *AlKadarios* sub *AlMotazalis* contineri, et *AlWaidios* sub *AlChawarejiis*, monente *Shahrestanio*, apud quem eadem fere de harum sectarum inter se pugna leguntur, scilicet opponi inter se *AlMotazalos* et *AlSefatios* تقابل التفاد *oppositione contrarietatis*, eodemque modo opponi *AlKadarios* *AlJabariis*, *AlMorjiis* *AlWaidiis*, *AlShiios* *AlChawarejiis*. At sectas ille principales, seu كبار الفرق, ut loquitur, quatuor tantum statuit, scilicet *AlKadarios*, *AlSefatios*, *AlChawarejiis*, et *AlShiios*, ex his componi et sub his comprehendi reliquas: verba ejus sunt, ثم يتكلم بعضها مع بعض وتتألف من قدر أربعة, Tam componuntur earum alie cum aliis, et oriuntur ab unaquaque secta species alie, donec ad 73. sectas perveniunt. Author libri *Sharho'lMa-wekef* ذكره اثنى عشر cardinales, scilicet, 1. *AlMotazalos*, 2. *AlShiios*, 3. *AlChawarejiis*, 4. *AlMorjiis*, 5. *AlNajarios*, 6. *AlJabariis*, 7. المشبهين *AlTahabbehos*, i. e. Assimilatores. 8. الناجية *AlNajiah*, i. e. sectam illam quæ pereuntibus reliquis salva evasura est, (cujus appellationis rationem mox reddemus,) quam *AlAschariorum* esse vult. De harum autem sectarum origine hæc habet, iis, quæ in superioribus ex *AlShahrestanio* et *AlGhazalio* adduximus, consentanea, scilicet sub *Islamismi* initiis nullas fuisse inter *Mohammedis* assieclas, controversias, nisi de rebus quibus-

dam levioribus, لا توجب ايماننا ولا كفرا *quæ neque fidelem nec infidelem quempiam denominarent*, deinde كان الخلاف يتدرج ويترقى شيئا فشيئا الى اخر ايام الصكابة حتي ظهرت معبد البكمهي وغيلان الدمشقي وبونس الاسواري وخالفوا في القدر واسناد جميع الاشياء الي تقدير الله ولم يزل الخلاف يتشعب والاراء يتفرق حتي تفرق اهل الاسلام وارباب المقالات الي ثلث وسبعين فرقة *procedebat dissensio et crescebat paulatim, usque ad finem sociorum [Mohammedis] donec appareret Maabad Johamienfis, et Ghilan Damascenus, et Yunes (sive Jonas) Aswariensis; qui litem moverunt de decreto divino, et num omnia determinationi Dei ascribenda, quæ subinde late se diffundere, inter opinionum discrepantias non desist, usque dum Islamismi professores, et opinionum authores in 73 sectas divisi sint. Mohammedis de hac inter suos sectarum varietate vaticinium, inter ipsius miracula recensent, cujus hoc celebratur apud eos dictum, ستفرق امتي ثلثا وسبعين Futurum est ut dividatur populus meus in 73 sectas, quæ omnes in ignem abiturae sunt, una tantum excepta, ea scilicet quam ipse jam et socii mei sequimur. Vel ut idem refert Shuhrestanius in 73 sectas الناجية منهن واحدة والباقي هالكى quarum una tantum saluti, reliquæ perditioni destinatae sunt. Interrogatum deinde, et quæ esset illa una? respondisse eorum qui traditioni et consensui innituntur: et quid tandem traditio et consensus? ما انا عليه اليوم واصحابي illud (inquit) quod ego et socii mei jam profitemur. Sectam istam author modo laudatus, ut diximus, Alafshariam esse contendit, cui ergo nomen illud κατ' ἐξοχήν*

Allis quidem verbis, sed eadem plane sensu, hoc autem hæc autem Shahrestani, p. 121.

Shahreft.

tribuit, quod idem unumquemque de ea, cui ipse non dederit, secta pronuntiaturum minime dubium est. C autem prædixerit *Mohammedes* tot futuras, necesse est 73 sectas inter suos reperiant. At quorsum 73? nem ut ita religioni *Christiæ* præponderet *Mohammedanif*, sectarum numero, ut illa jam ante *Judaismo*, *Judaif*, *Magorum* professione: ita scilicet tradunt: فت المبحوس سبعين فرقة واليهود على احدى وسبعين والنصارى على احدى ميين والمسلمون على ثلث وسبعين والناحية ادى من الفرق واحد *Divisi sunt Magi in 70 sectas, Judæi in 71, Chiani in 72, Moslemi in 73. Inter sectas autem una se per fuit, quæ falcanda.*

P. 19 l. 3.

Quod ad Motazalas (seu Motazalos) attinet, &c.] S ta hujus author et princeps perhibetur *عنا بن عطا* *Wafel Ebn Ata, AlHafoni Basriensis* discipulus, cui asseclis ipsius nomen hoc, quod *Separatos* denotat, in impositum (referente *AlShahreftanio*) quod cum propo a quibusdam questione de iis qui peccatum aliqu grande commiserint, num a fide excidisse putandi f necne, &c. non expectato magistri responso se subdi iffet, et sententiam suam condiscipulis exponere cepit dixerit *AlHafan*, *قد اعتزلنا عنا واصل* *Seduxit se*, seu separa est, *a nobis* *Wafel*, unde in posterum *اصحابه* *سي هو* *appellati sunt ipse et socii ipsius Motazali.* Qu non aliam affert *Ebno'IKuffai* nominis hujus explicat nem, aut sectæ descriptionem, quam, esse *AlMotax* *عنا بن عطا القزال اعتزل عن مجلس الحسن البصري* *socios* *Wafeli Ebn Ata AlGhazzal, qui se a schola AlF*

V. et Shar-
ho'lMawakef.

fani Bafrienfis *subduxit*. Eadem fere *Ebn Chalicān* in vita *Wafeli* ab *AlSamaano* refert, his verbis ان واصل ^a &c. *Confidente Wafelo Ebn Ata coram AlHafan Bafrienfi, cum incidisset diffensio contendentibus Chawarejiis pro infidelibus habendos qui peccatorum graviorum rei essent, * aliis eos in fidelium numero collocantibus, etsi graviter lapsi essent; utramque ille deferens sententiam asseruit peccatorem hujus sectæ [scilicet qui Mohammedi nomen dederit] nec pro [simpliciter] fideli, nec pro [simpliciter] infideli habendum, sed medium occupare locum, quam ob causam eum e Schola sua expulit AlHafan, a quo cum se subtraxisset adhærente ei Amro Ebn Obaid, ipsi eorumque affecclæ AlMotazali audierunt; idque, ut his verbis innuit author, duplici de causa, tum quod ab utraque secta in quæstionis solutione in diversam abierit sententiam, tum quod a præceptore et condiscipulis se segregaverit: utriusque meminit AlFirauzabadius in Oceano suo, AlMotazalos esse † qui se dicant a duabus partibus quas erroris reos autumant, descississe, scilicet اهل السنة eorum qui traditioni innituntur, et AlChawarejiorum, aut quos ita nuncupaverit AlHafan cum ab eo secessisset Wafel, &c. Habet etiam Ebn Chalicān quæ huc spectant in vita Kotadæ Saduciensis, ubi ta-*

الجماعة

زعموا
م اعتزلوا
ي الضلالة
& عندهم

^a ان واصل بن عطا كان يجلس الى الحسن البصري فلما ظهر الاختلاف وقالت الخوارج بتكفر مرتكبي الكبائر وقال الجماعة بانهم مومنون وان فسقوا بالكبائر فخرج واصل بن عطا عن الغريبين قال ان الغاسق من هذا الامة لا مومن ولا كافر منزله بين منزلتين فطرده الحسن عن مجلسه فاعتزل عنه وجلس اليه عمرو بن عبيد فقبل لهما ولاتباعهما معتزلون S.

* Ebn Cha-
l.

Idem et Al-
hahuet.

P. 19. l. 3.

men *Kotadam* hoc nomen illis primum indidisse afferit, cum in cœtum *Amri*, in oratorio *Basriensi*, post ipsorum ab *AlHafano* diïcessum, incidisset. Videntur autem *Wasel* et comes ipsius individuus *Amrus*, e primis qui *المسكليون* *Scholastici* audiant fuisse. Hoc certe titulo apud præstantissimum istum historicum gaudent, qui ipsorum præceptori *AlHufano* ab eodem non tribuitur, et nescio an alii cuiquam ante illos, nisi forsan *Chawarejos*, qui controversiarum istarum authores fuerant, ita appellandos conseamus. Certe ex iis quæ superius ex *AlShahrestanio* allata sunt, *Motaxalos* e scholasticorum et primis et præcipuis fuisse constat, licet non solos, unde eos *AlGhazalis* *طائفة من المسكليون* *Seftam* quandam scholasticorum, eorumque qui disquisitionibus et speculationi vacant, appellat. Solent interpretes *Phariseos* *المتركون* reddere; nec inapte, cum utraque dictio *separativis* intellectum habeat. *Motaxali* autem, quanquam in aliquibus confectiant, quæ nomen hoc commune illis faciant, in aliis tamen discrepant, adeo ut *انقسموا عشرون فرقة* in viginti sectas dividantur, quarum alie alius *in* *مذاهب* *arguant*, teste Authore libri *AlMarwakef*. Porro ipsi *اصحاب العدل والتوحيد* *Æquitatis et Unitatis* [Dei] *مناقب* *propugnatores*, nuncupant, ab aliis autem *يلقبون* *القدرية* cognominantur *AlLaharii*, quanquam hoc nomen uni apud ipsos sectæ peculiare statuatur *Gregorius* noster.

Illud de quo inter eos in universum convenit, hoc est, quoad attributa æterna ab essentia Creatoris amoveant,] Ita et illud in quod universi conspirant describit AlShahrestanius,

فالذي يعم طائفة المعتزلة من الاعتقاد القول بأن الله تعالى قد به
والقدم اخص وصف ذاته ونفوا انصفات القديمة اصلا فقالوا هو عالم
لذاته قادر لذاته حي لذاته لا يعلم وقدرة وحياة في صفات قديمة
ومعان قائمة به لانه لو شاركته الصفات في القدم الذي هو
&c. *Communis totius Motazalorum gentis confessio hæc est, Deum esse æternum, et æternitatem attributum essentiae ejus maxime proprium esse ; et quod attributa æterna penitus rejiciant, dicentes Deum omniscium esse per essentiam suam [vel per se], potentem per essentiam suam, viventem per essentiam suam; ^a non per scientiam, potentiam, aut vitam, quæ sint attributa æterna, et significatus in ipso subsistentes : quoniam si cum eo participarent attributa in æternitate quæ attributum maxime proprium est, participarent etiam in divinitate. Sic enim et quid per scire لذاته, i. e. per essentiam suam intelligant, docet nos AlShahrestanius, ubi inter عالم لذاته لا يعلم Scientem per essentiam suam, non per scientiam, et عالم يعلم هو عالم بذاته per scientiam quæ ipsius essentia sit (quæ Abi Hodaïli Ahmedis forma loquendi fuit) distinguit, quod scilicet verba priora sint الصفة نفي Negatio attributi, seu proprietatis, (ut et loquitur Author noster,) posteriora vero affirmatio essentiae, quæ ipsa sit attri-*

^a Maimonides rotunde, sed ex sua, non Motazalorum, sententia, Deum esse موجود لا بوجود وحى لا بحياة وقادر لا بقدرة وعالم لا يعلم بل موجود لا بوجود وحى لا بحياة وقادر لا بقدرة وعالم لا يعلم بل Moreh. l. i. c. 57. scilicet, *existentem, sed non per existentiam : et vivere, sed non per vitam : et potentem esse, sed non per potentiam : et scire, sed non per scientiam ; sed omnia in unum redire significatum, in quo nulla est multiplicitas.*

butum, vel اثبات صفة في بعينها ذات affirmatio attributi, quod ipsum sit essentia. Sed nec omnes qui formam istam لذاته per essentiam suam usurpabant, eodem modo illam intelligebant, eodem teste, qui AlJobbaisensis sententiam sic explicat, quod cum diceret Deum scire لذاته, hoc vellet, لا يقتضي كونه عالما صفة في علم او حال سوجب كونه عالما, non ponere illud quod sciens sit, attributum quod sit scientia, aut statum qui necessarium faciat ut sit sciens. At ex Abi AlHashemi, ipsius filii, sententia, illud de Deo dictum innuere انه ذو حالة في صفة معلومة ورا كونه ذاتا موحودا ipse dispositionem [seu conditionem] quæ sit proprietas nota, posterior eo quod sit essentia existens, atque ita in reliquis attributis: porro monet idem, quæstionem istam de attributis Dei, sub initio fuisse nondum maturam, غير نضيجة unde deinde vero a Waseli sectatoribus, post lectos philosophorum libros, ad maturitatem perductam.

P 1916.

*Fugientes distinctionem personarum quam constituunt Christiani] Ita scilicet objiciebant, referente Authore libri AlMawakef, contra eos qui æterna Dei attributa adstruebant, قد كُتِبُوا التصاري بقدماء الثلاثة فكيف السبعة او اكثر, Infidelitatis arguuntur Christiani quod tria statuunt æterna; quid ergo de iis pronuntiandum qui septem aut plura statuunt? Erat siquidem ipsis اثبات الصفات قول بقدماء متعددة * attributa asserere, idem ac plura æterna statuere, neque cum iis consistere posse unitatem affirmabant, ad quam quid requirant discimus ex AlShahrestanio, قال اهل العدل ان الله تعالى واحد في ذاته لا قسمة له ولا صفة له وواحد في افعاله لا شريك له فلا قديم غير ذاته ولا قسيم في افعاله ومحال وجود قديمين*

* Idem indu-
bitata conse-
scientia s. qui
asserit Mai-
nonides, in
proleg. ad
Pirke Ab. sect.
3.

Dicunt illi qui se æquitatis assertores vocant, Deum excelsum unum esse essentia sua, nullam esse ei divisionem, nullum attributum, unum etiam operibus suis, nec socium ipsi esse, nec æternum alium præter essentiam ipsius, nec consortem in operibus ipsius, nec fieri posse ut reperiantur duo æterna; [atque hoc (inquiunt) est unitatem asserere.] Sententiam suam simpliciter exposuit AlMotazalorum pater Wasel: من انبت معني وصفة قدمة فقد اثبت الهين i. e. Quicumque asserit significatum, aut attributum æternum, duos statuit Deos.

*Ex illis etiam qui dicunt ipsum scire per scientiam, quæ ipsa essentia ejus est.] Hodailianorum, seu eorum qui Hamdanum Abi Hodail secuti sunt, hæc est sententia, referente AlShahrestanio. Ille siquidem a communiori AlMotazalorum forma, Deum scire لذاته per essentiam suam, ad hanc deflexit, scilicet scire Deum per scientiam, et scientiam ejus esse essentiam ejus, potentem esse per potentiam, et potentiam ejus essentiam ejus esse, vivere per vitam quæ ipsa sit ejus essentia. Quam sententiam (inquit) اختبس من الفلاسفة الذين اعتقدوا ان ذاته واحدة لا كثرة فيها بوجه وانما الصفات ليست ورا الذات معان قائمة بذاته بل في ذاته desumpsit a Philosophis qui affirmant essentiam Dei unam esse in qua nulla sit omnino multiplicitas, attributa autem [seu proprietates] non esse significata * post essentiam subsistentia in essentia ejus, sed ea ipsam esse essentiam. Interim parum abesse visum est Shahrestanio, quin Abu Hodail, in eam ob quam Christianos exagitant, et quam tantopere abhorrent AlMotazali in Deitate, distinctionem inciderit: si*

P 191

* Seu acc
sona essentia

scilicet statuatur propter illas has attributa modis essentialibus.

2. 19. 1. 13.

Hoc unanimiter statuunt, Verbum Dei creatum esse in loco,] scilicet in *subiecto*, illud enim est apud Logicos محل. Sic et *Shahrestanius*, de communibus omnium *Al-Motazalorum* placitis verba faciens, واتفقوا على ان كلامه محدث مخلوق في محل وهو حرف وصوت كتب امثاله في المصاحف حكايات عنه فان ما وجد في المحل عرض قد فني في الحال *Et in hoc consentiunt quod sit verbum Dei de novo et creatum in subiecto, ac literis et voce consistere, cujus exemplar in libris scriptum sit, ad ejus imitationem* [seu ipsum exprimendum] *et quod in subiecto existit, accidens esse et in tempore perire.* Idem, ex *Abu Hodaili* sententia, ait, verbum Dei esse محل وهو قوله كن وبعضه في محل بعضه لا في محل وهو قوله كن وبعضه في محل وبعضه لا في محل *partim non in subiecto, ut dictum ejus* كن *Esto*, [scilicet in creatione rerum] *et partim in subiecto, ut Mandatum, et Prohibitio, et Narratio, et Interrogatio, &c.* Idem etiam *Al-Jobbaiensis*, (qui et apud *Motazalos* sectæ princeps) asseruisse ait, loqui Deum *Sermone quem creet in subiecto*, scilicet (ut explicat Author libri *AlMawakef*), كاللوح *in tabula* [in cœlis] *reposita, in Gabriele, in Propheta, &c.* Contra *AlMotazalos* hac de re disputant qui se pro Orthodoxis haberi volunt verbum Dei nec voce et literis consistere, nec creatum et in subiecto esse contententes, differentia tamen, quæ et Authori libri *Mawakef*, ejusque expostori videtur, conciliari possit adhibita distinctione verbi in كلاما نظما ver-

bum prolatum, et بالتدريس المعنى *significationem* seu intentionem *in mente subsistentem*, seu permanentem, seu in *mentale*, seu mente conceptum, et اللفظي *Sermone prolatum*, seu orale.

E Motazalis autem Ahmed Ebn Hayet asseruit Christum corpus proprie dictum induisse, &c.] Hunc, cum e secta *AlNodhamianorum* (qui ab *Abrahamo* النظام *AlNodham* denominati sunt) fuerat, postea novam sibi, novarum post lectos Philosophorum libros opinionum accessione, condidisse, qui ab ipso *AlHayetiani* dicti sunt, refert *AlShahrestanius*, atque idem asseruisse ipsum cum Christianis *in confessione ipsorum, Christum eum esse qui homines judicaturus fit die ultimo*, et de verbi æterni incarnatione, ipsissimis quæ apud Authorem nostrum habentur verbis. Alibi autem (ne religionis Christianæ mysteria intellexisse eum putemus) scribit ipsum asseruisse إِنْ لِلْكَافِرِ خَالِقَيْنِ أَحَدُهُمَا *Creaturis duos esse creatores, quorum unus æternus fit, nempe Deus excelsus, alter de novo ortus, nempe Christus: vel (ut Author AlMawakef, et Ebno'lKassai,) هو الله تعالى* Mundo duos esse Deos, æternum, qui fit Deus, supra omnia excelsus, et novum, qui fit Christus, &c. Miras præterea sententiarum ineptias ipsi impingit. Vir, ingenii, ut videtur, parum constantis aut sobrii, dum ut doctrinam novam conflaret والمعتزلة *Miscuerit inter se sententias eorum qui Metempsychosin adstruunt, [et Philosopho-*

P. 19. l.

C. de Nodhamianis.

rum,] et *AlMotazalorum*, et in quascunque alias incidere-
ret, nec sacra Christianorum dogmata intemerata reli-
quit.

P. 19. l. 21.

Ex iisdem Isa cognominatus Merdad] Ita certe in cor-
rectissimo duorum quibus usi sumus exemplarium; at
legendum مزدار *Mozdar* discimus ex *AlShahrestanio*, libro
AlMawakef, et *Ebno'l Kassaio*. Hic, quod rerum munda-
narum curæ minus vacaret, راهب المعتزلة, سمي *Monachus*
AlMotazalorum audiit.

Ibid.

Eo processit ut assereret ipsum Alcoranum creatum esse]
vel modum excessit in adstruenda Alcorani creatione.
Quantum hoc piaculum, facile judicabimus, ubi audieri-
mus a *Mohammede* dictum, من قال القرآن مخلوق فهو كافر, *Qui dixerit Alcoranum creatum esse, pro infideli habeatur.*
Eo tamen audaciæ processit AlMozdar, ut كثر من قال *ut*
Infidelitatis eum accusaret qui diceret eum æternum
esse, utpote qui eadem opera adstrueret, قد نبئني Duos
æternos, referente AlShahrestanio. Sed solenne (ut vide-
tur) illi fuit, alios ab ipso diffidentibus quacunque de
causa infidelitatis reos pronuntiare, ut ex his Authoris
modo laudati verbis patet, وغلا في التكفير حتي قال هم
كافرون في قولهم لا اله الا الله. Modum autem excessit
in pronuntiando infideles, adeo ut assereret homines infidelita-
tis reos esse dum dicerent, Non est Deus præter Deum:
atque interrogatus quondam ab Abrahamo Ebno'lSendi de
populo terræ universo, Omnes pro infidelibus habendos cen-
suit. Regerente autem Abrahamo, العرضا كعرض
الحجنة التي عرضها كعرض, السما والارض لا يدخلها الا انت وثلاثة وانفوك
Ergo Paradisum,

Lib. AlMa
akef.

qui latitudine totum cœli et terræ spatium æquat, tu solus, et tres qui ejusdem tecum sunt sententiæ ingrediemini? ad silentium adactus est. Refert idem e discipulis ipsius

ان الله تعالى خلق القرآن في اللوح المحفوظ لا يجوز ان ينتقل اذ يستحيل ان يكون الشئ الواحد في مكانين في حالة واحدة وما نقرأه فهو حكاية عن المكتوب الاول في اللوح المحفوظ وذلك فعلنا Quod creaverit Deus Alcoranum, in tabula in cœlis reposita, nec liceat illum inde transferri cum fieri non possit ut res una eodem momento sit, nisi in loco uno: quod autem nos legimus esse imitationem ejus quod primo scriptum est in tabula reposita, esseque illud opus nostrum, a nobis creatum.

Porro, inter eos qui Alcoranum novum quid et creatum afferant, fuisse et ipsum *AlZamachsharium* celebris in eundem Commentarii, *AlCeshaf* dicti, authorem, asserit *Abu'lFedā*, ac scripsisse ipsum in præfatione libri sui الحمد

Laus Deo qui creavit Alcoranum, الذي خلق القرآن verba deinde ista a quibusdam, qui famæ ipsius melius consuluerunt, erasa fuisse, his in eorum locum substitutis

الحمد لله الذي انزل القرآن Laus Deo qui demisit Alcoranum. Quantarum autem calamitatum causa fuerit Mohammedanis hæc controversia, cum e Chalifis Abbafidis nonnulli *AlMotazalorum* amplexi sententiam ad *Alcorani* novitatem confitendam alios et mortis et gravissimarum pœnarum metu adigerent, docent Historici, ut videre est apud *Gregorium* nostrum, *Abu'lFedam*, aliosque in vita *AlMamonis*, *AlMotafami*, et *AlWatheki*, donec tandem omitti hac de re disceptationem juberet *Motawacchel*,

Anno Hej.
537.

P. 19. l. 22

Præf 4 ع.
de Mozdar.Sub Almo-
tasamo et Al-
Motawacelo
Chalifis flo-
ruit.

teste Gregorio, nec ad pœnas posci quenquam, si
tum eum, five increatum diceret.

*Et potuisse Arabes aliquid quod elegantia et eloqui
esset componere, nisi prohibiti essent, &c.*] Imo et
quod eo adhuc melius et elegantius esset, ut addit
libri *AlMawakef*. Et hoc inter ea quæ *Bashari* p
ris sui (a quo secta *AlBasharia*) doctrinæ addidit
rus, recenset *Shahrestanius*, scilicet, من جاز القرآن
البلغة والفصاحة quod nullum in *Alcorano* mirac.
nosceret respectu eloquentiæ et elegantiae. At non ill
vel solus in hac sententia fuit. Idem asseruit
mus, referentibus iisdem, scilicet quod ad القرآن
illud quod in *Alcorano* pro miraculo habendum, من
في الأمور الماضية والآتية ومن جهة صرف الدواعي عن
منع العرب عن الاهتمام به جبوا وتعجبوا إذ لو خلاهم
درس علي أن يأتوا بسورة من مثله بلاغة وفصاحة ونظما
esse respectu narrationum quæ in eo habentur, de re
teritis et futuris, et respectu aversionis [seu quod
Deus illos] qui illud sibi arrogarent, ne cum eo [elo
scilicet,] contenderent, et potenter cohibuerit *Arabe*.
nus illud in animum inducerent, cum, si illos fuisse
sent certe proferre caput aliquod ei elegantia, eloq
compositionis venustate par. Verba sunt *AlShahrej*.
et author *AlMawakef*, Dixit (inquit) *AlNodhan*
عن قدرتهم Avertit ab hoc eos [Deus,] cum
facere potuissent. Inter varias autem *Mohamm*
de *Alcorano* suo sententias, minime prætereundi
AlFahedhi, sectæ *AlFahedhianorum* patris, ac (te

restatio) من فضلا المعتزلة والمصنف لهم *e clarissimis Motazalorum, multorumque librorum authoris*, scilicet, القرآن *Essè Alcoranum corpus quod converti aliquando possit in virum, aliquando in bestiam*. Ut talem (ni fallor) tractare eum voluit *AlWalid*, undecimus e familia *Bani Omniæ Chalifa*, cum eum sagittis, quas manu tenebat, flagellare non desit usque dum penitus lacerasset, non aliam ob causam quam quod aperto libro in hæc statim verba incidisset, وَكَأَبَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ *Damnum autem patietur omnis rebellis perversus*, hoc illi subinde accinens :

أَتَوَعَدُ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ
فَهِيَ أَنَا ذَاكَ جَبَّارٍ عَنِيدٍ
إِذَا لَأَقْبَيْتُ رَبِّكَ يَوْمَ حُشْرِ
فَقُلْ يَا رَبِّي مَرْثِي الْوَلِيدِ

i. e. Num increpas omnem rebellem perversum?

Ecce ego sum iste rebellis perversus.

Ubi occurreris domino tuo, die iudicii,

Dicas, O Domine, laceravit me *AlWalid*.

referente *AlFannabio* in vita *AlWalidi*.

Motazalis contrarii sunt Sefatii, qui statuunt in Deo attributa æterna, &c.] *Mohammedanorum antiquiorum* plerique attributa æterna Deo competere statuebant, teste *AlShahrestanio**, scientiæ, potentiæ, vitæ, &c. nullam adhuc agnoscens distinctionem inter صفات الذات *attributa essentialia*, et صفات الفعل *attributa operationis*, seu ab operibus desumpta, sed eodem modo de utrisque loquebantur. Statuebant insuper aliam speciem quam صفات

V. et *AlM wakef*.

ي
با = °

P. 19. l. 2

* Cap. de *AlSefatiiis*.

خبرة *attributa declarativa*, seu narrationi inservientia nuncupabant; qualia, manus, facies, &c. quorum nullam explicationem seu interpretationem adhibebant, tantum dicebant, قد وردت في الشرع *Allata sunt hæc in lege, nosque ea attributa declarativa nuncupamus*; quare cum postea negarent *AlMotazali* attributa ista, obtinuit ut illi صفاتية *Sefatii*, i. e. *Attributorum assertores*, *Motazali* autem المعطلة *Almoattali*, quasi dicas, *Qui Deum attributorum ornamentis spoliant*, appellarentur. Postea circa explicationem et interpretationem horum attributorum in varias itum est sententias, his verba prout sonant intelligentibus, adeo ut inter Deum et res creatas similitudinem statuerent, illis aliter rem explicantibus, vel dicentibus عرفنا بمقتضي العقل ان الله ليس كمثله شيء فلا يشبه شيئا من المخلوقات &c. *Novimus, dictante intellectu, nullam creaturam Deo, nec Deum ulli rei creatæ similem esse, verum non novimus significationem verborum quæ idem de utrisque affirmare videntur, neque nobis incumbere putamus, ut hæc explicemus; sufficit ut credamus, et certo statuamus انه لا شريك له وليس* *Non esse illi consortem, nec illi quid simile.* Ex horum numero censendus *Malec Ebn Ans*, qui dixit, الاستوا *Sessio* [super throno] * *notum est quid significet, qualitas ejus ignota, et eam credere necessarium, at interrogare de ea hæresis.* Quosdam in التشبيه الصرف seu, ut *veram similitudinem assererent*, duces ait erroris habuisse illam *Judæorum sectam*, qui القرايين seu *Karraim* audiunt, qui eo modo quæ hujusmodi sunt in lege *Mosis*, intelligi volunt.

* Quod idem
 : 1 liq. is per
 : 2 3 4 5 6 7 8 9
 : 10 11 12 13 14
 : 15 16 17 18 19
 : 20 21 22 23 24
 : 25 26 27 28 29
 : 30 31 32 33 34
 : 35 36 37 38 39
 : 40 41 42 43 44
 : 45 46 47 48 49
 : 50 51 52 53 54
 : 55 56 57 58 59
 : 60 61 62 63 64
 : 65 66 67 68 69
 : 70 71 72 73 74
 : 75 76 77 78 79
 : 80 81 82 83 84
 : 85 86 87 88 89
 : 90 91 92 93 94
 : 95 96 97 98 99
 : 100 101 102 103 104
 : 105 106 107 108 109
 : 110 111 112 113 114
 : 115 116 117 118 119
 : 120 121 122 123 124
 : 125 126 127 128 129
 : 130 131 132 133 134
 : 135 136 137 138 139
 : 140 141 142 143 144
 : 145 146 147 148 149
 : 150 151 152 153 154
 : 155 156 157 158 159
 : 160 161 162 163 164
 : 165 166 167 168 169
 : 170 171 172 173 174
 : 175 176 177 178 179
 : 180 181 182 183 184
 : 185 186 187 188 189
 : 190 191 192 193 194
 : 195 196 197 198 199
 : 200 201 202 203 204
 : 205 206 207 208 209
 : 210 211 212 213 214
 : 215 216 217 218 219
 : 220 221 222 223 224
 : 225 226 227 228 229
 : 230 231 232 233 234
 : 235 236 237 238 239
 : 240 241 242 243 244
 : 245 246 247 248 249
 : 250 251 252 253 254
 : 255 256 257 258 259
 : 260 261 262 263 264
 : 265 266 267 268 269
 : 270 271 272 273 274
 : 275 276 277 278 279
 : 280 281 282 283 284
 : 285 286 287 288 289
 : 290 291 292 293 294
 : 295 296 297 298 299
 : 300 301 302 303 304
 : 305 306 307 308 309
 : 310 311 312 313 314
 : 315 316 317 318 319
 : 320 321 322 323 324
 : 325 326 327 328 329
 : 330 331 332 333 334
 : 335 336 337 338 339
 : 340 341 342 343 344
 : 345 346 347 348 349
 : 350 351 352 353 354
 : 355 356 357 358 359
 : 360 361 362 363 364
 : 365 366 367 368 369
 : 370 371 372 373 374
 : 375 376 377 378 379
 : 380 381 382 383 384
 : 385 386 387 388 389
 : 390 391 392 393 394
 : 395 396 397 398 399
 : 400 401 402 403 404
 : 405 406 407 408 409
 : 410 411 412 413 414
 : 415 416 417 418 419
 : 420 421 422 423 424
 : 425 426 427 428 429
 : 430 431 432 433 434
 : 435 436 437 438 439
 : 440 441 442 443 444
 : 445 446 447 448 449
 : 450 451 452 453 454
 : 455 456 457 458 459
 : 460 461 462 463 464
 : 465 466 467 468 469
 : 470 471 472 473 474
 : 475 476 477 478 479
 : 480 481 482 483 484
 : 485 486 487 488 489
 : 490 491 492 493 494
 : 495 496 497 498 499
 : 500 501 502 503 504
 : 505 506 507 508 509
 : 510 511 512 513 514
 : 515 516 517 518 519
 : 520 521 522 523 524
 : 525 526 527 528 529
 : 530 531 532 533 534
 : 535 536 537 538 539
 : 540 541 542 543 544
 : 545 546 547 548 549
 : 550 551 552 553 554
 : 555 556 557 558 559
 : 560 561 562 563 564
 : 565 566 567 568 569
 : 570 571 572 573 574
 : 575 576 577 578 579
 : 580 581 582 583 584
 : 585 586 587 588 589
 : 590 591 592 593 594
 : 595 596 597 598 599
 : 600 601 602 603 604
 : 605 606 607 608 609
 : 610 611 612 613 614
 : 615 616 617 618 619
 : 620 621 622 623 624
 : 625 626 627 628 629
 : 630 631 632 633 634
 : 635 636 637 638 639
 : 640 641 642 643 644
 : 645 646 647 648 649
 : 650 651 652 653 654
 : 655 656 657 658 659
 : 660 661 662 663 664
 : 665 666 667 668 669
 : 670 671 672 673 674
 : 675 676 677 678 679
 : 680 681 682 683 684
 : 685 686 687 688 689
 : 690 691 692 693 694
 : 695 696 697 698 699
 : 700 701 702 703 704
 : 705 706 707 708 709
 : 710 711 712 713 714
 : 715 716 717 718 719
 : 720 721 722 723 724
 : 725 726 727 728 729
 : 730 731 732 733 734
 : 735 736 737 738 739
 : 740 741 742 743 744
 : 745 746 747 748 749
 : 750 751 752 753 754
 : 755 756 757 758 759
 : 760 761 762 763 764
 : 765 766 767 768 769
 : 770 771 772 773 774
 : 775 776 777 778 779
 : 780 781 782 783 784
 : 785 786 787 788 789
 : 790 791 792 793 794
 : 795 796 797 798 799
 : 800 801 802 803 804
 : 805 806 807 808 809
 : 810 811 812 813 814
 : 815 816 817 818 819
 : 820 821 822 823 824
 : 825 826 827 828 829
 : 830 831 832 833 834
 : 835 836 837 838 839
 : 840 841 842 843 844
 : 845 846 847 848 849
 : 850 851 852 853 854
 : 855 856 857 858 859
 : 860 861 862 863 864
 : 865 866 867 868 869
 : 870 871 872 873 874
 : 875 876 877 878 879
 : 880 881 882 883 884
 : 885 886 887 888 889
 : 890 891 892 893 894
 : 895 896 897 898 899
 : 900 901 902 903 904
 : 905 906 907 908 909
 : 910 911 912 913 914
 : 915 916 917 918 919
 : 920 921 922 923 924
 : 925 926 927 928 929
 : 930 931 932 933 934
 : 935 936 937 938 939
 : 940 941 942 943 944
 : 945 946 947 948 949
 : 950 951 952 953 954
 : 955 956 957 958 959
 : 960 961 962 963 964
 : 965 966 967 968 969
 : 970 971 972 973 974
 : 975 976 977 978 979
 : 980 981 982 983 984
 : 985 986 987 988 989
 : 990 991 992 993 994
 : 995 996 997 998 999
 : 1000 1001 1002 1003 1004
 : 1005 1006 1007 1008 1009
 : 1010 1011 1012 1013 1014
 : 1015 1016 1017 1018 1019
 : 1020 1021 1022 1023 1024
 : 1025 1026 1027 1028 1029
 : 1030 1031 1032 1033 1034
 : 1035 1036 1037 1038 1039
 : 1040 1041 1042 1043 1044
 : 1045 1046 1047 1048 1049
 : 1050 1051 1052 1053 1054
 : 1055 1056 1057 1058 1059
 : 1060 1061 1062 1063 1064
 : 1065 1066 1067 1068 1069
 : 1070 1071 1072 1073 1074
 : 1075 1076 1077 1078 1079
 : 1080 1081 1082 1083 1084
 : 1085 1086 1087 1088 1089
 : 1090 1091 1092 1093 1094
 : 1095 1096 1097 1098 1099
 : 1100 1101 1102 1103 1104
 : 1105 1106 1107 1108 1109
 : 1110 1111 1112 1113 1114
 : 1115 1116 1117 1118 1119
 : 1120 1121 1122 1123 1124
 : 1125 1126 1127 1128 1129
 : 1130 1131 1132 1133 1134
 : 1135 1136 1137 1138 1139
 : 1140 1141 1142 1143 1144
 : 1145 1146 1147 1148 1149
 : 1150 1151 1152 1153 1154
 : 1155 1156 1157 1158 1159
 : 1160 1161 1162 1163 1164
 : 1165 1166 1167 1168 1169
 : 1170 1171 1172 1173 1174
 : 1175 1176 1177 1178 1179
 : 1180 1181 1182 1183 1184
 : 1185 1186 1187 1188 1189
 : 1190 1191 1192 1193 1194
 : 1195 1196 1197 1198 1199
 : 1200 1201 1202 1203 1204
 : 1205 1206 1207 1208 1209
 : 1210 1211 1212 1213 1214
 : 1215 1216 1217 1218 1219
 : 1220 1221 1222 1223 1224
 : 1225 1226 1227 1228 1229
 : 1230 1231 1232 1233 1234
 : 1235 1236 1237 1238 1239
 : 1240 1241 1242 1243 1244
 : 1245 1246 1247 1248 1249
 : 1250 1251 1252 1253 1254
 : 1255 1256 1257 1258 1259
 : 1260 1261 1262 1263 1264
 : 1265 1266 1267 1268 1269
 : 1270 1271 1272 1273 1274
 : 1275 1276 1277 1278 1279
 : 1280 1281 1282 1283 1284
 : 1285 1286 1287 1288 1289
 : 1290 1291 1292 1293 1294
 : 1295 1296 1297 1298 1299
 : 1300 1301 1302 1303 1304
 : 1305 1306 1307 1308 1309
 : 1310 1311 1312 1313 1314
 : 1315 1316 1317 1318 1319
 : 1320 1321 1322 1323 1324
 : 1325 1326 1327 1328 1329
 : 1330 1331 1332 1333 1334
 : 1335 1336 1337 1338 1339
 : 1340 1341 1342 1343 1344
 : 1345 1346 1347 1348 1349
 : 1350 1351 1352 1353 1354
 : 1355 1356 1357 1358 1359
 : 1360 1361 1362 1363 1364
 : 1365 1366 1367 1368 1369
 : 1370 1371 1372 1373 1374
 : 1375 1376 1377 1378 1379
 : 1380 1381 1382 1383 1384
 : 1385 1386 1387 1388 1389
 : 1390 1391 1392 1393 1394
 : 1395 1396 1397 1398 1399
 : 1400 1401 1402 1403 1404
 : 1405 1406 1407 1408 1409
 : 1410 1411 1412 1413 1414
 : 1415 1416 1417 1418 1419
 : 1420 1421 1422 1423 1424
 : 1425 1426 1427 1428 1429
 : 1430 1431 1432 1433 1434
 : 1435 1436 1437 1438 1439
 : 1440 1441 1442 1443 1444
 : 1445 1446 1447 1448 1449
 : 1450 1451 1452 1453 1454
 : 1455 1456 1457 1458 1459
 : 1460 1461 1462 1463 1464
 : 1465 1466 1467 1468 1469
 : 1470 1471 1472 1473 1474
 : 1475 1476 1477 1478 1479
 : 1480 1481 1482 1483 1484
 : 1485 1486 1487 1488 1489
 : 1490 1491 1492 1493 1494
 : 1495 1496 1497 1498 1499
 : 1500 1501 1502 1503 1504
 : 1505 1506 1507 1508 1509
 : 1510 1511 1512 1513 1514
 : 1515 1516 1517 1518 1519
 : 1520 1521 1522 1523 1524
 : 1525 1526 1527 1528 1529
 : 1530 1531 1532 1533 1534
 : 1535 1536 1537 1538 1539
 : 1540 1541 1542 1543 1544
 : 1545 1546 1547 1548 1549
 : 1550 1551 1552 1553 1554
 : 1555 1556 1557 1558 1559
 : 1560 1561 1562 1563 1564
 : 1565 1566 1567 1568 1569
 : 1570 1571 1572 1573 1574
 : 1575 1576 1577 1578 1579
 : 1580 1581 1582 1583 1584
 : 1585 1586 1587 1588 1589
 : 1590 1591 1592 1593 1594
 : 1595 1596 1597 1598 1599
 : 1600 1601 1602 1603 1604
 : 1605 1606 1607 1608 1609
 : 1610 1611 1612 1613 1614
 : 1615 1616 1617 1618 1619
 : 1620 1621 1622 1623 1624
 : 1625 1626 1627 1628 1629
 : 1630 1631 1632 1633 1634
 : 1635 1636 1637 1638 1639
 : 1640 1641 1642 1643 1644
 : 1645 1646 1647 1648 1649
 : 1650 1651 1652 1653 1654
 : 1655 1656 1657 1658 1659
 : 1660 1661 1662 1663 1664
 : 1665 1666 1667 1668 1669
 : 1670 1671 1672 1673 1674
 : 1675 1676 1677 1678 1679
 : 1680 1681 1682 1683 1684
 : 1685 1686 1687 1688 1689
 : 1690 1691 1692 1693 1694
 : 1695 1696 1697 1698 1699
 : 1700 1701 1702 1703 1704
 : 1705 1706 1707 1708 1709
 : 1710 1711 1712 1713 1714
 : 1715 1716 1717 1718 1719
 : 1720 1721 1722 1723 1724
 : 1725 1726 1727 1728 1729
 : 1730 1731 1732 1733 1734
 : 1735 1736 1737 1738 1739
 : 1740 1741 1742 1743 1744
 : 1745 1746 1747 1748 1749
 : 1750 1751 1752 1753 1754
 : 1755 1756 1757 1758 1759
 : 1760 1761 1762 1763 1764
 : 1765 1766 1767 1768 1769
 : 1770 1771 1772 1773 1774
 : 1775 1776 1777 1778 1779
 : 1780 1781 1782 1783 1784
 : 1785 1786 1787 1788 1789
 : 1790 1791 1792 1793 1794
 : 1795 1796 1797 1798 1799
 : 1800 1801 1802 1803 1804
 : 1805 1806 1807 1808 1809
 : 1810 1811 1812 1813 1814
 : 1815 1816 1817 1818 1819
 : 1820 1821 1822 1823 1824
 : 1825 1826 1827 1828 1829
 : 1830 1831 1832 1833 1834
 : 1835 1836 1837 1838 1839
 : 1840 1841 1842 1843 1844
 : 1845 1846 1847 1848 1849
 : 1850 1851 1852 1853 1854
 : 1855 1856 1857 1858 1859
 : 1860 1861 1862 1863 1864
 : 1865 1866 1867 1868 1869
 : 1870 1871 1872 1873 1874
 : 1875 1876 1877 1878 1879
 : 1880 1881 1882 1883 1884
 : 1885 1886 1887 1888 1889
 : 1890 1891 1892 1893 1894
 : 1895 1896 1897 1898 1899
 : 1900 1901 1902 1903 1904
 : 1905 1906 1907 1908 1909
 : 1910 1911 1912 1913 1914
 : 1915 1916 1917 1918 1919
 : 1920 1921 1922 1923 1924
 : 1925 1926 1927 1928 1929
 : 1930 1931 1932 1933 1934
 : 1935 1936 1937 1938 1939
 : 1940 1941 1942 1943 1944
 : 1945 1946 1947 1948 1949
 : 1950 1951 1952 1953 1954
 : 1955 1956 1957 1958 1959
 : 1960 1961 1962 1963 1964
 : 1965 1966 1967 1968 1969
 : 1970 1971 1972 1973 1974
 : 1975 1976 1977 1978 1979
 : 1980 1981 1982 1983 1984
 : 1985 1986 1987 1988 1989
 : 1990 1991 1992 1993 1994
 : 1995 1996 1997 1998 1999
 : 2000 2001 2002 2003 2004
 : 2005 2006 2007 2008 2009
 : 2010 2011 2012 2013 2014
 : 2015 2016 2017 2018 2019
 : 2020 2021 2022 2023 2024
 : 2025 2026 2027 2028 2029
 : 2030 2031 2032 2033 2034
 : 2035 2036 2037 2038 2039
 : 2040 2041 2042 2043 2044
 : 2045 2046 2047 2048 2049
 : 2050 2051 2052 2053 2054
 : 2055 2056 2057 2058 2059
 : 2060 2061 2062 2063 2064
 : 2065 2066 2067 2068 2069
 : 2070 2071 2072 2073 2074
 : 2075 2076 2077 2078 2079
 : 2080 2081 2082 2083 2084
 : 2085 2086 2087 2088 2089
 : 2090 2091 2092 2093 2094
 : 2095 2096 2097 2098 2099
 : 2100 2101 2102 2103 2104
 : 2105 2106 2107 2108 2109
 : 2110 2111 2112 2113 2114
 : 2115 2116 2117 2118 2119
 : 2120 2121 2122 2123 2124
 : 2125 2126 2127 2128 2129
 : 2130 2131 2132

P. 19. l. 2.

Imo eousque processerunt nonnulli—ut corporeitatem adstruant] Hi illi quos antea *AlMojassemios* inde dictos vidimus quales inter *Sefatiorum* sectas, المشبهة *AlMoshabbahi*, i. e. *Affimilatores*, scilicet, quia شبهوا الله بالمخلوقات *Deum rebus creatis affimilarunt*, ut nominis rationem reddit Author *AlMawakef*, et الكرامية *AlCeramiani*, discipuli scilicet *Mohammedis Ebn Ceram*, quem in adstruendis attributis modum excessisse usque ad التجسيم والتشبيه *Corporeitatis assertionem*, et *assimilationem*, testatur *Shahrestanius*, et quod ad ejus affeclas اطلق اكثرهم لفظ الجسم *plerosque eorum nomen corporis de Deo communiter usurpasse*, nisi quod qui paulo magis sobrie locuti sunt, intelligi voluerint per hoc quod corpus dicatur انه قابم بذاته quod fit *per se subsistens*, quæ apud eos definitio corporis est. Fuisse autem ex illis qui eum omni ex parte finitum et terminis circumscriptum statuerunt; alios qui aliqua ex parte tantum, puta, تحت من جهة *ex parte quæ infra*; aliis rursus negantibus النهاية *nomen finis*, five finiti, ei attribuendum ac dicentibus هو عظيم *Ille magnus est*, de cujus vocis sensu iterum disceptatum est. De eorum ineptiis mox plura.

P. 21. l. 5.

Nisi quod eorum nonnulli, inter quos Abu'lHasan Alhaarij, &c. comparationem prohibeant &c.] Mohammedani antiquiores et rudiores, qui Alcorani sententias, et Mohammedis dicta prout verba sonarent, adhuc amplexi fuerant, de accuratiori eorum explicatione minime solliciti, ubi a Motazalis subtilius ista ventilantibus et quæ antea pro concessis habebantur in dubium vocantibus, accedente et

Shahrest. c
de AlMo-
shabb.

ex Imperatoribus (ut jam antea diximus) quorunda
 auctoritate, sententiam suam clarius proferre coacti su
 نبهوا في تقرير مذهب اهل السنة والجماعة في متشابهات ابات
 ut loquitur *Shahrestanius*, i. e. *Pe*
plexi sunt in confirmanda via seu sententia eorum qui trau
tioni (seu consuetudini) et consensui innituntur circa dubi
Alcorani sententias et Mohammedis dicta, in quibus ide
 Deo et rebus creatis attribui videretur; in eas redac
 sunt angustias de iis, in quorum sensum non antea inqu
 fiverant, quid sentirent explicaturi, ut quid dicerent pro
 fus nescirent. Qui judicio minus valebant, ut de *Al*
Moshabbelis et *AlCeramiiis* dictum, ad التشبيہ والتكسيم si
corporeitatem in Deo et crassam cum rebus creatis simil
 tudinem asserendam delapsi sunt: dixerunt quidem
 بوجههم صورة ذات اعضا وابعض اما روحانية او جسمانية بجز
 &c. *Illum quem colerent esse fig*
ram membris et partibus sive spiritualibus, sive corpor
constantem, cui competat motus localis, et descensus et asce
sus, &c. et المخلصين وان المخلصين
 المسلمين بعائقونه في الدنيا والاخرة اذا بلغوا في الرياضة
admiserunt ut
Domino suo affirmetur ipsum palpari posse et manu prehenu
et quod Mohammedani sinceri eum amplectantur tum in h
mundo, tum in futuro, ubi in sui domatione et devotionis stu
ad terminum sinceritatis, et unionis simplicis pervenerin
 Imo conspici illum oculis in hoc mundo, et visere ipso
 ipsosque illum visere. *Davidis* cujusdam *Alfarawien*,
 معتمدة جسمه ولكم ودمه

جوارح واعضا من بد ورجل ورأس ولسان وعينين واذنين ومع ذلك
 جسم لا كالأجسام ولحم لا كاللحم ودم لا كالدم وكذلك
 سائر الصفات وهو لا يشبه شيئا من المخلوقات ولا يشبهه شيء
 وحكي عنه أنه قال هو أجوف من أعلاه إلى صدره مصمت ما سوا
Esse scilicet Deum ipfius, corpus et carnem, et sanguinem, et esse ei partes et membra,
puta, manus, pedes, caput, linguam, oculos, aures, ita tamen
ut fit corpus non ut alia corpora; caro non ut aliæ carnes;
sanguis non ut alius sanguis; idemque de reliquis attributis
dicendum, nec similem esse eum ulli e rebus creatis, nec ei rem
aliquam similem. Narratur insuper dixisse ipsum, esse eum a
vertice usque ad pectus concavum, deorsum vero solidum:
esse ei cæsariem nigram, capillum crispum. Porro quæ in
 Alcorano afferuntur ظاهرها على أجروها &c. *juxta sensum li-*
teralem intelligi voluerunt, ut communiter corporibus con-
*gruunt; ut et illud a Mohammede dictum, Deum * homi-*
nem juxta formam suam creasse, et sensisse se digitos
 Dei frigidos quibus humerum ipsi tangeret. Quinimo
 multa eos tradit idem *Shahrestanius* dicta *Mohammedi* ad
 opinionem suam confirmandam affinxisse، اكثرها مقتبسة
 من اليهود *quorum pleraque accepta sunt a Judæis, quibus*
 † *nativum est, inquit, Deum hominibus assimilare, adeo ut*
 ipsum usque ad oculorum dolorem ob *Noachi* diluvium
 plorantem describant. Certe *Judæos* et *Mohammedi*, et
 ipsius affeclis satis illustrasse atque in multis imposuisse,
 nullus dubito. Multa autem apud ipsos hujusmodi dicta
 reperiuntur, qualia et illud in *Talmud Berac. c. 1. Deum*
 singulis noctis vigiliis instar leonis rugientem dicere

* Idem O
 baidianoru
 qui secta qu
 dam Morgi
 rum, error
 iese Shahr
 tan.

التشبيه
 هم طياع

&c. *Hei, quod domum meam devasta-*
verim, et templum meum flammis tradiderim, et filios meos in-
ter gentes in exilium miserim &c. et certe eos nimis ad *assimi-*
lationem hanc (quam vocant) proclives fuisse, inde patet
 quod tam sollicitus sit *Maimonides* in ea e vulgi animis
 eradicanda, ut librum *Moreh* aliaque ejus scripta inspec-
 ienti, videre est. Hæc *Assimilatorum* deliria. At cautio-
 res fuerunt alii in his explicandis quæ in Deo *corporeita-*
tem, vel similitudinem cum rebus creatis adstruere vide-
 rentur. *Ahmed Ebn Hanbali, et David Asfahanienfis*, aliique
 non pauci *Maleci*, cujus antea meminimus, sententiam
 secuti dixerunt ومن بما ورد به الكتاب ولا نتعرض للتأويل بعد
 ن نعلم قطعا ان الله عز وجل لا يشبه شيئا من المخلوقات وان
 كل ما تمثل في الوهم فانه خالقه ومقدره وكانوا يكثرزون عن
 لتشبيهه الي غاية قالوا من حرك يده عند قراءته خلقت بيدي او
 شار باصبعه عند روايته قلب المؤمن بين اصبعين من اصابع
 الرحمن i. e. *Credimus illud quod Alcoran*
et Traditionis fide accepimus, neque ad interpretationem di-
vertimus, postquam certe scimus Deum Opt. Max. nulli re-
creatæ similem esse, quoniam omnium quæ imaginationi repræ-
sentari possunt, ipse creator est et artifex. Cavebant autem a-
assimilatione eousque ut dicerent, Quicumque moverit manum
suum inter legendum verba illa, Creavi manu mea, aut di-
gitum suum intenderit, dum a Mohammede dictum refert
Cor fidelis est inter duos e digitis misericordis, meretu-
ut abscindatur illi manus, et evellatur illi digitus. Ab ex-
 plicatione autem hujusmodi verborum duas ob causas f
 abstinuisse dicunt, 1. quod in *Alcorano* prohibitum sit ho

facere, 2. quod interpretatio res fit a conjectura et opinione pendens, ut loquatur autem quis de attributis Dei بالظن *ex opinione* vel conjectura, غير جازي, seu *nullo modo admit-tendum*: fieri siquidem hoc modo posse ut verba Alcorani secus ac intellexerit author ejus accipiatur. Hoc ergo كل من عند ربنا امثا بظاهرة وصدقنا بباطنه ووكنا علمه *dixerunt*, الى الله تعالى ولسنا مكلفين بمعرفة ذلك من شرايط الابدان واركانه *Quicquid a Domino nostro est, credimus quoad illud quod præ se fert, ac idem verum agnoscimus quoad illud quod intus in se continet, at scientiam ejus Deo permittimus, neque nobis incumbere putamus ut illud noscamus, cum non sit e proprietatibus fidei et fundamentis ejus. Imo adeo hac in re solliciti cauti fuerunt nonnulli, ut dictionem اليد manus, aut الوجه facies, aliaque ejusmodi, ubi in Alcorano occurrant, non redderent Persice, aut in linguam aliam verti sine- rent, verum si ejusmodi locorum mentio incideret, atque explicatio requireretur, ea proferrent بلفظ بما ورد لفظا بلفظ *idem prorsus quibus concepta sunt verbis, atque hoc طريق* السلامة *viam tutam nominant. Horum qui attributa in Deo ab essentia ipsius diversa statuunt, ita tamen ut com- parationem fieri inter Deum et creaturas prohibeant, sententiam amplexus Ali Abu'lHasan AlAsghari seu Af- sharius, ايد مقاتلهم بمناهج كلامية وصار ذلك مذهبا لاهل* (inquit *AlShahrestanius*) *confirmavit opinionem eorum viis (seu re- gulis) Scholasticis, atque inde facta est illa, via eorum qui traditionem et consensum sequuntur, et translata est secta* Al Safatiorum ad hanc AlAsghariorum. Quod autem ad*

ما

Abu'lHasan AlAsghariensem, a quo *Asghariorum* secta nomen cepit, dederat ille primo *Motazalis* nomen præceptorem nactus *Abu Ali AlJobbaisensem*, *AlJobbaisiorum*, u diximus, sectæ authorem, a quo cum in quæstione صلح i. e. de eo *quod magis expedit*, scilicet num teneatur Deus (ut afferunt *Motazali*) illud semper facere quod unicuique maxime *expedit*, dissensisset, sectæ simul valedixit, et novam ipse condidit. Liti inter ipsum et præceptorem suum ansam præbuit (referentibus Authore libri *AlMawakef*, et *AlSefadio* in Commentario ad *Tograi* poemam quæstio propofita de tribus fratribus, quorum primus اش *vixit in obedientia* erga Deum, secundus المعصية *in rebellionem*, tertius مات صغيرا *mortuus est adhuc parvulus* Quid de his sentiret interrogatus *AlJobbaisensis*, respondit *primum* remuneratum iri in Paradiso, *secundum* in infernum punitum, *tertium* nec præmium nec pœnam manere Quid ergo (regeffit *Asghariensis*) si dicat tertius, O Domine, si mihi vitam largitus esses, ut cum fratre meo fieri de Paradiso ingrederer, فاصلح *melius mihi hoc fuisset*. Respondente *AlJobbaisensi*, diceret Dominus, Novi te diutius vixisses, scelera patraturum ob quæ in ignem conjiciendus esses. Iterum *Asghariensis*, dicet ergo *secundus*, O Domine, cur non me e vita sustulisti adhuc infantem, ne peccatis meis pœnam mererer, atque igni cruciandus traderer, ut cum fratre meo fecisti? Nihil quod ulterius responderet habuisse *AlJobbaisensem* refert Autho *AlMawakef*; at *AlSefadius* hoc addit, ab eo responsum انما احباه ليعرضه لاعي المراتب فهو الاصلح *vitam illi prolon-*

gavit ut ita copiam illi faceret summum [præmii] gradum assequendi, quod ipsi optimum fuit. Deinde vero cum regeretur, Cur ergo non et ob eandem causam vivum conservavit alterum illum, cui et hoc æque expediisset, eo redactum ut nihil aliud haberet quod responderet quam *ما وسوست ولكن وقف حمار الشبّخ علي القنطرة* i. e. *num instinctu Diaboli afflatus es?* respondit *AlAsshariensis* *Non sum ego a Dæmone afflatus, verum Afinus magistri stetit in fornice.* Atque ex eo tempore desertis *Motazalorum* castris eorum dogmata convellere, iisque se in solidum opponere cœpit.

Jam vero AlKadarii, sunt et illi e Motazalis] At *AlFirazabadus* *المعتزلة من القدرية* (inquit) *AlMotazali* sunt ex *AlKadariis*, quasi *AlKadariorum* nomen latius pateret quam *AlMotazalorum*. Sane et *AlShahrestanius*, et Author libri *AlMawakef*, hoc ut appellationem omnibus *AlMotazalorum* sectis communem, non uni alicui peculiarrem ponunt. Imo et *AlKadariorum* nomen illo *AlMotazalorum* antiquius esse videtur, cum quæstio de *الغفر* jam ante *AlWafeli* ab *Abu'lHafano* discessum in controversiam venerit, ut ex *AlShahrestanio* patet, et fuerint qui *AlKadarii* audierint: *Maabad* scilicet *Johamiensis*, &c. Nomen autem hoc *Motazalis* ab iis qui eorum placita erroris damnant impositum, quod ipsi interim refugiunt, et aliis (*Alfabariorum* nempe sectæ) affigunt, utpote quod *Mohammedanis* omnibus invisum sit eo nomine quod ab ipso *Mohammede* (cujus etiam temporibus vexatæ videntur quæstiones de Dei decreto, de libera hominis ad bonum

P. 21. l. 1

Præf. 4.

lShahrest.
lMawakef
lbnolAthir.
lMogreb. &c.

hahrest et
lMawakef.

et malum potentia) hæreseos titulo notatum fuerit. Dicitur siquidem ab eo fertur القدرية مجوس هذه الامة *AlKadarii Magi sunt hujus gentis*. Quare cum ipsi nomini hæreseos nota inusta sit, هربوا من الاسم وان كانوا ارتكبوا مسماء, *nomen refugiunt qui illud quod nomine significatur, perperant*, ut loquitur *AlMotarrez* in libro *Mogreb*. Dicunt ergo *AlMotazali* nomen hoc ei competere من يقول بالقدر من يقول *qui afferuerit decretum [atque] bonum ejus, et malum ejus esse a Deo*, seu quicquid faciat homo boni et mali ex Dei decreto provenire. Atque hoc dicunt, احترازاً من وصمة اللقب اذ كان الذم به (inquit *Shahrestanius*) *caventes sibi a turpitudine cognominis, quod omnium consensu cum infamia conjunctum est ob dictum Prophetæ*. Atque ita nominis hujus notionem explicaturus Author libri *AlMogreb*, *AlKadarii*, inquit, sunt الفرقة المجبرة الذين يثبتون كل الامر بقدر الله وينسبون القبايح اليه *Seṭta AlJabariorum, qui afferunt omnia ex decreto Dei pendere, et mala Deo benedicto attribunt*. Verum, ut observavit quidam cujus verba e margine in textum irrepsere, licet in exemplari satis vetusto (scilicet anno *Hejræ* 654 exarato) dudum est, ان جميع فرق الامة انفقت الي, *quod reliquæ omnes Moham- medanorum seṭtæ in hoc consenserint ut AlKadariorum nomen ad AlMotazalos transferretur*, quos Magorum seu Majusiorum similes in hoc præcipue esse volunt, quod ut illi duos rerum authores statuebant, *Lucem* five Deum, bonarum; *Tenebras* five Diabolum, malarum; ita et *Motazali*, dum scilicet ينسبون الخلف والايجاد الي انفسهم في انهم

sibi metipsis attribuant creationem et rerum productionem, in eo quod dicunt, nos producimus mala et turpia omnia, non Deus, cum (inquit) اهل السنة ii qui traditionem et viam consuetam sectantur ينسبون القبايح بقضا الله وقدره ولكن لا يقولون ان القبايح برضا بل يقولون بارادته وقدره والتفاوت ثابت بين الرضا والارادة لغة وعرفا كما في شرب المريض الدواء انه مريد ولبس براض *ascribant facta turpia determinato Dei consilio et decreto ejus, ita tamen ut non dicant fieri turpia ista, beneplacito ejus, sed voluntate ejus et decreto ejus. Certa autem est differentia inter beneplacitum et voluntatem, tum verborum sono tum usu, sicut cum bibit ægrotus medicinam, vult hoc, sed non ei bene placet. Ita et Ebno'lAthir cur AlKadarii a Mohammede Majusis comparati sint, hanc reddit rationem,* انما جعلهم مكجوسا لمضاهاة مذهبهم مذهب المكجوس في قولهم بالاصلين وهما النور والظلمة يزعمون ان الخبر من فعل النور والشر من فعل الظلمة وكذا القدرة يضبطون الخبر الي الله والشر الي الانسان والشيطان والله تعالى خالقهما معا لا يكون شي منهما الا بمشيئته وهما مضافان اليه خلقا وايجادا والي الغاعلين *Majusios, seu Magos, eos nuncupavit ob similitudinem quæ est inter sectam eorum et sectam Magorum in hoc, quod duo rerum principia statuunt, nempe Lucem et Tenebras, asserentes bonum, opus esse lucis; malum vero, opus tenebrarum, eodem modo et AlKadarii ascribunt bonum Deo; malum autem homini et Diabolo; cum Deus utrumque simul creaverit, ita ut non sit ex illis quicquam nisi voluntate ejus: ideoque ipsi attribuantur respectu creationis, et quod ea faciat existere; facientibus autem ea, respectu operis et acquisitio-*

nis. Quod tamen de *Motazalis* absolute dici nequit, quæ Deo bona hominum opera ascribant, ipsis mala. Dive-
sam *AlKadariorum* (quod nomen generis esse vult) spe-
ciem ab *AlMotazalis*, statuit *Abu Motiai* in libro *د علي*
أهل البدع i. e. *Responsionis ad Hæreticos*,) illos quos *أهل البدع*
Althanawiah, i. e. *duorum principiorum auctores* voca-
quorum sententia sit, *الخير من الله والشر من إبليس ومن*
Quod bonum sit a Deo, malum autem a Diabolo et ne-
bis ipsi. *Motazalorum* (plerorumque saltem) sententi-
potius videtur liberam esse homini sive ad bonum, sive
malum potentiam, et ipsum actionum suarum dominum
esse, ideoque eos Magorum a reliquis *Mohammedanorum*
sectis similes haberi, quod alium a Deo actionum autho-
rem statuunt. *نفقوا علي أن العبد قادر خائف لأفعاله خيرها*
شرها مستحق علي ما يفعل ثوابا وعقابا في الآخرة والرب تعالي
نكره أن يضاق إليه شر وظلم وفعل هو كفر ومعصية لأنه لو خلف
(inqui *الظلم كان ظالما كما لو خلق العدل كان عادلا*
Shareffianus) i. e. *unanimi consensu statuunt, servum* [i. e.
hominem] *potentia præditum esse, et creatorem esse actionum*
suarum tam bonarum quam malarum, ideoque dignum esse
ob ea quæ faciat, præmio vel pœna in die judicii; Dominum
autem procul ab hoc abesse ut attribuat illi malum et ini-
quitas, et actio quæ sit infidelitas et rebellio, quoniam si crea-
ret iniquitatem, iniquus esset, sicut si creet justitiam justus est.
Sed de eorum hac ex parte sententia plura dicendi mox
dabitur occasio. Utri interim potius sectæ, *AlMotazalo-*
rum scilicet, qui decretum Dei tollunt, ut liberam ho-
mini in actiones suas potentiam tribuant, an *AlFabario-*

rum, qui omnia ab eo necessario fluere asserunt, nulla hominibus in operibus suis in medium proferendis concessa potestate, infame hoc *AlKadariorum* nomen ex *Mohammedis* sententia tribuendum sit, difficile erit judicare contrarias fere sententias, quæ ipsi acceptæ feruntur perpendiculari. Fingit ille in dictis ab ipso testium omni exceptione majorum fide relatis, *Adamum* cum *Mose*, sic coram Deo disputantem. Tu (inquit *Moses*) O *Adam*, is es quem manu sua creavit Deus, et in quem de spiritu suo inspiravit, quemque ab Angelis adorari fecit, et in Paradiso collocavit, ex quo ut ejicerentur in terram homines peccatum tuum causa fuit. Respondit illi *Adam*, Tu es *Moses*, quem elegit sibi Deus in legatum, et cui verbum suum committeret, datis tibi tabulis, in quibus explicata sunt omnia, et quem sibi ad colloquium appropinquare fecit; quot annis antequam ego crearer, scriptam fuisse a Deo legem, reperis? Respondit *Moses*, 40. Dixit *Adam*, Et num in eo scriptum reperisti [hæc verba] Et rebellavit *Adam* in Dominum suum et erravit? Affirmante *Mose*, Et numquid, inquit, me culpas quia fecerim illud, quod Deus de me scripserat me facturum, antequam crearer 40 annis? [imo ob rem قدر علي quæ decreta est de me antequam crearentur cœli et terra سنة الف بخمسين annis quinquagies millibus, ut Author libri كنز الاسرار e *Moslemo*?] Dixit *Mohammedes*, فكج ادم موسى et vicit certe *Adam Mossem* hoc argumento, idque مرتبى bis, ut in *Bochario* est, apud quem eadem narrantur sed paulo contractius, hæc autem ad verbum fere verti prout in margine libri *Mogreb* descripta reperi. Eodem spectat et quod ab ipso

غلبه في
الحاجة
Ebno'l Atbur.

Sharho'l
Tawalea et
Ebno'lAthir.
شقي

V. et lib.
&c. الرد

duobus *Mosfainensibus*, qui de hominum actionibus quæsi-
verant, num essent من قضي عليهم ومضي قبهم من قدر سبق
am quid de ipsis prædeterminatum, et jam ante
decretum, an quod ipsi postea patraverint, responsum fertur
Non, sed res quæ de ipsis prædeterminata
fuit. Cui et addi potest ab ipso dictum سعيد من سعد في
Felix est qui felix fuit بطن امه والشقي من شقي في بطن امه
[scilicet, cui prædeterminata est felicitas] in utero matris
suæ; et miser qui miser fuit in utero matris suæ. Hæc at-
que alia ejusmodi dicta contra *Motazalos* afferuntur, qui-
bus probetur illos *AlKadariorum* nomine a *Mohammea*
indicatos; at e contra, ut *Alfabarios* eum hoc nomin-
innuisse probet *AlMotarresi* hoc ipsius dictum citat, مانت
Maledicti sunt AlKadar القدرية والمرجبة علي لسان سبعين نبيا
et *AlMorjii lingua* 70 *Prophetarum*, in quo, quos pe-
AlKadarios intelligeret interrogatum respondisse, يوم
Homines qui بزعمون ان الله قدر عليهم المعاصي وعذبهم عليها
affirment Deum decrevisse ipsis rebellionem, et ipsos ob ea
ن الله بعث مكمدا الي العرب *AlHafani*,
Deum misit وهم قد رجة مكبرة بكملون ذنوبهم علي الله تعالى
Mohammedem ad Arabes, cum ipsi essent Kadarii, fabari
qui peccata sua in Deum conjicerent. Addit et, ad senten-
tiam suam confirmandam, ex *Alcorano* testimonium,
لوا فاحشة قالوا وجدنا عليهم ايانا والله امرنا بها قل ان الله لا يامر
بالفحشا cum turpe aliquid commiserint, dicunt, *Invenim*
patres nostros eadem patrasse, et Deus ea nobis præcepit
Dic, Deus non præcipit turpia. Ita utraque harum secte
rum nomen illud dum a se amoliri fataeit. *Mohammede*

in partes suas trahit, parum interim Prophetæ sui samæ consulentes, qui hoc modo non satis memor, alias aliud affirmasse comperietur. Quod si *AlMotazalis* attribuat *AlKadariorum* titulus, a *قُدْرَة* *potentia* quam in homine statuunt, petenda ejus notatio videtur *لاسنادهم افعال العباد* ut loquitur Author *AlMarwakef*, quod *opera hominum ipsorum potentia tribuant*, fin *Alʿabariis*, a *قَدَر* *Decretum*, a quo omnia necessitate immutabili fluere volunt; rationi enim consentaneum, aiunt *Motazalorum* fautores, esse ut quis *ab eo quod statuit potius quam per antiphrasin ab eo quod neget denominetur*.

Contrarii *AlKadariis* sunt *Alʿabarii*, qui *ab homine actionem aut potestatem in actionem*, &c.] *Alʿabarii* nomen habent ab *الكِبَر* *Alʿabr*, quod ab *Arabum* Lexicographis, hac notione, non aliis explicatur verbis quam quod fit contrarium *التقدير* *AlKadr*, et *Alʿabarii*, qui *AlKadariis* contrarii. Ex usu Scholasticorum, est *نفي الصفات* *Negatio attributorum realium de servo*, [i. e. in homine] *ut ea Domino ascribantur*, ut *Shahrestanius*, vel *الله* *ut ascribatur actio hominis Deo*, ut Author *AlMarwakef*, et *Ebno'lKassai*. Vocis ergo significatio quæ hic locum habet, ea est qua idem valet ac *القهر* *coactio*, eritque *Alʿabarius*, ille qui hominem omnia *coactum* agere statuatur; scilicet vi decreti divini, a quo inevitabili necessitate ad omnia quæ agit facienda impellitur. Sic Hebræi *المجبور* *coactum*, et *הכרח הכביר* *necessitas, coactio*, ut videre est in Proleg. *Maimonidis* ad *Pirke Aboth*:

بن الشي
نسب
المثبت
لناقي

AlMogre
P. 21. 1.

AlJauhan
Kamus, 1

V. AlShaz
reft AlM
wakef et
Ebno'lKa

sect. 8. &c. *Alfabariorum* autem diversas statuunt species, unam *الخالصة purorum*, qui *قُدْرَةُ* ولا *لا يثبت للعبد فعلا* *non affirmari patiuntur in homine actionem nec potentiam ullam ad actionem*, vel circa actionem; alteram *قُدْرَةُ غَيْرِ مُؤَثَّرَةٍ اصلا المتوسطة mediorum* qui tribuunt homini *اصلا* *قُدْرَةُ* *potentiam, sed quæ nullam omnino habeat impressionem*, seu influentiam in actionem. Nam qui ascribunt *القُدْرَةُ الحادثة* *Potentiae, in homine productæ, impressionem quandam in actionem*, quam *كسبا* *acquisitionem* vocant, hos non vult *Shahrestanius Alfabarios* dici; at Author libri *AlMawakef*, et *Ebno'lKassai* hos etiam *Alfabarios medios*, i. e. qui *mediam* tuentur sententiam inter *الكبر* *necessitatis* assertionem, et *التوبض* *omnium* ipsi homini *permissionem* censerī volunt, qui attribuunt homini *كسبا* (ut vocant) *acquisitionem*, seu concursum in actione producenda quo sibi laudem vel vituperium *acquirīt*, (interim tamen *ابلا تائبر* *absque impressione* in ipsam actionem, ut interpolat Scholiaſtes in lib. *AlMawakef*,) ideoque *AlAsgharios* iis accensent. Ut autem nominis *كسب*, cujus sæpius apud eos hac in controversia occurrit mentio, aliquam saltem habeamus notionem, illud *Ebno'lKassai* sic describentem audiamus. *الكسب هو الفعل المقتضي الي اجتلاب نفع او دفع ضرر* *AlCasb, actio est quæ dirigitur ad afferendam utilitatem, vel amovendum damnum*, ideoque, inquit, non dicitur de actione Dei utpote qui nec sibi *utilitatem* nec *damnum* acquirit.

Jam vero inter *Mohammedanos* tres præcipue (ne minutiones differentias et distinctionum subtilitates sectemur)

de decreto Dei, et de hominis circa actiones suas potentia, sententias reperiemus : prima est *Motazalorum*, de qua iis quæ jam dicta sunt addere liceat ex *AlShahrestanio*, statuere illos ان الباري تعالى حكيم عادل لا يجوز ان يضاف اليه شر وظلم ولا يجوز ان يريد من العبد خلاف ما يامر وبحكم عليهم شيئا ثم يجازيهم عليه فالعبد هو الفاعل للخير والشر والابمان والكفر والطاعة والمعصية وهو المجازي علي فعله والرب تعالى اقدره علي ذلك كله وافعال العباد مكمورة في الحركات والسكنات والاعتمادات والنظر والعلم ويستقبل ان يخاطب العبد بافعل وهو لا يمكنه ان يفعل وهو بحس من نفسه الاقتدار والفعل ومن *Creatorem esse sapientem et justum ; nec attribuendum illi malum et iniquitatem ; nec fieri posse ut velit ille in servo contrarium illius quod jubet, aut statuatur super hominibus aliquid, deinde ob illud eos remuneret. Sed hominem Agentem esse, in bono et malo, et fide, et infidelitate, et obedientia, et rebellione ; et remunerari ipsum ob actionem suam ; Dominum autem potestatem illi ad hæc omnia [facienda] concessisse : et actiones hominum consistere in motibus, et quiete, et studio, et speculatione, et scientia, et fieri non posse, ut dicatur homini, Fac, cum faciendi potestatem non habeat ; quinimo sentire eum in seipso potentiam et actionem, et quicumque hoc negaverit, negare illud quod necessario ita se habeat. Magnopere hoc refugiunt ut Deus author mali statuatur, quod ut melius caveant nonnulli omnem ab eo circa malum potentiam amoveant. Alnodhami sententia : ان الله تعالى لا يوصف بالقدرة علي الشر والمعاصي وليست في مقدورة : ite Deo non attribuendam potentiam circa malum et rebelliones, nec dicenda esse cadere hæc sub potestate Creatoris.*

Quod tamen affirmare eum ait *AlShahrest.* *لما لصحابه* contra sociorum suorum mentem, affirmare liquidem e *posse quidem illi* *بأنه قادر عليها لكنه لا بفعلها لأنها قبيحة* *facere, non autem facere quia turpe est,* imo eo processit in pius ille *Motazalorum* monachus *Mozdar,* ut diceret *الله* *ر علي ان يكذب وبظلم ولو فعل لكان الها ظالما كاذبا تعالى* *Posse Deum mentiri et injuriam f* *cere, et si ita fecerit futurum Deum iniquum mendacer* *a quo ejus dicto longissime abest Deus,* inquit Author *Shah* *ho'IMawakef.* Quid interim sentiat idem de *AlNodh* *mianorum* sententia ex his ipsius verbis discimus, *ولا* *ر الله ان يفعل بعبادة في الدنيا ما لا صلاح لهم فيه ولا بقدر ان* *د في الآخرة او ينقص من نواب وعقاب لاهل الجنة والنار* *هموا ان غاية تنزيهه تعالى عن الشرور والقبائح لا يكون* *[*]* *لب قدرته عليها فهم في ذلك كمن هرب من المطر الي* *Dixerunt non esse Deo potentiam faciendi servis suis* *mundo quod non ipsis commodum sit, nec augendi in alt* *mundo, vel diminuendi præmium aut pœnam eorum qui* *Paradiso sunt, vel in Inferno; imaginati non posse amotion* *Dei in malis et sceleribus perfici [nisi] ipsum potentia* *quod ad ea spoliarent; quod dum faciunt sunt ut qui fugiens p* *viam, ad collicias se recipit. Eandem ob causam (nem* *ut quam longissime ab eorum sententia qui Deum n* *authorem statuunt discederent) statuerunt et e* *Motaz* *alii (Hashamiani scilicet, referente AlShahrestanio) nul* *tenuis admittendum ut dicatur, الله خلق الكافر* *De* *creasse infidelem, quia, inquit, والله لا* *عافر كفر وانسان والله لا* *يخلق الكافر* *Infidelis complexum quid est, ex infidelitate et*

* Deesse wi-
detur لا

mine, *Deus autem infidelitatem non creat*. Acer fuit et pertinax sectæ hujus Author in opinionibus suis (inter quas est, nondum creata esse Paradisum et Infernum) propugnandis, adeo ut كان بجوز القتل والغيلة على المخالفين لمذهبه واخذ *Licere* amorem غصبا وسرقة لاغتداء كفرهم واستباحة دماهم *diceret illos qui ipsi contradicerent e medio tollere, et insidias seu fraudem illis facere, et bona ipsorum vi aperta diripere vel furto auferre, eo quod eos pro infidelibus haberet, quorum sanguinem fundere licitum esset*. Secunda sententia est *Alfabariorum* rigidiorum, quales *Alfahamiani* (*Fahmi* cujusdam, qui circa finem imperii *Ommiadarum* floruit secta) qui asserunt (referente *AlShahrestanio*) ان الانسان ليس يقدر على شي ولا بوصف بالاستطاعة وانما هو مجبور في افعاله لا قدرة له ولا ارادة ولا اختيار وانما يخلق الله تعالى الافعال فيه على حسب ما يخلق في ساير الجمادات وتنسب اليه الافعال مجازا كما تنسب الي الجمادات كما يقال انثرت الشجرة وجري الماء وتكرك الحاجر والثواب والعقاب جبر كما ان الاتعال *Non posse* جبر قال واذا ثبت الجبر والتكليف ايضا كان جبرا *hominem rem aliquem facere, neque attribui ipsi debere quod potentia præditus sit, sed illum coactum producere opera sua, cum non sit ipsi potentia nec voluntas, nec electio; creare autem Deum in ipso actiones uti creat eas in rebus inanimatis; et attribui ipsi opera per Metaphoram, ut cum attribuuntur inanimatis; sicut dicitur, Fructum facit arbor, et currit aqua, et movetur lapis &c. esse etiam præmium et pœnam ex iis quæ ex necessitate proveniunt, imo cum statuatur coactio, seu necessitas, esse etiam mandatorum impositionem ex necessitate*. Hæc *Shahrestanius*. Idem testatur et *AlMo-*

V. Shahneft.
et Ebno'lKaf-
fai.

tarrezi, qui affirmare illos ait, لا فعل لاحد علي الحقيقة .
لله تعاني وان العباد فيهم من الافعال كالشجرة تدركها
الريح *Non esse actionem revera cuipiam præter Deum; h*
mines autem in iis quæ ipsis attribuantur actionibus, se h
bere instar arboris quam movet ventus, &c. unde et apud
Ebno'lKassai hæc hujus sectæ descriptio اصحاب
هم بن صفوان قالوا لا قدرة للعبد اصلا لا مؤثرة ولا كاسبة بل
و بمنزلة الكجّمادات والنجنة والنار تغنيان بعد دخول اهلهما حتي
Al'ahmiani socii sunt Fakmi E
Seswan, qui dicunt nullam esse omnino homini potentiam n
que operantem, neque acquirentem; sed esse eum eodem gra
quo inaninata; nec non futurum ut Paradisus et igr
[Gehennæ] evanescent, postquam ingressi fuerint in eos q
iis digni, donec tandem non maneat existens quicquam præ
Deum. Tertia demum sententia est Al'jabariorum m
diorum, five moderatiorum, quales, AlNajariani et AlD
rariani, nec non juxta Authorem AlMawakof et Ebno
Kassai (ut diximus) AlAsshariani. Statuunt AlNajari
(qui appellationem ab AlHasano Ebn Mohammed al'Naj
fortiti) referente AlShahrestanio, esse Deum الفاعل
اد خبرها شرها حسنها وقبحها والعبد مكتسب لها وانبت
برا للقدرة الحادثة وسمي ذلك كسبا علي حسب ما بثبتة
illum qui creet op
hominum tam bona quam mala, tam honesta quam turpi
hominem autem ea acquirere. Statuit insuper [AlNaje
esse potentie isti novæ [quæ in homine est] impressio
in actiones, [seu operationem] quam كسبا Casban, i.
Acquisitionem nominavit, eodem modo quo statuit Al

fiarius, cum quo etiam ei convenit in eo quod affirmant potestatem una cum actione. Sic et AlDcrarianis افعال العباد مخلوقة للباري تعالى حقيقة والعبد مكتسبهم حقيقة *Opera hominum sunt vere creata a Deo Creatore, ea autem homo vere acquirit. AlAsfhariorum* autem quæ fit sententia docet nos *AlShahrestanius*, nempe esse واحدة ازلية ارادته متعلقة بجميع المرادات من افعاله الخاصة وافعال عباد من حيث انها مخلوقة له لا من حيث انها مكتسبة لهم فعن هذا قال اراد الجميع خبرها وشرها ونفعها وضرها وكما اراد وعلم اراد من العباد ما علم وامر للقلم حتي كتب في اللوح المحفوظ فذلك &c. *Voluntatem Dei unam, æternam, quæ applicet se omnibus quæ vult ex ipsius operibus propriis, et operibus servorum suorum, eo respectu quo sunt ab eo creata, non eo quo sunt ab ipsis acquisita; ideoque dixit [AlAsfharius] vult omnia et quod boni est in illis et mali, et quod commodi et incommodi; et sicut vult et novit, vult a servis quod novit, jussitque calamum ea describere in tabula apud ipsum reposita; atque hoc est judicium ejus, et æternum ejus consilium et decretum, quod non mutatur nec variatur, &c.* وتكليف ما لا يطاق جايز علي مذهبه *congruum etiam sententiae ipsius ut præcipiantur ea hominibus quibus præstandis non sunt. Interim tamen dum potentiam aliquam in homine agnoverit, talem statuiffe videtur cui nulla sit vis in rebus de novo producendis, غير ان الله تعالى اجري سننه بان يخلق عقوب القدرة الكادثة او تحتها ومعها الفعل الحاصل اذ ارادة العبد وتجرد له ويسمي هذا الفعل كسبا فيكون خلقا من الله تعالى ابداعا *Nisi quod Deus* واحداثا وكسبا من العبد حصولا تحت قدرته*

ita vias suas ordinaverit ut creet post potentiam creatam, aut sub ea, et cum ea actionem quæ in promptu sit quando-
cunque illam voluerit homo, et illi se accinxerit, quæ actio
vocatur كسب Casb, Acquisitio; et est respectu creationis a
Deo, respectu productionis qua in medium profertur, et ac-
quisitionis, ab homine, cadens sub potentia ejus. Atque hæc
ea est (teste Authore Sharho'lMawakef) sententia quæ
pro orthodoxa habetur, cujus etiam verba apponere non
gravabimur, quibus quid de hac quæstione statuendum
sentiatur, enarrat, scilicet, ان افعال العباد الاختيارية واقعة بقدرته
الله تعالى وحدها وليس بقدرتهم تاتير بل الله سبحانه اجري عادته
بانه يوجد في العبد قدرة واختيارا فاذا لم يكن هناك مانع اوجد
فعله المقدور مقارنا لهما فيكون فعل العبد مخلوقا لله تعالى ابداعا
واحداثا ومكسوبا للعبد والمراد بكسبه اياه مقارنته لقدرته وارادته
من غير ان يكون هناك تاتير ومدخل في وجوده سوي كونه
Quod actiones
hominum quæ electioni subjæctæ sunt, cadant sub sola Dei
potentia; nec sit ipsorum potentie in illas impressio; sed ita
res ordinare consueverit Deus ut existere faciat in homine
potentiam et electionem; et cum nullum sit impedimentum,
existere faciat actionem quæ potentie ejus subjicitur, cum illis
conjunctam, quæ actio hominis, creata sit a Deo, in medium
prolata et acquisita ab homine. Per acquisitionem autem ac-
tionis, intelligenda conjunctio ejus cum potentia et voluntate
ipsius, ita interim, ut nulla sit ibi impressio vel influxus in
ejus existentiam, nisi quod subjæctum ejus sit [homo] atque
hæc sententia est Abil' Hasan AlAshariensis. Hæc ille:
fuisse tamen et alios qui a partibus Abil' Hasan fuerint et

pro orthodoxis habeantur, qui aliter rem hanc explicandam censuerint, atque esse القدرة الحادثة *impressionem potentiae creatæ* (hominis scilicet) *in actionem*, eamque potentiam illud esse quod الكسب *AlCasb*, seu *Acquisitio* audiat, patet ex *AlShahrestanio*. Sed magis perspicua res fiet si Authorem libri *Sharho'lTawalea* diversas eorum sententias, seu ejusdem sententiæ explicationes recitantem audiamus. Sic ergo ille قال الشيخ ابو الحسن الاشعري ان افعال العباد كلها واقعة بقدرة الله تعالى مخلوقة له ولا تأثير لقدرة العبد في مقدوره اصلا بل القدرة والمقدور واقعان بقدرة الله وقال القاضي ابو بكر ان ذات الفعل واقع بقدرة الله تعالى وكون الفعل طاعة كالصلوة ومعصية كالزنا صفات للفعل تقع بقدرة العبد وقال امام الكومين وابو * الحسن البصري والحكما ان افعال العباد واقعة بقدرة خلقها الله تعالى في العبد فالله تعالى يوجد في العبد القدرة والارادة ثم تلك القدرة والارادة توجبان وجود المقدور وقال الاستاد ابو † الحسن الاسفرايني المؤثر في الفعل مجموع

Asferit AlSheich Abu'lHafan Aslhariensis facta hominum omnia evenire potentia Dei, ita ut sint ab ipso creatæ; nec ulla sit omnino potentia hominis impressio in illud quod potestati ipsius subiectum est; sed tum potentia, tum quod sub potentia cadit eveniant potentia Dei. Dicit autem AlKadi AbuBecr facti substantiam evenire potentia Dei, at ut sit factum illud vel obedientia, (ut oratio) vel transgressio (ut scortatio) esse hæc epitheta, seu conditiones facti quæ eveniant potentia hominis: at antistes AlHaramain, [i. e. Meccæ et Medinæ] et Abu'l † Hafan Basfriensis, et sapientes asserunt, facta hominum provenire a potentia quam creavit Deus in homine, et producere Deum in homine

الحسين
S.

اسحق
S.

† Hofein
S.

* Abu Ishak
3.

potentiam et voluntatem, deinde potentiam et voluntatem istas necessario producere quod sub potentia cadit. Præceptor vero * *Abu'l Hasan AlEsfara, enenss d'cit illud quod impressionem facit in factum, esse potentiam Dei, et potentiam hominis conjunctim. Has ubi sententias retulerit, quæ contra AlMotaxalos qui hominum actiones libero ipsorum arbitrio et potentiæ permittant, dixerat explicaturus, monet Majores ipsorum cum manifestam adverterent differentiam inter ea quæ sub hominum electione cadant, et quæ necessario ab inanimatis, in quibus nulla est scientia vel electio, proveniant, atque interim iis urgerentur argumentis quæ probant ان الله خالق كل شيء Deum omnia creare, seu producere, ideoque et ea quæ ab hominibus fiunt, ut hæc inter se conciliarent mediam ingressos viam affirmasse, الانفعال واطاعة بقدرة الله تعالى وكسب العبد علي معنى ان الله تعالى اجري عادته بان العبد اذا ضم العزم علي الطاعة يخلف فعل الطاعة فيه واذا ضم العزم الي المعصية يخلف الله فعل المعصية فيه وعلي* *Facta* *hæc* *provenire a potentia Dei, hominum autem acquisitione; hoc sensu, quod Deus hoc ordine res fluere faciat, ut cum homo animum applicuerit ad obedientiam creet in eo actionem obedientiæ; et cum animum applicuerit ad transgressionem, creet in eo Deus actionem transgressionis; atque hoc respectu est homo quasi existere faciens [seu, producens] actionem suam, etsi non sit revera ejus effector. Sed et hoc (inquit) rursus difficultatibus suis urgetur, cum illa ipsa animi intentio, sit Dei opus, ita ut sit لا مدخل للعبد اصلا nullus omnino homini ingressus, seu nullæ hominis in operibus suis pro-*

ducendis partes, quam ob causam noluerunt majores in rem sollicitè inquire, cum plerumque finis disputationis de ea esset, vel ut tollerentur mandata et prohibitiones, vel ut socius Deo adjungeretur: qui vero his accuratius loqui voluerunt hac usi sunt formula لا جبر ولا تفويض بل لا جبر ولا تفويض بل *nec coactio, nec libera permissio, sed res media procedit via*, dum scilicet (ut volunt) Deus creet potentiam et voluntatem in homine, ويجعلهما بحيث لهما *atque ita eas comparet ut in actionem ingrediantur*, “utpote a Deo hunc in modum creatæ, deinde “proveniat ab iis opus, cum omnia quæ creata [seu “producta sunt] a Deo creentur, quædam immediate, “quædam intervenientibus mediis et causis, non quod “requirantur per se media ista et causæ ut ingrediantur “ad productionem effectorum, sed quod creaverit ea “Deus in homine, atque ita ordinaverit ut sit illis ingressus, atque ita sint facta, sub electione cadentia, quæ “homini ascribuntur, مخلوقة لله مقدورة للعبد *creata a Deo*, “*hominis autem potestati subiecta*, illi scilicet, quam creavit “Deus in homine, ut apta esset ad ingrediendum in operis productionem.” Satiùs autem est (inquit) ان بسلوك *inquit* في هذا المقام طريق السلف وتترك المناظرة فيه وبغوض علمه الي *ut hoc loco majorum via incedamus, et omittatur hac de re disputatio; et permittatur scientia ejus Deo.* Atque ex his, quæ sint discrepantes hac de controversia Scholasticorum apud Arabes sententiæ, patet.

Æquitatem nominarunt, quam definiunt Ordinationem &c. Justitiam siquidem esse cum ut visum est &c.] In العدل i. e.

الحكمة في
العلم بالاشياء
علي ما في
عليه
والاتبان
بالافعال علي
ما ينبغي
Shai bô'lMa-
wakef.

Æquitate seu *Iustitia* definienda, est etiam inter sectas prædictas differentia. Cum sit ea scilicet *AlMotazalis* (referente *AlShahreftanio*, iisdem prorsus verbis quibus Author noster) ما يقتضيه العقل من الحكمة وهو اصدار الفعل (*quæ ad verbum sonant*), *Quod statuit intellectus ex sapientia, estque illud efficere ut procedat actio secundum modum rectitudinis et convenientiæ*, illis autem qui الله تعالى اهل السنة audiant definiendis notet عدل في افعاله بمعنى انه متصرف في ملكه وملكه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فالعدل وضع الشيء في موضعه وهو المتصرف في *Deum justum esse in operibus suis, scilicet, versari eum in possessione sua et regno suo, ibique facere quod velit, et statuere quod libuerit, Æquitatem vero (seu Iustitiam) esse, cum res loco suo collocetur, atque esse illud cum versetur quis in regno [suo] juxta illud quod statuat voluntas, e contra autem se habere iniquitatem, scilicet, ut sit definiente AlGazalio* Cum التصرف في ملك الغير *Cum quis versetur in dominio, seu possessione alterius, quod (inquit) fieri non potest ut Deo ascribatur, qui omnium dominus est.*

P. 23. l. 1.

Deo jus esse in creaturas suas, quid velit in illis faciendi, ita ut ع. c.] Eadem fere verba apud *AlShahreftanium* occurrunt, ubi *AlAsfhariensis* placita recenset, وهو مالك في خلقه يفعل ما يشاء ويحكم ما يريد فلو دخل الخلايق باجمعهم الجنة لم يكن حيفاً ولو ادخلهم النار لم يكن جوراً اذ الظلم هو التصرف فيها لا يملكه المتصرف او وضع الشيء في غير موضعه وهو المالك &c. *Deus autem regnat in eo quod creavit universo, ita ut faciat quicquid*

velit et statuat quicquid libeat ; quod si omnes simul creaturas in Paradisum intromitteret nulla in hoc foret iniquitas ; vel si omnes in ignem immitteret, nulla hic esset injustitia ; cum injustitia sit ut quis res administrandas suscipiat, ubi jus non habeat, aut res in loco non suo ponat ; at cum ille rerum Dominus sit absolutus, affingi non potest ei iniquitas, neque attribui ei injustitia. Et paulo post, واصل التكليف لم يكن واجبا على الله تعالى اذ لم يرجع اليه نفع ولا اندفع به عنه ضرر وهو قادر على مجازاة العبيد ثوابا وعقابا وقادر على الافضال عليهم ابتداء تكملا وتفضلا والثواب والتفضل والتعظيم والالطف كله منه فضلا والعقاب والعذاب كله عدل لا يسال عما يفعل وهم بسالون *Fundamentum autem impositionis mandatorum non esse quid Deo necessarium, cum nulla inde illi redeat utilitas, nec ullum ab eo pellatur hoc modo incommodum ; et possit ipse homines remunerare vel præmio vel pæna, aut erga illos gratiam exercere, primo libere et gratuito ; quod ad præmium autem et gratuitam bonorum collationem et gaudium, et gratiam, esse hæc omnia benignitatem ; pænam vero et cruciatum, justitiam, nec ab illo quæri, Cur ita fecerit ? ab illis autem quæri. Sic Author Sharho'lTawalea. Dicunt (inquit) nostri nostrum الثواب فضل من الله والعقاب عدل a Deo ; et pæna, justitia : وعمل الطاعة دليل على حصول الثواب Obedientia autem [erga Deum] signum est præmii futuri, et transgressio, indicium pænæ [securaturæ]. Idem alibi الاعمال الصالحة امارات للسعادة والاعمال السيئات علامات للشقاوة Opera bona indicia sunt felicitatis, et opera mala signa miseriæ, &c.*

Jam quod ad Morjios, afferunt illi &c.] AlMorjios seu

K k 2

بلا
استحقاق
i. e. absque
merito. Shar-
bo'lMawakef.

AlMorjianos, sectam a *Chawarejiis* distinctam statuit *Al-Shahrestanius*, qui, inquit, تكلموا في الايمان والعمل الا انهم *locuti sunt de fide et operibus, nisi quod illis cum Chawarejiis conveniat in quaestionibus quibusdam quæ ad Antistitis munus spectant.* Juxta duplicem autem thematis رجا significationem duplicem nominis hujus rationem assignat idem. Significare enim ait الارجا *alErja* primo التاخير *Dilationem*, inde dici posse *AlMorjianos* لانهم كانوا يؤخرون العمل عن النية والعقد *quod postponerent opus intentioni et proposito*, i. e. ut explicat author *Sharho'Imawakef*, يؤخرونه في الرتبة عنها وعن الاعتقاد *in inferiori gradu collocarent, quam intentionem et fidei professionem*; quæ et *AlFirazabadii* sententia est, سمو *Nomen inde habent, quod præferant dictum, et postponent opus.* Denotare secundo اعطا الرجا *Concessionem spei*, atque hoc etiam sensu manifestam esse nominis derivationem, quod asserant *AlMorjiani* ان لا يضر *&c. Non nocere cum fide transgressionem, ut nec prodesse cum infidelitate obedientiam.* Ab aliis exponi ait الارجا, quod تاخير صاحب الكبرية الي القيامة فلا يقضي عليه بحكم ما *i. e. Dilatio ejus qui peccati gravis reus sit, usque ad resurrectionem*; ita ut non feratur de eo sententia aliqua in hoc mundo, quod sit vel de illis qui paradisum ingredientur, vel de illis qui in ignem abjicientur; atque hoc respectu esse *AlMorjios* et *Al-Waidios* sectas inter se contrarias: atque hæc est quam probat *Ebno'lAthir* nominis hujus notatio; *AlMorjii*, inquit, هم فرقة من فرق الاسلام يعتقدون انه لا يضر مع الايمان

معصية كما لا ينفع مع الكفر طاعة سموا مرجبة لاعتقادهم أن
secta sunt e *sectis Islamiticis, qui profitentur non nocere cum fide trans-*
gressionem; uti nec prodesse cum infidelitate obedientiam; no-
men autem Morjianorum inde habent, quod asserant Deum
differre pœnam ipsis ob transgressiones debitam, ne statim
illos corripiat. Nec multum diversus AlMotarrezî eos
 الذين لا يقطعون علي أهل الكباير بشي من عفو
 او عقوبة بل يرجعون الحكم في ذلك اي بوجوه الي يوم القيامة
qui nihil determinate pronuntiant de peccatorum graviorum
reis, sive quod ad veniam, sive quod ad pœnam, sed differunt
hac de re judicium usque ad diem resurrectionis. Esse et
 aliam adhuc rationem, dicit, ob quam quibusdam nomen
 hoc meriti videntur, scilicet, تأخير علي عن درجة الاولى الي
 الرابعة *quod Alim de gradu primo ad gradum quartum*
deponant, seu dimoveant; atque hoc sensu contrarios esse
Morjios AlShûs. Porro, quatuor statuit AlMorjiorum spe-
cies, quarum prima est مرجبة الخوار Morjii Chawarejio-
rum; secunda مرجبة القدريه i. e. Morjii AlKadariorum;
tertia, مرجبة الجبرية Morjii Alfabariorum; quarta, demum,
Morjii puri, qui et in sectas quinque divisi.

Morjiis adversi sunt AlWaidii, &c.] AlWaidii Chaware-
 الوعيدية داخله في *AlShahreftanio,*
 الخوار وهم الغايلون بتكفير صاحب الكبرة وتخليده في النار
AlWaidii in AlChawarejiorum numero collocandi: sunt au-
tem illi qui asserunt infidelem pronuntiandum quicumque pec-
catum grave commiserit; ipsumque perpetuo in igne mansu-
rum. Quæ eorum sententia (ut jam antea inuimus)

Præf. 4.

ansam et originem dedit sectæ *AlMotazalorum*. *AlShahrestanii* verba quod plurium sectarum originem, seu quo tempore ortæ sint subindicerent, apponemus: الوعبدية من الخوارج والمرجبة من الجبرية والقدرية ابتدوا بدعتهم في زمان الحسن واعتزلوا الواصل عنهم وعن استاده بالقول بالمنزلة بين *AlWaidii e Chawarejiis et AlMorjii ex Alfabariis*, et *AlKadarii hærefes suas inchoarunt tempore AlHasani* (Bafriensis scilicet) a quibus unaque præceptore suo cum se subduxisset *Wasel*, asserens gradum inter duos gradus, (scilicet qui graviter peccasset nec pro fidei, nec pro infidei simpliciter habendum) *appellati sunt ipse et socii ejus, Motazali*. Nomen autem habent *AlWaidii* a وعيد, *Waid*, quod minas a Deo peccatoribus denuntiatis significat.

P. 23. l. 16.

Pro fidei desertore habent] Seu, infidelem pronuntiant eum, qui peccatum aliquod grave commiserit. His adhuc severior *Jaasar Ebn Mobashshar*, quidam ex *AlNodhamianis*, زعم ان سارق الحبة الواحدة فاست منخلع من الايمان *affirmavit, qui vel unum granum furatus fuerit, impium esse et a fide prorsus defecisse*. Sed plura in hanc sententiam (ان شا الله) infra ubi de *AlChawarejiis* agendum.

Ib. l. 18.

Ipsūque perpetuo in Gehenna mansurum, &c.] E contra *Mokatel* quidam e *Morjiorum* secta quæ الثوبانية *AlThaubania* audit, assererat ان المعصية لا يضر صاحب التوحيد والابمان *Non obesse transgressionem ei qui unitatem Dei agnoscat, et fide præditus sit, neque fidelem ignem ingressurum*. Item انه تعالى يغفر ما دون الكفر لا مكالة وان المؤمن العاصي ربه يعذب يوم القيامة علي صراط علي متن جهنم يصيبه

لنعم النار ولهيبها فبتالم بذلك علي مقدار المعصية ثم يدخل الجنة
 &c. Deum certo condonaturum quicquid citra infidelitatem
 fuerit, et Fidelem qui in Dominum suum rebellis fuerit pu-
 nitum iri die resurrectionis, super via extensa, supra medium
 Gehennæ, ubi calore et flamma ignis correptus cruciabitur
 juxta mensuram rebellionis; tum in Paradisum admittetur.
 Ex iisdem Basharnus quidam (referente etiam AlSharesta-
 nio) dixit ان ادخل اصحاب الكبائر النار فانهم سيخرجون عنها
 Si بعد ان عذبوا بذنوبهم واما التخليد فيها فمكالم وليس بعدل
 immiserit Deus peccatorum graviorum reos in ignem, illos
 tamen inde egressuros postquam pro peccatis suis pœnas de-
 derint, ut vero in æternum ibi maneant nec fieri posse, nec
 cum iustitia consistere. Quæ ipsissima fere videtur esse Al-
 Asgharianorum, qui pro Orthodoxis habentur, sententia,
 ipso Asghariensi, apud AlShahrestanum, sic docente, صاحب
 الكبيرة اذا خرج من الدنيا من غير توبة يكون حكمه الي الله
 تعالى اما ان يغفر له برحمته واما ان يشنع فيه النبي اذ قال
 شغاعتي لاهل الكبائر من امتي واما ان يعذبه بمقدار جرمه ثم
 يدخله الجنة برحمته ولا يجوز ان يخلد في النار مع الكفار لما
 ورد السمع من الاخراج من النار من كان في قلبه مثقال ذرة من
 &c. Cum qui graviter peccaverit e mundo exierit sine
 pœnitentia, permittendum est iudicium ejus Deo, sive ut illi
 condonet pro misericordia sua, sive ut intercedat pro illo Pro-
 pheta; Secundum illud quod dixit, Intercessio mea erit pro
 iis e populo meo qui graviter peccarunt; sive ut cruciet
 juxta mensuram sceleris ejus, deinde illum pro misericordia
 sua in Paradisum admittat, fieri autem non potest ut perpe-
 tuo maneat in igne cum infidelibus, ob illud quod pronuncia-

* *see atomi.*

tum audivimus, exiturum ex igne cuicumque fuerit pondus
 * *formiculæ de fide in corde suo.* *AlMotazalorum* doctrina
 huic ex diametro opposita est, referente eodem, scilicet
Mohammedanum quempiam عن كبيرة توبة من غير توبة
 ارتكبها استحق الخلود في النار لكن يكون عقابه اخف من
 Cum exierit [e mundo] *sine pœnitentia ob grave*
aliquod quod commiserit peccatum, dignum esse qui in æter-
num igne crucietur; futuram tamen pœnam ipsius levio-
pœna infidelium. *Wafeli* ejusdem sectæ patris de eo qui
 gravis peccati reus fuerit, hæc fuit sententia; illum dum
 in hac vita esset منزلة بين المنزلتين seu *medio quodam sta-*
tu collocandum, ut nec pro fidei, nec prorsus infidei (ut
 diximus) habendus sit, at اذا خرج عن الدنيا علي كبيرة من
 غير توبة فهو من اهل النار خالدا فيها اذ لبس في الاخرة الا الفرقان
 فربق في الجنة وقرّب في السعير لكنه يخفف عليه العذاب وتكون
 Cum egressus fuerit e mundo *peccati gravis reus, non acta pœnitentia, ingredi eum in ignem*
perpetuo cruciandum, cum duo sint solum in altero mundo
catus, quorum alter in Paradiso, alter in Igne sit; crucia-
tum vero ipsius levio- *esse, et gradum ipsius supra gradum*
infidelium. Sunt rursus qui tantum ab hoc absunt ut quem-
 piam in æternum igne in inferno cruciatum iri existiment,
 ut nec ipsum ignem perpetuo duraturum putent. Ita do-
 cuit (ut vidimus) *Jahm*, quem *Jahmianorum* secta autho-
 rem habuit: scilicet, finem habituros Paradisum et Ignem
 postquam eos ingressi fuerint qui iis destinati: verba au-
 tem illa Alcorani فيها خالدین i. e. *Perpetuo in iis mansuri,*
 علي المبالغة والتاكيد دون الحقيقة في التخليد

كما يقال خلد الله ملك فلان *ad modum Hyperboles et majoris confirmationis, non quod revera significant illos in iis* (i. e. Paradiso et Inferno,) *in æternum mansuros, sicut dicitur, In seculum durare faciat Deus regnum rōi dēivos.* Ab hoc rursus diversus *Alʿfahedh* (cujus et antea meminimus) quod ad eos qui igni adjudicantur statuit انهم لا يخلدون فيها عذابا بل يصبرون الى طبيعة النار *non perpetuo eos in illo cruciandos, sed in ejus naturam conversum iri, insuper asserens, ان النار يجذب اهلها الي نفسها دون ان يدخل, ignem ad se attrahere illi destinatos, nec quempiam in illum immitti.* Hi tamen omnes et Paradisum et Infernum in altero seculo statuunt, at secus *AlChattabiani* ex *AlShiis* (qui *AbilChattabi* cujusdam affecclæ) quibus est, referente *EbnoʼlKassai*, الجنة نعيم الدنيا والنار الامها, *Paradisus delicie hujus mundi, et ignis dolor ejus.* Affirmarunt ان الدنيا لا يغني وان الجنة هي التي تصيب الناس من خير ونعمة وعاقبة وان النار هي التي تصيب الناس من شر ومشقة وبليّة *Mundum non interiturum, Paradisum autem esse ea quæ contingant hominibus, bona, et delectationem, et sanitatem, Ignem vero ea quæ contingant hominibus mala, et molestiam et miseriam:* his primo positis, nihil mirum si ulterius progressi, استحلوا الخمر والزنا وسائر *licitum pronunciaverint vino et scortationi indulgere, et reliqua quæ lege vetita sunt perpetrare, et censuerint omittenda esse quæ lege mandata sunt, et orationem.*

Porro *AlShii* (scilicet *Alis sectatores*) *illi sunt &c.] Eodem modo nec verbis multum differentibus, quinam*

P. 23. l. 20.

~ Alias enim
nomen genera-
liter significat

اتباع الرجال
وانصاره
Kamus.

† scilicet qui
illud in se non
suscipit ex aliis
posterius.

fint *AlShii* nos docet *AlShahrestanius*: هم الذين شايعوا علما علي الخصوص وقالوا بخلافته وامامته نصا ووصاية اما جلبا او خفيا واعتقدوا ان الامامة لا يخرج من اولاده وان خرج قبظلم يكون *Illi peculiariter sunt qui se * Ali addixerunt, illum et Chalifam et Antistitem* [declaratum] *effrentes, testimonio et mandato, sive manifesto, sive occulto, et profitentes Antistitis munus aliis quam ejus posteris deferri non debere, quod si deferatur, fieri hoc ex parte aliorum, injuria, aut ex † ipsius parte præ metu.* Dicunt enim, ليست الامامة قضية مصلحية تناط باختيار العامة ويتنصب الامام بنصيبهم بل في قضية اصولية هو ركن لا يجوز للرسول اغفاله واهماله ولا *non esse Antistitis munus negotium aliquod vulgare, quod ab arbitrio vulgi pendeat, ut Antistes sit quemcunque illi muneri isti præficere velint; sed esse rem quæ ad fundamentum [religionis] pertinet, imo articulum quem non deceat prophetam neglectui habere, aut vulgi arbitrio permittere, et quod tanti esse putarunt eorum nonnulli, ut* معرفة الامام فقط *religionem in sola Antistitis notitia consistere statuerint* (ut *AlShahrestanius*, Cap. de الامامة). Sectæ eorum præcipuæ (eodem teste) quinque sunt; quæ tamen in alias pene innumeras scinduntur, adeo ut illud quod a *Mohammede* dictum fertur, abiturus suos in plus quam 70 sectas, nonnulli de *AlShiis* tantum intelligi velint. Placita autem omnium communia statuit, القول بوجوب التعيين والتنصيب وثبوت عصمة الائمة وجوبا عن الكباير والصغاير والقول بالتولي والتبري قولا ونعلا وعقدا لا في *Quod dicant necessaria esse peculiarem Antistitis designationem, et de eo testimo-*

nium [Mohammedis scilicet, vel Alcorani,] et quod affirmant necessario immunes se continere debere Antiflites a peccatis tum gravioribus tum levioribus, quodque asserant profitendum esse unicuique quibus adhæreat, et a quibus se separaret, dicto, facto, et fœdere, nec locum esse dissimulationi, quanquam in hoc quidam ex AlZeidianis a reliquis dissentiant. Quod ad alia, de quibus inter eos non convenit, sunt ex illis qui ad *AlMotaxalos* propius accedant, alii qui ad *Affimilatores*, alii qui ad eos qui traditioni et receptæ majorum consuetudini innituntur, in quorum numero ponendus videtur *Mohammed Ebn Ali AlBaker*, cujus sententiam de voluntate Dei hanc refert *Shahreslanius*, scilicet ان الله تعالى اراد بنا شيا واراد منا شيا فما ارادة بنا طواه عنا وما ارادة منا اظهره لنا فما بالنا نشغل بما اراد بنا عما اراد منا *Deum velle in nobis aliquid, et velle a nobis aliquid; et quod in nobis vult, hoc a nobis occultasse; quod autem a nobis vult, hoc nobis revelasse.* Quid autem rei est, quod circa ea quæ in nobis vult *Deus* occupati, ea quæ a nobis vult neglectui habeamus? et quod ad Dei decretum, statuiffe eum هو امر بين امرين لا جبر ولا تقويض extrema positam, ut nec sit coactio, nec libera permissio. Inter orandum autem hanc adhibuiffe formulam : اللهم لك الحمد ان اطعتك ولك الحجة ان اعصيتك لا صنع لي ولا لغيري *O Deus, tibi laus est, si tibi obsecutus fuero, et tibi ratio [ob quam condemner] si in te rebellis fuero; non est mihi nec alii cuiquam beneficentia, cum bene fecerimus, nec mihi nec alii cuiquam ratio [qua excusamur] cum male fecerimus.*

P. 25. l. 1.

C. de الغالبة

C. de

السيابية

AlShahrest.

C. de

المختارية

Jam inter eos qui modum exceſſerunt ex AlShiis &c.] Ad miras delapſi ineptias, quas referre piget, ſunt etiam qui inter eos maxime ſani; alii tamen alios infania ſuperarunt, atque inde nomen الغالبة feu غلاة الشبهة, quaſi dicas, *Qui modum excedunt.* Ii ſunt (inquit *AlShahreſtanius*) الذين غلوا في حق ايمانهم حتي اخرجوهم من حدود الخلقة وحكموا *qui in Antiftitibus ſuis celebrandis adeo modum exceſſerunt ut ipſos extra rerum creatarum terminos evexerint, et divinas ipſis proprietates attribuerint.* Utrumque autem tranſgreſſi ſunt, dum et hominum ἀνθρώπων ſtatuerunt, et in Deo corporeitatem aſſeruerunt. Sic enim pergit ille, وربما شبهوا واحدا من الائمة بالاله وربما شبهوا *alias autem aſſimilaverunt Antiftitum aliquem Deo, alias Deum creaturæ: atque ita in utroque peccant extremo exceſſus et defectus.* Variæ ſunt et horum ſectæ, et variæ in diverſis regionibus appellationes. Fuit ex illis *Abdolla Ebn Saba* (quem Judæum fuiſſe perhibent, atque idem in Judaismo de *Joſua* filio *Nun* prædicaviſſe) qui *Alim* ſalutaret *Tu es Tu,* i. e. انت الاله *Tu es Deus,* et ab hoc غلاة اصناف *diviſæ ſunt ſpecies eorum qui modum exceſſerunt,* quorum alii idem aut ejuſmodi alia de *Ali*, alii de aliquo ex ipſius poſteris affirmarent, et mortuum eum fuiſſe negarent, rediturumque olim in nubibus, terramque juſtitia impleturum. Inter poſteros ipſius magni apud ſuos nominis fuit *Mohammed* quidam, de quo hoc idem aſſeruerunt affeclæ ipſius, adeo ut ipſius reditum inter fidei articulos numeraverint. Atque hinc forſan error ille apud noſtros

quo vulgo creditur *Mohammedistas* Prophetæ sui reditum expectare. التناسخ autem seu ὑπέρμετροι isti, licet in aliis diversum sentiant, unanimiter tamen statuunt التناسخ المتعطفون et الحلول i. e. explicante *AlShahrestanio*, أن الله تعالى قائمٌ بكل مكانٍ ناطقٌ بكل لسانٍ ظاهرٌ بشخص البشر *esse Deum in omni loco, loqui omni lingua, atque apparere in persona aliqua individua*. Inde asseruerunt eorum nonnulli esse Antistites انبياء ثم الهة Prophetas, deinde Deos.

Cap. de
الخطابة

AlNofairi] Hos cum *Ifacianis* conjungit *AlShahrestanius*, sed unde appellati sint, (ut in reliquis solet sectis) non docet, tantum dicit esse ipsos ex eorum numero qui modum excefferunt, atque esse ipsis جماعة ينصرون مذهبهم *turbam quæ sectam eorum adjuvaret seu promoveret*. Num inde forsan nomen hoc sortiti sunt? Dicunt hi pro concessio haberi, ظهور الروحاني بالجسد الجسماني, *apparere substantias spirituales in corporibus crassioribus*, sic alias Angelos, alias Diabolum apparuisse. Asserunt ergo et ipsi ان الله تعالى ظهر بصورة اشخاص ولما لم يكن بعد رسول الله شخص افضل من علي وبعده اولاده المخصوصون هم خير البرية فظهر الكتف بصورتهم ونطقت بلسانهم واخذ بايديهم فعن هذا اطلقنا اسم *Deum apparere forma hominum quorundam; cumque non sit post Mohammedem inter homines præstantior quam Ali, et post ipsum filii ipsius, nomine designati, hominum præstantissimi sint, apparuisse Deum forma ipsorum, locutum ipsorum lingua, et manibus ipsorum usum, ideoque (inquiunt) Deitatis appellationem ipsis tribuimus*. Quin et multa *Alis* facta narrant miranda, atque inter cætera

P. 25. l. 2.

C. de

الامامية

* Nam alium ultimum Antistitum statuunt, v. C. de الباقية et الاثنا عشرة v. C. de الصالحية

quod portas *Chaibar* loco moverit, quod esse volunt *argumentum manifestum*, fuisse in eo *particulam aliquam divinam, et potentiam caelestem*, eumque fuisse ipsum *الذي ظهر الاله بصورته* وخلقت ببديده وامر بلسانه وعن هذا قالوا كان هو موجود قبل *cujus forma apparuit Deus, cujusque manibus [opera sua] creavit, et cujus lingua praecepta dedit, ideoque dixerunt extitisse ipsum ante creationem caelorum et terrae*. Ita impie detorquere videntur quaedam quæ de Christo in Scripturis dicuntur, ut de *Ali* eadem affirmant. Porro ita distingui possunt *AlShii* ut sint ex iis, qui dicant *بالوقوف والانتظار والرجعة* *sistendum atque expectandum dum redeat Antistes*, scilicet, interruptam esse dudum *Antistitum* seriem, rediturum autem aliquando qui * ultimus (ex eorum sententia) cum esset, disparuit, et indiciiis, de quibus dubitari non possit, patefaciendum, dicti hi *بالسوق والتعديية* *AlWakefi*, alii autem qui dicant *بالواقعة* *AlWakefi*, alii autem qui dicant *بالسوق والتعديية*, scilicet, *continuari Antistites*, nec deficere unquam qui munere illo fungatur. Imo sunt qui asserant fieri posse ut sint duo simul *Antistites* in diversis terræ regionibus, quorum si alter alteri contrarium statuatur, uterque tamen æquum rectumque statuatur, *وان ائتي باستحلال دم الامام الاخر*, *etiamsi sanguinem alterius fundi jusserit*. Quod autem diximus *AlShios* eo insaniam delapsos ut *Antistites* suos *Deitatis* participes statuatur, sibi que hoc arrogaverint nonnulli qui munus illud vendicaverint, commune fere est illis cum aliis *Mohammedanorum* sectis delirium, apud quos reperti sunt quam plurimi qui magnam cum cœlo

affinitatem, et revelationes nescio quas apud credulum vulgus jactitaverint, quorum et morem describentem et quid de ipsis censendum fuerit statuentem audiamus *Ahmedem AlGhazalium*, qui de *Suforum* quorundam Sermionibus quibus mutuam inter se et Deum amorem, et arclam cum eo familiaritatem, quæ omnem operum externorum curam supervacaneam reddat, profiteri soleant, verba faciens, hæc habet : انتهى قوم الى دعوي الاتحاد وارتفاع الحجاب والمشاهدة بالرويا والمشاهدة بالحطاب فيقولون قبل لنا كذا وقلنا كذا ويتشبهون فيه بالكسبين. الكلاح الذي قتل وصلب لاجل اطلاقه كلمات من هذا الجنس ويستشهدون فيه بقوله انا الحق وبما يحكي عن يزيد البسطامي انه قال سبكاني سبكاني وهذا فن الكلام عظيم ضرورة في العوام حتي ترك جماعة من اهل النلاحة فلاحتهم واطهروا مثل هذه الدعاوي فان هذا الكلام يستلذه الطبع اذ فيه البطالة عن الاعمال مع تركيبة النفس بدرك المقامات والاحوال فلا يعجز الاغبياء عن دعوي ذلك لانفسهم ولا عن تلقف كلمات مخطيئة مزخرفة ومهما انكر عليهم ذلك لم يعجزوا ان يقولوا ان هذا انكار مصدره العلم والجِدُل والعلم حجاب والجِدُل عمل النفس وهذا الحديث لا بلوح الا من الباطن بمكاشفة نور الحق فهذا الحق مما قد استطار في بعض البلاد شررة وعظم ضرورة ومن نطق بشي منه فقتله افضل في ذنب الله *Eo processit res ut quidam unionem cum Deo, ejusque sublato velo visionem, et colloquium familiare jactitent, dicentes, Dictum est nobis ita, et Nos ita diximus, et similes videri volunt Hosaino AlHallajia [cuidam], qui morte mulctatus et cruci affixus est ob verba quædam hujus generis ab ipso prolata, quod scilicet (prout testibus idoneis comprobatum est) dixerit, انا الحق Ego sum * Veritas [seu*

Al. ex.

مخطيئة

* الحق من
اسمايه تعالي
او من صفاته
E nominibus
Dei aut attri-
butis ejus.
Kamus.

Deus verus] ; uti et narratur de Abi Yezido AlBestamiensi, dixisse ipsum, سبكاني سبكاني Laus mihi, Laus mihi, [seu, Celebrandus ego laudibus divinis]. Est autem genus hoc sermonum, magnorum apud vulgus malorum causa, adeo ut agricolæ nonnulli terræ cultura relicta talia sibi vendicaverint ; cum scilicet delectetur natura huiusmodi sermonibus, qui opera negligere permittant, cum opinione interin animum mundandi, affectione graduum et proprietatum nescio quarum. Nec quid impedit quo minus hominum etiam stupidissimi talia de se prædicent, et facile istiusmodi sibi verba futilia arripiant, et cum quod dicunt verum esse negetur, regerant, Incredulitatem istam procedere a Scientia et Logica, Scientiam autem velum esse, Logicam opus mentis, hæc autem quæ ipsi dicunt non apparere nisi intrinsecus lumine veri detecta ; atqui hoc quod verum haberi volunt illud est cuius scintille per regiones aliquot dissiluerint, et quod magna pepererit mala, adeo ut unum eorum qui futilia istiusmodi blateret morte afficere, religioni Dei convenientius sit, quam decem viros conservare. Hæc AlGhazali.

P. 25. l. 8.

AlShis contrarii sunt Chazargii: شازرغي] Seu Charejii potius. Quinam illi sint docet AlShahrastanius his verbis:

بأخرجون
من طاعة
الامام
المقترض
الطاعة

EbnulAthir.

في فتاويهم
خارجي

كل من خرج علي الامام الحق الذي انفقت الجماعة عليه سمي خارجيا سوا كان الخروج في امام الصحابة علي الائمة الراشدين او كان بعدهم علي التابعين Quicunque prodierit contra Antislitem legitimum qui consensu publico receptus est, appellatur Charejii, sive egressus fuerit tempore sociorum [Mohammedis] contra Antislites illos orthodoxos, sive postea, contra successores eorum. Nomen ergo ab egrediendo sortiti sunt,

quod ab obedientia Antistiti debita abscedant, seu ab eo desciscant. *Defectores, Rebelles*, reddere licet. * Alium tamen forsan ejusdem thematis significatum respexisse videtur *Ebno'lKassai* dum eos sic describit, الخوارج هم الذين باخذون العشر من غير اذن سلطان *AlCharciji sunt qui tributum accipiunt absque regis venia*. Primi hoc titulo notati sunt quidam qui ab *Ali* desciverunt, postquam cum eo fuissent in *prælio Seffini*: scilicet 12 illa virorum millia quos narrat † *Historiæ Saracenicæ* author *Alim* deseruisse, improbantes certorum hominum arbitrium, constituto sibi duce *Abdallah* filio *Wahabi* الراسبي *AlRasebiensi*: male enim in exemplari *Erpeniano* legitur quod Latine expressit vir doctissimus, et literarum Orientalium promotor egregius, *Rasitæum*, apud quem corrigendum etiam quod dicit, [Anno 38 occurrerunt *Alis* et *Abdallah* filius *Wahabi* *AlBarasio* cum sociis ejus *Chawarijiis*] et legendum, Occurrit *Alis* *Abdallaho* filio *Wahabi* *AlRasebiensi*, cum sociis ejus *Charejiis*: ut pro البراشي reponatur الراسبي aliorum, qui eandem narrant historiam, fide. Nam idem hic *Abdallah* qui supra, non jam *Alis* socius, sed *Charejiorum* dux, et quem primum sibi Antislitem præfecerunt, teste *AlShahrestanio*. Hi vero qui ab *Ali* ideo desciverunt quod hominum arbitrio ad litem inter se et *Moawiam* componendam, (quanquam ipsorum primum impulsu) acquiesceret, inde dicti sunt المحكمة *AlMohaccemii*, quod scilicet primus eorum, audito inter *Alim* et *Moawiam* convenisse de arbitris statuendis, diceret, لا حكم الا لله Num res

* Scilicet
خراج Vesli-
gal, Tribu-
tum.

† Elmacin.
p 39.

AlShahrest.
in C. de
المحكمة

ad religionem Dei spectantes hominum judicio permittes? non est judicium nisi Deo. Duo hæreseos eorum fundamenta hæc ponit AlShahrestanius: 1. انهم جَوَرُوا أَنْ يَكُونَ الامام. c. Quod Antistitis muneri idoneum censeant etiam qui non sit genere Korai'hita, modo justus sit ac pius, aliisque quæ ad munus illud requiruntur dotibus instructus; quod si a veritate declinaverit, وعزله interficiendum, aut imperio privandum; statuaturque fieri posse ut nullus sit omnino in mundo Antistes; quod si أُحْتَبِجَ إليه فَيَكُونَ عبداً او حراً او فَيَكُونَ عبداً او حراً, licere ut sit vel servus, vel liber, vel Nabatæus, vel Korai'hita. 2. Quod dicant اخطأ علي في التحكم اذ حكم Peccavit Ali in arbitris statuendis, quod rem hominum judicio permiserit, cum non sit judicium nisi penes Deum, atque eousque processerint ut eum infidelitatis arguerint ac maledictis inceperint. Refert autem author Historiæ Saracenicæ Alim anno Hejræ 38 hos omnes (eos scilicet qui in errore suo perstiterunt, Abdallahum filium Wahabi ducem secuti) occidisse, ita ut ne unus quidem evaderet. Sic et Abu'lFeda (nisi quod anno 37 factum narret:) قتلوا عن اخرهم ولم يقتل من Occisi sunt ad unum omnes, septem tantum e sociis Alis interfectis: idem afferit et Alfannabius استاصلهم بالقتل عن اخرهم ولم يقتل من اصحاب علي Internecione eos delevit, cum e sociis Alis sex tantum occisi essent. At paulo aliter vel distinctius rem narrat AlShahrestanius, قاتلهم علي بالنهروان مقاتلة شديدة فلا انفلت منهم الا اقل من عشرة فما قتل من المسلمين الا اقل

من عشرة فانهزم اثنان منهم الي عمان واثنان الي كerman واثنان الي سجستان واثنان الي الجزيرة وواحد الي تل مورون باليمن وظهرت بدع الخوارج في هذه المواضع منهم وبقبت الي اليوم *Acri eos certamine aggressus est Ali in Nahrawan, adeo ut non evaderent ex ipsis nisi pauciores decem, cum ex Orthodoxis qui occiderentur infra decem essent. Fugerunt autem ex iis duo in Ommanum, duo in Carmaniam, duo in Sejestanum, et duo in Jazirah, unus autem ad Tel Maurun in Yaman, atque inde orta est Charejiorum hæresis, quæ istis in locis ad hunc usque diem permansit. Sectæ eorum complures, quarum tamen præcipuæ, præter Mohaccemios jam dictos, sex sunt, (cæteræ فروعهم earum furculi) quæ licet aliis in rebus multum inter se discrepent, tamen بجمعهم القول بالتبزي عن عثمان وعلي وبقدمون ذلك علي كل طاعة ولا يصحكون المناكحات الا علي ذلك ونكحرون اصحاب الكباير ويؤن الخروج commune hoc est omnibus, ut Othmano et Ali penitus renunciandum statuant, atque hoc omni cultui præferant, nec alia conditione nuptias contrahere permittant, et pro infidelibus habeant peccatorum graviorum reos, et necessarium putent Antistiti cum legem transgressus fuerit se opponere. Multum inter eos disputatur de infantum tam fidelium (quos vocant) quam infidelium statu post hanc vitam, et quomodo erga eos in hac vita se gerere debeant.*

Ut nullus sit omnino in mundo Antistes] Illis quæ ex *Al-Shahrestanio* jam dicta sunt addere liceat quæ idem de secta eorum quæ التجدات audit, *Nojdahi* scilicet cujusdam affecilis, asserit, statuere illos امام قطا

P. 25. l. 12.

وانما عليهم ان يتناصفوا فيما بينهم فان هم راوا ان ذلك لا يتم
Non esse opus hominibus الا بامام يحكمهم عليه فاقاموه جاز
Antistite omnino, sed illis incumbere ut iuste inter se agant :
quod si viderint illud perfici non posse nisi ope Antistitis qui
ad illud eos impellat, ideoque eum constituent, licitum esse.

Porro controversia ista de Antistitis officio et necessitate apud Scholasticos agitur, apud quos quæri solet;
 1. De necessitate præficiendi Antistitem. 2. De proprietatibus Antistitis, seu conditionibus in eo qui muneri illi sustinendo idoneus sit requisitis. 3. Unde pendeat ut quis ad gradum illum rite promoveatur. 4. De legitimo *Mohammedis* in munere isto successore, &c. *الامام AEmam* interim seu *Antistes* is apud illos vocatur qui toti *Mohammedanorum* genti præsit *امور الدين والدنيا* *tam in rebus quæ ad religionem, quam quæ ad mundum spectant*, ut loquitur author libri *AlMarwakef*, five, ut aliter describunt, qui *Mohammedis* in his omnibus vices gerat *في اقامة قوانين* *ad legis canones confirmandos, et religionis pomæria conservanda*, cui omnes obsequium præstare tenentur.

P. 25. l. 13.

Competere ut sit vel servus, vel liber, vel Nabatæus, vel Koraishtita *النبط AlNabat* (inquit *AlMotarrez*) *جيل من* *genus est hominum qui in Eraki pagis degunt*, quorum unus aliquis *نبطي Nabatæus* dicitur: esse autem monet loquendi formulas in quibus idem sonet *Nabatæus* ac *العامي e vulgi fæce* aliquis, seu infimæ fortis homo, quod idem locum hic habere videtur, cum *Koraishtis*, nobilissimæ et elegantix laude clarissimæ apud

Arabes tribui, rude hoc et agreſte hominum genus opponatur.

Diſcrepantes variarum apud *Mohammediſtas* ſectarum, de nonnullis fidei articulis, ſententias vidimus. Erunt forſan qui ſcire aveant quænam tandem ſint, quæ illi qui pro Orthodoxis habentur, unicuique neceſſario credenda putent. Eorum in gratiam, luculentam fidei ipſorum confeſſionem, prout ab *AlGhazalio*, præcipuæ apud eos notæ ſcriptore, deſcripta eſt, apponere libet. Hæc igitur juxta ipſum eſt ترجمة عقيدة اهل السنة *Interpretatio confeſſionis fidei Orthodoxorum*, quæ duorum verborum testimoniï, ſeu, confeſſionis, ut vocant, ſcilicet لا اله الا الله ومحمد رسول الله *Non eſt Deus, niſi Deus ille, et Mohammed eſt legatus Dei*, explicatione conſiſtit.

الحمد لله البدي المعيد الفعال لها يريد زي
العرش المجيد والبطش الشديد الهادي صغوة العبيد
الي المنهج الرشيد والمسلك السديد المنعم عليهم
بعد شهادة التوحيد بحراسة عقائدهم عن ظلمات
التشكيك والترديد السابق لهم الي اتباع رسوله

Laus Deo qui [omnia] condidit et restituit, qui facit quodcumque voluerit, qui possidet thronum gloriosum, et robur eximium, qui dirigit servos suos sinceros in viam rectam, et semitam indeflexam, qui gratiam illis faciens, postquam unitatem ipsius confessi fuerint, confessiones ipsorum a tenebris dubitationis et hæſitationis conservat, et dirigit illos ut sequantur Apostolum ipsius Mohammedem, et eant post socios ejus

المصطفى صلى الله عليه وسلم واقتفا صحبة
الأكرمين المكرمين بالتأييد والتسدبد المتجلي
لهم في ذاته وافعاله بمحاسن اوصافه التي لا
يدركها الا من القى السبع وهو شهيد البعز اياهم
في ذاته انه واحد لا شريك له فرد لا مثل له
صمد لا ضد له متفرد لا ند له وانه قديم لا اول
له ازلي لا بداية له مستمر الوجود لا اخر له ابدى
لا نهاية له قيوم لا انقطاع له رابم لا انصرام له لم
ينزل ولا يزال موصوفا بنعوت الجلال لا يقضي عليه
بانقضا تصرم الاماد وانقراض الاجال بل هو الاول
والاخر والظاهر والباطن * التنزيه * وانه تعالى ليس

*honoratissimos, quos dignatus est auxilio et directione quæ
manifestata est illis in essentia et factis ipsius et attributis
eximiis, quæ non affertur nisi qui auditu edoctus illa perci-
piat; qui notum facit illis, quod ad essentiam suam, esse se
unum, cui non sit consors; singularem, cui non sit par; uni-
formem, cui non sit contrarius; separatum, cui non sit simi-
lis; et esse se antiquum, cui non fuerit ^{primus} ~~primus~~; æternum,
cui non fuerit initium; perpetuo durantem, cui non sit ^{ultimior} ~~ultimior~~
ultimior; sempiternum, cui non sit finis; persistentem, qui esse
non desinat; permanentem, qui non deficiat, quique nec un-
quam cessaverit, nec unquam cessaturus sit ornari attributis
gloriosis, nec subiaceat decreto ut finiatur præcisis terminis,
vel defectis finibus, sed sit primus et ultimus, qui intus est et
extra. * التنزيه * Amotio eorum quæ de Deo non dicuntur.*

بجسم مصور ولا جوهر محدود مقدر وانه لا بهائل
 الاجسام لا في التقدير ولا في قبول الانقسام وانه
 ليس بجوهر ولا تحله الجواهر ولا بعرض ولا تحله
 الاعراض بل لا بهائل موجودا ولا بهائل موجود
 وليس كمنله شي ولا هو مثل شي وانه لا يحده
 المقدار ولا تحويه الاقطار ولا تحيط به الجهات ولا
 يكتنفه السموات وانه مستو علي العرش علي
 الوجه الذي قاله وبالعني الذي اراده استوا
 منزلها عن الهابة والاستغفار والتبكن والحلول
 والانتقال لا يحله العرش بل العرش وحملته
 محمولون * بالطف قدرته ومقهورون في قبضته وهو

* Al. ex.

بلطف

*Præterea Dominum supra omnia excelsum, non esse corpus
 forma præditum, neque substantiam terminis circumscriptam,
 aut mensura definitam; neque similem esse corporibus, quæ
 vel mensurabilia sunt vel divisibilia; neque substantiam esse,
 neque existere in eo substantias, neque accidens, nec existere in
 eo accidentia; sed nec similem esse cuipiam eorum quæ ex-
 istunt, nec simile esse ei quippiam; neque terminari quantitate,
 nec comprehendi terminis, nec circumscribi situs differentiis,
 nec cælis ambiri, cum ipse throno insideat, modo quem ipse
 descripserit, et sensu quem ipse voluerit, sessione quæ procul
 abest ut in eo notet contactum, vel insidentiam, vel situm lo-
 calem, vel existentiam in altero, vel motum localem, ita ut
 non sustineat eum thronus, sed ipse thronus et quod super ip-
 sum est, sustineantur bonitate potentie ejus, subiecta compre-*

فوق العرش وفوق كل شي الي تخوم الثري
 فوقية لا تربده قربا الي العرش والسبا بل هو رفيع
 الدرجات عن العرش كما هو رفيع الدرجات عن
 الثري وهو مع ذلك قرب من كل موجود وهو
 اقرب الي العبيد من حبل الوريد فهو علي كل
 شي شهيد ان لا يئائل قربه قرب الاجسام كما
 لا تئائل ذاته ذات الاجسام وانه لا يحل في شي
 ولا يحل فيه شي تعالي عن ان يحويه مكان كما
 تقدس عن ان يحده زمان بل كان قبل ان
 خلق الزمان والكان وهو الان علي ما عليه
 كان وانه باين عن خلقه بصفاته ليس في زانه

*hensioni manus ejus ; ipse autem sit supra thronum et supra
 res omnes, usque ad terminos terræ, ita tamen supra, ut ni-
 hilo interim throno et cælo propinquior evadat, cum gradibus
 [infinitis] elatus sit supra thronum, non minus quam elatus est
 supra terram, atque interim omnem rem prope sit, imo pro-
 prior hominibus quam venæ ipsorum jugulares, ac omni rei
 testis adsistat, cum propinquitas ipsius non sit similis propin-
 quitati corporum, uti nec similis est essentia ipsius essentia
 corporum ; neque existere ipsum in re aliqua, neque in ipso
 rem aliquam existere quin et superiorem esse quam ut conti-
 neat eum locus uti sanctior est quam ut terminet eum tempus,
 cum fuerit antequam creata essent tempus et locus, et eo modo
 se jam habeat quo semper habuit ; atque esse eum distinctum
 a creaturis suis per attributa sua, neque esse in essentia ipsius*

سواه ولا في سواه ذاته وأنه مقدس عن التغير والانتقال ولا تحله الحوادث ولا تعتربه العوارض بل لا يزال في نعوت جلاله منزلها عن الزوال وفي صفات كماله مستغنيا عن زيادة الاستكمال وأنه في ذاته معلوم الوجود بالعقول مري الذات بالابصار رحمة منه ولطفا بالابرار في دار القرار واتهما للنعيم بالنظر الي وجهه الكريم * القدرة * وأنه تعالى حي قادر جبار قاهر لا يعتربه قصور ولا عجز ولا تاخذه سنة ولا نوم ولا يعارضه فنا ولا موت وأنه ذو البلكون والعزة والجبروت له السلطان والقهر والخلق والامر

*præter ipsum, neque in alio præter ipsum, essentiam ejus; esse etiam sanctitate sua immunem a mutatione et motu locali, neque inhærere in ipso accidentia, neque accidere ipsi contingentia, verum esse ipsum per omnia secula, quod ad attributa gloriæ suæ, ab omni dissolutionis periculo immunem, et quod ad attributa perfectionis suæ, nulla perfectionis additione indigere, et quod ad essentiam suam notum esse quod existat, apprehensione intellectus, et oculorum visione, prout est, perspectum, pro misericordia et gratia sua erga sanctos in * domo æterna, ita ut perfectum reddat gaudium [ipsum] intuitu faciei suæ gloriôsæ. * القدرة POTENTIA.* Atque esse Deum viventem, potentem, fortem, omnibus prævalentem, cui non contingit defectus aut impotentia, quem non occupat dormitatio aut somnus, aut nec accidit ei interitus aut mors, cujus est imperium et regnum et potentia et robur, cui est dominium*

* Seculo futuro.

والسّموات مطوّبات بيّمينه والخلّايق مقهورون في قبضته وانه البتّفضل بالخلق والاختراع والبتّوحد بالايّجاد والابداع خلق الخلق واعمالهم وقدر ارزاقهم واجالهم لا يشذّ عن قبضته مقدور ولا يعزّب عن قدرته تصاريّف الامور لا تحصي مقدورته ولا تتناهي معلوماته * العلم * وانه تعالي عالم بجّيع البعلومات محيط بها بجري من تخوم الارضين الي اعلي السموات لا يعزّب عن عليه منقال ذرة في الارض ولا في السما بل يعلم ديبب الذبلة السودا في اللبلة الظلّبا علي الصخرة الصبا يدرك حركة الذر في جو الهوا وبعلم السر واخفي وبطلع علي

*et victoria et creatio et mandatum, cujus dextra complicati sunt cæli, cujusque manus comprehensioni subjæctæ omnes creaturæ, qui excellentiam suam declaravit, creando et condendo, et unitatem suam, dando existentiam et originem, qui homines et eorum opera creavit, et demensa iis et fines determinavit, cujus manum non fugit quicquam quod possibile est, et a cujus potentia non longe absunt rerum conversiones; nec possunt numerari ea quæ sub potentia ejus cadunt, nec terminari quæ sub scientia. * العلم SCIENTIA. * Porro scire Deum omnia scibilia, comprehendere quicquid evenit a finibus terrarum usque ad cælum supremum, ita ut non longe absit a scientia ejus vel quod pondere instar sit formiculæ, tam in terra quam in cælo, verum sciat formicam nigram nocte obscura, saxo duro [ingredientem], et cognitum habeat motum atomi*

هو اجس الضماير وحركات الخواطر وخفيات السرير
 بعلم قديم ازلي لم ينزل موصوفا به في ازل الازال
 لا بعلم متجدد حاصل في ذاته بالحلول والانتقال
 * الارادة * وانه تعالى مرشد الكائنات مدبر للحادثات
 فلا يجري في الهلك والهلكوت قليل ولا كثير
 صغبر او كبير خير او شر نفع او ضر ايمن او كفر
 عرفان او نكر فوز او خسر زيادة او نقصان طاعة او
 عصيان الا بقضايه وقدره وحكمه ومشيته فيها شا كان
 وما لم يشا لم يكن لا يخرج عن مشيته لغتة ناظر
 ولا فلتة خاطر بل هو البتدي بالاشيا وهو

*cujuslibet in aëre vacuo, et perspiciat secretum et tegat, et
 cernat conceptus mentis et cogitationum impetus et secretorum
 abdita, scientia antiqua, æterna, quæ ab omni æternitate
 ipsius attributum fuerit, non scientia nova quæ essentia ejus
 adventitia sit inhæfione aut translatione. * الارادة VOLUNTAS.*
 Et velle eum ea quæ sunt, et disponere ea quæ de novo pro-
 veniunt, neque obvenire in imperio aut regno parum aut mul-
 tum, parvum aut magnum, bonum aut malum, fidem aut
 infidelitatem, scientiam aut ignorantiam, affecutionem aut
 frustrationem, incrementum aut decrementum, obedientiam
 aut rebellionem, nisi ejus determinato consilio et decreto, et
 sententia et voluntate: quicquid autem ipse voluerit, esse, et
 quicquid non voluerit, non esse, nec voluntatem ejus fugere
 nictum oculi, nec impetum aliquem cogitationis: verum ipsum
 esse qui rebus initium dederit, quique primo condiderit et qui*

المبدي والبعيد الفعال لما يريد لا راد لحكمه ولا معقب لقضائه فلا مهرب لعبد عن معصيته الا بتوفيقه ورحمته ولا قوة له علي طاعته الا بمحبته وارادته لو اجتمع الانس والجن والبالكة والشياطين علي ان يحركوا في العالم ذرة او يسكنوها دون ارادته ومشيته عجزوا عنه وان ارادته قابضة بذاته في جملة صفاته لم ينزل كذلك موصوفا بها مربدا في ازله لوجود الاشيا في اوقانها التي قدرها فوجدت في اوقانها كما اراده في ازله من غير تقدم ولا تاخر بل وقعت علي وفق علمه وارادته من غير

restituturus sit, et efficiat quicquid vult : adeo ut non sit qui sententiam ejus revocet, nec qui decreto ejus moram injiciat, nec suffugium sit ullum homini ne rebellis in eum reperiatur, præter auxilium et misericordiam ipsius, nec potentia homini ad obsequium ipsi præstandum, nisi ab amore et voluntate ejus: quod si simul congregentur homines et genii et angeli et diaboli, ut vel unum atomum moveant, aut quiescere faciant absque voluntate et beneplacito ipsius, non posse eos hoc facere. Voluntatem autem ejus subsistere in essentia ejus inter cætera ejus attributa, nec ullum unquam fuisse tempus, quo non ipsi attributa fuerit ; quod scilicet, ab æterno voluerit ut temporibus quæ ipse illis præstituerat existerent res, quæ demum temporibus suis extiterunt [singulæ] prout ipse ab æterno voluit, nec citius nec serius, sed convenienter scientiæ et voluntati ipsius, sine mutatione aut alteratione successionis re-

نبدل ولا تغير دبر الامور لا بترتيب افكار وتربص
 زمان فلذلك لم يشغله شان عن شان * السمع
 والبصر * وانه تعالى سميع بصير يسمع ويرى لا يعزب
 عن سمعه مسموع وان خفي ولا يغيب عن رويته
 مربى وان لدق لا يحجب سمعه بعد ولا يدفع
 رويته ظلام يرى من غير حدة واجفان ويسمع من
 غير اصمخة وازان كما يعلم بغير قلب ويبطش
 بغير جارحة ويخلق بغير آلة لا تشبه صفاته صفات
 الخلق كما لا تشبه ذاته ذات الخلق * الكلام *
 وانه تعالى متكلم امر ناهي واعد متوعد بكلام
 ازلي قديم قايم بذاته لا يشبه كلام الخلق فليس

*rum, non nova cogitationum ordinatione, aut temporis expecta-
 tione, ideoque non distineri ipsum re aliqua quo minus aliis
 vacet. * السمع والبصر AUDIUS ET VISUS.* Atque esse eum au-
 dientem, videntem, qui audiat et videat, ita ut non procul
 absit ab auditu ejus audibile quicquam, quamvis occultum sit,
 nec a visu ejus visibile, etsi minutulum sit, cum non obstruat
 auditum ejus distantia, nec repellant visum ejus tenebræ;
 qui videt sine pupilla et palpebris, et audit sine meatu aut
 aure, sicut cognoscit sine corde, et molitur sine membro [ali-
 quo corporeo] et creat sine instrumento, cum non sint similia
 attributa ipsius attributis creaturarum, ut nec similis est
 essentia ipsius essentie creaturarum. * الكلام SERMO.* Ip-
 sum præterea loqui, imperare, prohibere, promittere, minari,
 sermone æterno, antiquo, qui subsistat in essentia ipsius, nec*

بصوت يحدث من انسلال هوا واصطكاك اجرام ولا يحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان وان القران والتوراة والانجيل والزبور كتبه المنزلة علي رسله وان القران مقرو بالالسنة مكتوب في المصاحف محفوظ في القلوب وانه مع ذلك قد تم قابم بذات الله لا يقبل الانفصال والفراق بالانتقال الي القلوب والاوراق وان موسي سبع كلام الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات الله من غير جوهر ولا عرض واذا كانت له هذه الصفات كان حيا عالها قادرا مربدا سبعة بصبرا متكليا بالحياة والعلم والارادة والسبع والبصر والكلام لا بهجرد

*familis sit sermoni creaturarum, quique non consistat voce quæ oriatur e commotione aeris, et collisione corporum, neque literis quæ conficiantur concursu labiorum, aut motione linguæ, et esse Alcoranum, Legem, Evangelium et Psalterium, libros ab ipso demissos super Apostolos suos, et legi Alcoranum linguis, inscribi libris, reponi cordibus, ita tamen ut interim sit antiquus, subsistens in essentia Dei, nec obnoxius fiat separationi et divisioni, dum transferatur in corda et chartas, nec non audivisse Mosem verbum Dei sine voce aut litera, sicut vident sancti essentiam Dei absque substantia aut accidente. Cumque Deo competant hæc attributa, vivere ipsum, scire, potentem esse, velle, audire, videre, loqui, vita, potentia, scientia, voluntate, auditu, visu, oratione, non simplici essentia. * الاعمال OPERA DEI.** Atque ita se habere illum ut non

الذات * الافعال * وانه تعالى لا موجود سواه الا وهو حادث بفعله وفايض من عدله علي احسن الوجوه واكملها وانبها واعدلها وانه حكيم في افعاله عادل في اقصيته ولا يقاس عدله بعدل العباد ان العبد يتصور منه الظلم بتصرفه في ملك غيره ولا يتصور الظلم من الله فانه لا يصادف لغيره ملكا حتي يكون تصرفه فيه ظلما فكل ما سواه من جن وانس وشيطان وملك وسما وارض وحيوان ونبات وجوهر وعرض ومدرک ومحسوس حادث اختصره بقدرته بعد العدم اختراعا وانشاء بعد ان لم يكن شيئا انشا ان كان في الازل موجودا وحده ولم يكن

existat, præter ipsum, nisi quod ipsius opere producat, et fluat a justitia ejus modo optimo, præstantissimo, perfectissimo, et justissimo, atque esse ipsum sapientem in operibus suis, justum in decretis suis, neque comparari justitiam ejus cum justitia hominum, cum de homine suspicari liceat, injuste ipsum acturum quod aliorum jura invadat; at in Deo non possit fingi injustitia, cum non reperiat quod ad alium præter se pertineat, ut ipsi res alienas administrare pro injustitia imputetur, omnia autem, ipso uno excepto, genios, homines, diabolum, angelos, cælum, terram, animalia, plantas, substantiam, accidens, intelligibile, sensibile, de novo orta esse, eaque creasse ipsum potentia sua post privationem meram, et in lucem produxisse, cum nihil omnino essent, cum ab æterno extiterit ipse solus, nec fuerit cum eo alius; de novo autem pro-

معه غيره فاحدث الخلق اظهارا لقدرته وتحقيقا لها
سبق من ارادته ولها حق في الازل من كلمته لا
لافتقاره اليه وحاجته وانه متفضل بالخلق والاختراع
والتكليف لا عن وجوب ومتطول بالانعام والاصلاح
لا عن لزوم فله الفضل والاحسان والنعمة والامتنان
ان كان قادرا علي ان يصب علي عباده انواع
العذاب ويبتليهم بضروب الالام والايصاب ولو فعل
ذلك لكان منه عدلا ولم يكن قبيحا ولا ظلما وانه
يثيب عباده علي الطاعات بحكم الوعد والكرم لا
بحكم الاستحقاق واللزوم ان لا يجب عليه فعل ولا
يتصور منه ظلم ولا يجب عليه لاحد حق وان حقه

*duxerit creaturas ad potentiam suam manifestandam, et voluntatem suam præcedentem, et verbum suum quod ab æterno verum fuit, confirmanda, non quod iis opus haberet aut indigeret; et declarasse ipsum gloriam suam creando, con-
dendo, atque imperando, non ex debito, et gratiam præstando et benefaciendo, non ex necessitate, utpote cui sit benignitas et beneficentia, et gratia, et beneficiorum imputatio, cum ipsi potestas sit effundendi super homines varias pænarum species, eosque diversis dolorum et morborum generibus afficiendi, quod si faceret justitiam hoc in ipso fore, non malum et injuriam, et remunerare ipsum cultores suos propter obedientiam, ratione promissi et beneficentiæ, non ratione meriti et necessitatis, cum non sit, ad quod præstandum ipse teneatur, nec fingi possit in ipso injustitia, neque obstringatur ipse cuiquam. Quod*

في الطاعات وجب علي الخلق بالجابة علي لسان
 انبيائه لا بمجرد العمل ولكنه بعث الرسل واطهر
 صدقهم بالمعجزات الظاهرة فبلغوا امره ونهيه ووعد
 ووعيده فوجب علي الخلق تصديقهم فيها جاوا به
 * معني الكلمة الثانية وهي شهادة الرسول عليه
 السلام * وانه تعالي بعث النبي الامي القرشي
 محمدا صلي الله عليه وسلم برسالته الي كافة
 العرب والعجم والجن والانس فنسخ بشرعه الشرايع
 الا ما قرره وفضله علي سائر الانبياء وجعله سيد
 البشر ومنع كمال الابيان بشهادة التوحيد وهو

*autem obstringantur homines illi obsequium prestare, fieri
 hoc, quod hoc ab ipsis sibi deberi declaraverit per linguas pro-
 phetarum, non ex simplici intellectus dictato, verum misisse
 ipsum legatos quorum veritatem miraculis manifestis compro-
 baverit, qui ad homines ab ipso detulerunt mandata et pro-
 missa et minas, quibus ideo tenentur homines fidem adhibere in
 iis quæ nunciant. * معني الكلمة الثانية SENTENTIA VERBI SE-
 CUNDI, quod est testimonium de Apostolo.* Scilicet quod
 miserit Deus prophetam literarum rudem, Koraishtam Mo-
 hammedem, ut legatione ab ipso [fungeretur] ad universos
 Arabes et Barbaros, gentes et homines, et abrogaverit per reli-
 gionem ipsius religiones [alias], exceptis iis quæ ipse stabili-
 vit, eumque reliquis prophetis prætulerit, et mortalium do-
 minum constituerit, nec fidem perfectam censeri voluerit con-
 fessione unitatis, scilicet dicto, Non est Deus nisi Deus ille,*

ل لا اله الا الله ما لم تقتن بها شهادة الرسول
 لوقولك محمد رسول الله والزم الخلق تصديقه
 بها اخبر عنه في الدنيا والاخرة وانه لا يتقبل
 ان عبد حتي بوقن بها اخبر عنه بعد الموت
 له سوال منكر ونكير وهما شخصان مهيبان هائلان
 عدان العبد في قبره سويا ذا روح وجسد فيسالانه
 ن التوحيد والرسالة يقولان له من ربك وما
 بك ومن نبيك وهما فتانا القبر وسوالهما اول
 نة بعد الموت وان يومن بعذاب القبر وانه وحق
 مكة وعدل علي الجسم والروح علي ما بشا
 ومن بالميزان ذي الكفتين واللسان وصفته في

*nisi adjuncta etiam confessione Apostoli, hoc dicto, Mohamn
 est Apostolus Dei, et necessarium fecerit hominibus, ut credi
 ipsi in iis quæ retulerit de hoc mundo, et de vita futura, ci
 non accepta sit ipsi fides hominis donec certo persuasus sit de
 quæ nunciaverit post mortem futura: quorum primum est
 examine Moncari et Naciri, qui sunt duæ terribiles, et he
 renda specie, personæ quæ hominem in sepulchro suo erecti
 statuent, anima et corpore constantem, atque interrogabu
 eum de Unitate et Apostolatu, dicentes, Quis est Domin
 tuus? et quæ religio tua? et quis propheta tuus? atque
 eos exploratores sepulchri, eorumque interrogationem primi
 post mortem examen, et ut credat * Cruciatum Sepulchri, a
 que esse eum debitum et judicium et justitiam erga corpus
 animam, prout velit [Deus]; nec non Libram duabus lancil*

* Confer
 חבוש הקבר
 apud Rabbi-
 nos.

العظم انه مثل طباق السبوات والارض توزن فيه الاعمال بقدره الله والصنح يومئذ تخرج مثاقيل الذر والخردل تحقيقا لتبام العدل وتطرح صحائف الحسنات في صورة حسنة في كفة النور فيثقل بها الميزان علي قدر درجاتها عند الله بفصل الله ونطرح صحائف السيئات في صورة قبيحة في كفة الظلمة فيخف فيها الميزان بعدل الله تعالي ويومن بان الصراط حق وهو جسم مبدود علي متن جهنم احد من السين والدق من الشعر تزل عليه اقدام الكافرين بحكم الله فبهوي بهم الي النار وتثبت عليه اقدام المؤمنين فيساقون الي دار القرار

et examine constantem, quæ magnitudine cælorum et terræ superficiem æquet, in qua ponderabuntur opera [hominum] per potentiam Dei, quo tempore proferentur pondera atomos et sinapis grana gravitate non excedentia, ut exacte res trutinentur, et perfecte fiat justitia: deinde conjiciendos libros operum bonorum, specie pulchra in lancem lucis, quibus deprimetur libra juxta gradus ipsorum apud Deum, ex benignitate Dei: libros autem operum malorum specie turpi in lancem tenebrarum, quibuscum leviter ascendet libra, per justitiam Dei excelsi. Credere item oportet esse vere Viam, quæ sit corpus extensum super medium gehennæ, acutius gladio et subtilius pilo, in quo lapsuri sint pedes infidelium, ex decreto Dei, ita ut ipsi in ignem decendant, firmiter consistentibus pedibus fidelium qui ducentur in domum æternam.

لهورود حوض محمد صلي الله
منه الهمنون قبل دخول الجنة
من شرب منه شربة لم يظها بعدها
شهر اشد بياضا من اللبن واحلي
حوله اباريق عدد نجوم السما فيه
(الكوثر وورمن بالحساب ونغازت
مناقش في الحساب والي مسامح
خل الجنة بغير حساب وهم
(بشا من الانبيا عن تبليغ الرسالة
نغار عن تكذيب المرسلين ورسال
نة ورسال المسلمين عن الاعمال

*Credet etiam Piscinam ad quam aequatur,
scilicet Mohammedis, ex qua bibunt fide
radisi, postquam viam islam transferint,
berit, non amplius sitiet in æternum, c.
iter, quæque lacte candidior, melle d
positi sint undequaque urceoli stellarum
sint tubuli duo per quos infunditur au
thar. Credet item ratiocinium in quo
eos de quibus stricte sumetur ratio et
agetur, et eos qui sine ullo prorsus exa
cipientur; illos nempe quos Deus sibi p
interrogaturum [Deum] quemcunque
de legatione ipsorum, et quemcunque
quare ab ipso missos mendacii accusare*

وبومن باخراج الموحدين من النار بعد الانتقام حتي لا يبغي في جهنم موحد بفضل الله وبومن بشفاة الانبيا ثم العلبا ثم الشهدا ثم ساير المؤمنين كل علي حسب جاهه ومنزلته ومن بقي من البومنين ولم تكن له شفيع اخرج بفضل الله فلا يخلد في النار مومن بل يخرج منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الابيان وان يعتقد فضل الصحابة وترتيبهم وان افضل الناس بعد رسول الله صلي الله عليه وسلم ابو بكر ثم عمر ثم عثمان ثم علي رضوان الله عليهم وان يحسن الظن بجميع

traditione, et credentes de operibus suis. Credet item exituros tandem eos, qui unum Deum confessi fuerint, ex igne, postquam pœnas delictorum luerint, adeo ut (benigna Dei gratia) non permanſurus ſit in gehenna quiſpiam, qui unum Deum confiteatur; nec non interceſſionem prophetarum, deinde doctôrum, deinde martyrum, deinde cæterorum credentium (uniuſcujuſque ſcilicet juxta præſtantiam et gradum ſuum) quique præter hos ſunt e credentibus, quibus non ſit interceſſor, exituros gratia Dei, nec manſurum perpetuo in igne credentem, verum ex eo exiturum, cuiunque in corde fuerit fidei, vel quantum pondus atomi. Neceſſe eſt item ut confiteatur excellentiam ſociorum [Mohammedis], et gradus eorum, et hominum, poſt Mohammedem, præſtantiffimum eſſe AbuBecrum, deinde Omarum, deinde Othmanum, deinde Alim, et ut de omnibus ſociis bene ſentiat, eoſque celebret, prout eos omnes

ني عليهم كما اثني الله تعالى ورسوله
من فكل ذلك مما ورت به الاخبار
لاثار فمن اعتقد جميع ذلك موقنا به
اهل الحق وعصاة السنة وفارق رها
ب البدعة.

*celebravit Deus, ejusque Legatus. Atque hæc
tione accepta sunt, et manifestis indiciis comprob
que hæc omnia confessus fuerit, et certo credidi
sendus est, qui veritatem amplectuntur, et ex e
via recepta incedunt, a cætu errantium et hæri
separatus.*

Hæc ergo credere et confiteri tenetur qu
mi nomine dignus haberi velit : idque pro
fonant, non faniori aliquo sensu intellectu,
dem. أولوا ما ورد في الآخرة من الميزان والصراط
Altius (inquit) provecti non
tati sunt quod de iis quæ seculum futurum spec
qualia sunt Libra et Via, aliaque ejusmodi ;
sapit. Quod si cui mirum videatur hæc at
ram intelligi, quid si vitæ futuræ statum
scribentes audiat, atque inter cætera quid
i. e. puellis candidis, μεγαλοφθάλμοις, quarum
difi incolis vel greges totos assignant, aliis
deliciis, quales fingunt, nugentur. Certe
usurpant verba e SS. Scripturis desumpta,
esse a Deo servis suis ولا اذن سمعت ولا خطر

بشر *quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt.* At qualia interim hæc somnient *Arabes isti fatui, stulti, flagitiis immerfi,* (ut recte de iis hac ipsa in re * *Maimonides,*) ex eo facile patet quod ab ipso *Mohammede* dictum fertur, † ut summum felicitatis, quem ipse imaginari potuit, in ea vita gradum exprimeret, ان الرجل من اهل الجنة ليعطي قوة مائة رجل في الاكل والشرب والشهوة *Unicuique e paradisi incolis datum iri vires centum virorum, ad edendum, bibendum, libidinandum, et venerem exercendam.* Quasi præcipuum hujus vitæ opprobrium, summa esset alterius felicitas.

* Hal.
Tsfub. C. 8.
† Cenzo'l-
afrar.

Quatuor; scilicet Secta Maleci Ebn Anafi, &c.] Fuerunt isti زعماء الفقه (ut loquitur *AlGhazalius*) magni legis *Antistites*, et *jurisperitorum principes*, quorum nominibus totidem sectæ insignitæ sunt; dum eorum sententiam amplexi alii ipsorum se affeclas professi sunt, magna (ut censet ille) eorum injuria quorum similes haberi vulerunt, cum essent moribus interim diffimillimi. Nam cum illorum unusquisque fuerit عابدا وزاهدا عالما بعلوم الاخرة وفقبها في مصالح الخلف في الدنيا مريدا بفقه وجه الله تعالى *devotus, rerum secularium fugiens, callens scientias quæ ad vitam futuram spectant, eorum quæ ad res hominum recte administrandas faciunt peritus, et scientiam suam ad Dei gloriam dirigeret,* harum quinque proprietatum unam tantum sibi imitandam proposuerunt qui iis nomen dedere; scilicet ut variarum juris partium sibi peritiam acquirerent, quoniam cæteræ ad mundum futurum pertineant,

P. 25. l. 22.

ea ad hunc etiam, cujus rebus administrandis, quoniam utilis sit, ei incumbunt, atque interim Antistitum istorum finiles existimari volunt. هَبَّاتٌ (inquit) *Procul absit ut ita habeantur*, فلا تقاس الملائكة بالحدادين, *neque enim comparandi sunt Angeli cum fabris ferrarius: de eorum igitur singulis aliquid ordine dicendum.*

P 25 l 22

* V Abu l-Feda

Ebn Chalec

Malec Ebn Anas] Natus est anno Hejræ 93 aut 94 * juxta alios 95 vel ut alii 90 (referente *Ebn Chalecan*) mortuus *Medinæ* 179; juxta alios 178 (quos secutus *Abu l-Feda*) annos natus 84, vel juxta alios 90. Hujus ut de modo dubia solvendi sententiam sciamus, ferunt ipsum cum ægrotaret, ac morti jam vicinus esset, amico cuidam qui ipsum lachrymis perfusum invenisset, rei causam sciscitanti, respondisse, مَا لِي لَا أَبْكِي وَمَنْ أَحَقُّ بِالْبُكَاءِ &c. *Quomodo non flerem? et cui magis quam mihi flere convenit? Utinam ob unumquodque dubium quod ex animi mei sententia solverim, tot verberibus exceptus fuisset*, كانت لي leviores hoc pacto essent rationes meæ, *utinam nunquam ex sententia mea de re aliqua statuisset.* Fertur autem quoties sententiam suam prolaturus esset, summa cum gravitate lecto assidentem se composuisse, neque libenter hominibus eam exposuisse, علي طريقا او قايما او مستعجلا, *in via aut stantem aut festinantem*; et dicere solitum, احب ان اتقهم ما احدث به عن رسول الله *Perpendere juvat quod ab Apostolo Dei referendum sit.* A principe aliquando ob sententiam quæ minus ipsi probaretur plagis cæsus, majore hinc in honore apud homines fuit, كانما كانت تلك, *ac si flagella ista ornamentorum vice ipsi*

fuissent. Quinque proprietatibus memoratis ornatum eum fuisse asserit *AlGhazalius*, qui ipsum interrogatum quid sentiret العلم في طلب العلم, respondisse narrat, حسن جميل ولكن انظر الذي يلزمك من حين تصبح الى حين Bonum est et pulchrum, verum perspice quid tibi necesse sit a mane usque ad vesperam, atque illud amplectere. Ipsumque ad gloriam Dei scientiam suam direxisse probat, quod de 48 quæstionibus, sententiam suam rogatus, ad 32 responderet, لا ادري Non scio, cum qui aliud quam Dei gloriam pro scopo habeat, non facile se aliquid nescire fateatur. Ab *Harun Rashido* rogatus ut domum ipsius adiret quo ejus filios instrueret, respondisse fertur, العلم بوتي لا باقي Scientia aditur, non adit: recte, inquit *Harun*, respondes, jussitque filios suos templum adire ut una cum cæteris eum audirent. Dixisse etiam fertur se nemine magistro usum qui non antequam moreretur ad eum discendi gratia accederet.

Mohammed Ebn Edris Alshafeiensis] Scilicet *Ebn Edris*, *Ebn AlAbbas*, *Ebn Othman*, *Ebn Shafei*. Fuit hic omnimodæ eruditionis penu, teste *Ebn Chalecan*. Ejus præstantiam ut filio suo de ea sciscitanti prædicaret *Ahmed Ebn Hanbali*, dixit, eum fuisse كالشمس الدنيا وكالعافية للبدن *instar solis mundo, et sanitatis corpori*. Fuisse autem primo videtur *Ahmed* iste erga eum obliquior, adeo ut discipulos suos ipsum sequi vetaret; cum ergo postea ei *AlShafeiensem*, mulo vectum, pedibus sequenti occurrens eorum quidam diceret, *Tune nos eum sequi vetas, et ipse post eum incedis?* Respondit ille. اسكت له لامت الغلة انتفعت

P. 25. l. 22.

Tace, siquidem si vel mulo ejus te adjunxeris, [inde] utilitatem percepturus es. Dicitur matrem ipsius eo gravidam somniasse, Jovis stellam ex utero ipsius egressam in Ægypto decidisse, deinde in alias passim regiones particulam aliquam ipsius diffiluisse, quod interpretati *ὀνειρονείται*, dixerunt futurum ut pareret filium qui primo Ægypti incolas scientia sua instrueret, deinde ea cæteras regiones repleret. Primus fuit (teste *Ebn Chalecan*) qui *تکلم في اصول الفقه* *de fundamentis scientiæ juris locutus est*, eamque (ut videtur) in Methodum redegit. Fertur dixisse *Al-Zaapharani*, fuisse *اصحاب الحديث رقودا حتي جا الشافعي فايقتهم* *qui dicta Mohammedis referrent, somno immersos, usque dum veniret AlShafeiensis, qui eos expergefecerit.* Natus est anno *Hejræ* 150, eodem die (ut volunt nonnulli) quo obiit *Abu Hanifah*, in urbe *غزة Gaza*, vel juxta alios *بمسقلان Askelano*, imo et juxta alios in *Yeman*, sed prior sententia verior est. *Meccam* autem adductus est annos natus duos, ibique educatus. Mortuus est anno 204, at vixisse eum volunt nonnulli annos 58. In Scholasticos infenso admodum animo fuit. Noctem in tres portiones parti solitus est (referente *AlGhazalio*) una scilicet *للعلم Scientiæ studio*, secunda *للصلوة Orationi*, tertia *للنوم Somno*, dicata. Dictum ab eo fertur, *ما شيعت منذ ستة عشر سنة* *Per sexdecim annos nunquam cibo satur surrexi, &c.* scilicet, quo magis studiis et devotioni idoneus effret. Item, *Non jurasse se per Deum unquam, vero vel falso.* Cum sententiam suam aliquando rogatus, fileret, quærenti quare non responderet, dixit, *ان الغضل في سكوتي او الجواب* *Donec*

AbulFeda.

perpenderim utrum præstet filere an respondere. Ab eodem dictum: *من ادّعى أنّه جمع بين الدنيا وحب خالقها في قلبه فقد كذب* *Qui se mundi et Creatoris ejus amorem in corde suo pariter fovere dicit, mentitur.*

Ahmed Ebn Hanbali] Juxta *Ebn Chalecan Abu Abdollah*, *Ahmed Ebn Mohammed Ebn Hanbali*, Bagdadi natus anno *Hejræ* 164, vel juxta alios in *Marwa*. Quod Alcoranum creatum esse confiteri nollet, *ضرب وحبس* *verberibus exceptus et in carcerem conjectus est.* Obiit anno 241, Bagdadi. Funeri ejus adfuisse perhibentur virorum *ثمانى مائة الف* *millia octingenta*, mulierum *ستين الف* *sexaginta millia.*

P. 25. 1. 22.

Abu Hanifah AlNooman] Natus est anno *Hejræ* 80, vel juxta alios 70, vel ut alii 61; at primam sententiam præfert *Ebn Chalecan*. Obiit anno 150, juxta alios 151, vel ut alii 153; sed prima sententia verior. Obiit in carcere in quem conjectus fuerat, quod Judicis munere fungi recusaret, quam ob causam multa et gravia a principibus passus est, nullis tamen minis aut cruciatibus adigi potuit ut illud in se susciperet, *اباختار عذابهم على عذاب الله* *ab iis puniri quam a Deo præoptans*, ut loquitur *AlGhazalius*, qui refert eum cum (ad munus illud invitatus) respondisset se ei imparem esse, interrogatum, quam ob rationem, *ان كنت صادقا فلا اصلح وان كنت كاذبا فالكاذب* *Si verax sim, non sum ei idoneus, sin mendax, non est mendax aptus judicis officio exequendo.* Alcoranum, eo quo mortuus est loco, perlegisse fertur septies millies. Socii *Maleci* et *Shafeiensis*, et *Hanbali* vocantur apud

Ib. 1. 23.

Shahrestanium اصحاب الحديث, *Dictorum Mohammedis retinentes*, suntque præcipue *Hejazenses*; at affieclæ *Abu Hanifa* اصحاب الراي, *Rationi*, seu, sententiæ propriæ *addicti*, et sunt اهل العراق *Eracienses*.

P. 25. l. 25.

Affonnah, i. e. *Traditio*] Ita eam reddimus ea notione qua æ doctrinæ Judaicæ partes quæ תורה שבעל פה seu *legem ore tenus traditam* (ut loquuntur) constituunt, et quæcunque in lege *Mosis* expressa non reperiuntur, Traditiones audiunt. Ita scilicet continet *Affonah* apud *Mohammedistas*, quicquid *Mohammedis* dicto vel facto præeuntis, magis quam ipsius Alcorani, autoritate commendatur. Illud nos docet *Ebno'lAthir*, his verbis, quid sit السنة explicaturus: الاعمل فيها الطريقة والسيرة واذا اطلقت في الشرع فانما يراد ما امر به النبي ونهى عنه ونذب عليه قولا وفعلا مما لم ينطق به الكتاب العزيز ولهذا يقال في ادلة الشرع *Radix seu primaria hujus vocis significatio, est via et conversatio* [seu vitæ institutum], *at cum in lege usurpatur, ea denotatur quicquid præcepit Propheta aut vetuit, et ad quod invitavit dicto vel facto, ex iis de quibus non locutus est AlKoranus, ideoque inter probationes legales numerantur AlCetab* [seu liber] *et Affonnah, i. e. AlKoranus, et quæ a Mohammede dicta vel facta traduntur.* Nec diversum sonant quæ apud *Ebno'lKassium* leguntur, esse scilicet *Affonnah* *juxta vim vocis, في اللغة Viam, sive accepta fuerit, sive non accepta,* [seu, bonam vel malam] *at ex legis usu, الطريقة المسلوكة في الدين من غير افراض ولا وجوب Viam qua instituitur in religione absque præcepto aut necessitate, atque*

esse proinde احبانا التترك illud cui
assuevit Propheta, ita ut aliquando intermitteret: vel, ut in
 margine ejus, quo usus sum exemplaris, appositum re-
 peri, الطريقة المرضية المسلكة في الدين من غير التزام علي سبيل
Viam acceptam, et receptam in religione absque necessi-
tate, ex vi consuetudinis: aut ما واطب النبي او
 عبارة عن ما واطب النبي او illud
 احد من اصحابه ويوجر العبد باتيانها وبلاد علي تركها
cui assuevit Propheta aut quispiam e sociis ipsius, et ob quod
remuneratur qui facit illud, et culpatur qui omittit.

[David Asphahanienfis] Fuit hic Alshafeienfis partibus ad-
 dictus. De eo dictum, عقل داود اكثر من علمه *intellectu*
fuisse quam scientia majorem. Natus est Cufæ 202, juxta
 alios 201, vel ut alii 200: obiit 270. Audierunt ipse et
 discipuli ejus اهل الظاهر *Sensus literalis sequaces*, scilicet
 quod *sententias* لاخذهم بظاهر الآثار والاخبار واعراضهم عن التاويل
juxta proximum verborum sonum accipiant, et ulteriorem in-
terpretationem fugiant, referente Abu'lFeda, qui et ait
 كان داود لا يري القياس في الشريعة ثم اضطر اليه فسماه دليلا
Davidem istum, nullum rationi locum concessisse in religione;
postea tamen ad eam compulsus, Probationem appellasse; et
esse ei Sententias, illis qua-
tuor Antistitum [prædictorum] contrarias.

[Fundamenta legis Islamiticæ] Observare hic liceat dif-
 ferentiam, quam statuunt Authores libri Achwanossafa
 inter دين *Religionem et religionis Ritus*: quod
 معني الدين في اللغة العربية هو الطاعة من جماعة لرئيس
 واحد وما كانت الطاعة لا يتيسر الا بالاوامر والنواهي والامر والنهي
 لا يعرفان * باحكام وحدود وشرايط في المعاملات سميت هذه

P. 27. l. 16.

Ib. l. 25.

* Deesse vi-
 detur

كلها شرايع الدين وستن احكامه فلما كان الانسان هو جملة مركبة من جسد جسماني ظاهر جليي ومى نفس روحانية باطنة خفية صارت احكام دين الانسان وحدود شريعته علي وجهين ظاهرا وباطنا فالظاهر هو اعمال الجوارح والباطن هو اعتقاد الاسرار في الضامير وهي الاصل كما قبل الاعمال بالنبات ولكل امري ما نوي
Significatio vocis دين Din in lingua Arabica est, Obedientia a cætu [aliquo hominum] uni principi præstita. Cum autem non facile præstari possit obsequium nisi [intervenientibus] mandatis et interdictis; mandata autem et interdicta non percipiuntur nisi per judicia et definitiones et conditiones in actionibus requisitas, appellantur hæc omnia ritus religionis, et consuetudines [seu viæ] judiciorum ejus. Cumque sit homo concretum quid, compositum e corpore crasso, exteriori visibili, anima vero spiritali interiori, inconspicua, inde fit ut judicia etiam religionis et definitiones juris in duplici genere versentur, exteriori et interiori; quæ exterioris sunt, membrorum corporis functiones, quæ interioris, mysteriorum confessionem in animo spectant, atque hæc demum Radicis instar sunt, juxta illud quod dicitur, Opera intentionibus metienda, et unicuique [imputatur] quod intendit.

P. 27. l. 25.

Fundamenta legis Islamiticæ] Apud *AlGhazalium*, ut et in libro *Mostatraf*, dictum a *Mohammede* fertur: بني الاسلام علي خمس شهادة لا اله الا الله وان محمد رسول الله وافام الصلاة Fundatus est Islamismus in quinque rebus, Confessione hac, Non est Deus præter Deum illum et Mohammedes est Apostolus Dei, et Orationibus constanter celebrandis, et Eleemosynis largiendis, et Peregrinatione religionis ergo, et Jejunio Ramadani. Mundities ergo

quam noster primum statuit fundamentum, sub oratione continebitur, utpote quæ in plerisque orationi infervit, juxta aliud ipsius dictum, لا يقبل الله صلاة بغير طهور * *Non accipit Deus preces absque mundatione*, seu lotione; et مغتاض *Orationis clarvis est mundities*. Unde et طهارة vocatur lotio illa quam orationi necessario præmittendam censent.

* Ebnol'Athir.

AlGhazal.

1. *Mundities in extremis corporis partibus*] Dictum a Mohammede, بني الدين علي النظافة, *Fundata est Religio in munditie*; et الطهور نصف الإيمان *Mundities est dimidium fidei*: quæ ipsius dicta ut intelligantur quatuor statuit AlGhazalius mundities † gradus, quorum primus est تطهير الظاهر *mundatio exterioris* [corporis] *ab inquinamento, rebusque spurcis et superfluis*. Secundus *mundatio membrorum corporis a sceleribus et rebus illicitis* [patrandis]. Tertius تطهير القلب *mundatio cordis a moribus vituperio, et vitiis odio dignis*. Quartus تطهير السر *mundatio secreti ab omni re præter Deum*, scilicet, intimorum cordis affectuum expurgatio quo Deo soli vacent: a multis من عميت بصيرته *quorum caligant oculi*, curari exteriorum illam corporis, quæ est cæteris كالقشر *instar corticis extimi ad nucleum qui appetitur*, cum sit اهم الامور تطهير السرائر *maximi momenti res, recessuum cordis expurgatio*. Multum ergo de his queritur AlGhazalius qui de exteriori corporis munditie ad superstitionem usque solliciti sint, adeo ut illos qui minus hac ex parte superstitiosi sint pro immundis

P. 27. l. 26.

AlGhazal. et Ebnol'Athir.

† اربع مراتب

habeant et eorum contactum fugiant; cum interim sit apud ipsos الباطن خراب ومشكون بخباثات الكبر والعجب والجهل *quod intus est, desolatum, et oppletum vitiis superbiæ, dissimulationis, fastus, ignorantiae et hypocrisis*, rerum ordine penitus inverfo. Antiquior tamen apud *Arabes* mundandi corporis cura *Mohammedanismo* videtur, cujus ritus (ab *Abrahamo*, ut volunt, acceptos) ad decem capita reducit *AlShahrestanius* (alios quos vidit authores secutus), quorum quinque ad caput, quinque ad reliquas corporis partes pertineant: quæ ad caput, sunt 1 المضمضة *Gargarizatio*, seu oris collutio, 2 الاستنشاق *Narium aqua inspirata purgatio*, 3 قص الشارب *Myrtacis tonsura*, 4 الفرق *Capillorum discriminatio*, 5 السواك *Dentium fricatio*, quæ ad reliquum corpus, 6 الاستنجاء *Mundatio ab excrementis emissis*, 7 تغليم الاظفار *Unguium præsectio*, 8 الابط *Pilorum axilliarium vulsio*, 9 حلق العانة *Rasura pubis*, 10 الحتان *Circumcisio*, quæ (inquit) لما جا الله بالاسلام قررهما سنة *adveniens Islamismus in ritus conversa confirmavit*; qui ipsissimi sunt quos a *Mohammede* suis commendatos refert *AlGhazalius*, nisi quod duodecim recenseat, ac ita partiatur, ut quinque (prædicti nempe isti) caput spectent; tres, manus et pedes, nempe unguium præsectio, ablutio 1. *البراجم* i. e. *articulorum digitalium*, et mundatio 2. *الرواجب* i. e. *flexurarum eorundem*, seu juxta alios, *unguium extremorum*; quatuor reliqui ad reliquas corporis partes, eo, quo dictum est, modo. Harum rerum cum incuriosiores factos *Arabes* videret *Mohammedes*, ritus (ut videtur) antiquitus receptos, ipse lege nova fanxit ac omnibus necessarios observatu fecit.

Hæc primum
fecisse Abra-
hamum, 16-
fert AlJan-
nab. in vii.
Abrah.

P. 27. l. 28.

2. *Oratio*] Inter dicta *Mohammedis*, quibus orationem suis commendatam voluit, hæc feruntur : الصلاة عماد الدين *Oratio religionis columna est, qua sublata ruit religio*; et مفتاح الجنة الصلاة *Clavis Paradisi oratio*. Liceat autem hic quæ in libro *Mostatraf* leguntur de Orationis apud *Arabes* nomine et etymo adscribere. *c. Diversæ sunt sententiæ de Etymo nominis الصلاة, cur eo scilicet appelletur Oratio. Dicit volunt nonnulli ea notione qua idem valet ac الدعاء Invocatio, alii ea qua Misericordiam denotat, ut cum dicunt صلي الله عليه, quod significat, * Propitius sit ei Deus, non ut a nonnullis versum est, Oret pro eo Deus: alii a significatione استقامة Rectificationis; ut cum dicunt صلوات العود Lignum rectum feci, quia Oratio recte dirigat hominem in cultu Dei, et ab inobedientia cohibeat; alii denique صلة بين العبد وبين ربه, quod mutua sit relatio seu necessitudo quædam inter servum i. e. Hominem, et Dominum suum. Hæc ille. Alia adhuc nominis ratio apud AlMotarrezium in libro Mogreb afferitur: من الصلاة وهو العظم الذي عليه الالبتين لان (inquit) اشتقاقها Derivat a صلاة quod os illud denotat cui adherent clunes, quoniam qui orat clunium ossa movet, dum se incurvat et fronte terræ admota prosternitur. Monent eorum cordatiores in Oratione præcipue spectari المعاني الباطنة partes internas, quæ sint بمنزلة الروح tanquam ejus vita et spiritus, quarum sex præcipuas statuunt, والقلب والتعظيم والهبة والرحا والحب, præsentiam cordis [seu intentionem], intellectum, μεγαλοσπύον, reverentiam, spem, pudorem. De exteriori tamen*

^ Seu, ut Ebnol'Athi, Honoret eum Deus, a qua significatione et dictam Orationem vult, quod eo cultu bono situr Deus.

V. et AlCeshaf, et AlBidawi, ad cap. Vaccæ in Alc. Epit. AlGhazal.

forma et corporis gestibus, quales sunt inflexio corporis quæ الركوع vocatur, et frontis terræ admotio quæ السجود aliisque circumstantiarum minutiis adeo solliciti sunt, neglectis forsan plerunque iis quæ cor spectent, ut non immerito inde et nomen apud ipsos fortiatur, et definitionem, sic describente *Ebno'lKassao*, quod fit عبارة عن افعال مخصوصة واركان معاومة بشرائط محصورة في اوقات مقدرة *cultus constans actionibus peculiaribus, et fundamentis notis cum certis conditionibus tempore definito* [peragendis]. Actionum istarum quasnam a majoribus acceptas retinuerit *Mohammedes*, quasnam ipse pro arbitrio suo addiderit, difficile erit statuere. Quod ad illam autem, magni inter cæteras momenti, quæ juxta *AlMotarrezium*, toti huic cultui nomen dederit, quæ fit inclinato capite et sublati inferioribus corporis partibus, eam asserit *Maimonides* Idololatriæ antiquæ, et turpissimi cultus obscæno terriculo *BaalPeor* olim delati, vestigium esse non obscurum: באמת שהיה לישמעאלים מקודם באותם המקומות שלטה מיני עבודה זרה פעור ומרקלים וכמוש והם עצמם מודים בדברים אלו וקוראים להם שמורת בלשון ערבי פעור עבודתו שיפעור עצמו לפניו או שיניח ראשו ויגביה ערותו למולו כמו שאלו השמעאלים *Certum est fuisse Ismaelitis olim istis in locis tres cultus Idololatrici species, scilicet Peor, Mercurium et Cemosh, quæ ipsi jam confitentur, et nominibus in lingua Arabica* [notis] *appellant. Peoris autem cultus ita peragebatur ut quis se coram ipso nudaret, aut capite demisso obscænas corporis partes attolleret, quo modo Ismaelitæ isti se, his etiam temporibus, inter orandum incurvant. Quæ de*

Maimon. in
Epist. ad Pro-
phyl. relig.

aliis cultus Idololatrici vestigiis sequuntur, apponendi mox erit occasio.

3 *Eleemosyna*] فان الله جعل الزكاة احد مباني الاسلام (inquit *AlGhazalius*) *Constituit Deus Eleemosynam, unum e fundamentis Islamismi: de eo præceptum in Alcorano, inter prima. Scilicet Cap. 2do Orationes constanter peragite, et Eleemosynam præstate; diciturque liber iste datus in directionem iis qui rite Preces fundunt et Eleemosynas largiuntur. Eleemosynis autem nomen hoc, apud Arabes impositum volunt, vel اركي quod crescere et augeri significat, quod inde accessurum opibus incrementum speretur, ut in explicatione Ritualis, سمي &c. المصروف الى المساكين زكاة لانه ينمي المال نظرا الى البركة appellatur illud quod in pauperes erogatur Zecat, quoniam opes adauget, respectu scilicet benedictionis divinæ, seu (ut loquitur *AlBidawius*) ان اخراجها يستجلب بركة في quoniam erogatio ejus benedictionem conciliat opibus et in animo virtutem liberalitatis producit, juxta illud *Alcorani*, مثل الذين يتفقون اموالهم في الزكاة في اللغة, *Similes sunt illi qui opes suas erogant in via Dei, grano quod septem spicas germinavit: vel ab ea thematis notione qua Mundare denotat, quod opes ab inquinamento et animum ab avaritiæ sordibus purget. Apud EbnolKassai hæc nominis et rei explicatio, الزيادة وفي الشرع عبارة عن ايتاء بطابقة المال من مال مخصوص الزكاة في اللغة, AlZacato, [i. e. Eleemosyna] juxta nominis significationem denotat incrementum, at ex usu legis, erogationem ratæ por-**

P. 29. l. 2.

V. *AlBidaw.*
Confir. Luc.
xi, 41.
Date Eleemosynam et ecce omnia munda sunt vobis.

tionis opum, *e facultatibus designatis*. Neque enim hic res uniuscujusque libito et arbitrio permixta est, sed coercenda hominum avaritiæ, secundum justam facultatum æstimationem, lege exigitur. Annotatur ibidem in margine, Eleemosynam etiam الصدقة [זקקה] dici, لأنها تدل علي صدق, quod sinceritatis hominum in colendo Deo indicium sit.

P. 29. l. 3.

4. *Jejunium* [الامان الصوم] *Jejunium est quarta pars fidei*, inquit *AlGhazalius*. In ejus etiam laudem afferuntur dicta *Mohammedis*: لخلف قم الصائم اطيب عند الله: Graveolentia oris jejuni gratior est Deo, odore Mosci: et Unicuique rei porta est, porta autem religionis *Jejunium*: item اذا دخل شهر رمضان &c. Ineunte mense Ramadan, aperiuntur portæ Paradisi, et occluduntur portæ Gehennæ, &c. Quid sit autem apud eos *Jejunium*, sic explicat *EbnolKassai*, الصوم في اللغة مطلب لامساك وفي الشرع عبارة عن امساك مخصوص وهو الامساك عن الاكل والشرب والجماع من الصبح الي الغروب مع التوبة *Alsaum est, juxta nominis significationem, continere se, seu abstinentia, indefinite, at ex usu legis, denotat abstinentiam definitam, scilicet ut se quis contineat a cibo, potu, et venere, a mane usque ad vesperam, cum intentione*. *Jejunium* lege indictum est mensis Ramadan, atque de eo præcipue intelligenda sunt quæ de *Jejunio* dicunt. Sunt tamen illis et alia, quæ التطوع seu spontanea vocant, *Mohammedis* vel exemplo vel calculo commendata, *Jejunia*, ac præcipue dies certi e mensibus quos sacros habent, ut ex hoc ipsius dicto (referente *AlGhazali*)

De quo in *Alc.*
Cap. 2.

patet: يوم من شهر حرام افضل من صوم ثلاثين من غيره وصوم
Dies يوم من شهر رمضان افضل من صوم ثلاثين من شهر حرام
e mense sacro unus [jejunio dicatus] *præstat jejunio tri-*
ginta dierum cujuscvis alius mensis, at dies unus mensis Ra-
madan præstat jejunio triginta dierum mensis sacri. Inter
 dies autem commendatiores censetur عاشورا *Ashura*, i. e.
 decimus dies mensis *Moharram*, qui etiam *Arabibus* ante
Mohammedem jejunio facer, referente *AlBarczio* in suis
 ad sermones *Ebn Nobatæ* commentariis; scilicet *Ayesham*
 dixisse, قرشا كانت تصوم عاشورا في الجاهلية, *Koraishtas*
solitos jejunare, ante religionem a Mohammede conditam, die
Ashura; at *AlKazwinius* *Mohammedem* ejus jejunio di-
 candi occasionem a *Judæis* accepisse tradit, روي ان رسول
 الله لما قدم المدينة وجد يهودها بصومون عاشورا فسألهم عن ذلك
 فقالوا انه الذي غرق فيه فرعون وقومه ونجى موسى ومن معه
 فقال انا احق بموسى منهم فامر بصوم عاشورا *Fertur Moham-*
medem cum Medinam pervenisset, atque ibi Judæos die
Ashura jejunantes reperisset, rogasse ipsos quare hoc facerent,
qui dixerunt, Quoniam hoc die submersus est Pharaoh cum
populo suo, Mose, cum iis qui cum ipso erant, evadente. Tum
ille, Plus mihi cum Mose est quam illis; præcepitque ut die
Ashura jejunarent. Quod tamen postea ipsi displicuisse
 videtur, quod *Judæos* imitatus fuerit, ideoque dixisse, se,
 modo alterum annum viveret, die nono jejunaturum,
 كراهة لموافقة اليهود *Judæorum consortium abhorrens*, * ut lo-
 quitur *Ebno'lAthir*. Ac certe a *Judæis* ejus diei jejunium
 ad ipsos fluxisse, ipsum nomen عاشورا indicat, quod est ipfis-
 simum עשור, quo nomine jejunium illud decimi diei men-

* In تسع
 V. et explic.

Rit. in صوم
 التطوع

AlGhazal. et
AlMoslatraf.

sis, lege *Mosis* fancitum, *Levit.* xvi. 29. insignitur. Fa-
tentur enim eorum Grammatici esse hoc اسم اسلامي no-
men *Islamiticum*, et formæ priscis *Arabibus* plane ignotæ.
Jejunium autem distinguunt ut sint tres ejus gradus, صوم
Jejunium commu-
niter sic dictum, et jejunium proprie dictum, et jejunium
maxime proprie dictum. Jejunium communiter dictum
est كف البطن والفرج عن قضا الشهوة *ut contineat quis ven-*
trem aliasque corporis partes ab explendis cupiditatibus; Je-
junium proprie dictum كف السمع والبصر واللسان والبدن والرجل *ut quis avertat aures, oculos, linguam,*
manus, pedes, cæteraque corporis membra a peccatis: at Je-
junium maxime proprie dictum est صوم القلب عن الهمم *Jejunium*
cordis a curis vilioribus, et cogitationibus mundanis, ejusque
ab omnibus rebus, solo Deo excepto, averfio. Inde dicunt,
Quot inter jejundan-
dum vesciuntur, et quot inter vescendum jejulant?

P. 29. l. 5.

5. Peregrinatio, عَجٌّ (inquit) *Ebno'lKassai*) est
القصد الى الشي المعظم وفي الشرع قصد لبیت الله تعالى بصفة
AlHajj, est ut
quis destinato rem aliquam magni momenti aggrediatur, at
ex usu legis, profectio certo consilio suscepta ad domum
Dei, certis, modo, tempore, et conditionibus. In *Alcorano*
præcepta reperitur; sed ab *Arabibus* antiquioribus hausta
cum ritibus suis, ut ex ante dictis patet: quibus addere
liceat ex *AlShahr*. وكانوا يحجون البيت ويعتصرون
ويكفون بالبيت أسبوعاً ويسعون بين الصفا والمروة:

وكانوا بُلْبُؤْنَ، إِلَّا أَنْ بَعْضَهُمْ كَانَ يُشْرِكُ فِي تَلْبِيتِهِ فِي قَوْلِهِ لَا شَرِيكَ هُوَ لَكَ تَمْلِكُهُ وَمَا مَلَكَ وَبِقِنُونِ الْمَوَاقِفِ كُلِّهَا: وكانوا يَهْدُونَ الْهَدَاةَ وَيَرْمُونَ الْجَمَارَ وَيَكْرُمُونَ الْأَشْهَرِ الْحَرَمَ فَلَا يَغْبِرُونَ وَلَا يِقَاتِلُونَ فِيهَا إِلَّا طَيِّ وَخُتْعَمَ وَبَعْضُ بَنِي الْحَرِثِ بْنِ كَعْبٍ فَانْهَمَ لَمْ يَكُونُوا بِحَاجِّينَ وَلَا بِعَتَمَرُونَ وَلَا يَكْرُمُونَ الْأَشْهَرِ الْحَرَمَ وَلَا Peregrinantes ædem [scilicet AlCaabam] adibant, eamque religionis ergo invisebant, se in eum finem consecrantes, ædemque septies circuibant, et inter Safa et Merwah discurrebant, Deoque obsequium deferrebant, nisi quod eorum nonnulli Deo consortes adderent, dum dicerent, [non est tibi Socius] præter consortem istum, quem tu possides una cum omnibus quæ ipse possidet; omnesque stationes obibant, et donaria offerebant, et lapillos conjiciebant, et menses sacra-
bant, in quibus nec in alios hostiliter incurrere, nec eos bello aggredi liceret: [atque hoc omnes facere soliti] exceptis tribubus Tai, et Cathaam, et aliquibus e posteris AlHarethi Ebn Caabi, isti siquidem nec peregrinationes instituere, nec ædem religiose adire, nec menses, nec locum, sacros, pro sacris habere. Hos ergo ritus, Mohammedes antiquitus (imo ab ipso, ut ferunt, Abrahamo, cui mandatum vult ut homines ad peregrinandum invitaret) receptos, Alcorani auctoritate sanxit, et religionis suæ partem non minimam esse voluit, من أركان الإسلام ومبانيه e columnis et fundamentis ejus, adeo ut juxta ipsius sententiam (referente AlGhazalio) Si quis من مات ولم يحج فلبيته ان شا يهوديا او نصرانيا ἀναποδύμντος mortuus fuerit, moriatur si libet, Judæus aut Christianus.

Nec alio plerique eorum qui in ea observantur ritus, ten-

dunt quam probationi ^{عق}.] Sic *AlGhazalius*, وأما تردد السعي ورمي الجمار وأمثال هذه الاعمال فلا حظ للنفوس ولا أنس للطبع فيها ولا اهتدا للعقل الي معانيها فلا يكون في الاقدام عليها باعث الا امر مجرد وقصد الامتثال للامر من حيث انه امر واجب الاتباع فقط وفيه عزل العقل عن تصرفه وصرف الطبع والنفس من محل انسه فان كل ما ادرك العقل معناه مال الطبع اليه مبلا ما قبكون ذلك المبلى معينا للامر وباعثا معه علي العقل فلا يظهر به كمال الرق والانقياد *Quod ad discursum illum repetitum, et jactum lapillorum, et reliquas hujusmodi actiones, nihil hæc ad animum hominis, nec consentanea naturæ; nec est intellectui quo ad inquirendum quid hæc sibi velint, dirigatur, nec quod quempiam ad ea amplectenda incitet, verum mandato simplici constant, et intentione mera obsequendi mandato, quatenus mandatum est cui necessario parendum sit, et cui se immiscere, intellectui non sit concessum, et a cujus usu familiari alieniores sint natura et animus. Cum enim percipit intellectus rei alicujus scopum, fit aliquo modo natura ad eam propensior, quæ propensio suppetias fert mandato, unaque cum eo intellectum adoritur, adeo ut non appareat in eo plena servitus et obedientia.*

P. 29. l. 10.
* V. p. 132.

Cursus السعي] Scilicet inter * *Safa* et *Marwah*, inter quæ peregrinanti septies discurrere, idque partim علي هيبته *gravitate consueta*, partim بالسبر السريع *gressu citato* pars hujus cultus est. يفعل ذلك سبعا وبرمل في موضع الرمل في كل *Septies hoc faciet, et unaquæ vice festinabit ubi festinandum est, et lente incedet, ubi lento gressu incedendum est*, inquit *AlGhazalius*, ritus istos describens.

Et properatio in circuitione Caaba] Quod noster vocat هرولة illud alii vocant الرمل. Eadem utriusque vocis significatio, scilicet, *gressus concitatio*: الاسراع في المشي مع explicante *Al-Ghazalio*, i. e. *Properatio inter eundum, gressibus contractionibus, quæ fit infra cursum et supra incessum communem*: hac in circumeunda *Caaba* utuntur. Septies autem illam circumeunt, ter gressu huiusmodi concitato atque humeros agitantes, quater magis lento, seu usitato, juxta illud a *Mohammede* acceptum, رمل ثلاثا ومشى اربعا *Circuitio ter incessu citatiori peragitur, quater ordinario*: scilicet, ut robur et agilitatem præ se ferant, quod primo consulto factum, قطعاً لطمع الكفار quo spem infidelibus præciderent, postea in ritum transiit. Ita ei *Ebno'lAthir*: رمل الطوان هو الذي امر به النبي اصحابه في عمرة القضا ليري المشركين قوتهم حيث قالوا وهنتهم حمي يثرب وهو مستنون في بعض الاطاف *Properatio qua utuntur [Caabam] circumeuntes, illa est quam sociis suis præcepit Mohammedes in visitatione ista, quam * consummationis vocant, ut Idololatrias robur ipsorum ostenderet, quod dicerent, Nimius Yathrebi calor eos imbelles reddidit. Observatur autem ipsa quibusdam tantum vicibus, non omnibus. Cujus rei rationem reddens Alfannabius, dicit eum ita fecisse وفقاً لهم ut illis parceret. Ab eo tempore ritus iste: at السعي seu cursus inter Safa et Marwah, antiquior est, referente Ebno'lAthir; scilicet شعار رitus antiquus a tempore usque Hagaris, matris Ismaelis.*

P. 29. L. 10.

* Cum scilicet antea prohibitus a Mecnibus fuerat.

Anno 7. Hejrae: et V. AbulFed.

Factus lapillorum] Quos, scilicet, in vallem *Mena* con-

Ib. l. 11.

jiciunt, juxta ritus apud ipsos præscriptos, diversis locis et vicibus, septuagenos, juxta *AlGhazalium*; quas conjicientem, oportere, ait, præter obsequium Deo præstandum sibi proponere تشبيهه بابرهم حيث عرض له ابليس في لك الموضع ليدخل علي حجة تشبيهه او يقتله بمعصية فامر الله Imitationem Abrahami, qui cum occurreret ipsi isto loco Diabolus, ut cultum ipsius injecto dubio, turbaret, aut ipsum ad inobedientiam tentaret, jussus est a Deo eum lapidum jactu fugare, ac spem ipsi omnem præcidere, علم انك في الظاهر ترمي الحصا الي العقبة, نبي الحقيقة ترمي به وجه الشيطان وتقصم به ظهره اذ لا يحصل غم انك الا بامتثالك امر الله سبحانه تعظيما لمجرد الامر من Scias autem te specie quidem lapide in Akabah conjicere, at revera faciem Diaboli cedere, a dorsum ipsi confringere, cum non alias ipsi vis inferatur quam per obedientiam Deo a te præstitam ex mera mandati reverentia, nullis hac in re menti et intellectui partibus concessis. Sic Ahmed Josephi filius, in vita Ismaelis dicit, رمي الجمارات سنة ابراهيم لما تعرض له الشيطان jactum istum lapillum, ritum esse ab Abrahamo institutum, cum occurreret ipsi Diabolus, quando filium sacrificatum iret. Alii altius adhuc ritus hujus originem deducunt, ab ipso scilicet Adam quo spectat quod dictum a Mohammede refert Ebno'lAthi jaciente Adamo lapides in Mena, in fugam se dedidisse Diabolum. Hæ ipsorum nugæ, at quid de hujus ritus origine censeat Maimonides, loco, ubi de Oratione egimus, laudato, audiamus sic igitur pergit ille &c. ורקלים עבודתו ברגימת האבנים

Mercurii autem cultus peragebatur jactu lapillorum; Cemoshi; nudatione capitis, et ut quis vestes sutiles non induat, quæ omnia apud illos manifesta sunt, et nota fuerunt ante conditam legem Ismaelitarum. Ismaelitæ autem nunc dicunt, Ideo nos caput nudamus, et vestes sutiles non induimus in peregrinationibus, ut nos coram Deo submittamus, et in memoriam revocemus, quo modo surrecturus sit homo e sepulchro suo. Quod ad lapillos autem quos conjicimus, in Diabolum illos mittimus, ad ipsum confundendum. Alii autem e Doctoribus ipsorum, hanc reddunt rationem, quod cum isto loco posita olim fuerint Idola, Nos (inquiunt) locum illum lapidibus petimus, ut indicemus nos non credere in Idola quæ ibi [collocata] fuerant, et in signum contemptus, ea lapidamus: alii dicunt, Mos est, &c.

Desunt hæc in libb. impressis.

Diei Veneris, &c.] Dies iste appellationem يَوْمُ الْجُمُعَةِ P. 29. l. 11. Yaumo'l'fomaa sortitus est, لا اجتماع الناس فيه quod in eo congregentur homines [scilicet ad cultus sacros peragendos]. Magnis diem istum laudibus efferunt, سبى الايام Principem dierum vocantes. Sciendum autem (inquit AlGhazalius) ان هذا اليوم فضل الله به الاسلام وخص به المسلمين Deum hunc diem velut honoris prærogativam Islamismo concessisse, eumque Moslemis [seu Mohamimedistis] proprium fecisse: وجعله عبدا لهم فهم اول الناس به سبقا et illum Festum ipsius constituisse, atque ipsos primos eum observasse: et خبر يوم præsantissimum dierum quos superoritur sol, esse diem Veneris. Eo futurum diem judicii autumant, et ut videamus quibus tricis implicetur ipsorum religio, inter cætera quæ de eo nugantur, diem esse

Ebnol'Atbir in شهد et Al Ghazal.

V. Kazwin. et lib. شق الارها

V. Kamus. et
Ebnol. Ithir,
et AlJaubar.

هونⁿ

cf. Nöldeke, Chronik,
II, p. 494.

cf. Le Saoy, Hist.
I, p. 10.

P. 29. l. 14.

præsecandis unguibus, præmii a Deo expectandi promisso, commendatum : من قلم اظفاره يوم الجمعة اخرج *Qui die Veneris ungues præciderit, eum Deus morbo liberatum sanitati restituit*. Nuncupabatur olim عروبة *Arubah*, quod ait *Alfauharius* esse من اسمائهم *e nominibus eorum antiquis*. Ita et *Ahmed Josephi* filius: كانت العرب تقول لبوم السبت شبّار ولبوم الاحد اول ولبوم الاثنين اهون والثلاثا جبار وللاربعاء دبار وللخميس مونس ولبوم الجمعة العروبة وكانوا يسمون ايضا بوم السبت ابجد وبوم الاحد هوز ويوم الاثنين حطي والثلاثا كلمن والاربعاء سعفس والخميس *Vocabant olim Arabes diem Sabbati Shiyar, diem Solis Awal, diem Lunæ Ahwan, diem Martis Jobbar, diem Mercurii Dobbar, diem Jovis Munes, diem Veneris Arubah. Appellabant alii diem Sabbati Abjad, Solis Hawaz, Lunæ Hottai, Martis Colman, Mercurii Saafas, Jovis Korasht, Veneris Arubah*. Sed posteriora ista a pædagogo aliquo, qui literas puerorum memoriæ infigere voluerit, imposita videntur.

A laborum tædiis quiescant] Inter ea quæ ad rite observandum diem istum requiruntur, recenset *AlGhazalius*, ان يجعل يوم الجمعة للاخرة قبكف فيه عن جميع اشغال الدنيا *ut diem Veneris vitæ futuræ accenseant, et in eo ab omni opere mundano abstineant*. Qui autem ad eum observandum teneantur, his docet verbis : فلا تجب الجمعة الا علي كل ذكر بالغ عاقل مسلم حر مقيم في قرية او بلدة تشتمل علي اربعين جامعين لهذه الصفات او في قرية من سواد البلد &c. *Non tenetur diem Veneris observare, nisi qui sit mas, ætatis maturæ, intellectu præditus,*

Moslemus, liber, qui incolat vicum aut oppidum in quo sint quadraginta homines ita comparati, aut in vico e suburbanis alicujus regionis ad quem pertingat sonus inclinationis a regione ista ex ea parte quæ proxime eum spectat, &c.

Circumcisio] Non hæc novum legis *Islamiticæ* præceptum, sed ritus ad *Arabes* ab *Ismaele* forsitan, aut *Efsauo*, antiquitus propagatus. *Philostorgius* * de *Arabibus* *Hebraicis*, quos e *Ceturæ* posteris esse vult, verba faciens, hæc habet, ἐμπερίτομον δὲ τὸ ἔθνος κατὰ τὴν ὁγδόην περιτεμνόμενον ἡμέραν: at *Josephus* † de *Ismaelitis*, eos post annum ætatis tertium et decimum circumcidi solitos afferit. *Parcius* de ea (quantum mihi hæcenus observare contigit) loquuntur *Mohammedanorum* scriptores. Apud *AlGhazalium* hæc leguntur: اما التطهير بالختان فعادة اليهود في اليوم السابع من الولادة ومخالفتهم تحصل بالتأخير الي ان يثغر الولد فهو احب الي وابعد عن الخطر Quod ad mundationem, quæ fit per circumcisionem, mos est Judæis [circumcidere pueros] die † post partum septimo: at mos illis contrarius differre illam usque dum dentibus plene instructus sit puer; qui mihi magis arridet, ac a periculo longius abesse videtur. *Ebno'l Athir*, *Arabum* *Mohammede* antiquiorum morem describens, § كانوا يختنون لسن معلومة فيما بين عشر سنين وخمس عشر Solebant (inquit) circumcidere ætate certa, [nempe] inter decimum et decimum quintum ætatis annum. Nihil de ea certi statuiffe videtur *Mohammedes*: hoc tantum ab eo dictum laudatur; Circum- الختان سنة للرجال مكرومة للنساء AlGhaza I. Mogr كرم circumcisio ritus est viris [necessarius], in fæminis honorabilis: cui addi potest quod ab eodem refert *Ebno'l Athir*, في الوليمة

P. 29. l. 1.

* Lib. iii. Hist. Eccles.

† Antiq. L. Cap. 23.

‡ Diem † tus numeru non videtu

§ In ذر

AlGhaza I. Mogr كرم

Ebno'lAthir,
Ibid.

* קמן
שולד
דשדד
מחול

Rambam,
Thact. de cir-
cumcif. Cap.
I.

P. 29 l. 16.

Et V AlZa-
machli et
Bidawium in
Cap 5 Alc
ubi prohibetur
janguis.

الإعذار *æquum est ut circumcisiones convivio celebrentur.*

Quod ad ipsum Mohammedem, eum natum asserunt معذورا
umbilico et præputio præcisis: quod si fictum, ideo
factum videtur, ut Mosi, vel alicui alii e patriarchis, de
quibus idem asserunt Judæi, similis haberetur; sin verum,
non adeo insolens fuisse ut pueri recutiti nascerentur apud
gentes circumcisionis observantes, patet ex iis quæ sta-
tuunt Judæi * in suis ad legem δευτερόνομιον, de iis qui hoc
modo ex utero materno prodierint. Nisi forsan verpum
hunc sub lunæ radiis natum putemus. Credebant liqui-
dem Arabes, ان من ولد في القمر تراجعت قلقتة فكان
illī qui sub lunæ radiis nasceretur contrahi per-
inde ac circumciso præputium, teste authore libri نظم الدر.

Sanguinis] Videntur tamen Arabes antiquiores sangui-
nem inter esculenta habuisse, unde inter ea, quæ iis olim
in usu erant, numeratur النسود seu intestina sanguine ad
escam farciendi mos, apud authorem libri Nothro'l Dorr:
كانوا يجعلون الدم في المصران ويلغونه في النار ثم ياكلونه
sanguinem intestinīs inditum, atque in ignem conjectum come-
debant. Cibum istum مسود Mosiwadd, ab اسود quod ni-
grum denotat, appellabant, ut nostrates Black pudding.
Ita autem conficiebatur, ان يؤخذ المصران فتقصد فيها النافق
describente AlFirauszabadio: ut
intestino sanguine quem e Cameli vena elicerent, impleto ex-
tremum obstringerent, quo deinde cocto vescerentur.

Ex his quæ dicta sunt, patet ritus Mohammedistis a
Propheta suo commendatos, plerosque ipso antiquiores
esse, nec aliud egisse ipsum, dum suos ad Abrahami fidem

revocare profiteretur, quam ut rejectis, quas ineptiores putaret, *Arabum* consuetudinibus, reliquas non minus ridiculas in religionem suam retentas transferret. Eum in finem antea citatis addere liceat hæc *Abu'lFedæ* verba, وكانت الجاهلية تفعل اشياء جات شريعة الاسلام بها فكانوا لا ينجسون الامهات والبنات وكان اقبح ما يصنعونه الجمع بين الاختين وكانوا يعيرون المتزوج بامرأة ابيه وسمونه الضيرون وكانوا يحجون البيت ويعتصرون وبطوفون وسعون ويقفون المواقف كلها ويرمون الجمار وكانوا بكسوف في كل ثلاثة اعوام شهرا ويغتسلون من الكناية وكانوا يداومون على المضضة والاستنشاق وقرق الراس والسواك والاستنجا وتقليم الاظفار وتتف Solebant الابط وحلت العانة وكانوا يقطعون يد السارق البمي olim *Arabes* quædam facere quæ postea præcepit lex *Islamtica*. Nec matres nec filias ducebant, eorum autem quæ faciebant turpissimum erat quod duas idem sorores duceret. Eum qui patris uxorem assumeret probrosum habebant, *Al-Daizan* appellantes. *Ædem* [Caabam] peregrinationibus visabant, eandem circumeuntes, ac discurrentes, singulasque stationes obeuntes, et lapides [in Menah] conjicientes. Tertio quoque anno mensem intercalabant. Post congressum lavabant; frequenter os et nares abluebant, capillos discriminabant, dentes fricabant, ab excrementis emissis se mundabant, ungues præsecabant, pilos axillares vellebant, pubem radebant, furi dextram amputabant. Ex iis autem quæ e medio tollenda censuit, aliquorum jam supra mentionem fecimus, aliis hunc in locum rejectis; cujus promissi fide nisi teneremur, hic manum de tabula (utpote longius quam putaveramus, provecti) libenter tolleremus. Quantum ergo ei liberandæ

f. p. 326.

AlMoſtataſ
et AlDamiri
in صفير

مجاوزه
من صاحبه
الي غيره
AlKamus.

V. et Kamus
et AlDamiri.

sufficere videatur, ad alias quasdam *Arabum* consuetudines (eas præcipue quarum in Alcorano cæterisque *Mohammedis* dictis mentio) digitum intendemus. Quod genus sunt illæ imprimis, quas isto, quod p. 140. innuimus, præcepto vetuit: لا عدوي ولا طيرة ولا صفر ولا هامة *Non est* [vel, ne sit vobis] *Adwa, nec Tirah, nec Safar, nec Hanah;* quorum primum العدوي (explicante *Ebno'lAthir*) proprie sonat *contagium*: scilicet, ut ab aliquo morbo affecto, transferatur in alium مثل ما بصاحب الدا *simile illi quod patitur morbo isto affectus*, ut cum (inquit) Camelum scabie affectum cum aliis misceri non patiantur, metu ne in illos transeat, quæ in ipso est, scabies: وقد ابطله الاسلام *hoc autem credi aut timeri vetuit Islamismus, quoniam credere visi sunt ipsum morbum* [ab uno in alium] *transfire*; docente *Mohammede*, non ita se rem habere, sed Deum esse qui ægritudinem et morbum immittat. Quod ad لا صفر *non Safar*; duplicem affert idem ejus interpretationem; primam, quæ vetet credi quod autumarunt *Arabes*, scilicet esse in ventre hominis serpentem hoc nomine, qui esurientem pungeret, et dolore afficeret, quique ab uno in alium transfiret, seu contagio serperet; secundam, quæ prohibeat التسي *seu transpositionem mensium*, qua utebantur *Arabes*, scilicet, تاخير المحرم الي صفر *qua AlMoharram in Safar rejicerent*. الطيرة *AlTirah* autem proprie *auspicium* denotat. Erat enim Divinatio, per avium præcipue volantium, observationem, cujus ratio (describente *AlDamirio*) hæc fuit. Cum quis *Arabum* iter suscepturus esset, domo sua egressus, ubi avem reperiret, eam ad volandum pro-

vocare, quæ si dextram peteret, in itinere suo pergere, sin sinistram, pedem referre, ac domi se continere. Hoc autem dum vetaret *Mohammedes*, interim القال i. e. *Captationem ominis* (ac præcipue * boni) e voce aliqua fortuito prolata probavit. Sunt tamen ex illis (eodem teste) qui vetent, et pro illicito habeant المصحف في القال *Captationem ominis ex Alcorani inspectione*. Porro ut avium, sic et aliorum animalium السوانم والبوارح + *ea quæ dextram, vel sinistram peterent, observabant*, et si dextram peterent, تبركوا به ومضوا في سفرهم وحوابجهم وان اخذت ذات الشمال *laeto omine accepto in itinere, vel negotio suscepto pergere, sin sinistram, desistere*; quem morem ut idolatricum sustulit *Mohammedes*. Alii erant et illis divinandi modi, ut per الرتم *AlRatam*, quod quid sit ita describunt authores lib. نثر الدر, *AlMostatraf, Al'fauhari, AlKamus*, &c. scilicet quod quis peregre profecturus, arboris ita appellatæ ramos connecteret, quos si reversus adhuc nexos inveniret, uxorem suam fidem servasse crederet, sin solutos, violasse. De الهامة dictum est in præcedentibus, quantum sufficiat. Ad alia pergentibus occurrit primo in loco المبسر *AlMaifer*, quod fortiendi apud *Arabes* genus quoddam, hoc modo (juxta authores lib. نظم الدر et نثر الدر) peragi solitum. Empto Cameli pullo, et in partes decem distributo, ad fortiendum conveniebant الأتسار i. e. *sortitores* qui numero septem tantum, erant autem fortes undecim, quarum septem portiones sibi assignatas præferebant, quatuor دونوس erant, et sortienti inutiles: illarum nomina hæc, ١ فد quæ unica

* *Explicante*
scilicet ipso
Mohammede

الكلمة
الصالحة
سمعا
احدكم

Verbum bonum quod au-
dierit vestrum
aliquis cum
الطيرة præ-
cipue de malo
omine dicatur
AlDamir in
طبر et Schol
in Harir. Cap.
30.

+ *AlDamir*
ib. et in

سانح

crena notata, unam designabat portionem, 2 التوم cui duarum nota inscripta, 3 الضرب cui trium, 4 الحاس cui quatuor, 5 النفاس cui quinque, 6 المسبل cui sex, 7 المعلي cui septem; quæ lucri nomine εὐτυχούντι cederent, vel pœnæ, ἀποτυχόντι decederent; harum vero 1 المنبج 2 السغبج 3 المضغ 4 المصدر. Porro ei, qui sagittas hæc κληρωτικὰς, sive fortes sacculo inclusas extraheret, atque alteri qui adfaret الرقيب (quasi *inspector*, seu negotii curator) dicto traderet, fraudi, quæ ex notarum perceptione accidere posset, cavendæ, manus vesle involuta. Rem alii (inter quos *AlZamachshari* in suis ad Alcoranum commentariis, *AlShirazi* in Scholiis ad *Hariri* Cap. 31. et *AlFirauszabadins*) aliter paulo describunt, hac præcipue differentia, quod juxta authores prædictos sortientium singuli, quam sibi sortem, five in lucrum, five in damnum, addici vellet, eligeret, juxta hos vero nulla præcessisse optio videatur : كانوا اذا ارادوا ان يبسروا اشتروا جزورا نسبة ونكروه قبل ان يبسروا وقسموه ثمانية وعشرين قسما او عشرة اقسام فاذا خرج واحد واحد باسم رجل ظهر فوز من خرج له ذوات الانصبا وغرم من خرج له الغنل Solebant quoties sortiri vellent, cameli pullum, pretio facto, jugulatum antequam sortirentur, in partes viginti octo, vel denas dispartiri, cunIQUE singulis nominatim educerentur, victores haberi quibus prodirent sortes portionibus adscriptis, victi autem quibus prodirent ἀσήμευ : deinde quod ad الغنل seu sortium τῶν ἀσήμευ tum numerum, tum usum, quæ *AlZamachshario*, et *AlShirazio* tres tantum sunt, scilicet, 1 المنبج 2 السغبج 3 الوغد quas et hoc versu complexus est Poeta,

لي في الدنيا سهامٌ ليسَ فيهنَّ ربحٌ
وأسمائهنَّ وعدٌ وسنبلٌ ومنبجٌ

Mihi in mundo sortes sunt, quibus nullum est lucrum,

Quarum nomina sunt Wagdo, et Safiho, et Maniho;

nulla facta τῆς *المضعف* mentione, nam *المصدر* *AlMosaddar*

eadem esse potest cum *الوعد*, afferente alibi *AlFirauzaba-*

dio, *AlMosaddar* esse *الغدا* *Sagittarum ἀσπίμων pri-*

nam; quæ et ex horum sententia, non inutiles tantum

fortienti, sed et maxime damnosæ; siquidem testibus *Al-*

Zamachshario et *AlShirazio* الانصبا من ذوات *AlZam.*

من خرج له قدح من ذوات الانصبا *AlZam.* in

أخذ النصيب الموصوم به ذلك القدح ومن خرج له قدح مما لا نصيب *Alc.* Cap 2.

Si cui prodiret sagitta

aliqua ex iis quibus portiones assignatæ essent, portionem illi

inscriptam accipiebat, sin ex iis quibus nullæ portiones, nec

quicquam accipiebat et integro Cameli pretio mulctabatur.

Illi autem cui sortes adversæ obtingerent, de Camelo,

cujus pretium ipsi pendendum erat, (immunes enim

erant quibus favebant) gustare non licebat, ut Author

libri *الدر*, imo nec cuiquam fortientium, si *AlZamach-*

shario, et *AlShirazio* credamus, qui pauperibus totum

كانوا يدفعون تلك الانصبا الى الفقرا *Solebant portiones istas pauperibus distri-*

buere, nec ipsi ex iis quicquam comedere. Atque hoc gloriæ

loco ducebant, adeo ut si quis ab hujusmodi fortitionibus

abstineret, *البرم* quasi dicas *ἀσπίμωλος* opprobrii titulo au-

diret: quam gloriandi ansam ipsis sublatam voluit *Mo-*

hammedes, Alcorani Cap. 2do, ubi hæc leguntur: *يسالونك*

عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس واثمهما اكبر

Citant AlZa-
machsh. et
جامع اللغة

AlZam. in
Alc. Cap 2.

* Atque inde
dictum Al-
Maifer quod

اخذ مال
الغبر بيسراو
سلب بسارة
juxta AlZa-
mach et Bi-
dawium.

من نفعهما *Interrogabunt te de vino et AlMaifer*, [i. e. fortibus] *Dic, est in illis peccatum magnum, sunt et in illis quæ profint hominibus, at peccatum quod in ipsis, majus est quam utilitas ipsorum.* Ubi per utilitatem quæ a fortibus in homines redundet, intelligi volunt *Alfallalani*, Alcorani interpretes, *اصابة المال بلا كد* * *affecutionem opum absque labore*, cui addit *AlZamachsharius*, gaudium et voluptatem, quæ iis e *سلب الاموال بالقمار والافتخار علي الابرام* *opum alienarum deprædatione, et oblata τοῖς ἀσυμβόλοις insultandi materia, proveniret.* Quodnam autem in earundem usu flagitium statuatur, ex illis Cap. 5° verbis patebit: *انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضا في الخمر والميسر وبصدق* *Cupit Satanas ut inter vos inimicitias et odium procreet per vinum et AlMaifer, et avertat vos a commemoratione Dei et precibus.* Porro sub *AlMaifer* comprehendit vult, teste *AlZamachshario*, aleam, chartulas, latrunculorum lusum, et *كل شي فيه خطر* *omnia hujusmodi sorti subiecta.* Generi isti sortium *AlMaifer* (ut vidimus) appellato, affine est etiam alterum (cujus antea incidit nobis mentio) *الازلام* *AlAzlam* dictum, hac differentia, quod prius illud partitioni, hoc divinationi potius inferviebat. Cujus hic fuisse perhibetur modus. Cum esset alicui, vel suscipiendum iter, vel ducenda uxor, vel aliud magni momenti negotium peragendum, sagittas, quas tres vasculo inclusas habebant, consulere solebant. Earum primæ inscriptum erat, *امري ربي* *Fussit me Dominus meus*, secundæ, *نهائي ربي* *Prohibuit me Dominus meus*: tertia autem, *غفل*, *nulla nota insignis erat.* Harum unam manu extra-

henti, si occurreret illa quæ juberet, alacri animo, tanquam monente Deo, pergere; fin illa quæ vetaret, desistere; quod si ἀγράμματος illa, reponere, donec prodiret, quæ vel jussu præiret, vel interdicto occurreret. Hæc videre est apud * *Ebno'lAthir*, et *AlZamachsharium*, et *AlBidawium* ad Cap. 5um † Alcorani, ubi morem istum ut commentum plane Diabolicum retineri vetat his verbis: حرمت عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخنقة والموقوذة والمتردية والنطيقة وما اكل السبع الا ما ذكبتكم وما ذبح علي المنخنقة والمنخنقة Prohibita sunt vobis morticinium, et sanguis, et caro porcina, et super quod alius quam Dei nomen invocatum est, et suffocatum, et quod ictu, et quod lapsu mortuum est, et cornu ab alio petatum, et quod comederint feræ, nisi quod ipsi jugulaveritis, et quod super lapidibus, eum in finem circa Caabam fixis, immolatum est, et ut divinatione per sortes utamini. Et rursus eodem Cap. يا ايها الذين امنوا انما الحمر والمبسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان امنوا انما الحمر والمبسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان O vos qui creditis, vinum et AlMaiser, et statuae, et AlAzlam, abominatio sunt ex operibus Diaboli, quam fugite ut prospere agatis. Eadem dum narrant *AlMotarrez*i et Author libri *AlMostatrafi*, tertiæ istius sagittæ, cui nihil inscriptum, non meminerunt; ut nec Authores lib. نثر الدر et نظم الدر qui adire solitos aiunt eos qui hujusmodi sortes consulere vellent, ædituum Idololatricum aliquem, qui hac formula ipsis a Deo responsum peteret, اللهم ايها كان خيرا فاخرجه لفلان فبرضي بما O Deus utra harum [fortium] τῶν θεῶν conducibilior fuerit, fac ut exeat, eademque ipse acquiescat. Aliter paulo

* In قسم

† Surato'l Mayedah.

Alfallalani, qui septem hujusmodi sortes (sagittas scilicet parvas, ريش لها ولا نصل *nec pennis nec spiculis instructas*) apud *Caabæ* ædituum repositas scribunt, per quas petentibus responsa darent. Ac certe coram Idolo aliquo, ac præcipue *Hobal*, sortilegium hoc usurpari solitum ex * *Ebno'lAthir* etiam patet. Vocantur hæ *ازلام الاستقسام* *AzlamolEstaksam*, esse autem dicunt *AlEstaksam*, طلب معرفة ما قسم له وقدر مما لا يقدر *ut quis discernere aveat quid illi demensum et decretum fuerit, ab eo quod non fuerit; vel ex usu vocis קסם* apud Hebræos, sagittas divinatorias reddere licebit. Certe quæ de hoc *βελομαντείας* genere vidimus, multum conferre videntur ad illustrandum locum istum, *Ezek. xxi. 21. Stetit enim Rex Babylonis in bivio, in capite duarum viarum לקסם קסם קלקל בחצים שאל ad divinandum divinationem, terfit sagittas, rogavit imagines: (vel, ut Vulgat. divinationem quærens, commiscens sagittas, interrogavit Idola &c.)* ad quem quæ affert *Hieronymus* mire concinunt cum iis quæ de isto *Arabum* antiquorum more traduntur. *Stabit (inquit) in ipso compito, et ritu gentis suæ oraculum consulat, ut mittat Sagittas in pharetram et commisceat eas inscriptas, sive signatas nominibus singulorum, ut videat cujus sagitta exeat, et quam prius civitatem debeat expugnare.* Ubi observare liceat, vocem קלקל quæ alias *terfit, polivit*, reddi solet, ab *Hieronymo* notione commiscendi explicari. Certe apud *Arabes* قلقل idem valet ac حرك *commovit*, atque idem hic denotare videtur quod جلدجل † apud ipsos in descriptione sortilegii sui, scilicet, commovere vel agitare, ut confuse misceri pos-

* In *علا* et *نعمة*
sup. p. 98. et p. 138.
C. shaf.
Ebno'lAthir.
Mogreb.

† *AlZamachshari* in *comm. ad Alcubi* *AlMaier* describit, quod etiam in *Al-Azlam* factum videtur, cum alius quam ipse malet sagittam extrahere posset.

sint fortes. Porro in illa, quæ apud *Mohammedistarum* nonnullos adhuc etiam in usu est, per sagittas divinandi ratione, manifesta superstitionis antiquæ vestigia apparent. Alia adhuc nobis perpendenda exhibet iste Alcorani verficulus: * ما جعل الله من بحيرة ولا سايبة ولا وصيلة ولا حام ولكن Non. الذين كفروا يفترون على الله الكذب واكثرهم لا يعقلون *Non constituit Deus Bahirah, nec Sayebah, nec Wafilah, nec Hami; verum illi qui non crediderunt affingunt Deo mendacium, et plerique eorum non intelligunt.* In quibus explicandis diversæ sunt interpretum sententiæ. De بحيرة *Bahirah* quid tradant, ne aliorum verba referre necesse habeamus, audiamus docentem *AlFirauszabadium*. Ab البحر quod scissuram auris denotat, appellatur (inquit) البحيرة. Solebant autem Arabes cum decies peperisset Camela aut Ovis, eam † scissâ aure dimittere ut libere pasceretur, cumque moreretur carne ejus fœminis interdiceret, viris solis concessô illius esu: aut est البحيرة *Camela* quæ dimittitur sine pastore, cujusque fœtus quinti, si mas esset, jugulati carne viris et fœminis promiscue vesci permittebant, sin fœmina, eam scissâ aure dimittebant, ejus carne vel lacte uti, vel dorso insidere vetantes, mortuæ autem carnem fœminis edendam concedebant: aut est ea filia تيس سايبة cujus eadem, quæ matris, ratio; aut dicitur peculiariter de Ove quæ quinquies peperit. Hæc ille, diversas plurium sententias complexus, at non omnes. Volunt enim alii ita dici Camelam, quæ post partum quintum (si ultimo marem peperisset) fissa, in rei signum, aure dimitteretur ad libere pascendum, nemine eam vel a pascuo, vel ab aqua arcente, vel ad vecturam adhibente. Aliter adhuc

* Surate
Mayedah.

بحروها
كوها
ق تروعي

AlZamac
AlBidawî
AlMoslat

AlZamach

Kamus.

Ebno'lAthir, scilicet, cum recens peperisset Camela aurem ipfos pullo scidisse solitos, dicentes اللهم ان عاش ففتي وارن *O Deus, si vixerit, pullus [erit nobis], sin moriatur, rite macclatus; cumque moreretur eum edere.* Tradit idem ex quorundam sententia ita appellari pullum سابية. Jam vero السابية *dimissam*, vel libere vagari permissam, sonat. Dimitti autem non unam ob causam solitæ Camelæ; ut puta (referente *AlFirauszabadio*) cum decies continuis vicibus fœmellas peperissent; aut ex voto, vel cum quis, five a morbo convalesceret, five itinere confecto salvus rediisset, aut ipsius jumentum [seu Camela] insigni aliquod periculum in bello five alibi evasisset; hac formula ناقتي سابية vel سابية في *fit Camela hæc Sayebah* dimittebatur, exempta e dorso ejus vertebra, aut ossium aliquo, post quod nec ab aqua nec pascuo arceretur, nec ad vehendum adhiberetur. *AlSayebah* (inquit *AlFauharius*) *postquam decies continuis vicibus fœmellas peperisset, libere vagari permissa:* nec infidere لم تركب ولم يشرب لبنها الا ولدها والضعيف حتي تموت quis, nec bibi lac ejus nisi a pullo ipsius et ab hospite, (quomodo et apud *Ebno'lAthir* legendum puto, non الضعيف *ab infirmo*, five ægroto) usque diu moreretur; mortua autem vesci viri pariter et fœmina, ac filia ejus postremæ scindi auris, appellarique ea Bahirah, ac eodem modo, quo mater, libera dimitti. At *Ebno'lAthir*, non decimam, sed ما ولدت بعد ذلك *si aliam postea peperisset, Bahirah appellatam scribit*, scilicet, ubi بحدثة explicat: at in سابية *AlSayebah* e contrario filiam ت Bahirah dici ait, prout in litera ت præcefferat, non satis (ut videtur) sui memor, quamvis et

afferat *AlMotarrezī* ex aliorum sententia esse السايبة matrem, ex aliorum filiam. Sed nec appellatio ista Camelis fœminis propria, ita dici etiam ac dimitti marem بدرک *cujus pullus pullum genuisset*, testis est *AlFirauszabadius*. Imo et eadem ratione sic appellari etiam servum a Domino suo hac formula انت سايبة *Es tu Sayebah* dimissum, et sui juris factum, ita ut non amplius esset inter eos necessitudo, aut hæreditatis jus, referunt *AlFauharius*, *AlFirauszabadius*, aliique. Authores lib. نثر *hoc nomine designari aiunt quodlibet animal Idolorum gratia dimissum*, [seu, iis dedicatum] *ut eo amplius uti non nisi fœminis liceret*. Quod ad وصيلة *Wafilah*, eam explicaturus *AlFirauszabadius* hæc habet. *AlWafilah est Camela quæ decies peperit, aut ovis quæ septies, continuis vicibus gemellas; quod si vice septima وجديا fœmellam et masculum pareret, dicebant, وصلت اخاها*, Fratri suo conjuncta est, *nec deinceps matris ipsius lac bibere nisi viris solis licitum erat, exclusis fœminis, eademque erat ejus ratio quæ سايبة هي*. Aut erat *AlWafilah* peculiariter ex ovibus, quod scilicet cum pareret ovis fœmellam, eam sibi haberent, cum vero masculum, جعلوه لاهتهم eum Diis suis consecrarent; quod si simul masculum et fœminam, dicerent, Conjuncta est fratri suo, nec marem istum diis suis sacrificarent: aut est ea Ovis quæ primo marem parit, deinde fœminam, quæ quod fratrem suum proxime sequeretur, in causa fuit ne ipsum jugularent; quod si marem pareret, dicerent, Sit hic diis nostris oblatio. Hæc ille, ab *AlFauhario* diversus, qui dicit, Si ovis septies continuis vicibus gemellas peperisset, deinde vice

Fbno'lAthir.
AlZamach.
AlMostafaf.

Ebno'lAthir.
ذكر وانثى
Marem et fœminam. Al-Jauh.

AlZamach.
AlMostafaf.

o^{ct}ava جديا masculum, eum ipsos Diis suis sacrificasse, *sin* وصلت اخاها masculum et foeminam, dicere solitos, Fratri suo conjuncta est, atque ejus gratia mari parcere matris autem lac non bibere foeminas, &c. Juxta Authorem lib. Nothro'l Dorri, AlWafilah erat ovis, quæ cum septies peperisset, quod septimo pareret, si mas esset in sacrificium cedebat; *sin* foemina, dimittebatur foeminarum usui concessa; *sin* mas et foemina, dicerent وصلت اخاها utrosque sacro habentes, ut ex iis utilitatem capere, foemellæque lac biberi viris solis permitteretur: at describente AlMotarrezio Ovis, quæ decem foemellas quinque partibus continuis ederet scilicet singulis vicibus gemellas, et si quid postea pareret, viri cederet, non foeminis, &c.

إذا لقي ولد
ولدته qui na-
tos natorum
vidit.
AlJauhar. et
Nothro'lDor-
ri.

* لطواغبتهم

Supereft الحامي AlHami, qui (explicante AlFiranzabadio) est Camelus admissarius, ex quo cum toties (decies puta) conceperint foeminae, postea dicitur AlHami, q. d. cujus dorsum immune factum est, utpote qui dimitteretur ut ex eo utilitatem amplius capere non liceret, quique ab aqua aut pascuo non arceretur: ولا يركب ولا يجر له وبر: nec insideri soleret nec tonderi, ut loquitur AlJauharius. Observandum tamen hæc omnia ad * Idolorum cultum referr solita, monentibus AlJallalani in suis ad Surato'lMayedah Scholiis.

His addi potest ejusdem ignorantiae propago أَدُّ الْبَنَاتِ Wado'lBenat, quod quid fuerit e libro AlMostatraf discimus his verbis, كان من عوايدهم واد البنات كان الرجل الجاهلية إذا رزق احدهم انثى وادها وان بشر بها ضاق صدره عظم وجهه وهو قوله تعالى وإذا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه

مسود وهو كظلم *Ex Arabum consuetudinibus erat Waa-*
do'lBenat. Mos erat ante Islamismum, si alicui nasceretur
filia, eam vivam defodere, et cum ejus nuntium ipsi afferretur
contrahi ei pectus et intumescere vultus; atque hoc est quod
*dictum est in Alcorano,** Quando alicui eorum nuntiatum
 fuerit natam esse ipsi filiam, obscuratur et nigrescit vultus
 ejus; et ipse contristatur: *nec non,*† Et ne interficiatis
 liberos vestros † metu paupertatis; Nos et vobis et illis
 victum præbemus. Ideo autem illos eas interfecisse dici-
 tur, quod metuerent ne quando ipsis opprobrii causa
 essent. Est autem Meccæ mons dictus *أبو دلامة AbuDa-*
lamah, in quo solebant *Koraishitæ* filias suas defodere.
 Fertur *صعصعة Saasaam,* § *Farazdaki* avum, redimere soli-
 tum filias a cæde, singulas camelis fœtis duabus et ca-
 melo; ad quem ipsius morem || alludens *Farazdak* coram
Chalifarum Omniadarum quodam, inter gloriandum, dixit,
 أنا ابى مكى الموتى *Ego sum filius ejus qui vivificat mortuos:*
 quod ipsius dictum cum male audiret, excusavit se, di-
 cens, *الله يقول ومن أحبها فكانها أحب الناس جميعا* *Dicit Deus,*
Qui eas vitæ restituit, perinde est ac si omnes homines vitæ
restitueret. Hæc ille. Ad eundem morem alludi asserit
*AlZamachsharius.*** istis verbis; †† *زنى لكثير من المشركين*
Pulchrum apparere fecerunt multis Ido-
lolarum occisionem liberorum suorum†† socii ipsorum, ut
perdant ipsos, scilicet (inquit ille) بالواد *παραπορεύει:* aut,
 بنكرهم للالهة وكان الرجل يكلف في الجاهلية لبس ولد له
 كذا *quod cos Idolis sacrificarent, cum*
mos esset illis votendi, ut si tot nascerentur ipsis filii, unum

* Cap. 16

† Ib. Cap.
17.‡ خوف
الاملاق§ *Postæ cele-*
bris.|| *V. AlZa-*
mach. in Su-
rato'lTacwir,
quæ ordine
*81ma.*** *Et Al-*
Jallalanî *ع.*
†† *Alcor.*
Cap. 6.
‡‡ *Diaboli,*
scilicet.

* AlZa-
nach. يُكْدُونُ
illos defoderunt
e.

ex illis mactarent. Sic et *AlBidawius*, qui ad verba statim sequentia, scilicet, *قد خسر الذبي قتلوا اولادهم* Certe errarunt qui *liberos suos interfecerunt*, Intelligit, inquit, العرب الذين *Arabes qui interficere solebant liberos suos metu captivitatis et paupertatis.* Difertis autem verbis hujus moris mentio fit in *Surato'l-Tacwir*, ubi hæc leguntur verba, واذا المؤدة سبلت *Et cum interrogata fuerit quæ viva defossa est*, ع *ad quæ refert AlZamachsharius solitos fuisse Arabes cum nasceretur ipsorum cuipiam filia, si eam vivam conservare vellet.* البسها جبة من الصوف او شعر وترعي له الابل والغنم في البادية وان اراد قتلها تركها حتي اذا كانت سداسية فيقول لامها طبيبها وزينتها حتي اذهب بها الي اماتها وقد حفر لها بيرا فيبلغ بها البير فيقول لها انظري فيها ثم يهقها من خلفها ويهيل عليها التراب حتي تستوي البير بالارض وقبل كانت الحامل اذا قربت حفرت حفرة فتمخضت علي راس الحفرة فاذا ولدت بنتا رمت بها في الحفرة وان *tunica lanea vel cilicina indutæ pascendos sibi camelos vel oves, in deserto committere; quod si e medio tollere animus esset, usque dum sexennis evaderet, permittere, tum matri ipsius dicere, Odoribus et ornamentis eam honesta, quo ipsam ad matres suas abducam; deinde ad puteum quem ipsi fodererat deductam, eumque inspicere jussam, a tergo stans præcipitare, tum superinjecta terra puteum complanare.* *Dicunt alii, moris fuisse ut cum parturiret gravida, fossam effoderet juxta quam partum ederet; qui si filia esset, in ipsam injiceretur; sin filius, vivus conservaretur.* Fecisse autem hoc ipsos الخوف من لحوق العار بهم من اجلهن او الخوف من *metu opprobrii quod ipsarum causa accidere posset,*

vel metu paupertatis. Neque tamen hoc ab omnibus promiscue Arabibus factitatum videtur, cum alias legatur hic patrem post natam filiam salutandi mos, **هنيأ لك** *Prosit tibi AlNaphejah*, i. e. **المعظمة مالك لانك تاخذ** *Quæ opes tuas adangeat, ulpote quibus dote sua incrementum additura est.* Quamvis majoris in felicitatis parte filiis quam filiabus augeri habitum fuisse, extra dubium fit. Unde cum ad maritum deducenda esset filia, si e propinquiorebus alicui nupisset, hac adhibita benedictione valedicerent; **ابسرت واذكرت ولا انتت** *Facilis sit tibi partus, et masculos parias non fœminas:* contra, si remotioribus nec tam fœdere conjunctis, ista **لا ابسرت ولا اذكرت** *Nec facilis sit tibi partus, nec mares parias,* &c. uti apud *AlShahrestanium* legere est. Inde et illud quod in proverbium abiit, **الحرم من النعم** * *Præmissio filiarum felicitatis est,* nec non **دق البنات من المكرمات** *Sepultura filiarum inter beneficia divinitus collata* [numeranda est], referente *AlMidanienfi*. Fuit et inter *Arabibus* antiquitus usitata **نِكَاحُ الْمُعْتَتِ**, quod illud *πορνεϊας* genus est quod Apostolus gentibus inauditum vocat, *1 Cor. v. 1.* scilicet, ut quis uxorem patris duceret. Ejus modum sic describunt, scilicet, quod fœminam a patre mortuo derelictam (imo vel aliter dimissam) quasi hæreditario jure (si ita sibi expedire putaret) vendicaret filius natu maximus, veste sua, in rei signum, ei injecta; quod si ea opus non haberet natu maximus, tum alius quis e fratribus ipsius dote nova duceret. Ita **كانوا يرثون النكاح كما يرثون المال** *Torum perinde ac opes hæreditarium habere.*

AlJauharius
in **نفح** et
Kamus.

AlShahrest.

* i. e. البنات
AlMid.

AlMostatraf.
Nodmo'l-
Dorr.
Ebno'lAthir,
&c.

Hunc morem vetat Alcoranus his verbis (ut vult Author *Nothro'lDorr*) *يا ايها الذين امنوا لا بكل لكم ان تراثوا النساء O vos qui creditis, non permiffum est vobis faeminas in-
vitas hæreditatis jure accipere.* Hæc licet impio huic mor
explicando fufficiant, liceat tamen quæ affert *AlShah-
restanius* apponere : كانت العرب في جاهليتها يحرم اشبا نزل
لقران بتكريمها كانوا لا ينكحون الامهات ولا البنات ولا الحالات
ولا العمات وكان اقبح ما يصنعون ان يجمع الرجل بين
لاختين او بخلف علي امرأة ابية وكانوا يسمون من فعل ذلك
الضَّبْرَن &c. *Pro vetitis habuerunt Arabes ignorantia sua
temporibus aliqua, quæ postea vetuit Alcoranus; abstiner-
siquidem a matribus, et a filiabus, et a materteris et amitis.
turpissimum autem eorum quæ faciebant hoc erat, quod vi-
duas sorores duceret, aut patris sui uxorem velut successor
assumeret, quod qui faceret appellabatur * AlDaizan; quæ
nomine infectatus est (inquit) Aus Ebn Hajar, poeta
quosdam e tribu Bani Kais, quorum tres, ex ordine, patri
sui uxorem duxerant. كان الرجل من العرب اذا مات عن
امراة او طلقها قام اكبر بنبيه فان كان له فيها حاجة طرح
وبه عليها وان لم يكن حاجة يزوجها بعض اخوته بمهر جديد
Mos autem erat apud Arabes, ut cum ab uxore, morte au-
repudio, separaretur aliquis, filiorum ipsius natu maximus,
ea opus haberet, vestem suam ei injiceret; quod si ille opus e-
non haberet, duceret ipsam e fratribus aliquis dotis novæ in-
terventu. Addi his possent ejusdem farinæ multa; sed
jam dictis et quales invenerit Arabes suos Mohammedes
et quales reliquerit, satis patere arbitror. Quod si qui
non solum illos, qui sapientes olim habiti, sed et alias*

f. p. 111.

* Quod etiam
Idoli nomen e-
rat. Vid. p
103.

quæ eidem nomen dederint, gentes prudentia antiquitus infignes, tam ridicule superstitionis amplexos miretur, ipse quod sibi melioribus imbui contigerit, Deo gratus, iis penitus adhærere et sobrie sapere discat, ne sibi, iusto Dei iudicio (ut illi) permissus, in ejusmodi aut alia non minus ridicula incidat; quod merito timere debet, etiam qui sibi maxime sapere videtur, cum illos, quos in rebus ad religionem spectantibus adeo delirare miratur, in iis quæ humanæ sunt sapientiæ, nec sibi nec aliis ingenio aut acumine cedere reperiet. Μὴ ὑψηλοφρόνεις, ἀλλὰ φρόνεις.

Soli Deo Gloria.

PROVERBIORUM

QUÆ IN HOC OPERE CITATA SUNT

BREVIS RECENSIO.

وَأَحْلَامُهَا *Narrationes*, seu fabulæ, *Tasmi*, et *somnia eorum*. يضرب لمن يخبرك بما لا اصل له (inquit *Al-Midaniensis*) *Jaʿtatur in eum qui tibi narrat illud quod nullo nititur fundamento*. Valebit ergo forsan, ex ipsius sententia, *Narrationes de Tasmo* &c. scilicet de iis quorum dudum oblitterata est memoria, nec quicquam jam certi reliquum.

P. 39.

عِنْدَ جَهَنَّةِ الْخَبَرِ الْبَقِيَّةِ *Apud Johainam certum est nuntium*. *Johainah* autem tribus nomen, hic pro *Johainiensi* positum. *Johainiensis* autem a quo ortum ducit proverbium, perhibetur *Achnas* quidam, qui de *Hosaino*, quem ipse interfecerat, a quibusvis obviis sciscitanti ejus forori, respondit,

P. 41.

تَسْأَلُ عَنْ حَصْبِي كُلِّ رَكْبٍ
وَعِنْدَ جَهَنَّةِ الْخَبَرِ الْبَقِيَّةِ

i. e. *Interrogas de Hosaino quemlibet cætum;*

Atqui apud Johainam certum est nuntium.

Cujus versus hemistichium posterius in proverbium abiit, quod usurpant cum indicare velint unde certa alicujus rei notitia petenda sit; vel cum quis sibi rem peni-

tus compertam esse profiteatur. Inde authorum Arabicorum elegantissimus *AlHariri*, sub ficta *Abu Zaidi* persona, collationem inter *الْمُنْشِيَّ* eum qui principibus ab epistolis fit, et *الحَسَّابُ* rationum perscriptorem instituens, *جَهَنَّةُ الْأَخْبَارِ* *Johainah* est narrationum, i. e. explicante *AlShirazienfi*, *يَعْلَمُ خَبْرَ كُلِّ بَلَدٍ لِأَنَّهُ يَقْرَأُ الْكُتُبَ*, *novit quid in unaquaque regione agatur, quia literas ex omni parte ad regem missas legit.* Sic et celebris poeta *Abu'lOla*,

طَلَبْتُ الْبَقِيْنَ مِنْ جَهَنَّةِ عَنْهُمْ

Petii certum de illis a Johainah nuntium;

Scholiaſtes, *ab eo quem maxime probabile est ſciviſſe.* Legunt alii *جَفِينَةَ* *Jofainah*, teſtibus *AlFauharario* et *AlFirauxabadio*, aliisque, atque eſſe *اسْمُ خَمَارٍ* *nomen œnopolæ*, in cujus taberna, orta inter compotantes duos rixa, † tertius quidam, qui ſe litis componendæ gratia medium ingeſſerat, occiſus eſt; a cujus propinquis re ad judicem delata, cum de homicida dubitaretur, dixit ille *جَفِينَةَ عَلَيْكُمْ* *Jofainam adite, vel Jofainam arceſſite*; ille enim quis cædis author fuerit optime indicabit, atque inde proverbio anſam fuiſſe.

أَحْسَرُ مِنْ أَبِي غَبْشَانَ *Magis damnum paſſus, vel magis ſera pœnitentia cruciatus, quam Abu Gabſhan*; utpote qui rem maximi momenti, re nihili vendidit, claves *Caabæ* et æditui munus, utre vini. Dicunt alias *أَحْمَفُ مِنْ أَبِي غَبْشَانَ* *Stultior Abu Gabſhano.*

P. 44.

أَجُودُ مِنْ حَاتِمٍ *Liberalior Hatemo.* Fuit *Hatemus* iſte *مِنْ شَعْرَاءِ الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ جَوَادًا يَشْبَهُ شَعْرَةَ جُودَةٍ وَيَصْدَقُ قَوْلُهُ*

* Sic et in nonnullis *AlHariri exemplaribus.*

† *AlModhaffei* in Scholiis ad *Harir.* et lib. *Temthal.* *AlShiraz.* paulo aliter; ſcilicet mulierem a rixantibus interfectam fuiſſe.

P. 43.

فَعْدَةُ Ex Arabum antiquiorum poetis, et insigni liberalitate vir; cujus carmina ipsius munificentiam referebant, cujusque facta dictorum veritatem obfignabant. Author libri *Temthal*. Refert idem ipsum mense *Rajeb* singulis diebus decem camelos jugulasse quibus hospites exciperet. Alium autem fuisse ejusdem nominis cujus avaritia in proverbium abierit: *ابخل من حاتم* *Magis avarus quam Hatemus*. De priori *AlMaidani* hæc habet, *كَانَ جَوَادًا شَجَاعًا شَاعِرًا وَإِذَا ضُرِبَ مُطْفِعًا إِذَا قَاتَلَ عُلُبَ وَإِذَا غَنِمَ أَتْهَبَ وَإِذَا سَبَلَ وَهَبَ وَإِذَا ضُرِبَ بِالْقِدَاحِ فَارَ وَإِذَا سَابَقَ سَبَقَ وَإِذَا أُسْرَ أُطْلِفَ* Fuit liberalis, fortis, poeta, victoriosus; cum pugnaret, vincere, cum prædam acquireret, diripiendam dare, cum rogaretur, donare, cum fortibus contenderet, lucrari, cum cursu certaret, anteire, cum captivos cepisset, dimittere.

أُوْدِي عَتِيبٌ *Periit Atib*. Dictorium in eos qui dum spe salutis inani se laçant, misere pereunt. Historia a qua originem traxit proverbium hæc est, referentibus *AlJauhario*, *AlMaidanio*, et *AlFirauszabadio*. Tribus istius (*Banu Atib* scilicet) omnes ætatis maturæ viros cum captivos abduxisset rex quidam, illi se hoc solari solebant; *إِذَا كَبِرَ صِبْيَانُنَا لَمْ يَتْرُكُونَنَا حَتَّى يَتَّقُونَنَا* Ubi ad ætatem pervenerint pueri nostri, non desinent donec nos liberaverint; ipsi interim omnes in exilio perierunt: unde de iis qui penitus interierunt dicitur, ut et *أُوْدِي دُرْمٌ* *Periit Daremus*.

أَجْوَدُ مِنْ كَعْبٍ *Liberalior Caabo*. Eo scilicet qui, cum per deserta iter facientes aquæ penuria premerentur, eam quam sibi paraverat in portiones æquales universis distribuendam divisit, deinde suam ignoto cuidam, qui sitibun-

P. 45.

AlJauhar. et
Kamus in

درم

P. 47.

dis eum oculis aspiceret, plus semel dari jubens, ipse fiti extinctus est, referente *AlMaidani*.

P. 47.

قَسْ & أَبْلَغُ مِنْ قَسْ *Eloquentior Koffo. Ayadiensis* hic fuit بَلِغٌ حَكِيمٌ (ut loquitur *AlFirauszabadus*) eloquentia et sapientia insignis, qui et unitatem Dei, et mortuorum resurrectionem, quas ipse credidit, *Arabibus* suis subinde ingerebat, teste *AlShahreßanio*. *AlMaidanius* refert eum primum fuisse qui dixerit اَمَّا بَعْدُ Emma baad, i. e. *Post hæc vero*, seu *His præmissis*, quam formulam in initiis orationum, epistolarum, et librorum, post gratias Deo actas, eumque invocatum, adhibere solent, et فصل الخطاب *Orationis diópsimon* vocant, scilicet qui præfationem a sermonis corpore distinguit, ut *Scholias* in *Abu'l-Olam*; qui tamen *Davidem* hujus formulæ authorem statuit, ut et *AlFirauszabadus* in بعد. Vixisse eum ferunt annos 180.

Ibid.

لَا آتِيكَ أَوْ يُوُوبُ الْقَارِظَانِ *Non ad te veniam donec redierint duo * coriarii*: vel, إِذَا مَا الْقَارِظَانِ الْعَنْزِيَّ أَبَا, *Quando coriarius Anziensis redierit*, i. e. nunquam. Coriarii duo (inquit *AlFirauszabaanus*) sunt وَكِلَاهُمَا يَذْكُرُ بَيْنَ عَنَزَةٍ وَعَامِرٍ بَيْنَ رُحْمٍ وَكِلَاهُمَا مِنْ عَنَزَةٍ خَرَجَا فِي ظَلَبِ الْقَرْظِ فَلَمْ يَرْجِعَا فَقَالُوا لَا آتِيكَ أَوْ يُوُوبُ الْقَارِظَانِ *Yadhcor Ebn Anzah et Amer Ebn Rohm*, uterque *Anziensis*, qui profecti ad quærendum القَرْظِ nunquam reversi sunt; inde dicunt, *Non ad te veniam donec redierint duo coriarii*. Dicit *AlMaidani* حَتَّى يُوُوبُ الْقَارِظَانِ *Donec redierint duo coriarii*, et حَتَّى يُوُوبُ الْمَنْخَلِ *Donec reversus fuerit † AlMonacchal*, et حَتَّى يَرِدَ الضَّبُّ *donec ad aquam descendat ‡ AlDabb*, hæc omnia proverbialia sunt سَوَا فِي

* القارظان

illum proprie
lenotat qui

القَرْظِ i. e.

arboris ejus-
lam folia in
utrum coria-
riorum con-
vehit.

† Viri nomen
qui a suis de-
sideratus est.

‡ Nomen
animalis quod
nunquam
aquam bibit.

quæ pariter denotant penitus abiisse quid, vel irreparabiliter periisse; et alibi اذا ما القارظ العنزي ابا صار مثلاً في امتداد الغيب, Quando coriarius Anzienfis redierit, Proverbium est (inquit) quo absentiam diuturnam indicant.

صَحِيفَةُ الْمُتَلَّسِ Literæ Motalammefi. Plane ut apud Græcos et Latinos Bellerophontis literæ. Motalammes (cui nomen Farir) et Tarafah, duo Arabum poetæ, cum adversus regem quendam (Amrum scilicet Hirensum 18) qui eos benigne tractaverat, carmina probrosa factitassent, ille, dissimulata ira, tanquam honeste dimissurus, literas illis ad præfectum quendam suum perferendas dedit, quibus eum de illis pœnas fumere iussit; quod suspicatus Motalammes, illis quæ apud se erant apertis, periculum fugit, at Tarafah eas quæ ipsi traditæ fuerant, prout erant, obsignatas perferens, morte mulctatus est. Epistolæ quæ Motalammefo data est, hoc apud AlMaidaniensem habetur exemplar: بِأَسْمِكَ اللَّهُمَّ مِنْ عَمْرٍو نَبِي هِنْدَ إِلَى الْكَعْبَرِ إِذَا أَتَاكَ كِتَابِي هَذَا مَعَ الْمُتَلَّسِ ذَاقْ يَدَيَّ وَرَجْلَيَّ وَأَذِنَهُ حَبًّا In nomine tuo, O Deus. Ab Amro Ebn Hendæ ad * AlCaabarum. Ubi ad te pervenerint literæ istæ per Motalammefum, fac ipsum, manibus et pedibus truncatum, vivum defodias†.

إِذَا أَتَلَفَ النَّاسُ أُخْلِفَ الْبَاسُ Si perdiderit AlNas, rependet AlYas. يُضْرَبُ عِنْدَ امْتِنَاعِ الْمَطْلُوبِ (inquit AlMaidani) Usurpatur cum quis non assequatur quod petit. Puto, animum despondere vetans, eo quod si ab uno quod velis non consequare, ab alio possis. AlNas (inquit) nomen Kais

P. 47.

* Apud alios, Abu Carb vocatur. V. Sbuzaz in Harir. † Vid. Hariri. Cap. 10. et Ebn Chalecan. in vita Hammami Farazdakī.

P. 48.

Ailani Ebn Modar, AlYas fratris ejus, ut et Al'fauhari
 in نوس.

P 49.

وَقَعُ بَيْنَهُمْ حَرْبٌ دَاجِسٌ وَالْغَبْرَا Accidit inter eos bellum
Dahes et Gabrah; diuturnum scilicet et ἀσπονδον, quale
 illud quod quadraginta annos duravit*.

* V. et pag
 84

† *AlMaidani*

يَضْرِبُ مِثْلًا لِلْقَوْمِ † De illis dicitur inter quos inimici-
 tiae non facile reconciliabiles, et lites sedatu difficiles, ortae sunt.

P 68.

كَتَدَمَانِي جَدْنَمَةً Instar duorum Jodaimæ compotorum,
 scilicet مالك وعقيل Malec et Okail, qui cum Amrum, Jo-
 daimæ nepotem, qui diu desideratus fuerat, reduxissent,
 ab eo quodcunque vellent præmium petere jussi, Ut nos
 (inquiunt) tibi compotores adsciscas, quo in honore quad-
 raginta annos manserunt; unde proverbium hoc de iis
 inter quos diuturna familiaritas, et arcta necessitudo in-
 tercedit, referentibus *AlMaidani, Al'fannabio, &c.*

P 69.

لَا مَرَّ مَا جَدَعَ قَصْبَرُ أَنْعَةٍ Ob rem aliquam, seu, non fine
 causa, abscidit sibi Kofair nasum. Puto, cum facto alicui
 insolito majus aliquid subesset suspiceris.

Ibid.

كَبِيرٌ عَمْرُو عَنِ الطَّوْقِ Major est Amrus quam ut torque
 induatur. Dixit hoc avunculus ipfius Jodaimah, cum a
 Maleco et Okailo reportatum, et grandiore jam factum,
 mater torque ornasset. يَضْرِبُ لِلْأَيْسِ مَا هُوَ دُونَ قَدَرِهِ inquit
Al'fannabius, Usurpatur cum quis quod ipsi non conveniat,
induit. Forfan et cum vir puerilia tractat.

Ibid.

قَرَطِي مَارِيَةِ Inaures Mariæ. De re magni pretii dicunt
 خَدَّةٌ وَلَوْ بِقَرَطِي مَارِيَةِ Eme illud vel inauribus Mariæ, i. e.
 quantovis pretio, explicante *AlFirauszabadio*;
 et قَرَطِي مَارِيَةِ Pretiosior inauribus Mariæ, quibus

scilicet inclusa erat gemma قوم اربعين الف دينار *quadraginta aureorum millibus aestimata*, vel, juxta alios, duæ uniones كِبِضَتِي حِمَامَةٌ لَمْ يَرَأْ مِثْلَهُمَا فَأَهْدَتْهَا إِلَى الْكَعْبَةِ *instar duorum columbæ ovorum*, quibus non alias pares visæ sunt, Caabæ ab ipsa dono datæ.

چَرْخَهٗ سنمار *Præmium Senemmari*; qui ex arcis, quam ipse regi struxerat, fastigio præceps datus est: juxta nonnullos, ne alii cuipiam parem conderet, juxta alios, ne lapidem, quo sublato totam fabricam ruituram dixerat, alii quam ipsi regi indicaret*. Inde natum proverbium, cui locus est cum alicui, ab illis quibus bene fecit, rependitur malum: hinc illud poetæ apud *Alfannabium*,

P. 70.

* *Alfaubar*
AlFrauzab.
Alfannab.
ع.

وَمَنْ بَفَعَلَ الْمَعْرُوفَ مَعَ غَيْرِ أَهْلِهِ
يُكَازِي الَّذِي جُوزِيَ قَدِيمًا سِنِمَارًا

2. *Qui beneficium in indignum confert,*

Idem reportabit præmium, quod reportavit olim Senemmarus.

أَشَامُ مِنْ سَرَابٍ *Fatalior Sarabo.*

P. 83.

أَشَامُ مِنْ بَسُوسٍ *Ominosior Basusa.* *Basus* fœmina, quæ cum nepotem suum *Jassasum* ad vindictam ob interfectam *Sarabum* (quod cujusdam quem ipsa hospitio exceperat, camelæ nomen) a *Colaibo* fumendam incitaret, causa extitit belli annorum 40.

قِي دَخَلَ الظَّفَارَ حَمْرٌ *Qui Dhafarum ingreditur Hamyarifum addiscat.* Iis quæ ad hujus explicationem facientia, dicta sunt†, adde, e libro *Temthal*, dixisse Arabem istum *سَمِعَ مَطْبَعُ* *Sciatis rex me ipsius dicto audientem fore.* Alii verbum حَمْرٌ aliter exponunt, scilicet *Vestes*

P. 157.

† *Ibid.*

rubro colore tinget [vel *tingat*], quod scilicet in *Dhafaro* fodinæ sint rubricæ quæ مغرة dicitur. يَضْرِبُ لِلرَّجُلِ إِذَا خَالَطَ Monet eum qui populo alicui se adjungit, ut ad eorum mores et habitum se adtemperet*.

* Temthal.

P. 168.

Facundior *Sahbano Wayelensi*. *Sahban* (inquit *Al'fauharius*) لَيْسَ بَلِيغًا اسم رجل من وابل كان نomen viri e tribu Wayel εν γλώσσῃ, *facundi*, adeo ut in proverbium abierit ejus eloquentia; qui de se dixit, لقد علم الحي اليمانون انني اذا قلت اما بعد اني, Norunt tribus *Yamanenses me*, ubi dixerim Emma baad, ipforum oratorem esse.

P. 233.

† Sen, *ponte*.

Afinus AlSheichi [seu magistri] وقف حِمَارُ الشَّبِيخِ عَلَى الْقَذْرَةِ stetit in † fornice. Cum hæserit quis progredi nescius.

P. 242.

Ut qui fugiens pluviā ad collicias se recipit. Qui minoris mali vel absurdi vitandi causa, majus incurrit. Geminum est quod apud † *Maimonidem* occurrit, كما يستغفر من الرمضا الى النار, quæ Hebraice vertit *Aben Tibbon* בִּשְׂרֵחַ מִן הַרְמֵץ אֶל הָאֵשׁ, *Buxtorfius* Latine, Qui prunas ignis evitare volentes in flammam ejus inciderunt. Arabica autem sonant, *Ut qui ab æstu solis* (vel a terra torrida) ad ignem fugit.

† Moreh
Nev hb. i.
Cap. ult.

P. 288.

Comparas angelos cum السجّانين تقبّس الملائكة بالحدادين *ergastulariis*, explicantibus nonnullis: at fieri potest (inquit *Ebno'lAthir*) ان يكون اراد به صناع الحديد لانهم مَن الصّانَعُ الثَّوْبَا وَيَدْنَا ut intelligat hoc verbo fabros ferrarios, utpote qui artificum vestibus et corpore sordidissimi sint.

تقدم الحرم من النعم *Præmissio filiarum inter beneficia* [numeranda est]. Ita scilicet idem hic valere الحرم afferit *AlMaidani*, ac البنات *filiæ*; quod idem est (inquit) quod alias dicunt, دفن البنات من المكرمات *Sepultura filiarum in beneficiorum numero est*: valde enim filiabus suis timebant.

Porro cum non alius linguæ Arabicæ studiosorum manibus magis teratur liber, quam Proverbiorum ab *Erpenio* editorum Centuriæ duæ, in quorum tamen aliqua, exemplaris quo usus est vir doctissimus non satis correcti vitio, errores aliquot irrepperint, non inutile visum est ea sive conjectura, sive aliorum librorum ope, restituta, lectoris oculis hoc loco subjicere.

CENTURIA I.

Prov. I. لا تركب فرسا غيبرك Ne equites equum alienum.] Constructionis ratio postulat ut legatur فرس غيبرك vel فرسا لغبرك. Sonant enim verba prout leguntur, *Ne equites equum præter teipsum*.

Prov. 60. املك الانسان لنفسه من كتم سره من صديقه Possidet homo animam suam (vel seipsum) qui occultat secretum suum ab amico suo. S. Videtur potius vertendum; Dominatur homo animæ suæ vel sibi ipsi, &c. Erp.] In MS. fuisse الناس *alnafo*, in Nominativo, dicit *Erpenius*, quod ille mendosum suspicatus, legit الانسان *alensano*: at vera lectio est الناس *alnafi*, Genitivi casus, et proverbium ita reddendum; *Maxime ille, inter homines, possidet animam suam, vel, Maximam ille, hominum, in se [vel fui] potesta-*

tem habet, qui occultat secretum suum ab amico suo. Al-Maidani, املك الناس لنفسه اكنهم لسره Maximam, inter homines, sui potestatem habet, qui maxime tegit secretum suum. Laudatur hoc dicto qui secretum optime celare novit. Confer Cent. 2. Prov. 54.

* Ad verb.
occultatio se-
creti.

*Prov. 91. Ad auroram laudat populus pluviam.] Pro sedit quod vertit D. Erpe-
nius pluviam, lege السري, et verte νυκτοπορίαν profectionem
nocturnam. السري (inquit author AlKamusi) est سبر عامة الليل
pernox itineratio. Occurrit proverbium apud AlHaririum Cap. 43. ubi AlShirazi in scholiis, هذا
في تكريض احد علي تكمل المشقة في الامر لان من تكمل المشقة
يكد بعدها راحة لان من سري في الليل فعند الصباح بلغ المنزل
Proverbium est quod usurpatur + ad in-
citandum aliquem, ut ferat molestiam in re aliqua, quod post
illam requiem inventurus sit; quoniam qui noctu iter facit,
ubi mane domum suam pervenit, vel non longe ab ea abest,
laetatur se noctem in itinere consumpsisse. Suadet igitur mo-
lestiam alacri animo subire, qua ad quietem via struitur.
Alii, Dicitur cum quis يضرب للرجل يكتمل المشقة رجا الراحة, +
alacri animo molestiam perfert, spe quietis futuræ.*

† Sic AlZa-
mach. Incitat
patientia res
aggredi, at-
que animum
firmare læti
exitus expec-
tatione.

‡ AlMid. et
Temthal.

CENTURIA II.

*Prov. 1. Dakkaca be'lmenchari habbo'lfolfoli. Pungit te in naso granum piperis.] Lege
دَكَّكَ بِالْمَنَحَارِ حَبَّ الْقَلَقَدِ Dakkoca be'lmenhazi habba'lkel-
keli. Communis in mortario granum § AlKelkel. Citatur
ab Alfauharo in قل, et in AlKamus in قل et نكر. Est*

§ In aliqui-
bus Kamusi
exemplaribus
legitur Al-
Kolkol cum
Dhamma.

autem (referente *AlFauhario*) *AlKelkel* اصلب ما يكون *omnium granorum durissimum*. Male igitur a nonnullis legi monent الغلغل. Monet (explicante *AlFirazabadio*) instandum, cum quis ab avaro aliquid extorquere velit, sicut ei qui grana *AlKelkel* in mortario comminuere, quod non sine difficultate peragitur.

Prov. 3. *Qui denuntiat tibi diffamatoria super aliquo, ipse est diffamator.* Verte, *Qui refert tibi convitium ab aliquo, ipse est convitiator.* Sensu enim prorsus geminum videtur illi apud *AlMaidanium*, *Quis te infamia, vel convitio, affecit? dixit, Qui mihi retulit.* اي الذي بلغك ما i. e. *Qui tibi illud [ab alio] narrat, quod te male habeat, ipse est qui illud dixit; si enim tacuisset ille, non nosses [quid dixisset alter].* Dicunt etiam, *الراوية احد الشاتميين* *Qui refert alter est convitiatorum.*

Prov. 53. *A depravatione mentietur tibi verax.* Scal. *Apud paupertatem, vel in paupertate, Erp.]* Verte, *In *absentia mentietur tibi verax.* *In absentia*, i. e. cum abest, vel longe remotus est ab eo de quo loquitur. Proverbii origo ex historia huiusmodi: † *Quidam servum quem dominus ipsi venum exposuit, hoc elogio, quod nunquam mentiturus esset, se ad mendacium compulsurum, deposito pignore, suscepit. Abductum ergo secum aliquantum temporis, detinuit, deinde cum, quasi peregre profecturus, sarcinas camelis imposuisset, et omnia itineri parata habuisset, remisit, at-*

* التَّوَي
لبعد
Kamus.

† V. AlSafadi in *Comm ad Lamiatol* Ajam.

que remisso domi se continuit, nihil dubitans quin servus domino ipsum profectum esse renunciaturus esset. Quærenti ergo domino de altero isto, retulit servus, se quidem ipsum quasi jamjam profecturum reliquisse, profectus autem esset necne, se re vera nescire, nec pronuntiare velle, cum qui de absentibus loquatur facile mentiri possit. Quo responso et mendacium fugit servus, et domino suo pignus, quo certabatur, lucratus est. Adhibetur ergo cum quis de rebus de quibus nihil comperti habeat, loqui recuset, ne forsan quod falsum est dicere cogatur.

Prov. 60. الحديث ذو شجون *Narratio (sermo) res carcerum est.*] Lege ذو شجون i. e. quid modos, vel vias, seu ramos habens, scilicet ἀλληλοῦχον et πολυχιδες, ita ut aliud ex alio sequatur, et inter loquendum, seu in sermonis progressu, existat. الشجن، explicante authore *AlKamusi*, inter alia, significat الغصن المشتبك، والشعبة من كل شيء *ramum implexum, et rei cujusvis divortia*, qui et hoc proverbium citans شجون per اغراض فنون *species, seu modos, et scopos*, explicat. *Alfauhar*. Sermo est ذو شجون i. e. يدخل بعضه في بعض *pars ejus partem ingreditur*, seu ita inter se coherent ejus partes, ut aliud ex alio inferatur. يضرب المثل في *Dicitur de sermone quando unum aliud in memoriam revocat*, seu quando unius occasione alterius fit mentio. Ex eadem historia alterius etiam est proverbii origo, quod legit *D. Erpenius* سيف السيف العدل *Anticipavit justitiam ensis*. Legendum autem est العدل *reprehensionem: fero scilicet illum reprehenderunt ob cæ-*

dem mense sacro patratam, re jam peracta, quæ infecta reddi non potuit. Alludit ad hoc proverbium *Tograius* in isto versu,

إِنْ كَانَ يَنْفَعُ شَيْءٌ فِي ثَبَاتِهِمْ
عَلَى الْعَهْدِ فَسَبَّ السَّيْفِ لِلْعَدْلِ

Si sit quod valeat ad eos continendos

*In fide pactorum, [nihil aliud est quam] ut prævertat
ensis reprehensionem.*

Ubi monet *AlSafadius* esse hoc e proverbii *Arabum*, يضرب
quo innuitur rem revocari, seu infectam reddi non posse.

Prov. 62. Confusa sunt (ni fallor) quæ ibi leguntur.
Proverbium hoc esse videtur الحديد بالحديد *Ferrum
ferro finditur* : reliqua ad ejus explicationem pertinere,
ubi, ut versus primo laudati ratio constet, legendum,
monente docto quodam *Arabe*, وَلِكُلِّ شَيْءٍ آفَةٌ مِنْ جَنْسِهِ حَتَّى
Omni rei corruptio [seu perditio] est a genere suo, usque ad ferrum, cui vim infert [vel præ-
valet] lima. Monet autem proverbium (explicante *Al-
Maidanio*) ان يستعان في الامر الشديد بمن يشاكله * ويقاومه
in re ardua auxilium petere ab eo qui ei par sit et ἰσοδυναμος.

Prov. 74. سَئِدَ ذُلٌّ مَنِ بَالَتْ عَلَيْهِ الثَّعَالِبُ Satis humiliatus est
super quem minxerunt vulpes.] Quæ hujus proverbii origi-
nem spectent, vide p. 105. Porro dicunt أَذَلُّ مِمَّا بَالَتْ عَلَيْهِ
يضرب لمن يستذل Villior eo super quod minxerunt vulpes
de persona summe aspernabili, vel ultimæ vilitatis, referente
AlDamirio, qui et annotat (cum *AlFirazabadio*) male a
plerisque legi in priore quod citavimus Hemijlichio الثعلبان

Verum prior
legendus vide

عُ فِي ثَبَاتِهِمْ
- - -

Sunt verba

ن جنسه
عليه الطرد
==

* Al. يقاومه

AlThoolaban, quasi singulare efflet, cum efferendum fit per Fatha et dualis fit numeri, scilicet *duæ vulpes*. In versione *Erpeniana* pro *super eum* lege *super illud*, super idolum, scilicet, non super cultorem.

Prov. 85. وقع فلان في سن راسه *Cecidit quidam (ô deïna) in dentem capitis ejus.*] Lege راسه في سي راسه vel سوا راسه, quod sonare videtur æqualem capiti mensuram, vel, illud quod caput ejus æquet; i. e. referentibus *AlFauhari* et *AlFiranuzabadio*, in خبر راسه من الشعر عدد tantam rerum copiam quæ numerum capillorum capitis ejus æquet, vel, juxta alios, quæ راسه وسوت غمرته eum obruat, et ad caput ejus pertingat, in خبر حكمة من الخبر tantam quantam capere potest, vel quanta uti, prosperitatem. Dicitur ergo لمن وقع في النعمة cum quis prosperitatem, seu rerum omnium abundantiam, consequatur. Quod autem legunt nonnulli لمن وقع في سن راسه monet *AlFauharius* esse تصحيف erratum e literarum permutatione.

Prov. 89. إذا زلّ العالمُ زلّ بزلةٍ عالمٍ *Edha zalla'l alemo, zalla bezallatin alemin.* Cum errat eruditus, errat errore erudito.] Lege إذا زلّ العالمُ زلّ بزلةٍ عالمٍ *Edha zalla'l alemo, zalla bezallatehi alamon.* Cum errat eruditus, errat errore ejus mundus; scilicet (explicante *AlMaidanio*), لان للعالم quoniam sunt erudito sectatores qui eum imitentur: inde poeta,

أَنْ الْقَبِيْهَ إِذَا غَوِيْ وَأَطَاعَهُ
قَوْمٌ غَوَوْا مَعَهُ فَضَاعَ وَضِيْعًا
مِثْلُ السَّعْبِيَّةِ إِنْ هُوَتْ فِي لُحْجَةٍ
تَغْرَقُ وَتَغْرَقُ كُلُّ مَا فِيْهَا مَعًا

Verum 2. interpretor: doctus-cum errat, -- parat depositum (quod curae ejus creditum est) (وضيع) (وضيع)
Verum 4. confusus est, sententia dicitur: magis sententia imitatur

Utique doctus si erraverit, et auscultaverit illi

Populus, errant cum eo, et periit et perdidit :

Instar navis, quæ ubi fundum petierit,

Mergitur, unaque merguntur quæ in ea sunt omnia.

Atque hoc est quod dicit Maimonides in præfatione ad suos in *Mishnah* commentarios : العامة اذا لم يتداب لم يضر ذلك بالجميع انما اضر بنفسه فقط وان لم يكن الحاكم متادبا *Idiota si non probe cultus fuerit, non omnibus, sed ipsi uni nocet ; at judex si non probe cultus et subactis moribus fuerit, perit ipse unaque homines universos in perniciem trahit.*

Prov. 91. وهل ينهض الباري بغبر جناح *An volabit (id est, volare queat) avicula sine ala?*] Suspiciatur D. Erpenius mendum in voce الباري. Corrige igitur, et lege البازي Al-Bazi, accipiter. قالت العرب وهل ينهض البازي بغبر جناح بضرب *(inquit AlDamirius) Dicunt Arabes, Et nunquid ad volandum se tollet accipiter sine ala? quo monet adjutores sibi et amicos comparare : juxta illud poetæ,*

أَخَاكَ أَخَاكَ إِنَّ مَنْ لَا أَخَا لَهُ	♣ - - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
كَدَّاعٍ إِلَى الْهَيْبَةِ بِغَبَرِ سِلَاحٍ	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
فَإِنْ أَبْنَى عَمَّ الْمَرْءَ فَأَعْلَمَ جَنَاحَهُ	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -
وَهَلْ يَنْهَضُ الْبَازِي بِغَبَرِ جَنَاحٍ	- - - - -	- - - - -	- - - - -	- - - - -

Fratrem tuum, fratrem tuum (tibi adjunge) scilicet cui non est frater,

Perinde est ac qui invitatur ad certamen sine armis.

Affinis autem viri, scias, est ipsi ala,

Et nunquid ad volandum surget accipiter sine ala?

get omnia
quæ ei com-
missa sunt
quæ accipit
ritum.

* In جراحة

AlBazi est accipitris species; numeratur inter الجوارح *ea animalia quæ venari docentur*, apud * *AlDamirium*: ubi obiter corrige in *Locmanni* Fabula de duobus gallis عبط الجوارح, et lege بعض الجوارح i. e. *avium prædatricium aliqua*. Alludere videtur ad hoc proverbium *AlHariri*us his verbis; كيف طيران بلا جناح *Quomodo erit volatus, seu volabit quis, sine ala?* Plane geminum est illud *Plauti*-num, *Sine pennis volare haud facile est, meæ alæ pennas non habent.*

Prov. 97. ليس من العدل سرعة العدل *Non est ex justitiæ celeritas justitiæ.*] Ultimo loco lege العدل, et verte, *Non ej justitiæ celeritas reprehensionis.* Occurrit apud *AlHariri*um†. Sensus autem est (explicante *AlMaidanio*‡) ينبغي ان يعجل بالعدل قبل ان يعرف العذر *Non decere temere aliquem reprehendere, antequam apologiam ejus cognitam habeas.* Confer ergo ejusdem *Centuriæ Prov. 8.* Forte qui audit ru morem de me, non audivit apologiam meam. et 9. Fortassi accusatur, nec deliquit.

† Cap. 25.

‡ *Et Al-*
Modhafferi.

A U T H O R U M,

EO FERE ORDINE

QUO LEGENTI PRIMUM OCCURRUNT,

NOMENCLATURA.

NASIRO'DDIN TUSENSIS] نصير الدين الطوسي *Nu-firo'ddin AlTufi*, a patria scilicet طوس *Tus* denominatus: vulgo خواجا نصير *Chowajah* (vel, ut efferri solet, *Chojah*, i. e. Magister, Dominus) *Nafir*. حكيم عظيم الشأن في جميع *Sapiens omni scientiarum genere clarus*, ut loquitur *Gregorius* noster. Natus est (teste *Abu'lFeda* ع.) anno Hejræ 597, obiit anno 672.

In Præf.

[*Jacobus Roharwiensis*.] Seu *Rohenfis*, يعقوب الرهاوي ab urbe رها *Roha* denominatus, quam *Edeffam* esse volunt. Hebræi רוהא efferunt; (sic apud *Abrahamum Zacuthum* in *Juchasin*, ubi *Ata-Beg Zingium* regnasse ait על בעלביג *in Baalbec et Roha*: ita enim divisim legenda sunt nomina ista urbium diversarum et procul inter se dissitarum, non conjunctim, ut præ se ferunt libri, typographi incuria, quæ *Scaligero* in causa fuit ut Latine *Baal Bigoraha* exprimeret;) Syri ܪܗܘܝܐ, unde *Jacobus* iste Syriace ܪܗܘܝܐ *Urhoyo*, nec non et lingua Syriaca (præcipua sal-

Ibid.

tem ejus dialectus) ܠܥܝܪܐ ܕܡܠܟܐ. Notandum enim e *Gregorio* nostro tres esse ejus dialectos : digna sunt quæ apponantur ipsius verba ; تنقسم الى ثلاث لغات افصحها ; والارمابية وفي لغة اهل الرها وحران والشام الخارجة وبعدها الفلسطينية وفي لغة اهل دمشق وجبل لبنان وباقي الشام الداخلة واسمها الكلدانية النبطية وفي لغة اهل جبال انور وسواد العراق [Lingua Syriaca] distinguitur in tres dialectos, quarum elegantissima est Aramaea, quæ est lingua incolarum Rohæ, et Harran, et Syriæ exterioris ; proxima illi est Palaestina, quæ est ea qua utuntur Damasci, et montis Libani, et reliqua Syriæ interioris incolæ ; at omnium impurissima Chaldaica Nabatea, quæ est dialectus populi montium Assyriæ, et pagorum Etaci.

P 3.

AlKadi Saed Ebn Ahmed Andalosenus] Citatur apud *Ahmedem EbnolKasem* in Historia medicorum, in vita *Jacobi Cundenjis*, hoc nomine ; القاضي ابو القاسم صاعد بن احمد بن صاعد *AlKadi Abu'lKasem Saed Ebn Ahmed Ebn Saed*, et Liber ab ipso compositus vocatur كتاب طبقات الامم seu, gentium in classes suas distributarum, qui idem esse videtur quem laudat et ex quo non pauca desumpsit *Gregorius noster*.

P. 33.

AlMotarrezzi, author libri Mogreb] Scilicet ناصر بن ابي ناسر *Naser Ebn Abil Macarem Abu'l-Fatah AlMotarrezzi*, quod futorem vestliarium sonat, secta *Motaxalus*. Natus est anno *Hejræ* 538, mortuus 610 : Lexicon a se compositum في اللغة vocat.

Abu'lFed.
AlJannab.
&c.

Ibid.

Mohammed AlFirauzabadius] *Jacobi* filius, *Kamusi* author ; scilicet, محمد بن يعقوب بن محمد الشيرازي الفيروزبادي

Mohammed Ebn Yaacub Ebn Mohammed AlShirazi AlFirazabadi, seu *Shirazita Firuzabadensis*. Natus est anno *Hejræ* 729, loco dicto *کارزنى* *Carazin*, denatus anno * 817. Magnæ eruditionis vir, et magno eo nomine apud reges et principes in honore, præcipue apud *Ismaelem Abbasi* filium *Yamanensem*, cui *القاموس* *AlKamus*, seu Oceanum linguæ Arabicæ, dedicavit, nec non apud *Bajazidum* (seu *Bajazetem*) *Yilderim Chan* †. A *Timurlenco* (seu *Tamerlano*) dono accepisse fertur *خمسة الاف دينار* *quinquies mille aurcos* ‡.

* Mezh 816.

† AlJannab.

‡ Kadi
Shohbah.
P. 33.

Safio'ddinus] Scilicet *صفي الدين عبد المومن بن عبد* *Safio'ddin Abdo'lMumen Ebn Abdi'lhakki*. Libri a nobis citati titulus, *مرآة الاطلاع على اسما الامكنة والبقاع*. Dictionarium quoddam Geographicum.

R. Saadias] Cujus nomen alias *סעדיה* alias *סעדיא* scriptum reperies. Hic omnes veteris testamenti libros in linguam Arabicam transtulit, cujus operis pars prima (scilicet, *Pentateuchus*) dudum excusa est *Constantinopoli*, charactere Hebraico, una cum textu Hebraico, et versionibus *Chaldæa Onkeli* et *Perfica Jacobi Tufenis*, qui vulgo *Tawofius* dicitur, nuperrime vero *Parisiis* Arabico, in splendido isto Bibliorum *πολυγλωσσων* opere.

P. 34.

Judeus qui libros Regum in linguam Arabicam vertit.] Anonymus. Alium a *Saadia* esse stilus indicat.

Ibid.

Avicenna] *ابو علي الحسين بن عبد الله بن سينا الشيبخ* *Abu Ali AlHofain Ebn Abdollahi Ebn Sina Al-Shaich AlRaiis* (quasi *doctorem primarium* dicas; unde vulgo *Princeps* insignitur), medicus et philosophus infig-

P. 35.

Gregor.
Abu'lFed.
&c.

nis. Patria illi بخارا *Bochara*, in qua natus est anno *Hejræ* 370. Nondum decenni major literas humaniores, et quicquid scientiarum ad Alcorani intellectum pertinet, calluisse dicitur, et totam ἐγκυκλοπαιδείαν ante annum ætatis 18 absolvisse, quo temporis spatio nec unam noctem integram dormivisse perhibetur, nec interdum aliis rebus quam lectioni vacasse; cum aliquid illi intellectu difficile occurreret, ad templum, nodi istius solutionem a Deo precibus impetraturus, se conferre solitus. Obiit anno *Hejræ* 428, annos natus 58.

P. 36.

- In vita
Abu Becri et
fusus in vita
Othmani, an
Hejræ 30.

Alcoranus] Impia *Mohammedis* dictata ne memoriis hominum exciderent, cavisse *AbuBecrum*, iis in librum istum translatis, docet Historia Saracenica, in vita *Abu Becri*; quibus adde, ex *Abu'lFeda**, امر بجمع القرآن من افواه الرجال وجرد النخل والبلود وترك ذلك المكتوب عند حفصة بنت عمر زوج النبي ولما تولى عثمان راي اختلان الناس في القراءات كتب من ذلك المكتوب الذي كان عند حفصة نسخا *Fussit colligi Alcoranum ex ore hominum, et palmarum foliis, et pellibus, atque ita scriptum relinqui apud Hafsam Omari filiam, Mohammedis uxorem. Cum autem ad imperium jam evectus Othman varias, quæ apud homines essent, lectiones videret, exemplaria ex illo, qui penes Hafsam erat, libro transcripta in varias passim regiones mittens reliqua omnia e medio sustulit.*

P. 37.

Ismael Abu'lFeda] Cui nomen, cum agnominibus et epithetis quibus insigniri solet, اسمعيل بن علي الملك المويد *Ismael Ebn Ali Al-Maleco'l Moaiyad Amado'ddin Abu'lFedai Saheb Hamah,*

feu *Dominus Hamah*, cui provinciae praefectus est anno *Hejræ 710*. Natus est anno 672. Historiam suam vocat *تقوم البلدان*, Geographiam, المختصر في اخبار البشر.

Abu Yusuf Yaqut
na 12. Feb.
1310.

Alfannabius [ابو محمد مصطفي بن السيد حسن الحسيني] *Abu Mohammed Mostafa Ebno'l Saiyed Hasan AlHosaini AlHashemi AlKorashi*, vulgo الجنابي *Alfannabii* titulo notus, eoque ab *Ahmede Josephi* filio laudatus. Se *Mohammedis* sepulchrum visisse ait anno *Hejræ 963*. Historiam suam perduxit ad annum *Hejræ 997*.

P. 37.

Ahmed Ebn Yusef, feu *Josephi* filius] احمد بن يوسف. Finem Historiae suae imposuit mense Moharram, anno *Hejræ 1008*.

Ibid.

Scholias in Poema Ebn Abduni] Poematis author ابو محمد عبد المجيد ابن عبدون *Abu Mohammed Abdo'l Majid Ebn Abdun*. Commentariis illud illustravit عبد الملك ابن *Abdo'l Malec Ebn Abdi'llahi Al-Hadrami AlSabti*, feu *Hadramautensis, Sabtensis*.

P. 39.

Georgius Ebno'l Amid ElMacinus] In titulo primae partis historiae suae vocatur جرجس ابن ابي الباسر ابن ابي *Georgius Ebn Abi'l-Yaser Ebn Abi'lMacarem Ebn Abi'lTaieb*, qui audit *Ebno'lAmdi* (in parte secunda ab *Erpenio* edita العبيد *Al-Amidi* scribitur) et ad calcem ejusdem libri الشيخ الرئيس *AlShaich AlRaiis AlMacin*, i. e. Doctor primarius, solide doctus, *Georgius Ebno'lAmda*. Quando floruerit ex Historia ipsius Saracenica patet.

Ibid.

Jalalo'ddinus Affoyutius, author libri Mezhar.] جلال

P. 40.

الدين السبوطي *Jalab'ddin Affoyuti*. Idem hic esse videtur, qui alter τῶν *Jalallain*, qui Scholiorum in Alcoranum authores audiunt, quanquam in historiæ ipsius eo quod vidi exemplari, in librorum a se tunc temporis editorum catalogo, libri المزهر *AlMuzhar* non meminit.

P. 42.

Abu'lola AlMaarri] Poeta celebris ابو العلا احمد بن *Abu'lola Ahmed Ebn Abdi'llahi Al-Tonuchi AlMaarri*, natus est anno *Hejræ* 363 in urbe معرة *Maarrah*: anno 367 a varis oculorum usu privatus; obiit 449.

Ibid.

f. p. 436.

Ebn Chalican, vel *Chalecan*] احمد بن محمد بن خلكان *Ahmed Ebn Mohammed Ebn Chalican* (vel *Challean*) *Abu'l Abbas Shams'o'ddin*, natus anno *Hejræ* 608, mortuus 681. Σύγγραφος ergo fuit *Gregorio* nostro, ejusque de ipso censuræ, cujus in præfatione mentionem fecimus, ni me fallant characterum fere obliteratorum vestigia, author; quod si ita fuerit, patet historiam ab ipso *Gregorio* ad annum tantum 675 perduciam, ab alio ad 683 continuatam.

Ibid.

* Hist. Melic.

AlCendi Philosophus] ابو يوسف يعقوب بن اسحق الكندي *Abu Yusef Yaacub Ebn Eshak* [seu *Isaaci*] *AlCendi*, Arabum regibus oriundus, Philosophus κατ' ἐξοχὴν dictus. Magno fuisse in honore perhibetur* apud *AlMamunem*, *AlMotasenum*, ejusque filium *Ahmedem*, Chalifas. Meminit ejus *Gregorius* noster sub *AlMotamedo Motawaceli* filio.

P. 44. in margine.

AlMotanabbi poeta] ابو الطيب احمد بن الحسين البغدادي *Abu'lTaieb Ahmed Ebno'lHofain* الكندي المعروف بـ المتنبي

Alʿfosi AlCendi, notus nomine *AlMotanabbi*, hinc illi imposto quod ادعي النبوة poeticum aliquando furorem pro prophetico venditaverit. Natus est in vico quodam *Cusæ* كندة *Cendah* appellato, unde et ipse *AlCendi* seu *Cendenfis*, non autem a *Cendah* quod tribus nomen, (momente *Ebn Chalecan*,) cum tribu *Alʿfosi*, seu *ʿfosiensis* fuerit.

Alʿfauharius ابو نصر اسماعيل بن حماد الجوهرى التركى [*Abu Nafr Ismael Ebn Hammad Alʿfauhari AlTorci*, i. e. natione *Turca*, qui tamen obtinuit ut apud *Arabes** امام * *Alʿfannab* *Sermonis antistes* audiat; celebris illius *Lexici* الصكاح *AlSahah* (vel juxta alios *AlSehah*) quod *sanum*, *sincernum*, *probum*, *verum* denotat, author. Natus in urbe quadam *Turcarum* tunc temporis فاراب *Furab*, hodie اطار *Otrar*, dicta. Obiit, juxta *AbuʿlFedam*, anno *Hejræ* 398, juxta Epitomatores *Yafeensis*, 391, juxta *Alʿfannabium*, 193.

Tarafah poeta عمرو بن العبد *Tarafah*, cui nomen *عمر بن العبد* *Amrus EbnoʿAbdi*, ابن اخت المتلمس *Motalammesi sororis filius*, et unius e decantatis apud *Arabes* poematiis, quæ *Moallakat* audiunt, author. Anno ætatis 20, vel juxta alios 26, interfectus est.

Morakkeshoʿl achar, i. e. major } Poetæ. Major عمرو
Morakkeshoʿl asgar, i. e. minor } *Amrus Ebn Saadi*. Minor, qui majorem patrum habuit, *Rabiah Ebn Hamaluh*. Kamus. At fecus alii; minori scilicet nomen fuisse *Anrum Ebn Hamalah*, vel *Rabiah Ebn Sofyan*.

Motalammes [*Jarir Ebn Abdil-* جرير بن عبد المسيح

P. 45.

* *Alʿfannab*

P. 47.

Ebn Chalec.

Ibid.

Mezb.

Ibid

Majili. Vide explicationem proverbii *Literæ Motalam-mesi*. p. 333.

P. 49.

Abu Dhorwaib poeta] أبو ذؤيب القتيل خويلد بن خالد *Abu Dhorwaib AlKatil Chorwailed Ebn Chaled Hod-hailensis*. Fuit et alius eodem nomine poeta *Aiyadenfis*, teste *AlFirauszabadio*.

P. 52.

Maimonides] Ea quæ in Judæorum monumentis de eximio hoc doctore traduntur ut omittamus, apud *Ebn Abi Osaibeah*, in historia medicorum, hoc nomine recensetur; الرئيس أبو عمران موسى بن ميمون القرطبي اليهودي *Al-Raiis* (i. e. Princeps) *Abu Amran Musa Ebn Maimun Al-Kertobi AlYehudi*, seu *Cordubensis Judæus*. Obiit, teste Gregorio nostro, anno *Hejræ* 605. وفي سنة خمس وستماية. Anno autem 605 mortuus est *Moses Maimonides Judæus Hispanus* qui et, una cum authore Historiæ medicorum, tradit ipsum in *Hispania* اسلام فاطمة واسر اليهودية *ad Islamismi professionem vi adactum, eam præ se tulisse, retento in corde Judaismo, quem iterum, ubi opportunitatem nactus in Ægyptum transisset, palam professus est*. Meminit idem libri ab ipso lingua Arabica compositi quem الدلالة *Delalah*, i. e. *indicem*, sive directorium inscripsit, quem (inquit) alii laudarunt, alii vituperantes دلداله *Ddelalah*, i. e. *errorem*, nominarunt. Est hic מורה נבוכים Hebraice دلالة الحائرين *Moreh Nevocim*.

Ibid.

Shehabo'ddin Ahmed Ebn Yahya] أبو العباس شهاب الدين *Abu'l Abbas Shehabo'ddin Ahmed Ebn Yahya*, natus anno *Hejræ* 700, mortuus anno 749. Librum,

inter alios, scripsit cui titulus ممالك الامصار في مسالك الابصار
Geographicum et Historicum.

Ebno'lAthir [أبو السعادات المبارك بن محمد الشيباني المعروف
Abu'ssaadat AlMobarec بابن الأنبر الجزري الملقب بمجد الدين
Ebn Mohammed AlShaibani, vulgo appellatus *Ebno'lAthir*
Alfazari (quod scilicet natus esset in loco dicto جزيرة
Fazirat Ebn Omar) cognominatus *Majdo'ddin*.
Natus anno *Hejræ* 544, mortuus 606.

P. 53.

ف. 476

Mustafa Ebn Kassai, author libri *Taarifat*.] مصلح الدين
مصطفى بن مكى الدين محمد بن اسمعيل التروي المشهور بابن
Mosleho'ddin Mostafa Ebn Mohaiyi'ddin Mohammed
Ebn Ismael AlTorawi, appellatus *Ebno'lKassai*, author libri
التعريفات, qui variorum, qui in libris Scholasticis, Theolo-
gicis, Juridicis, Philosophicis, &c. occurrunt, terminorum
explicationem continet.

Ibid.

Shahrestanius vel *AlShahrestanius*] أبو الفتح محمد بن
Abu'lFatah Mohammed Ebn Abdi'l Carim AlShahrestani, Scholasti-
cus, secta *Alsharius*. Natus anno *Hejræ* 467, in urbe
شهرستان *Shahrestan*, juxta alios anno 479, mortuus anno
548, vel juxta alios, 549.

Ibid.

AlBarezi in sermones Ebn Nobatæ] عبد الرحيم بن أبي
Abdo'r Rahim Ebn Abi Taher طاهر ابراهيم بن هبة الله البازي
Abraham Ebn Habat'llahi AlBarezi.

P. 57.

Ebn Nobatæ] أبو بكري عبد الرحيم ابن محمد بن اسمعيل بن
Abu Yahya Abdo'r Rahim Ebn Moham-
med Ebn Ismael Ebn Nobatah AlHodhaki (seu *Hodhakenfis*,
quod familiæ cujusdam *Kodaensium* nomen,) *AlFareki*, de-

Ibid.

nominatus ab urbe ميفارقين *Maiyafarekin*. Homiliaſta
rum ſeu concionatorum apud Mohammediſtas facile prin
ceps. Natus anno *Hejræ* 335, mortuus 374.

P. 59

Ebn Abbas] ابن عباس

P. 65

Falalani] q. d. Duo quorum nomina *Falal*, ſcilice
Falalo'ddini, quorum primus احمد بن محمد *Al*
Falalo'ddin Mohammed Ebn Ahmed AlMahalli, qui
partem Alcorani brevibus Scholiis explicavit; alter *الاسبوطي*
Falalo'ddin Abdo'r Rahman Al
Oſyuti, qui, mortuo primo, reliquum abſolvit anno *Hejræ*
871. Natus, ut ipſe in hiſtoria ſua teſtatur, anno *Hejræ*
849. Idem (ut videtur) qui libri *Mezhar* jam memora
author; perinde eſt enim ſive *Aſſoyuti*, ſive *AlOſyuti* di
cas, cum loci ſeu pagi Ægyptiaci nomen, unde hæc ap
pellatio, utroque modo ſcribatur, teſte *AlFiraunzabadi*
ſcilicet, *سبوط Soyut*, et *اسبوط Oſyut*.

Ibid. in
marg.

AlCeſhaſ] الكشاف Commentarius in Alcoranum au
thore *القاسم محمود بن عمر بن*
Abu'lKaſem Mahmud Ebn Oma
Ebn Mohammed AlChowarazmi AlZamachſhari. Nati
eſt in *Zamachſhar*, *Chowarazmie* oppido, anno *Hejræ*
467, mortuus anno 538.*

* *Ebn Cba-*
lcan.

Ibid. in
marg.

AlBidawius] ſeu *AlBaidawi*: ſcilicet *صبر الدين*
Nafero'ddin Abdo'llahi Ebn Omi
AlBidawi, celebris in Alcoranum commentarii autho
nec non libri Scholaſtici de fundamentis religionis
لوائح *AlTawalea* dicti &c. Obiit anno *Hejræ* 692.†

† Epit. Ya-
fer.

P. 70.

AlMidani] Seu *Midanenſis*, vel *Maidanenſis*, utroque

enim modo scribitur, teste *AlFirauszabadis*, ابو الفضل احمد
Abu'lFadli Ahmed Ebn Mohammed AlMaidani AlNaifaburi, a مبدان Maidan, scilicet,
 vico quodam in نيسابور Naifabur denominatus. Obiit
 anno *Hejræ* 518.

Doctus apud eos Medicus] Scilicet author libri شامل *Shamel*.
AlZamachsharius] Vide supra *AlCeshuf*.

Mostatraf] Nomen libri est مستطرف من كل فن مستظرف
 autore incerto.

Mohammed Ebn Abdollahi] ابو عبد الله محمد بن عبد
Abu Abdo'llah Mohammed Ebn Abdi'llah Ebn
Amri: author libri astronomici dicti كتاب التبيين, five
 كتاب البيان بواضع البرهان.

Camel

Ali Ebno'lAthir] ابو الحسن علي بن ابي الكرم محمد بن

عبد الكريم الشيباني المعروف بابن الاثير الجزري الملقب عز الدين
Abu'lHasan Ali Ebn Abi'lCarim Mohammed Ebn Abdi'l-
Carim AlShaibani, notus nomine *Ebno'lAthir AlFazari*,
cognominatus Ezso'ddin: frater *AlMobaraci Ebno'lAthiri*,
 natus in جزيرة بن عمر *Fazirat Ebn Omar*, anno *Hejræ* 555,
 mortuus anno 630. Historiam کامل *Camel* inscriptam, ab
 origine mundi usque ad finem anni *Hejræ* 628 perduxit.*

AlMakrizius] تقي الدين احمد بن علي يعرف بالمقريزي
Takio'ddin Ahmed Ebn Ali, vulgo *AlMakrizi dictus*. Na-
 tus, ut ipse in historia testatur, post annum *Hejræ* 760:
 scilicet, teste *Falalo'ddino*, 769, mortuus 840.

Liber نظم الدر *Nodhmo'ldorr*.] Epitome libri نشر الدر
Nothro'ldorr, seu excerpta ex eo continens.

P. 89.

P. 91.

P. 91. in
 marg.

P. 100. in
 marg.

P. 93. et
 100. in marg.

* Fbn Cha-
 lecin.
 P. 107.

P. 111.

P. 119.

Liber خريدة العجايب *Charidato'Aljäeb*] Author est الوردی *Ebno'Wardi* quidam.

P. 121. in marg.

حامد محمد بن محمد الغزالي *AlAzali*, leg. *AlGhazali*] الملقب بحجة الاسلام زين الدين الطوسي *Abu Hamed Mohamn Ebn Mohammed AlGhazzali*, cognominatus *Hojjato'lEsl Zaino'ddin AlTufi*, fise *Tusenfis*. Natus est anno *Hej* 450, vel (ut alii) 451, mortuus 505. Librum ejus النفس احمد in compendium bis redegit الفاضل احمد بن موسى الاربلي *Abu'lFadl Ahmed Ebn Musa AlArb* et Epitomen suam (minorem puto, nam et majoris n minit *Ebn Chalecan*,) روح الاحبا appellavit. Natus autem *Ahmed* iste in urbe *Mausal*, anno *Hejræ* 5° mortuus ibidem anno 622.

Ibid.

* كرمينه
Carminah in
Abu'lF. for-
fan كرميته
Carmitah.

Karmatii] Vel *Kermatiani*, juxta *Ebn Chalecan*. Se blasphemii cujusdam impostoris, ab hospite potius ip (cui nomen * كرمته, quod Arabes in قرمطة verterur quam ab ipso denominata, teste *Gregorio* nostro. aliam nominis rationem reddunt, referente *Ebn Chalec* dictos scilicet a duce quodam ipsorum qui قرمطي *Karm* appellatus est, quod statura brevi seu contracta, et fa deformi fuerit, quæ vocis istius apud Arabes significa Alii a sectæ authore, qui حمدان *Hamdan Kar* dictus est, a villa quadam ita appellata, denomina volunt, testibus *Alfannabio* et *Sharho'lMawakef*. Q quis tandem fuerit, قوما من اهل السواد والبادية ممن ليس لهم عقل ولا دين الي دينه فاجابوا له *ad religionem suam e ganis et deserti incolis, quibus nec intellectus fuit, nec reli invitans. dicto audientes habuit. qui ab initio obscuris*

otentiae creverunt, ut vix credenda patraverint. فالذي فعلوه في الاسلام لم يفعلوه احد قبلهم ولا بعدهم من المسلمين وملكوا كثيرا من بلاد العراق والحجاز وبلاد الشرق والشام ا *Fecerunt in Islamismo quod nec ante nec post eos cit e Moslemis quisquam, et occuparunt magnam partem regionum Eraki et Hejazi, nec non regionum Orientis et yriæ usque ad portam Mefri, five Cuiro. Exorti sunt circa innum Hejræ 278.*

AlBattanius] محمد بن جابر بن سنان الحراني الاصل البتاني *Tohammed Ebn Jaber Ebn Senan, origine AlHarrani, (seu larranenſis,) AlBattani, vel, juxta alios, AlBettani, patri-*n scilicet habens بتان qui locus quidam est in ditione *larrani*; astronomus insignis, vulgo *AlBategnius*, obser-ationes suas anno *Hejræ* 264 inceptas, continuavit ad innum 306. Obiit anno 317.

P. 122.

AlFarabius] ابو نصر محمد بن ترخان [طرخان al.] الفارابي *'bu Naſr Mohammed Ebn Tarchan AlFarabi, patriam* ilicet habens فاراب *Farab, Turcarum urbem, quæ postea trar dicta, quæ eadem Alſauharii (ut diximus) patria,* philosophorum apud Mohammedanos *fa-*le princeps, simulque الناس في الدنيا *mundi contemptor regius, vere philosophus. Mortuus est anno Hejræ 339 usquam octogenarius.**

Ibid.

Sharifo'Idrisi] شريف الادريسي *Sharifo'lAdrisi, q. d. luslris Adrisides: Sharifi autem titulo ii præcipue glo-*antur qui a *Mohammede* genus ducunt, vel ei affinitate injuncti sunt. Hoc nomine citatur apud *Abu'lFedam,* c. non autorem libri *Masalec &c.* Nomen ipsi cum

* *Ebn Chal.*
Abu'lF.
P. 125.

agnominibus ابو عبد الله محمد بن محمد بن عبد الله بن ادریس امیر المومنین *Abu Abdellah Mohammed Ebn Mohammed Ebn Abdollah Ebn Adris, imperatoris fidelium.* Oriundus ergo videtur illustri *Edrifidarum* familia, qui olim in aliquibus *Africæ* partibus regnarunt. Ipse se (nescio tamen an solum) librum نزهة المشتاق qui scriptus est jussu *Rogeri* regis *Siciliæ* et *Antiochiæ* &c. (ejus nominis secundi, ut ipse *Clim.* 4. p. 2. diserte testatur) absolvisse anno *Hejræ* 548 in præfatione scribit; idque ad explicandum globum in quo descripta fuit terræ figura, quem sibi ex argento puro conflare curavit rex, pondere رطل بالرومي في اربعماية رطل 400 *librarum* (seu *Rotalorum*, ut vulgo loquuntur,) *Græcarum*, quarum unaquæque 112 *drachmas* continet. Vocatur ergo alias liber iste كتاب رجار, *Rogeri liber*, apud authorem *Masalec, Ahmedem.* Ejus epitome Arabice prodiit *Romæ*, Latine *Parisiis*, ex versione doctissimorum Maronitarum *Gabrielis Sionitæ* et *Joannis Hefronitæ*, titulo *Geographiæ Nubiensis.*

P. 129. in
narg.

Mohebbos'ddinus [الشېخ مكيه الدين الطبري] *AlShaich Mohebbos'ddin AlTabari.*

P. 132.

Zakaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud AlKazwini [الكزويني] *Zakaria Ebn Mohammed Ebn Mahmud AlKazwini*, qui fuit nempe من اولاد بعض الفقها الذين كانوا موطنين بمدينة كزوى e *pysteris cujusdam doctorum urbem Kazwin incolentium.*

P. 133.

Abd'rahman Ebn Omar Ebn Sahl Abu'lHosain AlSufi AlRazi [السفي] *Abd'rahman Ebn Omar Ebn Sahl Abu'lHosain AlSufi AlRazi.* Obiit anno *Hejræ* 376, natus annos 85.

Gregorius. *AlSufi* autem rigidiorum Sufiorum disciplinam amplexum denotat, quibus inde juxta non paucos appellatio, لانهم يشتتارون الصوف وهو لباس الانبيا quod laneis utantur vestibus ut olim prophetæ, vel ut عباد واهل الصوامع ascetæ et qui monasteriis inclusi vivunt, (ut loquitur *Al-Zamachsharius*) quamvis minus arrideat Illustrissimo *Scalligero* hæc nominis ratio, ut ex his ipsius verbis* patet, ubi de *Perfarum* regibus loquitur: *hodie vocamus reges illos Sofi, quia صفي Arabice significat puræ religionis hominem et in melius reformatum, cujusmodi suam religionem esse contendunt, &c.* Quod quidam *Sofi* a *flocco laneæ* dictum volunt, hoc levius est ipso *flocco laneæ*. Hæc magnus ille vir. Ut autem quid statuendum sit judicet æquus lector, non gravabimur quæ ipsi Arabes de hac appellatione tradant, pluribus apponere. Nomen est, teste *AlMakrisio*, *Mohammedanis* priscis ignotum, nec inulto ante annum *Hejræ* 200, idque gliscentibus tunc temporis sectis et hæresibus, natum, quo se a cæteris distingui volebant qui religiosius majorum vestigiis insisterent, ita tamen ut *juxta Arabismi canones*, quare ita appellati sint, haud facile sit dijudicare. Qui a صوف *Suf*, *lana*, vel vestibus laneis dictum volunt *AlSufi*, faventes habent grammaticorum regulas; alii tamen a صفة *Soffah*, porticu quadam juxta templum *Medinæ* a *Mohammede* constructum, ubi pauperes aliquot ex ipsius affeclis quibus ædes propriæ non essent, abdicata rerum mundanarum cura, diversari solerent, quorum hi vivendi instituto non absumiles, scilicet respectu مع الاعراض عن الدنيا وعدم الخصومة

*Shah'ol Ti
fuzwof.*

* Lib. 5.
de Emend.
Temp.

الخلف والقناعة بالحاصل وعدم الطلب لغبر الحاصل وعدم الاعتراض
abdicationis mundi et ἀφιλονεικίας et αὐταρκείας, dum præsensibus contenti
absentia non requirerent, nec Deo obmurmurarent, seque a
patria, domesticis, et amicis subducerent. Alii ab الصفا *AlSafa*
quod puritatem et sinceritatem denotat: alii a صف *Saff*
quod ordinem sive classem, quasi eos dicas qui in primo
sint ordine, respectu Dei cujus cultui se totos dedunt: quæ
omnia licet sensum satis commodum præ se ferre vide-
antur, a grammaticis tamen quæ etymologiam spectant
legibus abhorrentiora sunt, fatente *AlMakrizio*. Aliam
adhuc addit *AlZamachsharius* nominis notationem, scilicet
a tribu quadam Arabum dicta الصوف *Alo'lSuf* (q. d.
familia *Suforum*) seu الصقوان *et* ال صوفان *Alo Sufan*,
qui *Caabæ* olim inservientes, religiosiores habebantur,
ut ab illis dicantur التشبيها بهم في النسك والتعبد *ob similitudi-*
nem quæ inter illos respectu devotionis intercederet. Unde
appellationem petitam existimaverit celebris inter ipsos
famæ *Omar AlSahrawardi*, videre est ex his ipsius ver-
bis quibus larvatos quosdam *PseudoSufios* perstringit:
لبسوا البسة الصوفية ليتسبوا بهم وما هم منهم بشي
Indue-
runt Sufiorum vestes ut ipsis accenseantur, in quorum tamen
numero nequaquam habendi sunt: quo spectat et illud
poetæ,

تنازع الناس في الصوفي واختلقوا
فيه وظنوه مشتقا من الصوف
ولست انكل هذا الاسم غير قتي
صاني وصوفي حتي سمي الصوفي

Disputant homines de AlSufi, et discrepant

De hoc [nomine], putantes illud ab AlSuf [lana scilicet,] derivari:

At non concefferim ego hoc nomen, nisi viro

*Safa waSufia (i. e. * Qui pure egit, et mundatus est) ut AlSufi appelletur.*

* Vel *smuse* amarum, et *pure mundatus* est.

Adeo ut hæc fit, quæ in libro *Sharwo'lTasawof* habetur, ipsius descriptio: *من لبس الصوف على الصفا* *Qui lanam puritati cordis superinduerit.* Porro sciendum familiam regiam quæ hodie Persis imperat vocari *بنو حيدر الصوفي* *Banu Haidar AlSufi*, (non *الصفي* *AlSofi*) i. e. *Filii Haidari AlSufi*, qui fuisse perhibetur *من العلوبة الحسبينة الاسمعية* *e posteris Alis Hosainidis sectæ Ismaeliticæ.*

Liber *نثر الدر* *Nothro'ldorri*] Cujus author *منصور بن* *Manfur Ebno'lHosain AlAbi*.

P. 133.

AlKodaius] Historiæ exemplar quo usus sum non alium præfert titulum quam *تاريخ القضاء* *Taricho'l Kodai*, sed præfationem legenti eundem apparet esse librum quem vocat *Ebn Chalecan* *كتاب الانبا عن الانبا وتواريخ الخلفاء* *Ebn Chalecan* *ابو عبد الله محمد بن سلامة بن جعفر* *Abu Abdollah Mohammed Ebn Salamah Ebn Jaafar AlKodai*, quod patronymicum est ab *القضاة* *AlKodaah* tribuum patre. Scripsisse videtur circa annum *Hejræ* 437, ad cujus finem ab initio mundi numerari a Græcis ait annos 6554. Obiit anno 454.†

P. 137.

† *Ebn Chal.*
et Jalalo'ddin.
P. 140.

AlDamirius] *كمال الدين ابو البقا محمد بن موسى* *Cemalo'ddin Abu'lBakai Mohammed Ebn Musa Ebn Isa AlDamiri*, libri de historia anima-

* *Falul' d-*
din

P. 142

† *Ebn Chal*
at Gregorius,

مروان
Meiwan.

† *Ebn Chal*
at.

P. 150.

P. 151.

P. 155.

§ Hist. Med.

P. 158.

|| *Ebn Chal*
Mezban.

P. 159.

lium, cui titulus حبرة الكيوان author: obiit anno *Hejræ* 808.*

Thabet Ebn Corrah] Qui vulgo *Thebit* audit, ت
Thabet Ebn Korrah Ebn † *H*
run AlSabi (feu religione Sabiista) *AlFarrani*, Medici
Mathematicus, et Philosophus insignis, magno ob infi
nem eruditionem in honore apud *Chalifam AlMostadedu*
teste *Gregorio* nostro: natus est anno *Hejræ* 221, mor
tuus 288.† Fuit etiam ei nepos nomine ت بن سنان
Thabet Ebn Senan iisdem artibus clarus.

Facro'ddin Razi] Magnus seculi sui antistes, cor
mentario in Alcoranum celebris, aliisque ingenii mor
mentis clarus. الفضل محمد بن عمر الطبرستاني الاعمل
Abu'lFadl Mohammed Ebn Omar, AlTabaresti.
ortu, AlRazi natu: natus scilicet in urbe ري Rai, an
Hejræ 543, vel, juxta alios, 544; obiit anno 606.

Logat Halimi] لغت حلبی Nomenclator Arabico-Per
sicus.

Ebn Batrik] سعيد بن البطريق *Said Ebno'lBatrik*, qui
Euthysius, seu *Eutychius* appellatus: natus an
Hejræ 223, mortuus 328.§

Ebn Chalawaih] عبد الله الحسبي بن احمد بن خالويه
Abu Abdollahi AlHofain Ebn Ahmed Ebn Chaluwa.
obiit anno *Hejræ* 370.||

Ebn Hesham] ابو محمد عبد الملك ابن هشام
Abu Moha
med Abdo'malec Ebn Hesham; obiit anno *Hejræ* 2.
juxta alios, 218: librum composuit de اب حمير وملوكها
Hamyarensum genealogiis et regibus.

Author libri [جامع اللغة] *Lexicon e Schaho'l Jauharii, Mogreb AlMotarrezii, AlZamachsharii* aliisque concinnatum, author incerto.

P. 161.

AlBocharius. [ابو عبد الله محمد بن ابي الحسن اسمعيل البخاري] *Abu Abdollah Mohammed Ebn Abi'lHasan Ijmaclis, AlBochari, seu Bocharenfis*, patriam scilicet habens بخارا *Bochara*; natus anno *Hejræ* 194, mortuus 256.*

P. 162.
* *Ebn Chal*
et *Epit. Yafes*:
at *AlJannab.*
natus a. 194
72. (scribendum forsan
62.)

Ebn Moklah [ابو علي محمد بن علي بن الحسن بن مقله] *Abu Ali Mohammed Ebn Ali Ebno'lHasan Ebn Moklah*, a principe quodam quem apud *Chalifam* detulerat, quo ipse imperii rebus præficeretur, dextra truncatus est. Natus est anno *Hejræ* 272, mortuus 328.

P. 163.

Ali Ebn Bowab [ابو الحسين علي بن هلال المعروف بابن البواب] *Abu'lHosain Ali Ebn Halal*, qui vulgo appellatur *Ebno'lBowab AlCateb*, i. e. Scriba; de quo hæc *Ebn Chalecan*: لم يوجد في المتقدمين ولا المتأخرين من كتب مثله ولا قاريه وإن كان أبو علي بن مقله أول من نقل هذه الطريقة من خط الكونيين وأبرزها في هذه الصورة وله بذلك فضيلة السبق وخطه أيضا في نهاية الحسن لكن ابن البواب هذب طريقته. &c. *Non repertus est vel inter antiquiores vel recentiores qui ipsi scribendo par aut secundus fuerit, et quamvis Abu Ali Ebn Moklah primus scribendi rationem ab ea Cufiensium ad hanc quæ jam in usu transfulerit, et hanc [literarum] figuram in lucem protulerit, ideoque prioritatis gloria ipsi debeatur, unaque fuerit scriptura ejus in summo elegantie gradu, tamen Ebno'lBowab ejus rationem concinnavit, &c. Sunt interim qui afferunt Abu Ali Mohammedem istum primum hujus calligraphie rationis authorem non fuisse, sed fratrem*

Ibid.

ipſius أبو عبد الله الحسن *Abu Abdollah AlHaſanum*, qui natus eſt anno *Hejræ* 278, mortuus 338. *Ebno'lBowab* autem obiit anno *Hejræ* 423, vel juxta alios 413; quem ita deflevit doctus quidam, referente *Ebn Chalecan*:

استشعر الكتاب فقدك سالنا

وقضت بصحة ذلك الايام

فلذاك سودت الدوي كابة

اسفا عليك وشقت الاقلام

Animadvertit Scriptura deſiderari te qui abieras,

Ejuſque veritatem comprobavit tempus.

Ideoque nigra facta ſunt atramentoria præ dolore,

Ob te contriſtata, et ſciſſi ſunt calami.

P. 164.

Ebn Fares author libri [مجلد اللغة] *أبو الحسن أحمد*

Abu'l Hoſain Ahmed Ebn Fares *Ebn Zacaria AlRazi*, feu *Raienſis*; obiit anno *Hejræ* 390, vel, juxta alios 395: at prior ſententia magis probatur, teſte *Ebn Chalecan*.

Ibid.

Mohammed Ebn Solam [محمد بن سلام الجمكي] *Mohammed Ebn Salam Alſamahi*. Librum ejus طبقات الشعراء feu, *clafſes poetarum*, citat author libri *Mezhar*.

Ibid.

Marzuki [أبو علي أحمد بن محمد بن الحسن المرزوقي] *Abu Ali Ahmed Ebn Mohammed Ebno'lHoſain Al-Marzuki AlAſſahani*. Commentarium ſcripſit in librum *AlHamafah*.

Ibid.

Hamaſah [الحماسة] Liber eſt antiquorum apud Arabes poetarum excerpta continens, a celebri poeta *Abu Temam* concinnatus. Eſt autem ille أبو تمام حبيب بن اوس الطائي *Abu Temam Habib Ebn Aus AlTai*, feu *Taienſis*.

Afferunt nonnulli (referente *Ebn Chalecan*) patrem ipsius Christianum fuisse nomine تدوس (puto *Theodosium*) quod in اوس conversum. Ob librum istum non minus quam quæ ipse composuit poemata clarus, eodem teste: qui etiam refert ipsum a principe quodam ob carmen ipsi oblatum خمسين ألف درهم *quingages mille aureis* remuneratum, hoc insuper elogio شعره انھا لدون *Est hoc infra poematis tui dignitatem*; et de alia ab ipso composita elegia, لم يموت من رقي بهذا الشعر *non mortuum esse qui hoc deslertur carmine*, adeo ut se vicaria morte ipsius vitam et famam redemisse optaret. Natus autem est *Abu Temam* anno *Hejræ* 190, vel, juxta alios 188, vel 192, vel 172, mortuus anno 231, vel, ut alii, 228, vel 232.

AlMoallakat] Iis quæ de nominis hujus ratione dicta sunt, * addi potest e libro *Mezhar*, dicta fuisse alias poemata ista المذهبات *AlModhahabat*, i. e. aurea vel deaurata, scilicet, quod ex aliorum numero selecta كتبت في القبطي بما الذهب وعلقت بالكعبة فذلك يقال مذهبة فلان اذا كانت *panno serico Ægyptiaco auri liquore inscriberentur atque in Caaba appenderentur, unde dicitur Modhahhabato Folan i. e. + Aureum carmen τῶ θεῶν, quod carminum ipsius præstantissimum est.* Horum autem authores 1 امري القيس *Amrio'lKais*, 2 طرفة *Tarafah*, 3 زهير *Zohair*, 4 لبید *Labid*, 5 عنترة *Antarah*, 6 الحرث *AlHareth*, 7 عمرو بن كلثوم *Amru Ebn Calthum*. Alii loco *Antaræ* et *Harethi* substituunt (teste autore libri *Mezhar*) الاعشي *AlAasha* et النابغة *AlNabegha*. Scholiastes a nobis laudatus est ابو عباس احمد بن عبد الله الانصاري

P. 165.

* Ibid.

† مذمت

Abu Abbas Ahmed Ebn Abdolkahi AlAdfari Al-Andalusi.

P. 165.

Ebn Rafik, vel potius *Raslik*] ابو علي الحسن بن رشيق *Abu Ali AlH san Ebn Raslik*, qui *AlKairawani* vocatur: natus anno *Hejræ* 390, patre verna Græco, mortuus 463, vel juxta alios 456.*

† *Ebn Chaleu.*

P. 166.

AlSefadius] صلاح الدين مستفيد الصفدي *Salah'uddin Mohammed AlSafadi*, a صفد *Safad* puto, *Syrie* urbe. Nondum obiisse eum anno *Hejræ* 769, patet ex ipsius scriptis.

Ibid.

Lamioto'l Ajani] Poema est cujus author ابو اسمعيل *Abu Ismael AlHjain Ebn Ali AlAf-fahani*, qui الطغرائي *AlTograi* appellationem fortitus est a munere vel peritia scribendi الطغرا *AlTogra* i. e. implexam istam et crassioris ductus scripturam quæ diplomatis principum præmitti apud ipsos solet, nomina et titulos eorum continens. Interfectus est circa annum *Hejræ* 515, plus quam sexagenarius.

Ibid

Abu Jaafar Grammaticus] Scilicet ابو جعفر احمد بن *Abu Jaafar Ahmed Ebn Mohammed Al-Nahhas*; multa et præclara scripsit, inter cætera, commentarium in septem *Moallakat*: periit anno *Hejræ* 338, vel juxta alios, 339.†

† *Ebn Chaleu.*

Ibid.

Mohalhel] موهلهل cui nomen عدي *Ada* aut ربيع *Rabio*, teste autore *Kamusi*, at *AlJauhario Amrio'lKais* امري القيس, scilicet ut in *Mezhar* ابي ربيعة *Ebn Rabiah*.

Ibid.

Thaalabus] ثعلب Grammaticus celebris, cui nomen ابو العباس احمد *Abu'l Abbas Ahmed*, natus anno *Hejræ* 200, mortuus 291.‡

‡ Idem.

Jahedh] أبو عثمان عمرو بن بكر المعروف بالجاحظ *Abu Othman Anrus Ebn Bahr, appellatus Aljahedh*, a quo facta *Motazalorum الجاحظية Jahedhiani*. Obiit anno *Hejræ* 255. P. 168.

Afinaiius] أبو سعيد عبد الملك بن قريش المعروف بالاصمعي *Abu Said Abdo'lMalec Ebn Karib, vulgo Al-Afmai dictus*, ab avo scilicet ipsius cui nomen اصمعي *Afmao*. Natus est anno *Hejræ* 123, vel juxta alios, 122, mortuus circa annum 216.* P. 169.

Affohailius] Dixit *Affohaili* in قال السهيلي في الروض الانيب *libro AlRaudo'lOnof*, inquit *Ebn Chalecan* in vita *Farazdaki*. Eundem alibi أبو القاسم *Abu'lKasem* vocat. * *Ebn Chalecan* P. 173.

Farazdak] Cognomen poetæ celebris, cui nomen غالب بن همام *Hammam Ebn Ghaleb*, vel, juxta alios, همام *Homaim*. Obiit anno *Hejræ* 110, annos natus fere centum. Ibid.

Sharho Shawahedi'lMoghni, i. e. Explicatio testimoniorum quæ in Grammatica dicta مغني لبيب *Moghni Labib* ab أبو محمد عبد الله بن هاشم *Abu Mohammed Abdollah Ebn Hashem* conscripta afferuntur, cujus author est *Jalalo'ddinus*, idem qui commentarium in *Alcorani* partem, ut supra dictum, scripsit. Ibid.

AlMasfudi] Author passim ab aliis laudatus, fed quem mihi videre nondum contigit: citatur in خريدة *AlMasfudi* . مروج الذهب liber ipsius العجائب P. 174.

Ebn Ifaac] ابن اسحاق P. 176.

AlTabarita] أبو جعفر محمد بن جرير الطبري *Abu Jaafar Mohammed Ebn Jarir AlTabari*, ille toties in Historia Ibid.

- AlJannab
&c.
Saracenicæ laudatus. Natus anno *Hejræ* 224, in ditione طبرستان *Tabarestan*, mortuus anno 310: historiæ suæ feriem perduxit ad annum 302. كان ثقة في نقله وتاريخه *Fidus fuit in allegationibus suis, estque historia ipsius historiarum verissima et certissima*, inquit *Ebn Chalecan*.
- P. 176. *Ebn Hamdun* [بن حمدون] author libri تذكرة qui variæ materiæ analecta continet.
- P. 181. *Sharho'lMawakef* [i. e. Explicatio libri dicti *AlMawakef*, q. d. *Stationes*, qui doctrinæ scholasticæ compendium est: utriusque author in exemplari quo usus sum, anonymus.
- Ibid. [نشأ الأزهار] q. d. *Odoratus florum*; liber historicus et geographicus, authore ابو عبد الله محمد بن احمد *Abu Abdollah Mohammed Ebn Ahmed*, a quo ad umbilicum perductus est anno *Hejræ* 922. Titulus integer est نشأ الأزهار في عجائب الاقطار.
- P. 184. *Kadi Shahaboddinus* [القاضي شهاب الدين بن أبي الدم] *Al'Kadi Shehaboddin Ebn Abi'l Dam AlHamawi*, * *AbulFadl*. historicus.
- P. 192. *Asfahanensis* [الاصفهاني] *AlAsfahani*; ita vulgo audit qui *AlEidawii* librum de fundamentis theologiæ scholasticæ, quem الطوائع *AlTawalea* vocat, scholiis illustravit.
- P. 195. *Ep. Nawawi* [Epistola seu tractatiuncula quædam, a Mohaiiddin Yahya, qui *Al-Nawawi* appellatur, exarata.
- P. 196. *R. Judas Levita, author libri Cozari* [ר' יהודה הלוי] *R. Judah Hallevi*, qui librum suum הזכרי *Hac-Cozari* in-

scripsit, quod dialogum scilicet inter *Cozarorum* regem et doctum quendam Judæum *R. Isaacum* contineat. Num autem talis unquam extiterit rex, dubitare videtur author *Meor Einaim*; quod tamen mihi satis probabile fit, cum legamus in Geographia *Sharifo'l Edrisi* apud *Cozaros* liberum fuisse unicuique quam vellet religionem amplecti, atque apud *Ahmedem Josephi filium* fuisse ex ipsis *مسلمون ونصارى* *alios professione Mohammedistas, alios Christianos, alios Judæos, alios nulli prorsus cultui addictos.*

Sharho'l Akayed] شرح العقائد Liber quidam Scholasticus.

P. 198.

Wafel Ebn Ata] ابو حذيفة واصل بن عطا المعتزلي المعروف *Abu Hadhifah Wafel Ebn Ata Motazelus*, vulgo *Al-Ghazzal dictus*, natus anno *Hejræ* 80, mortuus 131.

P. 199.

Averroes] ابو الوليد محمد بن احمد بن محمد بن رشد *Abu'Walid Mohammed Ebn Ahmed Ebn Mohammed Ebn Rofhd.* Obiit anno *Hejræ* 595.*

P. 200.

* Hist. Med.
et Epit. Ya-
fei.

Echwano'ssafa] q. d. *Fratres sinceri*. Inde ut videtur, libro titulus, quod qui ipsum composuerint fraterno inter se amore conjuncti vixerint; de quibus hæc, inter alia, habet *Gregorius noster*: زعموا انه متى انتظمت الفلسفة اليونانية والشريعة العربية فقد حصل الكمال وصنفوا خمسين رسالة في خمسين نوعا من الحكمة ومقالة حادية وخمسين جامعة لانواع المقالات علي طريق الاختصار والايجاز وسموها رسائل اخوان الصفا *Autumarunt conjunctis Philosophia Græca, et lege Arabica ad perfectionem perveniri; composueruntque 50 epistolas de 50 sapientiæ speciebus, addita 51^a quæ reliquorum capitum species in unum collectas contineret,*

P. 210.

juxta viam compendii et epitomes, et vocarunt eas *Epistolas Echwano'ssafa*, celatis interim nominibus suis. Sunt autem, inquit, مقالات مشاوقات غير مستقصات ولا ظاهرة الادلة, *discursus qui affectus quidem moveant, sed ad metam neutiquam pertingant, nec probationes et argumenta manifesta exhibeant.* Meminit hujus libri *Abraham Zacut* in *Jucafin*, et præcipuum eorum qui horum tractatum auctores censentur fuisse *זיד בן רפאעל*, apud *Gregorium* زيد بن رفاعة *Zaid Ebn Razaah*; floruit circa annum *Hejræ* 373. Quid de ipsis censuerit acutissimus philosophus *Ebn Sayeg*, patet ex his ipsius verbis, ubi de sententia minus sibi probata loquitur; وليس هذا قول احد المتقدمين; *Non est autem hæc sententia cuiusquam ex antiquioribus, verum sententia Echwano'ssafa a veritate aberrantium.* *Ebn Sayeg* autem iste est *Abu Bacr Mohammed Ebn Bajah*, vulgo *Ebno'ISayeg appellatus*, qui obiit anno 533, vel juxta alios, 525, teste *Ebn Chalecan &c.* veneno sublatu.

P. 214.

+ *Ebn Chalecan*
lic. Alfannub. &c.

P. 215.

AlHasan Basrienfis [ابو سعيد الحسن بن ابي البصري] *Abu Said AlHasan Ebn Abi'AlHasan AlBasri*, obiit anno *Hejræ* 110, annos natus 88.*

AlSamaanius [ابو سعد عبد الكريم بن ابي بكر محمد] *Abu Saad Abdo'ICarim Ebn Abi Bacr Mohammed Affamaani AlMarwazi*, scilicet patriam habens *Meru*, *Affamaani* autem a *Samaan* *سمعان* tribu seu familia Arabum denominatus. Natus est anno *Hejræ* 506, mortuus 562.

Amrus Ebn Obaid] أبو عثمان عمرو بن عبدة بن باب المتكلم
Abu Othman Amru Ebn Obaid Ebn Bab, Scholasticus.

P. 215.

Abu'lHasan Afhariensis] أبو الحسن علي بن اسمعيل الأشعري
Abu'lHasan Ali Ebn Ismael AlAfhari (ab *Afharo* scilicet
 de quo p. 45. denominatus) sectæ *Afharicæ* pater. Natus
 anno *Hejræ* 270, vel, juxta alios, 260. Obiit circa annum
 330, vel, juxta alios, 324.

P. 231.

Abu Ali AlJobbaensis] أبو علي محمد بن عبد الوهاب
Abu Ali Mohammed Ebn Abdi'Wahhab, qui
 vulgo *AlJobai* audit, scilicet a villa quadam *Bafrensum*
 dicta *Joba*, juxta *Affamaanium*, vel, juxta alios, a loco
 quodam in *Chuzeftan*.*

P. 232.

Abu Motiai] أبو المطيع مكيول بن الفضل
Mac'hul Ebno'lFadli, author libri *الرد علي اهل البدع*.

* *Ebn Cba-*
lc.

P. 236.

Author libri *كنز الاسرار Cenzo'lasrar*] q. d. *Theaurus*
secretorum: est is *أبو عبد الله محمد بن سعيد الصنهاجي*
Abdollah Mohammed Ebn Said AlSonhaji.

P. 237.

Moslemus] أبو الحسن مسلم بن الككاج صاحب الصحيح
Abu'lHofain Moslem Ebno'lHajjaj, author libri *AlSahih*.
 Obiit anno *Hejræ* 261, annos natus 55.

Ibid.

AlKadi Abu Becr] القاضي أبو بكر.

P. 247.

Antistes AlHaramain] امام الحرمين, scilicet *Meccæ* et
Medinæ. أبو المعالي عبد الملك بن الشيخ أبي محمد عبد الله
Abu'lMaali Abdo'lMalec Ebno'l Shaich Abi
Mohammed Abdi'llah, cognominatus *Diyao'ddin*, qui vulgo
 امام الحرمين *Emamo'lHaramain* audit, natus anno *Hejræ*
 419, mortuus 478.†

Ibid.

Abu'lHofuin Bafriensis] أبو الحسن محمد بن علي البصري

† *Ebn Cba-*
lc. Epit. Ya-
fu.

Ibid.

المكلم *Abu'lHosain Mohammed Ebn Ali AlBafri, Scholasticus*. Obiit anno *Hejræ* 436.

P. 248. *Abu Ishak Esfarayenensis*] Scilicet ابو اسحق ابراهيم بن اسحق *Abu Ishak Abraham Ebn Mohammed*, qui patriam habuit اسفران *Esfarayen*. Obiit anno *Hejræ* 418.

P. 263. *Hosainus AlHallajius*] Est is ابو مغيث الكسبي بن منصور *Abu Mogith AlHosain Ebn Mansur AlHallaj*. Interfectus est anno *Hejræ* 309.*

* Ebn Chalecan, Abu'l-Fed &c.

P. 264.

Abu Yazid AlBestamienfis] Scilicet ابو يزيد طيفور ابن عيسى البسطامي *Abu Yazid Taifar Ebn Isa AlBastami*. Obiit anno *Hejræ* 261. Dictum ab eo fertur; لو نظرتم الي رجل اعطي من الكرامات حتي يرتفع في الهوا فلا تغتروا به حتي تنظروا كيف تكبدونه عند الامر والنهي وحفظ الحدود وادا *Si conspexeritis virum miraculorum potentia prædictum, adeo ut vel in aerem sublimis tollatur, ne tamen ab eo decipiamini donec perspectum vobis sit quomodo se habeat respectu mandati et interdicti, et custodiæ finium [rebus lege præscriptorum] et observantiæ legis.*†

† Ebn Chalecan.

P. 299. 301.

Explicatio Ritualis] Scilicet شرح التنبية *Explicatio libri dicti AlTanbiho*, cujus author علي الشيرازي *Abu Ishac Abraham Ebn Ali AlShirazi, AlFirazabadi*, qui natus est circa annum *Hejræ* 393, mortuus 476. Commentarius, in eo quo usus sum exemplari, authoris nomen non præfert; forsân est ابو الفضل احمد *Abu'lFadl Ahmed* iste, qui et *AlGhazali* librum احيا العلوم in compendium redegit, de quo supra: ab eo enim librum hunc explicatum refert *Ebn Chalecan*.

Aus Ebn Hajar poeta] اوس بن حجر أبو شريح *Aus Ebn Hajar Abu Shoraihi*.*

P. 326.

* Mezhar.

AlHariri] أبو محمد القاسم بن علي بن عثمان الحريري البصري *Abu Mohammed AlKafem Ebn Ali Ebn Othman AlHariri, AlBafri*, author libri المقامات qui elegantiarum Arabicarum penu locupletissimum. Natus est anno *Hejræ* 446, mortuus 517, vel, juxta alios, 515. Librum istum commentariis et scholiis illustrarunt multi; inter alios a nobis citati

P. 330.

AlModhafferi] et المظفري

Ibid.

AlShirazi] الشيرازي qui Commentarium suum absolvit anno *Hejræ* 654.

Scholiastes in Abu'lOla] Scilicet librum istius quem سقط الرند inscripsit, cujus explicationem absolvisse se ait anno *Hejræ* 541.

Ibid.

Temthalo'lAmthal] Explicatio Proverbiorum quorundam selectorum, autore محمد بن علي الشبي *Mohammede Ebn Ali AlShabbi*.

Ibid.

Epit. Yafei] Historiam scripsit اسعد البانعي *Abdollah Ebn Afaad AlYafei*, ab initio æræ *Hejræ* usque ad annum 750, quam in compendium redegit الكسبي *AlHofain Ebn Abdo'rrahman* quidam.

P. 363.

تم بكمحمد الله وعونه

I N D E X.

I N D E X.

A.

AARON, 188.

(*Al*) *Abbas*, Mohammedis patruus, a quo Chalifæ Abbasidæ genus ducunt, 13, 52.

Abbasi Hemicyclium, 130.

Abbasidæ Chalifæ, 223.

Abbas Ebn Merdas, Idolum *AlDomarum* colebat, 112.—postea flammis tradebat, 113.

Abdallab, Mohammedis pater, 7, 177.

Abdallab AlRasbieensis, Wahabi filius, 270, 271.

Abd'almotallab, Mohammedem fovet, 7.

Abd Colal, Dhu'l Awadi filius, tricesimus quintus regum Yamanensium, 62.

Abd Madan, sic dictus ab Idolo Madan, 104.

Abd Manaf, Kofæ filius, 51.—ab Idolo Manaf cognominatus, 104.

Abd Manab, AlNadri frater, 50.—nomen ab Idolo deductum, 97.

Abdo'l Cuabæ, Mohammedis patruus, 52.

Abdo'l Dar, 45, 51, 104.

Abdo'llab, Abdo'l Motallabi filius, 52.

Abdolla Ebn Saba, AlShiius, Alim quasi Deum salutat, 264.

Abdo'l Madan, Jorhami filius, quartus regum Jorhamidarum, 79.

Abdo'l Masib, Nogailæ filius, sextus regum Jorhamidarum, 80.

Abdo'l Motallab, Hashemi filius, 52.

Abdo'l Sharek, ab Idolo *AlSharek* cognominatus, 104.

Abdo'l Uzza, 51, 97, 104.

Abd Shems, 52, 58, 104.

Abd Waddi, 51, 97.

Abd Yaguth, nomen ab Idolo ductum, 97.

Abd Yahl, Jorhami filius, secundus regum Jorhamidarum, 79.—sic dictus ab Idolo *Yahl*, 104.

Abi Kobais, mons, 132.

Abilus, tribus, 40.

Abraham al Afbram, quadragesimus sextus regum Yamanensium, 64.—*Domini* elephantis appellatus, et quare, ibid. 65, 82.

Abraham, AlSabahi filius, quadragesimus regum Yamanensium, 62.

Abrahamus, 7, 54, 85, 98, 99, 114, 116, 117, 118, 121, 124, 125, 126, 127.—143, 171, 177, 303, 312, 315.—321.

Abrahamus Ebno'lSendi, 222.

Abrahamus AlNodbam, pater sectæ Nodhamianorum, 221.

Abraham AlBarezzi, 167.

- Abrahimus*, Mohammedis filius, 15.
Abramus, Nonnosi pater, 86.
Abu Abdallah AlHaphet, 175.
Abu Ali AlJobbainenſis, pater ſectæ Al-Jobbaiorum, 232.
Abu Amer Azduenſis, 70.
Abu Becr, 51, 119, 125.
Abu Cabſhab, Sirii cultor celebris, 136.
Abu Carb Ajuad, triceſimus ſecundus regum Yamanenſium 61.—primus Caabæ aulæa circumdedit, ibid.—Ham-yarenſes ab Idolorum cultu ad Judaïſmum convertit, ibid.—a ſuis occiſus, ibid.
Abu-Dalamah, Meccæ mons, in quo ſolebant Koraiitæ filias ſuas delodere, 334.
Abu Dhaher, Karmationum dux, 122.—Zamzam puteum mortuorum culaveribus implet, ibid.—Caabam conſpurcat, ibid.
Abu Dbozaib, Hodhalienſis, et poeta, 49.
Abu Ebn Caab, ſcribendi rationem callebat, 162.
Abu Gaſſhan, Caabæ claves utre vini vendit, 43.
Abu Hanifu AlNooman Ebn Thabit, pater ſectæ Hanifeorum, 25, 27, 296, 297, 298.
Abu'l Haſan Aſharius, 227.
Abu AlHaſhem, 218.
Abu Hodbail Ahmed, 217, 219.
Abu Jaafar, grammaticus in Nilum præcipitatus perit, 166.
Abu Jaafar AlManſor, Chalifa, et primus artium nobiliorum fautor, 171.
Abu Kobais, mons ubi Lapis niger re-poſitus dicitur, 121.
Abu L. b. l. Mohammedis patruus, 52.
Abu'l Chatlab, AlCnattabianorum ſectæ auctor, 260.
(Gregorius) Abu'lEuraſi, 85, 88, 138, 143, 144, 147, 149, 165, 184, 192, 214, 221.
Abu'lEſſa, 37, 38, 39, 52, 56, 58, 62, 63, 64, 67, 70, 71, 73, 75, 76, 79, 80, 81, 92, 97, 98, 101, 105, 119, 121, 122, 124, 134, 137, 138, 144, 146, 147, 148, 163, 164, 169, 170, 172, 174, 175, 177, 178, 179, 181, 183, 189, 221, 271, 294, 300, 321. **348.4**
Abu'l Haſan Aphahanienſis, 249.
Abu'l Haſan Aſharius, c. Scfatiis, 21.—unde Aſharianorum ſecta, ibid. 232, 247, 248.
Abu'l Haſan Baſrienſis, 249, 256.
Abu'l Olu al Muari Tamuchienſis, poeta celebris, 42, 141. **330. 332.**
Abu Mohammed, i. e. Adamus, 174.
Abu Malec, Shameri filius, vigefimus quintus regum Yamanenſium, 61.
Abu Moſſia, 235.
Abu Seſſan, 11, 138, 163.
Abu Taleb, Mohammedis patruus, 7, 9, 11, 15, 23, 25, 52, 176.
Abu Yazid AlDiſlamanienſis, 268.
Abuſſinæ, 50, 64.
Ad, Aduani filius, 46.—Accenſes, ibid.
Abu'l Moſar, 80.
Accwanofaſa, liber, 300.
Ad, tribus Arabum antiqua, 3, 36, 37, 40, 59, 68.
Ada, 51.
Adal, tribus Hawno oriunda, et Hawni filius, tribus pater, 50.
Adamus, 54, 71, 118, 121, 126, 138, 168, 174, 236, 315, 316.

- Adan*, Romanorum emporium ubi ecclesia Christiana extructa, 85.
- Addæus*, Apostolus, 190.
- Addas*, Monachus, 176.
- Adbwao'l Yaman*, i. e. reges Yaman, 107.
- Adnan*, 3, 39, 40, 46, 174, 175, 179.
- Adwa*, 140, 322, 323, 324.
- Adwan*, et Adwanenses, Kaifo oriundi, 49.
- Ægyptus*, 60, 108, 109, 128, 158, 161, 296.
- Æthiopia*, 177.
- Æthiopes*, 35, 121.
- Africus*, Abrahæ filius, decimus octavus regum Yamanensium, a quo Africa denominata, 60.
- Agar*, 114, 125.
- AlAbabisb*, e tribubus Cenanae, 50.
- Abasuerus pius*, 147.
- AlAbkaf*, i. e. arenæ flexuosæ: regiones, quas obtinuit *Ad* tribus, sic dictæ, 36.
- Ablo'letab*, 142.
- Ablo'l Kblab*, i. e. populus Keblæ, appellatio omnibus, qui nomen Mohammedi dederint, communis, 180.
- Abmed*, alterum nomen Mohammedis, 173.
- Abmed Ebn Hanbal*, pater sectæ Hanbolorum, 25, 27, 230, 295, 296, 297, 298.
- Abmed Ebn Hayet*, unus e Motazalis, qui affirmant Christum corpus proprie dictum induisse, 19, 221.
- Abmed Ebn Yusef*, 37, 38, 40, 41, 56, 58, 60, 61, 63, 64, 66, 68, 70, 72, 75, 84, 117, 119, 121, 122, 123, 124, 133, 147, 148, 164, 167, 169, 174, 180, 181, 315, 317, 319.
- Abramam*, Tenebræ, five Deus creatus apud Magos, 152.
- (*Al*) *Abam*, decimus regum Cassaniorum, 77.
- (*Al*) *Abam*, Jabalæ filius, vigesimus sextus regum Cassaniorum, 78.—Tadmori dominus, ibid.
- Aiyas*, Kabisæ filius, familia Hana oriundus, 43. vigesimus secundus regum Hirensum, 75.
- Aiyad*, Nazari filius, et Aiyadensium pater, 46.
- Aja*, mons, 43.
- Ajal*, e tribubus Rabiæ, 47.
- Ajyad*, mons, 129.
- Akabab*, 315.
- AlAkayed*, liber, 193.
- AlAkran*, Abi Maleci filius, vigesimus octavus regum Yamanensium, 61.
- Akwai*, vide *Akyal*.
- Akyal*, Akwal, Kail, Makawel, tituli regum Yamanensium, 67.
- Aleppi*, 48.
- Alexander*, 7, 59, 67. Darium ultimum Caianiorum vincit, 76.
- Alexandri*, Epochæ, 175, 179.
- Alexandria*, urbs, 15. libri ibi combusti, 171.
- Ali*, Abu Talebi filius, 52. duellatores duos superat, 11. Fatemam uxorem ducit, 15. Chozaensium Idolum deiecit, 100. scribendi rationem callebat, 162. ab eo Shii secta ortum habent, 23, 25. Chalifam eum et Antistitem afferunt AlShii, 261, 264, 266. de gradu primo ad gradum quartum a Morjiis deponitur, 255.
- ¶ 270, 271, 272.

Alilat, quid significet, 110.

Ahlabat, 10, 113.

Ali Abu'l Hasan Asfhanus, 231, 232.

Ali Ebn Bowab, characteres literarum Arabicarum ad perfectionem perduxit, 163.

Alkamab AlDamyali, decimus quartus regum Hirensum, 70.

Allatt, Idolum, 90, 110.—a Thakifenibus cultum, 5, 91.—jussu Mohammedis deletum, 92.

Amalecita quidam avbopuoc, octavus regum Hirensum, 69.

Amalecita, 55, 179.

Amalecus, tribus, 40.

Amena, Mohammedis mater, 7. Banu Zohrah oriunda, 51.

Amer, 61.

Amer, nomen Dhu Riyaf, 59.

Amer, AlNadri frater, 50.

Amer, Lowæ filius, 51.

Amer, ab AlNoomano fugatus, 59.

Ameriensis, Amero oriundi, 50.

Ammanus, 84.

Amran, Ameri filius, vigesimus sextus regum Yamanensium, 61, 185, 188.

Amruenses, Amro, Cenanae filio oriundi, 50.

Amrio'l Kais, poeta celebris, Hojri filius, 81, 84, 85, 87.

Amrio'l Kais, Amri filius, quintus regum Hirensum, 69.

Amrio'l Kais, Amri filius, nonus regum Hirensum, 69.—cognominatus Al-Mohrek, i. e. Ustor, eo quod primus fuerit qui fontes igne cruciaverit, ibid.

Amrio'l Kais, filius Noomani, filii Amrio'l Kais AlMohrek, decimus quin-

tus regum Hirensum, 70.

Amrus, 45, 100, 101.

Amrus, exercitus Arabum dux, qui Alexandriam cepit, 170. Libros in bibliothecis regis repertos, jussu Omari comburit, ibid.

Amrus Adi filius, quartus regum Hirensum, 68, 69.—avunculi sui cædem ulciscitur juvante Kolairo quodam, ibid.

Amrus, Amalecita, 68.

Amrus, Amrio'l Kaifi filius, sextus regum Hirensum, 69.

Amrus Ebn Maad Carb, ejus gladius celebris, 62.

Amrus Ebnol Masibus, e Banu Thoal et sagittandi artis peritissimus, 44.

Amrus Ebn Obaid, 215.

Amrus filius Ameri, vigesimus septimus regum Yamanensium, 61.

Amrus, AlHarethi filius, decimus regum Jorhamidarum, 80.

Amrus, Hojri filius, secundus regum Cendinorum, 80, 81.

Amrus, Jafnae filius, secundus regum Gassaniorum, 77.

Amrus, Lahii filius, Arabum rex, qui primus Idola in Caabam inexit, 82, 97.

Amrus, Lowæ filius, secundum authorem libri Masalec, 51.—Ameri filius, ibid.

Amrus Muzikiah, 70.

Amrus, Maleci frater, secundus regum Hirensum, 67.

Amrus, Modadi filius, octavus regum Jorhamidarum, 80.

Amrus, AlMondari filius, decimus octavus regum Hirensum, 73.—eo

- regnante natus est Mohammedes, ibid.
- Amrus*, Morthedi filius, 59.
- Amrus*, AlNadri frater, 50.
- Amrus*, Sabæ filius, 41, 58.
- Amrus*, Tobbai filius, tricesimus quartus regum Yamanensium, 62.
- Amrus*, undecimus regum Gassaniorum, 77.
- Amrus*, vigesimus nonus regum Gassaniorum, 78.
- Amrus*, vigesimus regum Gassaniorum, 78.
- Antemus*, tribus, 40.
- Anaam*, caput sextum Alcorani, 111.
- Ancyra*, 81.
- Anmar*, tribus Cablano oriunda, 42, 44. e Rabiæ posteris, 48.
- Ans*, familia Madhejo oriunda, 44.
- AlAnfar*, et Ansarii, familia AlChazraj sic dicta, 42.
- Antarab*, Abasensis, et heros celebris, 48.
- Anusberwan*, Persarum rex, 65. Kobadis filius, 71. AlMondarum restituit, ibid.—Justus cognominatus, 72. Vid. et 81, 85, 175.
- Anwa*, Stellæ, quid, 168, 169.
- Anza*, tribus, quæ Soairum Idolum colebat, 102.
- Anzab*, ex Afadi filiis, (a quo *Banu Anzab*), Chaibari incolæ, 47.
- Aqua*, inter Mohammedis digitos scaturit, 193.
- Araba*, Tahamæ regionis pars, 33.
- Arabes*, in duo genera dividuntur, 3. eorum ante Islamismum status, ibid. 5.—scientiæ, 5, 7.
- Arabes*, unde nomen deducant parum constat, 33, 34.—Arabes Kedareni, בני קדר, i. e. filii Orientis, sive Orientales, 34.
- Arabes Urbani*, 3.—*Nomades*, ibid. et 88.
- Arabes ante Mobammedem*, quibus scientiis præcipue operam darent, 169.
- Arabes puri*, 155, 182.
- Arabes Most-Arabes*, 46.
- Arabes*, Hospitii juris observantissimi, 74.
- Arabes Prisci*, agros linea in duas partes, inter Deum et Idola diviserunt, 112.
- Arabia*, 34, 35, 41, 55, 108, 109, 120.
- Arabismus purus*, 155.
- Arabismus Hamyari*, 156.
- Arabum*, eruditio, et linguæ suæ peritia, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168.
- Arafa*, 108.
- Araus*, 36.
- Arbores*, Mohammedi obviam euntes, 192.
- Arem* inundatio, 42, 43, 46, 77, 179.
- Arætæ*, i. q. Harethi, 79.
- Arætæ* nepos, 87.
- Aretas*, cujus mentio in Epistola ad Corinthios secunda, idem forsitan qui primus Harethus rex Gassaniorum, 79.
- Argu*, seu Reu.
- Arianismus*, 86.
- Aristoteles*, 186.
- Aryat*, Æthiops, quadagesimus quintus regum Yamanensium, 64, 65.
- Asad*, tribus quæ Mercurium colebat, 5, 137.
- Asad*, Rabiæ filius, 47.
- Asad*, Chozaimæ filius, 49, 50.
- Asaf*, Idolum, 82, 100, 132.

- Asamah*, Lowæ filius, 51.
Asbaar, Sabæ filius, 58.
Asbaar, Banu'l Ashaar et Ashaarienteses, 45, 46.
Asbabo'l asbcbas, i. e. simulacrorum cultores, Sabiorum secta, 144.
Asbabo'l biyacel, i. e. Sacellorum cultores, Sabiorum secta, 144.
Asbarii, 21.
Asbga, 76.
Asbgani, et Asghanidæ, 76.
Asbura, i. e. decimus dies mensis Moharram, 309.
Asiab, Pharaonis uxor, una e quatuor mulieribus perfectis recensetur, 188.
Asjaa et *Asjaenses*, Kaifensium Gattanidarum tribus, 48, 49.
Askelan, urbs, 296.
Aslam, Jodaræ filius, 159.
Asmah, AlNoomani filius, undecimus regum Yamanensium, 59.
Asmayius, 159.
Asmarius, 169.
Asphaban, 154.
Asphabariensis, 192, 193, 198.
Asphasiensis, 299.
AlAspharia, Secta præcipua, 213.
Asphariensis, 231, 232.
(Al) Asphariensis, 233.
Asphariensis, 258.
AlAspharii, secta, 208.—211, 231, 240, 258.
Aspharii, quid statuant, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251.
Aspheera, idem quod AlShaari.
Aspheera'l Gomaisa, stella in Canicula, ut *Aspheera'l Obur* in Cane majore, 136.
Assimilatores, 262.
Assibailius, 173.
Assmuh, i. e. Traditio, quid significet, 298, 299. ¶ 25, 27.
AlAswad, Mondari filius, duodecim regum Hirensum, 70.—Gastami bello superat, ibid.
Atib Ebn Aslam, familia Jothamo cuncta, 45.
Atic, Azdensium familia, 43.
Attributa declarativa, 226.
Attributa Dei, e fundamentis religionis Islamiticæ, 208.
Attributa essentialia, 225.
Attributa Operationis, 225.
Aud, Idolum, a tribu Beer cultum, 1037.
Aud, familia Madhejo oriunda, 44.
Aditus et intellectus, e fundamentis religionis Islamiticæ, 209, 210.
Auf, Lowæ filius, secundum authorem libri Masalec, 51.
Auf, Hamyari filius, 59.
AlAuf, Idolum, 103.
Aus, Kalami filius Amalecitæ, septimus regum Hirensum, 69.
AlAus, Azdensium familia, 42.
 ¶ *Aus*, 36, 70.
Aus Ebn Hajar, poeta, 338.
Avucenna, 35, 200.
Awal, Idolum tribus Beer et Tagl peculiare, 104.
Ayeba, Mohammedis uxor, in cuius cubiculo sepelitur, 185, 186. ¶ 30
AlAzd, tribus Cahlano oriunda, 42, 4
Azdensis Bajar Idolum colebant, 103
 ¶ 108.
Azd-Sbir, a quo annos suos Magi antiqui numerabant, 179.
Azdsbir Babman, 152, 153.

Al Azlam, divinandi genus apud Arabes, 327, 328, 329, 330.
Al Azlam, sagittæ fortitionis, 99.
Azlam o'l *Ejstakjam*, et *Al Ejstakjam*, quid significet, 329.

B.

Baal P. or, Idolum, 306.
Babylon, urbs, 329.
Baccha Ismakech, 114. quid significet, 115, 116.
Bacchus, 106, 108, 109, 110, 113.
Bacr, tribus Kaifo oriunda, 48.
(Al) Bada, vide Amrio'l Kais.
Bag, Idolum, a quo urbs Bagdad nomen cepit, ut aliqui volunt, 105.
Bagdad, urbs, 105, 297.
Bagdadi, dominus, Caabam vestibus feris quotannis obtegit, 130.
Babelab, Kaifensium tribus, 48.
Babirab, quid significet, 330, 331, 332.
Bahra, tribus, 141.
Bahram Jaur, Persarum rex, 69.
Babrao, Kodaensium tribus, 41.
Buit Gomdan, delubrum nomini Veneris sacratum, 120.
Bajar, vel *Bajcr*, Idolum ab Azdensibus cultum, 104.
Bajla, Anmariensium familia, 44.
Baliyo, Kodaensium tribus, 42.
Balkis, Hodhadi filia, vigesima secunda quæ in Yamano regnavit, 60.
Bani Afad, 81.
Bani Bananab, AlOzzam Idolum colebant, 92.
Bani Gatfan, Gatfanidæ, a Zohairo bello tentati, 82.

Bani Hareth, 108.
Banu'l Hareth Ebn Caabæ, 141.
Bani Kenanab, 141.
Bani Labyan prælium, 11, 183.
Bani Malcan Ebn Canana, Saadum Idolum colebant, 101.
Bani Mostalak prælium, 11.
Bani Tamim, fanum ṛ Shams Idolo consecrant, 104. ¶ 141.
Banu Abas, Kaifensium tribus, 48.
Banu Abdi'l Kais, e tribubus Rabiæ, 47.
Banu Amelæ et Amelenses, Sabæ filii, 46.
Banu Amer, tribus Kaifo oriunda, 48.
Banu Bacr, tribus Abd Manaho oriunda, 50.
Banu Cablan, 45.
Banu Celeb, tribus Kaifo oriunda, e quibus Halebi, five Aleppi, 48.
Banu Chendaf et Chendafidæ, 49.
Banu'l Choloj, Haretho oriundi, 50.
Banu Dabbab, Tabecha oriundi, 49.
Banu Damrah, tribus Abd Manaho oriunda, 50.
Banu'l Dar, et *Darenses*, tribu Lachm oriundi, 45.
Banu Dhobyen, Kaifensium Gatfanidarum tribus, 49.
Banu Fazurab, Dhobyenensibus oriundi, 49.
Banu Feras, tribus Maleco oriunda, 50.
Banu Gfsar, tribus Abd Manaho oriunda, 50.
Banu Hanifab, tribu Becr oriundi, 47.
 Idolum suum, e massa quadam confectum, devorant, 105, 106.
Banu'l Hareth, tribus Abd Manaho oriunda, 50.

- Banu Helal*, tribus Kaifo oriunda, 48.
Banu Jemab, Hofaifi poster, 51.
Banu'l Jolanda, Azdenfes et reges Ommani, 43.
Banu Kans, tribus, 338.
Banu Laitb, tribus Abd Manaho oriunda, 50.
Banu Machzum, Yokdhaho oriund., 51.
Banu Malcan, Malcano oriundi, 50.
Banu Modlaj, tribus Abd Manaho oriunda, 50.
Banu Moharib, Moharebo oriundi, 50.
Banu Mozanab, 49.
Banu Nadir, Judæi a Mohammede in Syriam fugati, 11.
Banu Nabd, et Nahdienfes, Kodaensium tribus, 42.
Banu Nomair, Kaifensium tribus, 48.
Banu Odbra, Kodaensium tribus, 42.
Banu Rubiab Ebn Amer Ebn Saafuæ, Hawazanenfes, 48.
Banu Saad, familia Madhejo oriunda, 44.
Banu Sahm, Hofaifi poster, 51.
Banu Salib, et Salienfes, Kodaensium tribus, 42.—a regibus Gaffanenfibz victi et deleti, ibid.
Banu Salim et Solaimenfes, 105.
Banu Sbarban, tribu Becr oriundi, 47.
Banu Shbab, Abdo'l Daro oriundi, 51.
Banu Tamim, Tabecha oriundi, 49.
Banu Thoal, vel *Thoali*, Taiyensium tribus, 43.
Bar, tribus, 40.
(Al) Barafius, 270.
Barbari, populi a Joflua fugati reliquæ, 60.
Burck, Azdensium familia, 43.
(Al) Barezans, 57, 309.
Bifhar, Mohammedis socius ove venenata fublatus, 194.
Bafhar, undecimus regum Jorhamidarum, 80.
(Al) Bafhar, a quo fefta AlBafharia denominata, 224.
Bafharnus, 258.
Bafianus Cananifis, artem fcribendi "in Catf" ab illo acceperunt Koraihitæ, 163.
Befra, 121.
(Al) Baffus, 179.
Bafus, Jafan amita, 82, 83.
(Al) Battanius, aftronomus celebris, 103, 122, 149.
Baulan, Taiyensium familia, 43.
Buzan, Yamano præficitur, 66.
Becr, tribus quæ Aud Idolum colebat, 102.
Becr, tribus Wayelo oriunda, 47. *Awal* Idolum colebat, 104.
Becr Ebn Wwayel, 81.
Bicrenfus, a Mohallelo bello vexati, 83.
Badrufe prælium, in quo trecentorum et tredecim ope mille e Meccenfibus Idololatriis profligavit Mohammedes, 9.
Belka, urbs, 97.
Bells, regina, Salomone regnante florebat, 87.
Bellum fiffæ, 11.
(Al) Bidawius, 91, 93, 95, 112, 132, 138, 139, 194, 307, 328, 335.
(Al) Bocharius, 162, 182, 236.
(Samuel) Bochartus, 86, 106, 110, 115.
Bochtanfer, 175.

Bobna, monachus, de futura Mohammedis claritate prædicat, 9. ¶ 176.

Bobtarenfis, familia Salamani oriundi, 43.

(*Al*) *Bodd*, nomen Idoli, 138.

Bofs, domus Idoli AlSamoræ, 92.

Bofra, urbs, 7.

Brachthan, 114, 125. quid significet, 117.

Brabmanni, 168.

C.

Caab, Aiyadenfis, cujus insignis liberalitas in proverbium abiit, 47.

Caab, Lowæ filius, 51.

Caaba, ad eam Keblah convertitur, 9. —11, 29, 42. claves ejus ab Abu Gabshan venduntur, 43.—a Kofa restitutæ, 51.—53. aulæa ei circumdata, 61. ¶ 65, 82, 93, 97, 98, 99, 100, 102, 104. AlCaaba Yamannenfis, 106. ¶ 113, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 128.—173, 175, 311, 313, 314, 321, 328, 329.

Cabar, 133.

Cabcab, 108.

Cæsar, titulus Romanis Imperatoribus communis, 66. ¶ 81.

Caffuin, vide *Dhu'l Caffain*.

Cabelunfes, Afado oriundi, 50.

Cablan, 41, 42, 43, 58, 61, 67, 82.

Cabtan, 179.

Caianii, 76.

Caibar, portæ, ab Ali Ebn Abi Taleb pro scuto sumptæ, 183.

Cai Kobad, 76.—Caianiorum primus, ibid.

Carwan, nomen Saturni apud Arabes, 103.

Calamus Arabicus, 161.

Calamus Hamyarenfis, 161.

(*Al*) *Calam*, i. e. Sermo, 199, 201, 202.

Calb, Banu Calb et Calbentes, et Kodanensium tribus, 41. Waddum Idolum colebant, 95.

Cambyfes, 146, 147.

Camelus, apud Mohammedem queritur, 193.

Cameli, ad mortuorum sepulchra interfecti, 139.

Canobus, vide *Sobail*.

(*Al*) *Caramah*, quid, 191.

Carmania, 272.

(*Al*) *Casb*, quid, 240.

Casban et Casb, 245, 246, 248.

Catachēfis Saracenorum, 125.

(*Al*) *Catf*, explicatio ejus, 163.

Catbaam, Annariensium familia, 44, 312.

Cautbar, flumen, 291.

Celab, Morræ filius, 51.

Cemoſb, 306.

Cenanab, tribus quæ Lunam colebat, 5.

Cenanab, Chozaimæ filius, 49.

Cendab, tribus Cahlano oriunda, 42, 44, 141.

(*Al*) *Cendi*, celebriis Arabum philosophus, tribu Cendah oriundus, 42.

Cendudi, seu reges Cendæ, 80.

AlCeramiz, secta 208. ¶ 210, 228.

AlCeramiani, a Mohammede Ebn Ceram denominati, 227.

(*Al*) *Cesbaf*, liber, 223.

Cesra, titulus Perfarum regibus communis, 66, 76.

Cesra Kobad, Perfarum rex, AlMonda-
3 D

- rum regno pellit, inque ejus locum
AlHareth regem constituit, 71.
(*Al*) *Citab*, i. e. liber, 299.
Citura, Abrahami uxor, 85, 319.
Civan, nomen Saturni apud Syros, 103.
Chabar, *Xzāz*, 114, 115.
Chadjah, Abdo'l Uzza oriunda, 51.
Mohammedem in Damascum mittit,
mercaturæ gratia; et postea se illi in
uxorem offert, 9. inter quatuor mu-
lieres perfectas connumeranda, 188.
¶ 15, 176, 177.
Chafujah, tribus Kaifo oriunda, 48.
Chauhar, urbs cujus portas pro scuto
fuerit Ali, 11, 266. eam expugnat
Mohammedes, 194. ¶ 47.
Chalan, 80.
Chaldæa, regio, 142.
Chaledus, domum Idoli AlSamoræ jussu
Mohammedis diruit, 92.
Chaled Ebn'o'l Walid, Banu Machzum
oriundus, 51. Hiram occupat, 75.
Chaled, quidam, qui Zohairum Ebn
Jodaimah occidit, 83.
Chalifa, five dominus Bagdadi Caabam
versibus sericis quotaunis obtegit,
130.
Charifæ, Abbasidæ, 170.
Charactères, quibus Arabes in scriptura
utuntur, 160, 163.
Chataam et Chataamenses: apud eos do-
mus τῆ AlChalafah, 106.
(*Al*) *Chattabiani*, secta, quid statuunt,
260, 261.
Chateb et Chotbah, quid, 167.
Chauhar, vide *Chabar*.
Charulan, familia Madhejo oriunda, 44.
(*Al*) *Chawaregii*, AlShiis contrarii, quid
statuant, 269. usque ad pag. 274.
¶ *Chawaregi*, 17, 25, 212,
254, 256, 257.
(*Al*) *Chazaj*, Azdensium famil-
rebi incolæ, et Ansar sive
dicti, 42.
Chendaf, Modrecæ et Tabeel
unde Banu Chendaf et Ch
49.
(*Al*) *Chetab*, Chalifa, 179.
Chesroes Parwoiz, Persiarum rex
manum AlMondari filium
75.
Chowailid, Chadijæ pater, 17
Chowailed, 188.
Chozaib, et Chozaenses, A
familia, 42, 43.—propter A.
dationem sedem mutare
vallem *Marr* sese receperunt,
donec eas venderet
Ishan, unde proverbium, ibi
lum *Minab* colebant, 93.
Chozaenses, 82. *Chozaensium*
ab Ali dejecit, 100.
Chozaimah, Lowæ filius, 51.
Chozaimah, Modrecæ filius, 4
Christianismus, in quibus tribu-
ret, 141, 142.
Christus, 19, 73, 74, 75, 79, 85
190, 218, 219, 266.
Chronicon Saracenorum, liber,
Circumcisio, 319, 320.
Cumerthii, Magi, seu antiquio-
151.
Colaib, Ebn Rabiæ, Arabum
τῶς Bani Maad, seu Maade
ravit, 82.—mira ejus super
—a Jassaso interfectus, ibi
laib, 47.

Colaicarb, Tobbai filius, tricesimus primus regum Yamanensium, 61, 62.
Columba lignea, Idolum Arabum, quod manu sua fregit Mohammedes et abjecit, 100.
Concubinæ, Mohammedis, 186.
Constantinopolis, urbs, 78, 87.
Constantinus, 85.
Constantius, 85.
Cophti, a Diocletiano annos numerant, 179.
(Al)Coranus, 13, 15, 17. ejus creatio ab Isa Merdad asseritur, 19. ¶ 25, 27, 36, 37, 39, 42, 51, 52, 55, 59, 61, 63, 64, 90, 91, 93, 97, 111, 118, 124, 128, 132, 138, 143, 150, 151, 156, 157, 158, 165, 169, 178, 180, 184, 191, 192, 197, 219, 220, 221, 222, 226, 227, 229, 237, 260, 262, 288, 297, 298, 299, 306, 307, 311, 312, 322, 323, 324, 326, 328, 330, 334, 335, 337, 338.
(Duo) Corarii, 47.
Cosaiyus, Koraiyhida, cui Caabæ claves vendidit Abu Gabshan, 43.
Cozari, liber, 196.
Cufa, urbs, 299.
Curfus, inter montes Safa et Merwah in Peregrinatione, 313.
Cyrus, 147.

D.

Dabiyab, Rabiæ filius, 47.
(Al)Dabaran, i. e. Oculus Tauri, stella quam Misam colebat, 133, 134.
Dabac, Bait Gomdan condit, 120.
Dabes et Gabrah, equi duo, litis materia

inter Dhobyansenfes et 49, 84.
Dabes, bellum, 179.
Dair Ayub, monasterium Jafnæ filio, conditum, 77.
Dair Chaled, monasterium Jafnæ filio, conditum, 77.
Dair Hend, monasterium Jafnæ filio, conditum, 77.
(Al)Dajsb, tribus Hawno Hawni frater, tribus pate
AlDanzan, idem forsan cui 103, 321, 338.
(Al)Dajamii, Salihenfes, 77
Damascenus, 123.
Damascus, 7, 9, 46, 79.
(Al)Damirius, 140, 323.
Dar, Arabum Idolum, a Dar nomen habet, 45, 10
(Al)Darariani, AlJabariorum secta, 244, 245.
Darius, ultimus Caianiorum andro victus, 76. a cujus nos suos Magi aliquand bant, 179.
Daumaw'el Jandal, 11, 95.
Daus, Azdensium familia, 4 108.
David, rex, 36, 87, 148, 10
David Alphabaniensis, 27, 23
David AlJawariensis, 228.
(Al)Debaran, a tribu Misar 5.
Decretum Dei, i. e. Decretum et quæ in eo est æquit fundamentis Religionis 208.
Decretum et Judicium Dei, 2
Derar, ignis, 179.
3 D 2

- Dhafar*, urbs regum Hamyarenſium ſedes, unde proverbium, Qui Dhafarum ingreditur, Hamyarifmum ad-diſcat, 157.
- Dhalemus*, primus Alſamoram conſecravit, 92, 93.
- Dhu'l Adbuar Amrus*, Africi frater, decimus nonus regum Yamanenſium, 60.
- Dhu'l Aſbaa*, Adwanenſis, et poeta, 49.
- Dhu Aſbah*, 107.
- Dhu Aud*, vide *Morthadus*.
- Dhu'l Caffain*, Idolum a tribu Daus cultum, 104.
- Dhu'l Calaa*, Major et Minor, 107.
- Dhu'l Chalaah*, 95.
- Dhu'l Chalaſjah*, domus Idoli AlChalaſah, 106.—a Jairo quodam, juſſu Mohammedis, diruta, ibid.
- Dhu Fayefb*, 107.
- Dhu Habſhan*, Akrani filius, vigefimus nonus regum Yamanenſium, 61.—Taſnum et Jadifum e medio ſuſtulit, ibid.
- Dhu'l Hajjah*, menſis quare ſic dictus, 182.
- Dhu Jadan*, quadrageſimus quartus regum Yamanenſium, 63, 64. primus cantando apud Yamanenſes excelsuit, 107.
- Dhu'l Kaadab*, menſis quare ſic dictus, 182.
- Dhu'l Karnain Affaab*, Rayefhi filius, decimus ſextus regum Yamanenſium, 59.
- Dhu'l Manar Abrabab*, Dhu'l Karnaini filius, decimus ſeptimus regum Yamanenſium, 59, 60.
- Dhu Norwas*, quadrageſimus tertius regum Yamanenſium, 63.—*ſorce* appellatus, et quare, 64. ¶ 107, 109.
- Dhu Riqaſb*, nonus regum Yamanenſium, 59.
- Dhu Roain*, 108.
- Dhu Sadad*, decimus quartus Yamanenſium, 59.
- Dhu Shanater*, quadrageſimus 1 regum Yamanenſium, 62.
- Dhuſhara*, Idolum, idem quod 106.—a Daufenſibus cultum 108.
- Dhu Yazan*, 107.
- Dialecti Arabum plures*, 153.
- Dilatio*, ſeu tranſpoſitio menſium hammede vetita, 182.
- Di mah*, menſis, 207.
- Diocletianus Cophtua*, a quo Cœnos numerant, 179.
- Diodorus*, 108.
- Dionyſus*, Διονυſος, 108, 109.
- Di Skafar*, 160.
- (Al) *Diyal*, Diyalienſes, tribu Baer oriunda, 50.
- Diyar Calb*, 81.
- (Al) *Domar*, Idolum ab Abb. Mardas cultum, 112.
- Domini*, apud Hamyarenſes, 3.
- Doraid Ebn Alſammah*, Jaſſim dus, 48.
- Dorar*, Mohammedis patruus,
- Dowar*, et Caabæ et Idoli non
- Dudan*, tribus Aſado oriunda,
- Dufares*, 106.
- Dyſares*, vel *Dufares*, 108, 110
- Duma* vel *Daumato'l Jandal*, i bûs Calb, 41.

I N D E X.

E.

Eberus, 36, 39, 56.
 (Georgius) *Ebno'l Amdi*, 86.
Ebno'l Athir, 53, 57, 66, 83, 88, 89, 93,
 98, 99, 102, 104, 107, 111, 116, 132,
 133, 134, 135, 138, 157, 163, 164,
 171, 175, 176, 189, 199, 207, 234,
 255, 298, 310, 314, 316, 319, 320,
 322, 328, 329, 331, 332. 791.
Ebn Abdun, poeta, 39, 40, 56, 60, 68,
 79.
Ebn Abbas, 59, 184.
 (Georgius) *Ebno'l Amid*, 39, 96, 142,
 150, 155.
Ebn Batrik, 155.
Ebn Chalawaib, Grammaticus, qui li-
 brum de diversis leonis nominibus in
 lingua Arabica confecit, 158.
Ebn Chalican, 42, 103, 137, 153, 155,
 156, 158, 167, 168, 212, 213, 294,
 295, 296, 297.
Ebn Dakikan, vide *Sabban*.
Ebn Ezra, 94.
Ebn Hamdun, 176.
Ebn Hasbem, 159, 160.
Ebn Hend, vide *Amrus*, *AlMondari* fi-
 lius.
Ebn Isaac, 176.
Ebn Kaddaius, 211.
Ebno'l Koffai, 202, 203. ¶ *Ebno'l Kaf-
 sai*, 214, 221, 239, 240, 244, 260,
 269, 299, 305, 307, 308, 310.
Ebn Masud, 192.
Ebn Moklab, characteres elegantiores
 in scripturam Arabicam introduxit,
 163.
Ebn Nobata, 57, 309.
Ebn Ommi'l Kotum, 81.

Ebn Phares, 164, 167, 194.
Ebn Rafik, 165.
Ebn Zobair, Caabam renovat
Ecbwano'ssafa, seu fratrum f
 nomen libri, 210.
Eclilan Mabmudan, i. e. C
 data; de Mohammede inte
 Muslemimi, 15, 189.
Edris, 149.
Eleemosynæ, unum e fundan
 Islamiticæ, 306, 307, 308
Elephantæ Epocha, 52, 175,
Elias, 147.
Elmacin, vide (Georgius) *El
 Elmo'l Calam*, quid, 202.
Emporium Persarum, ubi Ec
 tiana extructa, 85.
Enochus, Sabiifimum promov
 volunt, 138.
Enosh, Sethi filius, 138.
Erac, regio, 5, 43, 46, 48,
Eracienses, Abi Hanifæ foci
Erpenius, 188.
Esfau, 319.
Euthymius, 114, 115, 116
 125, 132.
Eustatbius, 109.
Eva, 71.
Evagrius, 87.
Evangeliū, 288.
Ezekiel, propheta, 329.

F.

(Al) *Fajar*, five dies sceleris
 (Al) *Farabius*, philosophus
Fatema, filia unica Moham
Fayesh, vallis, 107.

Fibi, Maleci filius, 50.

AlFifl iſtaw l mathkiah, liber, 35.

Firauz, Perſarum rex, 70.

(*Al*) *Firauſahadus*, 33, 35, 45, 46, 57, 59, 62, 66, 67, 68, 70, 76, 80, 81, 83, 92, 95, 99, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 109, 110, 112, 121, 130, 132, 134, 137, 138, 146, 151, 153, 154, 159, 162, 163, 174, 175, 178, 213, 231, 254, 321, 324, 325, 330, 331, 332, 333.

Fundamenta, ſive Magnæ Radices Iſta-
miticæ religionis, ad quatuor redu-
cuntur capita, 208, 209, 210.

Fundamenta legis Iſtami, 300. uſque
ad finem.

G.

Gabrich, vide *Dahes*.

Gabriel, 53, 54, 121, 159, 218.

Gafun, tribus, Alſamoiam colebat, 92.

Gafet, Azlenhum familia, 47.

Gail in alDamafcenis, Hæreticus, 199.

Galeb, Modicæ filius, 49.

Galib, Feliri filius, 50.

Gaffan, Azdenſium familia et regum
ſyriæ Damafcenæ, 42, 77, 141.

Gaffan et Gaſſanidæ, ab AlAtwado bello
ſuperati, 70.

Gaffanenſis reges, 42, 77.

Gafſan, Kaiſenſium tribus, 48.

Gau, *Ebn Abdi'l Uzæ*, 105.—nomen
ejus in Raſhed Ebn Abd Rabbehi a
Mohammede mutatur, ibid.

Gaza, urbs, 296.

AlGazali, 187, 188, 190, 196, 198, 200,
204, 210, 213, 252, 267, 269, 274,

293, 295, 296, 297, 301, 302, 303,
306, 308, 312, 313, 315, 317, 318,
319.

Gedeh, 316.

Gedrus, 37, 38.

(*Al*) *Gedak*, Mohammedis patruus, 52.

Gedre Dimeſenus, 213.

Gedre, vide *De t Gomlon*.

Gedre, (*Jolane*), 132, 163.

(*Heb*) *Gedre*, 35, 191.

Gedre, *Cyriacus*, 152, 154.

H.

H, 213.

Hedja, Regem Kais curſu equeſtri pro-
vocat, 84.

Hedamautia regio, 36, 66.

Hegan, 7.

Hegan, et Hagmeni, 185.

Hegri, vigefimus primus regum Caſſa-
norum, 78.

Hilbum, 48.

Humadan, Sawaum Idolum colebat,
95. *et* Yaukum Idolum colebat, ut
aliqui volunt, ibid.

Hamah, avis, quæ mortuorum ſepul-
chra viſere credebatur, 140, 322, 323,
324.

Hamub, provincia, 36.

Humal, Kidari filius, 46.

Haman, 55.

Hamdan, tribus Cahlano oriunda, 42.

Hamdan et Hamdanenſes, 44.

(*Al*) *Hami*, quid ſignificet, 330, 333.

Hamyar, Sabæ filius, quintus regum
Yamanenſium, 58.—Thamudum ex
Yanano in Hejazum expulſit: ac pri-

- mus e regibus Hamyarenſibus capiti ſuo diadema aureum impoſuiſſe dicitur, *ibid.*
- Hamyar*, tribus quæ Solem colebat, 5, 90, 141. ¶ *Hamyar*, Naſrum Idolum colebat, 95.—*Hamyar*, regio, *ibid.* ¶ *Hamyar*, 41, 59, 61, 66, 67, 155, 179.
- Ham, aenjes* tribus, Hamyaro oriundæ, 3, 41, 85.
- Hamyariſmus*, 157.
- Hamzah*, Mohammedis patruus, 52.
- Huna*, Taiyenſium familia, 43.
- Hunbal*, ſecta, 25.
- Haniſi*, ſecta, 25.
- (*Al*) *Haram*, ſive Meccæ oratorium, deſcribitur, 129.
- (*Al*) *Haramain*, Meccæ et Medinæ appellatio, 249.
- Harbamſta*, Sabiorum ſecta, 149.
- Hurbus*, pater ejus primus ſcribendi rationem Koraiſhitas docuit, 159.
- Hareth*, 194.
- Hareth*, unus ex antiquis Yamanenſium regibus, Philoſophus cognominatus, 170.
- Hareth*, Fehri filius, 50.
- (*Al*) *Hareth*, Amri filius, tertius regum Cendinorum, 81.
- (*Al*) *Hareth*, triceſimus ſeptimus regum Yamanenſium, 62.—Judaïſmum amplectitur, *ibid.*
- (*Al*) *Hareth*, decimus ſeptimus regum Gaſſaniorum, 78.
- (*Al*) *Hareth*, Dlu Sadadi filius, decimus quintus regum Yamanenſium, 59. AlHareth AlRayeſh cognominatus, et Tobbaa primus audivit, 59.
- (*Al*) *Hareth Ebn Amri Cendinſis*, decimus ſeptimus regum Hirenſium, in locum AlMondari ſuſſectus, 71.
- (*Al*) *Hareth Ebn Caab*, 312.
- (*Al*) *Hareth*, Hajari filius, vigefimus ſecundus regum Gaſſaniorum, 78.
- (*Al*) *Hareth*, Jabalæ filius, ſextus regum Gaſſaniorum, 77.
- (*Al*) *Hareth*, Jabalæ filius, vigefimus quartus regum Gaſſaniorum, 78.
- (*Al*) *Hareth*, Lowæ filius, 51.
- (*Al*) *Hareth*, Mohammedis patruus, 52.
- (*Al*) *Hareth*, nonus regum Jorhamidarum, 80.
- (*Al*) *Hareth*, quidam qui Chaledum occidit, 84.
- (*Al*) *Hareth*, ſeu Aretas, Thaalabæ filius, quartus regum Gaſſaniorum, 77.
- (*Al*) *Harri*, 324.
- (*Al*) *Harraba*, i. e. Spiculatores: ſic vocantur pedites Meccani principis, 131.
- Harran*, urbs, 149.
- Harun AlRaſhid*, Chalifa, 119, 295.
- (*Al*) *Haſan*, 237.
- (*Al*) *Haſan Baſrienſis*, 214, 215, 216.
- (*Al*) *Haſan Ebn Mohammed AlNajar*, a quo AlNajariani denominati, 245.
- Haſhamiani*, 242.
- Haſhem*, Abd Manafi filius, 51.
- Haſhimus*, tribus, 40. *Haſbem*, 52.
- Haſhemuda*, princeps Meccanus, 131.
- Haſhemudæ*, 171.
- Haſſan*, Tobbai filius, triceſimus tertius regum Yamanenſium, 61.—a fratre interſectus, 62.
- Haſſan*, 62.
- Hatenus*, Taiyenſis et inſignis liberalitatis vir; unde proverbium, Hatemus liberalior, 44.

- Hawazanenses*, tribus Kaifo oriunda, et filii Saad Ebn Becr Hawazen, apud quos nutritus Mohammedes, 48.
- Hawazanenses*, Jeharum Idolum colebant, 103. Zohairo Ebn Johaimah vectigal solvere coacti erant, 83.
- (*Al*) *Hawn*, Chozaimæ filius, 49, 50.
- (*Al*) *Hayetiani*, 221.
- (*Dies*) *Hebdomadæ*, eorumque nomina diversa, 318.
- Hejaj*, Caabam renovat, 119.
- Hegiaz*, regio, 37. sedes tribus Johainah, 41. *Hejaz*, 46, 58, 79, 82, 109.
- Hejazenses*, 298. Maleci Shafienfis et Hanbali focii, ibid.
- Hejr*, regio, 37.
- Hejra*, i. e. Fuga. Binæ Hejræ, una eorum, qui Mohammedi nomen dedissent, a Koraisititis, altera Mohammedis ipsius a Mecca Medinam, 177, 179, 180. *Hejra*, 13, 52, 92, 93, 106, 119, 121, 233, 296, 297.
- Hemicyclium Abbaſi*, 130. Judææ, ibid.
- Henda*, Amri, filii AlMondari, mater, 73.
- Heraclius*, Imperator, 65, 133.
- Herodotus*, 110.
- Hesmai*, montes, sedes tribus Jodham, 45.
- Hejmus*, e Banu Fazarah, et insignis liberalitatis vir, 49.
- Hieronimus*, 329.
- Hierosolyma*, urbs, 13, 180.
- (*Templum*) *Hierosolymitanum*, 55.—Meccanum, ibid.
- Hira*, regio, 67, 141.
- Hira*, urbs a Jafnah, AlAsgar incendiatur, 78. ¶ *Hira*, 72, 75, 84, 87.
- Hiram*, 190.
- Hirensis reges*, 45, 67.
- Historia Saracenicæ*, 270, 271.
- Ibal*, Idolum Arabum celebre, coram quo sortilegium *AlAzlam* usurpari solitum, 82, 97, 98, 99, 100, 138, 329.
- Hodail*, tribus Idolum *Menah* colebat, 93. sive *Sawam* Idolum, ut aliqui volunt, 95.
- Hodailiani*, qui Hamdanum Abi Hodail secuti sunt, 219.
- Hodhail*, Modrecæ filius, 49.—Hodhailiensium pater, ibid.
- Hodhalenses*, 49.
- (*Al*) *Hodhad*, Sharhabili filius, vigesimus primus regum Yamanensium, 60.
- Hojr*, primus regum Cendinorum, 80.
- Hojrus*, AlHarethi filius, τὸς Bani Atad præficitur, 81. ¶ *Hojr*, 87.
- (*Al*) *Homajſus*, Salamani filius, 46.
- Homeritæ*, Cetura Abrahami uxore oriundi, 85, 35.
- Homran*, Rabiaæ filius, 173.
- Hosain Helajius*, morte mulctatus et cruci affixus, 268.
- Hosais*, Caabi filius, 51.
- Huil*, propheta ad tribum *Ad* missus, 36.
- Hystaspes*, 147.

Idiotæ, 161, 162.

Idola Arabum eorumque nomina, 90. et seq.

Idolum, quod a Bani Salim et Gawī Ebn Abdi'l Uzzæ colebatur, vulpe-

- cularum duarum urina conspurcatum, 105.
- Ignorantia*, ejus status apud Arabes, 3, 7, 53.
- Ikkar*, liber, 210.
- Indi*, rationem stellarum fixarum cum Arabibus communem habebant, 168.
- India*, 41, 149.
- Ib*, e Motazalis; AlCoranum creatum esse asseruit, 19. *Ibā Mordad*, 222.
- Iffaucus*, 114, 125.
- Iffaciani*, secta, 265.
- Iffalias*, propheta, 93.
- Iffomigianus*, 3, 7.
- Iffomymus*, in quinque rebus fundatus, 301.
- Iffamifni* status, 53, 54, 55.
- Iffamifni Canones*, 202.
- Iffmael*, Abrahami filius, 7. Arabam, Tahamæ regionis partem, olim incoluit, 33. Koraisitarum Dialectum primus loquitur, 156. ¶ *Iffmael*, 38, 39, 40, 41, 43, 46, 54, 55, 80, 98, 113, 116, 117, 118, 124, 125, 126, 150, 151, 153, 169, 171, 177, 315, 319.
- Iffmalita*, Cozarorum rex, 197.
- Iffmaelites*, 54, 178.
- Iffrael*, 54.
- J.
- Jaafur Ebn-Mobasfar*, AlNodhaimus, 257.
- Jaafari duo*, 223.
- Jabalab*, nonus regum Gassaniorum, 77.
- Jabalab*, AlHarethi filius, vigesimus tertius regum Gassaniorum, 78.
- Jabalab*, filius Harethi, filii Jabalæ, tricesimus regum Gassaniorum, 78.
- Jabalab*, AlNoomani filius, decimus quintus regum Gassaniorum, 78.—cum AlMondaro Mai'ffamai filio bellum gerit, ibid.
- Jabalab*, AlHarethi filius, quintus regum Gassaniorum, 77.
- Jabalub*, AlAihami filius, tricesimus primus, et ultimus regum Gassaniorum, 78.—Mohammedi nomen dat, deinde Constantinopolim petit, seque Christianum proficitur, ibid. et 79.
- Jabarii*, seu AlJabarii, secta, 17, 21, 23, 209, 212, 232, 233, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256.
- (Al)*Jabbab*, Frons Leonis, scil. Quatuor stellæ constituentes decimam mansionem Lunæ. Gol. 169.
- (Al)*Jabr*, a quo AlJabarii denominati, 238.
- Jaactus lapillorum*, in Peregrinatione Meccana, 314, 315, 316.
- Jadulab*, Taiyensium familia, 43.
- Jadis*, tribus Arabum antiqua, 3, 38, 40, 61.
- Jafnab*, filius Amri, filii Thaalabæ, filii Amri, filii Mazikiæ, primus regum Gassaniorum, 77.
- Jafnab AlAfgar*, AlMondari AlAcbari filius, duodecimus regum Gassaniorum, 77.—urbem Hiram incendit, 78.
- (Al)*Jabamiani*, AlJabariorum rigidiorum secta, eorum sententia, 243, 244.
- (Al)*Jabedh*, sectæ AlJahedhianorum pater, 224. quid statuerit, 260.
- (Al)*Jabedhiani*, 224.

Jabedth, 168.

Jubel, Mohammedis patruus, 52.

Juhm, a quo Jahmianorum secta, 260.

Jahm Ebn Sefwan, AlJahmianorum sectæ auctor, 243, 244.

Jahmiani, secta, quid statuant, 260.

Julollo'ddin Afsyutius, 40, 96, 151, 152, 153, 158, 159, 160, 161.

Jallalan et *AlJallalan*, 65, 326, 329, 334.

Jamel o'lloga, liber, 161.

Janb, familia Madhejo oriunda, 44.

AlJunabaus, 37, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 70, 71, 76, 93, 98, 99, 100, 106, 108, 118, 119, 120, 121, 145, 147, 148, 170, 174, 177, 178, 179, 185, 192, 223, 271, 314.

Jarr, Bajaliensis, quidam e Mohammedis focis, qui ob insignem pulchritudinem gentis suæ *Josephus* audit, 45. domum Idoli Dhu'l Chalalah diruit, 106.

Jeyhm, Hawazenensium tribus, 48.

Jafas, 47, 82, 83.

AlJuubarius, 43, 45, 46, 50, 57, 58, 63, 67, 70, 73, 76, 83, 92, 93, 102, 106, 107, 110, 129, 130, 132, 135, 137, 151, 159, 163, 164, 174, 176, 199, 317, 323, 331, 332, 333, 334.

(*Al*) *Jauza*, 136.

Jazirab, 272.

Jedamus. tribus quæ Jovem colebat, 5.

Jebar, Idololum ab Hawazanensibus cultum, 103.

Jejunium, unum e fundamentis legis Islamiticæ, 308, 309, 310.

Jesus, 15, 183, 184.

(*Al*) *Jobbaisis*, 218. apud Motazalos sectæ princeps, 220.

(*Al*) *Jobbais*, secta ab Abu Ali AlJobbaisense denominata, 230.

Joclan, 34, 39, 41.

Jedenlah, Aladi filius, 47.—Jodailenses, ibid.

Jodamah, Maleci filius, tertius regum Hirensum, 67.—primus machinam bellicam, seu ballistam, confecit sibi, 68.—bellum cum Amro quodam Amalecita gessit, eumque e medio sustulit, ibid.—a Zoba interfectus, ibid.

Jodamus, tribus Arabica, quæ Jovem colebat, 134.

Jadda, littus maritimum Meccæ, 41, 101.

Jodham, tribus Amro oriunda, 45.

Jofius, et *Jofiensis*, e familiis Banu Saad, 44.

Johamah, Kodaensium tribus, 41.

Johannes Damascenus, 133.

Johannes Philofonus, Grammaticus: libros Philosophicos, qui Alexandria in bibliothecis regis inveniuntur, ab Amro petit, 170.

(*Al*) *Jolundius*, titulus regibus Onimani communis, 43.

Jomada prior et posterior, menses, quare sic dicti, 181.

Jora AlAswariensis, Hæreticus, 199.

Joram, Jodhami filius, 45.

Jorham, Kahtani filius, et Arabum Hejazensium pater, 41.

Jorham, rex primus Jorhamidarum, 79.

Jorham prior, tribus Arabum antiqua, 38, 39, 40.

(*Reges*) *Jorhamidæ*, 79.

Jorhamidarum lingua, 156.

Jorhamidæ, 46, 55, 100, 179.

Jorjis, Yamano præficitur, 66.

Jorm mah, mensis, 207.
Jorsham, Abd Yalili filius, tertius regum Jorhamidarum, 79.
Jorm ruz, dies festi Persarum, 207.
Josephus: ita cognominatus *Jarir* ob insignem pulchritudinem, 45.
Josephus Albo, 146, 155, 210.
Josham, Lowæ filius, secundum auctorem libri *Matalec*. 51.
Josham, Jodhami filius, 45. ¶ *Josham*, 134. *Joshim*, ibid.
Joshua, 60, 264.
Juda Mostari, 197.
Judeæ Hemicyclium, 130.
Judasimus, ejus apud Yamanenses origo, 61. in quibus tribubus floreret, 140, 141.
Judas, Levita, 196.
Julianus, 172.
Jupiter, stella a tribubus Lachama et Jedama, culta, 5, 107, 134, 150, 296.
Jus, scientia, apud Arabes quid, 203, 208.
Jusuranus, imperator, 85, 86, 87, 142.
Justinus, 85, 86, 146.

K.

Kabisa, 43.
Kabus, Anri frater, decimus nonus regum Hirensum, 73.
(Al) Kadur et Al Kadus, in quo discrepent, 210, 211.
(Al) Kadariu, lecta, 209. sub *AlMotazalis* continentur, 212. *AlJabariis* opponuntur, ibid. quid statuant, 21. ¶ *AlKadarii*, 17, 216, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 256.

AlKadi Abu Becr, 249.
AlKadi Saed Ebn Ahmed Andaloferu. urbis Tolaitelæ judex, 3. *Kadi Saed* 171.
Kadi Shababoddinus, 184.
AlKadr, contrarium τῷ *AlJabr*, 238.
Kabtan, Eberi filius, primus regum Yamanensium, 56.
Kabtan, tribus, 3.
Kabtan, 39, 40, 41, 55.
Kail, vide *Akyal*.
Kais, Modrecæ filius, 49.
Kais, tribus quæ *Alshaari'lobur*, sive *Sirium*, colebat, 5, 136.
Kais Ailan, Modari filius, et *AlNai* dictus, 48, 49.
Kais Ailan, tribus, 179.
Kais Gilan, 81.
(Rex) Kais, *Zohairi* filius, Arabum rex. 84.—dominus equorum celeberrimorum *Dahes* et *Gabra*, ibid.—religionem Christianam amplexus, monachus factus est, ut aliqui volunt, ibid.
Kaijus, *Aretæ* nepos, qui *Cendinis* et *Maadenis* præerat, 87.
Kalam, 69.
Kamus, liber 33, 92, 95, 109, 158, 215, 323.
AlKarab, tribus *Adal* et *AlDaihi* sic dictæ, 50.
Karmatu, Lapidem nigrum auferunt, 121, 122.—Peregrinos *Meccam* accedentes spoliant, ibid.—123. ¶ 124.
Karrain, *Judæorum* secta, 226.
Kafedus, 46.
AlKassaiis, 181, 186.
Kazwinius, 132, 134, 135, 137, 207, 309.
 2 W 2

Kelab, seu locus conversionis inter orandum, 116. a templo Hierosolymitano Caabam versus mutata, 9. ab Hierosolymis ad Caabam mente Rajeb conversa, 180. vel, juxta alios, mense Shaaban, ibid. ¶ *Kelab*, 55, 153.
 (Al) *Kelab*, sagittæ fortitionis, 99.
Ketbam, Mohammedis patruus, 52.
Kidar, 46.
 (David) *Kimchi*, 94.
Koal' aan, mons, 129, 132.
Kobad, Persarum rex, 71, 72, 85.
Kobadis, 81.
Kodaab, pater tribuum Hamyarensum, quæ ab illo Kodaenses appellantur, 41, 46.
Kodaenses tribus, 41, 82, 141.
Arabes Kodaenses, Jafnæ Gassaniorum regi sese submittunt, 77.
 (Al) *Kodaius*, 132, 170, 172, 174, 175, 181, 183, 187, 188.
Koraiyb, 50. *Koraiyb*, tribus, AlOzzam Idolum colebat, 92.
Koraiyhitæ, Mohammedem magno malo afficiunt, 9. ¶ 25. unde denominati, 50. ¶ 51, 98, 100, 119.
Koraiyhitæ, 132, 136, 150, 152, 154, 157, 170, 171, 172, 174, 187, 271, 274, 290, 309, 334.
Koraiyhitarum Dialectus, 156, 157.
Korib, belluæ mariuæ nomen, a quo Koraiyhitæ denominati, 50.
Kosa, Celabi filius, 51.—claves Caabæ emit. ibid.
Kosair, nares præcidendas, et tergum flagellis laniandum præbet ad ultionem Jodaimæ cædis, 68.
 (Al) *Koffaius*, 195.

Koshe, Aiyadensis, ejus eloquentia in proverbium abiit, 47, 168.

Kotada Sada' ayi, 215.

Kotam, vide *AlNoman*, Allharethi filius.

Kufnes, characteres quidam rudes in scriptis Arabicis quondam usurpati, 163.

L.

Lachamus, vide *Zoam*.

Lachm et Lachmur s, tribus Amro oriunda, 45. quæ Jovem colebat, 134. ¶ 68.

Lachm, Lachmienfes et Lachnidæ, 68.

Lachtaab, 63. Vid. *Dhu Shanater*.

(Al) *Lahazem*, e Rabiæ posteris, 48.

Lam'at' l' Ajam, 166.

(Gardus) *Langbainus*, 84.

Lapides, quomodo primum coli ceperunt, 113.

Lapides Mohammedem salutant, 192.

Lapis albus, Ismaelis sepulchrum, 121. niger, ibid. et 117.

Lapis niger, de eo traditio, 121.—Karmatis remissus, 122, 123.—quomodo niger factus, ibid. ¶ 124, 125.

Latium, 103.

Læ Islamitica, 7. ejus fundamenta, 29.

Libra, in qua ponderabuntur opera humanum, 290, 291, 292.

Loham, e tribubus Rabiæ, 47.

Lobaius, 97.

Lokman, Shaddadi frater, decimus tertius regum Yamanensium, 59. *Loman*, 36.

Lotwa, Galebi filius, 50, 51.

Lucifer, 114, 115, 133.

Lud, Semi filius, 38.

Luna, a tribu Cenanah culta, 5. ejus Sacellum apud Sabios, 150. ejus Fissura unum e miraculis Moham-medis, 192.

M.

Maabad Johamienfis, 213, 233.

Maaladus AlJohannenfis, Hæreticus, 199.

Maal, Adnani filius, 46, 174, 179.

Maad, 45.

Maadi Carb, Saini frater, 66. *Maadi Carb*, AlHarethi filius, tribui Kais-Gilan præficitur, 81.

Maaderfis, 43, 179.

Maalah, 129.

Madan, Idolum, 104.

Madhaj, tribus Cahilano oriunda, 42, 44.

Mag., ab Adaino, postea a cæde Darii et Alexandri tempore, deinde a tempore Azd-Shir, tum a regno Yazdejerdi annos suos numerabant, 179.

Magi, eorum cultus describitur, 151, 152, 153, 154, 155.

Magorum, religio, in quibus tribus floreret, 141.

Magribini, i. e. Occidentales, 35.

(*Al*) *Magrur*, vide *AlMondar*.

Maban, 75.

Ma'mud, nomen elephanti Abrahæ Al-Aframmi, 65. *Mahmud*, 190.

(*Al*) *Maidii*, secta: sub AlChawarejiis continentur, 212. AlMorjiis opponuntur, ibid.

Maimonides, 52, 113, 138, 142, 143, 144, 145, 181, 196, 202, 228, 239, 293, 306, 316.

(*Al*) *Maisfer*, fortiendi genus apud Arabes, fortiumque nomina, 324, 325, 326, 327.

Majufii, 234, 335.

Makam Abrabim, 124, 125.

Makarwel, vide *Akyl*.

Make, 114.

Makokus, 15.

(*Al*) *Makowam*, Mohammedis patruus, 52.

(*Al*) *Makrizius*, 107, 181, 182, 134, 137.

(*Al*) *Maksur*, vide *Amrus*, Hojri filius.

Malcan, AlNadri frater, 50.

Malec Ebn Anas, pater sectæ Malecorum, 25, 27, 293, 294, 295, 298.

Malec, vide *Nasbero'l neam*.

Malec, AlNadri frater, 50.—Nadri filius, ibid. ¶ *Malec*, primus regum Hirensum, 67. ¶ *Malec Ebn Ans*, Sephatius, 226.

Maleci, secta, 25, 230.

AlMamun, septimus Abbasidarum Chalifa, 171, 172, 199, 223.

Manaf, Idolum, 104.

Manah, Idolum, 91. a tribubus Hoddailo et Chozaah cultum, 93, 94, 97.

Manes, Hæreticus, duorum principiorum assertor, 155.

Maniani, five Manichæi, 155. *Manichæi*, 71, 72.

Manilius, 192.

(*Al*) *Manfor*, Chalifa, 119.

(*Al*) *Mantek*, i. e. Logica, 200.

Manuel Comnenus, Imperator, 133.

Maos'samai, vide *Marwiah*.

(*Al*) *Marbaa*, locus ubi princeps Meccæ habitat, 131.

Mardas, 112, 113.

Maria, beata virgo, 188.

Maria Cophlitica, 15.

Maria, Amri mater, cujus in aures in proverbium abiit, *In aures Mariæ*, 69.

Maronitæ, 187.

Marri, vallis, 42.

Mars, ejus Sacellum apud Sabios, 150.
Domus Mars, vel *Martis*, 154. *Mars*, 106.

Marua, 114.

Marwa, urbs, 297.

Marwah, mons, 132.

Marzaban, Yamano præficitur, 66.

Majalic, liber, 51, 119, 121.

Majaracæ, i. e. Orientales, 35.

Masjalab, 129.

Masrut, Abrahæ filius, quadragesimus octavus regum Yamancensium, 65.

(*Al*) *Majidi*, 174.

(*Al*) *Matata*, 59.

Maui, quid significet, 187.

Mauritania, 35.

(*Al*) *Marwakif*, liber, 187, 202, 216, 218, 220, 222, 224, 227, 232, 233, 239, 240, 244.

Marwiah, Almondari mater et Aufi filia, ob insignem pulchritudinem *Maos'samai*, i. e. aqua cœlestis, cognominata, 70.

Mawiah, Arabum regina, sed cui genti præfuerit incertum, 85, 86, 87.

(*Al*) *Mazdac*, Hæreticus: præcepit hominibus, ut opes et uxores communes haberent, 71, 72, 81.

Mazen, Kaifensium tribus, 48.

Maziliab, 63.

Mecca, urbs: ejus descriptio, 125, 126, 127, 128. *Mecca*, 11, 13, 34, 36, 37, 42, 65, 82, 93, 94, 98, 108, 113, 116, 117, 119, 120, 122, 125, 126, 152, 156, 158, 173, 174, 175, 183, 184, 187, 249, 296, 334.

(*Templum*) *Meccanum*, 157, 165.

Medhaj, tribus, quæ Yaguthum Idolum colebat, 95.

Medina, urbs, 9, 11, 13, 34, 93, 137, 156, 171, 172, 174, 175, 249, 294, 309.

(*Al*) *Majdah*, 134.

Meza, vallis ubi lapides jaciuntur in Meccana solernitate, 314, 316, 322.

Meni, cum voce *Manab* comparatum, 93, 94.

Mercenas, ejus Sacellum apud Sabios, 150. a tribu Adad cultus, 5. *Mercurus*, 306, 316.

Mudad, cognomen *Isic*, quod vide.

Merwah, 100, 311, 313, 314.

Merwan, Ommawaidis oriundas, 52.

Misban, 34.

(*Al*) *Masjad al Haram*, 125.

Mesopotamia, 68.

Messiah, 147, 149.

Mazhar, liber, 40, 164, 165, 166.

(*Al*) *Mulanus*, 70, 337.

Mise-Gysb, inde Magorum nomen deducit Alfirauzabadius, 151.

Miracula, Mohammedis, 15, 17, 191, 198.

Miriam, Amrani filia, una e quatuor mulieribus perfectis recensetur, 188. Moïsi et Aaronis soror, ibid.

Misum, tribus quæ *Aldebaran*, sive oculum Tauri, colebat, 5, 133, 134.

Miscan, 134.
 (Al) *Muallik*, i. e. Appensa, septem
 notissimæ famæ poemata sic dicta,
 165.
 (Al) *Muallali*, Motazali sic dicti, quia
 Deum attributorum ornamentis spo-
 liant, 226.
Muawwab Ibn Abi Saffan, Ommawaidis
 oriundus, 52.
 (Al) *Muawwab*, 270.
Modad, filius Anri, filii Modadi,
 duodecimus regum Jorhamidarum,
 80.
Modad, Abdo'l Masfih filius, septimus
 regum Jorhamidarum, 80.
Modar, Nazari filius, 46.
Modar, tribus, unde Rajeb, *Rajeb Mo-*
dar vocabatur, 182.
Modur, 48.
Modrecab, AlYafi filius, 49.
Modreto'l bajaran, vide *Amrus AlMon-*
dari filius.
Mogirab, vide *Abd Manaf*.
Mogreb, liber, 33, 56, 162, 181, 232,
 233, 236, 305.
 (Al) *Mobaccemii*, quinam sic dicti, et
 quare, 270, 272.
 (Al) *Mobajerin*, Meccenses fugæ comi-
 tes, 185.
Mobalbel Ebn Rabia, Colaibi frater,
 Arabum rex, qui cum Becrensibus
 bellum gerebat, 83.
Mobalbel, primus qui *AlKafidab*, i. e.
 Poema triginta versibus constans,
 composuit, 166.
Mohammed Ebn Abdallab, Islamiticæ
 religionis auctor, ejus prolapsia et na-
 tivitas, 7.—de futura ejus claritate
 prædicat Bohira monachus, 9.—

Chadijam uxorem ducit, ibid.—pro-
 phetiam venditat, ibid.—Medinan
 fugit, ibid.—in prælio Ohud vulne-
 ratur, 11.—inoritur, 13.—Medinæ
 sepelitur, ibid. uxores ejus et liberi
 ibid. et 15.—illius mentio in SS
 Scripturis asseritur, ibid.—miracul.
 quædam ab illo edita perhibentur
 ibid. et 17. *Mohammed*, 21, 37, 44
 45, 46, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 61
 63, 65, 66, 73, 75, 76, 78, 92, 98
 100, 101, 105, 106, 113, 114, 116
 117, 119, 121, 123, 129, 132, 133
 136, 139, 151, 153, 156, 157, 158
 160, 163, 167, 168, 169, 170, 171
 172, 174, 175, 176, 177, 179, 180
 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189
 190, 192, 193, 194, 210, 211, 212
 220, 225, 226, 227, 228, 229, 232
 234, 236, 237, 238, 262, 264, 265
 269, 273, 274, 284, 290, 291, 292
 293, 296, 298, 301, 302, 303, 304
 305, 308, 309, 312, 314, 316, 319
 320, 322, 323, 326, 338.
Mohammed Ebn Ali AlBaker, 263.
Mohammedes Ebn Ceram, pater sectæ
 AlCeramianorum, 227.
Mohammed Ebn Edris Asfbafiensis, pate-
 scitæ Shafeiorum, 25, 27, 295, 296
 297, 298.
Mohammed Ebn Edris Ebn'l Abba
Ebn Sbafii, antistes, 52.
Mohammed Ebn Salem, 164.
Mohareb, Fehri filius, 50.
Mobarram, mensis, quare sic dictus
 181. initium Epochæ Hejræ, 18
Mobarram, 309, 323.
AlMobdi, Chalifa, 119.
 (Al) *Morek*, vide *Amrio'l Kuis*.

- (Al) *Mojaſſemii*, ſecta, 208, 227.
Mokatul, quidam e ſecta Morjiorum,
 quæ *AlThaubania* dicitur, 251.
 (Al) *Mohl*, genus arboris prope Mec-
 cam abundantis, 131.
 (Al) *Moltedir Alſful*, operi, quo aqua
 in Meccam derivata eſt, ultimam ma-
 num imponit, 130.
Mokar Yaſarâ, vide *Colan*.
Monar, unus duorum angelorum, qui
 tentandis in ſepulchro demnet ſc. 26
 præpoſiti dicunt n. Gol. 290.
Mondar et *ſun* ſi *a Monlar*, 68.
 (Al) *Mondar*, 72, 81, 85, 86, 87.
Mondarus, Noomani unus, 141, 142.
 (Al) *Mondar Alleba*, Harethi filius,
 ſeptimus regum Gaſſaniorum, 77.
 (Al) *Mondar*, Amriol Kanâ filius, deci-
 mus ſextus regum Hienſium, 70.—
 regno pulſus, 71.
 (Al) *Mondar*, AlAtwadi frater, decimus
 tertius regum Hienſium, 70.
 (Al) *Monlar*, Noomani filius, undeci-
 mus regum Hienſium, 70.
 (Al) *Mo. d.*, AlNoomani filius, deci-
 mus nonus regum Gaſſaniorum, 78.
 (Al) *Mondar*, filius Noomari, ſim Mond-
 dari, filii Ma'ſſimâi, vigefimus quâr-
 tus et ultimus regum Hienſium, 75.
 (Al) *Mondar*, vigefimus regum Hienſi-
 um, 73.
 (Al) *Mondar*, vigefimus ſeptimus regum
 Gaſſaniorum, 78.
Morad, tribus Cahlano oriunda, 42.
Yaukum, Idolum colebat, 95. *Morad*
 et *Moradienſes*, 44.
Moramerus, Morræ filius, et primus
 ſcripturæ Arabicæ inventor, 159,
 161, 163.

Moflak, et *Banu'l Moflak*, e familiis Chozaenſium, 43.

Moſt-Arabis, Adnani poſteri, 40.

Moflatraf, liber, 97, 106, 112, 141, 151, 301, 304, 323, 328, 334.

Mofwadd, ſanguis inteſtiniſ inditus ſic dictus, 320.

Mota-Arabis, Kahtani poſteri, 40.

(*Al*) *Motacallemin*, quinam, 202.

Motalammes, poeta e Dobaiyæ poſteris, 47. Literæ Motalammefi, ibid.

(*Al*) *Motallab*, a quo Motalabbidæ, Abd Menafō oriundi, 52.

(*Al*) *Motarrezī*, 33, 56, 232, 237, 244, 255, 274, 305, 306, 328, 332, 333.

(*Al*) *Motaſam*, Chalifa, 223.

(*Al*) *Motawacel*, Chalifa, diſceptationem de Corani creatione omitti jubet, 223.

(*Al*) *Motazah*, ſecta, quare ſic dicta, 214, 215. quid ſtatuant, 19, 21. *Motazahī*, 17, 199, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 225, 226, 227, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 249, 251, 254, 256, 257, 259, 262.

Mozdar, infidelitatis eum accuſat qui dicat Coranum eſſe æternum, 222. eo procedit, ut dicat, poſſe Deum mentiri et injuriam facere, 241, 242. *Mozdar*, 224.

Mundari, regum Hirenſium familia celebriſ, tribu Lachm oriunda, 45.

Mundatus, unum e fundamentis legis Iſlamiticæ, 302, 303, 304.

Muſal, reges, 48.

Muſtafa Ebn Kaſſai, 53.

N.

Naaman, 108. *Naamanes*, propria manu hominis dæmonis ſuis maſtiffe dicitur, 87.

(*Al*) *Nabat*, genus hominum qui in E-raci pagis degunt, 274.

Nabutæus, 25, 271, 274.

(*Al*) *Nabegab*, poeta celebriſ, Dhoby-a-nenſis, 49.

Nabit, vide *Nabt*.

Nabban, Taiyenſium familia, 43.

Nabyan Ommian, i. e. Propheta illiteratus, Mohammedes ſic dictus, 161.

Nabt, Oddi filius, 46.—Hainali filius ibid.

(*Al*) *Nachaa* et *Nachaenſes*, familia Madhejo oriunda, 44.

Nacbla, 5. *Nac'lab*, nomen loci, 91. *Nachoi*, 142.

Nacir, unus duorum angelorum, qui tentandis in ſepulchro defunctis eſſi præpoſiti dicuntur, 290.

Nadar Ebn Rubiah, 75.

(*Al*) *Nadr*, Cenanae filius, 50.

Nurawan, 272.

(*Al*) *Najarn*, ſecta, 209, 212.

(*Al*) *Najariani*, AlJabariorum moderatiorum ſecta, 244, 245.

(*Al*) *Najaſb*, Æthiopum rex, qui copia contra Dhu Nowas, propter crudelitatem ejus in Chriſtianos, miſit, 64, 65.

(*Al*) *Najaſbus*, iis qui Mohammedi cauſa ſugerent, aſylum præbebat, 177.

Najd Hejaz, provincia ubi Taiyenes inundatione Yamano pulſi, ſedem fixerunt, 43, 108.

(*Al*) *Najlab*, ſecta illa, quæ, pereunti bus reliquis, evaſura eſt, 212.

Najran, Yamani provincia, 142, 64.

Nakilah, vide *Nogailah*.

(*Al*) *Naphejah*, i. e. filia: unde in Paganismo Arabum, si cui nata esset filia, ei congratulari solebant amici hac formula, Profit tibi filia, Gol. 336.

(*Al*) *Nas*, vide *Kais Alilan*.

Nasbero'l neam, Sharhabili filius, vigesimus tertius regum Yamanensium, 60.

Nasr, Idolum ab Hamyarum cultum, 95, 110.

Nasrio'ddin AlTusensis, 200.

Nawas, 109.—*Nawassensis*, ibid.

Nawfal, et *Nawfalula*, Abd Menaf oriundi, 52.

Nayelab, Idolum, 82, 100, 132.

Nazar, Maadi filius, 46.

Nemr, e tribubus Rabiæ, 47, 81.

Neslorius, Monachus, 176.

Nuhao'l Maet, genus *ωπερίας* Arabibus antiquitus usitatum, 337, 338.

Niveta, 133.

Nilus, flumen, 166.

Nimrod, 150.

Noab, 36, 39, 138, 228.

Nobatius, 167.

(*Al*) *Nodhamus*, 192, 224, 241.

(*Al*) *Nodhamiani*, secta ab Abrahamo AlNodham denominata, 221, 242, 257.

Nofarlab, vide *Nogailah*.

Nogailah, Abdo'l Madani filius, quintus regum Jorhamidarum, 79.

Nejdah, sectæ cujusdam Charejiorum auctor, 273.

Nonnojus 35, 86, 87.

Nooman, 43. (*Al*) *Nooman*, 84, 87.

(*Al*) *Nooman AlAfgar*, decimus tertius

regum Gassaniorum, 78.

(*Al*) *Nooman AlAfgar*, Amrio'l Kaifi filius, decimus regum Hirensum, 69. —regno se abdicat, ibid.—*AlChalarnak* et *AlSafir*, arces celebres, condidisse fertur, ibid. et 70.

(*Al*) *Nooman*, AlAibami filius, decimus sextus regum Gassaniorum, 78.

(*Al*) *Nooman*, filius Amri, filii AlMondari, decimus quartus regum Gassaniorum, 78.

Nooman Dons'l Mendar, 141.

(*Al*) *Nooman*, AlHarethi filius, decimus octavus regum Gassaniorum, 78.

(*Al*) *Nooman*, AlHarethi filius, vigesimus quintus regum Gassaniorum, 78.

(*Al*) *Nooman*, AlMondari frater, octavus regum Gassaniorum, 77.

(*Al*) *Nooman*, AlMondari filius, vigesimus primus regum Hirensum, 73. —Christo nomen dedit, ibid. diem tristitiæ, et diem letitiæ statuit, ibid. et 74. a Chosroe Parwiz occisus, 75.

(*Al*) *Nooman*, Yaasari filius, decimus regum Yamanensium, 59.—Amerum filius, ibid.

Noonri, secta, 25, 265.

AlNash, quid significet, 102, 103.

Nathmo'l Derr, liber, 111, 132, 320, 324, 328, 332.

Nuthro'l Derr, liber, 129, 131, 132, 320, 323, 324, 326, 328, 330, 332, 333, 337.

Nun, 264.

Nysa, urbs, 108, 109.

Nowairius, p. 527, nota, 461.

O.

Obada, *Obudab*, *Obudes*, *Obaid*, *Obad*,
Aobad, *Abbud* et *Obdab*, 138.

Ocadb, Forum celebre, in quo poemata
quotannis recitari solebant, 164, 83.
sub Mohammede sublatum, 164.

Oceanus, liber, vide *Kamus*.

Odad, AlYafai filius, 46, 43.

Odd, Odadi filius, 46.

Obazyab, AlJolahii filius, 173.

Obud praelium, in quo Mohammedes
vulneratus, 11, 138.

Okail, tribus Kaifo oriunda, et regum
Musul familia, 48.

(*Al*) *Okaisar*, Idolum, 104.

Ollatual, i. e. Deus supremus, 113.

Omar Ebno'l Cbetab, Banu Ada ori-
undus, 51. ¶ 78, 79, 181. mortem
iis minitatur, qui Mohammedem
mortuum esse dixerint, 185. libros
Alexandrinæ Bibliothecæ comburi
jubet, 171. Arabes annos suos ab
Hejra numerare docet, 177, 179.
fundamenta jactat Peristylii, 119.

Ommaiyah, Abd Shemsi filius, 52.

Omma'lkora, i. e. Mater Pagorum, Mec-
ca sic dicta, 161.

Omma, 43, 272.

Ommannus, 36.

Ommurwaidæ, 52.

(*Al*) *Ommi*, i. e. Idiota, unde derivetur,
162.

Ommiadæ, 171, 243, 334.

Oratio, Arabibus duplex, *ligata*, et *so-
luta*, 166.

Oratio, unum e fundamentis legis Isla-
miticæ, 304, 305, 306.

Oratorium Basriense, 216.

Orthodoxi Muslemi, quid credere et con-
fiteri teneantur, 274. usque ad pag.
293.

Otared, stella Mercurii, quam tribus
Asad colebat, 137.

Othman Eln Affani, Ommawaidis ori-
undus, 52. Bait Gomdan diruit,
120.

Othman, scribendi rationem callebat,
162. *Othman*, 272.

Ouratal, Οὐρατάλ, quid significet, 110,
111.

Ovis affa, Mohammedi testimonium per-
hibet, 194, 195.

(*Al*) *Ozza*, Idolum, 91. a tribubus Ko-
raishi et Bani Cananah cultum, 92.—
a Chaledo quodam, jussu Mohamme-
dis, deletum, ibid. *AlOzza*, 93.

P.

Pagnivus, 94.

Palæstina, 60, 189.

Paracletus, de Mohammede interpre-
tantur Muslemi, 15, 190.

Paran, mons, 15, 188, 189.

B. Paulus, per Damasci munimenta in
sporta demissus, 79. Arabibus Evan-
gelium annuntiavit, 142.

Peregrinatio, unum e fundamentis legis
Islamiticæ, 310, 311, 312, 313, 314,
315, 316, 317.

Peregrinatio Meccana, anno sexto Hejræ
injuncta, 185.

Peregrinatio valedictionis, instituta, 13.
quare sic dicta, 183.

Perfarum systum, quo rex de throno
regio descendebat, vestesque albas in-

Reu, 86, 87.

Robut, nomen loci, 95.

Rokasb, Jodaimæ foror, 69.

S.

Saad, Idolum, a Bani Malcan Ebn Canana cultum, 101. a Menah dirutum, 93.

Saad, Modrecæ filius, 49.

Saad Ebn Becr Ebn Hawazen, 48.

Saad, Lowæ filius, 51.

Saafua, Pharazdaki avus, filias a cæde redimere solebat, 334.

Saafab, tribus Kaifo oriunda, 48.

Saba, סבא, i. e. Exercitus, unde Sabii nomen deducunt, ut aliqui volunt, quia exercitum cœlestem colebant, 143.

Saba, Yafhabi filius, a quo originem ducunt quotquot sunt Arabum Yamanensium tribus et reges, 41.

Saba, vide *Abd Shems*.

Saba, regio, 60. *AlSabab*, 62. *Saba*, 42, 45, 46, 59, 66, 68, 80, 85, 87.

Sabæi, 85.

Sabin Græcorum [feu Chaldæorum] et Indorum, quomodo in stellarum cultu discrepent, 168. *Sabu*, 111. *Sabismus*, de ejus antiquitate, de cultu Planetarum, atque alia, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151.

Sabius, Sethi filius, unde Sabii nomen deducunt, ut aliqui volunt, 138, 139, 144.

Sabur Dbr'l Ašaf, Persarum rex, quare

sic dictus, 69, 101.

Sabal, 100.

Sabban, quadagesimus primus regum Yamanensium, 62.

Sacafec, et *Sacfacenses*, Cendensium familia, 44.

Sacella, five septem Planetarum corpora, a Sapiis culta, 144, 145, 150.

(*Al*) *Sacjac*, Wayeli filius, septimus regum Yamanensium, 58, 138.

Sacjac, 60.

Sacun, et *Sacunienses*, Cendensium familia, 44.

Sadducaismus, in quibus tribubus floret, 141.

(*Al*) *Sadr*, arx, 69.

Sadus, tribus e Rabiæ, aut Shaibani posteris, 43, 48.

Safa, mons, 100, 132, 311, 313, 314.

Safar, quid significet, 322, 323, 324.

Safar, mensis, quare sic dictus, 182, 184. *Safar*, 13, 180, 323.

Safso'ddinus, 33, 35, 70, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 113, 116, 117, 120, 121, 122, 124, 142, 189.

Sagittæ tortitionis, vide *AlAzlam*.

Sabban Wayel, arte dicendi pollens, unde proverbium: Dicendo superans *Sabban Wayel*, 168.

Saidab, nomen domus, ad quam peregrinationes instituere solebant Arabes, 101.

Sais Ebn Dbi Yazan, quadagesimus nonus et ultimus regum Yamanensium, 65, 66.

Saur, mons, 15, 188, 189.

Salaman, Taiyensium familia, 43.

Salaman, Nabeti filius, 46.

- Salebus*, propheta ad tribum *Thomud* missus, 37.
Saleb Ebn Merdas, Haleborum sive Alepporum primus, 48.
Salim, Kaifensium Gatifanidarum tribus, 49.
Salma, mons, 43, 108.
Salomon, rex, 34, 60, 85, 87, 190.
(Al)Samaanius, 215.
Samanrud, Ægypti provincia, 109.
Samarcanda, urbs: a *Shamar Yanaqsh* nomen traxisse putatur, 61.
(Al)Samora, arbor quæ colebatur ut Idolum, 92.
Samfama, gladius celebris, 62.
Sanaa, urbs, 65. ubi Bait Gomdan, 120. 464.
Sunguis, ab Arabibus antiquioribus inter esculenta habitus, 320, 321.
Supor Dbi'l Adāf, Persarum rex, 101, 155.
Sarab, camelus, 82, 83.
Saraceni, quinam sic dicti, 33, 34, 35.
Saraceni, 86, 114.
Saracenicæ Historia, 171, 175, 184, 188.
Sarah, Abrahami uxor, 7, 33.
Sarah, montium Hejazi altissimus, 109.
(Al)Sareb, Caaba sic dicta, 118.
Sasun, 77.
Sasanidæ, 76.
Satrun, rex quidam, unde nomen Saturni, 103.
Saturnus, 103, 120, 144, 150.
Savilius, 172.
Suwao, Idolum, ab Hamadano, vel, ut alii, ab Hodailo cultum, 95.
Sayebab, quid significet, 330, 331, 332.
Scaliger, 79, 192.
Schickardus, 69.
Scribendi ars, quam nuperum apud Arabes sit inventum, 159, 160.
Scēar, circa ramos verlatæ, sive sectæ Juristarum, quatuor, 25, 293.
Scēar circa radices verlatæ, præcipue sex, 17, 19, 21, 23, 25, 212.
Scēar, Magorum septuaginta, 214. Judæorum septuaginta una, ibid. Christianorum septuaginta duæ, ibid. Moslemorum septuaginta tres, ibid.
Scēatū, secta, 17. quid statuunt, 19, 21.
S:ffin, prælium, 270.
S:jsfan, 272.
Schickardus, 36, 105.
(Al)S:henus, 190.
S:lmān, AlHarethi filius, tribubus Tagleb et AlNemr præficitur, 81.
Senus, 36.
Senenmar, Chacarraki opifex, de cujus fastigio princeps datur, 69, 70.
(Al)S:phadu comment. in Tograi poemata, 232, 166, 172.
(Al)S:phatū, secta, AlMotazalis contraria, 212, 225, 233.
Sepulchri examen, et cruciatus, 290.
Sepulchrum Ismaelis, 125.
Seth, Adami filius, Sabiisfinum instituit, ut aliqui volunt, 138, 144.
Sethus, domum fabricat, ad similitudinem exemplaris, quod Adamo e cœlis demissum erat, 118.
Sethus Calvinus, 79.
Sbaaban, e familiis Hamyarensum, 42.
Sbauban, mensis, 180. quare sic dictus, 182.
(Al)Shaari'lobur, sive Sirius, a tribu Kais colebatur, 5, 136.

- Shaddad*, Adi filius, duodecimus regum Yamanensium, 59.
Shafei, secta, 25, 52. (*Al*)*Shafensis*, 201.
Shababo'ddin Ahmed Ebn Yabiab, 52.
Shababo'ddinus, 121.
Shabar affubr, i. e. Mensis patientiæ, Ramadan sic dictus, et quare, 181.
Shabrestanius, 53, 54, 71, 92, 97, 101, 102, 111, 118, 120, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 163, 164, 174, 175, 178, 179, 183, 187, 194, 196, 204, 207, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 225, 226, 227, 230, 232, 235, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 248, 251, 252, 254, 256, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 269, 270, 271, 273, 298, 303, 311, 337, 338.
Shabr, Bazani filius, 66.
Shaiban, 43, 50.
Shamar Yaraqsh, Naseri filius, vigesimus quartus regum Yamanensium, 60, 61.
Shams, i. e. Sol, nomen Idoli, 104.
Shara, nomen locorum diversorum, 108.
Sharhabil, e Sacfaci posteris, vigesimus regum Yamanensium, 60.
Sharabil, vigesimus octavus regum Gassaniorum, 78.
Sharabil, AlHarethi filius, tribui Becr Ebn Wayel præficitur, 81.
(*Al*)*Sharek*, Idolum, 104.
Sharifu'l Edrifi, 125.
Sharbo'lMawakef, liber, 181, 191, 198, 203, 211, 212, 242, 247, 254.
Sharbo'l Tarvale, liber, 248, 253.
(*Al*)*Sharizi*, 324, 325, 326.
Shawal, mensis, quare sic dictus, 182.
Shedadus, Adi filius : primus omnium apud tribum *Ad* regnasse dicitur, 36.
Sbeibato'l kamd, 62.
Shii, secta, 17, 23, 25, 210, 255, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269.
Shirina, Mariæ Copticiæ soror, 15.
Siban, Yamano præficitur, 66.
Simulacra, a Sabiis culta, 144, 146.
Sina, mons, 15, 149, 188.
Sion, mons, 15, 189.
Sirius, vide *AlSaaari'lokur*.
Soair, Idolum, a tribu Anza cultum, 101, 102.
Sodus, Taiyensium familia, 43.
Sofian, Mojsani filius, 173.
Sobail, stella Canopus, quam tribus Tay colebat, 5, 135.
Sol, a tribu Hamyar cultus, 5. ejus Sacellum apud Sabios, 150.
Sortitio, vide *AlMaijer*.
Sozomenes, 87.
Stellarum ortus et occasus, ab Arabibus ante Mohammedem diligentissime observati, 168, 169. iis circa stellas fixas præcipua cura, ibid.
Stephanus Byzantius, 137.
(*Al*)*Sufi*, 133. *AlSufius*, 136. *Sufi*, 267.
Suidus, 106.
Surato'l Mayedab, titulus quinti capitis AlCorani, 334.
Suratu Noæ, caput septuagesimum primum AlCorani, 94.
Surato'l Nojm, titulus quinquagesimi tertii capitis AlCorani, 90, 94.

Surato'l Tacwir, titulus octogefimi primi capitis AlCorani, 335.

Sylburgius, 114.

Syria, 5, 11, 37, 42, 70, 71, 77, 78, 79, 97, 132.

Syria Damascena, sedes *ṭaw* Banu Amelæ, 48. ejus oræ extremæ sedes *ṭaw* Banu Calb, 41.

Syria Damascena, 42, 77, 104.

T.

Taarifat, liber, 53, 195.

(*Al*)*Tabarita*, 176.

Tabecbab, AlYafi filius, 49.

Tabuc, præ'ium, 13.

Tabuc, sedes *ṭaw* Calb, 41.

Tacius, 34.

Tadmor, 78.

Tafar, urbs ubi ecclesia Christiana exstructa, 85.

Taglab, tribus Wayelo oriunda, 47.

Taglab, tribus, quæ *Ar al* Idolum colebat, 104. *Taglab*, 81, 141. *Taglab'nyes*, 83.

Tabama, regio, 33, 108.

Tai, tribus, quæ Sohal, five Canopum colebat, 5, 135, 312. *Taiy yî quidam*, Christianus: fides ejus singularis, 74.

Taiyem, Morræ filius, e Banu Taiyem, 51.

Taiyemo'l Adram, Galebi filius, 50.—*Banu'l Adram*, 51.

Taiyus, Taiyensium pater, idem qui Odad, 43.

Tajub, filia Dhi Sbafar, sepulta in Yaman reperitur, 160.

Takid lin, 172.

Talkab, Banu Taiyem oriundus, 51.

Talmud, Berac, 229.

Tamim, 134.

Tanuch, Kodanfum tribus, 42, 141.

Tarafah, poeta celebris e Banu Shaihan, 47.

Taym, a Dhu Habbhano tollitur, 61.

Tajmide, 38, 40.

Tay, tribus Cahlano oriunda, 42.

Tayef, urbs, unde uræ ad Meccam advehuntur, 131. *Tayef*, 49, 91. (*Al*)*Tayef*, 48.

Tayem, 134.

(*Al*)*Talir*, 115.

Talana, 179.

Talajmata, in Sabiorum cului adhibita, 145.

Tal Maner, 272.

Tamptum (*Hierosolymitanum*), 9.

Tam, tribus Arabum antiqua, 3, 38, 39.

Tbaalabab, Amri filius, tertius regum Gassaniorum, 77.

Tbaalabus, grammaticus, 166.

Tbaet Ebn Corrak, 142, 149.

Tbakif, tribus, quæ adiculam in superiore parte Nachlæ, quæ vocabatur Allat, colebat, 5, 48, 93.

Tbakifnyes, 91.

Tbamud, 58, 182.

AlTharwaniab, five duorum principiorum auctores, 235.

AlTbaubania, secta quædam Morjiorum, 257.

Tbaur, Cendæ cognomen, 44, 80.

Tbeb, 157.

Tbeophilus, tres ecclesiæ Christianæ ut extruerentur obtinet, 85.

Thamud, vel *Thamud*, tribus Arabum antiqua, 3, 36, 37, 38, 40, 48.
Tirab, quid significet, 322, 323, 324.
Tobbaa, titulus regibus Hamyarenfibus communis, 66. *Tobbaa*, 59.
Tobbaa, AlAkrani filius, tricesimus regum Yamanenfium, 61, 62.
Tobbaa Hassan, tricesimus sextus regum Yamanenfium, 62.
Tobbaui, apud Hamyarenfes, 3, 179.
Tobbaüs, Yamani rex, 38.
Togruii poema, 166, 172, 232.
Tolaitela, urbs, 3.
Trabs, Mohammedi ingemiscit, 193.
Tradio, Sonuah, 201.
Tulipæ, *Flores variegati AlNoomani* dicti, et quare, 75.
Tyranni, *AlJabaria*, apud Hamyarenfes, 3.
Tzitzapha, 114.

U.

Unitas Dei, unum e fundamentis religionis Islamiticæ, 208.
Umanu, 110.
Uxores, Mohammedis, quot, 186.

V.

Valens, 86.
Valentinianus, 85, 86.
Venus, ejus Sacellum apud Sabios, 150.
(Dies) Veneris, five Congregationis, 317, 318, 319.
Venus, 114, 115, 124, 133, 317, 318.
Via, super medium Gehennæ, 291, 292.

Vinum, anno quarto Hejræ interdictum, 180.
Verbum Dei creatum: sic statuunt Motazali, 220.

W.

Waado'l Benat, quid significet, 334, 335, 336, 337.
Waciaa, Morthedi filius, tricesimus nonus regum Yamanenfium, 62.
Wadd, Idolum, 94, 97. cultum a tribu Calb, 95.
Wabab, 270, 271.
Wabebus, Amenæ pater, 7.
Wabeb, Mohammedis avus, 136.
Wabzar, Yamano præficitur, 66.
Waid, i. e. minæ, a quo AlWaidii denominati, 257.
Waidu, secta, 17, 23, 209, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261.
(Al) Wakefi, AlShiiorum secta, 266.
(Al) Walid, undecimus e familia Bani Ommiæ Chalifa, 225.
Warakab, Chadijæ cognatus et scribendi Hebraice peritus, 162.
Wafel Ebn Ata, AlHafani Bafrienfis discipulus, auctor et princeps sectæ Motazalorum, 199, 214, 215.
(Al) Wafel, 232.
Wafel, 256, 259.
Wafilab, quid significet, 330, 332, 333.
(Al) Watbek, Chalifa, 223.
Watbel, vide *Wayel*.
Wayel, Jodailenfium tribus, 47.
Wayel, Hamyari filius, sextus regum Yamanenfium, 58.
Wayel, nomen alterum rā Colaib Ebn Rabiæ, 82.

(*Elu*) *Wayel*, 179.

Wayel, 102.

Wadd, vel *Wald*, Idolum Arabum, 137.

Y.

Yafar, AlSafaci filius, octavus regum Yamanensium, 58, 59.

Yah al, Kahtani filius, secundus regum Yamanensium, 56, 58, 79, 156.

Yah al, 41.

Yahm, quadragesimus septimus regum Yamenensium, Abrahæ filius, 65.

Yagath, Idolum, a Medhajo cultum, 95, 96, 97.

Yah, Idolum, 104.

Yam ma, regio, 13.

Yaman, regio, 36, 38, 43, 44, 45, 46, 48, 56, 58, 59, 60, 61, 65, 66, 67, 79, 107, 109, 126, 134, 137, 155, 156, 173, 272, 295.

Yamanenles reges, eorum fides, 56.

Yamenes, 43.

(*Al*) *Yas*, Modari filius, 48, 49.

(*Al*) *Yas*, AlHomaidi filius, 46.

Yasrah, Yanabi filius, tertius regum Yamanensium, 58, 41, 45.

Yathib, vide *Me lwa*.

Yathreb, 42, 314.

Yul, Idolum, a Morado cultum, 95, 96.

Yazan, vallis, 107.

Yazdan, Lux, five Deus primus apud Magos, 151.

Yazdjerd, a cujus regno annos suos aliquandiu numerabant Magi, 179, 69.

Yakdb, b, Moria filius, 51.

Yanes (five Jonas) *Aladab*, 213.

Yajj, vide *Dea Novas*.

Z.

(*Al*) *Zaaplara*, 296.

Zalul, 41.

Zadawab, Mahani filius, Hamdanensis, vigesimus tertius regum Iamenensium, 75.

Zad Elu Harath: uxorem repudiat, uti eam ducat Mohammeds, 187.

Zanab, Harathi filia, et Judæa, ovis venenatæ hystulum Mohammedi comedendum offert, 194.

Zanab, uxor Mohammedis, postquam Zaid Ebn Harath, Mohammedis servus, eam repudiaverit, 187.

(*Al*) *Zimachfarus*, AlCoranum creatum esse docet, 223. *AlZarachfarus*, 91, 93, 95, 121, 123, 124, 221, 324, 325, 326, 327, 328, 335.

Zamzam, puteus, inortuorum cadaveribus ab Abu Dhahero impletus, 122.

Zamzam, 124, 130.

Zaid, scribendi rationem callebat, 162.

Zaid, 43.

(*Al*) *Zaidani*, festa, 262.

Zoba, Amri filia, Jodaimam interfecit, 68.

Zobaid, et *Zobaidunjes*, e familiis Banu Saad, 44.

(*Al*) *Zobair*, Mohammedis patruus, 52.

Zocom, princeps cujusdam gentis Arabum, quam totam ad religionem Christianam traducit, 87.

Zobair, Abdo'l Uzza oriundus, 51. *Zobairus*, 92.

Zohar Ebn Jodaimah, Arabum rex, 83.
a tribubus Hawazenenfium vectigal
accipit, ibid.—a Chaledo quodam oc-
cifus, 84.

Zohair Ebnol Habab Ebnol Hobal,
Arabum rex, qui Bani Gatifan bello
aggreffus est, amicitiamque coluit

cum Abraham AlAshramo, *Elephant*
Domino, 82.

Zobrab, Celabi filius, 51.—unde Banu
Zohrah, ibid.

Zoradyptus, nomen Zoroastris apud
Perfas, 152, 153, 154.

Zoroaster, Magorum princeps, 152.

